

1928 007

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Handwritten notes in the top margin.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ ΕΚΔΟΘΕΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΚΑΙ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΝΑΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

50-ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ-50

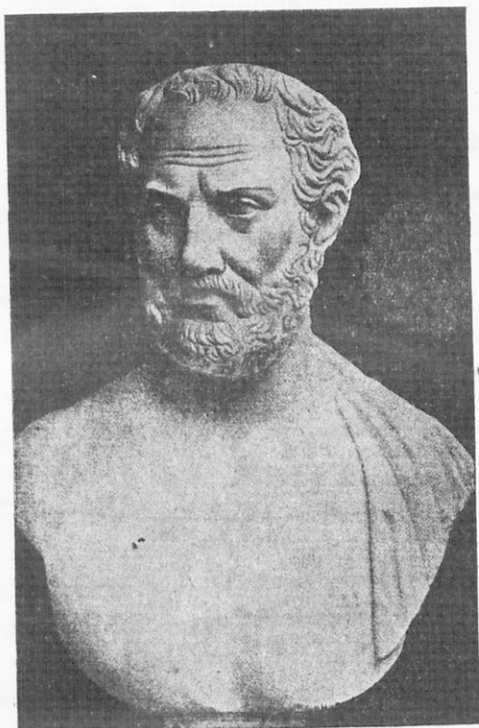
1928

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγρα-
φέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

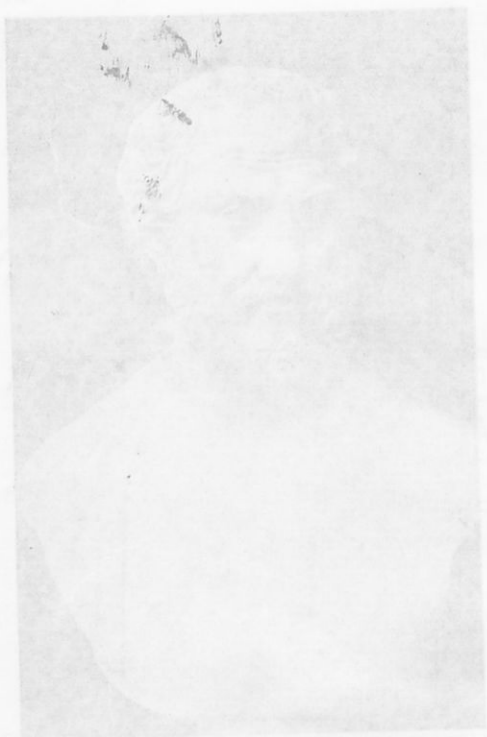
I. D. Komarou

Τόποις ΣΕΡΓΙΑΔΟΥ — Γεωργίου Σταύρου, 10

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ Π

(Κεφ. 24-66)

1. Ὁ ἔνεκα τῆς Ἐπιδάμνου πόλεμος τῶν
Κερκυραίων καὶ Κορινθίων.

(Κεφ. 24-55)

I. Μέχρι τῆς ἀποστολῆς πρέσβεων εἰς Ἀθήνας.

(Κεφ. 24-31)

24. Ἐπιδάμνος ἐστὶ πόλις ἐν δεξιᾷ ἀσπλέοντι τὸν Ἴονιον
κόλπον· προσοικοῦσι δ' αὐτὴν Ταυλάντιοι βάρβαροι, Ἰλλυ-
ρικὸν ἔθνος. ταύτην ἀπήκισαν μὲν Κερκυραῖοι, οἰκιστῆς δ' ἔ-
γένετο Φαλῖος Ἐρατοκλείδου, Κορίνθιος γένος, τῶν ἀφ'
Ἡρακλέους, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον ἐκ τῆς μητροπό-
λεως κατακληθεῖς. ξυνήκισαν δὲ καὶ Κορινθίων τινὲς καὶ
τοῦ ἄλλου Δωρικοῦ γένους. προελθόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγένε-
το ἡ τῶν Ἐπιδάμνιων πόλις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος.

Στασιάσαντες δὲ ἐν ἀλλήλοις ἔτη πολλὰ, ὡς λέγεται, ἀπὸ
πολέμου τινὸς τῶν προσοίκων βαρβάρων ἐφθάρησαν καὶ τῆς
δυνάμεως τῆς πολλῆς ἐστερήθησαν. τὰ δὲ τελευταῖα πρὸ
τοῦδε τοῦ πολέμου ὁ δῆμος αὐτῶν ἐξεδίωξε τοὺς δυνατοὺς,
οἱ δὲ ἐπελθόντες μετὰ τῶν βαρβάρων ἐλήζοντο τοὺς ἐν τῇ
πόλει κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει
ῶντες Ἐπιδάμνιοι, ἐπειδὴ ἐπιέζοντο, πέμπουσιν εἰς τὴν Κέρ-
κυραν πρέσβεις ὡς μητρόπολιν οὖσαν δεόμενοι μὴ σφᾶς
περιορᾶν φθειρομένους, ἀλλὰ τοὺς τε φεύγοντας ξυναλλάξαι·
σφίσι καὶ τὸν τῶν βαρβάρων πόλεμον καταλῦσαι. ταῦτα δὲ τ

ἰκέται καθεζόμενοι εἰς τὸ Ἡραῖον ἐδέοντο. οἱ δὲ Κερκυραῖοι τὴν ἰκετείαν οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀπράκτους ἀπέπεμψαν.

25. Γνόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι οὐδεμίαν σφίσιν ἀπὸ Κερκύρας τιμωρίαν οὔσαν ἐν ἀπόρῳ εἶχοντο θέσθαι τὸ παρὸν καὶ πέμψαντες ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπήρουντο, εἰ παραδοῖεν Κορινθίοις τὴν πόλιν ὡς οἰκισταῖς καὶ τιμωρίαν τινὰ πειρῶντο ἀπ' αὐτῶν ποιείσθαι. ὁ δ' αὐτοῖς ἀνεῖλε παραδοῦναι καὶ ἡγεμόνας ποιείσθαι. ἐλθόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐς τὴν Κόρινθον κατὰ τὸ μαντεῖον παρέδωσαν τὴν ἀποικίαν, τὸν τε οἰκιστὴν ἀποδεικνύντες σφῶν ἐκ Κορίνθου ὅτι καὶ τὸ χρηστήριον δηλοῦντες, ἐδέοντό τε μὴ σφᾶς περιορᾶν φθειρομένους, ἀλλ' ἐπαμῦναι.

3 Κορίνθιοι δὲ κατὰ τε τὸ δίκαιον ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν, νομίζοντες οὐχ ἦσαν ἑαυτῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν ἢ Κερκυραίων, ἅμα δὲ καὶ μίσει τῶν Κερκυραίων, ὅτι αὐτῶν παρημέλουν ὄντες ἀποικοὶ· οὔτε γὰρ ἐν πανηγύρεσι ταῖς κοιναῖς διδόντες γέρα τὰ νομιζόμενα οὔτε Κορινθίῳ ἀνδρὶ προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν, ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἀποικίαι, περιφρονούντες δὲ αὐτοὺς καὶ ἐν χρημάτων δυνάμει ὄντες κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ὁμοῖα τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις καὶ τῇ ἐς πόλεμον παρασκευῇ δυνατώτεροι, ναυτικῷ δὲ καὶ πολὺ περιέχειν ἔστιν ὅτε ἐπαιρόμενοι καὶ κατὰ τὴν τῶν Φαιάκων προενοίκησιν τῆς Κερκύρας κλέος ἐχόντων τὰ περὶ τὰς ναῦς· (ἢ καὶ μᾶλλον ἐξηρτύοντο τὸ ναυτικὸν καὶ ἦσαν οὐκ ἀδύνατοι· τριήρεις γὰρ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὑπῆρχον αὐτοῖς, ὅτε ἦρχοντο πολεμεῖν).

26. Πάντων οὖν τούτων ἐγκλήματα ἔχοντες οἱ Κορίνθιοι ἔπεμπον ἐς τὴν Ἐπιδάμνιον ἄσμενοι τὴν ὠφελίαν, οἰκήτορά τε τὸν βουλόμενον ἰέναι κελεύοντες καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λευκαδίων καὶ ἑαυτῶν φρουρούς. ἐπορευθήσαν δὲ πεζῇ ἐς Ἀπολλωνίαν, Κορινθίων οὔσαν ἀποικίαν, δέει τῶν Κερκυραίων, μὴ κωλύονται ὑπ' αὐτῶν κατὰ θάλασσαν περαιούμενοι.

Κερκυραίοι δὲ ἐπειδὴ ἤσθοντο τοὺς τε οἰκήτορας καὶ φρου-
 ροὺς ἦγοντας ἐς τὴν Ἐπίδαμον τὴν τε ἀποικίαν Κορινθίους
 δεδομένην, ἐχαλέπαινον· καὶ πλεύσαντες εὐθὺς πέντε καὶ εἴκοσι
 ναυσὶ καὶ ὕστερον ἑτέρῳ στόλῳ τοὺς τε φεύγοντας ἐκέλευον
 κατ' ἐπήρειαν δέχεσθαι αὐτοὺς—ἦλθον γὰρ ἐς τὴν Κέρκυραν οἱ
 τῶν Ἐπιδαμνίων φυγάδες τάφους τε ἐπιδεικνύντες καὶ ξυγγέ-
 νειαν, ἣν προΐσχύμενοι ἐδέοντο σφᾶς κατάγειν—τοὺς τε φρου-
 ροὺς, οὓς Κορινθιοὶ ἔπαμφαν, καὶ τοὺς οἰκήτορας ἀποπέμπειν.

Οἱ δὲ Ἐπιδάμνιοι οὐδὲν αὐτῶν ὑπήκουσαν, ἀλλὰ στρα-
 τεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι τεσσαράκοντα ναυσὶ μετὰ
 τῶν φυγάδων ὡς κατάξοντες καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς προσλα-
 βόντες, προσκαθεζόμενοι δὲ τὴν πόλιν προεῖπον Ἐπιδαμνίων
 τε τὸν βουλόμενον καὶ τοὺς ξένους ἀπαθεῖς ἀπιέναι, εἰ δὲ μή,
 ὡς πολεμίους χρήσεσθαι. ὡς δ' οὐκ ἐπέθοντο, οἱ μὲν Κερκυ-
 ραῖοι—ἔστι δ' ἰσθμὸς τὸ χωρίον—ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν.

27. Κορινθιοὶ δ', ὡς αὐτοῖς ἐκ τῆς Ἐπιδάμου ἦλθον
 ἄγγελοι, ὅτι πολιορκοῦνται, παρεσκευάζοντο στρατιὰν καὶ
 ἅμα ἀποικίαν ἐς τὴν Ἐπίδαμον ἐκήρυσσον ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ
 ὁμοίᾳ τὸν βουλόμενον ἰέναι· εἰ δὲ τις τὸ παραυτίκα μὲν μὴ
 ἐθέλοι ξυμπλεῖν, μετέχειν δὲ βούλεται τῆς ἀποικίας, πεντή-
 κοντα δραχμὰς καταθέντα Κορινθίας μένειν. ἦσαν δὲ καὶ οἱ
 πλείοντες πολλοὶ καὶ οἱ τὰργύριον καταβάλλοντες, ἐδεδίθησαν
 δὲ καὶ τῶν Μεγαρέων ναοὶ σφᾶς ξυμπροπέμψαι, εἰ ἄρα κω-
 λύουιντο ὑπὸ Κερκυραίων πλεῖν· οἱ δὲ παρεσκευάζοντο αὐτοῖς
 ὀκτώ ναυσὶ ξυμπλεῖν, καὶ Παλῆς Κεφαλλήνων τέσσασι, καὶ
 Ἐπιδαυρίων ἐδεδίθησαν, οἱ παρέσχον πέντε, Ἐρμιονῆς δὲ
 μίαν καὶ Τροιζήνιοι δύο, Λευκάδιοι δὲ δέκα καὶ Ἀμπρα-
 κιωταὶ ὀκτώ. Θηβαίους δὲ χρήματα ἤτησαν καὶ Φλιασίους,
 Ἡλείους δὲ ναῦς τε κενὰς καὶ χρήματα. αὐτῶν δὲ Κορινθίων
 νῆες παρεσκευάζοντο τριάκοντα καὶ τρισχίλιοι ὀπλιταί.

28. Ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευήν,

- ἐλθόντες ἐς Κόρινθον μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Σικυωνίων
 πρέσβειων, οὓς παρέλαβον, ἐκέλευον Κορινθίους τοὺς ἐν Ἐπι-
 δάμνῃ φρουρούς τε καὶ οἰκήτορας ἀπάγειν ὡς οὐ μετὸν αὐτοῖς
 2 Ἐπιδάμνου. εἰ δέ τι ἀντιποιοῦνται, δίκας ἤθελον δοῦναι ἐν
 Πελοποννήσῳ παρὰ πόλεσιν, αἷς ἂν ἀμφοτέροι ξυμβῶσιν·
 ὁποτέρων δ' ἀνδικασθῆ εἶναι τὴν ἀποικίαν, τούτους κρατεῖν·
 3 ἤθελον δὲ καὶ τῇ ἐν Δελφοῖς μαντείῳ ἐπιτρέψαι. πόλεμον
 δὲ οὐκ εἶων ποιεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἀναγκασθήσεσθαι
 ἔφασαν, ἐκείνων βιαζομένων φίλους ποιεῖσθαι, οὓς οὐ βού-
 λονται, ἐτέρους τῶν νῦν ὄντων μᾶλλον, ὠφελίας ἕνεκα.
- 4 Οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀπεκρίναντο αὐτοῖς, ἦν τὰς τε ναῦς καὶ
 τοὺς βαρβάρους ἀπὸ Ἐπιδάμνου ἀπαγάγωσι, βουλευέσθαι·
 πρότερον δὲ οὐ καλῶς ἔχειν τοὺς μὲν πολιορκεῖσθαι, αὐτοὺς
 5 δὲ δικάζεσθαι. Κερκυραῖοι δὲ ἀντέλεγον, ἦν καὶ ἐκεῖνοι τοὺς
 ἐν Ἐπιδάμνῳ ἀπαγάγωσι, ποιήσειν ταῦτα· ἐτοῖμοι δὲ εἶναι
 καὶ ὥστε ἀμφοτέρους μένειν κατὰ χώραν, σπονδὰς δὲ ποιή-
 σασθαι, ἕως ἂν ἡ δίκη γένηται.

29. Κορίνθιοι δὲ οὐδὲν τούτων ὑπήκουον, ἀλλ' ἐπειδὴ
 πλήρεις αὐτοῖς ἦσαν αἰ νῆες καὶ οἱ ξύμμαχοι παρήσαν, προ-
 πέμψαντες κήρυκα πρότερον πόλεμον προερούντα Κερκυ-
 ραίοις, ἄραντες ἑβδομήκοντα ναυσὶ καὶ πέντε δισχιλίοις τε ὀ-
 πλίταις ἔπλεον ἐπὶ τὴν Ἐπίδαμνον Κερκυραίοις ἐναντία πολε-
 2 μήσοντες· ἐστρατήγει δὲ τῶν μὲν νεῶν Ἀριστεύς ὁ Πελλίχου
 καὶ Καλλικράτης ὁ Καλλίου καὶ Τιμάνωρ ὁ Τιμάνθους, τοῦ δὲ
 πεζοῦ Ἀρχέτιμός τε ὁ Εὐρυτίμου καὶ Ἰσαρχίδας ὁ Ἰσάρχου.
- 3 Ἐπειδὴ δὲ ἐγένοντο ἐν Ἀκτίῳ τῆς Ἀνακτορίας γῆς, οὐ
 τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνός ἐστιν, ἐπὶ τῇ στόματι τοῦ Ἀμπρα-
 κικοῦ κόλπου, οἱ Κερκυραῖοι κήρυκά τε πρόπεμψαν αὐτοῖς
 ἐν ἀκατίῳ ἀπερούντα μὴ πλεῖν ἐπὶ σφᾶς, καὶ τὰς ναῦς ἅμα
 ἐπλήρουν ζευξάντες τε τὰς παλαιάς, ὥστε πλοῖμους εἶναι,
 4 καὶ τὰς ἄλλας ἐπισκευάσαντες. ὡς δὲ ὁ κῆρυξ τε ἀπήγγει-

λεν οὐδὲν εἰρηναῖον παρὰ τῶν Κορινθίων καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐπεπλήρωντο οὖσαι ὀγδοήκοντα—τεσσαράκοντα γὰρ Ἐπίδαμνον ἐπολιόρκουν—, ἀνταναγαγόμενοι καὶ παραταξάμενοι ἐναυμάχησαν· καὶ ἐνίκησαν οἱ Κερκυραῖοι παρὰ πολὺ καὶ ναῦς πεντεκαίδεκα διέφθειραν τῶν Κορινθίων. τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ αὐτοῖς ξυνέβη καὶ τοὺς τὴν Ἐπίδαμνον πολιορκοῦντας παραστήσασθαι ὁμολογία, ὥστε τοὺς μὲν ἐπήλυδας ἀποδόσθαι, Κορινθίους δὲ δῆσαντας ἔχειν, ἕως ἂν ἄλλο τι δόξῃ.

30. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν οἱ Κερκυραῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ τῆς Κερκύρας ἀκρωτηρίῳ τοὺς μὲν ἄλλους, οὓς ἔλαβον αἰχμαλώτους, ἀπέκτειναν, Κορινθίους δὲ δῆσαντες εἶχον. ὕστερον δέ, ἐπειδὴ οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξυμμαχοὶ ἤσσημένοι ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου, τῆς θαλάσσης ἀπάσης ἐκράτουν τῆς κατ' ἐκεῖνα τὰ χωρία οἱ Κερκυραῖοι καὶ πλεύσαντες ἐς Λευκάδα, τὴν Κορινθίων ἀποικίαν, τῆς γῆς ἕτεριον καὶ Κυλλήνην, τὸ Ἡλείων ἐπίνειον, ἐνέπρησαν, ὅτι ναῦς καὶ χρήματα παρέσχον Κορινθίοις.

Τοῦ τε χρόνου τὸν πλείστον μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐκράτουν τῆς θαλάσσης καὶ τοὺς τῶν Κορινθίων ξυμμαχοὺς ἐπιπλέοντες ἐφθειρον, μέχρι οὗ Κορίνθιοι περιόντι τῷ θέρει πέμψαντες ναῦς καὶ στρατιάν, ἐπεὶ σφῶν οἱ ξυμμαχοὶ ἐπόνουν, ἐστρατοπεδεύοντο ἐπὶ Ἀκτίῳ καὶ παρὰ τὸ Χειμέριον τῆς Θεσπρωτιδος, φυλακῆς ἕνεκα τῆς τε Λευκάδος καὶ τῶν ἄλλων πόλεων, ὅσαι σφίσι φίλαι ἦσαν. ἀντεστρατοπεδεύοντο δὲ καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ ναυσὶ τε καὶ πεζῶν. ἐπέπλεον τε οὐδέτεροι ἀλλήλοις, ἀλλὰ τὸ θέρος τοῦτο ἀντικαθεζόμενοι χειμῶνος ἤδη ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου ἑκάτεροι.

31. Τὸν δ' ἐνιαυτὸν πάντα τὸν μετὰ τὴν ναυμαχίαν καὶ τὸν ὕστερον οἱ Κορίνθιοι ὀργῇ φέροντες τὸν πρὸς Κερκυραίους πόλεμον ἐναυπηγοῦντο καὶ παρεσκευάζοντο τὰ κράτιστα νεῶν στόλον, ἔκ τε αὐτῆς Πελοποννήσου ἀγείροντες καὶ τῆς ἄλλης

- 2 Ἐλλάδος ἐρέτας, μισθῶ πείθοντες· πυνθανόμενοι δὲ οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν ἐφοβοῦντο, καὶ—ἦσαν γὰρ οὐδενὸς Ἑλληνῶν ἔνσπονδοι οὐδὲ ἐσεγράψαντο ἑαυτοὺς οὔτε ἐς τὰς Ἀθηναίων σπονδὰς οὔτε εἰς τὰς Λακεδαιμονίων—
- 3 ἔδοξεν αὐτοῖς ἐλθοῦσιν ὡς τοὺς Ἀθηναίους ξυμμάχους γενέσθαι καὶ ὠφελίαν τινὰ πειρᾶσθαι ἀπ' αὐτῶν εὐρίσκεισθαι. οἱ δὲ Κορινθιοὶ πυθόμενοι ταῦτα ἤλθον καὶ αὐτοὶ ἐς τὰς Ἀθήνας πρεσβευσόμενοι, ὅπως μὴ σφίσι πρὸς τῇ Κερκυραίων ναυτικῇ τὸ Ἀττικὸν προσγεγόμενον ἐμπόδιον γένηται θέσθαι τὸν πόλεμον, ἣ βούλονται. καταστάσης δὲ ἐκκλησίας ἐς ἀντιλογίαν ἤλθον. καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι ἔλεξαν τοιάδε.

**II. Δημηγορία τῶν Κερκυραίων πρέσβεων
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Ἀθηναίων.**

(Κεφ. 32—35)

32. «Δίκαιον, ὦ Ἀθηναῖοι, τοὺς μῆτε εὐεργεσίας μεγάλης μῆτε ξυμμαχίας προυφειλομένης ἵκοντας παρὰ τοὺς πέλας ἐπικουρίας, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς νῦν, δεησομένους, ἀναδιδάξαι πρῶτον, μάλιστα μὲν ὡς καὶ ξύμφορα δέονται, εἰ δὲ μὴ, ὅτι γὰρ οὐκ ἐπιζήμια, ἔπειτα δὲ ὡς καὶ τὴν χάριν βέβαιον ἔξουσιν· εἰ δὲ τούτων μηδὲν σαφὲς καταστήσουσι, μὴ ὀργίζε-
- 2 σθαι, ἦν ἀτυχῶσι. Κερκυραῖοι δὲ μετὰ τῆς ξυμμαχίας τῆς αἰτήσεως καὶ ταῦτα πιστεύοντας ἐχυρὰ ὑμῖν παρέξεσθαι ἀπέστειλαν ἡμᾶς.
- 3 »Τετύχηκε δὲ τὸ αὐτὸ ἐπιτήδευμα πρὸς τε ὑμᾶς ἐς τὴν χρεῖαν ἡμῖν ἄλογον καὶ ἐς τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐν τῇ παρόντι
- 4 ἀξύμφορον· ξύμμαχοί τε γὰρ οὐδενὸς πῶ ἐν τῇ πρὸ τοῦ ἐκούσιοι γενόμενοι νῦν ἄλλων τοῦτο δεησόμενοι ἵκομεν, καὶ ἅμα ἐς τὸν παρόντα πόλεμον Κορινθίων ἐρήμοι δι' αὐτὸ καθέσταμεν. καὶ περιέστηκεν ἡ δοκοῦσα ἡμῶν πρότερον

σωφροσύνη, τὸ μὴ ἐν ἀλλοτρίᾳ ξυμμαχίᾳ τῇ τοῦ πέλας γνώμῃ ξυγκινδυνεύειν, νῦν ἀβουλία καὶ ἀσθένεια φαινομένη.

»Τὴν μὲν οὖν γενομένην ναυμαχίαν αὐτοὶ κατὰ μόνας ἀπεωσάμεθα Κορινθίους· ἐπειδὴ δὲ μερίζονι παρασκευῇ ἀπὸ Πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐφ' ἡμᾶς ὄρμηγνται καὶ ἡμεῖς ἀδύνατοι ὀρώμεν ὄντες τῇ οἰκείᾳ μόνον δυνάμει περιγενέσθαι καὶ ἅμα μέγας ὁ κίνδυνος, εἰ ἐσόμεθα ὑπ' αὐτοῖς, ἀνάγκη καὶ ὑμῶν καὶ ἄλλου παντὸς ἐπικουρίας δεῖσθαι, καὶ ξυγγνώμη, εἰ μὴ μετὰ κακίας, δόξης δὲ μᾶλλον ἀμαρτία τῇ πρότερον ἀπραγμοσύνη ἐναντία τολμῶμεν.

33. »Γενήσεται δὲ ὑμῖν πειθομένοις καλὴ ἢ ξυντυχία κατὰ πολλὰ τῆς ἡμετέρας χρείας, πρῶτον μὲν ὅτι ἀδικουμένοις καὶ οὐχ ἑτέροισι βλάπτουσι τὴν ἐπικουρίαν ποιήσασθε· ἔπειτα περὶ τῶν μεγίστων κινδυνεύοντας δεξάμενοι ὡς ἂν μάλιστα μετ' ἀειμνήστου μαρτυρίου τὴν χάριν καταθήσασθε· ναυτικόν τε κεκτῆμεθα πλὴν τοῦ παρ' ὑμῖν πλείστον. καὶ σκέψασθε, τίς εὐπραξία σπανιωτέρα ἢ τίς τοῖς πολεμίσις λυπηροτέρα, εἰ, ἦν ὑμεῖς ἂν πρὸ πολλῶν χρημάτων καὶ χάριτος ἐτιμήσασθε δύναμιν ὑμῖν προσγενέσθαι, αὕτη πάρεστιν αὐτεπάγγελτος, ἄνευ κινδύνων καὶ δαπάνης διδούσα ἑαυτὴν καὶ προσέτι φέρουσα ἐς μὲν τοὺς πολλοὺς ἀρετήν, οἷς δὲ ἐπαμυνεῖτε, χάριν, ὑμῖν δ' αὐτοῖς ἰσχύν· ἃ ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ ὀλίγοις δὴ ἅμα πάντα ξυνέβη, καὶ ὀλίγοι ξυμμαχίας δεόμενοι οἷς ἐπικαλοῦνται ἀσφάλειαν καὶ κόσμον οὐχ' ἦσσαν διδόντες ἢ ληψόμενοι παραγίγνονται.

»Τὸν δὲ πόλεμον, δι' ὃν περὶ χρήσιμοι ἂν εἴμεν, εἴτις ὑμῶν μὴ οἶεται ἔσσεσθαι, γνώμης ἀμαρτάνει καὶ οὐκ αἰσθάνεται τοὺς Λακεδαιμονίους φόβῳ τῷ ὑμετέρῳ πολεμῆσειόντας καὶ τοὺς Κορινθίους, δυναμένους παρ' αὐτοῖς καὶ ὑμῖν ἐχθροὺς ὄντας, προκαταλαμβάνοντας ἡμᾶς νῦν ἐς τὴν ὑμετέραν ἐπιχείρησιν, ἵνα μὴ τῷ κοινῷ ἔχθῃ κατ' αὐτοὺς

μετ' ἀλλήλων στῶμεν μηδὲ δυοῖν φθάσαι ἀμάρτωσιν, ἢ
 4 κακῶσαι ἡμᾶς ἢ σφᾶς αὐτοὺς βεβαιώσασθαι. ἡμέτερον δ' αὐ
 ἔργον προτερῆσαι, τῶν μὲν διδόντων, ὑμῶν δὲ δεξαμένων
 τὴν ξυμμαχίαν, καὶ προεπιβουλεύειν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἀντε-
 πιβουλεύειν.

34. » Ἦν δὲ λέγωσιν, ὡς οὐ δίκαιον τοὺς σφετέρους ἀποι-
 κους ὑμᾶς δέχεσθαι, μαθόντων, ὡς πᾶσα ἀποικία εὖ μὲν
 πάσχουσα τιμᾶ τὴν μητρόπολιν, ἀδικουμένη δὲ ἀλλοτριου-
 2 ται· οὐ γὰρ ἐπὶ τῇ δουλοῖ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ὁμοίῳ τοῖς λειπο-
 μένοις εἶναι ἐκπέμπονται. ὡς δὲ ἰδίκουν, σαφές ἐστι· προ-
 κληθέντες γὰρ περὶ Ἐπιδάμνου ἐς κρίσιν πολέμῃ μᾶλλον
 3 ἢ τῇ ἴσῃ ἐβουλήθησαν τὰ ἐγκλήματα μετελθεῖν. καὶ ὑμῖν
 ἔστω τι τεκμήριον, ἃ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ξυγγενεῖς δρῶσιν,
 ὥστε ἀπάτη τε μὴ παράγασθαι ὑπ' αὐτῶν δεομένοις τε ἐκ
 τοῦ εὐθέος μὴ ὑπουργεῖν. ὁ γὰρ ἐλαχίστας τὰς μεταμε-
 λείας ἐκ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐναντίοις λαμβάνων ἀσφαλέ-
 στατος ἂν διατελοίη.

(445) 35. » Δύσετε δὲ οὐδὲ τὰς Λακεδαιμονίων σπονδὰς δεχό-
 2 μενοι ἡμᾶς μηδετέρων ὄντας ξυμμάχους. εἴρηται γὰρ ἐν
 αὐταῖς τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἤτις μηδαμοῦ ξυμμαχεῖ,
 3 ἐξείναι, παρ' ὁποτέρους ἂν ἀρέσκηται, ἐλθεῖν, καὶ δεινόν, εἰ
 τοῖσδε μὲν ἀπὸ τε τῶν ἐνσπόνδων ἔσται πληροῦν τὰς ναῦς
 καὶ προσέτι καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος καὶ οὐχ ἥκιστα ἀπὸ
 τῶν ὑμετέρων ὑπηκόων, ἡμᾶς δὲ ἀπὸ τῆς προκειμένης τε
 ξυμμαχίας εἴρξουσι καὶ ἀπὸ τῆς ἀλλοθέν ποθεν ὠφελίας,
 εἶτα ἐν ἀδικήματι θήσονται· πεισθέντων ὑμῶν ἃ δεόμεθα.
 4 » Πολὺ δὲ ἐν πλείονι αἰτίᾳ ἡμεῖς μὴ πείσαντες ὑμᾶς ἔξομεν·
 ἡμᾶς μὲν γὰρ κινδυνεύοντας καὶ οὐκ ἐχθροὺς ὄντας ἀπώ-
 σεσθε, τῶνδε δὲ οὐχ ὅπως κωλυταὶ ἐχθρῶν ὄντων καὶ ἐπιόν-
 των γενήσεσθε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς δύναμιν
 προσλαβεῖν περιόψεσθε· ἦν οὐ δίκαιον, ἀλλ' ἢ κἀκείνων

κωλύειν τοὺς ἐκ τῆς ὑμετέρας μισθοφόρους ἢ καὶ ἡμῖν πέμπειν, καθ' ὅτι ἂν πεισθῆτε, ὠφελίαν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς δεξαμένους βοηθεῖν.

» Πολλὰ δέ, ὡσπερ ἐν ἀρχῇ ὑπέιπομεν, τὰ συμφέροντα ἀποδείκνυμεν, καὶ μέγιστον, ὅτι οἱ τε αὐτοὶ πολέμοιοι ἡμῖν ἦσαν— ὅπερ σαφεστάτη πίστις—, καὶ οὗτοι οὐκ ἀσθενεῖς, ἀλλ' ἱκανοὶ τοὺς μεταστάντας βλάβαι. καὶ ναυτικῆς καὶ οὐκ ἡπειρώτιδος τῆς συμμαχίας διδομένης οὐχ ὁμοία ἢ ἀλλοτρίωσις· ἀλλὰ μάλιστα μὲν, εἰ δύνασθε, μηδένα ἄλλον ἔαν κερτῆσθαι ναῦς, εἰ δὲ μή, ὅστις ἐχυρώτατος, τοῦτον φίλον ἔχειν.

36. » Καὶ ὅτω τάδε συμφέροντα μὲν δοκεῖ λέγεσθαι, φοβεῖται δέ, μὴ δι' αὐτὰ πειθόμενος τὰς σπονδὰς λύσῃ, γνῶτω τὸ μὲν δεδιὸς αὐτοῦ ἰσχὺν ἔχον τοὺς ἐναντίους μᾶλλον φοβήσον, τὸ δὲ θαρσοῦν μὴ δεξαμένου ἀσθενὲς ὄν πρὸς ἰσχύοντα τοὺς ἐχθροὺς ἀδεέστερον ἐσόμενον, καὶ ἅμα οὐδὲ περὶ τῆς Κερκύρας νῦν τὸ πλεόν ἢ καὶ τῶν Ἀθηγῶν βουλευόμενος, καὶ οὐ τὰ κράτιστα αὐταῖς προνοῶν, ὅταν ἐς τὸν μέλλοντα καὶ ὅσον οὐ παρόντα πόλεμον τὰ αὐτίκα περισκοπῶν ἐνδοιάξῃ χωρίον προσλαβεῖν, ὃ μετὰ μεγίστων καιρῶν οἰκειοῦται τε καὶ πολεμοῦται. τῆς τε γὰρ Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς παράπλου κείται, ὥστε μήτε ἐκεῖθεν ναυτικὸν ἔασαι Πελοποννησίους ἐπελθεῖν τό τε ἐνθένδε πρὸς τάκει παραπέμφαι, καὶ ἐς τὰλλα συμφωρώτατόν ἐστι.

» Βραχυτάτω δ' ἂν κεφαλαίῳ, τοῖς τε ξύμπασιν καὶ καθ' ἕκαστον, τῆδ' ἂν μὴ προέσθαι ἡμᾶς μάθοιτε· τρία μὲν τὰ λόγου ἄξια τοῖς Ἑλλησιν ναυτικά, τὸ παρ' ὑμῖν καὶ τὸ ἡμέτερον καὶ τὸ Κορινθίων· τούτων δ' εἰ περιόψεσθε τὰ δύο ἐς ταῦτὸν ἐλθεῖν καὶ Κορίνθιοι ἡμᾶς προκαταλήφονται, Κερκυραίοις τε καὶ Πελοποννησίοις ἅμα ναυμαχήσετε· δεξάμενοι δὲ ἡμᾶς ἔξετε πρὸς αὐτοὺς πλείοσι ναυσὶ ταῖς ἡμετέραις ἀγωνίζεσθαι.»

III. Δημηγορία τῶν Κορινθίων πρέσβειων
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Ἀθηναίων.

(Κεφ. 37—43)

37. Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε·

«Ἀναγκαῖον Κερκυραίων τῶνδε οὐ μόνον περὶ τοῦ δέξασθαι σφᾶς τὸν λόγον ποιησαμένων, ἀλλ' ὡς καὶ ἡμεῖς τε ἀδικούμεν καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰκότως πολεμοῦνται, μνησθέντας πρῶτον καὶ ἡμᾶς περὶ ἀμφοτέρων, οὕτω καὶ ἐπὶ τὸν ἄλλον λόγον ἵεναι, ἵνα τὴν ἀφ' ἡμῶν τε ἀξίωσιν ἀσφαλέστερον προειδῆται καὶ τὴν τῶνδε χρεῖαν μὴ ἀλογίστως ἀπώσῃσθε.

2 » Φασὶ δὲ ξυμμαχίαν διὰ τὸ σῶφρον οὐδενός πω δέξασθαι· τὸ δ' ἐπὶ κακουργίᾳ καὶ οὐκ ἀρετῇ ἐπετίθεισαν ξυμμαχόν τε οὐδένα βουλόμενοι πρὸς τὰδικήματα ἔχειν οὐδὲ μάρτυρα 3 παρακαλοῦντες αἰσχύνεσθαι· καὶ ἡ πόλις αὐτῶν ἅμα αὐτάρκη θέσιν κειμένη παρέχει αὐτοὺς δικαστὰς ὧν βλάπτουσί τινα μᾶλλον ἢ κατὰ ξυνηθείας γίνεσθαι διὰ τὸ ἥκιστα ἐπὶ τοὺς 4 πέλας ἐκπλέοντας μάλιστα τοὺς ἄλλους ἀνάγκη καταίροντας δέχεσθαι· κὰν τούτῃ τὸ εὐπρεπὲς ἄσπονδον, οὐχ ἵνα μὴ ξυναδικήσωσιν ἑτέροις, προσέβληνται, ἀλλ' ὅπως κατὰ μόνας ἀδικῶσι, καὶ ὅπως, ἐν ᾧ μὲν ἂν κρατῶσι, βιάζωνται, οὐ δ' ἂν λάθωσι, πλεον ἔχωσιν, ἣν δὲ πού τι προσλάβωσιν, ἀναισχυ- 5 τῶσι· καίτοι εἰ ἦσαν ἄνδρες, ὥσπερ φασίν, ἀγαθοί, ὅση ἀληπτότεροι ἦσαν τοῖς πέλας, τόση δὲ φανερωτέραν ἐξῆν αὐτοῖς τὴν ἀρετὴν διδοῦσι καὶ δεχομένοις τὰ δίκαια δεικνύουσι.

38. » Ἄλλ' οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους οὔτε ἐς ἡμᾶς τοιοῦδε εἰσὶν, ἄποικοι δὲ ὄντες ἀφραστάσι τε διὰ παντὸς καὶ νῦν πολεμοῦσι λέγοντες, ὡς οὐκ ἐπὶ τῇ κακῶς πάσχειν ἐκπει- 6 φθίειν· ἡμεῖς δὲ οὐδ' αὐτοὶ φαμεν ἐπὶ τῇ ὑπὸ τούτων ὑβρί-

ζεσθαι κατοικίσαι, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἡγεμόνες τε εἶναι καὶ τὰ εἰκότα θαυμάζεσθαι. αἱ γοῦν ἄλλαι ἀποικίαι τιμῶσιν ἡμᾶς, 3 καὶ μάλιστα ὑπὸ ἀποίκων στεργόμεθα· καὶ δῆλον, ὅτι, εἰ 4 τοῖς πλείοσιν ἀρέσκοντές ἐσμεν, τοῖσδ' ἂν μόνοις οὐκ ὀρθῶς ἀπαρέσκοιμεν οὐδ' ἐπεστρατεύομεν ἐκπρεπῶς μὴ καὶ διαφερόντως τι ἀδικούμενοι. καλὸν δ' ἦν, εἰ καὶ ἡμαρτάνοιμεν, 5 τοῖσδε μὲν εἶξαι τῇ ἡμετέρᾳ ὀργῇ, ἡμῖν δὲ αἰσχρὸν βιάσασθαι τὴν τούτων μετρούτητα· ὕβρει δὲ καὶ ἐξουσία πλούτου πολλὰ ἐς ἡμᾶς ἄλλα τε ἡμαρτήκασι καὶ Ἐπιδαμνον ἡμετέραν οὖσαν κακουμένην μὲν οὐ προσεποιούντο, ἐλθόντων δὲ ἡμῶν ἐπὶ τιμωρίᾳ ἐλόντες βία ἔχουσι.

39. »Καὶ φασὶ δὴ δίκη πρότερον ἐθελῆσαι· κρίνεσθαι· ἦν γε οὐ τὸν προύχοντα καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς προκαλούμενον λέγειν τι δοκεῖν δεῖ, ἀλλὰ τὸν ἐς ἴσον τὰ τε ἔργα ὁμοίως καὶ τοὺς λόγους, πρὶν διαγωνίζεσθαι, καθιστάναι. οὗτοι 2 δ' οὐ πρὶν πολιορκεῖν τὸ χωρίον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡγήσαντο ἡμᾶς οὐ περιόψεσθαι, τότε καὶ τὸ εὐπρεπὲς τῆς δίκης παρέσχοντο· καὶ δεῦρο ἴκουσιν οὐ τάκει μόνον αὐτοὶ ἁμαρτόντες, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς νῦν ἀξιούντες οὐ ξυμμαχεῖν, ἀλλὰ ξυναδικεῖν καὶ διαφόρους ὄντας ἡμῖν δέχεσθαι σφᾶς' οὐς 3 χρῆν, ὅτε ἀσφαλέστατοι ἦσαν, τότε προσιέναι καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡμεῖς μὲν ἡδίκηθημεθα, οὗτοι δὲ κινδυνεύουσι, μηδ' ἐν ᾧ ὑμεῖς, τῆς τε δυνάμεως αὐτῶν τότε οὐ μεταλαβόντες, τῆς ὠφελείας νῦν μεταδώσετε καί, τῶν ἁμαρτημάτων ἀπογενόμενοι, τῆς ἀφ' ἡμῶν αἰτίας τὸ ἴσον ἔχετε, πάλαι δὲ κοινώσαντας τὴν δύναμιν κοινὰ καὶ τὰ ἀποβαίνοντα ἔχειν.

40. »Ὡς μὲν οὖν αὐτοὶ τε μετὰ προσηκόντων ἐγκλημάτων ἐρχόμεθα καὶ οἶδε βίαιοι καὶ πλεονέκται εἰσὶ δεδῆλωται· ὡς δὲ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὺς δέχοισθε, μαθεῖν χρῆ. εἰ 2 γὰρ εἴρηται ἐν ταῖς σπονδαῖς ἐξεῖναι, παρ' ὁποτέρους τις τῶν ἀγράφων πόλεων βούλεται, ἐλθεῖν, οὐ τοῖς ἐπὶ βλάβῃ ἐτέ-

ρων ἰούσιν ἢ ξυνηθήκη ἐστίν, ἀλλ' ὅστις, μὴ ἄλλου αὐτὸν ἀποστερῶν, ἀσφαλείας δεῖται· καὶ ὅστις μὴ τοῖς δεξαμένοις (οὐ δεξομένοις, εἰ σωφρονούσι), πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ποιήσει· ὁ γὺν ὑμεῖς, μὴ πειθόμενοι ἡμῖν, πάθοιτε ἄν. οὐ γὰρ τοῖσδε μόνον ἐπίκουροι ἄν γένοισθε, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν ἀντι ἐνσπόνδων πολέμιοι. ἀνάγκη γάρ, εἴ ἴτε μετ' αὐτῶν, καὶ ἀμύνεσθαι μὴ ἄνευ ὑμῶν τούτους.

4 «Καίτοι δίκαιοί γ' ἐστὲ μάλιστα μὲν ἐκποδῶν στῆναι ἀμφοτέροις, εἰ δὲ μή, τούναντίον ἐπὶ τούτους μεθ' ἡμῶν ἴεναί.—Κορινθίους μὲν γε ἐνσπονδοὶ ἐστε. Κερκυραίοις δὲ οὐδὲ δι' ἀνακωχῆς πώποτ' ἐγένεσθε—, καὶ τὸν νόμον μὴ καθιστάναί, ὥστε τοὺς ἐτέρων ἀφισταμένους δέχεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς Σαμίων ἀποστάντων ψῆφον προσεθέμεθα ἐναντίαν ὑμῖν τῶν ἄλλων Πελοποννησίων δίχα ἐψηφισμένων, εἰ χρὴ αὐτοῖς ἀμύνειν, φανερώς δὲ ἀντείπομεν τοὺς προσήκοντας ξυμμάχους αὐτὸν τινα κολάζειν· εἰ γὰρ τοὺς κακόν τι δρώντας δεχόμενοι τιμωρήσετε, φανεῖται καὶ ἃ τῶν ὑμετέρων οὐκ ἐλάσσω ἡμῖν πρόσεισι, καὶ τὸν νόμον ἐφ' ὑμῖν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἐφ' ἡμῖν θέσετε.

41. «Δικαιώματα μὲν οὖν τάδε πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν, ἱκανὰ κατὰ τοὺς Ἑλλήνων νόμους, παραίνεσιν δὲ καὶ ἀξίωσιν χάριτος τοιάνδε, ἣν οὐκ ἐχθροὶ ὄντες, ὥστε βλάπτειν, οὐδ' αὖ φίλοι, ὥστ' ἐπιχρῆσθαι, ἀντιδοθῆναι ἡμῖν ἐν τῇ παρόντι φαιμέν χρῆναι. νεῶν γὰρ μακρῶν σπανίσαντές ποτε πρὸς τὸν Αἰγινήτων ὑπὲρ τὰ Μηδικὰ πόλεμον παρὰ Κορινθίων εἴκοσι ναῦς ἐλάβετε· καὶ ἡ εὐεργεσία αὕτη τε καὶ ἡ ἐς Σαμίους, τὸ δι' ἡμᾶς Πελοποννησίους αὐτοῖς μὴ βοηθῆσαι, παρέσχεν ἡμῖν Αἰγινήτων μὲν ἐπικράτησιν, Σαμίων δὲ κόλασιν, καὶ ἐν καιροῖς τοιούτοις ἐγένετο, οἷς μάλιστα ἀνθρώποι ἐπ' ἐχθροὺς τοὺς σφετέρους ἰόντες τῶν πάντων ἀπερίοπτοι εἴσι παρὰ τὸ νικᾶν φίλον τε γὰρ ἡγροῦνται τὸν ὑπουργοῦντα, ἣν καὶ πρότερον ἐχθρὸς

ἤ, πολέμιόν τε τὸν ἀντιστάντα, ἦν καὶ τύχη φίλος ὢν· ἐπεὶ καὶ τὰ οὐκ εἰρηναία χεῖρον τίθενται φιλονικίας ἕνεκα τῆς αὐτίκα.

42. »Ὡν ἐνθυμηθέντες καὶ νεώτερός τις παρὰ πρεσβυτέρου αὐτὰ μαθὼν ἀξιούτω τοῖς ὁμοίοις ἡμᾶς ἀμύνεσθαι καὶ μὴ νομίσειν δίκαια μὲν τάδε λέγεσθαι, ξύμφορα δέ, εἰ πολεμήσει, ἄλλα εἶναι. τό τε γὰρ ξυμφέρον, ἐν ᾧ ἂν τις ἐλάχι- 2 στα ἁμαρτάνῃ, μάλιστα ἔπεται, καὶ τὸ μέλλον τοῦ πολέμου, ᾧ φοβούμενος ὑμᾶς Κερκυραῖοι κελεύουσιν ἀδικεῖν, ἐν ἀφανεί ἔτι κεῖται, καὶ οὐκ ἄξιον ἐπαρθένας αὐτῷ φανεράν ἔχθραν ἦδη καὶ οὐ μέλλουσαν πρὸς Κορινθίους κτήσασθαι, τῆς δὲ ὑπαρχούσης πρότερον διὰ Μεγαρέας ὑποψίας σῶφρον ὑφελεῖν μᾶλλον· ἢ γὰρ τελευταία χάρις καιρὸν ἔχουσα, κἂν 3 ἐλάσσων ἤ, δύναται μείζον ἐγκλημα λύσαι. μηδ' ὅτι ναυτι- 4 κοῦ ξυμμαχίαν μεγάλην διδώσι, τούτῳ ἐφέλκεσθε· τὸ γὰρ μὴ ἀδικεῖν τοὺς ὁμοίους ἐχυρωτέρα δύναμις ἢ τῷ αὐτίκα φανερῷ ἐπαρθένας διὰ κινδύνων τὸ πλεόν ἔχειν.

43. »Ἡμεῖς δὲ περιπεπτωκότες οἷς ἐν τῇ Λακεδαίμονι αὐτοὶ προείπομεν, τοὺς σφετέρους ξυμμάχους αὐτὸν τινα κολάζειν, νῦν παρ' ὑμῶν τὸ αὐτὸ ἀξιούμεν κομίζεσθαι· καὶ μὴ τῇ ἡμετέρᾳ ψήφῳ ὠφεληθέντας τῇ ὑμετέρᾳ ἡμᾶς βλάψαι. τὸ 2 δ' ἴσον ἀνταπόδοτε γνόντες τοῦτον ἐκείνον εἶναι τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ ὁ τε ὑπουργῶν φίλος μάλιστα καὶ ὁ ἀντιστᾶς ἐχθρός. καὶ Κερκυραῖους τοῦσδε μήτε ξυμμάχους δέχεσθε βία ἡμῶν 3 μήτε ἀμύνετε αὐτοῖς ἀδικούσι. καὶ τάδε ποιούντες τὰ προσή- 4 κοντά τε δράσετε καὶ τὰ ἄριστα βουλευέσεσθε ὑμῖν αὐτοῖς».

IV. Τὰ περαιτέρω συμβάντα.

(Κεφ. 44 - 55)

44. Τοιαῦτα δὲ καὶ οἱ Κορινθιοὶ εἶπον.

Ἄθηναῖοι δὲ ἀκούσαντες ἀμφοτέρων γενομένης καὶ δις ἐκκλησίας, τῇ μὲν προτέρᾳ οὐχ ἦσσαν τῶν Κορινθίων ἀπε-

δέξαντο τοὺς λόγους, ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν Κερ-
 κυραίοις ξυμμαχίαν μὲν μὴ ποιήσασθαι, ὥστε τοὺς αὐτοὺς
 ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (εἰ γὰρ ἐπὶ Κόρινθον ἐκέλευον
 σφίσιν οἱ Κερκυραῖοι ξυμπλεῖν, ἐλύοντ' ἂν αὐτοῖς αἱ πρὸς
 Πελοποννησίους σπονδαί), ἐπιμαχίαν δὲ ἐποιήσαντο τῇ ἀλ-
 λήλων βοηθεῖν, ἐάν τις ἐπὶ Κέρκυραν ἢ ἢ Ἀθήνας ἢ τοὺς
 2 τούτων ξυμμάχους. ἐδόκει γὰρ ὁ πρὸς Πελοποννησίους πόλε-
 μος καὶ ὡς ἔσσειαι αὐτοῖς, καὶ τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ
 προσέσθαι Κορινθίοις ναυτικὸν ἔχουσαν τοσοῦτον, ξυγκρούειν
 δὲ ὅτι μάλιστα αὐτοὺς ἀλλήλοις, ἵνα ἀσθενεστέροις οὖσιν, ἦν
 τι δέη, Κορινθίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις ναυτικὸν ἔχουσιν ἐς
 3 πόλεμον καθιστῶνται. ἅμα δὲ τῆς τε Ἰταλίας καὶ Σικελίας
 καλῶς ἐφαίνετο αὐτοῖς ἢ νῆσος ἐν παράπλῳ κείσθαι.

45. Τοιαύτη μὲν γνώμη οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Κερκυραίους
 προσεδέξαντο καὶ τῶν Κορινθίων ἀπελθόντων οὐ πολὺ ὕστε-
 2 ρον δέκα ναῦς αὐτοῖς ἀπέστειλαν βοηθούς· ἐστρατήγει δὲ
 αὐτῶν Λακεδαιμόνιός τε ὁ Κίμωνος καὶ Διότιμος ὁ Στρομ-
 3 θίου καὶ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέους, προεῖπον δὲ αὐτοῖς μὴ
 ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἦν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλ-
 4 λωσιν ἀποβαίνειν ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων· οὕτω δὲ κω-
 λύειν κατὰ δύναμιν. προεῖπον δὲ ταῦτα τοῦ μὴ λύειν ἕνεκα
 τὰς σπονδάς. αἱ μὲν δὴ νῆες ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Κέρκυραν.

46. Οἱ δὲ Κορινθιοί, ἐπειδὴ αὐτοῖς παρεσκευάστο, ἔπλεον
 ἐπὶ τὴν Κέρκυραν ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. ἦσαν δὲ
 Ἕλειων μὲν δέκα, Μεγαρέων δὲ δώδεκα καὶ Λευκαδίων δέκα,
 Ἀμπρακιωτῶν δὲ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ Ἀνακτορίων μία,
 2 αὐτῶν δὲ Κορινθίων ἑνεήκοντα· στρατηγοὶ δὲ τούτων ἦσαν
 μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἐκάστων, Κορινθίων δὲ Ξενοκλείδης ὁ
 3 Εὐθυκλέους πέμπτος αὐτός. ἐπειδὴ δὲ προσέμειξαν τῇ κατὰ
 Κέρκυραν ἡπεῖρψ ἀπὸ Λευκάδος πλέοντες, ὀρμίζονται ἐς
 4 Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος γῆς. ἔστι δὲ λιμὴν, καὶ πόλις

ὑπὲρ αὐτοῦ κείται ἀπὸ θαλάσσης ἐν τῇ Ἐλαιάτιδι τῆς Θεσπρωτίδος, Ἐφύρη, ἐξίησι δὲ παρ' αὐτὴν Ἀχερουσία λίμνη ἐς θάλασσαν· διὰ δὲ τῆς Θεσπρωτίδος Ἀχέρων ποταμὸς βέων ἐσβάλλει ἐς αὐτήν, ἀφ' οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει. ρεῖ δὲ καὶ Θύαμις ποταμὸς ὀρίζων τὴν Θεσπρωτίδα καὶ Κεστρίνην, ὧν ἐντὸς ἡ ἄκρα ἀνέχει τὸ Χειμέριον. οἱ μὲν οὖν Κορίνθιοι τῆς ἡπείρου ἐνταῦθα ὀρμίζονται τε καὶ στρατόπεδον ἐποιήσαντο.

47. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι, ὡς ἦσθοντο αὐτοὺς προσπλέοντας, πληρώσαντες δέκα καὶ ἑκατὸν ναῦς, ὧν ἦρχε Μικιάδης καὶ Αἰσιμίδης καὶ Εὐρύβατος, ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν μιᾷ τῶν νήσων, αἱ καλοῦνται Σύβοτα· καὶ αἱ Ἀττικαὶ δέκα παρήσαν. ἐπὶ δὲ τῇ Λευκίμμῃ αὐτοῖς τῷ ἀκρωτηρίῳ ὁ πεζὸς ἦν καὶ Ζακυνθίων χίλιοι ὀπλίται βεβοηθηκότες. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς Κορινθίοις ἐν τῇ ἡπείρῳ πολλοὶ τῶν βαρβάρων παραβεβοηθηκότες· οἱ γὰρ ταύτῃ ἡπειρῶται αἰεὶ ποτε αὐτοῖς φίλοι εἰσίν.

48. Ἐπειδὴ δὲ παρεσκευάστο τοῖς Κορινθίοις, λαβόντες τριῶν ἡμερῶν σιτία ἀνήγγοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν ἀπὸ τοῦ Χειμερίου νυκτὸς καὶ ἅμα ἔφ' πλέοντες καθορῶσι τὰς τῶν Κερκυραίων ναῦς μετεώρους τε καὶ ἐπὶ σφᾶς πλεούσας. ὡς δὲ κατεῖδον ἀλλήλους, ἀντιπαρετάσσοντο, ἐπὶ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας Κερκυραίων αἱ Ἀττικαὶ νῆες, τὸ δὲ ἄλλο αὐτοὶ ἐπιέχον τρία τέλη ποιήσαντες τῶν νεῶν, ὧν ἦρχε τῶν τριῶν στρατηγῶν ἑκάστου εἰς. οὕτω μὲν Κερκυραῖοι ἐτάξαντο. Κορινθίοις δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας αἱ Μεγαρίδες νῆες εἶχον καὶ αἱ Ἀμπρακιώτιδες, κατὰ δὲ τὸ μέσον οἱ ἄλλοι ζῦμμαχοι ὡς ἕκαστοι, εὐώνυμον δὲ κέρας αὐτοὶ οἱ Κορίνθιοι τὰς ἄριστα τῶν νεῶν πλεούσας κατὰ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸ δεξιὸν τῶν Κερκυραίων εἶχον.

49. Ἐυμμεῖξαντες δέ, ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἑκατέρους ἦρθη, ἐναυμάχουν πολλοὺς μὲν ὀπλίτας ἔχοντες ἀμφοτέρω ἐπὶ

- τῶν καταστρωμάτων, πολλοὺς δὲ τοξότας τε καὶ ἀκοντιστάς,
 2 τῇ παλαιῇ τρόπῳ ἀπειρότερον ἔτι παρεσκευασμένοι. ἦν τε ἡ
 ναυμαχία καρτερά, τῇ μὲν τέχνῃ οὐχ ὁμοίως, πεζομαχία δὲ
 3 τὸ πλεόν προσφερέης οὔσα. ἐπειδὴ γὰρ προσβάλοιεν ἀλλήλοις
 οὐ βραδίως ἀπελύοντο ὑπὸ τε πλήθους καὶ ὄχλου τῶν νεῶν
 καὶ μᾶλλον τι πιστεύοντες τοῖς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὀπλί-
 ταις ἐς τὴν νίκην, οἳ καταστάντες ἐμάχοντο ἡσυχάζουσῶν
 τῶν νεῶν διέκπλοι δὲ οὐκ ἦσαν, ἀλλὰ θυμῷ καὶ βίῳ τὸ
 πλεόν ἐναυμάχουν ἢ ἐπιστήμῃ.
- 4 Πανταχῆ μὲν οὖν πολὺς θόρυβος καὶ παραχώδης ἦν ἡ
 ναυμαχία, ἐν ἣί αἱ Ἄττικαὶ νῆες παραγιγνόμεναι τοῖς Κερ-
 κυραίοις, εἴ πῃ πιέζοντο, φόβον μὲν παρεῖχον τοῖς ἐναντίοις,
 μάχης δὲ οὐκ ἦρχον δεδιότες οἱ στρατηγοὶ τὴν πρόρρησιν
 5 τῶν Ἀθηναίων. μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων
 ἐπόνει. οἱ γὰρ Κερκυραῖοι εἴκοσι ναυσὶν αὐτοὺς τρεψάμενοι
 καὶ καταδιώξαντες σποράδας ἐς τὴν ἠπειρον μέχρι τοῦ στρα-
 τοπέδου πλεύσαντες αὐτῶν καὶ ἐπεκθάντες ἐνέπρησάν τε
 6 τὰς σκηναῖς ἐρήμους καὶ τὰ χρήματα διήρπασαν. ταύτῃ μὲν
 οὖν οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἡσσῶντό τε καὶ οἱ Κερκυ-
 ραῖοι ἐπεκράτουν· ἡ δὲ αὐτοὶ ἦσαν οἱ Κορίνθιοι, ἐπὶ τῇ
 εὐωνύμῳ, πολὺ ἐνίκων, τοῖς Κερκυραίοις τῶν εἴκοσι νεῶν
 ἀπὸ ἐλάσσονος πλήθους ἐκ τῆς διώξεως οὐ παρουσῶν.
- 7 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὀρώντες τοὺς Κερκυραίους πιεζομένους
 μᾶλλον ἤδη ἀπροφασίστως ἐπεκούρουν, τὸ μὲν πρῶτον ἀπεχό-
 μενοι, ὥστε μὴ ἐμβάλλειν τινί· ἐπεὶ δὲ ἡ τροπὴ ἐγίγνετο λαμ-
 πρῶς καὶ ἐνέκειντο οἱ Κορίνθιοι, τότε δὴ ἔργου πᾶς εἶχετο ἤδη,
 καὶ διεκέκριτο οὐδὲν ἔτι, ἀλλὰ ξυνέπεσεν ἐς τοῦτο ἀνάγκης,
 ὥστε ἐπιχειρήσαι ἀλλήλοις τοὺς Κορινθίους καὶ Ἀθηναίους.
50. Τῆς δὲ τροπῆς γενομένης οἱ Κορίνθιοι τὰ σκάφη μὲν
 οὐχ εἰλικον ἀναδύμενοι τῶν νεῶν, ἅς καταδύσειαν, πρὸς δὲ
 τοὺς ἀνθρώπους ἐτρέποντο φονεῦειν διεκπλέοντες μᾶλλον ἢ

ζωγράφειν, τοὺς τε αὐτῶν φίλους, οὐκ αἰσθόμενοι ὅτι ἤρσαντο οἱ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρα, ἀγνοοῦντες ἔκτεινον. πολλῶν γὰρ 2 νεῶν οὐσῶν ἀμφοτέρων καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάσσης ἐπεχουσῶν, ἐπειδὴ ξυνέμειξαν ἀλλήλοις, οὐ βραδίως τὴν διά- γὰρ αὐτῆ, — — — πρὸς Ἑλλάδας νεῶν πλῆθει μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγενήτα..

Ἐπειδὴ δὲ κατεδίωξαν τοὺς Κερκυραίους καὶ Κορίνθιοι ἐς 3 τὴν γῆν, πρὸς τὰ ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς σφετέρους ἐτράποντο καὶ τῶν πλείστων ἐκράτησαν, ὥστε προσκομίσαι πρὸς τὰ Σύβοτα, οἱ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν βαρβάρων προσεβεβοηθήκει· ἔστι δὲ τὰ Σύβοτα τῆς Θεσπρωτίδος λιμῆν ἐρήμος. τοῦτο δὲ ποιήσαντες αὐθις ἀθροισθέντες ἐπέ- πλεον τοῖς Κερκυραίοις. οἱ δὲ ταῖς πλοῖμοις, καὶ ὅσαι ἦσαν 4 λοιπαί, μετὰ τῶν Ἀττικῶν νεῶν καὶ αὐτοὶ ἀντεπέπλεον δείσαντες, μὴ ἐς τὴν γῆν σφῶν πειρῶσιν ἀποβαίνειν. ἤδη δὲ ἦν 5 ὄψε καὶ ἐπεπαιάνιστο αὐτοῖς ὡς ἐς ἐπίπλουν, καὶ οἱ Κορίνθιοι ἐξαπίνης πρύμναν ἐκρούοντο κατιδόντες εἴκοσι ναῦς Ἀθηναίων προσπλεύσας, ἃς ὕστερον τῶν δέκα βοηθοὺς ἐξέ- πεμψαν οἱ Ἀθηναῖοι δείσαντες, ὅπερ ἐγένετο, μὴ νικηθῶσιν οἱ Κερκυραῖοι καὶ αἱ σφέτεροι δέκα νῆες ὀλίγαι ἀμύνειν ὧσι.

51. Ταύτας οὖν προῖδόντες οἱ Κορίνθιοι καὶ ὑποτοπήσαν- τες ἀπ' Ἀθηνῶν εἶναι, οὐχ ὅσας ἐώρων, ἀλλὰ πλείους, ὑπανε- χώρουν. τοῖς δὲ Κερκυραίοις — ἐπέπλεον γὰρ μᾶλλον ἐκ 2 τοῦ ἀφανοῦς — οὐχ ἐώρωντο καὶ ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρύμναν κρουομένους, πρὶν τινες ἰδόντες εἶπον, ὅτι νῆες ἐκεῖ- ναι ἐπιπλέουσι. τότε δὲ καὶ αὐτοὶ ἀνεχώρουν — ξυνεσκόταζε γὰρ ἤδη —, καὶ οἱ Κορίνθιοι ἀποτραπόμενοι τὴν διάλυσιν ἐποιήσαντο. οὕτω μὲν ἡ ἀπαλλαγὴ ἐγένετο ἀλλήλων, καὶ ἡ 3 ναυμαχία ἐτελεύτα ἐς νύκτα. τοῖς δὲ Κερκυραίοις στρατοπε- 4 δευομένοις ἐπὶ τῇ Λευκίμμη αἱ εἴκοσι νῆες ἀπὸ τῶν Ἀθη-

νῶν αὐται, ὧν ἤρχε Γλαύκων τε ὁ Λεάγρου καὶ Ἄνδοκίδης ὁ Λεωγόρου, διὰ τῶν νεκρῶν καὶ ναυαγίων προσκομισθεῖσαι κατέπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον οὐ πολλῶ ὕστερον ἢ ὠφθησαν.

5 — οἱ δὲ Κερκυραῖοι, ἦν γὰρ νύξ, ἐφοβήθησαν, μὴ πολέμια ὧσιν· ἔπειτα δὲ ἔγνωσαν — καὶ ὤρμισαντε.

52. Τῇ δ' ὕστεραία ἀναγόμεναι Ἰωνοῦ Ἀττικαὶ τριάκοντα νῆες καὶ τῶν Κερκυραίων πλοῖοι ἦσαν ἐπέπλευσαν ἐπὶ τὸν ἐν τοῖς Συβότοις λιμένα, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ὤρμιον, βουλόμενοι εἰδέναι, εἰ ναυμαχήσουσιν. οἱ δὲ τὰς μὲν ναῦς ἄραντες ἀπὸ τῆς γῆς καὶ παραταξάμενοι μετεώρους ἠσύχαζον, ναυμαχίας οὐ διανοούμενοι ἄρχειν ἐκόντες, ὄρωντες προσγεγενημένας τε ναῦς ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἀκραιφνεῖς καὶ σφίσι πολλὰ τὰ ἄπορα ξυμβεθηκότα, αἰχμαλώτων τε περὶ φυλακῆς, οὓς ἐν ταῖς ναυσὶν εἶχον, καὶ ἐπισκευὴν οὐκ οὔσαν τῶν νέων ἐν

2 χωρίῳ ἐρήμῳ· τοῦ δὲ οἴκαδε πλοῦ μᾶλλον διεσκόπουν, ὅπη κομισθήσονται, δεδιότες, μὴ οἱ Ἀθηναῖοι νομίσαντες λελύσθαι τὰς σπονδὰς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον, οὐκ ἐῶσι σφᾶς ἀποπλεῖν.

53. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἄνδρας ἐς κελύτιον ἐσθιβάσαντας ἄνευ κηρυκείου προσπέμψαι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ πείραν ποιήσασθαι. πέμψαντές τε ἔλεγον τοιάδε· «Ἀδικεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες· ἡμῖν γὰρ πολεμίους τοὺς ἡμετέρους τιμωρουμένοις ἐμποδῶν ἵστασθε ὅπλα ἀνταιρόμενοι. εἰ δ' ὑμῖν γνώμη ἐστὶ κωλύειν τε ἡμᾶς ἐπὶ Κέρκυραν ἢ ἄλλοσε, εἰ ποῖ βουλόμεθα, πλεῖν καὶ τὰς σπονδὰς λύετε, ἡμᾶς τοῦσδε λαβόντες πρῶτον χρήσασθε ὡς

3 πολεμίους». οἱ μὲν δὲ τοιαῦτα εἶπον· τῶν δὲ Κερκυραίων τὸ μὲν στρατόπεδον, ὅσον ἐπήκουσεν, ἀνεβόησεν εὐθύς λαβεῖν τε αὐτοὺς καὶ ἀποκτείνειν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοιάδε ἀπεκρίναντο·

4 «Οὔτε ἄρχομεν πολέμου, ὦ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, οὔτε τὰς σπονδὰς λύομεν, Κερκυραῖοις δὲ τοῖσδε ξυμμάχοις οὔσι βοήθοι ἦλθομεν. εἰ μὲν οὖν ἄλλοσέ ποῖ βούλεσθε πλεῖν, οὐ

κωλύομεν· εἰ δὲ ἐπὶ Κέρκυραν πλευσεῖσθε ἢ εἰς τῶν ἐκείνων τι χωρίων, οὐ περιοφόμεθα κατὰ τὸ δυνατόν».

54. Τοιαῦτα τῶν Ἀθηναίων ἀποκριναμένων οἱ μὲν Κορίνθιοι τὸν τε πλοῦν τὸν ἐπ' οἴκου παρεσκευάζοντο καὶ τροπαῖον ἔστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ ἠπείρῳ Συβότοις· οἱ δὲ Κερκυραῖοι τὰ τε ναύγια καὶ νεκροὺς ἀνείλοντο τὰ κατὰ σφᾶς ἐξενεχθέντα ὑπὸ τοῦ βροῦ καὶ ἀνέμου, ὅς γενόμενος τῆς νυκτὸς διεσκέδασεν αὐτὰ πανταχῆ, καὶ τροπαῖον ἀντέστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ νήσῳ Συβότοις ὡς νενικηκότες.

Γνώμῃ δὲ ἐκάτεροι τοιᾶδε τὴν νίκην προσποιήσαντο· 2 Κορίνθιοι μὲν κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ μέχρι νυκτὸς, ὥστε καὶ ναύγια πλείστα καὶ νεκροὺς προσκομίσασθαι, καὶ ἄνδρας ἔχοντες αἰχμαλώτους οὐκ ἐλάσσους χιλίων ναῦς τε καταδύσαντες περὶ ἑβδομήκοντα ἔστησαν τροπαῖον· Κερκυραῖοι δὲ τριάκοντα ναῦς μάλιστα διαφθείραντες καί, ἐπειδὴ Ἀθηναῖοι ἦλθον, ἀνελόμενοι τὰ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ναύγια καὶ νεκροὺς, καὶ ὅτι αὐτοῖς τῇ τε προτεραίᾳ πρύμναν κρούμενοι ὑπεχώρησαν οἱ Κορίνθιοι ἰδόντες τὰς Ἀττικὰς ναῦς καί, ἐπειδὴ ἦλθον οἱ Ἀθηναῖοι, οὐκ ἀντεπέπλεον ἐκ τῶν Συβότων, διὰ ταῦτα τροπαῖον ἔστησαν, οὕτω μὲν ἐκάτεροι νικᾶν ἤξιον. 3

55. Οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀποπλέοντες ἐπ' οἴκου Ἀνακτόριον, ὃ ἔστιν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, εἶλον ἀπάτην — ἦν δὲ κοινὸν Κερκυραίων καὶ ἐκείνων — καὶ καταστήσαντες ἐν αὐτῇ Κορινθίους οἰκήτορας ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου· καὶ τῶν Κερκυραίων δεκακοσίους μὲν, οἳ ἦσαν δούλοι, ἀπέδοντο, πενήτηκοντα δὲ καὶ διακοσίους δῆσαντες ἐφύλασσον καὶ ἐν θεραπείᾳ εἶχον πολλῆ, ὅπως αὐτοῖς τὴν Κέρκυραν ἀναχωρήσαντες προσποιήσειαν· ἐτύγχανον δὲ καὶ δυνάμει αὐτῶν οἱ πλείους πρῶτοι ὄντες τῆς πόλεως· ἢ μὲν οὖν Κέρ- 2 κυρα οὕτω περιγίγνεται τῇ πολέμῳ τῶν Κορινθίων, καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀνεχώρησαν ἐξ αὐτῆς. αἰτία δὲ αὕτη

πρώτη ἐγένετο τοῦ πολέμου τοῖς Κορινθίοις ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι σφίσις ἐν σπονδαῖς μετὰ Κερκυραίων ἐναυμάχουν.

2. Ἡ ἀποστασία ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν τῆς Ποτειδαίας καὶ ἡ ὑποστῆριξις αὐτῆς ὑπὸ τῶν Κορινθίων.

(Κεφ. 56-66)

56. Μετὰ ταῦτα δ' εὐθὺς καὶ τάδε ξυνέβη γενέσθαι τοῖς
 2 Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις διάφορα ἐς τὸ πολεμεῖν. τῶν
 γὰρ Κορινθίων πρασσόντων, ὅπως τιμωρήσονται αὐτούς, ὑπο-
 τοπήσαντες τὴν ἔχθραν αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι Ποτειδαίαν, οἱ
 οἰκοῦσιν ἐπὶ τῇ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης, Κορινθίων ἀποί-
 κους, ἑαυτῶν δὲ ξυμμάχους φόρου ὑποτελεῖς, ἐκέλευον τὸ ἐς
 Παλλήνην τείχος καθελεῖν καὶ ὁμήρους δοῦναι, τοὺς τε ἐπι-
 δημιουργοὺς ἐκπέμπειν καὶ τὸ λοιπὸν μὴ δέχεσθαι, οὕς
 κατὰ ἔτος ἕκαστον Κορίνθιοι ἔπεμπον, δεῖσαντες, μὴ ἀπο-
 στῶσιν ὑπὸ τε Περδίκκου πειθόμενοι καὶ Κορινθίων, τοὺς τε
 ἄλλους ἐπὶ Θράκης ξυναποστήσωσι ξυμμάχους.

57. Ταῦτα δὲ πρὸς τοὺς Ποτειδαίαν οἱ Ἀθηναῖοι προ-
 2 παρεσκευάζοντο εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Κερκύρα ναυμαχίαν· οἱ
 τε γὰρ Κορίνθιοι φανερώς ἤδη διάφοροι ἦσαν, Περδίκκας τε
 3 ὁ Ἀλεξάνδρου, Μακεδόνων βασιλεὺς, ἐπεπολέμητο ξύμμα-
 3 χος πρότερον καὶ φίλος ὢν. ἐπολεμήθη δέ, ὅτι φιλίππῳ, τῷ
 4 οἱ Ἀθηναῖοι ξυμμαχίαν ἐποιήσαντο. δεδιώς τε ἔπρασεν ἔς
 τε τὴν Λακεδαίμονα πέμπων, ὅπως πόλεμος γένηται αὐτοῖς
 πρὸς Πελοποννησίους, καὶ τοὺς Κορινθίους προσεποιεῖτο τῆς
 5 Ποτειδαίας ἕνεκα ἀποστάσεως· προσέφερε δὲ λόγους καὶ
 τοῖς ἐπὶ Θράκης Χαλκιδεῦσι καὶ Βοττιαίοις ξυναποστήναι,
 νομίζων, εἰ ξύμμαχα ταῦτα ἔχοι ὄμορα ὄντα χωρία, ἄρα
 ἂν τὸν πόλεμον μετ' αὐτῶν ποιείσθαι.

Ὦν οἱ Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι καὶ βουλόμενοι προκαταλαμ-
βάνειν τῶν πόλεων τὰς ἀποστάσεις—ἔτυχον γὰρ τριάκοντα
ναῦς ἀποστέλλοντες καὶ χιλίους ὀπλίτας ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ
Ἀρχεστράτου τοῦ Λυκομήδους μετ' ἄλλων τεσσάρων στρα-
τηγῶντος—ἐπιστέλλουσι τοῖς ἄρχουσι τῶν νεῶν Ποτειδαίαι-
τῶν τε ὀμίρους λαβεῖν καὶ τὸ τεῖχος καθελεῖν, τῶν τε πλη-
σίον πόλεων φυλακὴν ἔχειν, ὅπως μὴ ἀποστήσονται.

58. Ποτειδαῖαται δὲ πέμψαντες μὲν καὶ παρ' Ἀθηναίους
πρέσβεις, εἴ πως πείσειαν μὴ σφῶν πέρι νεωτερίζειν μηδέν,
ἐλθόντες δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα μετὰ Κορινθίων, ὅπως
ἐτοιμάσαιτο τιμωρίαν, ἦν δέη, ἐπειδὴ ἔκ τε Ἀθηναίων ἐκ
πολλοῦ πράσσοντες οὐδὲν γῦροντο ἐπιτήδειον, ἀλλ' αἱ νῆες
αἱ ἐπὶ Μακεδονίαν καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁμοίως ἔπλεον, καὶ τὰ τέλη
τῶν Λακεδαιμονίων ὑπέσχετο αὐτοῖς, ἦν ἐπὶ Ποτειδαίαν
ἴωσιν Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν, τότε δὴ κατὰ
τὸν καιρὸν τοῦτον ἀφίστανται μετὰ Χαλκιδέων καὶ Βοτ-
τιαίων κοινῇ ξυνομόσαντες.

Καὶ Περδίκκας πείθει Χαλκιδέας τὰς ἐπὶ θαλάσση πο-
λεῖς ἐκλιπόντας καὶ καταβαλόντας ἀνοικίσασθαι ἐς Ὀλυμπον
μίαν τε πόλιν ταύτην ἰσχυρὰν ποιήσασθαι· τοῖς τε ἐκλιποῦσι
τούτοις τῆς ἑαυτοῦ γῆς τῆς Μυγδονίας περὶ τὴν Βόλβην
λίμνην ἔδωκε νέμεσθαι, ἕως ἂν ὁ πρὸς Ἀθηναίους πόλεμος
ῆ. καὶ οἱ μὲν ἀνφικίζοντό τε καθαιροῦντες τὰς πόλεις καὶ
ἐς πόλεμον παρασκευάζοντο.

59. Αἱ δὲ τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀφικνοῦνται ἐς τὰ
ἐπὶ Θράκης καὶ καταλαμβάνουσι τὴν Ποτειδαίαν καὶ τάλλα
ἀφεστηκότα· νομίσαντες δὲ οἱ στρατηγοὶ ἀδύνατα εἶναι πρὸς τε
Περδίκκαν πολεμεῖν τῇ παρουσίᾳ δυνάμει καὶ τὰ ξυναφεστῶτα
χωρία, τρέπονται ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρότε-
ρον ἐξεπέμποντο, καὶ καταστάντες ἐπολέμουν μετὰ Φιλίππου
καὶ τῶν Δέρδου ἀδελφῶν ἄνωθεν στρατιᾷ ἐσβεβληγῶν.

60. Καὶ ἐν τούτῳ οἱ Κορίνθιοι τῆς Ποτειδαίας ἀφεστηκυίας καὶ τῶν Ἀττικῶν νεῶν περὶ Μακεδονίαν οὐσῶν δεδιότες περὶ τῆ χωρίῳ καὶ οἰκείον τὸν κίνδυνον ἠγούμενοι πέμπουσιν ἑαυτῶν τε ἐθελοντάς καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων μισθῶ πείσαντες ἑξακοσίους καὶ χιλίους τοὺς πάντας ὀπλίτας καὶ φιλοὺς τετρακοσίους. ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Ἄριστέυς ὁ Ἀδειμάντου, κατὰ φιλίαν τε αὐτοῦ οὐχ ἤμιστα οἱ πλείστοι ἐκ Κορίνθου στρατιῶται ἐθελονταὶ ξυνέσποντο. ἦν γὰρ τοῖς Ποτειδαίαταις αἰεὶ ποτε ἐπιτήδειος, καὶ ἀφικνοῦνται τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ ὕστερον ἐπὶ Θράκης ἢ Ποτειδαία ἀπέστη.

61. Ἦλθε δὲ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις εὐθὺς ἡ ἀγγελία τῶν πόλεων, ὅτι ἀφεστᾶσι, καὶ πέμπουσιν, ὡς ἦσθοντο καὶ τοὺς μετὰ Ἀριστέως ἐπιπαριόντας, δισχιλίους ἑαυτῶν ὀπλίτας καὶ τεσσαράκοντα ναῦς πρὸς τὰ ἀφεστῶτα καὶ Καλλιάν τὸν Καλλιιάδου πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν· οἱ ἀφικόμενοι ἐς Μακεδονίαν πρῶτον καταλαμβάνουσι τοὺς προτέρους χιλίους Θέρμην ἄρτι ἠρηκότας καὶ Πύδναν πολιιοροκούντας.

3 Προσκαθεζόμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ τὴν Πύδναν ἐπολιόρησαν μὲν, ἔπειτα δὲ ζύμβασιν ποιησάμενοι καὶ ξυμμαχίαν ἀναγκαίαν πρὸς τὸν Περδίκκην, ὡς αὐτοὺς κατήπειγεν ἡ Ποτειδαία καὶ ὁ Ἄριστέυς παρεληλυθώς, ἀπανίστανται ἐκ τῆς Μακεδονίας καὶ ἀφικόμενοι, περαιωθέντες ἐκεῖθεν, ἐπὶ Στρέφαν καὶ πειράσαντες πρῶτον τοῦ χωρίου καὶ οὐχ ἐλόντες ἐπορεύοντο κατὰ γῆν πρὸς τὴν Ποτειδαίαν τρισχιλίους μὲν ὀπλίταις ἑαυτῶν, χωρὶς δὲ τῶν ξυμμάχων πολλοῖς, ἰππεῦσι δὲ ἑξακοσίοις Μακεδόνων τοῖς μετὰ Φιλίππου καὶ Παισανίου. ἅμα δὲ νῆες παρέπλεον ἑβδομήκοντα. κατ' ὀλίγον δὲ προιόντες τριταῖοι ἀφίκοντο ἐς Γίγωνον καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο.

62. Ποτειδαίαται δὲ καὶ οἱ μετὰ Ἀριστέως Πελοποννήσιοι προσδεχόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἐστρατοπεδεύοντο πρὸς Ὀλύνθου ἐν τῆ ἰσθμῷ καὶ ἀγορὰν ἕξω τῆς πόλεως ἐπε-

θον ὡς βοηθήσοντες, καὶ οἱ Μακεδόνες ἱππῆς ἀντιπαρετά-
 ξαντο ὡς κωλύσοντες· ἐπειδὴ δὲ διὰ τάχους ἢ νίκη τῶν Ἀθη-
 ναίων ἐγένετο καὶ τὰ σημεῖα κατεσπάσθη, πάλιν ἐπανεχώ-
 ρουν ἐς τὸ τεῖχος καὶ οἱ Μακεδόνες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους·
 3 ἱππῆς δ' οὐδετέροις παρεγένοντο. μετὰ δὲ τὴν μάχην τρο-
 παῖον ἔστησαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους
 ἀπέδωκαν τοῖς Ποτειδαῖαις· ἀπέθανον δὲ Ποτειδαῖα τῶν μὲν
 καὶ τῶν ξυμμάχων ὀλίγη ἐλάσσους τριακοσίων, Ἀθηναίων
 δὲ αὐτῶν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ Καλλίας ὁ στρατηγός.

64. Τὸ δ' ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος εὐθὺς οἱ Ἀθηναῖοι ἀπο-
 τείχισαντες ἐφρούρουν· τὸ δ' ἐς τὴν Παλλήνην ἀτείχιστον ἦν·
 οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐνόμιζον εἶναι ἐν τε τῷ ἰσθμῷ φρουρεῖν καὶ
 ἐς τὴν Παλλήνην διαδάντες τειχίζειν δεδιότες, μὴ σφίσιν οἱ
 Ποτειδαῖαι καὶ οἱ ξύμμαχοι γιγνομένοις δίχα ἐπιθῶνται.
 2 καὶ πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇ πόλει Ἀθηναῖοι τὴν Παλλήνην
 ἀτείχιστον οὕταν χρόνῳ ὕστερον πέμπουσιν ἑξακοσίους καὶ
 χιλίους ὀπλίτας ἑαυτῶν καὶ Φορμίωνα τὸν Ἀσωπίου στρα-
 τηγόν· ὃς ἀφικόμενος ἐς τὴν Παλλήνην καὶ ἐξ Ἀφύτιος
 ὀρμώμενος προσήγαγε τῇ Ποτειδαίᾳ τὸν στρατόν, κατὰ βραχὺ
 3 προῖων καὶ κείρων ἅμα τὴν γῆν ὡς δ' οὐδεὶς ἐπεξήει ἐς
 μάχην, ἀπετείχισε τὸ ἐκ τῆς Παλλήνης τεῖχος· καὶ οὕτως
 ἤδη κατὰ κράτος ἢ Ποτειδαῖα ἀμφοτέρωθεν ἐπολιορκεῖτο
 καὶ ἐκ θαλάσσης ναυσὶν ἅμα ἐφορμούσαις.

65. Ἀριστεὺς δὲ ἀποτείχισθείσης αὐτῆς καὶ ἐλπίδα οὐδε-
 μίαν ἔχων σωτηρίας, ἦν μὴ τι ἀπὸ Πελοποννήσου ἢ ἄλλο
 παρὰ λόγον γίγνηται, ξυνεβούλευε μὲν πλὴν πεντακοσίων
 ἄνεμον τηρήσασιν τοῖς ἄλλοις ἐκπλεῦσαι, ὅπως ἐπὶ πλεόν ὁ
 σίτος ἀντίσχη, καὶ αὐτὸς ἤθελε τῶν μενόντων εἶναι· ὡς δ' οὐκ
 ἐπειθε, βουλόμενος τὰ ἐπὶ τούτοις παρασκευάζειν καὶ ὅπως τὰ
 ἔξωθεν ἔξει ὡς ἄριστα, ἐκπλουν ποιεῖται λαβῶν τὴν φυλακὴν
 2 τῶν Ἀθηναίων· καὶ παραμένων ἐν Χαλκιδεῦσι τὰ τε ἄλλα

ποίηγτο. στρατηγὸν μὲν τοῦ πεζοῦ παντὸς οἱ ξυμμαχοὶ ἤροντο 2
 Ἄριστέα, τῆς δὲ ἵππου Περδίκκην· ἀπέστη γὰρ εὐθὺς πάλιν
 τῶν Ἀθηναίων καὶ ξυνεμάχει τοῖς Ποτειδαίαισι Ἰόλαον
 ἀνθ' αὐτοῦ καταστήσας ἄρχοντα· ἦν δὲ ἡ γνώμη τοῦ Ἀριστέως 3
 τὸ μὲν μεθ' ἑαυτοῦ στρατόπεδον ἔχοντι ἐν τῇ ἰσθμῷ ἐπιτιγρεῖν
 τοὺς Ἀθηναίους, ἦν ἐπίωσι, Χαλκιδέας δὲ καὶ τοὺς ἕξω ἰσθμοῦ
 ξυμμάχους καὶ τὴν παρὰ Περδίκκου διακοσίαν ἵππων ἐν
 Ὀλύνθῳ μένειν καί, ὅταν Ἀθηναῖοι ἐπὶ σφᾶς χωρῶσι, κατὰ
 νότου βοηθοῦντας ἐν μέσῳ ποιεῖν αὐτῶν τοὺς πολεμίους.

Καλλίας δ' αὖ, ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, καὶ οἱ ξυνάρ- 4
 χοντες τοὺς μὲν Μακεδόνας ἵππέας καὶ τῶν ξυμμάχων ὀλί-
 γους ἐπὶ Ὀλύνθου ἀποπέμπουσιν, ὅπως εἴργωσι τοὺς ἐκεῖθεν
 ἐπιβοηθεῖν, αὐτοὶ δ' ἀναστήσαντες τὸ στρατόπεδον ἐχώρουν
 ἐπὶ τὴν Ποτειδαίαν, καὶ ἐπειδὴ πρὸς τῇ ἰσθμῷ ἐγένοντο καὶ 5
 εἶδον τοὺς ἐναντίους παρασκευαζομένους ὡς ἐς μάχην, ἀντι-
 καθίσταντο καὶ αὐτοὶ, καὶ οὐ πολὺ ὕστερον ξυνέμισγον, καὶ 6
 αὐτὸ μὲν τὸ τοῦ Ἀριστέως κέρας καὶ ὅσοι περὶ ἐκεῖνον ἦσαν
 Κορινθίων τε καὶ τῶν ἄλλων λογάδες ἔτρεψαν τὸ καθ' ἑαυ-
 τοὺς καὶ ἐπεξήλθον διώκοντες ἐπὶ πολὺ· τὸ δὲ ἄλλο στρατό-
 πεδον τῶν τε Ποτειδαϊατῶν καὶ τῶν Πελοποννησίων ἦσσαντο
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐς τὸ τεῖχος κατέφυγεν.

63. Ἐπαναχωρῶν δὲ ὁ Ἀριστεὺς ἀπὸ τῆς διώξεως, ὡς
 ὄρα τὸ ἄλλο στρατεύμα ἦσσημένον, ἠπόρησε μὲν, ὅποτέρωσθε
 διακινδυνεύσει χωρήσας, ἢ ἐπὶ τῆς Ὀλύνθου ἢ ἐς τὴν Ποτει-
 δαίαν· ἔδοξε δ' οὖν ξυναγαγόντι τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ ὡς ἐς ἐλάχι-
 στον χωρίον δρόμῳ βιάσασθαι εἰς τὴν Ποτειδαίαν, καὶ παρήλθε
 παρὰ τὴν χηλὴν διὰ τῆς θαλάσσης βαλλόμενός τε καὶ χαλε-
 πῶς, ὀλίγους μὲν τινὰς ἀποβαλὼν, τοὺς δὲ πλείους σώσας.

Οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ὀλύνθου τοῖς Ποτειδαίαισι βοηθοὶ— 2
 ἀπείχε δὲ ἐξήκοντα μάλιστα σταδίους καὶ ἔστι καταφανές—,
 ὡς ἡ μάχη ἐγίγνετο καὶ τὰ σημεῖα ἦρθη, βραχὺ μὲν τι προῆλ-

ξυνεπολέμει καὶ Σερμουλιῶν λοχίηςας πρὸς τῇ πόλει πολλοὺς διέφθειρεν ἕς τε τὴν Πελοπόννησον ἔπρασεν, ὅπη ὠφελία τις γενήσεται. μετὰ δὲ τῆς Ποτειδαίας τὴν ἀποτείχισιν Φορ-³ μίων μὲν ἔχων τοὺς ἑξακοσίους καὶ χιλίους τὴν Χαλκιδικὴν καὶ Βοττικὴν ἐδήρου καὶ ἔστιν ἅ καὶ πολίσματα εἶλεν.

66. Τοῖς δ' Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις αἰτίαι μὲν αὐταὶ προσεγεγένητο ἕς ἀλλήλους, τοῖς μὲν Κορινθίοις, ὅτι τὴν Ποτειδαίαν ἑαυτῶν οὖσαν ἀποικίαν καὶ ἄνδρας Κορινθίων τε καὶ Πελοποννησίων ἐν αὐτῇ ὄντας ἐπολιόρκουν, τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἕς τοὺς Πελοποννησίους, ὅτι ἑαυτῶν τε πόλιν ξυμμαχίδα καὶ φόρου ὑποτελῆ ἀπέστησαν καὶ ἐλθόντες σφίσι ἀπὸ τοῦ προφανοῦς ἐμάχοντο μετὰ Ποτειδαϊατῶν. οὐ μόντοι ὅ γε πόλεμος πω ξυνερρώγει, ἀλλ' ἔτι ἀνοκωχὴ ἦν· ἰδίᾳ γὰρ ταῦτα οἱ Κορίνθιοι ἔπραξαν.

B. ΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ
ΕΝ ΤΗ, ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ΤΩΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

(Κεφ. 67-87)

1. Αἱ ἐνέργειαι τῶν Κορινθίων πρὸς σύγκλησιν ἐν Σπάρτῃ ἐκκλησίας καὶ δημηγορία αὐτῶν.

(Κεφ. 67-71)

67. Πολιορκουμένης δὲ τῆς Ποτειδαίας οὐχ ἠσύχαζον ἀνδρῶν τε σφίσι ἐνότων καὶ ἅμα περὶ τῆ χωρίῳ δεδιότες παρεκάλουν τε εὐθὺς ἕς τὴν Λακεδαίμονα τοὺς ξυμμάχους καὶ κατεβῶν ἐλθόντες τῶν Ἀθηναίων, ὅτι σπονδάς τε λευκότες εἶεν καὶ ἀδικοῖεν τὴν Πελοπόννησον. Αἰγινῆταί τε ²

φανερῶς μὲν οὐ πρεσβευόμενοι, δεδιότες τοὺς Ἀθηναίους, κρύφα δέ, οὐχ ἥκιστα μετ' αὐτῶν ἐνήγον τὸν πόλεμον λέγοντες οὐκ εἶναι αὐτόνομοι κατὰ τὰς σπονδάς.

- 3 Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι προσπαρακαλέσαντες τῶν ξυμμάχων καὶ εἴ τις τι ἄλλο ἔφη ἠδικῆσθαι ὑπὸ Ἀθηναίων, ξύλλογον
4 σφῶν αὐτῶν ποιήσαντες τὸν εἰωθότα λέγειν ἐκέλευον. καὶ ἄλλοι τε παριόντες ἐγκλήματα ἐποιοῦντο ὡς ἕκαστοι καὶ Μεγαρῆς δηλοῦντες μὲν καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα διάφορα, μάλιστα δὲ λιμένων τε εἶργεσθαι τῶν ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ καὶ
5 τῆς Ἀττικῆς ἀγορᾶς παρὰ τὰς σπονδάς. παρελθόντες δὲ τελευταῖοι οἱ Κορίνθιοι καὶ τοὺς ἄλλους ἑάσαντες πρῶτον παροξῦναι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπέειπον τοιαύδε·

68. «Τὸ πιστὸν ὑμᾶς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τῆς καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς πολιτείας καὶ ὁμιλίας ἀπιστοτέρους, ἐς τοὺς ἄλλους ἦν τι λέγωμεν, καθίστησι· καὶ ἀπ' αὐτοῦ σωφροσύνην μὲν ἔχετε, ἀμαθίαν δὲ πλέονι πρὸς τὰ ἔξω πράγματα χρῆσθε.
2 πολλάκις γὰρ προαγορευόντων ἡμῶν, ἃ ἐμέλλομεν ὑπὸ Ἀθηναίων βλάπτεσθαι, οὐ περὶ ὧν ἐδιδάσκομεν ἐκάστοτε τὴν μάθησιν ἐποιεῖσθε, ἀλλὰ τῶν λεγόντων μᾶλλον ὑπενοεῖτε, ὡς ἔνεκα τῶν αὐταῖς ἰδίᾳ διαφόρων λέγουσι· καὶ δι' αὐτὸ οὐ πρὶν πάσχειν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ ἔργῳ ἐσμέν, τοὺς ξυμμάχους τοῦσδε παρεκαλέσατε, ἐν οἷς προσήκει ἡμᾶς οὐχ ἥκιστα εἰπεῖν, ὅσῃ καὶ μέγιστα ἐγκλήματα ἔχομεν ὑπὸ μὲν Ἀθηναίων ὑβριζόμενοι, ὑπὸ δὲ ὑμῶν ἀμελοῦμενοι.

- 3 »Καὶ εἰ μὲν ἀφανεῖς που ὄντες ἠδίκουν τὴν Ἑλλάδα, διδασκαλίας ἂν ὡς οὐκ εἰδῶσι προσέδει· νῦν δὲ τί δεῖ μακρηγορεῖν, ὧν τοὺς μὲν δεδουλωμένους ὁρᾶτε, τοῖς δ' ἐπιβουλεύοντας αὐτούς, καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς ἡμετέροις ξυμμάχοις, καὶ ἐκ πολλοῦ προπαρεσκευασμένους, εἴ ποτε πολεμήσου-
4 ται; οὐ γὰρ ἂν Κέρκυραν τε ὑπολαβόντες βία ἡμῶν εἶχον καὶ Ποτειδαίαν ἐπολιόρκουν· ὧν τὸ μὲν ἐπικαιρότατον χωρίον

πρὸς τὰ ἐπὶ Θράκης ἀποχρῆσθαι, ἢ δὲ ναυτικὸν ἂν μέγιστον παρέσχε Πελοποννησίαις.

69. » Καὶ τῶνδε ὑμεῖς αἴτιοι, τό τε πρῶτον ἐάσαντες αὐτοῦς τὴν πόλιν μετὰ τὰ Μηδικὰ κρατῦναι καὶ ὕστερον τὰ μακρὰ στήσαι τείχη ἐς τόδε αἰεὶ ἀποστεροῦντες οὐ μόνον τοὺς ὑπ' ἐκείνων δεδουλωμένους ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑμετέρους ἤδη ξυμμάχους· οὐ γὰρ ὁ δουλωτάμενος, ἀλλ' ὁ δυνάμενος μὲν παῦσαι, περιορῶν δὲ ἀλγθέστερον αὐτὸ δρᾶ, εἴπερ καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀρετῆς ὡς ἐλευθερῶν τὴν Ἑλλάδα φέρεται.

» Μόλις δὲ νῦν γε ξυνήλομεν καὶ οὐδὲ νῦν ἐπὶ φανεροῖς. 2
χρῆν γὰρ οὐκ εἰ ἀδικούμεθα ἔτι σκοπεῖν, ἀλλὰ καθ' ὅ τι ἀμυνοῦμεθα, αἴπερ δρώντες, βεβουλευμένοι πρὸς οὐ διεγνωκότας ἤδη, καὶ οὐ μέλλοντες ἐπέρχονται. καὶ ἐπιστάμεθα, οἷα ὁδῶ 3
οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὅτι κατ' ὀλίγον χωροῦσιν ἐπὶ τοὺς πέλας. καὶ λανθάνειν μὲν οἰόμενοι διὰ τὸ ἀναίσθητον ὑμῶν ἴσσοι θαρσοῦσι, γνόντες δὲ εἰδότας περιορᾶν ἰσχυρῶς ἐγκείσονται.

» Ψυχάζετε γὰρ μόνοι Ἑλλήνων, ὧ Λακεδαιμόνιοι, οὐ 4
τῇ δυνάμει τινά, ἀλλὰ τῇ μελλήσει ἀμυνομένοι καὶ μόνοι οὐκ ἀρχομένην τὴν αὔξεισιν τῶν ἐχθρῶν, διπλασιουμένην δὲ καταλύοντες. καίτοι ἐλέγεσθε ἀσφαλεῖς εἶναι, ὧν ἄρα ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει. τόν τε γὰρ Μῆδον αὐτοὶ ἴσμεν ἐκ 5
περάτων γῆς πρότερον ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλθόντα, ἢ τὰ παρ' ὑμῶν ἀξίως προαπαντήσαι, καὶ νῦν τοὺς Ἀθηναίους οὐχ ἐκάς, ὡσπερ ἐκείνον, ἀλλ' ἐγγὺς ὄντας περιοράτε καὶ ἀντὶ τοῦ ἐπελθεῖν αὐτοὶ ἀμύνεσθαι βούλεσθε μᾶλλον ἐπιόν-
τας καὶ ἐς τύχας πρὸς πολλῶν δυνατωτέρους ἀγωνιζόμενοι καταστήναι, ἐπιστάμενοι καὶ τὸν βάρβαρον αὐτὸν περὶ αὐτῶν τὰ πλείω σφαλέντα καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους πολλὰ ἡμᾶς ἤδη τοῖς ἀμαρτήμασιν αὐτῶν μᾶλλον ἢ τῇ ἀφ' ὑμῶν τιμωρία περιγεγενημένους· ἐπεὶ αἴ γε ὑμέτεροι ἐλπιδες ἤδη τινάς που καὶ ἀπαρασκευούς διὰ τὸ πιστεῦσαι ἐφθειραν. καὶ 6

μηδεὶς ὑμῶν ἐπ' ἔχθρα τὸ πλεόν ἢ αἰτία νομίσει τάδε λέγεσθαι· αἰτία μὲν γὰρ φίλων ἀνδρῶν ἐστὶν ἀμαρτανόντων, κατηγορία δὲ ἐχθρῶν ἀδικησάντων.

70. » Καὶ ἅμα, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι, ἄξιοι νομίζομεν εἶναι τοῖς πέλας φόγον ἐπενεγκεῖν, ἄλλως τε καὶ μεγάλων τῶν διαφερόντων καθεστώτων, περὶ ὧν οὐκ αἰσθάνεσθαι ἡμῖν γε δοκεῖτε οὐδ' ἐκλογίσασθαι πώποτε, πρὸς οἷους ὑμῖν Ἀθηναίους ὄντας καὶ ὅσον ὑμῶν καὶ ὡς πᾶν διαφέροντας ὁ ἀγὼν ἔσται.

2 » Οἱ μὲν γε νεωτεροποιοὶ καὶ ἐπινοήσαι ὄξεις καὶ ἐπιτελέσαι ἔργῳ, ὃ ἂν γνῶσιν· ὑμεῖς δὲ τὰ ὑπάρχοντά τε σώζειν καὶ ἐπιγνώναι· μηδὲν καὶ ἔργῳ οὐδὲ τἀναγκαῖα ἐξικέσθαι.
3 αὐθις δὲ οἱ μὲν καὶ παρὰ δύναμιν τολμηταὶ καὶ παρὰ γνώμην κινδυνευταὶ καὶ ἐπὶ τοῖς δεινοῖς εὐέλπιδες· τὸ δὲ ὑμέτερον τῆς τε δυνάμεως ἐνδεᾶ πράξει· τῆς τε γνώμης μηδὲ τοῖς βεβαίοις πιστεῦσαι τῶν τε δεινῶν μηδέποτε οἴεσθαι ἀπολυθῆσεσθαι· καὶ μὴν καὶ ἄοκνοι πρὸς ὑμᾶς μελλητάς καὶ ἀποδημηταὶ πρὸς ἐνδημοτάτους· οἶονται γὰρ οἱ μὲν τῇ ἀπουσίᾳ ἂν τι κτᾶσθαι, ὑμεῖς δὲ τῷ ἐξελθεῖν καὶ τὰ ἔτοιμα ἂν βλάψαι· κρατοῦντές τε τῶν ἐχθρῶν ἐπὶ πλείστον ἐξέρχονται καὶ νικώμενοι ἐπ' ἐλάχιστον ἀναπίπτουσιν.

6 » Ἐτι δὲ τοῖς μὲν σώμασιν ἀλλοτριωτάτοις ὑπὲρ τῆς πόλεως χρῶνται, τῇ γνώμῃ δὲ οἰκειοτάτῃ ἐς τὸ πράσσειν τι ὑπὲρ
7 αὐτῆς· καὶ ἃ μὲν ἂν ἐπινοήσαντες μὴ ἐξέλθωσιν, οἰκεία στέρεσθαι ἡγοῦνται, ἃ δ' ἂν ἐπελθόντες κτήσωνται, ὀλίγα πρὸς τὰ μέλλοντα τυχεῖν πράξαντες, ἦν δ' ἄρα του καὶ πείρα σφαιλῶσιν, ἀντελπίσαντες ἄλλα ἐπλήρωσαν τὴν χρεῖαν· μόνον γὰρ ἔχουσί τε ὁμοίως καὶ ἐλπίζουσιν, ἃ ἂν ἐπινοήσωσι, διὰ
8 τὸ ταχεῖαν τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖσθαι ὧν ἂν γνῶσι· καὶ ταῦτα μετὰ πόνων πάντα καὶ κινδύνων δι' ὄλου τοῦ αἰῶνος μοχθοῦσι καὶ ἀπολαύουσιν ἐλάχιστα τῶν ὑπαρχόντων διὰ τὸ ἀεὶ κτᾶσθαι καὶ μήτε ἑορτήν ἄλλο τι ἡγεῖσθαι ἢ τὸ τὰ

δέοντα πράξει ξυμφοράν τε οὐχ ἦσσαν ἡσυχίαν ἀπράγμονα ἢ ἀσχολίαν ἐπίπονον· ὥστε, εἴ τις αὐτοὺς ξυνελὼν φαίη 9 πεφυκέναι ἐπὶ τῇ μήτε αὐτοὺς ἔχειν ἡσυχίαν μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἔαν, ὀρθῶς ἂν εἴποι.

71. »Ταύτης μέντοι τοιαύτης ἀντικαθεστηκυίας πόλεως, ὡ Λακεδαιμόνιοι, διαμέλλετε καὶ οἴεσθε τὴν ἡσυχίαν οὐ τούτοις τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ πλείστον ἀρκεῖν, οἱ ἂν τῇ μὲν παρασκευῇ δίκαια πράσσωσι, τῇ δὲ γνώμῃ, ἣν ἀδικῶνται, δῆλοι ὧσι μὴ ἐπιτρέφοντες, ἀλλ' ἐπὶ τῇ μὴ λυπεῖν τε τοὺς ἄλλους καὶ αὐτοὶ ἀμυνόμενοι μὴ βλάπτεσθαι τὸ ἴσον νέμετε. μόλις δ' ἂν πόλει ὁμοίᾳ παροικοῦντες ἐτυγχάνετε τούτου· 2 νῦν δ', ὅπερ καὶ ἄρτι ἐδηλώσαμεν, ἀρχαιοτρόπα ὑμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα πρὸς αὐτοὺς ἐστίν. ἀνάγκη δὲ ὡσπερ τέχνης 3 αἰεὶ τὰ ἐπιγιγνόμενα κρατεῖν· καὶ ἡσυχάζουσα μὲν πόλει τὰ ἀκίνητα νόμιμα ἄριστα, πρὸς πολλὰ δὲ ἀναγκαζομένους εἶναι πολλῆς καὶ ἐπιτεχνήσεως δεῖ. διόπερ καὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς πολυπειρίας ἐπὶ πλέον ὑμῶν κεκαίνωται.

»Μέχρι μὲν οὖν τοῦδε ὠρίσθω ὑμῶν ἡ βραδύτης· νῦν δὲ 4 τοῖς τε ἄλλοις καὶ Ποτειδαίαιταις, ὡσπερ ὑπεδέξασθε, βοηθήσατε κατὰ τάχος ἐσθαλόντες ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἵνα μὴ ἄνδρες τε φίλους καὶ ξυγγενεῖς τοῖς ἐχθίστοις προτήσθε καὶ ἡμᾶς τοὺς ἄλλους ἀθυμῶντες πρὸς ἐτέραν τινα ξυμμαχίαν τρέψητε. δρῶμεν δ' ἂν ἀδικον οὐδὲν οὔτε πρὸς θεῶν τῶν ὀρκίων 5 οὔτε πρὸς ἀνθρώπων τῶν αἰσθανομένων· λύουσι γὰρ σπονδὰς οὐχ οἱ δι' ἐρημίαν ἄλλοις προσιόντες, ἀλλ' οἱ μὴ βοηθοῦντες οἷς ἂν ξυνομόσωσι. βουλομένων δὲ ὑμῶν προθύμων εἶναι μενοῦμεν· οὔτε γὰρ ὅσια ἂν ποιῶμεν μεταβαλλόμενοι 6 οὔτε ξυνηθεστέρους ἂν ἄλλους εὐροίμεν. πρὸς τὰδε βουλευέσθε εὐ καὶ τὴν Πελοπόννησον πειρᾶσθε μὴ ἐλάσσω ἐξηγεῖσθαι ἢ οἱ πατέρες ὑμῖν παρέδοσαν».

2. Ἀπόφαισις τῶν Ἀθηναίων πρέσβεων
καὶ δημογορία αὐτῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Σπάρτης.

(Κεφ. 72-78)

72. Τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον. τῶν δὲ Ἀθηναίων ἔτυχε γὰρ πρεσβεῖα πρότερον ἐν τῇ Λακεδαιμόνι περὶ ἄλλων παροῦσα, ὡς ᾗσθητο τῶν λόγων, ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι, τῶν μὲν ἐγκλημάτων πέρι μηδὲν ἀπολογησομένους, ὧν αἱ πόλεις ἐνεκάλουν, δηλῶσαι δὲ περὶ τοῦ παντός, ὡς οὐ ταχέως αὐτοῖς βουλευτέον εἴη, ἀλλ' ἐν πλείονι σκεπτέον. καὶ ἅμα τὴν σφετέραν πόλιν ἐβούλοντο σγημῆναι, βῆσθαι εἴη δύναμιν, καὶ ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς τε πρεσβυτέροις ὧν ᾗδεσαν καὶ τοῖς νεωτέροις ἐξήγησιν ὧν ἄπειροι ἦσαν, νομίζοντες μᾶλλον ἢ αὐτοὺς ἐκ τῶν λόγων πρὸς τὸ ἠσυχάζειν τραπέσθαι ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν. προσελθόντες οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔφασαν βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ πλῆθος αὐτῶν εἶπαι, εἴ τι μὴ ἀποκωλύει. οἱ δ' ἐκέλευόν τε ἐπιέναι, καὶ παρελθόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον τοιάδε·

73. « Ἡ μὲν πρέσβευσις ἡμῶν οὐκ ἐς ἀντιλογίαν τοῖς ὑμετέροις ξυμμάχοις ἐγένετο, ἀλλὰ περὶ ὧν ἡ πόλις ἐπεμψεν· αἰσθόμενοι δὲ καταβολὴν οὐκ ὀλίγην οὖσαν ἡμῶν παρήλθομεν, οὐ τοῖς ἐγκλήμασι τῶν πόλεων ἀντεροῦντες — οὐ γὰρ παρὰ δικασταῖς ὑμῖν οὔτε ἡμῶν οὔτε τούτων οἱ λόγοι ἂν γίγνοιτο —, ἀλλ' ὅπως μὴ ῥαδίως περὶ μεγάλων πραγμάτων τοῖς ξυμμάχοις πειθόμενοι χειρόν βουλευσῆσθε, καὶ ἅμα βουλόμενοι περὶ τοῦ παντός λόγου τοῦ ἐς ἡμᾶς καθεστῶτος δηλῶσαι, ὡς οὔτε ἀπεικότως ἔχομεν, ἃ κεκτῆμεθα, ἢ τε πόλις ἡμῶν ἀξία λόγου ἐστίν.

2 » Καὶ τὰ μὲν πάνυ παλαιὰ τί δεῖ λέγειν, ὧν ἀκοαὶ μᾶλλον λόγων μάρτυρες ἢ ὄψις τῶν ἀκουσομένων; τὰ δὲ Μηδικὰ

καὶ ὅσα αὐτοὶ ξύνιστε, εἰ καὶ δι' ὄχλου μᾶλλον ἔσται ἀεὶ
 προβαλλομένοις, ἀνάγκη λέγειν. καὶ γὰρ ὅτε ἐδρῶμεν,
 ἐφ' ὠφελίᾳ ἐκινδυνεύετο, ἣς τοῦ μὲν ἔργου μέρος μετέ-
 σχετε, τοῦ δὲ λόγου μὴ παντός, εἴ τι ὠφελεῖ, στερισκώμεθα.
 ῥηθήσεται δὲ οὐ παραιτήσεως μᾶλλον ἔνεκα ἢ μαρτυρίου 3
 καὶ δηλώσεως, πρὸς οἷαν ὑμῖν πόλιν μὴ εὖ βουλευομένοις ὁ
 ἀγὼν καταστήσεται.

»Φαμέν γὰρ Μαραθῶνί τε μόνοι προκινδυνεύσαι τῇ βαρ- 4
 θάρῃ καί, ὅτε τὸ ὕστερον ἦλθεν, οὐχ ἱκανοὶ ὄντες κατὰ γῆν
 ἀμύνεσθαι, ἐσθάντες ἐς τὰς ναῦς πανδημει ἐν Σαλαμῖνι ξυ-
 ναυμαχῆσαι, ὅπερ ἔσχε μὴ κατὰ πόλεις αὐτὸν ἐπιπλέοντα
 τῆν Πελοπόννησον πορθεῖν, ἀδυνάτων ἂν ὄντων πρὸς ναῦς
 πολλὰς ἀλλήλοισ ἐπιθογηεῖν. τεκμήριον δὲ μέγιστον αὐτὸς 5
 ἐποίησε· νικηθεὶς γὰρ ταῖς ναυσὶν ὡς οὐκέτι αὐτῷ ὁμοίας οὐσης
 τῆς δυνάμεως κατὰ τάχος τῇ πλείονι τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησε.

74. »Τοιοῦτου μέντοι ξυμβάντος τούτου καὶ σαφῶς δηλω-
 θέντος, ὅτι ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ πράγματα ἐγένε-
 νετο, τρία τὰ ὠφελιμώτατα ἐς αὐτὸ παρεσχόμεθα, ἀριθμόν
 τε νεῶν πλείστον καὶ ἄνδρα στρατηγὸν ξυνετώτατον καὶ
 προθυμίαν ἀοκνοτάτην· ναῦς μὲν γε ἐς τὰς τετρακοσίας
 ὀλίγω ἐλάσσους τῶν δύο μοιρῶν, Θεμιστοκλέα δὲ ἄρχοντα,
 ὃς αἰτιώτατος ἐν τῇ στενῇ ναυμαχῆσαι ἐγένετο, ὅπερ σαφέ-
 στατα ἔσωσε τὰ πράγματα, καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦτο δὴ μάλιστα
 ἐτιμήσατε ἄνδρα ξένον τῶν ὡς ὑμᾶς ἐλθόντων· προθυμίαν 2
 δὲ καὶ πολὺ τολμηροτάτην ἐδειξαμεν, οἳ γε, ἐπειδὴ ἡμῖν
 κατὰ γῆν οὐδεὶς ἐβοήθει, τῶν ἄλλων ἤδη μέχρι ἡμῶν δου-
 λεύοντων, ἠξιώσαμεν ἐκλιπόντες τῆν πόλιν καὶ τὰ οἰκεία
 διαφθεύσαντες μηδ' ὡς τῶν περιλοίπων ξυμμάχων κοινὸν
 προλιπεῖν μηδὲ σκεδασθέντες ἀχρεῖοι αὐτοῖς γενέσθαι, ἀλλ'
 ἐσθάντες ἐς τὰς ναῦς κινδυνεύσαι· καὶ μὴ ὀργισθῆναι, ὅτι
 ἡμῖν οὐ προετιμωρήσατε.

3 » Ὅστε φαμὲν οὐχ ἦσσαν αὐτοὶ ὠφελῆσαι ὑμᾶς ἢ τυχεῖν
 τούτου. ἡμῖν μὲν γὰρ ἀπὸ τε οἰκουμένων τῶν πόλεων καὶ
 ἐπὶ τῇ τὸ λοιπὸν νέμεσθαι, ἐπειδὴ ἐδείσατε ὑπὲρ ὑμῶν καὶ
 οὐχ ἡμῶν τὸ πλεόν, ἐβοηθήσατε— ὅτε γοῦν ἡμεν ἔτι σώοι,
 οὐ παρεγένεσθε—, ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τε τῆς οὐκ οὔσης ἔτι ὀρμώ-
 4 μενοι καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν βραχείᾳ ἐλπίδι οὔσης κινδυνεύοντες
 προσεχωρήσαμεν πρότερον τῇ Μήδῳ δεισάντες, ὡσπερ καὶ
 ἄλλοι, περὶ τῇ χώρᾳ, ἢ μὴ ἐτολμήσαμεν ὕστερον ἐσθῆναι
 ἐς τὰς ναῦς ὡς διεφθαρμένοι, οὐδὲν ἂν ἔτι ἔδει ὑμᾶς μὴ
 ἔχοντας ναῦς ἱκανὰς ναυμαχεῖν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν ἂν αὐτῇ
 προεχώρησε τὰ πράγματα, ἢ ἐβούλετο.

75. » Ἄρ' ἀξιοὶ ἐσμεν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ προθυμίας
 ἔνεκα τῆς τότε καὶ γνώμης ξυνέσεως ἀρχῆς γε ἣς ἔχομεν
 3 τοῖς Ἑλλήσι μὴ οὕτως ἄγαν ἐπιφθόνως διακείσθαι; καὶ γὰρ
 αὐτῇ τήνδ' ἐλάβομεν οὐ βιασάμενοι, ἀλλ' ὑμῶν μὲν οὐκ
 ἐθελγησάντων παραμειναι πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ βαρβάρου,
 ἡμῖν δὲ προσελθόντων τῶν ξυμμάχων καὶ αὐτῶν δεηθέντων
 3 ἡγεμόνας καταστῆναι. ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἔργου κατηναγκάσθη-
 μεν τὸ πρῶτον προαγαγεῖν αὐτῇ ἐς τότε, μάλιστα μὲν ὑπὸ
 4 θεούς, ἔπειτα δὲ καὶ τιμῆς, ὕστερον καὶ ὠφελίας. καὶ οὐκ
 ἀσφαλὲς ἔτι ἐδόκει εἶναι, τοῖς πολλοῖς ἀπηχθημένους καί
 τινων καὶ ἤδη ἀποστάντων κατεστραμμένων ὑμῶν τε ἡμῖν
 οὐκέτι ὁμοίως φίλων, ἀλλ' ὑπόπτων καὶ διαφόρων ὄντων
 ἀνέντας κινδυνεύειν—καὶ γὰρ ἂν αἱ ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς
 5 ἐγίγνοντο—· πᾶσι δὲ ἀνεπίφθονον τὰ ξυμφέροντα τῶν μεγί-
 στων περὶ κινδύνων εὖ τίθεσθαι.

76. » Ἰμεῖς γοῦν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τὰς ἐν τῇ Πελοπον-
 νήσῳ πόλεις ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφέλιμον καταστησάμενοι ἐξηγεῖ-
 σθε· καὶ εἰ τότε ὑπομείναντες διὰ παντὸς ἀπήχθησθε ἐν τῇ
 ἡγεμονίᾳ, ὡσπερ ἡμεῖς, εὖ ἴσμεν μὴ ἂν ἦσσαν ὑμᾶς λυπη-

ρούς γενομένους τοῖς ξυμμάχοις καὶ ἀναγκασθέντας ἂν ἢ ἄρχειν ἐγκρατῶς ἢ αὐτοὺς κινδυνεύειν. οὕτως οὐδ' ἡμεῖς 2
θαυμαστὸν οὐδὲν πεποιθήκαμεν οὐδ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπέου τρό-
που, εἰ ἀρχὴν τε διδομένην ἐδεξάμεθα καὶ ταύτην μὴ ἀνεῖμεν
ὑπὸ τῶν μεγίστων νικηθέντες, τιμῆς καὶ δέους καὶ ὠφελίας,
οὐδ' αὖ πρῶτοι τοῦ τοιούτου ὑπάρξαντες, ἀλλ' ἀεὶ καθεστῶτος
τὸν ἴσσω ὑπὸ τοῦ δυνατωτέρου κατείργεσθαι, ἄξιοί τε ἄμανομί-
ζοντες εἶναι καὶ ὑμῖν δοκοῦντες μέχρι οὗ τὰ ξυμφέροντα λογι-
ζόμενοι τῷ δικαίῳ λόγῳ νῦν χρήσθε, ὃν οὐδεὶς πω, παρατυχὸν
ἰσχύι τι κτήσασθαι, προθεῖς τοῦ μὴ πλέον ἔχειν ἀπετρέπεται.

» Ἐπαινέσθαι τε ἄξιοι, οἵτινες χρῆσάμενοι τῇ ἀνθρωπεΐᾳ 3
φύσει, ὥστε ἐτέρων ἄρχειν, δικαιοτέροι ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν
δύναμιν γεγέννηται. ἄλλους γ' ἂν οὖν οἴομεθα τὰ ἡμέτερα 4
λαβόντας δεῖξαι ἂν μάλιστα, εἴ τι μετριάζομεν, ἡμῖν δὲ καὶ ἐκ
τοῦ ἐπεικιοῦς ἀδοξία τὸ πλέον ἢ ἔπαινος οὐκ εἰκότως περιέστη.

77. » Καὶ ἐλασσούμενοι γὰρ ἐν ταῖς ξυμβολαίαις πρὸς
τοὺς ξυμμάχους δίκαις καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἐν τοῖς ὁμοίοις 2
νόμοις ποιήσαντες τὰς κρίσεις φιλοδικεῖν δοκοῦμεν. καὶ
οὐδεὶς σκοπεῖ αὐτῶν, τοῖς καὶ ἀλλοθί που ἀρχὴν ἔχουσι καὶ
ἴσσω ἡμῶν πρὸς τοὺς ὑπηκόους μετρίοις οὖσι διότι τοῦτο
οὐκ ὀνειδίζεται· βιάζεσθαι γὰρ οἷς ἂν ἐξῆ, δικάζεσθαι οὐδὲν
προσδέονται. οἱ δὲ εἰθισμένοι πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἴσου ὁμι- 3
λεῖν, ἢν τι παρὰ τὸ μὴ οἶεσθαι χρῆναι ἢ γνώμη ἢ δυνάμει
τῇ διὰ τὴν ἀρχὴν καὶ ὅποσοῦν ἐλασσωθῶσιν, οὐ τοῦ πλέο-
νος μὴ στερισκόμενοι χάριν ἔχουσιν, ἀλλὰ τοῦ ἐνδεοῦς χαλε-
πώτερον φέρουσιν, ἢ εἰ ἀπὸ πρώτης ἀποθέμενοι τὸν νόμον
φανερῶς ἐπλεονεκτοῦμεν· ἐκείνως δ' οὐδ' ἂν αὐτοὶ ἀντέλε-
γον, ὡς οὐ χρεῶν τὸν ἴσσω τῷ κρατοῦντι ὑποχωρεῖν.

» Ἀδικούμενοί τε, ὡς ἔοικεν, οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον ὀργί- 4
ζονται ἢ βιάζόμενοι· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἴσου δοκεῖ πλεονε-
κτεῖσθαι, τὸ δ' ἀπὸ τοῦ κρείσσονος καταναγκάζεσθαι. ὑπὸ 5

γούν τοῦ Μήδου δεινότερα τούτων πάσχοντες ἠνείχοντο, ἢ δὲ ἡμετέρα ἀρχὴ χαλεπὴ δοκεῖ εἶναι, εἰκότως· τὸ παρὸν γὰρ
 6 αἰεὶ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις. ὑμεῖς γ' ἂν οὖν, εἰ καθελόντες ἡμᾶς
 ἄρξαιτε, τάχα ἂν τὴν εὖνοιαν, ἣ διὰ τὸ ἡμέτερον δέος εἰλήψαι-
 φατε, μεταβάλοιτε, εἴπερ, οἷα καὶ τότε πρὸς τὸν Μῆδον
 δι' ὀλίγου ἠγγησάμενοι ὑπεδείξατε. ὁμοῖα καὶ νῦν γνῶσεσθε.
 ἄμεικτα γὰρ τά τε καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς νόμιμα τοῖς ἄλλοις
 ἔχετε, καὶ προσέτι εἰς ἕκαστος ἐξιῶν οὔτε τούτοις χρήται,
 οὔθ' οἷς ἢ ἄλλῃ Ἑλλάδι νομίζει.

78. »Βουλευέσθε οὖν βραδέως ὡς οὐ περὶ βραχέων καὶ
 μὴ ἀλλοτρίαις γνώμαις καὶ ἐγκλήμασι πεισθέντες οἰκειὸν
 πόνον προσθήσθε. τοῦ δὲ πολέμου τὸν παράλογον, ὅσος ἐστί,
 2 πρὶν ἐν αὐτῷ γενέσθαι, προδιάγνωτε· μηχανόμενος γὰρ ἐς
 τύχας φιλεῖ τὰ πολλὰ περιίστασθαι, ὧν ἴσον τε ἀπέχομεν
 3 καί, ὁποτέρως ἔσται, ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται. ἰόντες τε οἱ
 ἄνθρωποι ἐς τοὺς πολέμους τῶν ἔργων πρότερον ἔχονται, ἢ
 χρεῖν ὕστερον δρᾶν, κακοπαθοῦντες δὲ ἤδη τῶν λόγων ἀπτον-
 4 ται. ἡμεῖς δὲ ἐν οὐδεμιᾷ πῶ τοιαύτη ἁμαρτία ὄντες οὔτ' αὐτοὶ
 οὔθ' ὑμᾶς ὀρῶντες λέγομεν ὑμῖν, ἕως ἔτι αὐθαίρετος ἀμφο-
 τέροις ἢ εὐβουλία, σπονδὰς μὴ λύειν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς
 ὅρκους, τὰ δὲ διάφορα δίκῃ λύεσθαι κατὰ τὴν ξυνηθήκην· εἰ
 δὲ μὴ, θεοὺς τοὺς ὀρκίους μάρτυρας ποιούμενοι πειρασόμεθα
 ἀμύνεσθαι πολέμου ἄρχοντας ταύτη, ἣ ἂν ὑψηγήσθε».

3. Δημηγορίαι τοῦ Ἀρχιδάμου καὶ Σθενελαΐδου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Σπάρτης καὶ ἡ ἐν αὐτῇ ἀπόφαισις τῶν Λακεδαιμονίων.

(Κεφ. 79-87)

69. Τοιαῦτα δὲ οἱ Ἀθηναῖοι εἶπον. ἐπειδὴ δὲ τῶν τε
 ξυμμάχων ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐγκλήματα τὰ ἐς
 τοὺς Ἀθηναίους καὶ τῶν Ἀθηναίων, ἃ ἔλεξαν, μεταστησά-

μενοι πάντας ἐβουλεύοντο κατὰ σφᾶς αὐτοὺς περὶ τῶν πα-
ρόντων. καὶ τῶν μὲν πλειόνων ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἰ γινῶμαι ἔφε- 2
ρον, ἀδικεῖν τε τοὺς Ἀθηναίους ἦδη καὶ πολεμηγτέα εἶναι
ἐν τάχει· παρελθὼν δὲ Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, ἀνὴρ
καὶ ξυνετὸς δοκῶν εἶναι καὶ σώφρων, ἔλεξε τοιάδε·

80. «Καὶ αὐτὸς πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειρός εἰμι, ὡ
Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμῶν τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ ὄρω, ὥστε
μήτε ἀπειρία ἐπιθυμήσαι τινα τοῦ ἔργου, ὅπερ ἂν οἱ πολλοὶ
πάθοιεν, μήτε ἀγαθὸν καὶ ἀσφαλὲς νομίσαντα. εὖροιτε δ' ἂν 2
τόνδε, περὶ οὗ νῦν βουλευέσθε, οὐκ ἂν ἐλάχιστον γενόμενον,
εἰ σωφρόνως τις αὐτὸν ἐκλογίζοιτο.

» Πρὸς μὲν γὰρ τοὺς Πελοποννησίους καὶ ἀστυγείτονας 3
παρόμοιος ἡμῶν ἡ ἀλκὴ, καὶ διὰ ταχέων οἶόν τε ἐφ' ἕκαστα
ἐλθεῖν· πρὸς δὲ ἄνδρας, οὗ γῆν τε ἐκάς ἔχουσι καὶ προσέτι
θαλάσσης ἔμπειρότατοί· εἰσι καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἄριστα
ἐξήρτυνται, πλοῦτοι τε ἰδίῳ καὶ δημοσίῳ καὶ ναυσὶ καὶ ἵπ-
ποις καὶ ὄπλοις καὶ ὄχλῳ, ὅσος οὐκ ἐν ἄλλῳ ἐνὶ γῆ χωρίῳ
Ἑλληνικῇ ἔστιν, ἔτι δὲ καὶ ξυμμάχους πολλοὺς φόρου ὑπο-
τελεῖς ἔχουσι, πῶς χρὴ πρὸς τοὺτους βραδίως πόλεμον ἄρα-
σθαι καὶ τίνι πιστεύσαντας ἀπαρασκευοὺς ἐπειχθῆναι; πό- 4
τερον ταῖς ναυσίν; ἀλλ' ἦρσους ἐσμέν· εἰ δὲ μελετήσομεν
καὶ ἀντιπαρασκευασόμεθα, χρόνος ἐνέσται. ἀλλὰ τοῖς χρή-
μασιν; ἀλλὰ πολλῶν ἔτι πλεόν τούτου ἐλλείπομεν καὶ οὔτε
ἐν κοινῷ ἔχομεν οὔτε ἐτοίμως ἐκ τῶν ἰδίων φέρομεν.

81. «Τάχ' ἂν τις θαρροίη, ὅτι τοῖς ὄπλοις αὐτῶν καὶ τῷ
πλήθει ὑπερφέρομεν, ὥστε τὴν γῆν δηρὸν ἐπιφοιτῶντες. τοῖς 2
δὲ ἄλλῃ γῆ ἔστι πολλή, ἣς ἄρχουσι, καὶ ἐκ θαλάσσης, ὠνδέον-
ται, ἐπάξονται. εἰ δ' αὖ τοὺς ξυμμάχους ἀφιστάναι πειρασόμε- 3
θα, δεήσει καὶ τούτοις ναυσὶ βοήθειν τὸ πλεόν οὔσι νησιώταις.

» Τίς οὖν ἔσται ἡμῶν ὁ πόλεμος; εἰ μὴ γὰρ ἡ ναυσὶ κρα- 4
τήσομεν ἢ τὰς προσόδους ἀφαιρήσομεν, ἀφ' ὧν τὸ ναυτικὸν

5 τρέφουσι, βλαψόμεθα τὰ πλείω, κὰν τούτῳ οὐδὲ καταλύε-
 6 σθαι ἔτι καλόν, ἄλλως τε καὶ εἰ δόξομεν ἄρξαι μᾶλλον τῆς
 7 διαφορᾶς. μὴ γὰρ δὴ ἐκείνη γε τῇ ἐλπίδι ἐπαίρωμεθα, ὡς
 8 ταχὺ πάυθησεται ὁ πόλεμος, ἦν τὴν γῆν αὐτῶν τέμωμεν.
 9 δέδοικα δὲ μᾶλλον, μὴ καὶ τοῖς παισὶν αὐτὸν ὑπολίπωμεν.
 10 οὕτως εἰκὸς Ἀθηναίους φρονήματι μήτε τῇ γῇ δουλεῦσαι
 11 μήτε ὡσπερ ἀπείρους καταπλαγῆναι τῷ πολέμῳ.

12 82. »Οὐ μὴν οὐδὲ ἀναισθήτως αὐτοὺς κελεύω τοὺς τε
 13 ξυμμάχους ἡμῶν ἐὰν βλάπτειν καὶ ἐπιβουλεύοντας μὴ κατα-
 14 φωρᾶν, ἀλλὰ ὄπλα μὲν μήπω κινεῖν, πέμπειν δὲ καὶ αἰτιᾶ-
 15 σθαι μήτε πόλεμον ἄγαν διγλοῦντας, μήθ' ὡς ἐπιτρέφομεν,
 16 κὰν τούτῳ καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐξαρτύεσθαι ξυμμάχων τε
 17 προσαγωγῇ, καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, εἴ πόθεν τινα ἢ
 18 ναυτικοῦ ἢ χρημάτων δύναμιν προσληψόμεθα—ἀνεπίφθο-
 19 νον δέ, ὅσοι, ὡσπερ καὶ ἡμεῖς ὑπ' Ἀθηναίων ἐπιβουλεύομεθα,
 20 μὴ Ἑλληνας μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρβάρους προσλαβόντας δια-
 21 σωθῆναι—, καὶ τὰ αὐτῶν ἅμα ἐκποριζόμεθα. καὶ ἦν μὲν
 22 ἐσακούωσί τι πρεσβευομένων ἡμῶν, ταῦτα ἄριστα ἦν δὲ μὴ,
 23 διελθόντων ἐτῶν καὶ δύο καὶ τριῶν ἄμεινον ἦδη, ἦν δοκῆι
 24 πεφραγμένοι ἔμεν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἴσως ὀρώντες ἡμῶν ἦδη
 25 τὴν τε παρασκευὴν καὶ τοὺς λόγους αὐτῇ ὁμοῖα ὑποσημαί-
 26 νοντας μᾶλλον ἂν εἴκοιεν, καὶ γῆν ἔτι ἄτμητον ἔχοντες καὶ
 27 περὶ παρόντων ἀγαθῶν καὶ οὐπω ἐφθαρμένων βουλευόμενοι.
 28 » Μὴ γὰρ ἄλλο τι νομίσητε τὴν γῆν αὐτῶν ἢ ὀμηρον ἔχειν,
 29 καὶ οὐχ ἦσσαν, ὅσῳ ἄμεινον ἐξείργασται ἤς φεῖδασθαι χρῆ ὡς
 30 ἐπὶ πλείστον καὶ μὴ ἐς ἀπόνοιαν καταστήσαντας αὐτοὺς ἀλη-
 31 πτοτέρους ἔχειν. εἰ γὰρ ἀπαράσκευοι τοῖς τῶν ξυμμάχων
 32 ἐγκλήμασιν ἐπειχθέντες τεμοῦμεν αὐτήν, ὁρᾶτε, ὅπως μὴ
 33 αἴσχιον καὶ ἀπορώτερον τῇ Πελοποννήσῳ πράξομεν. ἐγκλή-
 34 ματα μὲν γὰρ καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν οἴοντε καταλύσαι πόλε-
 35 μων δὲ ξύμπαντας ἀραμένους ἔνεκα τῶν ἰδίων, ὃν οὐχ ὑπάρ-

χει ειδέναι, καθ' ὃ τι χωρήσει, οὐ βράδιον εὐπρεπῶς θέσθαι.

83. »Καὶ ἀνανδρία μηδενὶ πολλοὺς μᾶ πόλει μὴ ταχὺ ἐπελθεῖν δοκείτω εἶναι. εἰσὶ γὰρ καὶ ἐκείνοις οὐκ ἐλάττους ἢ χρήματα φέροντες ξύμμαχοι, καὶ ἔστιν ὁ πόλεμος οὐχ ὄπλων τὸ πλεόν, ἀλλὰ δαπάνης, δι' ἣν τὰ ὄπλα ὠφελεῖ, ἄλλως τε καὶ ἡπειρώταις πρὸς θαλασσίους. πορισώμεθα οὖν πρῶτον ἢ αὐτὴν καὶ μὴ τοῖς τῶν ξυμμάχων λόγοις πρότερον ἐπαιρώμεθα, οἵπερ δὲ καὶ τῶν ἀποβαινόντων τὸ πλεόν ἐπ' ἀμφοτέρας τῆς αἰτίας ἐξομεν, οὗτοι καὶ καθ' ἡσυχίαν τι αὐτῶν προΐδωμεν.

84. »Καὶ τὸ βραδὺ καὶ μέλλον, ὃ μέμφονται μάλιστα ἡμῶν, μὴ αἰσχύνεσθε. σπεύδοντές τε γὰρ σχολαίτερον ἂν παύσαισθε διὰ τὸ ἀπαράσκευοι ἐγχειρεῖν, καὶ ἅμα ἐλευθέραν καὶ εὐδοξοτάτην πόλιν διὰ παντὸς νεμόμεθα.

»Καὶ δύναται μάλιστα σωφροσύνη ἔμφρων τοῦτ' εἶναι· ἴσχυον γὰρ δι' αὐτὸ εὐπραγίαις τε οὐκ ἐξυθριζόμεν καὶ ξυμφοραῖς ἡσσαν ἐτέρων εἴκομεν, τῶν τε ξὺν ἐπαίνῳ ἐξοτρυνόντων ἡμᾶς ἐπὶ τὰ δεινὰ παρὰ τὸ δοκοῦν ἡμῖν οὐκ ἐπαιρόμεθα ἡδονῇ καί, ἣν τις ἄρα ξὺν κατηγορίᾳ παροξύνῃ, οὐδὲν μᾶλλον ἀχθεσθέντες ἀνεπέισθημεν. πολεμικοὶ τε καὶ εὐβουλοὶ διὰ τὸ εὐκοσμον γιγνόμεθα, τὸ μὲν, ὅτι αἰδῶς σωφροσύνης πλείστον μετέχει, αἰσχύνῃς δὲ εὐψυχία, εὐβουλοὶ δὲ ἀμαθέστερον τῶν νόμων τῆς ὑπεροφίας παιδευόμενοι καὶ ξὺν χαλεπότητι σωφρονέστερον, ἢ ὥστε αὐτῶν ἀνηκουστεῖν, καὶ μὴ τὰ ἀχρεῖα ξυνετοὶ ἄγαν ὄντες, τὰς τῶν πολεμίων παρασκευὰς λόγῳ καλῶς μεμφόμενοι ἀνομοίως ἔργῳ ἐπεξιέναι, νομίζειν δὲ τὰς τε διανοίας τῶν πέλας παραπλησίους εἶναι καὶ τὰς προσπιπτούσας τύχας οὐ λόγῳ διαιρετάς.

» Ἄει δὲ ὡς πρὸς εὐβουλευομένους τοὺς ἐναντίους ἔργῳ ἢ παρασκευαζώμεθα· ἐπεὶ οὐκ ἐξ ἐκείνων ὡς ἀμαρτησομένων ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας, ἀλλ' ὡς ἡμῶν αὐτῶν ἀσφαλῶς προνοομένων, πολὺ τε διαφέρειν οὐ δεῖ νομίζειν ἀνθρώπου ἀνθρώπου,

κράτιστον δὲ εἶναι, ὅστις ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις παιδεύεται.

85. »Ταύτας οὖν, ἅς οἱ πατέρες τε ἡμῖν παρέδωσαν μελέ-
τας καὶ αὐτοὶ διὰ παντὸς ὠφελούμενοι ἔχομεν, μὴ παρῶμεν
μηδ' ἐπειχθέντες ἐν βραχεὶ μορίῳ ἡμέρας περὶ πολλῶν
σωμάτων καὶ χρημάτων καὶ πόλεων καὶ δόξης βουλευσώμεν,
ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν. ἔξεστι δ' ἡμῖν μᾶλλον ἐτέρων διὰ ἰσχύν.

2 »Καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πέμπετε μὲν περὶ τῆς Ποτει-
δαίας, πέμπετε δὲ περὶ ὧν οἱ ξύμμαχοί φασιν ἀδικεῖσθαι,
ἄλλως τε καὶ ἐτοιμῶν ὄντων αὐτῶν δίκας δοῦναι· ἐπὶ δὲ τὸν
διδόντα οὐ πρότερον νόμιμον ὡς ἐπ' ἀδικοῦντα ἵεναι. παρα-
σκευάζεσθε δὲ τὸν πόλεμον ἅμα. ταῦτα γὰρ κράτιστα βου-
λεύσεσθε καὶ τοῖς ἐναντίοις φοβερῶτατα».

3 Καὶ ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοιαῦτα εἶπε· παρελθὼν δὲ Σθενε-
λάδας τελευταῖος, εἰς τῶν ἐφόρων τότε ὢν, ἔλεξεν ἐν τοῖς
Λακεδαιμονίοις ὧδε·

86. «Τοὺς μὲν λόγους τοὺς πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων οὐ
γιγνώσκω· ἐπαινέσαντες γὰρ πολλὰ ἑαυτοὺς οὐδαμοῦ ἀντεῖ-
πον, ὡς οὐκ ἀδικοῦσι τοὺς ἡμετέρους ξυμμάχους καὶ τὴν
Πελοπόννησον· καίτοι εἰ πρὸς τοὺς Μήδους ἐγένοντο ἀγα-
θοὶ τότε, πρὸς δ' ἡμᾶς κακοὶ νῦν, διπλάσιος ζημίας ἄξιόι
εἰσιν, ὅτι ἀντ' ἀγαθῶν κακοὶ γεγένηται.

2 »Ἡμεῖς δὲ ὅμοιοι καὶ τότε καὶ νῦν ἐσμεν καὶ τοὺς ξυμμά-
χους, ἦν σωφρονῶμεν, οὐ περιοψόμεθα ἀδικουμένους οὐδὲ
μελλήσομεν τιμωρεῖν, οἳ γ' οὐκέτι μέλλουσι κακῶς πάσχειν.
3 ἄλλοις μὲν γὰρ χρήματά ἐστι πολλὰ καὶ νῆες καὶ ἵπποι,
ἡμῖν δὲ ξύμμαχοι ἀγαθοί, οὓς οὐ παραδοτέα τοῖς Ἀθηναίοις
ἐστίν, οὐδὲ δίκαις καὶ λόγοις διακριτέα μὴ λόγῳ καὶ αὐτοὺς
βλαπτομένους, ἀλλὰ τιμωρητέα ἐν τάχει καὶ παντὶ σθένει.
4 καὶ ὡς ἡμᾶς πρέπει βουλευέσθαι ἀδικουμένους μηδεὶς διδα-
σκέτω, ἀλλὰ τοὺς μέλλοντας ἀδικεῖν μᾶλλον πρέπει πολὺν
χρόνον βουλευέσθαι.

»Ψήφίζεσθε οὖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἀξίως τῆς Σπάρτης τὸν πόλεμον καὶ μήτε τοὺς Ἀθηναίους ἐάτε μείζους γίγνεσθαι, μήτε τοὺς ξυμμάχους καταπροδιδῶμεν, ἀλλὰ ξὺν τοῖς θεοῖς ἐπίωμεν πρὸς τοὺς ἀδικούντας».

87. Τοιαῦτα δὲ λέξας ἐπεψήφισεν αὐτὸς ἔφορος ὢν ἐς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ—κρίνουσι γὰρ ² βοή καὶ οὐ ψήφῳ—οὐκ ἔφη διαγιγνώσκειν τὴν βοήν, ὅποτέρα μείζων, ἀλλὰ βουλόμενος αὐτοὺς φανερώς ἀποδεικνυμένους τὴν γνώμην ἐς τὸ πολεμεῖν μᾶλλον ὀρμῆσαι ἔλεξεν· «Ὅτι μὲν ὑμῶν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, δοκοῦσι λελύσθαι αἱ σπονδαὶ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀδικεῖν, ἀναστήτω ἐς ἐκεῖνο τὸ χωρίον» δείξας τι χωρίον αὐτοῖς, «ὅτι δὲ μὴ δοκοῦσιν, ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα».

Ἀναστάντες δὲ διέστησαν, καὶ πολλῶν πλείους ἐγένοντο, ³ οἷς ἐδόκουν αἱ σπονδαὶ λελύσθαι. προσκαλέσαντές τε τοὺς ⁴ ξυμμάχους εἶπον, ὅτι σφίσι μὲν δοκοῖεν ἀδικεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, βούλεσθαι δὲ καὶ τοὺς πάντας ξυμμάχους παρακαλέσαντες ψήφον ἐπαγαγεῖν, ὅπως κοινῇ βουλευσάμενοι τὸν πόλεμον ποιῶνται, ἦν δοκῆ. καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου δια- ⁵ πραξάμενοι ταῦτα καὶ οἱ Ἀθηναίων πρέσβεις ὕστερον, ἐφ' ἅπερ ἦλθον, χρηματίσαντες. ἡ δὲ διαγνώμη αὕτη τῆς ἐκκλη- ⁶ σίας, τοῦ τὰς σπονδὰς λελύσθαι, ἐγένετο ἐν τῇ τετάρτῃ ἔτει καὶ δεκάτῃ τῶν τριακοντοῦτίδων σπονδῶν προκεχωρη-
κυῖων, αἱ ἐγένοντο μετὰ τὰ Εὐβοϊκά.

Γ. ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ
ΕΝ ΣΠΑΡΤΗ, ΚΑΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΚΡΗΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

(Κεφ 119-128, 139-146)

1. Συνέλευσις τῶν συμμάχων ἐν Σπάρτῃ
καὶ ἀποτελέσματα αὐτῆς.

(Κεφ. 119-128)

119. Αὐθις δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ξυμμάχους παρακάλεσαντες ψῆφρον ἐβούλοντο ἐπαγαγεῖν, εἰ χρὴ πολεμεῖν. καὶ ἐλθόντων τῶν πρέσβων ἀπὸ τῆς ξυμμαχίας καὶ ξυγῶδου γενομένης οἱ τε ἄλλοι εἶπον, ἃ ἐβούλοντο, κατηγοροῦντες οἱ πλείους τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν πόλεμον ἀξιοῦντες γενέσθαι, καὶ οἱ Κορίνθιοι δεηθέντες μὲν καὶ κατὰ πόλεις πρότερον ἑκάστων ἰδίᾳ, ὥστε ψηφίσασθαι τὸν πόλεμον, δεδιότες περὶ τῇ Ποτειδαίᾳ, μὴ προδιαφθαρῆ, παρόντες δὲ καὶ τότε καὶ τελευταῖοι ἐπελθόντες ἔλεγον τοιαύδε·

120. «Τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους, ὧ ἄνδρες ξύμμαχοι, οὐκ ἂν ἔτι αἰτιασαίμεθα, ὡς οὐ καὶ αὐτοὶ ἐψηφισμένοι τὸν πόλεμόν εἰσι καὶ ἡμᾶς ἐς τοῦτο νῦν ξυνήγαγον. χρὴ γὰρ τοὺς ἡγεμόνας τὰ ἴδια ἐξ ἴσου νέμοντας τὰ κοινὰ προσκοπεῖν, ὡς περ καὶ ἐν ἄλλοις ἐκ πάντων προτιμῶνται. ἡμῶν δὲ ὅσοι μὲν Ἀθηναίοις ἤδη ἐνηλλάγησαν, οὐχὶ διδαχῆς δέονται, ὥστε φυλάξασθαι αὐτούς· τοὺς δὲ τὴν μεσόγειαν μᾶλλον καὶ μὴ ἐν πόρῳ κατακημένους εἰδέναι χρὴ, ὅτι, τοῖς κάτω ἦν μὴ ἀμύνωσι, χαλεπωτέραν ἔξουσι τὴν κατακομιδὴν τῶν ὠραίων

καὶ πάλιν ἀντίληψιν ὧν ἡ θάλασσα τῇ ἠπείρῳ δίδωσι, καὶ τῶν νῦν λεγομένων μὴ κακοὺς κριτὰς ὡς μὴ προσηκόντων εἶναι, προσδέχασθαι δέ ποτε, εἰ τὰ κάτω προσῖντο, κἂν μέχρι σφῶν τὸ δεινὸν προελθεῖν, καὶ περὶ αὐτῶν οὐχ ἦσσαν νῦν βουλευέσθαι.

» Διόπερ καὶ μὴ ὀκνεῖν δεῖ αὐτοὺς τὸν πόλεμον ἀντ' εἰρήνης μεταλαμβάνειν. ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων μὲν ἐστίν, εἰ μὴ ἀδικοῖντο, ἡσυχάζειν, ἀγαθῶν δὲ ἀδικουμένους ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν, εὐ δὲ παρασχὸν ἐκ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι καὶ μήτε τῇ κατὰ πόλεμον εὐτυχίᾳ ἐπαίρεσθαι μήτε τῇ ἡσυχίᾳ τῆς εἰρήνης ἠδόμενον ἀδικεῖσθαι. ὁ τε γὰρ διὰ τὴν ἠδονὴν ὀκνῶν τάχιστ' ἂν ἀφαιρεθεῖ τῆς βραστῶνης τὸ τερπνόν, δι' ὅπερ ὀκνεῖ, εἰ ἡσυχάζοι, ὁ τε ἐν πολέμῳ εὐτυχίᾳ πλεονάζων οὐκ ἐντεθύμηται θράσει ἀπίστῳ ἐπαίρομενος. πολλὰ γὰρ κακῶς γνωσθέντα ἀβουλοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντων κατωρθώθη, καὶ ἔτι πλείω, ἃ καλῶς δοκοῦντα βουλευθῆναι ἐς τοῦναντίον αἰσχροῦς περιέστη· ἐνθυμεῖται γὰρ οὐδεὶς ὁμοίᾳ τῇ πίστει καὶ ἔργῳ ἐπεξέρχεται, ἀλλὰ μετ' ἀσφαλείας μὲν δοξάζομεν, μετὰ δέους δὲ ἐν τῷ ἔργῳ ἐλλείπομεν.

121. » Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν καὶ ἱκανὰ ἔχοντες ἐγκλήματα καί, ὅταν ἀμυνώμεθα Ἀθηναίους, καταθησόμεθα αὐτὸν ἐν καιρῷ.

» Κατὰ πολλὰ δὲ ἡμᾶς εἰκὸς ἐπικρατῆσαι, πρῶτον μὲν πλήθει προύχοντα καὶ ἐμπειρία πολεμικῇ, ἔπειτα ὁμοίως πάντας ἐς τὰ παραγγελόμενα ἰόντα, ναυτικόν τε, ᾧ ἰσχύουσιν, ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης τε ἐκάστοις οὐσίας ἐξαρτυσόμεθα καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπίᾳ χρημάτων· δάνεισμα γὰρ ποιησάμενοι ὑπολαβεῖν οἰοῖ τ' ἐσμὲν μισθῷ μείζονι τοὺς ξένους αὐτῶν ναυδάτας· ὦνητῇ γὰρ Ἀθηναίων ἡ δύναμις μᾶλλον ἢ οἰκεία· ἡ δὲ ἡμετέρα ἦσσαν ἂν τοῦτο πάθοι τοῖς

4 σώμασι τὸ πλεόν ἰσχύουσα ἢ τοῖς χρήμασι. μιᾶ τε νίκη ναυμαχίας κατὰ τὰ εἰκὸς ἀλίσκονται· εἰ δ' ἀντίσχοιεν, μελετήσομεν καὶ ἡμεῖς ἐν πλέονι χρόνῳ τὰ ναυτικά καί, ὅταν τὴν ἐπιστήμην ἐς τὸ ἴσον καταστήσωμεν, τῇ γε εὐψυχίᾳ δῆπου περιεσόμεθα. ὃ γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν φύσει ἀγαθόν, ἐκεῖνοι οὐκ ἂν γένοιτο διδαχῇ· ὃ δ' ἐκεῖνοι ἐπιστήμη προύχουσι, καθαιρετέον ἡμῖν ἐστὶ μελέτη.

5 »Χρήματα δ', ὥσπερ ἔχειν ἐς αὐτά, οἴσομεν· ἢ δεινὸν ἂν εἴη, εἰ οἱ μὲν ἐκείνων ξύμμαχοι ἐπὶ δουλείᾳ τῇ αὐτῶν φέροντες οὐκ ἀπεροῦσιν, ἡμεῖς δ' ἐπὶ τῇ τιμωρούμενοι τοὺς ἐχθροὺς καὶ αὐτοὶ ἅμα σφίζεσθαι οὐκ ἄρα δαπανήσομεν καὶ ἐπὶ τῇ μὴ ὑπ' ἐκείνων αὐτὰ ἀφαιρεθέντες αὐτοῖς τούτοις κακῶς πάσχειν.

122. »Ἰπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλοι ὁδοὶ πολέμου ἡμῖν, ξυμμάχων τε ἀπόστασις μάλιστα παραίρεσις οὕσα τῶν προσόδων, αἷς ἰσχύουσι, καὶ ἐπιτειχισμὸς τῇ χώρᾳ ἄλλα τε, ὅσα οὐκ ἂν τις νῦν προΐδοι. ἤκιστα γὰρ πόλεμος ἐπὶ ῥητοῖς χωρεῖ, αὐτὸς δὲ ἀφ' αὐτοῦ τὰ πολλὰ τεχνᾶται· πρὸς τὸ παρατυγχάνον· ἐν ᾧ ὁ μὲν εὐοργήτως αὐτῷ προσομιλήσας βεβαιότερος, ὁ δὲ ὀργισθεὶς περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάσσω πταίει.

2 »Ἐνθυμώμεθα δὲ καί, ὅτι, εἰ μὲν ἦσαν ἡμῶν ἐκάστοις πρὸς ἀντιπάλους περὶ γῆς ὄρων διαφοραί, οἷστέον ἂν ἦν· νῦν δὲ πρὸς ξύμπαντας τε ἡμᾶς Ἀθηναῖοι ἱκανοὶ καὶ κατὰ πόλιν ἔτι δυνατώτεροι· ὥστε, εἰ μὴ καὶ ἀθρόοι, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ ἕκαστον ἄστει, μιᾶ γνώμῃ ἀμυνόμεθα αὐτούς, διχα γε ὄντας ἡμᾶς ἀπόνως χειρώσονται. καὶ τὴν ἦσαν, εἰ καὶ δεινὸν τῇ
3 ἀκοῦσαι, ἴστω οὐκ ἄλλο τι φέρουσαν ἢ ἀντικρυς δουλείαν· ὃ καὶ λόγῳ ἐνδοιασθήναι αἰσχροὺς τῇ Πελοποννήσῳ καὶ πόλεις τοσάσδε ὑπὸ μιᾶς κακοπαθεῖν. ἐν ᾧ ἢ δικαίως δοκοῖμεν ἂν πάσχειν ἢ διὰ δειλίαν ἀνέχεσθαι καὶ τῶν πατέρων χεῖρους φαίνεσθαι, οἳ τὴν Ἑλλάδα ἀγλευθέρωσαν· ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἡμῖν

αὐτοῖς βεβαιούμεν αὐτό, τύραννον δὲ ἐώμεν ἐγκαθεστάναι πόλιν, τοὺς δ' ἐν μιᾷ μονάρχους ἀξιούμεν καταλύειν. καὶ οὐκ ἴσμεν, ὅπως τάδε τριῶν τῶν μεγίστων ξυμφορῶν ἀπήλλακται, ἀξυνεσίας ἢ μαλακίας ἢ ἀμελείας. οὐ γὰρ δὴ πεφευγότες ταῦτα ἐπὶ τὴν πλείστους δὴ βλάβασαν καταφρόνησιν κεχωρήκατε, ἢ ἐκ τοῦ πολλοὺς σφάλλειν τὸ ἐναντίον ὄνομα ἀφροσύνη μετωνόμασται.

123. »Τὰ μὲν οὖν προγεγενημένα τί δεῖ μακρότερον, ἢ ἐς ὅσον τοῖς νῦν ξυμφέρει, αἰτιᾶσθαι; περὶ δὲ τῶν ἔπειτα μελλόντων τοῖς παροῦσι βοηθοῦντας χρῆ ἐπιταλαιπωρεῖν—πάτριον γὰρ ὑμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι—καὶ μὴ μεταβάλλειν τὸ ἔθος, εἰ ἄρα πλούτιον τε νῦν καὶ ἐξουσίαν ὀλίγον προφέρετε—οὐ γὰρ δίκαιον, ἃ τῇ ἀπορίᾳ ἐκτίθη, τῇ περιουσίᾳ ἀπολέσθαι—, ἀλλὰ θαρσοῦντας ἰέναι κατὰ πολλὰ ἐς τὸν πόλεμον, τοῦτε θεοῦ χρήσαντος καὶ αὐτοῦ ὑποσχομένου ξυλλήψεσθαι καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος πάσης ξυναγωνιουμένης, τὰ μὲν φόβον, τὰ δὲ ὠφελία. σπονδὰς τε οὐ λύσετε ἢ πρότεροι, ἅς γε καὶ ὁ θεὸς κελεύων πολεμεῖν νομίζει παραδεῖσθαι, ἠδικοημέναις δὲ μᾶλλον βοηθήσετε· λύουσι γὰρ οὐχ οἱ ἀμυνόμενοι, ἀλλ' οἱ πρότεροι ἐπιόντες.

124. »Ὡστε πανταχόθεν καλῶς ὑπάρχον ὑμῖν πολεμεῖν καὶ ἡμῶν τάδε κοινῇ παραινούντων, εἴπερ βαβαιότατον καὶ πόλεσι καὶ ἰδιώταις τὸ ταῦτά ξυμφέροντα εἶναι, μὴ μέλλετε Ποτειδααίταις τε ποιεῖσθαι τιμωρίαν οὐσι Δωριεῦσι καὶ ὑπὸ Ἴωνων πολιορκουμένοις, οὐ πρότερον ἢν τοῦναντίον, καὶ τῶν ἄλλων μετελθεῖν τὴν ἐλευθερίαν· ὡς οὐκέτι ἐνδέχεται περιμένοντας τοὺς μὲν ἤδη βλάπτεσθαι, τοὺς δ', εἰ γνωσθησόμεθα ξυνηλθόντες μὲν, ἀμύνεσθαι δὲ οὐ τολμῶντες, μὴ πολὺ ὕστερον τὸ αὐτὸ πάσχειν· ἀλλὰ νομίσαντες ἐς ἀνάγκην ἀρτῆσθαι, ὡ ἄνδρες ξύμμαχοι, καὶ ἅμα τάδε ἄριστα λέγεσθαι· ψηφίσασθε τὸν πόλεμον μὴ φοβηθέντες τὸ αὐτίκα δεινόν, τῆς δ' ἀπ'

αὐτοῦ διὰ πλείονος εἰρήνης ἐπιθυμήσαντες· ἐκ πολέμου μὲν γὰρ εἰρήνη μᾶλλον βεβαιούται, ἀφ' ἥσυχίας δὲ μὴ πολεμήσαι· οὐχ ὁμοίως ἀκινδύον. καὶ τὴν καθεστηκυίαν ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλιν τύραννον ἡγησάμενοι ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως καθεστάναι, ὥστε τῶν μὲν ἦδη ἄρχειν, τῶν δὲ διανοεῖσθαι, παραστησώμεθα ἐπελθόντες καὶ αὐτοὶ τε ἀκινδύνως τὸ λοιπὸν οἰκῶμεν καὶ τοὺς νῦν δεδουλωμένους Ἑλλήνας ἐλευθερώσωμεν».

125. Τοιαῦτα οἱ Κορίνθιοι εἶπον.

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ ἀφ' ἀπάντων ἤκουσαν γνώμην, ψήφον ἐπήγαγον τοῖς ξυμμάχοις ἅπασιν, ὅσοι παρήσαν, ἐξῆς, καὶ μείζονι καὶ ἐλάσσονι πόλει· καὶ τὸ πλῆθος ἐψηφίσαντο πολεμεῖν. δεδογμένον δὲ αὐτοῖς εὐθὺς μὲν ἀδύνατα ἦν ἐπιχειρεῖν ἀπαρασκευοῖς οὖσιν, ἐκπορίζεσθαι δὲ ἐδόκει ἐκάστους, ἃ πρόσφορα ἦν, καὶ μὴ εἶναι μέλλησιν. ὅμως δὲ καθισταμένοις, ὧν ἔδει, ἐνιαυτὸς μὲν οὐ διετρίβη, ἔλασσον δέ, πρὶν ἐσθαιεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ τὸν πόλεμον ἄρασθαι φανερώς.

126. Ἐν τούτῳ δὲ ἐπρεσθεύοντο τῷ χρόνῳ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐγκλήματα ποιούμενοι, ὅπως σφίσιν ὅτι μεγίστη πρόφασις εἴη τοῦ πολεμεῖν, ἦν μὴ τι ἐσακούωσι. καὶ πρῶτον μὲν πρέσβεις πέμφσαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκέλευον τοὺς Ἀθηναίους τὸ ἄγος ἐλαύνειν τῆς θεοῦ. τὸ δὲ ἄγος ἦν τοιόνδε. Κύλων ἦν Ὀλυμπιονίκης, ἀνὴρ Ἀθηναῖος τῶν πάλαι εὐγενῆς τε καὶ δυνατός· ἐγεγαμήκει δὲ θυγατέρα Θεαγένους, Μεγαρέως ἀνδρός, ὃς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐτυράννει Μεγάρων. χρωμένῳ δὲ τῷ Κύλωνι ἐν Δελφοῖς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς ἐν τῇ τοῦ Διὸς τῇ μεγίστῃ ἑορτῇ καταλαβεῖν τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν. ὁ δὲ παρά τε τοῦ Θεαγένους δύναμιν λαβὼν καὶ τοὺς φίλους ἀναπεισας, ἐπειδὴ ἐπῆλθον Ὀλύμπια τὰ ἐν Πελοποννήσῳ, κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἐπὶ τυραννίδι, νομίσας ἑορτὴν τε τοῦ Διὸς μεγίστην εἶναι καὶ ἑαυτῷ τι προσήκειν

Ὀλύμπια νενικηκότι, εἰ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἢ ἄλλοθι που ἢ 6
 μεγίστη ἑορτὴ εἴρητο, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι κατενόησε τί τε μαν-
 τειον οὐκ ἐδήλου—ἔστι γὰρ καὶ Ἀθηναίοις Διάσια, ἃ καλεῖ-
 ται Διὸς ἑορτὴ Μειλιχίου μεγίστη, ἔξω τῆς πόλεως, ἐν ἣ
 πανδημεὶ θύουσι πολλὰ οὐχ ἱερεῖα, ἀλλὰ θύματα ἐπιχώρια—
 δοκῶν δὲ ὀρθῶς γιγνώσκειν ἐπεχείρησε τῷ ἔργῳ.

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι ἐβοήθησάν τε πανδημεὶ ἐκ τ
 τῶν ἀγρῶν ἐπ' αὐτοὺς καὶ προσκαθεζόμενοι ἐπολιόρκουν.
 χρόνου δὲ ἐπιγιγνομένου οἱ Ἀθηναῖοι τρυχόμενοι τῇ προσε- 8
 δρεῖα ἀπῆλθον οἱ πολλοὶ ἐπιτρέψαντες τοῖς ἐννέα ἄρχουσι
 τὴν φυλακὴν καὶ τὸ πᾶν αὐτοκράτορσι διαθεῖναι, ἢ ἂν ἄρι-
 στα διαγιγνώσκωσι· τότε δὲ τὰ πολλὰ τῶν πολιτικῶν οἱ
 ἐννέα ἄρχοντες ἔπρασσον.

Οἱ δὲ μετὰ τοῦ Κύλωνος πολιορκούμενοι φλαύρως εἶχον 9
 σίτου τε καὶ ὕδατος ἀπορία· ὁ μὲν οὖν Κύλων καὶ ὁ ἀδελφὸς 10
 αὐτοῦ ἐκδιδράσκουσιν· οἱ δ' ἄλλοι, ὡς ἐπιέζοντο καὶ τινες
 καὶ ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, καθίζουσιν ἐπὶ τὸν βωμὸν
 ἰκέται· τὸν ἐν τῇ ἀκροπόλει. ἀναστήσαντες δὲ αὐτοὺς οἱ τῶν 11
 Ἀθηναίων ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακὴν, ὡς ἐώρων ἀποθνη-
 σκοντας ἐν τῷ ἱερῷ, ἐφ' ᾧ μὴδὲν κακὸν ποιήσουσιν, ἀπαγα-
 γόντες ἀπέκτειναν· καθεζομένους δὲ τινας καὶ ἐπὶ τῶν σεμνῶν
 θεῶν ἐν τῇ παρόδῳ διεχρήσαντο. καὶ ἀπὸ τούτου ἐναγεῖς
 καὶ ἀλιτήριοι τῆς θεοῦ ἐκεῖνοί τε ἐκαλοῦντο καὶ τὸ γένος τὸ
 ἀπ' ἐκείνων. ἤλασαν μὲν οὖν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐναγεῖς 12
 τούτους, ἤλασε δὲ καὶ Κλεομένης ὁ Λακεδαιμόνιος ὕστερον
 μετὰ Ἀθηναίων στασιαζόντων, τοὺς τε ζῶντας ἐλαύνοντες
 καὶ τῶν τεθνεώτων τὰ ὀστᾶ ἀνελόντες ἐξέβαλον· κατῆλθον
 μέντοι ὕστερον, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἔστιν ἔτι ἐν τῇ πόλει.

127. Τοῦτο δὴ τὸ ἄγος οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκέλευον ἐλαύ-
 νειν δῆθεν τοῖς θεοῖς πρῶτον τιμωροῦντες, εἰδότες δὲ Περι-
 κλέα τὸν Ἐανθίππου προσεχόμενον αὐτῷ κατὰ τὴν μητέρα

καὶ νομίζοντες ἐκπεσόντος αὐτοῦ ῥῆον ἂν σφίσι προχωρεῖν
 2 τὰ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. οὐ μέντοι τοσοῦτον ἤλπιζον παθεῖν
 ἂν αὐτὸν τοῦτο, ὅσον διαβολὴν οἴσειν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν,
 ὡς καὶ διὰ τὴν ἐκείνου ξυμφορὰν τὸ μέρος ἔσται ὁ πόλεμος.
 3 ὢν γὰρ δυνατώτατος τῶν καθ' ἑαυτὸν καὶ ἄγων τὴν πολι-
 τεῖαν ἠγαντιοῦτο πάντα τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ οὐκ εἶα
 ὑπέικειν, ἀλλ' ἐς τὸν πόλεμον ὥρμα τοὺς Ἀθηναίους.

128. Ἀντεκέλευον δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Λακεδαιμο-
 νίους τὸ ἀπὸ Ταινάρου ἄγος ἐλαύνειν. οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι
 ἀναστήσαντές ποτε ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἀπὸ Ταινά-
 ρου τῶν Εἰλώτων ἰκέτας ἀπαγαγόντες διέφθειραν· δι' ὃ δὲ
 καὶ σφίσι αὐτοῖς νομίζουσι τὸν μέγαν σεισμὸν γενέσθαι ἐν
 Σπάρτῃ. ἐκέλευον δὲ καὶ τὸ τῆς Χαλκιοῖκου ἄγος ἐλαύ-
 νειν αὐτούς.

2. Νέαι ἀξιώσεις τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἀπόφασις περὶ αὐτῶν ἐν Ἀθήναις.

(Κεφ. 139-146)

139. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης πρεσβείας
 τοιαῦτα ἐπέταξάν τε καὶ ἀντεκελεύσθησαν περὶ τῶν ἐναγῶν
 τῆς ἐλάσεως· ὕστερον δὲ φοιτῶντες παρ' Ἀθηναίους Ποσει-
 δαίας τε ἐπανίστασθαι ἐκέλευον καὶ Αἴγιναν αὐτόνομον
 ἀφιέναι καὶ μάλιστα γὰρ πάντων καὶ ἐνδηλότατα προύλεγον
 τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα καθελοῦσι μὴ ἂν γενέσθαι πόλε-
 μον, ἐν ᾧ εἰρήνη αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι τοῖς λιμέσι τοῖς ἐν τῇ
 2 Ἀθηναίων ἀρχῇ μηδὲ τῇ Ἀττικῇ ἀγορᾷ. οἱ δ' Ἀθηναῖοι
 οὔτε τάλλα ὑπήκουον οὔτε τὸ ψήφισμα καθήρουν ἐπικα-
 λούντες ἐπεργασίαν Μεγαρεῦσι τῆς γῆς τῆς ἱερᾶς καὶ τῆς
 ἀορίστου καὶ ἀνδραπόδων ὑποδοχὴν τῶν ἀφισταμένων.

Τέλος δέ ἀφικομένων τῶν τελευταίων πρέσβειων ἐκ Λακε-³
δαίμονος, Ῥαμφίου τε καὶ Μελησίππου καὶ Ἀγησάνδρου,
καὶ λεγόντων ἄλλο μὲν οὐδὲν ὧν πρότερον εἰώθεσαν, αὐτὰ
δὲ τάδε ὅτι:

«Λακεδαιμόνιοι βούλονται τὴν εἰρήνην εἶναι, εἴη δ' ἂν,
εἰ τοὺς Ἑλληνας αὐτονόμους ἀφείτε»,

ποιήσαντες ἐκκλησίαν οἱ Ἀθηναῖοι γνώμας σφίσιν αὐτοῖς
προυτίθεσαν, καὶ ἐδόκει ἅπαξ περὶ ἁπάντων βουλευσαμέ-
νους ἀποκρίνασθαι, καὶ παριόντες ἄλλοι τε πολλοὶ ἔλεγον,⁴
ἐπ' ἀμφοτέρα γιγνόμενοι ταῖς γνώμας καὶ ὡς χρή πολε-
μεῖν καὶ ὡς μὴ ἐμπόδιον εἶναι τὸ ψήφισμα εἰρήνης, ἀλλὰ
καθελεῖν, καὶ παρελθὼν Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, ἀνὴρ κατ'
ἐκείνον τὸν χρόνον πρῶτος Ἀθηναίων, λέγειν τε καὶ πράσ-
σειν δυνατώτατος, παρήγει τοιάδε:

140. «Τῆς μὲν γνώμης, ὧ Ἀθηναῖοι, ἀεὶ τῆς αὐτῆς ἔχο-
μαι, μὴ εἴκειν Ἡελοποννησίους, καίπερ εἰδὼς τοὺς ἀνθρώπους
οὐ τῇ αὐτῇ ὀργῇ ἀναπειθομένους τε πολεμεῖν καὶ ἐν τῇ ἔργῳ
πράσσοντας, πρὸς δὲ τὰς ξυμφορὰς καὶ τὰς γνώμας τρεπο-
μένους. ὁρῶ δὲ καὶ νῦν ὁμοῖα καὶ παραπλήσια ξυμβουλευτέα
μοι ὄντα, καὶ τοὺς ἀναπειθομένους ὑμῶν δικαίῳ τοῖς κοινῇ
δόξασιν, ἣν ἄρα τι καὶ σφαλλώμεθα, βοηθεῖν, ἢ μηδὲ κατορ-
θούοντας τῆς ξυνέσεως μεταποιεῖσθαι. ἐνδέχεται γὰρ τὰς
ξυμφορὰς τῶν πραγμάτων οὐχ ἥσσον ἀμαθῶς χωρῆσαι ἢ
καὶ τὰς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου· διόπερ καὶ τὴν τύχην, ὅσα
ἂν παρὰ λόγον ξυμβῆ, εἰώθαμεν αἰτιᾶσθαι.

» Λακεδαιμόνιοι δὲ πρότερόν τε δῆλοι ἦσαν ἐπιβουλεύον-²
τες ἡμῖν καὶ νῦν οὐχ ἦχιστα. εἰρημένον γὰρ δίκας μὲν τῶν
διαφόρων ἀλλήλοις διδόναι καὶ δέχεσθαι, ἔχειν δὲ ἑκατέρους,
ἃ ἔχομεν, οὔτε αὐτοὶ δίκας πῶ ἤτησαν οὔτε ἡμῶν διδόντων
δέχονται, βούλονται δὲ πολέμῳ μᾶλλον ἢ λόγοις τὰ ἐγκλή-
ματα διαλύεσθαι, καὶ ἐπιτάσσοντες ἤδη καὶ οὐκέτι αἰτιώ-

3 νοι πάρεισι. Ποτειδαίας τε γὰρ ἀπανίστασθαι κελεύουσι καὶ
 Αἴγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι καὶ τὸ Μεγαρέων ψήφισμα κα-
 θαιρεῖν· οἱ δὲ τελευταῖοι οἷδε ἦκοντες καὶ τοὺς Ἕλληνας
 προαγορεύουσιν αὐτονόμους ἀφιέναι.

4 » Ὑμῶν δὲ μηδεὶς νομίση περὶ βραχέος ἂν πολεμεῖν, εἰ
 τὸ Μεγαρέων ψήφισμα μὴ καθέλοιμεν, ὅπερ μάλιστα πρού-
 χονται, εἰ καθαιρεθείη, μὴ ἂν γίνεσθαι τὸν πόλεμον, μηδ'
 5 ἐν ὑμῖν αὐτοῖς αἰτίαν ὑπολίπησθε, ὡς διὰ μικρὸν ἐπολεμή-
 σατε. τὸ γὰρ βραχὺ τι τοῦτο πᾶσαν ὑμῶν ἔχει τὴν βεβαίω-
 σιν καὶ πείραν τῆς γνώμης, οἷς εἰ ξυγχωρήσετε, καὶ ἄλλο
 τι μείζον εὐθὺς ἐπιταχθήσεσθε ὡς φόβῳ καὶ τοῦτο ὑπακού-
 σαντες· ἀπισχυρισάμενοι δὲ σαφὲς ἂν καταστήσαιτε αὐτοῖς
 ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν μᾶλλον προσφέρεσθαι.

141. » Αὐτόθεν δὴ διανοήθητε ἢ ὑπακούειν, πρὶν τι βλα-
 βῆναι ἢ, εἰ πολεμήσομεν, ὡς ἔμοιγε ἄμεινον δοκεῖ εἶναι, καὶ
 ἐπὶ μεγάλη καὶ ἐπὶ βραχεῖα ὁμοίως προφάσει μὴ εἷζοντες
 μηδὲ ξὺν φόβῳ ἔξοντες, ἃ κερκτῆμεθα. τὴν γὰρ αὐτὴν δύνα-
 ται δούλωσιν ἢ τε μεγίστη καὶ ἐλαχίστη δικαίωσις ἀπὸ τῶν
 ὁμοίων πρὸ δίκης τοῖς πέλας ἐπιτασσομένη.

2 » Ἦ δὲ τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἑκατέρους ὑπαρχόντων, ὡς οὐκ
 3 ἀσθενέστερα ἔξομεν, γινώτε καθ' ἕναστος ἀκούοντες. αὐτουρ-
 γοί τε γὰρ εἰσι Πελοποννήσιοι καὶ οὔτε ἰδίᾳ οὔτε ἐν κοινῷ
 χρήματά ἐστιν αὐτοῖς, ἔπειτα χρόνιων πολέμων καὶ διαποντίων
 ἀπειροὶ διὰ τὸ βραχέως αὐτοὶ ἐπ' ἀλλήλους ὑπὸ πενίας ἐπι-
 4 φέρειν. καὶ οἱ τοιοῦτοι οὔτε ναῦς πληροῦν οὔτε πεζῶς στρα-
 τίας πολλάκις ἐκπέμπειν δύνανται ἀπὸ τῶν ἰδίων τε ἅμα
 ἀπόντες καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν δαπανῶντες καὶ προσέτι καὶ
 5 θαλάσσης εἰργόμενοι· αἱ δὲ περιουσίαι τοὺς πολέμους μάλ-
 λον ἢ αἱ βίαιοι ἐσφοραὶ ἐνέχουσι. σώμασί τε ἐτοιμότεροι οἱ
 αὐτουργοὶ τῶν ἀνθρώπων ἢ χρήμασι πολεμεῖν, τὸ μὲν πιστὸν
 ἔχοντες ἐκ τῶν κινδύνων κἂν περιγενέσθαι, τὸ δὲ οὐ βέβαιον

μή οὐ προαναλώσειν, ἄλλως τε κἂν παρά δόξαν, ὅπερ εἰκός, ὁ πόλεμος αὐτοῖς μηχανήται.

»Μάχῃ μὲν γὰρ μιᾷ πρὸς ἅπαντας Ἕλληνας δυνατοὶ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἀντισχεῖν, πολεμεῖν δὲ μὴ πρὸς ὅμοιαν ἀντιπαρασκευὴν ἀδύνατοι, ὅταν μήτε βουλευτηρίῳ ἐνὶ χρώμενοι παραχρήμά τι δξέως ἐπιτελῶσι πάντες τε ἰσόψηφοι ὄντες καὶ οὐχ ὁμόφυλοι τὸ ἐφ' ἑαυτὸν ἕκαστος σπεύδῃ· ἐξ ὧν φιλεῖ μηδὲν ἐπιτελὲς γίγνεσθαι. καὶ γὰρ οἱ μὲν ὡς τὸ μάλιστα τιμωρήσασθαι τινα βούλονται, οἱ δὲ ὡς ἥκιστα τὰ οἰκεία φθειραῖ. χρόνιοί τε ξυιόντες ἐν βραχεῖ μὲν μορίῳ σκοποῦσί τι τῶν κοινῶν, τῷ δὲ πλέονι τὰ οἰκεία πράσσουσι· καὶ ἕκαστος οὐ παρά τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν οἶεται βλάψειν, μέλειν δὲ τινι καὶ ἄλλῳ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τι προΐδειν, ὥστε τῷ αὐτῷ ὑπὸ ἀπάντων ἰδίᾳ δοξάσματι λανθάνειν τὸ κοινὸν ἀθρόον φθειρόμενον.

142. »Μέγιστον δὲ τῇ τῶν χρημάτων σπάνει κωλύονται, ὅταν σχολῇ αὐτὰ ποριζόμενοι διαμέλλωσι· τοῦ δὲ πολέμου οἱ καιροὶ οὐ μενετοί.

»Καὶ μὴν οὐδ' ἡ ἐπιτειχίσις οὐδὲ τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἄξιον φοβηθῆναι. τὴν μὲν γὰρ χαλεπὸν καὶ ἐν εἰρήνῃ πόλιν ἀντίπαλον παρασκευάσασθαι, ἧπου δὴ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ οὐχ ἦσσαν ἐκείνοις ἡμῶν ἀντεπιτετειχισμένων· φρούριον δ' εἰ ποιήσονται, τῆς μὲν γῆς βλάπτοιεν ἂν τι μέρος καταδρομαῖς καὶ αὐτομολίαις, οὐ μέντοι ἱκανόν γε ἔσται ἐπιτειχίζειν τε κωλύειν ἡμᾶς πλεύσαντας ἐς τὴν ἐκείνων καί, ἧπερ ἰσχύομεν, ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι. πλέον γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν τοῦ κατὰ γῆν ἐκ τοῦ ναυτικοῦ ἐμπειρίας ἢ ἐκείνοι· ἐκ τοῦ κατ' ἧπειρον ἐς τὰ ναυτικά.

»Τὸ δὲ τῆς θαλάσσης ἐπιστήμονας γενέσθαι οὐ βραδίως αὐτοῖς προσγενήσεται. οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς, μελετῶντες αὐτὸ εὐθύς ἀπὸ τῶν Μηδικῶν, ἐξείργασθέ πω· πῶς δὲ ἄνδρες γεωρ-

γοὶ καὶ οὐ θαλάσσιοι καὶ προσέτι οὐδὲ μελετῆσαι ἐασόμενοι
 διὰ τὸ ὑφ' ἡμῶν πολλαῖς ναυσὶν ἀεὶ ἐφορμεισθαι, ἄξιον ἂν τι
 8 δρῶμεν; πρὸς μὲν γὰρ ὀλίγας ἐφορμούσας κἂν διακινδυνεύ-
 σαιαν πλήθη τὴν ἀμαθίαν θρασύνοντες, πολλαῖς δὲ εἰργόμε-
 νοι ἡσυχάσουσι καὶ ἐν τῇ μὴ μελετῶντι ἀξυνετώτεροι ἔσον-
 9 ται καὶ δι' αὐτὸ καὶ ὀκνηρότεροι. τὸ δὲ ναυτικὸν τέχνης
 ἐστίν, ὡσπερ καὶ ἄλλο τι, καὶ οὐκ ἐνδέχεται, ὅταν τύχη,
 ἐκ παρέργου μελετᾶσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον μηδὲν ἐκείνῳ πάρερ-
 γον ἄλλο γίνεσθαι.

143. »Εἴτε καὶ κινήσαντες τῶν Ὀλυμπίασιν ἢ Δελφοῖς
 χρημάτων μισθῷ μείζονι πειρῶντο ἡμῶν ὑπολαβεῖν τοὺς
 ξένους τῶν ναυτῶν, μὴ ὄντων μὲν ἡμῶν ἀντιπάλων ἐσθάν-
 των αὐτῶν τε καὶ τῶν μετοίκων δεινὸν ἂν ἦν· νῦν δὲ τότε
 τε ὑπάρχει καὶ, ὅπερ κράτιστον, κυβερνήτας ἔχομεν πολί-
 τας καὶ τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν πλείους καὶ ἀμείνους πάσα
 2 ἢ ἄλλη Ἑλλάς. καὶ ἐπὶ τῇ κινδύνῳ οὐδεὶς ἂν δέξαιτο τῶν
 ξένων τὴν τε αὐτοῦ φεύγειν καὶ μετὰ τῆς ἡσσοнос ἅμα
 ἐλπίδος ὀλίγων ἡμερῶν ἕνεκα μεγάλου μισθοῦ δόσεως ἐκεί-
 νοις ξυναγωνίζεσθαι.

3 »Καὶ τὰ μὲν Πελοποννησίων ἔμοιγε τοιαῦτα καὶ παρα-
 πλήσια δοκεῖ εἶναι, τὰ δὲ ἡμέτερα τούτων τε, ὧν περ ἐκεί-
 νοις ἐμεμφάμην, ἀπηλλάχθαι καὶ ἄλλα οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου
 4 μεγάλα ἔχειν. ἦν γ' ἐπὶ τὴν χώραν ἡμῶν πεζῇ ἴωσιν, ἡμεῖς
 ἐπὶ τὴν ἐκείνων πλευσοῦμεθα, καὶ οὐκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου
 ἔσται Πελοποννήσου μέρος τι τμηθῆναι καὶ τὴν Ἀττικὴν
 ἅπασαν· οἱ μὲν γὰρ οὐχ ἔξουσιν ἄλλην ἀντιλαβεῖν ἀμαχεί,
 ἡμῖν δὲ ἐστὶ γῆ πολλή καὶ ἐν νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον·
 μέγα γὰρ τὸ τῆς θαλάσσης κράτος.

5 »Σκέψασθε δέ· εἰ μὲν γὰρ ἡμεῖς νησιῶται, τίνες ἂν ἀλη-
 πτότεροι ἦσαν; καὶ νῦν χρῆ ὅτι ἐγγύτατα τούτου διανοη-
 θέντας τὴν μὲν γῆν καὶ οἰκίας ἀφείναι, τῆς δὲ θαλάσσης καὶ

πόλεως φυλακὴν ἔχειν καὶ Πελοποννησίοις ὑπὲρ αὐτῶν ὀργισθέντας πολλῶν πλείοσι μὴ διαμάχεσθαι—κρατήσαντές τε γὰρ αὐθις οὐκ ἐλάσσοσι μαχούμεθα, καὶ ἦν σφαλῶμεν, τὰ τῶν ξυμμάχων, ὅθεν ἰσχύομεν, προσαπόλλυται· οὐ γὰρ ἦσυχάσουσι μὴ ἱκανῶν ἡμῶν ὄντων ἐπ' αὐτοὺς στρατεύειν—τὴν τε ὀλόφυρσιν μὴ οἰκιῶν καὶ γῆς ποιεῖσθαι, ἀλλὰ τῶν σωματίων· οὐ γὰρ τάδε τοὺς ἄνδρας, ἀλλ' οἱ ἄνδρες ταῦτα κτῶνται. καὶ εἰ ὤμην πείσειν ὑμᾶς, αὐτοὺς ἂν ἐξελλόντας ἐκέλευον αὐτὰ δηῶσαι καὶ δεῖξαι Πελοποννησίοις, ὅτι τούτων γε ἕνεκα οὐχ' ὑπακούσεσθε.

144. »Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔχω ἐς ἐλπίδα τοῦ περιέσεσθαι, ἦν ἐθέλητε ἀρχὴν τε μὴ ἐπικτᾶσθαι ἅμα πολεμοῦντες καὶ κινδύνους αὐθαιρέτους μὴ προστίθεσθαι· μᾶλλον γὰρ πεφρόδημα· τὰς οἰκείας ἡμῶν ἁμαρτίας ἢ τὰς τῶν ἐναντίων διανοίας. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν καὶ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἅμα τοῖς ἔργοις δηλωθήσεται.

»Νῦν δὲ τούτοις ἀποκρινάμενοι ἀποπέμφωμεν, Μεγαρέας μὲν ὅτι ἐάσομεν ἀγορᾶ καὶ λιμέσι χρῆσθαι, ἦν καὶ Λακεδαιμόνιοι ξηνηλασίας μὴ ποιῶσι μήτε ἡμῶν μήτε τῶν ἡμετέρων ξυμμάχων—οὔτε γὰρ ἐκεῖνο κωλύει ἐν ταῖς σπονδαῖς οὔτε τόδε—, τὰς τε πόλεις ὅτι αὐτονόμους ἀφήσομεν, εἰ καὶ αὐτονόμους ἔχοντες ἐσπείσάμεθα, καὶ ὅταν κἀκείνοι ταῖς αὐτῶν ἀποδώσι πόλεσι μὴ σφίσι, τοῖς Λακεδαιμόνοις, ἐπιτιδείως αὐτονομεῖσθαι, ἀλλὰ αὐτοῖς ἐκάστοις, ὡς βούλονται· δίκας δὲ ὅτι ἐθέλομεν δοῦναι κατὰ τὰς ξυνηθήκας, πολέμου δὲ οὐκ ἄρξομεν, ἀρχομένους δὲ ἀμυνοῦμεθα. ταῦτα γὰρ δίκαια καὶ πρέποντα ἅμα τῆδε τῇ πόλει ἀποκρίνασθαι.

»Εἰδέναι δὲ χρὴ, ὅτι ἀνάγκη πολεμεῖν—ἦν δὲ ἐκούσιοι μᾶλλον δεχώμεθα, ἦσσαν ἐγκεισομένους τοὺς ἐναντίους ἔξομεν—, ἔκ τε τῶν μεγίστων κινδύνων ὅτι καὶ πόλει καὶ ἰδιώτῃ μέγιστα τιμαὶ περιγίγνονται. οἱ γοῦν πατέρες ἡμῶν 4

ὑποστάντες Μήδους καὶ οὐκ ἀπὸ τωσῶνδε ὀρμώμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκλιπόντες γνώμη τε πλείονι ἢ τύχη καὶ τόλμη μείζονι ἢ δυνάμει τόν τε βάρβαρον ἀπεώσαντο καὶ ἐς τάδε προήγαγον αὐτά· ὧν οὐ χρὴ λείπεσθαι, ἀλλὰ τοὺς τε ἐχθροὺς παντὶ τρόπῳ ἀμύνεσθαι καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πειρᾶσθαι αὐτὰ μὴ ἐλάσσω παραδοῦναι».

154. Ὁ μὲν Περικλῆς τοιαῦτα εἶπεν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι νομίσαντες ἄριστα σφίσι παραινεῖν αὐτὸν ἐφηγρίσαντο, ἃ ἐκέλευε, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀπεκρίναντο τῇ ἐκείνου γνώμῃ, καθ' ἕκαστά τε, ὡς ἔφρασε, καὶ τὸ ξύμπαν, οὐδὲν κελευόμενοι ποιήσειν, δίκη δὲ κατὰ τὰς ξυνηθήκας ἐτοιμοὶ εἶναι διαλύεσθαι περὶ τῶν ἐκγλημάτων ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ. καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου καὶ οὐκέτι ὕστερον ἐπρεσβεύοντο.

146. Αἰτίαι δὲ αὐταὶ καὶ διαφοραὶ ἐγένοντο ἀμφοτέροις πρὸ τοῦ πολέμου ἀρξάμεναι εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἐν Ἐπιδάμνῳ καὶ Κερκύρα. ἐπιμίγνυντο δὲ ὅμως ἐν αὐταῖς καὶ παρ' ἀλλήλους ἐφοίτων ἀκηρύκτως μὲν, ἀνυπόπτως δὲ οὐ· σπονδῶν γὰρ ξύγχυσις τὰ γιγνόμενα ἦν καὶ πρόφασις τοῦ πολεμεῖν.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος Θουκυδίδου

Ὁ Θουκυδίδης υἱὸς τοῦ Ὀλόρου καὶ τῆς Ἥγησιπύλης ἐγεννήθη περὶ τὸ 470 π. Χ. ἐν Ἀλιμοῦντι, δῆμῳ τῆς Ἀττικῆς. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ὀλορος ἦτο ἀπόγονος ὁμωνύμου τινὸς βασιλέως τῶν Θωρακῶν, οὗτινος τὴν θυγατέρα—Ἥγησιπύλην καὶ αὐτὴν καλουμένην—εἶχε νυμφευθῆ ὁ ἐνδοξος Μαραθωνομάχος Μιλτιάδης. Οὕτως ὁ Θουκυδίδης κατήγετο ἐκ βασιλικοῦ οἴκου τῆς Θωράκης καὶ ἦτο συγγενὴς τοῦ Κίμωνος, τοῦ υἱοῦ τοῦ Μιλτιάδου καὶ τῆς Ἥγησιπύλης. Εἰς τὴν καταγωγὴν του αὐτὴν ὤφειλε τὰς πολλὰς κτήσεις, ἃς εἶχεν ἐν Θωράκῃ, ἰδίᾳ τὰ ἐν Σκαπτῇ ὕλη μεταλλεῖα χρυσοῦ.

Ὁ Θουκυδίδης ὡς ἀνήκων εἰς εὐγενῆ καὶ εὔπορον οἰκογένειαν ἔτυχεν ἐπιμεμελημένης ἀγωγῆς καὶ παιδείας· διδασκάλους ἔσχε τὸν φιλόσοφον Ἀναξαγόραν καὶ τὸν ἐπιφανῆ ῥήτορα Ἀντιφῶντα· πλὴν τούτων ἰσχυρῶς ἐπέδρασαν ἐπ' αὐτοῦ οἱ σοφισταὶ Γοργίας καὶ Προδίκος καὶ ἄλλοι, οἵτινες συνέρρεον εἰς τὰς Ἀθήνας, αἵτινες τότε ἦσαν κέντρον τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ παιδείσεως τῆς ὅλης Ἑλλάδος.

Τῷ 430 ἢ 429 ἐνόσησε καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ ἐνσκήφαντος ἐν Ἀθίνας λοιμοῦ, ἀλλ' εὐτυχέστερος πολλῶν ἄλλων διέφυγε τὸν θάνατον. Τῷ 424, ὅτε ὁ Λακεδαιμόνιος στρατηγὸς Βρασίδης ἠπεῖλει νὰ καταλάβῃ τὴν Ἀμφίπολιν, ὁ Θουκυδίδης, ὅστις ὡς στρατηγὸς καὶ ναύαρχος τῶν Ἀθηναίων εὐρίσκετο ἐν τῇ Θωρακικῇ παραλίᾳ, διετάχθη νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν τῆς ἀπειλουμένης Ἀμφιπόλεως· ἐπειδὴ δ' ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμποδίσῃ τὴν κατάληψιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Βρασίδου, κατηγορήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ προδοσίᾳ καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον· ἀλλ' ἵνα διαφύγῃ τὴν τιμωρίαν αὐτὴν ὑπεβλήθη εἰς ἐκουσίαν φυγὴν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη.

Κατὰ τὰ ἔτη τῆς φυγῆς αὐτοῦ διέμεινεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ, ὁπόθεν παρηκολούθει τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολέμου καὶ

συνελεῖται ἐν πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας τὴν ὕλην τῆς ἱστορίας αὐτοῦ φαίνεται δ' ὅτι ἐπεσεκέφθη καὶ πολλοὺς τόπους, οἵτινες ὑπῆρξαν τὸ θέατρον τοῦ πολέμου, καὶ πάντως ἦλθεν εἰς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν· πρὸς τούτοις χρόνον τινὰ διέτριψεν ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τῷ βασιλεῖ Ἀργελάφ.

Τῷ 404 ἀνεκλήθη εἰς τὴν πατρίδα του· πόσον χρόνον μετὰ τὴν κἀθοδὸν ἔζησε καὶ ποῦ καὶ πότε ἀπέθανε δὲν εἶναι γνωστόν. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπέθανεν αἰφνιδίως—ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἀποτόμως λῆγον ἔργον αὐτοῦ—ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ τῷ 397, τὰ δὲ λείψανα αὐτοῦ κομισθέντα εἰς Ἀθήνας ἐτάφησαν παρὰ τὰ μνήματα τοῦ Κίμωνος.

2. Ἡ ἱστορία τοῦ Θουκυδίδου καὶ περιεχόμενον αὐτῆς.

Ὁ Θουκυδίδης θεωρεῖται παρὰ πάντων ὡς ὁ μέγιστος τῶν ἱστορικῶν τῆς ἀρχαιότητος. Τὴν δόξαν ταύτην ὀφείλει εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, ἣτις περιλαμβάνει τὰ γεγονότα τῶν εἴκοσι πρώτων ἐτῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (431-411) καὶ εἶναι διηρημένη εἰς ὀκτὼ βιβλία.

Ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ—ὅπερ χρησιμεύει ὡς εἰσαγωγή—ἀρχόμενος ὁ Θουκυδίδης τῆς ἱστορίας προτάσσει τὴν γνώμην, ὅτι ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος κατὰ τὴν σπουδαιότητα ὑπερέχει πάντων τῶν μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου γεγονότων τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ἐπιχειρεῖ δὲ ν' ἀποδείξῃ τὴν γνώμην ταύτην παραβάλλων τὸν παρόντα πόλεμον ὄχι μόνον πρὸς πάντα τὰ ἀρχαῖα γεγονότα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Μηδικοὺς πολέμους. Διεξέρχεται λοιπὸν κατὰ σειρὰν τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τῆς Ἑλλάδος, τὰς φήμας περὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, τὰ συμβάντα μετὰ τὰ Τρωϊκά, τέλος τοὺς Περσικοὺς πολέμους καὶ δεικνύει ὅτι πάντα ταῦτα ἐπράχθησαν ἀπὸ μικροτέρων δυνάμεων, διότι τότε ἡ Ἑλλὰς ἔστερεῖτο χρημάτων καὶ ναυτικοῦ, ἅτινα μόλις κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἠϋξήθησαν ἱκανῶς (κεφ. 1-23). Μετὰ ταῦτα ὁ Θουκυδίδης διεξέρχεται τὰς αἰτίας τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὡς διαρεῖ εἰς αἰτίας φανεράς καὶ αἰτίας ἀφανεῖς. Καὶ φανερὰς μὲν λέγει α' τὸν ἔνεκα τῆς Ἐπιδάμνου πόλεμον τῶν Κερκυραίων καὶ Κορινθίων (κεφ. 24-55) καὶ β' τὴν ἀποστασίαν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν τῆς

... διασκέψων και
... των Λακεδαιμονίων (κεφ. 67-87). Ὡς
... αιτιαν λέγει τὴν μεγίστην αὐξήσιν τῆς τῶν Ἀθηναίων
δυνάμεως, ἣτις ἐγένετο πρῶτον μὲν διὰ τῆς τειχίσεως τῆς πόλεως,
δεύτερον δὲ διὰ τῆς συστάσεως νέας ναυτικῆς συμμαχίας, ἣς κατέ-
στησαν ἡγεμόνες. και διὰ τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν ἀπὸ
τῶν Περσικῶν πολέμων (κεφ. 88-118). Ἐν τοῖς λοιποῖς κεφ. 119-
146 ἐξιστορεῖ τὰς διαπραγματεύσεις Πελοποννησίων και Ἀθη-
ναίων, αἵτινες κατέληξαν εἰς τὴν ἐπίσημον κήρυξιν τοῦ πολέμου.

Ἐ τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ ἐξιστορεῖ ὁ Θουκυδίδης τὰ γεγονότα
τῶν τριῶν πρώτων ἔτων τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, και ἐν
τοῖς λοιποῖς βιβλίοις (III-VIII) τὰ γεγονότα τοῦ πολέμου ἀπὸ
τοῦ ἔτους 428-411· δὲν συνεπλήρωσε δὲ τὴν ἐξιστόρησιν τοῦ ὅλου
πολέμου—διαρκέσαντος, ὡς γνωστόν, 27 ἔτη (431 - 404)—διότι
αἰφνιδίως ἀπέθανε· τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ συνεχίζει ὁ Ξενοφῶν ἐν
τοῖς Ἑλληνικοῖς.

3. Αἱ δημηγορίαι τοῦ Θουκυδίδου.

Ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ παρεμβάλλει ὁ Θουκυδίδης και πολλὰς
δημηγορίας· αὐταὶ εἶναι ἀγορεύσεις πολιτικῶν ἀνδρῶν ἢ στρατη-
γῶν ἀπαγγελθεῖσαι εἰς διαφόρους συναθροίσεις και σχέσιν ἔχου-
σαι πρὸς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα.

Αἱ δημηγορίαι χαρακτηρίζονται ὡς τὸ λαμπρότατον μέρος τῆς
ἱστορίας τοῦ Θουκυδίδου· διότι περιέχουσι βαθεῖας σκέψεις περὶ
πολιτικῆς, περὶ εἰρήνης, περὶ πολέμου, περὶ διοικήσεως και περὶ
τῶν αἰτίων τῆς ἀκμῆς και παρακμῆς τῶν κρατῶν· δὲν περιλαμ-
βάνουσι δὲ αὐτολεξεῖ τοὺς λόγους τῶν ἀγορευσάντων, ἀλλ' ἐκτί-
θενται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ὅσον τὸ δυνατὸν ἐγγύτατα πρὸς τὸ
περιεχόμενον αὐτῶν.

Αἱ δημηγορίαι διαροῦνται κατὰ τὰ τρία εἶδη τοῦ ἠτορικοῦ
λόγου εἰς τὸ *πανηγυρικόν*, τὸ *δικανικόν* και τὸ *συμβουλευτι-
κόν*· αἱ πλεῖστοι ἀνήκουσι τῷ συμβουλευτικῷ εἶδει. Ἐν ταῖς
δημηγορίαις διακρίνομεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺν τρία κύρια μέρη: τὸ
προοίμιον, τὴν *πίστιν* (=ἀπόδειξιν) και τὸν *ἐπίλογον*.

4. Δεκτικὸν τοῦ Θουκυδίδου.

Ὁ Θουκυδίδης εἶναι ὁ κύριος ἀντιπρόσωπος τῆς ἀρχαίας Ἀττικῆς διαλέκτου ὡς ἐκ τούτου εὐρίσκομεν παρ' αὐτῷ ξὺν ἀντί *σύν*, ἐς ἀντί *εἰς, σο* ἀντί *τι* (τάσσω, φυλάσσω, πράσσω), *ρο* ἀντί *ρο* (θαροῶ ἀντί θαρρῶ, θάρσος ἀντί θάρρος), *κλήω* ἀντί *κλείω, μόλις* ἀντί *μόγισ, ἐρῆμος-τροπαῖον-έτοῖμος* ἀντί *ἐρημος-τρόπαιον-έτοιμος*, ἐν τῇ πληθ. ὀνομαστ. τῶν εἰς - *εὐς* οὐσιαστικῶν τὴν κατάληξιν -*ης* ἀντί -*εις* (βασιλῆς ἀντί βασιλεῖς, πολλὰ ἐπιρρήματα συγκριτικὰ εἰς -*ως* (μειζόνως-χαλεπωτέρως ἀντί *μειζον-χαλεπώτερον*), ἐν τῷ γ' πληθ. προσ. τοῦ παθητικοῦ προκμ. καὶ ὑπερσυντλ. τὴν κατάληξιν -*αται, -ατο* ἀντί τῶν περιφραστικῶν τύπων (τετάχαται - ἐφθάραται - ἐτετάχατο ἀντί *τεταγμένοι εἰσὶ-ἐφθαρμένοι εἰσὶ-τεταγμένοι ἦσαν*).

Ἐπὶ λέξιλογικῆν ἔποσιν ἐξεταζόμενος ὁ Θουκυδίδης ἔχει πολλὰς ἀρχαιοπρεπεῖς καὶ ποιητικὰς λέξεις (ἄχθηδὼν=ἄχθος, ἀκραιφνῆς ἀντί ἀκέραιος, ἀμφιδήριτος=ἀμφισβητήσιμος, ἐξαπιναίως, ἐπισπέρχειν τοιαῦτα κλπ.) ὡσαύτως εἶναι εὐρετῆς καὶ δημιουργὸς νέων λέξεων (κινδυνευτής, τολμητής, ἀποδημητής, μελλητής, ἐνεργεις, ὀλόφυρσις, ξύλωσις κλπ.). Συχνάκις μεταχειρίζεται τὰ οὐδέτερα τῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν ἀντί τῶν ἀντιστοίχων ἀφηρημένων οὐσιαστικῶν (τὸ λυπηρόν, τὸ σῶφρον, τὸ ἀσπονδον-τὸ δεδιός, τὸ θαρσοῦν, τὸ βουλόμενον).

Ἐν τῇ συντάξει διακρίνονται πολλὰ ἰδιώματα καὶ ἐλευθερία μεγάλη ἢ βραχυλογία—δι' ἣν πολλάκις ὁ λόγος καθίσταται σκοτεινὸς καὶ δύσληπτος—τὰ ὑπερβατά, ἢ διεστραμμένη πλοκὴ τῶν λέξεων, ἢ συσσώρευσις τῶν μετοχῶν, ἢ κατὰ τὸ νοούμενον σύνταξις, αἱ ἀνακολουθίαι εἶναι συχναὶ παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ ὡσαύτως συχνὰ εἶναι παρ' αὐτῷ τὰ σχήματα τοῦ λόγου (ἀντίθεσις, παρίσωσις, ὁμοιοτέλευτον, παρονομασία, ἀναφορά, ἀσύνδετα κτλ.), ἐν ᾧ τοῦναντίον τὰ σχήματα τῆς διανοίας (ἀποσιώπησις, ἀπορία κτλ.) σχεδὸν ἐλλείπουσιν. Αἱ περίοδοι μακροὶ καὶ δυσπαρακολούθητοι οὔσαι δὲν ἔχουσι τὴν ἔντεχον πλοκὴν τὴν μετὰ ταῦτα μορφωθεῖσαν ἐν Ἀθήναις.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[I]

Α. ΦΑΝΕΡΑΙ ΑΙΤΙΑΙ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

(Κεφ. 24 - 66)

1. Ὁ ἔνεκα τῆς Ἐπιδάμου πόλεμος τῶν
Κερκυραίων καὶ Κορινθίων.

(Κεφ. 24-55)

I. Μέχρι τῆς ἀποστολῆς πρέσβεων εἰς Ἀθήνας.

(Κεφ. 24-31)

Κεφ. 24.

§ 1-3. Ἐπίδαμος, νῦν Δυρράχιον· οὕτως ἐκλήθη τὸ πρῶτον κατὰ τοὺς Ῥωμαίκοὺς χρόνους.— ἔστι, ὑπαρκτικόν (= ὑπάρχει) οὐχὶ συνδετικόν.— πόλις, προσδιορισμὸς παραθετικὸς τοῦ Ἐπίδαμος=Ἐπίδαμός τις, ἣτις εἶναι πόλις.— ἐσπλέοντι, δοτκ. τῆς ἀναφορᾶς = ὡς πρὸς τὸν εἰσπλέοντα.— τὸν Ἴονιον κόλπον = τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν.— προσοικοῦσι δ' αὐτήν (ἀντὶ αὐτῆ) = κατοικοῦσι δὲ πλησίον αὐτῆς.— ταύτην ἀπόκισαν=ἐπεμφσαν ἀποικίαν εἰς αὐτήν (ἐν ἔτει 627 π. Χ.).— οἰκιστὴς = ἀρχηγὸς τῆς ἀποικίας.— Ἐρατοκλείδου=ὁ Ἐρατοκλείδου.— γένος = κατὰ τὴν καταγωγὴν.— τῶν ἀφ' Ἡρακλέους = τῶν Ἡρακλειδῶν ἢ γενκ. συναπτάα τῷ Φαλίῳ.— δὴ=προφανῶς.— νόμιον=συνήθειαν.— ἐκ τῆς μητροπόλεως, δηλ. τῆς Κορίνθου· μητρόπολις δὲ = ἡ πόλις ἀπὸ τῆς ὁποίας (ὡς ἀπὸ μητρὸς) ἀπωκίσθησαν (ὡς θυγατέρες) ἄλλαι πόλεις.— κατακληθεῖς = προσκληθεῖς.— ξυνόκισαν = μετέσχον τῆς ἀποικίας.— καὶ τοῦ ἄλλου Δωρ. γένους=

καὶ ἐκ τῶν ἄλλων, αἵτινες ἦσαν Δωριεῖς κατὰ τὴν καταγωγὴν.—
προελθόντος τοῦ χρόνου=παρελθόντος τοῦ χρόνου=μετὰ παρέ-
λευσιν χρόνου.

§ 47. στασιάσαντες, οἱ Ἐπιδαμνιοὶ ἢ μετχ. χρονκ.—ἐν ἀλλή-
λοις=πρὸς ἀλλήλους.—ὡς λέγεται, προσδιορίζει τὸ ἔτη πολλά.
—ἀπὸ πολέμου = ἕνεκα πολέμου.—τῶν προσοίκων βαρβάρων,
δηλ. τῶν Ταυλαντίων, αἵτινες ἐθάρρησαν ἐκ τῶν στάσεων τῶν
Ἐπιδαμνίων ἢ γενκ. ὑποκειμενκ.—τὰ δὲ τελευταῖα = κατὰ δὲ
τοὺς τελευταίους χρόνους.—πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου, τίνας ; —
ὁ δῆμος. . . τοὺς δυνατοὺς=οἱ δημοκρατικοί . . . τοὺς ἀριστοκρατι-
κούς.—οἱ δὲ=οὔτοι δέ.—ὡς μητροπόλιν οὔσαν=θεωροῦντες αὐτὴν
ὡς μητρόπολιν.—μὴ σφᾶς περιορᾶν φθειρ.=νὰ μὴ βλέπωσι μετ'
ἀδιαφορίας αὐτοὺς νὰ καταστρέφονται.—τοὺς φεύγοντας=τοὺς
φυγάδας (δηλ. τοὺς ἀριστοκρατικούς, οὓς εἶχεν ἐκδιώξει ὁ δῆμος).
—ξυναλλάξαι (=νὰ συμπλιώσωσι) . . . καταλῦσαι, τὰ ἀπρμφ. ἐκ
τοῦ δεόμενοι.—σφίσι, δηλ. τοῖς ἐν τῇ πόλει Ἐπιδαμνίοις.—
τὸν τῶν βαρβάρων πόλεμον=τὸν πρὸς τοὺς βαρβάρους πόλεμον.
—ταῦτα, σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ ἐδέοντο = ταύτας τὰς δεήσεις
ἐδέοντο=περὶ τούτων παρεκάλουν.—Ἡραῖον=ναὸν τῆς Ἥρας.
—ἱκετεῖαν=ἱκεσίαν.—ἀπράκτους=χωρὶς νὰ κατορθώσωσιν τι.

Κεφ. 25.

§ 1-2. σφίσιν=ἑαυτοῖς.—οὐδεμίαν . . . τιμωρίαν οὔσαν = ὅτι
οὐδεμία βοήθεια ὑπῆρχε.—ἐν ἀπόρῳ εἶχοντο = ἐν ἀπόρῳ ἦσαν
= εὗρισκοντο εἰς ἀπορίαν.—θέσθαι τὸ παρὸν, κατ' ἔνοιαν =
ὄπως θεῖντο τὸ παρὸν=πῶς νὰ διευθετήσωσι τὴν παροῦσαν(δεινὴν)
περίστασιν.—τὸν θεόν, δηλ. τὸν Ἀπόλλωνα.—εἰ παραδοῖεν . .
καὶ . . . πειρῶντο, πλῆγία ἐρωτηματ. πρότασις προσερχομένη ἐξ ἀπο-
ρηματικῆς ὑποτακτ. τῆς εὐθείας ἐρωτήσεως (παρουδῶμεν . . . πειρῶ-
μεθα ;)=ἐὰν ἔπρεπε νὰ παραδώσωσι . . . καί . . . νὰ προσπαθῶσι.—
τιμωρίαν . . . ἀπ' αὐτῶν ποιεῖσθαι, ἐνταῦθα=τιμωρίαν πορίζεσθαι
=νὰ λάβωσι βοήθειαν.—ἀνεῖλε=ἐχρησιμοδότησεν.—αὐτοῖς, δηλ.
τοῖς Ἐπιδαμνίοις.—παραδοῦναι, δηλ. τὴν πόλιν Κορινθίοις.—ἡγε-
μόνας ποιεῖσθαι, δηλ. τοὺς Κορινθίους.—οἱ δ' Ἐπιδ., ὁ δὲ=λοιπόν.
—κατὰ τὸ μαντεῖον=κατὰ τὸν χρησμόν.—παρέδοσαν, τῷ 436π. X.
—τόν τε οἰκιστήν . . . σφῶν=τόν τε ἑαυτῶν οἰκιστήν (δηλ. τὸν Φα-

λίον). — ἀποδεικνύντες . . . δηλοῦντες, μετχ. τροπικῶς. — τὸ χρησθήριον = τὸν χρησμόν. — ἐπαμῦναι = βοηθῆσαι.

§ 3-4. κατὰ τὸ δίκαιον = ὅσπερ δίκαιον ἦν· αἰτιολογεῖται διὰ τῆς μετχ. νομιζόντες. — ὑπεδέξαντο = ὑλέσχοντο. — τὴν . . . τιμωρίαν = τὴν αἰτιηθεῖσαν βοήθειαν. — μίσει τῶν Κερκυρ. = διὰ τὸ πρὸς τοὺς Κερκυρ. μῖσος. — ὅτι = διότι. — ὄντες ἄποικοι, ἢ μετχ. ἐνδοτικῆ. — οὔτε γὰρ . . . διδόντες . . . πολεμεῖν, ἀνακόλουθον, διότι αἱ μετχ. δὲν ἀποδίδονται εἰς ῥῆμα· τούτο ἐγένετο διὰ τὸ μῆκος τῆς περιόδου καὶ διὰ τὴν παρενθετικὴν πρότασιν (ἢ . . . πολεμεῖν)· ἐν τῇ μεταφράσει αἱ μετχ. διδόντες . . . προκαταρχόμενοι . . . περιφρονοῦντες . . . ἄς ἀποδοθῶσι διὰ παρατκ. = ἐδίδουσαν . . . προκατήρχοντο . . . περιεφρόνουν. — ἐν πανηγύρεσι (= ἐορταῖς) ταῖς κοιναῖς, ἄς ἐτέλουν ἀπὸ κοινοῦ ἢ Κέρκυρα καὶ ἢ Κόρινθος. — γέρα τὰ νομιζ. = τὰς συνήθεις τιμὰς (ὡς προεδρίας καὶ σφάγια). — οὔτε Κορινθ. ἄνδρῖ προκαταρχόμενοι τῶν ἰσθῶν = οὔτε εἰς Κορινθίον ἄνδρα ἀπένεμον πρότερον (= πρὸ τῶν ἄλλων) τὰς ἀπαρχὰς τῶν θυσιῶν· ἀπαρχαὶ δὲ = αἱ προκαταρκτικαὶ τῆς θυσίας πράξεις, ἤτοι ἢ ἀποκοπὴ τῶν τριχῶν ἐκ τοῦ μετώπου τοῦ θύματος καὶ ἢ διανομὴ αὐτῶν εἰς τοὺς ἐν τῇ θυσίᾳ παρόντας (ἵνα ταύτας καύσωσιν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν). — ὅσπερ αἱ ἄλλαι ἀποικίαι, δηλ. ἔπραττον. — περιφρονοῦντες αὐτοὺς = καταφρονοῦντες αὐτῶν. — ἐν χρημάτων δυνάμει = κατὰ τὴν δύναμιν τῶν χρημάτων = κατὰ τὸν πλοῦτον. — ὄντες . . . ἐπαιρόμενοι, μετχ. αἰτιολογικῶς προσδιορίζουσαι τὴν μετχ. περιφρονοῦντες = διότι ἦσαν . . . διότι ὑπερηφανεύοντο. — ὁμοῖα = ὁμοίως. — τῇ ἐς πόλ. παρασκευῇ = κατὰ τὴν πολεμικὴν προετοιμασίαν. — δυνατώτεροι, δηλ. τῶν Κορινθίων. — ναυτικῶν δέ . . . ἐπαιρόμενοι = πρὸς τούτοις διότι ἐνίστε (= ἔστιν ὅτε) ὑπερηφανεύοντο ὅτι παρὰ πολὺ ὑπερεῖχον (πάντων) κατὰ τὸ ναυτικόν. — καὶ κατὰ τὴν τῶν Φαιάκ. (γενκ. ὑποκμν.) προενοίκησιν τῆς Κερκ. (γενκ. ἀντικειμ.) = καὶ διότι οἱ Φαίακες πρότερον κατώκησαν τὴν Κέρκυραν. — κλέος ἐχόντων = οἱ ἑποῖοι εἶχον φήμηγ. — τὰ περὶ τὰς ναῦς, αἰτιατκ. τῆς ἀναφοράς = εἰς τὰ ναυτικά. — ἢ = δι' ἣν αἰτίαν. — καὶ μᾶλλον, παρὰ ἔαν δὲν ἦσαν ἀπόγονοι τῶν Φαιάκ. — ἐξηρτύοντο = παρεσκευάζον, ἐτελειοποιοῦν. — καὶ ἦσαν = καὶ πράγματι ἦσαν. — οὐκ ἀδύνατοι = δυνατοί. — πολεμεῖν, κατὰ τῶν Κορινθίων.

Κεφ. 26.

§ 1-2. πάντων... τούτων, γενκ. τῆς αἰτίας = δι' ἕλα ταῦτα. — ἐγλήματα = ἀφορμὰς παραπόνων. — ἔχοντες, μετχ. αἰτλγκ. — ἔπεμπον, ὁ παρατκ. ἵνα δηλωθῆ ἢ ἀποστολῆ διαρκούσα. — ἄσμενοι = ἄσμένως = μετὰ χαρᾶς, προθύμως. — τ ἦν... ὠφελίαν = τ ἦν... τιμοφίαν (κεφ. 25, § 3) = τὴν αἰτηθεῖσαν βοήθειαν. — οἰκίτορα, κατγρμ. = ὡς ἀποικον. — Ἀμπρακιωτῶν = κατοίκων τῆς Ἀμβρακίας ἢ (κατὰ Θουκυδ.) Ἀμπρακίας. Ἀμβρακία δὲ πόλις ἐν Ἠπείρῳ παρὰ τῷ Ἀράχθῳ ποταμῷ (νῦν Ἄρτα). — φρουρούς, ἐκ τοῦ κελεύοντες ἵνα = προτρέποντες νὰ πορεύωνται φρουροί. — Ἀπολλωνίαν, πόλιν τῆς Ἰλλυρίας πρὸς Ν. τῆς Ἐπιδάμνου, ἔχουσαν ὡς ἐπίνειον τὸν Αὐλῶνα· νῦν ἐρείπια τῆς πόλεως σφῆζονται παρὰ τὴν σημερινὴν θέσιν Πόλλινα. — δέει τῶν Κερκ., μὴ κωλύπ' αὐτῶν = φοβούμενοι τοὺς Κερκ. μήπως ἐμποδίζονται ὑπ' αὐτῶν ἢ γενκ. τῶν Κερκ. ἐτέθη κατὰ πρόληψιν ἐκ τῆς δευτερευούσης προτάσεως εἰς τὴν κυρίαν ἀντὶ τοῦ: δέει μὴ κωλύονται ὑπὸ Κερκ. τοῦτο ἐγένετο πρὸς ἕξαρσιν τῆς γενκ. Κερκυραίων. — περαιοούμενοι = ἂν διεπεραιούντο.

§ 3. ἐπειδὴ = ὅτε. — ἦκοντας (= ἐληλυθότας) ... δεδομένην, μετχ. κατγρμ. ἐκ τοῦ ἦσθοντο = ὅτι εἶχον ἔλθει... ὅτι εἶχε δοθῆ. — ἑτέρῳ στόλῳ, οὗτος συνέκειτο ἐκ 15 πλοίων, διότι ὅλαι αἱ νῆες ἦσαν 40, ὡς λέγεται κατωτέρω ἐν § 4. — τοὺς φεύγοντας = τοὺς φυγάδας. — κατ' ἐπήρειαν = ἀπειλητικῶς· συναπτέον τῷ ἐκέλευον. — αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Ἐπιδαμνίους), ἀντικμ. τοῦ ἐκέλευον καὶ ὑποκμ. τοῦ δέχεσθαι. — ἦλθον γάρ... , διὰ τῆς παρενθετικῆς προτάσεως ὁ συγγραφεὺς αἰτιολογεῖ τὴν ἀπειλητικὴν διαταγὴν τῶν Κερκ. — τάφους, δηλ. τῶν ἑαυτῶν προγόνων τῶν τεθαμμένων ἐν Κερκύρᾳ. — ξυγγένειαν, διὰ τὸ εἶναι τὴν Ἐπιδαμνον ἀποικίαν τῶν Κερκ. — προῖσχύμενοι = προβάλλοντες. — ἐδέοντο, δηλ. τῶν Κερκ. — σφᾶς κατάγειν = νὰ ἐπαναφέρωσιν αὐτοὺς (δηλ. τοὺς φυγάδας Ἐπιδαμνίους) εἰς τὴν πατρίδα. — ἀποπέμπειν, δηλ. ἐκ τῆς Ἐπιδάμνου· τὸ ἀπρμφ. πόθεν ἐξαρτ. ;

§ 4-5. οὐδὲν αὐτῶν ὑπήκουσαν. = εἰς οὐδὲν ἐξ αὐτῶν (δηλ. τῶν κελευσμάτων) ὑπήκουσαν. — οἱ Ἐπιδ. ... οὐδὲν... ὑπήκουσαν, ἀλλὰ στρατεύουσιν... οἱ Κερκ., ἢ σύνταξις κατὰ παράταξιν ἀντὶ

καθ' ὑπόταξιν (ἐπεὶ οἱ Ἐπιδ. οὐδὲν ὑπήκουσαν, στρατεύουσιν οἱ Κερκ.) πρὸς ἑξαρσιν τῆς ἀποφάσεως καὶ τῶν δύο: οὐδὲν ὑπήκουσαν —στρατεύουσιν· ἐὰν ἢ σύνταξις ἦτο καθ' ὑπόταξιν, θὰ ἐξήγρητο μόνον τὸ στρατεύουσιν, οὐχί· δὲ καὶ τὸ οὐδὲν ὑπήκουσαν. —τεσσαράκοντα ναυσί, πρβλ. § 3 «ἐτέρῳ στόλῳ». —ὡς κατὰξοντες, δηλ. τοὺς φυγάδας=ἵνα ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν πατρίδα τοὺς φυγάδας. —καὶ τοὺς Ἴλλ. προσλαβόντες=λαβόντες προσέτι (ὡς συμμάχους) καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς (δηλ. τοὺς Ταυλαντίους βαρβάρους, μεθ' ὧν οἱ φυγάδες ἐλήζοντο τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ· πρβλ. κεφ. 24, § 5). —προσκαθεζόμενοι τὴν πόλιν (=τῇ πόλει)=ἄφ' οὗ ἐστρατοπέδευσαν πλῆσιον τῆς πόλεως. —προεῖπον=προεκήρυξαν. —τὸν βουλόμενον καὶ τοὺς ξένους, ὑποκμ. τοῦ ἀπιέναι=ν' ἀπερχήται ὁ ἐπιθυμῶν ἐκ τῶν Ἐπιδαμνίων καὶ οἱ ξένοι. —ἀπαθεῖς=ἀβλαβεῖς. —εἰ δὲ μή, δηλ. βούλονται ἀπιέναι. —ὡς πολεμίους χορήσασθαι, δηλ. οἱ Κερκ. αὐτοῖς=(προεκήρυξαν οἱ Κερκ.) ὅτι θὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Ἐπιδ.) ὡς πολεμίους. —ὡς δ' οὐκ..., τὸ ὡς αἰτλγκ.=ἐπειδὴ. —ἔστι δ' ἰσθμὸς τὸ χωρίον (=ὁ τόπος, ἢ τοποθεσία [τῆς Ἐπιδάμνου]), αἰτιολογεῖ τὴν εὐκολίαν τῆς πολιορκίας τῆς Ἐπιδάμνου· ἢ ἔννοια: ἐπειδὴ ὁ τόπος ἀπετέλει ἰσθμὸν καὶ ὡς ἐκ τούτου ἦτο μεταξύ δύο θαλασσῶν, ἢ πολιορκία ἦτο εὐκολος, ἄφ' οὗ οἱ Κερκ. ἴσχυον κατὰ θάλασσαν. —ἐπολιόρκουν=ἤρχισαν νὰ πολιορκώσιν.

Κεφ. 27.

ὡς=ὅτε. — ἄγγελοι, ὅτι=ἄγγελοι λέγοντες ὅτι. —πολιορκοῦνται, δηλ. οἱ Ἐπιδάμνιοι. —ἐπὶ τῇ ἴσῃ . . . ἵέναι, ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς τοῦ ἀποικίαν· τοῦτο δέ, ὡς καὶ τὸ ἵέναι, ἀντικμ. τοῦ ἐκήρυσσον=ἐκήρυσσον ἀποικίαν, νὰ πορεύγῃται δηλ. κτλ. —ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ, δηλ. μοῖρα=μὲ ἴσα καὶ ὅμοια δικαίωματα (δηλ. τοῖς ἀρχαίοις ἀποίκιοις καὶ μεταξύ αὐτῶν). — εἰ δὲ τις... μὴ ἐθέλοι ξυμ., μετ. δὲ βούλεται τῆς ἀπ.=ἐὰν δὲ τις δὲν εἶναι ἕτοιμος... ἀλλ' ἐπιθυμεῖ νὰ μετέχῃ τῆς ἀποικίας. —τὸ παραντίκα μὲν=ἐν τῇ παρόντι μὲν. —ξυμπλεῖν=πλεῖν σὺν τοῖς ἄλλοις, τοῖς ἐς Ἐπ. πλέουσι. —δραχμίας... Κορινθίας, ἢ Κορινθιακῆ δραχμῆ ἔχει ἀξίαν 10 δβολῶν ἢ Ἀττικῆ β. —καταθέντα=ἄφ' οὗ καταβάλλῃ (δηλ. εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον): τὸ κατατεθὲν ποσὸν ἐχρησίμευεν ὡς ἐγγύησις τοῦ ὅτι ὁ καταθέτων θὰ μετείχε τῆς ἀποικίας· διότι ἄλλως, ἂν ὁ κατα-

θέτων ἀπεχώρει, ἐχάνετο τὸ ποσὸν τῶν 50 ὄρχμ.—μένειν, ἐκ τοῦ ἐκίηρυσσον.—πολλοί, κρινὸν κατηγγρμ. τοῦ οἱ πλείοντες καὶ οἱ...καταβάλλοντες.—τῶν Μεγαρ., οὗτοι ἦσαν Δωριεῖς καὶ ὡς τοιοῦτοι σύμμαχοι τῶν Κορινθ.—ναυσὶ σφᾶς ξυμπροπέμψαι=να συνοδεύσωσιν αὐτοὺς μὲ πλοῖα.—εἰ ἄρα κολ., πλαγία ἐρωτημ. πρότασις ἐκ τοῦ νοουμένου φοβηθέντες=μὴ τυχὸν κωλύωνται.—Παλῆς (-εῖς)=κάτοικοι τῆς Παλῆς, πόλεως τῆς Κεφαλληνίας. Κεφαλ., γενκ. διαιρητικῇ τοῦ Πάλης.—Ἐπιδ. ἐδεήθησαν, δηλ. ναυσὶ σφᾶς ξυμπροπέμψαι.—Ἐρμιονῆς (-εῖς)=κάτοικοι τῆς Ἐρμιόνης, πόλεως τῆς Ἀργολίδος.—Ἐρμιονῆς δὲ κτλ., ποῖον τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως;—Θηβαίους χορήματα ἤτησαν, παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτ. σύνταξις τοῦ αἰτεῖν.—Ἡλείους ναῦς...καὶ χορήματα, ποῖον τὸ ῥ. τῆς προτάσεως;—κενάς, δηλ. ἀνδρῶν τὸ ἀντίθετον πλήρεις (πρβλ. κεφ. 24, § 1).—αὐτῶν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς συμμάχους.—τρισχίλιοι ὀπλιται, ὁ ἀριθμὸς ὑπερβολικός· ἐπὶ 30 πλοίων ἠδύναντο νὰ εἶναι μόνον 900 ὀπλιται, ἀφ' οὗ 30 ὀπλιται ἐπέβαινον ἐκάστου πλοίου (πρβλ. καὶ κεφ. 29, § 1, ἔνθα ἀναφέρονται μόνον δισχίλιοι ὀπλιται).

Κεφ. 28.

§ 1-3. ἐπειδή, χρονκ.—τὴν παρασκευὴν, τίνων;—παρέλαβον=ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν (ἵνα οὗτοι ὡς σύμμαχοι τῶν Κορινθ. μεσιτεύσωσι παρ' αὐτοῖς πρὸς εἰρηνικὴν λύσιν τῶν διαφορῶν των).—ὡς οὐ μετὸν (αἰτιατκ. ἀπόλυτος αἰτιλγκ.=ἐπεὶ οὐ μετεῖη) αὐτοῖς Ἐπ.=ἐπειδὴ αὐτοὶ οὐδὲν δικαίωμα ἔχουσιν ἐπὶ τῆς Ἐπιδ.—εἰ δέ τι (αἰτκ. σύστοιχος) ἀντιποιοῦνται, δηλ. τῆς Ἐπιδάμνου=ἐὰν δ' ἐγείρωσιν ἀξιώσεις τινὰς ἐπὶ τῆς Ἐπιδάμνου.—δίκας . . . δοῦναι=να δικασθῶσι, νὰ υποβληθῶσιν εἰς δικαστικὴν κρίσιν.—παρὰ πόλεσιν, αἱ τοιαῦται πόλεις ἐκαλοῦντο ἔκκλητοι.—αἷς (=παρ' αἷς) ἄν . . . ξυμβῶσι (=ἤθελον συμφωνήσει), δηλ. δίκας δοῦναι.—κρατεῖν, δηλ. αὐτῆς τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἤθελον=ἤθελον νὰ εἶναι κύριοι αὐτῆς (δηλ. τῆς ἀποικίας).—ἤθελον... ἤθελον δέ, ἢ ἐπαναφορὰ ἐνταῦθα, ἵνα καταδειχθῇ μετ' ἐμφάσεως ἢ προθυμίας τῶν Κερκ. διὰ τὴν εἰρηνικὴν λύσιν τῆς διαφορᾶς.—καὶ τῶ ἐν Δελφοῖς μαντεῖω, αἱ Κερκ. ἦσαν πρόθυμοι νὰ ἐπιτρέψωσι τὴν λύσιν τῆς περὶ Ἐπιδ. διαφορᾶς των ἢ εἰς τινὰς τῶν ἐν Πελ. πόλεων ἢ εἰς τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον.—ἐπιτρέψαι, δηλ. τὴν δίκην.—πόλε-

μον. . . ποιεῖν=ἐγείρειν πόλεμον γίνεσθαι αἰτίους πολέμου· ἐν ᾧ πόλεμον ποιεῖσθαι=πολεμεῖν.— οὐκ εἶων (= ἡμπόδιζον), δηλ. τοὺς Κορινθ. — εἰ δὲ μὴ, μετ' ἀρνητικὴν πρότασιν=ἄλλως. — ἐκείνων βιαζομένων (=βία χρωμένων)=ἐὰν ἐκείνοι (οἱ Κορ.) μεταχειρίζονται βίαν.— φίλους π. . . μᾶλλον, ἕνεκα ὠφελίας=νὰ κάμνωσιν ἕνεκα τοῦ συμφέροντός των φίλους μᾶλλον τούτους. . . — οὕς οὐ βούλονται, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους ὡς ἑτεροφύλους· διότι οἱ Κερκ. ὡς ἄποικοι τῶν Κορ. ἦσαν τοῦ Δωρικοῦ φύλου.— τῶν νῦν ὄντων=ἢ τοὺς νῦν ὄντας (δηλ. τοὺς Πελοπον.)· ἢ γενκ. ἐκ τοῦ ἑτέρου ὡς διαφορικοῦ.

§ 4-5. πρότερον, δηλ. πρὸ τοῦ ν' ἀποσύρωσιν ἀπὸ τῆς Ἐπιδ. οἱ Κερκ. τὰς ναῦς καὶ τοὺς βαρβάρους.— οὐ καλῶς ἔχειν, ἐκ τοῦ νοουμένου ἔφασαν=ἔλεγον ὅτι δὲν ἦτο ἔντιμον.— τοὺς μὲν (δηλ. τοὺς Ἐπιδαμνίους) πολ., τοὺς δὲ (δηλ. τοὺς Κερκ. καὶ Κορινθ.) δικάζεσθαι, ἢ σύνταξις κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν (=τῶν Ἐπιδ. πολιορκουμένων αὐτοὺς δικάζεσθαι=ἐν ᾧ οἱ Ἐπιδ. πολιορκουῦνται, αὐτοὶ νὰ δικάζωνται) πρὸς ἕξαρσιν τῶν πολιορκεῖσθαι —δικάζεσθαι ἐπιτεινομένων καὶ διὰ τῆς ἀντιθέσεως—τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ, δηλ. φρουροὺς καὶ οἰκήτορας.— ἀντέλεγον. . . ποιήσιν=τοὺνκτίον ἔλεγον ὅτι θὰ πράξωσι ταῦτα (τίνα;).— ἐτοῖμοι (=πρόθυμοι) δὲ εἶναι, δηλ. δικάζεσθαι· τὸ ἀπρμφ. εἶναι ἐκ τοῦ νοουμένου ἔλεγον.—καὶ ὥστε μένειν=καὶ ἐπὶ τῷ ὄρφ νὰ μένωσι.—κατὰ χώραν=εἰς τὰς (παρούσας) θέσεις των.—σπονδὰς δὲ ποιήσασθαι, ἐκ τοῦ ὥστε.

Κεφ. 29.

§ 1-2. οὐδὲν τούτων ὑπήκουον=εἰς οὐδὲν ἐκ τούτων (τῶν ὑπὸ τῶν Κερκ. προτεινομένων) ἤθελον νὰ ὑπακούωσι (πρόβλ. κεφ. 26, § 4). —πλήρεις, δηλ. ἀνδρῶν.—π ρ ο πέμψαντες. . . πρότερον, πλεονασμός.—προεροῦντα = ἵνα κηρύξῃ.—ἄραντες, ἀμτθ. =ἀποπλευσαντες, ἐκκινήσαντες· ἢ μετχ. ἄραντες, διὰ τὴν δὲν συνδέεται τῇ μετχ. προπέμψαντες;—ἐβδομήκοντα ναυσὶ καὶ πέντε, ἐν τῷ κεφ. 27 § 2 αἱ νῆες ἀριθμούμεναι· γίνονται 68· εἰς ταύτας ὅμως προσθετέον καὶ τὰς κενὰς τῶν Ἡλείων, αἵτινες θὰ ἦσαν 7.—δισχιλίους ὀπλίταις πρόβλ. κεφ. 27, § 2.—ἐπὶ τὴν Ἐπίδ., ἢ ἐπὶ ἐνταῦθα δηλοῖ διεύθυνσιν=εἰς.—ἐναντία, ἐπίρρ.=ἐναντίον.

§ 3-5 ἐγένοντο ἐν = ἔφθασαν εἰς.—Ἀκτιον, ἀκρωτήριον εἰς

τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου (νῦν Ποῦντα)· περίφημον διότι περὶ αὐτὸ μετὰ ταῦτα (τῷ 31 π. X.) ὁ Αὐγουστος κατενίκησε τὸν στόλον τοῦ Ἀντωνίου καὶ τῆς Κλεοπάτρας.— τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπ.—τὸ ὀνομαστὸν ἱερὸν τοῦ Ἀπ. ἐνταῦθα ἐτελοῦντο ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀκτίου Ἀπόλλωνος.— ἐπὶ τῷ στόματι = εἰς τὴν εἴσοδον.— τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, τοῦ νῦν κόλπου τῆς Ἀρτης.— ἀκατίω = μικρῷ πλοίῳ.— ἀπεροῦντα μὴ πλειν=ἵνα ἀπαγορεύσῃ (εἰς αὐτοὺς) νὰ πλέωσιν.— ζευξαντες τὰς παλαιάς=ἄφ' οὗ ἐστερέωσαν τὰ ζυγώματα τῶν παλαιῶν ζυγώματα δὲ=τὰ ξύλα τὰ διήκοντα ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τοίχου εἰς τὸν ἕτερον τῆς νεώς.— ὥστε πλοῖμους εἶναι=ὥστε νὰ εἶναι ἱκανὰ πρὸς πλοῦν.— καὶ τὰς ἄλλας, δηλ. τὰς μὴ παλαιάς.— εἰρηναῖον = εἰρηνικόν.— αὐτοῖς, ποιητικ. αἴτιον τοῦ ἐπεπλήρωντο· διατί κατὰ δοκίμα;— τεσσαράκοντα γάρ..... αἰτιολογεῖ διατί ἐνταῦθα ἀναφέρονται 80 πλοῖα, ἐν ᾧ εἰς τὸ τέλος τοῦ 25 κεφ. λέγεται ὅτι οἱ Κερκ. εἶχον 120 πλοῖα.— ἀνταναγκάσιμοι = ἐξεληθόντες εἰς τὸ πέλαγος ἐναντίον αὐτῶν.— ἐναντιώθησαν, ἐν ἔτει 434 π. X.— ἐνίκησαν... παρὰ πολὺ=κατήγαγον σημαντικὴν νίκην.— αὐτοῖς, δηλ. τοῖς Κερκυραίοις καθ' ἑλοῦ καὶ οὐχὶ τοῖς νικηταῖς τοῦ Ἀκτίου.— παραστήσασθαι = καταστρέψασθαι = νὰ ὑποτάξωσι (τὴν Ἐπίδαμνον).— ὁμολογία ὥστε... ἀποδόσθαι = μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ πωλήσωσι.— τοὺς ἐπήλυδας = τοὺς νεωστὶ ἐλθόντας (δηλ. τοὺς οἰκήτορας).— Κορινθίους, δηλ. τοὺς φρουροὺς.— δήσαντας ἔχειν = νὰ κρατῶσι δεσμίους.— ἕως ἂν ἄλλο τι δόξῃ=ἕως ὅτου ἀποφασισθῇ ἄλλο τι (περὶ αὐτῶν).

Κεφ. 30.

§ 1-2. τροπαῖον, τὸ μετὰ νίκην ἐν μάχῃ ἢ ναυμαχίᾳ ἰδρυσόμενον ἀναμνηστικὸν μνημεῖον· ἀπαρτίζετο δὲ τοῦτο ἐν μὲν πεζομαχίᾳ ἐξ ἔπλων τοῦ ἡττηθέντος ἐχθροῦ, ἀναρτωμένων εἰς δένδρον ἢ στηγόμενων ἐπὶ ξυλίνου στόλου, ἐν δὲ ναυμαχίᾳ ἐξ ἔπλων, ἀκροστολίων (=κοσμημάτων κατὰ τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου) καὶ ἄλλων ναυτικῶν ἀντικειμένων.— οὓς ἔλαβον, δηλ. ἐν τῇ ναυμαχίᾳ (καὶ οὐχὶ τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ ληφθέντας ὁμολογία· πρβλ. κεφ. 29, § 5).— δήσαντες εἶχον=ἐκράτουν δεσμίους.— ταῖς ναυσὶν (=ταῖς ἑαυτῶν ναυσὶν), δοκίμ. τῆς συνοδείας· συναπτέα τῷ ἀνεχώρησαν.— ἐπ' οἴκου=εἰς τὰς πατρίδας.— ἐκράτουν=ἦσαν κύριοι.— τῆς κατ' ἐκεῖνα τὰ χωρία.

(δηλ. οὔσης) = τῆς ὑπαρχούσης εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη (δηλ. τοῦ Ἴονιου πελάγους). — τῆς γῆς, γενκ. διαιρητ. τῆς ἐννοουμένης αἰτκ. μέρος τι. — ἔπειμον = ἐλεγκάτησαν. — ὅτι = διότι. — ναῦς. . . παρέσχον Κορινθίους, πρβλ. κεφ. 27, § 2.

§ 3-4. τοῦ τε χρόνου τὸν πλείστον = καὶ οὕτω (= τε) τὸ πλείστον (μέρος) τοῦ χρόνου. — ἔφθειρον = ἔβλαπτον. — περιούντι τῷ θέρει = τελευτῶντι τῷ θέρει = περὶ τὸ τέλος τοῦ θέρους. — σφῶν = αὐτῶν οὕτω καὶ κατωτέρω σφίσι = αὐτοῖς. — ἐπόνουν = ἐπιέζοντο (ὑπὸ τῶν Κερκ.). — ἐπὶ Ἀκτίῳ = παρὰ τὸ Ἄκτιον. — Χειμέριον, ἀκριβῆ περιγραφὴν αὐτοῦ βλ. ἐν κεφ. 46, § 3. — φιλικῆς ἕνεκα τῆς Λευκ. καὶ τῶν ἄλλ. πόλεων = ἵνα προφυλάττωσι τὴν Λευκ. καὶ τὰς ἄλλας πόλεις (ἀπὸ τῶν ἐχθρικῶν ἐπιδρομῶν). — φίλιαι = φιλικαί, συμμαχίδες. — ἀντεστρατοπεδεύοντι = ἐστρατοπεδεύοντο ἀντικρῶ (τῶν Κορινθίων). — τὸ θέρους τοῦτο, αἰτιατ. τοῦ χρόνου = κατὰ τὸ ὑπολειπόμενον μέρος τοῦ θέρους. — ἀντικαθεζόμενοι = ἀντεκαθεζόντο καὶ . . . = ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι ἀπέναντι ἀλλήλων καὶ . . . — χειμῶνος ἤδη (δηλ. ὄντος) = ὅτε πλέον ἦτο χειμῶν.

Κεφ. 31.

τὸν δ' ἐνιαυτὸν πάντα (= καθ' ὅλον δὲ τὸν χρόνον) . . . καὶ τὸν ὕστερον, ἡ ναυμαχία ἐγένετο κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 434 ὥστε αἱ παρασκευαὶ γίνονται ἐντὸς τοῦ ὑπολοίπου τοῦ ἔτους τούτου καὶ ἐντὸς τοῦ ἐπομένου 433 τῆ δὲ 432 ἀποστέλλονται αἱ πρεσβεῖαι εἰς Ἀθήνας. — δορῆ φέροντες = μετὰ παραφόρου ὄρμης ἀναλαμβάνοντες. — ἐναυτηγοῦντο = κατεσκευάζον πλοῖα. — παρεσκευάζοντο = παρεσκευάζον. — τὰ κράτιστα, ἐπιρρημ. = προθυμότετα συναπτεῖον τῷ παρεσκευάζοντο. — νεῶν στόλον = ναυτικὸν στρατόν. — καὶ τῆς ἄλλης = καὶ ἐκ τῆς ἄλλης. — πείθοντες, δηλ. αὐτοὺς (τοὺς ἐρέτας) ἢ μετχ. προσδιόριζει τροπικῶς τὴν μετχ. ἀγείροντες. — ἦσαν γάρ, ὁ γὰρ ἐνταῦθα = ἐπεὶ (= ἐπειδὴ). — ἐς τὰς . . . σπονδὰς, δηλ. τὰς τριακοντούτεας, τὰς γενομένας μετὰ Εὐβοίας ἄλλωσιν μεταξὺ Ἀθην. καὶ Λακεδ. (445). — ἐλθοῦσι = ἐπὰν (= ἀφ' οὗ) ἔλθωσι. — ὡς τοὺς Ἀθην. = πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. — ξυμμάχους, παρατηρητέα ἢ αἰτιατκ. μετὰ τὴν δοτκ. αὐτοῖς ἐλθοῦσι. — ὠφελίαν = βοήθειαν. — εὐρίσκεσθαι = τυγχάνειν. — ἦλθον . . . πρεσβευσόμενοι = ἦλθον, ἵνα κατορθώσωσι διὰ

τῆς πρεσβείας.—ὅπως μὴ . . . γένηται, ἢ φυσικῇ σειρά τῶν λέξεων: ὅπως μὴ τὸ Ἄττικὸν ναυτικὸν προσγενόμενον πρὸς τῷ ναυτικῷ τῶν Κερκυραίων γένηται ἐμπόδιον σφίσι.—θέσθαι=να διευθετήσῃσι: (πρβλ. κεφ. 25, § 1 «θέσθαι τὸ παρὸν»)—ἦ=ὅπως.—καταστάσης (γενομένης) ἐκκλησίας, δηλ. συγκλήτου (=ἐκτάκτου), ἣτις ἐγένετο, ἵνα ἀκούσῃ τὰς πρεσβείας τῶν Κορ. καὶ Κερκυραίων. Αἱ ἐκκλησίαι ἐν Ἀθήναις ἦσαν τακτικαὶ (αἱ τεταγμέναι ὑπὸ τῶν νόμων) καὶ ἔκτακτοι (σύγκλητοι ἢ κατάκλητοι καλούμεναι). Καὶ τακτικαὶ μὲν συνήγοντο τέσσαρες ἐν ἐκάστῃ πρυτανείᾳ, ὧν ἡ μία ἐλέγετο κυρία· ἔκτακτοι δὲ ὡσάκις παρουσιάζετο ἐξαίφνης ἐπείγουσά τις ἀνάγκη (ὅπως ἐνταῦθα).—ἐς ἀντιλογίαν=εἰς λογομαχίαν.—ἦλθον, οἱ Κερκ. καὶ οἱ Κορ.—τουίδε (=τοιαῦτα περίπου), καὶ οὐχὶ τάδε (=τὰ ἐξῆς ἀκριβῶς), διότι ὁ Θουκυδ. δὲν μεταχειρίζεται αὐτὰς τὰς λέξεις τῶν ἀγορευσάντων (βλ. εἰσάγ. ἐν σελ. 51).

II. Δημηγορία τῶν Κερκυραίων πρὸς βεβον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Ἀθηναίων.

(Κεφ. 32 - 36)

Κεφ. 32.

§ 1-2. δίκαιον, δηλ. ἔστιν.—τοὺς . . . ἦγοντας, ὑποκμ. τοῦ ἀναδιδάξαι, ὅπερ ἐκ τοῦ δίκαιόν (ἔστι)=εἶναι δίκαιον ὅσοι ἔρχονται . . . να διαφωτίσωσιν ἐπαρκῶς.—μήτε εὐερ. μ. μήτε ξυμ. προουφειλομένης == χωρὶς προηγουμένως μήτε εὐεργεσία να ὀφείληται μεγάλη μήτε συμμαχία να ὑπάρχη· κατ' ἔνοιαν: χωρὶς ἐκ τῶν προτέρων να ὑπάρχη ὑποχρέωσις τις ἢ ἐξ εὐεργεσίας μεγάλης ἢ ἐκ συμμαχίας.—παρὰ τοὺς πέλας=πρὸς τοὺς ἄλλους.—ἐπικουρίας . . . δεησομένους=ἵνα ζητήσωσι βοήθειαν.—ὡσπερ καὶ ἡμεῖς νῦν, δηλ. ἤκομεν παρ' ὑμῶν ἐπικουρίας δεησόμενοι.—πρῶτον, ὑποδιακρίεται εἰς τὸ μάλιστα μὲν καὶ εἰ δὲ μή· ἢ ἀντίθεσις: ἔπειτα δέ.—μάλιστα=κατ' ἐξοχήν.—καὶ ξύμφορα, οὐ μόνον δηλ. ἐπικουρίας δέονται· ἢ αἰτιατκ. ξύμφορα, ὡς καὶ ἡ κατωτέρω ἐπιζήμια,

σύστοιχον ἀντιμ. τοῦ δέονται.— εἰ δὲ μή, δηλ. ξύμφορα δέονται.— ὅτι γε, ὁ γε = τούλάχιστον.— τὴν χάριν = τὴν εὐγνωμοσύνην.— βέβαιον = σταθεράν, αἰώνιον.— καταστήσουσι = ποιήσουσι.— μὴ ὀργίζεσθαι, ἐκ τοῦ δίκαιόν (ἔστιν).— ἀτυχῶσι = μὴ τυγχάνωσι (δηλ. τούτου, ὃ βούλονται).— Κερκ. δέ, ὁ δὲ εἰσάγει μερικὴν περίπτωσιν ὑπαγομένην εἰς τὴν γενικὴν ὥστε=οὖν.— μετὰ τῆς ξυμ. τῆς αἰτήσεως(=μετὰ τῆς αἰτήσεως τῆς ξυμμαχίας) καὶ τ . . . =ἐπὶ τῇ πεποιθήσει ὅτι μαζὶ μὲ τὴν αἰτήσιν τῆς συμμαχίας θὰ σὰς ἐξασφαλίσωσι καὶ ταῦτα.— καὶ ταῦτα, δηλ. ὡς καὶ ξύμφορα δέονται καὶ τὴν χάριν βέβαιον ἔξουσιν.

§ 3-4. τετύχηκε δέ, δηλ. ὄν = βεβαίως συνέπεσε νὰ εἶναι.— τὸ αὐτὸ= συγχρόνως ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ἄλογον καὶ ἀξύμφορον.— ἐπιτήδευμα = ὅ,τι πράττει τις καθ' ὀρισμένους ἀρχὰς = τὸ (πολιτικόν) σύστημα.— πρὸς τε ὑμᾶς = καὶ κατὰ τὴν κρίσιν ὑμῶν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐς τὰ ἡμέτερα αὐτῶν = διὰ τὸ συμφέρον ἡμῶν.— ἐς τὴν χρεῖαν = ὡς πρὸς τὴν παροῦσαν ἀνάγκην.— ἡμῖν (=πρὸς δυστυχίαν μας), δοτκ. ἀντιπεριποιητικὴ εἰς τὸ τετύχηκε.— ἄλογον = παράλογον, ἀντιφατικόν ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ξυμμαχοῦ τε . . . ἦκομεν.— ἐν τῷ παρόντι=κατὰ τὴν παροῦσαν περίστασιν.— ἀξύμφορον, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ καὶ ἅμα . . . καθέσταμεν.— ἐν τῷ πρὸ τοῦ, δηλ. χρόνῳ· τὸ δὲ πρὸ τοῦ = πρότερον.— Κορινθίων, γενκ. ἀντικμκ. τοῦ πόλεμον.— ἐρῆμοι (δηλ. συμμάχων) = ἀπομονωμένοι.— δι' αὐτὸ (τοῦτο), δηλ. διὰ τὸ οὐδενός πως γενέσθαι ξυμμαχοῦς.— καθέσταμεν = ἤδη ἐσμέν.— καὶ περιέστηκε= καὶ οὕτω κατήντησεν.— ἡ δοκοῦσα = ἡ νομιζομένη· ἀντιτίθεται πρὸς τὸ φαινομένη (=φανερὰ).— σωφροσύνη = ἔμφρων, συνετὴ οὐδετερότης.— τὸ μή... ἐπεξήγησις τοῦ σωφροσύνη.— τῆ... γνώμη =κατὰ τὴν θέλησιν.— ἀβουλία (=ἀπερικοψία), ἀναφέρεται εἰς τὸ ἄλογον.— ἀσθένεια (=ἀδυναμία), ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀξύμφορον.

§ 5. τὴν . . . γεν. ναυμαχίαν = ὡς πρὸς τὴν γενομένην ναυμαχίαν.— κατὰ μόνας, δηλ. μοίρας ἢ δυνάμεις = μόνοι.— μεῖζ. παρασκευῆ ἀπό...=μετὰ μεγαλύτερων δυνάμεων ληφθεισῶν ἀπό ..— ὄρηται = εἶναι ἕτοιμοι νὰ ἐπέλθωσι.— περιγενέσθαι, δηλ. αὐτῶν = νὰ νικήσωμεν αὐτούς.— καὶ ἅμα=καὶ πρὸς τούτοις.— ὁ κίνδυνος, δηλ. ἔσται.— εἰ ἐσόμεθα ὑπ' αὐτοῖς=ἐάν θὰ περιέλθωμεν εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν. Οἱ Κερκ. φοβούνται ἀντεκδικήσεις

διὰ τὴν διαγωγὴν, ἣν ἔδειξαν οὗτοι πρὸς τοὺς συμμάχους τῶν Κορινθ. μετὰ τὴν παρὰ τὸ Ἄκτιον ναυμαχίαν, καὶ διὰ τὴν ἀγνωμοσύνην πρὸς τὴν μητρόπολιν τῶν Κόρινθον.—ἀνάγκη, δηλ. ἐστίν.—ξυγγνώμη, δηλ. ἐστίν=εἶναι ἄξιον συγγνώμης· ὡς ὑποκμ. τούτου ἢ ἐπόμενη πρότασις: εἰ... τολμῶμεν.—εἰ μὴ... τολμῶμεν, ἢ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: εἰ τολμῶμεν ἐναντία τῇ πρότερον ἀπραγμοσύνῃ (γενομένη) μὴ μετὰ κακίας, δόξης δὲ μᾶλλον ἁμαρτία=ἐὰν ἀποφασίζωμεν ἐναντία τῆς πρότερον οὐδετερότητος (ἡμῶν), ἥτις προήλθεν ὄχι ἀπὸ κακῶν σκοπῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ ἐσφαλμένην γνώμην.

Κεφ. 33.

§ 1-2. πειθομένοις, μετχ. ὑποθετκ.=ἐὰν πείθησθε· ἢ ἀπόδοσις γενήσεται.—καλὴ = ὠφέλιμος.—ἢ ξυντυχία... τῆς ἡμετ. χρείας=ἢ σύμπτωσις (τοῦ) νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην τῆς βοηθείας ὑμῶν.—κατὰ πολλὰ (=διὰ πολλοὺς λόγους), ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ 1) πρῶτον μὲν... 2) ἔπειτα... 3) ναυτικόν τε.—ὅτι ἀσκουμένοις... ποιήσεσθε=ὅτι θὰ βοηθήσητε ἀδικουμένους καὶ οὐχὶ βλάπτοντας ἄλλους· τοῦτο περιποιεῖ τοῖς Ἄθην. δόξαν μεγαλοψυχίας, ὅτι βοηθοῦσιν ἀνθρώποις ἀδικουμένους.—ἔπειτα... ναυτικόν τε... παρατηρητέον ὅτι, ἐν ᾧ τὸ α' κῶλον ἐκφέρεται διὰ τοῦ ὅτι (πρῶτον μὲν ὅτι... ποιήσεσθε), τὰ δύο τελευταῖα ἔπονται ἀνεξάρτητα (ἔπειτα... καταθήσεσθε· ναυτικόν τε κεκτῆμεθα).—περὶ τῶν μεγίστων, δηλ. περὶ τῆς αὐτονομίας καὶ τῆς ἐλευθερίας.—δεξάμενοι, μετχ. ὑποθετκ.=ἐὰν δέξησθε (=δεχθῆτε [ἡμᾶς])· ἢ ἀπόδοσις καταθήσεσθε.—ὡς ἂν μάλιστα (δηλ. τὴν χάριν καταθεῖτό τις)=ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον=εἰς μέγιστον βαθμόν.—μετ' ἀειμνήστου μαρτ. τ ἢ ν χ. καταθήσεσθε=θὰ καταθέσητε ὡς παρακαταθήκην (πρὸς μέλλουσαν χρῆσιν) τὴν ζητουμένην εὐεργεσίαν μετὰ μαρτυρίου, τὸ ὅποσον αἰώνως θὰ μνημονεύηται· ἢ ἐκ τοῦ κινδύνου δηλ. σωτηρία τῆς Κερκύρας θὰ εἶναι μαρτύριον τῆς εὐεργεσίας τῶν Ἀθηναίων. Τὸ κατατίθεσθαι λέγεται κυρίως ἐπὶ καταθέσεως ἀργυρίου παρὰ τινι τραπέζῃ ἢ πραγμάτων πρὸς μέλλουσαν χρῆσιν· ἐνταῦθα μεταφορικῶς καὶ ἐπὶ τῆς εὐεργεσίας.—τοῦ παρ' ὑμῖν=τοῦ ὑμετέρου.—τίς εὐπραξία... λυπηροτέρα, δηλ. ταύτης, εἰς ᾗ ἐπεξήγησις ἢ ὑποθετκ. πρότασις: εἰ ἦν κτλ.—εἰ, ἦν... αὐτεπαγγέλτος, ἢ σύνταξις: (=ὅτι) αὕτη ἡ δύναμις, ἦν ἡμεῖς ἂν... ἐτιμήσασθε ὑμῖν προσγενέσθαι, πάρε-

στιν αὐτελάγγελτος=τοῦ ὅτι δηλ. αὐτὴ ἡ δύναμις (δηλ. ἡ τῶν Κερκ.) τὴν ὁποίαν σεῖς ἠθέλετε προτιμήσει ἀντὶ πολλῶν χρημάτων καὶ εὐγνωμοσύνης νὰ προστεθῆ εἰς ὑμᾶς (=τῆς ὁποίας τὴν ἀπόκτησιν ἠθέλετε προτιμήσει σεῖς ἀντὶ πολλῶν χρημ. καὶ εὐγνωμ.), παρουσιάζεται αὐθόρμητος (=ἀφ' ἑαυτῆς, χωρὶς νὰ τὴν προσκαλέσῃ τις). — ἐς μὲν τοὺς πολλοὺς=κατὰ τὴν κρίσιν μὲν τῶν πολλῶν. — ἀρετὴν=δοξαν ἀρετῆς (διότι δεικνύετε μεγαλοψυχίαν ὡς βοηθοῦντες ἀσθενεστέρους καὶ ἀδικουμένους· πρβλ. § 1 «πρῶτον μὲν ἀδικουμένοις . . . ποιήσεσθε»). — οἷς δὲ ἐπαμνεῖτε=εἰς τούτους δὲ τοὺς ὁποίους θὰ βοηθήσητε (δηλ. εἰς ἡμᾶς). — χάριν=εὐγνωμοσύνην (διὰ τὴν εὐεργεσίαν· πρβλ. § 1 «ἔπειτα περὶ . . . κινδ...»). — ἰσχύν, διὰ τὸ ναυτικόν, ὁ κέκτηνται οἱ Κερκ. (πρβλ. § 1 «ναυτικόν τε...»). — ἃ (=ταῦτα δὲ)... ἅμα πάντα, δηλ. ἡ ἀρετὴ, ἡ χάρις καὶ ἡ ἰσχὺς — ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ =καθ' ὅλον τὸν μέχρι τοῦδε χρόνον. — διῆ=ὡς γνωστόν. — ἃ . . . ξυνέβη καὶ ὀλίγοι, κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν: ἃ . . . ξυνέβη ἐπεὶ (=ἐπειδὴ) ὀλίγοι. — οἷς ἐπικαλοῦνται=τούτοις, οὓς ἐπικαλοῦνται ἡ δοκ. συναπτεῖα τῷ διδόντες=δίδοντες εἰς τούτους, ὧν τὴν βοήθειαν ζητοῦσι. — ἀσφάλειαν καὶ κόσμον (=τιμὴν), τὸ μὲν ἀ' ἀναφέρεται εἰς τὸ ἰσχὺν καὶ χάριν, τὸ δὲ β' εἰς τὸ ἀρετὴν. — ἢ ληψόμενοι, δηλ. ταῦτά (=ἀσφάλειαν καὶ κόσμον) παρὰ τούτων, οὓς ἐπικαλοῦνται. — παραγίγονται=προσέρχονται.

§ 3-4. τὸν δὲ πόλεμον . . . ἔσεσθαι, ἡ φυσικὴ σειρά: εἰ δὲ τις ὑμῶν οἶεται οὐκ ἔσεσθαι τὸν πόλεμον, δι' ὄνπερ χρήσιμοι ἂν εἴμεν. — γνώμης (δηλ. τῆς ὀρθῆς) ἀμαρτάνει=δὲν κρίνει ὀρθῶς. — καὶ οὐκ αἰσθάνεται = ἐπεὶ οὐκ αἰσθάνεται. — φόβῳ τῷ ὑμετέρῳ=φόβῳ ὑμῶν=διὰ τὸν πρὸς ὑμᾶς φόβον· οἱ Λακ. ἐφοβοῦντο τοὺς Ἴθην, διὰ τὴν αὔξησιν αὐτῶν. — πολεμησεῖοντας=ὅτι ἐπιθυμοῦσι νὰ πολεμήσωσιν ἢ μετχ. ἐκ τοῦ αἰσθάνεται. — δυναμένους (δηλ. μέγα παρ' αὐτ. καὶ ὑ. ἐχθ. ὄντας=ἐπειδὴ ἔχουσι μεγάλην δύναμιν (ἐπιρροήν) πλησίον αὐτῶν καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἐχθροὶ ὑμῶν. Οἱ Κορ. ἦσαν ἐχθροὶ τῶν Ἰθ., διότι εἶχον βοηθήσει τοὺς συμμάχους τῶν Ἰθην. Μεγαρεῖς κατὰ τὴν ἀποστασίαν αὐτῶν ἀπὸ τῶν Ἰθην. — προκαταλαμβάνοντας, ἀποπειρτκ. ἐνεστῶς=ὅτι θέλουσι νὰ ὑποτάξωσι προηγούμενος ἢ μετχ. ἐκ τοῦ αἰσθάνεται. — ἐς τὴν ὑμετέραν ἐπιχειρήσιν=ὅπως ἐπέλθωσι (μετὰ ταῦτα) καθ' ὑμῶν. — ἵνα μὴ . . . κατ' αὐ. μετ' ἄλ. τιῶμεν=ἵνα μὴ συμπαρατχθῶμεν ἀπέναντι αὐτῶν. — τῷ

κοινῶ ἔχθει=ένεκα τῆς κοινῆς ἔχθρας.—μηδὲ δυοῖν (=δυοῖν θιάτερον) φθάσαι ἀμάρτωσι=μηδὲ ἐκ τῶν δύο ἀποτύχουσι νὰ προφθάσωσι τὸ ἔν.—ἢ κακῶσαι ἡμ. ἢ σφᾶς αὐτ. βεβαιώσασθαι=ἢ νὰ βλάψωσιν ἡμᾶς (ὅτε δὲν θὰ δυνάμεθα νὰ σᾶς βοηθήσωμεν) ἢ νὰ ἐξασφαλίσωσιν ἑαυτοὺς (διὰ τῆς ὑποταγῆς τῶν Κερκ.).—ἢ ἡμέτερον, δηλ. τῶν Κερκ. καὶ Ἀθην.—αὐ=ἄφ' ἐτέρου.—ἔργον, δηλ. ἐστίν.—προτερεῖσθαι=νὰ προλάβωμεν.—τῶν μὲν (=ἡμῶν μὲν) διδόντων, ἡμῶν δὲ δεξαμένων τὴν ξυμ.=ἄφ' οὗ ἡμεῖς μὲν προσφέρομεν τὴν συμμαχίαν, σεις δὲ δεχθῆτε αὐτήν.—καὶ προεπιβουλεύειν αὐτοῖς μ. ἢ ἀντεπιβουλεύειν, παρονομασία=καὶ μᾶλλον νὰ κακοποιῶμεν ἡμεῖς πρότερον αὐτοὺς παρά κακοποιηθέντες νὰ φροντίζωμεν περὶ ἀντεκδικήσεως.

Κεφ. 34.

ἦν δὲ λέγωσι... μαθόντων (=ἄς μάθωσιν), ὑποφορά.—οὐ δίκαιον, δηλ. ἐστίν' ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ ἀπὸ τοῦ δικαίου ἀπόδειξις.—τοὺς σφετέρους=τοὺς ἑαυτῶν.—ὑμᾶς, ὑποκμ. τοῦ δέχεσθαι.—εὐ... πάσχουσα = ἐὰν εὐεργετήται.—ἀλλοτριοῦται = γίνεται ἀλλοτρία, ἀποξενοῦται (αὐτῆς, δηλ. τῆς μητροπόλεως).—ἐπὶ τῷ δούλῳ... εἶναι=ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ εἶναι δούλοι.—τοῖς λειπομένοις, δηλ. ἐν τῇ μητροπόλει.—ἐκπέμπονται, δηλ. οἱ ἄποικοι.—ἠδίκουν, δηλ. οἱ Κορίνθιοι.—προκληθέντες (=ὅτε προσεκληθήσαν) γὰρ κτλ., οἱ Κερκ. εἶχον προτείνειν διὰ πρέσβειων τοῖς Κορινθ., ὅπως καθυποβάλωσι τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἐπιδ. εἰς δίκην παρὰ πόλει, ἦν ἀμφότεροι ἤθελον δεχθῆ (πρβλ. κεφ. 28, § 2).—περὶ Ἐπιδ., συναπτεὸς ὁ προσδιορισμὸς τὸ ἐς κρίσιν=εἰς δίκην περὶ τῆς Ἐπιδάμνου.—ἢ τῷ ἴσῳ=παρὰ διὰ τοῦ δικαίου (ἐν ᾧ ἡ ἰσότης).—τὰ ἐγκλήματα μετελθεῖν=νὰ διεκδικήσωσι τὰ παράπανά των.—ἔστω, ὑποκμ. τούτου εἶναι ἡ ἐπομένη ἀναφρκ. πρότασις (ἢ... δοῶσιν), κατηγρμ. δὲ τὸ τεκμήριον' τὸ δέ τι αἰτιατ. τοῦ κατά τι=ἄς εἶναι κάπως ὡς παραινετικὸν παράδειγμα, ὅσα... πράττουσι.—πρὸς ἡμᾶς τοὺς ξυγγ., οἱ Κερκ. ὡς ἄποικοι εἶναι συγγενεῖς τῶν Κορ.—ἀπάτη τε μὴ...δεομένοις τε...μὴ, ἀντὶ τοῦ: μῆτε ἀπάτη...μῆτε δεομένοις' ἐτέθησαν ὅμως αἱ λέξεις ἀπάτη—δεομένοις ἐν ἀρχῇ χάριν τῆς ἐμφάσεως, μεθ' ἧς οἱ Κερκ. ἐξαίρουσι τὰ δύο μέσα τῆς ἀποπλανήσεως.—ὥστε ἀπάτη τε μὴ παράγεσθαι=

ὥστε μήτε νὰ ἀπατᾶσθε δι' ἀπατηλῶν λόγων.— δεομένοις τε ἐκ τοῦ εὐθ. μὴ ὑπουργεῖν (δηλ. αὐτοῖς) = μήτε νὰ βοηθῆτε αὐτοὺς καὶ εἰλικρινῶς παρακαλοῦντας. — ὁ ἐλαχίστας τὰς μεταμελείας... λαμβάνων = ὁ ἐλάχιστα μεταμελόμενος (= μετανοῶν). — ἐκ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐναντίοις = διὰ τὸ καλόν, τὸ ἑποῖον κάμνει εἰς τοὺς ἀντιπάλους του. — ἂν διατελοῖη, δηλ. ὦν = πάντοτε δύναται νὰ εἶναι. — ὁ γὰρ ἐλαχίστας κτλ., ὁ Θουκυδίδης συνηθίζει νὰ παρεμβάλλῃ εἰς τοὺς λόγους του γνώμας ὡς μέσα ἀποδεικτικά. Ἡ ἔννοια: ἐκεῖνος ζῆ ἀσφαλέστατα, ὅστις εἰς τοὺς ἐχθρούς του ἐλαχίστας εὐεγενείας παρέχει· διότι αὐταὶ προξενούσιν αὐτῷ μόνον μεταμελείαν.

Κεφ. 35.

§ 1-3. οὐδέ, δηλ. οὐ μόνον δὲν θὰ παραβῆτε τὰ δίκαια τῆς μητροπόλεως, ἀλλ' οὐδέ θὰ λύσητε τὰς σπονδάς. — τὰς Λακ. σπονδάς, δηλ. τὰς τριακοντούτεις, τὰς γενομένας μεταξύ Λακ. καὶ Ἀθ. τῆ 445 π. X. (πρβλ. κεφ. 31, § 2). Κατὰ ταύτας πᾶσα ἐκτὸς τῆς συμμαχίας πόλις ἠδύνατο νὰ προσέλθῃ εἰς ὀπότερον τῶν συμάχων θέλει· δὲν ἐπιτρέπετο ἕμωσ εἰς σύμμαχον πόλιν νὰ δεχθῆ πόλιν οὐδετέραν εὐρισκομένην εἰς πόλεμον πρὸς τινὰ ἑσπονδον. — δεχόμενοι = ἐὰν δέχησθε. — μηδετέρων ὄντας ξύμ. = οἱ ὅποιοι οὐδετέρων (οὔτε δηλ. ὑμῶν οὔτε τῶν Λακ.) εἴμεθα σύμμαχοι. — εἴρηται = ὄρισται, γέγραπται. — ἐν αὐταῖς, δηλ. ταῖς σπονδαῖς. — τῶν Ἑλλ. πόλεων... ἐλθεῖν, ἢ σύνταξις: ἐξεῖναι τῶν Ἑλλην. πόλεων (ταύτη), ἣτις μηδαμοῦ ξυμμαχεῖ, ἐλθεῖν παρ' ὀποτέρους ἂν ἀρέσκηται (= βούληται, δηλ. ἐλθεῖν). — δεινόν, δηλ. ἂν εἴη. — εἰ τοῖσδε μὲν... ἔσται (= ἐξέσται)... ἡμῶσ δέ... δεόμεθα, κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν (εἰ τοῖσδε [δηλ. τοῖς Κορινθ.] ἐξὸν [= ἐν ᾧ εἶναι ἐπιτετραμμένον]... ἡμῶσ... δεόμεθα) χάριν ἐμφάσεωσ ἀντιθέσεωσ τοῦ: τοῖσδε μὲν πρὸς τὸ: ἡμῶσ δέ. — ἀπὸ τῶν ἑσπονδων = ἀπὸ τῶν περιλαμβανομένων ἐν ταῖς σπονδαῖς. — καὶ ἐκ τῆσ ἄλλησ Ἑλλ. = καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων τῆσ Ἑλλάδοσ (αἵτινες δὲν μετέσχον τῶν σπονδῶν). — οὐχ ἥμισα = μάλιστα. — ὑπὸ τῶν ὑμ. ὑπηκόων, ἐννοοῦνται οἱ Παλεῖσ τῆσ Κεφαλληνίασ, οἵτινες ἄποικοι ὄντεσ τῶν Ἀθην. συνεμάχουν τοῖσ Κορινθ. — ἀπὸ τῆσ προκειμένησ = ἀπὸ τῆσ προσιτῆσ εἰς πάντασ (λόγω τῶν 30ετῶν σπονδῶν). — εἴροσσι = κωλύσουσι. — ἀπὸ τῆσ ἄλλοθεν... ὄφε-

λίας, δηλ. δυναμένης γενέσθαι = και από τῆς ἐξ ἄλλου τινὸς μέρους δυναμένης νὰ πορισθῆ (εἰς ἡμᾶς) βογηθείας. — εἶτα ἐν ἀδικήματι θήσονται, ἀσυνδέτου ἀντί: κατὰ ἢ εἶτα δέ: τὸ εἶτα ἐκφράζει ἀγανάκτησιν, ἣτις καθίσταται ζωηροτέρα διὰ τοῦ ἀσυνδέτου: τὸ δὲ ἐν ἀδικήματι θήσονται = θὰ θεωρήσωσιν ὡς ἀδίκημα. — πεισθέντων ὑμῶν ἂ = (τὸ) ἐάν σεις πεισθῆτε (εἰς ταῦτα), τὰ ὅποια.

§ 4. πολὺν δέ... ἔξομεν, ἢ σύνταξις: ἐν πολὺν δὲ πλείονι αἰτία ἡμεῖς ὑμᾶς ἔξομεν = τὸναντίον πολὺν περισσότερον ἡμεῖς θὰ κατηγορήσωμεν ὑμᾶς. — μὴ πείσαντες = ἐάν μὴ πείσωμεν (δηλ. ὑμᾶς). — κινδ. καὶ οὐκ ἐχθροὺς ὄντας (δηλ. ὑμῖν) = ἐν ᾧ κινδυνεύομεν καὶ δὲν εἴμεθα ἐχθροὶ ὑμῶν. — ἀπόσεσθε, δηλ. τῆς συμμαχίας. — τῶνδε δέ... γενήσεσθε = τούσδε δὲ ἐχθροὺς ὄντας (ὑμῖν) καὶ ἐπιόντας (ἡμῖν) οὐχ ὅπως (= οὐ μόνον οὐ) κωλύσετε = τούτους δέ, ἐν ᾧ εἶναι ἐχθροὶ σας καὶ μέλλουσι: νὰ ἐπέλθωσι: καθ' ἡμῶν, ὅχι μόνον δὲν θὰ ἐμποδίσητε (δηλ. τῶν ἐπιθετικῶν σκοπῶν των). — ἐκ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς = ἀπὸ τῶν πόλεων, ὧν σεις κυριαρχεῖται. — προσλαβεῖν περιόψεσθε (= εἰσέετε) = ἢ ἀφήσητε (αὐτοὺς) νὰ προσλάβωσιν. — ἦν οὐ δίκαιον, τὸ πλήρες: ἦν δύναμιν οὐ δίκαιόν (ἔστι) περιδεῖν (= εἰσῆσαι) αὐτοὺς προσλαβεῖν. — ἀλλ', δηλ. δίκαιόν (ἔστι). — ἦ... κωλύειν... ἦ... πέμπειν... μάλιστα δέ... βοηθεῖν, τὰ ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ δίκαιόν (ἔστι). — κανείνων τοὺς.. μισθοφόρους, ἢ γενκ. (κάκείνων) ὑποκινκ. = τοὺς μισθοφόρους, τοὺς ὁποίους καὶ ἐκεῖνοι λαμβάνουσιν. — ἐκ τῆς ὑμετέρας, δηλ. ἀρχῆς. — καθ' ὃ τι ἂν πεισθῆτε = καθ' οἷονδήποτε τρόπον ἠθέλετε νομίσει καλόν. — ἀπὸ τοῦ προφανοῦς = προφανῶς = φανερά. — δεξαμ. βοηθεῖν, δηλ. ἡμῖν = νὰ βοηθῆτε ἡμᾶς δεχθέντες (εἰς τὴν συμμαχίαν σας).

§ 5. πολλὰ δέ... τὰ ξυμ. ἀποδείκνυμεν = πολλὰ δ' ἐστὶ τὰ ξυμφέροντα, ἃ ἀποδείκνυμεν. Ἐπανελημμένως ὁ Κερκ. ῥήτωρ τονίζει τὰ συμφέροντα, ἃ παρέχουσιν οἱ Κερκ. τοῖς Ἀθην. — ἐν ἀρχῇ, ἐν κεφ. 33 § 1-2. — ὑπέλομεν = ὑπεδηλώσαμεν. — καὶ μέγιστον, δηλ. ἐστὶ τῶν ξυμφερόντων = καὶ τὸ μέγιστον εἶναι. — οἱ τε αὐτοί, ὁ τε ἔχει τὴν ἀπόδοσίν του εἰς τὸ καὶ ναυτικῆς. — πολέμοι ἡμῖν (δηλ. Κερκ. καὶ Ἀθην.), οἱ Κορ. ἦσαν ἐχθροὶ πρὸς τοὺς Ἀθην. διὰ τὰ Μέγαρα (πρβλ. 33, § 3-4, ἐν σελ. 75). — ἦσαν, ὁ παρατακτ. ἐνταῦθα ἀντί ἐνεστ. (εἶσι), διότι ὁ λαλῶν μετατίθεται εἰς τὸ παρελθόν, ἐν ᾧ ἐγένετο λόγος περὶ τῆς πράξεως: ὥστε = εἶναι, ὡς

εἶπομεν πρὸ ὀλίγου (ἐν κεφ. 33, § 3).—σαφεστάτη πίστις=ἀσφα-
λέστατον ἐχέγγυον πίστεως (ὅτι δηλ. θὰ διαμείνωμεν πιστοὶ εἰς
τὴν συμμαχίαν).—καὶ οὗτοι =καὶ μάλιστα.—τοὺς μεταστάντας=
τοὺς ἀποστάντας (ἀπ' αὐτῶν). Ἡ ἔννοια : ἐὰν οἱ Κερκ. ἀποστα-
τήσωσιν ἀπὸ τῆς γενησομένης πρὸς τοὺς Ἀθην. συμμαχίας των,
πρέπει οὗτοι νὰ φοβῶνται τὴν παρὰ τῶν Κορινθ. τιμωρίαν διὰ
τὴν μέχρι τοῦδε διαγωγὴν των· ὡς ἐκ τούτου οὗτοι θὰ διαμείνωσι
πιστοὶ εἰς τὴν μετὰ τῶν Ἀθηναίων συμμαχίαν.—καὶ ναυτικῆς . . .
διδομένης=καὶ ναυτικῆς καὶ οὐκ ἡπειρωτικῆς οὔσης τῆς ξυμ., ἢν
δίδομεν ὑμῖν=καὶ ἐπειδὴ ἡ συμμαχία, τὴν ὁποίαν προσφέρομεν εἰς
ὑμᾶς, εἶναι ναυτικὴ καὶ ὄχι ἡπειρωτικὴ.—οὐχ ὁμοία (ἔστι) ἢ ἄλλο-
τρίωσις (=ἢ ἀπόκρουσις), δηλ. ὡς εἰ ἦν ἡπειρωτικὴ=ἢ ἀπόκρου-
σις αὐτῆς (δηλ. τῆς ναυτικῆς δυνάμεως) δὲν εἶναι τὸ ἴδιον πράγμα
(πρὸς τὴν ἀπόκρουσιν ἡπειρωτικῆς δυνάμεως), δὲν ἔχει δηλ. τὰ
αὐτὰ ἀποτελέσματα (ἃ θὰ εἶχεν, ἐὰν ἦτο ἡπειρωτικὴ). — εἰάν . . .
ἔχειν, τὰ ἀπρμφ. ἀπολύτως ἀντὶ προσταχτ.=ἔατε...ἔχετε.—εἰ δὲ
μὴ, δηλ. δύνασθε εἰάν.—ὅστις ἐχυρώτατος (=ἰσχυρότατος [κατὰ
τὸ ναυτικόν]), δηλ. ἔστιν· ἐγνωσῶνται οἱ Κερκυραῖοι.

Κεφ. 36.

§ 1-2 τὰδε (=ταῦτα) ξυμ. δοκεῖ λέγεσθαι=ταῦτα, ἃ λέγεται,
δοκεῖ ξυμφέροντα εἶναι. — φοβεῖται δέ, ὡς ὑπακμ. ἐκ τοῦ ὅτι
νοητέον τὸ ὅστις.—δι' αὐτὰ πειθόμενος (=ἂν πείθεται) κτλ., ὁ
ῥήτωρ τοὺς νέους ἐνδοιασμούς ὅτι ἡ συμμαχία τῶν Ἀθην. μετὰ τῶν
Κερκ. παρὰ πᾶσαν τὴν ἀναγνώρισιν τῶν συμφερόντων καὶ τῆς μὴ
λύσεως τῶν σπονδῶν θὰ ἐπιφέρει περιπλοκάς καὶ ἐχθροπραξίας δὲν
ἀνασκευάζει, ἀλλὰ προσάγει τοῖς Ἀθην. καὶ ἄλλο τι πρὸς σκέψιν.
—γνώτω=ἄς μάθῃ· ἐκ τούτου ἐξαρτ. αἱ μετχ. φοβῆσον, ἐσόμε-
νον, βουλευόμενος, προνοῶν.—τὸ δεδιός . . . τὸ θαρσοῦν, τὰ οὐδέ-
τερα τῶν μετχ. ἀντὶ ἀφηρημένων οὐσιαστ.=ὁ φόβος... τὸ θάρρος
(βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 62)—ἰσχὺν ἔχον=ἐὰν παρέχῃ(εἰς αὐτὸν) ἰσχὺν
(ἐκ τῆς μετὰ τῶν Κερκ. συμμαχίας).—μᾶλλον, δηλ. ἢ εἰ μὴ εἶχεν
ἰσχύν.—τὸ θαρσοῦν(αὐτοῦ) μὴ δεξαμένοι(ἡμᾶς)=τὸ θάρρος αὐτοῦ
ἐὰν δὲν δεχθῆ, ἡμᾶς.—ἀσθενὲς ὄν=ἐπειδὴ εἶναι ἀσθενὲς(ἔνεκα τῆς
μὴ παραδοχῆς ἡμῶν εἰς τὴν συμμαχίαν σας).—ἀδεέστερον(=ἦττον
ἐπιφοβον [δηλ. ἢ εἰ μὴ ἀσθενὲς ἦν]) ἐσόμενον=ὅτι θὰ εἶναι ὀλιγώ-

τερον ἐπίφοβον. — καὶ ἄμα = καὶ προσέτι. — τὸ πλέον = μάλλον.
 — τὰ κράτιστα = τὰ ὠφελιμώτατα. — αὐταῖς = δι' αὐτάς, δηλ. τὰς
 Ἀθήνας. — ἐς τὸν μέλλοντα . . . πόλεμον = διὰ τὸν μέλλοντα . . .
 πόλεμον· συναπτόεν τῷ προσλαβεῖν. — ὅσον οὐ = σχεδόν. — τὸ
 αὐτίκα περισκοπῶν = ἀποβλέπων εἰς τὴν παρούσαν στιγμὴν, φοβού-
 μενος δηλ. μὴ λύσῃ τὰς σπονδὰς. — ἐνδοιάξῃ = δισταξῃ. — χωροῖον
 (= τόπον), δηλ. τὴν Κέρκυραν. — ὁ μετὰ μεγ. καιρῶν οἶκ. τε καὶ
 πολεμουταί = τὸ ὅποιον γίνεται οἰκεῖον ἢ πολέμιον μετὰ τῶν
 μεγίστων εὐκαιριῶν (πλεονεκτημάτων ἢ μειονεκτημάτων) = τοῦ
 ὁποῖου ἢ φιλία ἢ ἡ ἔχθρα συνοδεύεται μὲ τὰ σπουδαιότα
 ἐπακολουθήματα. — τῆς Ἰταλ. καὶ Σικ., ἐξαρτ. ἐκ τοῦ παράπλου,
 ὅπερ ἐκ τοῦ καλῶς κεῖται = κεῖται εἰς καλὰ ἄλλῃθρον θέσιν ὡς πρὸς
 τὸν παράπλου (= ὡς πρὸς τὸν παραπλέοντα) εἰς Ἰταλ. καὶ Σι-
 κελ. — ἐκεῖθεν, δηλ. ἐκ τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας. — Πελοπον-
 νησίους ἐπελθεῖν = νὰ ἔλθῃ πρὸς βοήθειαν τῶν Πελοπ. (εἰς τὴν
 συμμαχίαν τῶν ὁποίων ἀνήκουσιν οἱ Κορ.). — τό τε ἐνθένδε πρὸς
 τὰκεῖ, δηλ. τὸ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν.
 — παραπέμψαι = προπέμψαι. — ἐς τὰλλα = κατὰ τὰ ἄλλα.

§ 3. βραχυτάτῳ δ' ἂν κεφ . . . τῷδ' ἂν . . . μάθοιτε = τόδε δὲ
 βραχυτάτον κεφάλαιόν ἐστιν, ᾧ ἂν μάθοιτε = ἡ ἐξῆς δὲ εἶναι
 συντομωτάτη περίληψις (τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων), δι' ἧς ἠθέ-
 λετε πεισθῆ. — βραυχ. δ' ἂν . . . ἂν μάθοιτε, παρατηρητέα ἢ ἐπανά-
 ληψις τοῦ ἂν. — τοῖς τε ξύμπαισι καὶ καθ' ἕκαστον = καὶ καθόλου
 καὶ ἐν μέρει. — μὴ προσέσθαι ἡμᾶς = νὰ μὴ ἐγκαταλίπητε ἡμᾶς.
 — τρία μὲν τὰ λόγου . . . ναυτικά, δηλ. ἐστίν. — τούτων δ' εἰ, προ-
 τάσσεται ἡ γενκ. τούτων τοῦ εἰ δι' ἔμφασιν. — ἐς ταῦτὸν ἐλθεῖν
 = νὰ ἐνωθῶσιν. — καὶ Κορ. ἡμᾶς προκαταλήφονται, ἐπεξήγησις
 = δηλ. ἐὰν οἱ Κορ. ὑποτάξωσιν ἡμᾶς πρότερον. — Πελοπον., εἰς
 τὴν συμμαχίαν τῶν ὁποίων ἀνήκουσιν οἱ Κορ. — ἔξετε, τὸ ἔχειν
 μετ' ἀπρμφ. = δύνασθαι. — ταῖς ἡμετέραις, δοτικ. τοῦ μέτρου εἰς
 τὸ πλείοσι = μὲ πλοῖα περισσότερα κατὰ τὰ ἡμέτερα = μὲ ναυτικὸν
 ἠδὲ ξημὸν καὶ διὰ τοῦ ἰδικοῦ μας.

III. Δημηγορία τῶν Κορινθίων πρέσβειων
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Ἀθηναίων.

(Κεφ. 37-43)

Κεφ. 37.

§ 1. ἀναγκαῖον, δηλ. ἐστίν.—Κερκ. τῶνδε. . . τὸν λόγον ποιησαμένων (=εἰπόντων)=ἐπειδὴ οἱ Κερκ. οὗτοι ἐδῶ εἶπον.—περὶ τοῦ δέξ. . . ἀλλ' ὡς καὶ (=ἀλλὰ καὶ ὡς), παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῆς συντάξεως· τὸ α' ἐξηγέσθῃ κατ' ἐμπρόθετον ἀπρμφ., τὸ β' δι' εἰδικῆς προτάσεως.—σφᾶς = αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Κερκ.).=οὐκ εἰκότως=ἀδίκως.—μνησθέντας πρῶτον . . . οὕτω καὶ κτλ., ἐν τούτῳ δηλοῦται ἢ προθέσεις μετὰ τῆς προκατασκευῆς.—μνησθέντας. . . καὶ ἡμᾶς=ἐπὶ (=ἀφ' οὗ) μνησθῶμεν (=εἰπωμεν) καὶ ἡμεῖς.—περὶ ἀφοτέρων, τίνων;—οὕτω, ἐξάγει τὴν σημασίαν τῆς προηγηθείσης μετοχῆς (μνησθέντας) = τότε.—ἐπὶ τὸν ἄλλον λόγον ἵεναι = νὰ προβῶμεν καὶ εἰς ὅσα ἄλλα ἔχομεν νὰ εἰπωμεν· τὸ ἵεναι ἐκ τοῦ ἀναγκαῖόν (ἐστίν).—τὴν ἀφ' ἡμῶν ἀξιῶσιν = τὴν ἐκ μέρους ἡμῶν δικαίαν ἀπαίτησιν.—ἀσφαλέστερον, δηλ. κάλλιον ἠσφαλισμένοι ἀπὸ τῶν ἀπατηλῶν λόγων τῶν Κερκ.—προειδῆτε=γνωρίζετε ἐκ τῶν προτέρων (πρὸ τοῦ δηλ. ἀποφασιστέ τι).—τὴν . . . χρεῖαν=τὴν ἐξ ἀνάγκης γενομένην αἴτησιν συμμαχίας.—μὴ ἀλογίστως, λιτότης=μετὰ περισκέψεως.

§ 2-5. φασὶ δὲ (δηλ. οἱ Κερκ.), διὰ τοῦ δὲ εἰσάγεται μερικὴ περίπτωσις ὑπαγομένη εἰς τὴν γενικὴν. Ἐνταῦθα εἰς τὴν γενικὴν δῆλωσιν τῆς ἀνασκευῆς τῶν δυσχυρισμῶν τῶν Κερκ. ὑπάγεται ἢ ἀνάπτυξις τῶν καθ' ἕκαστα δυσχυρισμῶν· κατὰ ταῦτα ὁ δὲ=οὖν (πρὸ βλ. κεφ. 32, § 2).—διὰ τὸ σῶφρον = διὰ τὴν σωφροσύνην (πρὸ βλ. κεφ. 32, § 4 «ἢ δοκοῦσα ἡμῶν σωφροσύνη»)—§ 5 «μὴ μετὰ κακίας».—οὐδενός πω = οὐδενός μέχρι τοῦδε.—τὸ δὲ=τοῦτο ὅμως.—ἐπὶ κακουργία καὶ οὐκ (ἐπὶ) ἀρετῇ = ἵνα κακουργῶσι καὶ ἔχῃ ἀπὸ καλῶν σκοπῶν. Ἡ ἐκ παραλλήλου αὕτη ἀντίθεσις ἐξάγει τὴν ἔννοιαν.—ἐπετίθεισαν=ἐπραξαν συστηματικῶς.—βουλόμενοι, μετχ. αἰτλγκ.—πρὸς τὰδικήματα, δηλ. τὰς ληστρικός

αὐτῶν ἐπιχειρήσεις καὶ καταπιέσεις τῶν γειτόνων. — μίωτορα, δηλ. εἰς αὐτὰ (τάδικήματα). — παρακαλοῦντες αἰσχύνεσθαι = νὰ ἐντρέπονται προσκαλοῦντες. Ἡ πρόσκλησις πρὸς ἀδικίαν φέρει ὄνειδος καὶ αἰσχύνην. — αὐτάρκη θέσιν, σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ κειμένη = κειμένη, εἰς θέσιν ἐπαρκούσαν ἑαυτῇ, μὴ ἔχουσαν δηλ. ἀνάγκην ἄλλων μερῶν πρὸς πορισμὸν τῶν ἀναγκασιούτων διὰ τὴν συντήρησιν τῶν κατοίκων· ἐπομένως = εἰς θέσιν ἀνεξάρτητον. — δικαστῆς ὧν βλάπτ. = δικαστὰς τούτων, ἃ βλάπτουσι. — μᾶλλον ἢ κατὰ ξυνηθ. γίνεσθαι, ἢ σύγκρισις γίνεται μεταξὺ τοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ κατὰ ξυνηθίας = ἢ πόλις αὐτῶν ἕνεκα τῆς αὐτάρκους θέσεώς της δίδει εἰς αὐτοὺς τὴν ἐξουσίαν (= διευκολύνει αὐτοὺς) νὰ γίνωνται αὐτοὶ μᾶλλον δικασταὶ ἢ νὰ γίνωνται ἄλλοι κατὰ συνθήκας. Ἡ ἔννοια : οἱ Κερκ. ἀπέφευγον τὴν μετ' ἄλλων συμμαχίαν, ἵνα ἀδικουντές τινας γίνωνται αὐτοὶ οἱ ἴδιοι καὶ δικασταί, ἐν ᾧ, ἂν ἀνέκωσιν εἰς μίαν συμμαχίαν, θὰ ἐπιτρέπηται εἰς ἄλλα μέλη τῆς συμμαχίας νὰ δικάζωσι τὰς διαφοράς. — διὰ τὸ ἥϊιστα . . . ἐκπλέοντας (δηλ. αὐτοὺς τοὺς Κερκ.) . . . δέχεσθαι = διότι, ἐν ᾧ αὐτοὶ (οἱ Κερκ.) σπανιώτατα (= οὐδόπως) ἐκπλέουσι πρὸς τοὺς ἄλλους, συνηθέστατα δέχονται τοὺς ἄλλους ἐξ ἀνάγκης προσορμιζομένους εἰς τὸν λιμένα των. — ἀνάγκη, δηλ. ἕνεκα τῆς βίας τῶν ἀνέμων ἢ τοῦ ἐπιτηδείου τῆς θέσεως. — καὶ ἐν (= καὶ ἐν) τούτῳ = καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιτηδεύσει = καὶ ἐν ᾧ ταῦτα πράττουσιν. — τὸ εὐπρεπὲς ἄσπονδον = τὴν εὐσχημον ἀπὸ τῶν σπονδῶν ἀποχίγν, τὴν εὐσχημον οὐδετερότητα· εἰρωνικῶς λέγεται τοῦτο. — οὐχ ἵνα μὴ ξυναδικήσωσι, παρατηρητέον ὅτι οἱ μὲν Κερκ. περὶ κινδύνου εἶπον (κεφ. 32, § 5 «τὸ μὴ . . . ξυγκινδυνεύσαι»), οἱ δὲ Κορ. ἀποδίδουσιν αὐτοῖς ἄλλην ἔννοιαν (ἀδικίαν). — προβέβληται = φέρουσι ὡς πρόφασιν. — κατὰ μόνας = μόνον (πρβλ. κεφ. 32, § 5). — καὶ ὅπως κτλ., ἐπεξηγήσις τοῦ ἀδικῶσ' παρατηρητέον τὸ ὁμοιοτέλετον - ωσι. — ἐν ᾧ = ἐνθα. — βιάζονται = μεταχειρίζονται βίαν. — οὐδ' ἂν λάθωσι = ὅπου δὲ μείνωσιν ἀπαράτηρητοι. — πλεον ἔχωσι = πλεονεκτώσι. — ἦν δὲ . . . προσλάβωσι, ἢ διὰ τῆς βίας ἢ διὰ τῆς πλεονεξίας. — ἀναισχυντώσι = ἀναισχύοντως κρατώσιν (ὡς οὐδένα σύμμαχον ἢ μάρτυρα ἔχοντες). — καίτοι = καὶ ὅμως· διὰ τούτου εἰσάγεται ἕμμεσος ἀπόδειξις τοῦ κακουργεῖν τῶν Κερκ. ὥσπερ φασί, οἱ Κερκ. εἶπον ὅτι διὰ σωφροσύνην οὐδενὸς ἐγένοντο σύμμαχοι (§ 2). — ἀληπτότεροι τοῖς πέλας = ἀπροσβλητό-

τεροι, μᾶλλον ἐξησφαλισμένοι ἀπὸ τῶν προσβολῶν τῶν ἄλλων.— ἦσαν, ἀντί εἰσὶ διὰ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ προηγουμένου ἦσαν (ἄνδρες).—τόσφ δέ, ὁ δὲ πλεονάζει.—ἐξῆν αὐτοῖς τὴν ἀρ. διδ. καὶ δεχ. τὰ δ. δεικνύναι=ἦτο δυνατόν εἰς αὐτοὺς νὰ δεικνύοι τὴν ἀρετὴν τῶν συναλλαττόμενοι κατὰ τὸ δίκαιον (ἀκολουθεῦντες δηλ. τὴν νόμιμον ὁδὸν τοῦ δικαίου).

Κεφ. 38.

οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους οὔτε ἐς ἡμῖς, τὸ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐτέθη, πρὸς ἐντονωτέραν ἔμφασιν τοῦ ἡμῖς· διότι κατωτέρω ἀποδεικνύεται ἢ ἀσεβῆς διαγωγὴ τῶν Κερκ. ἢ πρὸς τοὺς Κορ. μόνον καὶ οὐχὶ καὶ ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους.— τοιοῖδε=τοιοῦτοι (δηλ. ἄνδρες ἀγαθοί).—ὄντες, μετχ. ἐνδοτική.—ἀφροσῆσι (=ἠλλοτριῶνται=ἔχουσι ἀποξενωθῆ [ἀπὸ ἡμᾶς]) διὰ παντὸς (=παντελῶς), ῥητορικὴ ὑπερβολή· πρβλ. κεφ. 24 «κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον ἐκ τῆς μητροπόλεως κατακληθεῖς».—λέγοντες, ὡς κτλ., περὶ τοῦ πράγματος πρβλ. κεφ. 34, § 1.—οὐκ ἐπὶ τῷ κακῶς πάσχειν=οὐχὶ ἵνα κακοποιῶνται.—ἐπὶ τῷ ὑπὸ τούτων ὑβρίζεσθαι = ἵνα καταφρονώμεθα ὑπὸ τούτων.—ἡμεῖς δὲ οὐδ' αὐτοὶ φαμεν... κατοικίαι (δηλ. αὐτοὺς)=καὶ ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ λέγομεν ὅτι δὲν ἀφροσάμεν αὐτούς.—καὶ τὰ εἰκότα θαυμάζεσθαι = καὶ πρεπόντως (ὡς ἀρμόζει τῇ μητροπόλει) τιμᾶσθαι. Περὶ τῆς ἀμελείας τῶν Κερκ. ὁ Θουκ. εἶπεν (ἐν κεφ. 25, § 4), ὅτι οἱ Κερκ. οὔτε τὰ εἰθισμένα ἱερεῖα ἔπεμπον εἰς τὰς κοινὰς ἑορτὰς τῆς μητροπόλεως οὔτε τὰς ἀπαρχὰς τῶν θυσιῶν ἔδιδον εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τῶν Κορινθ.—γούνη=τοῦλάχιστον.—μάλιστα = κατ' ἐξοχήν.—στεργόμεθα = ἀγαπώμεθα.—δῆλον, δηλ. ἐστίν.—τοῖς πλείοσιν, εἰς πάσας δηλ. τὰς ἀποικίας πλὴν τῆς Κερκύρας ὥστε=ταῖς πλείοσιν (ἀποικίαις).—ἀρέσκοντές ἐσμεν, ἐμφαντικώτερον τοῦ ἀρέσκομεν.—ἄν... οὐκ ὀρθῶς ἀπαρέσκομεν=οὐκ ἂν ὀρθῶς ἔχοι, εἰ ἀπαρέσκομεν.—ἐπεστρατεύομεν, δηλ. τοῖσδ' ἄν.—ἐκπρεπῶς=ἐξω τοῦ πρέποντος· τὸ πρέπον ἦτο νὰ διὰ γῆ ἢ μητρόπολις εἰρηνικῶς πρὸς τὰς ἀποικίας.—μὴ καὶ διαφερόντως τι ἀδικούμενοι=ἐὰν μὴ καὶ ὑπερβολικῶς κατὰ τι ἠδικούμεθα.—εἰ καὶ ἡμ.=καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει· ὅτι ἐσφάλλομεν.—τοιοῦδε μὲν εἶξι=εἰς τούτους μὲν νὰ ὑποχωρήσωσιν.—ἡμῖν δὲ αἰσχρὸν βιάσασθαι (=νὰ

παραβιάσωμεν), ἀντί: ἡμῖν δὲ μὴ βιάσασθαι· ἀλλ' ἵνα καταστήσῃ
ζωηροτέραν τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ καλὸν μετέβαλεν ὁ Θεουκῦδ. τὴν
σύνταξιν. — μετριότητα = ἐπιεικείαν. — ὕβρις δὲ καὶ ἐξ πλοῦτου =
ἀλλ' ἔμως ἀπὸ ὑπεροψίαν καὶ ἀθαιρεσίαν, τὴν ὁποίαν γεννᾷ ὁ
πλοῦτος. — πολλὰ . . . ἄλλα, σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ ἡμαρτήκασι =
πολλὰ ἄλλα σφάλματα ἔχουσι κάμει. — ἡμετέραν οὖσαν, ἢ Ἐπί-
δαμνος ἦτο κυρίως ἀποικία τῶν Κερκ.· ἀλλ' ἐπειδὴ οἰκιστὴς ἦτο
Κορίνθιος οἰκειοποιῶνται αὐτὴν οἱ Κορ. — κακουμένην = ἕτε ἐκα-
κοποιεῖτο (ὑπὸ τῶν Ταυλαντίων βαρβάρων καὶ τῶν Ἐπιδαμνίων
φυγάδων). — οὐ προσεποιῶντο = δὲν ἠφκειοποιῶντο. — ἐλθόντων
δ' ἡμῶν = ἕτε δὲ ἡμεῖς ἤλθομεν. — ἐπὶ τιμωρίᾳ = πρὸς βοήθειαν.
— ἐλόντες βίᾳ ἔχουσιν = εἶλον βίᾳ καὶ (νῦν ἔτι) ἔχουσι.

Κεφ. 39.

φασὶ δὴ = δισχυρίζονται δὲ (ἐν κεφ. 34, § 2). — ἦν γε . . .
δοκεῖν δεῖ, ἢ φυσικῇ σειρᾷ τῶν λέξεων: ἦν γε προκαλούμενον
τὸν προύχοντα καὶ (τὸν) ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς (ὄντα) οὐ δεῖ δοκεῖν
λέγειν τι = ἀλλ' ἔταν προκαλῆ ταύτην (τὴν δίκην) ὁ ὑπερέχων
καὶ ἐξ ἀσφαλοῦς θέσεως ὀρμώμενος, δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ὅτι
λέγει τι ἄξιον λόγου. Ἦσαν δὲ προύχοντες οἱ Κερκ., διότι κατεῖ-
χον τὴν Ἐπίδαμνον. — ἀλλὰ τὸν... καθιστάντα = ἀλλὰ (δεῖ δοκεῖν
λέγειν τι) τὸν καθιστάντα ἐς ἴσον (τῷ ἐναντίῳ) τί τε ἔργα ὁμοίως
καὶ τοὺς λόγους πρὶν διαγωνίζεσθαι (=δικασθῆναι) = ἀλλὰ πρέ-
πει νὰ θεωρῆται, ὅτι λέγει τι ἄξιον λόγου οὗτος, ὅστις ἐξισοῦται
καὶ διὰ τῶν ἔργων ὁμοίως καὶ διὰ τῶν λόγων πρὸς τὸν ἀντίπαλόν
του πρὸ τοῦ δικασθῆ. ~~Ἡ~~ ἔννοια: οἱ Κερκ. ἔλεγον μὲν ὅτι ἐπεθύ-
μου νὰ δικασθῶσι περὶ τῆς Ἐπιδαμνου, ἀλλὰ τὰ ἔργα αὐτῶν δὲν
συνεφώνουν πρὸς ὅ,τι ἔλεγον· διότι οὗτοι κατεῖχον τὴν Ἐπίδαμνον
καί ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐπλήρουν τοὺς ἔρους τοὺς ἀπαιτούμενους
διὰ τὴν διαίτησίαν. Ὁφείλον λοιπὸν πρῶτον νὰ καταλίπωσι τὴν
Ἐπίδαμνον καὶ εἶτα νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς δίκην, ~~πρὶν~~ πρὶν πολιορκεῖν,
τὸ πρὶν συνετάχθη ἀπρμφ. καὶ μετὰ προηγουμένην ἄρνησιν, διότι
= πρὸ. — τὸ χωρίον, δηλ. τὴν Ἐπίδαμνον. — ἠγήσαντο = ἤρχισαν
νὰ νομίξωσιν. — οὐ περιόψασθαι, δηλ. τὸ πολιορκεῖν ἢ αὐτοὺς
πολιορκοῦντας τὸ χωρίον. — τὸ εὐπρεπὲς τῆς δίκης = τὴν εὐπρεπῆ
δίκην· εἰρωνικῶς λέγει τοῦτο. — παρέσχοντο = προέτειναν. — δεῦρο,

δηλ. εἰς Ἀθήνας. — τὰ κεῖ, δηλ. τὰ ἐν Ἐπιδάμνῳ. — ξυμμαχεῖν... ξυναδικεῖν, παρήχησις. — διαφορούς ὄντας ἡμῖν, συναπτέον τῷ σφᾶς=αὐτούς, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐχθροὶ ἡμῶν. — οὐς=ἀλλὰ τούτους. — προσιέναι, δηλ. ὑμῖν (πρὸς συμμαχίαν). — μή... μὴδέ, δηλ. προσιέναι. — ἐν ᾧ=καθ' ἣν περίστασιν (στιγμῆν). — ἡδικήμεθα, διὰ τῆς κατοχῆς τῆς Ἐπιδάμνου. — τῆς δυνάμεως αὐτῶν... οὐ μεταλαβόντες=ἐν ᾧ δὲν μετέσχετε τῆς δυνάμεως αὐτῶν τότε (ἔτε δηλ. ἦσαν ἀσφαλέστατοι). — τῆς ὠφελείας=τῆς βοηθείας (ὑμῶν). — τῶν ἁμαρτημάτων ἀπογενόμενοι=ἐν ᾧ ἦσθε μακρὰν τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν. — τῆς ἀφ' ἡμῶν αἰτίας τὸ ἴσον ἔξετε=ἔξ ἴσου θὰ κατηγορηθῆτε ὑφ' ἡμῶν. — πάλαι δὲ κοιν. τὴν δ. κοινὰ καὶ τὰ ἀπ. ἔχειν =ἀλλ' ἂν πρὸ πολλοῦ ἤθελον καταστήσει κοινὴν καὶ εἰς ὑμᾶς τὴν δύναμίν των, (ἔπρεπε) νῦν γὰρ ἔχωσι κοινὰ καὶ τὰ ἐπακολουθήματα (δηλ. θὰ εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ζητῶσι τὴν συμμαχίαν σας).

Κεφ. 40.

§ 1-3. ὡς μὲν οὖν... δεδιήλωται, διὰ τούτων ὁ ῥήτωρ συγκεκριμένοι τὰ ἐν τῷ Α. μέρει τῆς πίστεως λεχθέντα· διὰ δὲ τοῦ ὡς δὲ οὐκ ἂν κτλ. δηλοῖ τὴν πρόθεσιν τοῦ Β. μέρους τῆς πίστεως. Οὕτως ἐν τῇ § 1 ὁ ῥήτωρ ἀναφέρει καὶ πάλιν ἀμφοτέρω τὰ μέρη τῆς προθέσεως τὰ δηλωθέντα ἐν κεφ. 37, § 1. — μετὰ προσηκόντων ἐγκλημάτων=μετὰ δικαίων παραπόνων. — ἐρχόμεθα=ἤκομεν (θεῦρο). — οὐκ ἂν... δέχοισθε, δηλ. εἰ δέχοισθε — μαθεῖν χοί, δηλ. ὑμᾶς. — εἰ γὰρ εἴρηται κτλ., πρβλ. κεφ. 35, § 2. — ἔξεῖναι... ἐλθεῖν =ἔξεῖναι τι (=ἐκάστη) τῶν ἀγρῶν πόλεων ἐλθεῖν παρ' ὁποτέρου βούλεται (ἐλθεῖν)=ὅτι ἐπιτρέπεται εἰς ἐκάστην τῶν μὴ ἐγγεγραμμένων ἐν ταῖς σπονδαῖς πόλεων νὰ προσέλθῃ εἰς ὅποιον ἐκ τῶν δύο μερῶν καὶ ἂν θέλῃ. — οὐ τοῖς ἐπὶ βλάβῃ ἐτέρων ἰούσιν (πρὸς ἐτέρους) ἢ ἔστιν=τὸ ἄρθρον τοῦτο τῆς συνθήκης (=ἡ ξυνθήκη) δὲν ἔχει κύρος δι' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται εἰς ἄλλους, ἵνα βλάβωσιν ἄλλους. — ἀλλ' ὅστις=ἀλλ' ἐκεῖνος (=δι' ἐκεῖνον), ὅστις. — μὴ ἄλλου αὐτὸν ἀποστερῶν=χωρὶς ν' ἀποστερῇ ἑαυτὸν ἀπὸ ἄλλου =χωρὶς ν' ἀποστατῇ ἀπὸ ἄλλου. — καὶ ὅστις μὴ... ποιήσει=καὶ δι' ἐκεῖνον, ὅστις δὲν θὰ προξενήσῃ πόλεμον ἀντὶ τῆς εἰρήνης εἰς τοὺς δεχθέντας αὐτὸν (οἱ ὅποιοι δὲν θὰ δεχθῶσιν αὐτόν, ἐὰν εἶναι φρόνιμοι ἄνθρωποι). — ὅ, δηλ. τὸ ἔχειν πόλεμον ἀντ' εἰρήνης. —

μη πειθόμενοι ἡμῖν=εἰ μὴ πείθοισθε ἡμῖν.—οὐ γὰρ .. ἂν γένοι-
σθε=οὐ γὰρ γενήσεσθε.—ἐπίκουροι=βοηθοί.—ἀνάγκη γὰρ, δηλ.
ἔστιν.—εἰ ἴτε μετ' αὐτῶν καὶ ἀμύνεσθαι μὴ ἄνευ ὑμῶν τούτους,
παρατηρητέα ἢ φειδῶ καὶ εὐλάβεια τῶν Κορινθίων ἀποφευγόντων
ἐπίτηδες πᾶσαν τραχυτέραν διὰ τοὺς Ἀθ. ἔκφρασαν: δὲν λέγουσιν
ἴτε ἐφ' ἡμᾶς ἢ ἐπιτε, ἀλλ' ἀπλῶς ἴτε: ὡσαύτως ἀποσιωπάται τὸ
ὑποκμ. τοῦ ἀμύνεσθαι τὸ ἡμᾶς καὶ διὰ τοῦ μὴ ἄνευ ὑμῶν συνυ-
ποδηλοῦται ὅτι οἱ Κορίνθ. δὲν ἐπιθυμοῦσι νὰ γίνῃ τοῦτο.

§ 4-6. δίκαιοί γ' ἐστέ=δίκαιόν γε (=τοῦλάχιστον) ἐσὶν
ὑμᾶς.—μάλιστα=κατ' ἐξοχίην.—ἐκποδῶν στήναι ἀμφοτέροις=νὰ
σταθῆτε μακρὰν ἀμφοτέρων (δηλ. ἡμῶν καὶ τῶν Κερκ.)=νὰ μεί-
νγητε οὐδέτεροι.—εἰ δὲ μή, δηλ. βούλεσθε ἐκποδῶν στήναι ἀμφο-
τέροις.—ἴεναι, τὸ ἀπρμφ. πῶθεν ἐξαρτάται:—γε=ὡς γνωστόν.—
Κερκ... δι' ἀνομοκωχῆς.. ἐγένεσθε=ἀνομοκωχὴν ἐποιήσατε μετὰ
τῶν Κερκουαίων: ἀνομοκωχὴ δὲ=πρόσκαιρος εἰρήνη, συνθηκολόγη-
σις.—τόν νόμον μὴ καθιστάναι=νὰ μὴ καθιερώνητε τὴν συνή-
θειαν (=τὴν ἀρχήν).—ὥστε... δέχεσθαι=τοῦ δέχεσθαι τὸ ὑπκμ.
τοῦ ἀπρμφ. εἶναι γενικὸν καὶ ἀόριστον (τινά).—Σαμίων ἀποστάν-
των (δηλ. ἀφ' ὑμῶν)=ὅτε οἱ Σάμιοι ἀπεστάτησαν ἀφ' ὑμῶν (τῷ
440 π. X).—τῶν ἄλλων Πελοπον. δίχα ἐψηρισμένων, εἰ χορή=
ἂν καὶ οἱ ἄλλοι Πελοπον. ἦσαν διηρημένοι κατὰ τοὺς ψήφους περὶ
τοῦ ζητήματος, ἂν πρέπει.—αὐτοῖς, δηλ. τοῖς Σαμίοις.—ἀμύνειν
=βοηθεῖν.—ἀντίποιμεν=ἐναντιωθέντες εἶπομεν.—τοὺς προσή-
κοντας (=τοὺς ἑαυτῶν) ἕ. αὐτ. τ κολάζειν=νὰ τιμωρῇ ἕκαστος
ὁ ἴδιος τοὺς ἰδικούς του συμμάχους.—τοὺς κακόν τι δρώντας,
δηλ. τοὺς ἀφισταμένους ἐτέρων.—τιμωρήσετε (=βοηθήσετε),
δηλ. αὐτοῖς (=τοῖς κακόν τι δρώσι).—φανεῖτε καὶ ἂ (=οἱ
[πρὸβλ. τὸ Ἑλληνικόν=οἱ Ἑλληνες]) τῶν ὑμετέρων... πρόσσειαι
=φανεῖται οὐκ ἐλάσσω ἂ τῶν ὑμετέρων ἡμῖν πρόσσειαι=φανούν-
ται καὶ τῶν ὑμετέρων οὐκ ἐλάσσους (δηλ. τῶν ὑμῖν προσιόντων)
ἡμῖν προσιόντες=θὰ φανῶσι καὶ ἐκ τῶν ἰδικῶν σας (συμμάχων)
ἔχι δλιγώτεροι: ὅτι θὰ προσέλθωσι πρὸς ἡμᾶς. Ἡ ἔννοια: ἂν σεῖς
δεχθῆτε τοὺς ἀποστατήσαντας ἀφ' ὑμῶν Κερκ., τότε καὶ ἡμεῖς θὰ
δεχθῶμεν πλειοτέρους ἐκ τῶν ἰδικῶν σας συμμάχων ἀποστατούν-
των.—τόν νόμον... θήσετε=τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος συνήθειαν
(δηλ. τοῦ δέχεσθαι τοὺς ἐτέρων ἀφισταμένους) θὰ καθιερώσητε.—
ἐφ' ὑμῖν... ἐφ' ἡμῖν—καθ' ὑμῶν... καθ' ἡμῶν.

Κεφ. 41.

δικαιώματα... ἔχομεν = τάδε (=ταῦτα) ἐστὶ τὰ δικαιώματα, ἃ πρὸς ὑμᾶς (=ἀπέναντι ὑμῶν) ἔχομεν· δικαιώματα δὲ = ἐπιχειρήματα στηριζόμενα ἐπὶ τοῦ δικαίου.—παραίνεσιν δὲ καὶ ἀξίωσιν χάριτος τοιάνδε, δηλ. ἔχομεν = παραινῶμεν δὲ καὶ ἀξιοῦμεν ὑμᾶς χάριν ἡμῖν ἀντιδοῦναι τοιάνδε (ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ νεῶν γὰρ μακρῶν κτλ.).—ἦν οὐκ ἐχθροὶ . . . χοῖναι = ἦν (χάριν) φραμὲν χοῖναι ἀντιδοθῆναι ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι, οὐκ ἐχθροὶ ὄντες ὥστε βλάπτειν, οὐδ' αὖ φίλοι ὥστ' ἐλιχοῖσθαι = περὶ τῆς ὁποίας λέγομεν ὅτι πρέπει ν' ἀνταποδοθῆ εἰς ἡμᾶς κατὰ τὴν παροῦσαν περίστασιν, διότι δὲν εἴμεθα ἐχθροί, ὥστε νὰ σᾶς βλάπτωμεν, οὐδὲ πάλιν φίλοι, ὥστε νὰ κάμωμεν κατάχρησιν αὐτῆς. Ἡ ἔννοια: ἀξιοῦμεν παρ' ὑμῶν ἀνταπόδοσιν χάριτος, διότι α') δὲν εἴμεθα ἐχθροί, ὥστε νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὴν χάριν πρὸς βλάβην σας, δηλ. τὴν δύναμιν, ἣν θὰ πορισθῶμεν ἐκ τῶν Κερκ., νὰ στρέψωμεν καθ' ὑμῶν, καὶ β') δὲν εἴμεθα φίλοι, ὥστε κατ' ἐπανάληψιν νὰ σᾶς ζητῶμεν χάριν.—νεῶν γὰρ μακρῶν, ὁ γὰρ διασαφητικός· νῆες δὲ μακροαὶ = πολεμικὰ πλοῖα (κατεσκευασμένα μακρὰ καὶ στενὰ κατὰ τὰ ἄκρα χάριν ταχύτητος ἐν ᾧ τὰ ἐμπορικὰ ἦσαν στρογγύλα [νῆες στρογγύλαι, ὀλκιάδες]).—σπανίσαντες = ὅτε ἔσχετε ἔλλειψιν. — πρὸς τὸν Αἰγιν. πόλεμον = πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ κατὰ τῶν Αἰγιν. πολέμου (ὅστις διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 505 491 π. X.).—ὑπὲρ τὰ Μηδικὰ = πρὸ τῶν Μηδικῶν.—καὶ ἡ ἐς Σαμίους = καὶ ἡ γενομένη εἰς τὸν κατὰ τῶν Σαμίων πόλεμον (πρβλ. κεφ. 40, § 5).—τὸ . . . μὴ βοηθῆσαι, ἐπεξήγησις τοῦ: ἡ ἐς Σαμίους (εὐεργεσία) = τὸ νὰ μὴ βοηθήσῃς δηλ. οἱ Πελοπον. αὐτοὺς ἐξ κίτιας ἡμῶν.—παρέσχεν ὑμῖν... ἐλικροῖτησιν... κόλασιν = κατέστησε δυνατὸν εἰς ὑμᾶς (= συνετέλεσεν ὥστε) τοὺς μὲν Αἰγιν. νὰ νικήσῃτε, τοὺς δὲ Σαμίους νὰ τιμωρήσῃτε.—οἷς = ἐν οἷς.—τῶν πάντων ἀπερίοπτοί εἰσι παρὰ τὸ νικᾶν = τὰ πάντα παραμελοῦσιν ἀπέναντι τῆς νίκης.—τὸν ὑπουργοῦντα = τὸν ὑπηρετοῦντα.—ἦν καὶ... ἦ, τὸ ἦ ἀντι παρατκ. ἦν = καὶ πρότερον ἐχθρὸς ἐὰν ἦτο.—τὰ οἰκεῖα = τὰς ἰδίας τῶν ὑποθέσεις.—χειρὸν τίθεντα (= ἀπερίοπτοί εἰσι) = ἀμελοῦσι.—φιλονικίαις ἕνεκα τῆς

αὐτίκα (=παρὰ τὸ νικᾶν)=ἔνεκα τοῦ στιγμαίου πόθου τῆς νίκης. Ὁ ῥήτωρ ἐπαναλαμβάνει μετὰ πλείονος ἐμφάσεως τὴν ἐννοίαν, ἣν καὶ ἀνωτέρω ἐδήλωσε διὰ τῶν «τῶν πάντων ἀπερίοπτοι εἰσι παρὰ τὸ νικᾶν».

Κεφ. 42.

ὦν (δηλ. εὐεργεσιῶν) ἐνθυμηθέντες καὶ . . . αὐτὰ, μετὰ τὸ ὦν ἢ ἀντωνυμία αὐτὰ ἀντὶ τῆς ἀναφρκ. ἃ τὸ δ' ἀνακλόουθον ἐνθυμηθέντες καὶ . . . αὐτὰ μαθὼν ἀξιούτω διὰ τὸν ἐξῆς λόγον: ὁ ῥήτωρ ἀποτείνεται τὸ πρῶτον πρὸς ὅλους τοὺς Ἀθην., εἶτα ὅμως σκεφθεὶς ὅτι ἦτο δυνατόν οἱ νεώτεροι ν' ἀγνοῶσι τὰς χάριτας προσθέτει τό: καὶ νεώτερός τις μαθὼν ἐν τῇ μεταφράσει ἄς ἀποδοθῆ, ὥσει ἦτο: «ὦν ἐνθυμήθητε. Νεώτερος δέ τις...». — ἀξιούτω=ἄς θεωρῆ καθήκον.— τοῖς ὁμοίοις ἡμᾶς ἀμύνεσθαι (= ἀμείβεσθαι) = ν' ἀνταποδίδῃ εἰς ἡμᾶς τὰ ὅμοια.— δίκαια μὲν τάδε... ἐξυμνορε δὲ κτλ., μετάβασις ἀπὸ τοῦ δικαίου εἰς τὸ συμφέρον· ἀλλὰ τοῦτο ὁ ῥήτωρ γενικῶς καὶ ἀορίστως ὑποδηλοῖ ἐξετάζων ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως ὡς συναισθανόμενος ὅτι δὲν δύναται νὰ παράσχη συμφέρον ὑλικόν, ὡς οἱ Κερκ.— δίκαια μὲν τάδε λέγεσθαι = δίκαια μὲν τάδε (= ταῦτα) εἶναι, ἃ λέγεται.— εἰ πολεμήσει, δηλ. τις.— ἐν ᾧ ἂν = ὅπου ἂν.— ἁμαρτιάνη = ἀδική.— τὸ μέλλον τοῦ πολέμου=ὁ μέλλον πόλεμος.— ᾧ φοβοῦντες . . . ἀδικεῖν, πρβλ. κεφ. 33, § 3.— οὐκ ἄξιον, δηλ. ἐστίν.— ἐπαρθένας (δηλ. ὑμᾶς) αὐτῶ . . . κτήσασθαι = παρακινήθεντες ὑπ' αὐτοῦ ν' ἀναλάβητε.— ἤδη = τώρα πλέον.— τῆς δὲ ὑπαρχούσης . . . μᾶλλον, ἢ φυσικῇ σειρᾷ τῶν λέξεων: μᾶλλον δὲ σῶφρόν (ἐστίν) ὑφελεῖν (τι) τῆς ὑπαρχούσης πρότερον διὰ Μεγ. ὑποψίας = μᾶλλον δὲ φρόνιμον εἶναι νὰ ἐλαττώσῃτε τὴν ὑπάρχουσαν ἀπὸ πρότερον ἐξ αἰτίας τῶν Μεγαρ. δυσπιστίαν (ὁμῶν πρὸς ἡμᾶς).— διὰ Μεγαρέας, μεταξὺ Ἀθ. καὶ Κορινθ. ὑπῆρχε δυσἀρέσκειά τις λόγῳ τῆς διαγωγῆς τῶν τελευταίων πρὸς τοὺς Μεγαρεῖς, τοὺς συμμάχους τῶν Ἀθ. οἱ Κορ. δηλ. ἐβοήθησαν τοὺς Μεγ. ἀποστατήσαντας τῶν Ἀθην.— ἢ τελευταία χάρις κτλ., ἂν καὶ ἐκφέρεται ὡς πρότασις ἔχουσα γενικὸν κῶρος, ἰδίᾳ ὅμως ἀναφέρεται εἰς τὴν χάριν, ἣν ἔκαμαν οἱ Κορινθῆσι εἰς τοὺς Ἀθ. κατὰ τὰ Σαμακᾶ. Τὸ δὲ μεῖζον ἔγκλημα ἀναφέρεται εἰς τὴν δυσπιστίαν, ἣν εἶχον οἱ Ἀθ.

πρὸς τοὺς Κορ. διὰ τοὺς Μεγαρεῖς. — καιρὸν ἔχουσα = γινομένη ἐν καταλλήλῳ περιστάσει. — ἐλάσσων, δηλ. τῶν προτέρων. — ἔγκλημα = παράπονον, δυσαρέσκειαν. — λύσαι = νὰ ἐξαλείψῃ. — μηδ' ὅτι... ἐφέλεκεσθε = μηδ' ἐφέλεκεσθε τούτῳ, ὅτι διδώσι μεγάλην ξυμ. ναυτικοῦ = μηδὲ ἀπατάσθε ὑπὸ τούτου, ὅτι δηλ. προσφέρουσι μεγάλην συμμαχίαν ναυτικοῦ· τὸ δὲ «ξυμμαχίαν μεγάλην» μετ' εἰρωνείας λέγει ὁ ῥήτωρ. — τοὺς ὁμοίους, δηλ. κατὰ τὴν δύναμιν. — ἢ τῷ αὐτίκα... ἔχειν = ἢ τὸ πλέον ἔχειν διὰ κινδύνων ἐπαρθέντας τῷ αὐτίκα φανερωῖ = ἢ νὰ πλεονεκτῆτε μετὰ κινδύνων παρὰ συρθέντες ὑπὸ τῆς φανεραῦς νῦν ὠφελείας (δηλ. τῆς ὑπὸ τῶν Κερκ. προσφερομένης μεγάλης συμμαχίας ναυτικοῦ).

Κεφ. 43.

περιπεπτωκότες = ἐπειδὴ ἔχομεν περιπέσει. — οἷς... προείπομεν = τούτοις, ἃ προείπομεν (= ἐκηρύξαμεν). — ἐν τῇ Λακ., ἐνθα ἐγένετο τὸ συνέδριον τῶν Πελοπον. περὶ τῆς ὑποθέσεως τῆς Σάμου (πρβλ. κεφ. 40, § 5). — τοὺς σφ. ξ. αὐτόν τινα κολάζειν, ἐπεξήγησις τοῦ οἷς... προείπομεν = δηλ. νὰ τιμωρῇ ἕκαστος ὁ ἴδιος τοὺς ἰδικούς του συμμαχοῦς. — σφετέρους, ἀναφέρεται εἰς τὸ τινα, ὅπερ περιληπτικόν. — τὸ αὐτό... κομίζεσθαι (= λαμβάνειν), δηλ. νὰ τιμωρήσωμεν ἡμεῖς αὐτοὶ τοὺς ἀποστατήσαντας ἀπ' ἡμῶν Κερκ. — καὶ μὴ τῇ ἡμ. ψ. ὦφ. τῇ ὕ. ἡμᾶς βλάψαι = καὶ νὰ μὴ βλάψῃτε ἡμᾶς διὰ τῆς ἰδικῆς σας ψήφου, ἐν ᾗ ὠφελήθητε διὰ τῆς ἰδικῆς μας (κατὰ τὰ Σαμιακά). — γνόντες = νομίσαντες· δι' αὐτὸ καὶ ἢ μετ' ἀπρμφ. (εἶναι) σύνταξις. — τοῦτον ἐκ. εἶναι τὸν καιρὸν = ὅτι αὐτὴ ἢ περίστασις εἶναι ἐκείνη. — ἐν ᾗ ὅ τε κτλ. (δηλ. ἐστίν), τὸν γενικὴν γνώμην τὴν ἐκφρασθεῖσαν ἐν κεφ. 41, § 3 ἐφαρμόζει ὁ ῥήτωρ ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει. — μάλιστα, ἀποδοτέον καὶ εἰς τὸ φίλος καὶ εἰς τὸ ἐχθρός. — βίμ ἡμῶν = ἀκόντων ἡμῶν. — ἀμύνετε αὐτοῖς ἀδικούσι = βοηθεῖτε αὐτούς, ἐν ᾗ ἀδικούσι. — ποιοῦντες, μετχ. ὑποθκ. — τὰ ἀριστα — τὰ ὠφελιμώτατα. — ὑμῖν αὐτοῖς = δι' ὑμᾶς αὐτούς.

IV. Τά περαιτέρω συμβάντα.

(Κεφ. 44-55)

Κεφ. 44.

τοιαῦτα δέ, ὁ δὲ ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐν κεφ. 37, § 1 «τοιαῦτα μὲν». — ἀκούσαντες... γενομένης ἐκ. = ὅτε ἀκούσαντες συνήλθον εἰς ἐκκλησίαν. — καὶ (= καὶ μάλιστα) δις, ἕνεκα τῆς σποδαιότητος τοῦ ζητήματος. — τῇ μὲν προτέρῃ, δηλ. ἐκκλησίᾳ ἢ δοκτ. χρονκ. — οὐχ ἦσσαν (= μᾶλλον), ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως: ἢ τῶν Κερκ. τοὺς λόγους. — τῶν Κορ., ἢ γενκ συναπτεᾶ τῆ: «τοὺς λόγους». — ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ, δηλ. ἐκκλησίᾳ = κατὰ δὲ τὴν ἐκκλησίαν, ἢ ὅποια ἐγένετο τὴν ἐπομένην ἡμέραν. — μετέγνωσαν = μεταβαλόντες γνώμην ἔγνωσαν (= ἀπεφάσισαν). — ξυμμαχίαν... ἐπιμαχίαν, τὸ μὲν α' = σύμπραξις πρὸς ἐπιθετικὸν καὶ ἀμυντικὸν πόλεμον, τὸ δὲ β' = σύμπραξις πρὸς ἀμυντικὸν πόλεμον μόνον. — ὥστε (= ἐφ' ᾧ)... νομίζειν = ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ νομίζωσιν. — τοὺς αὐτοὺς (ἀντικμν.), δηλ. τοῖς Κερκυραίοις. — ἐκέλευον, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους. — σφίσιν, δηλ. τοῖς Κερκυραίοις ἢ δοκτ. συναπτεᾶ τῆ ξυμπλεῖν. — ἐλύοντο ἄν, οὐχὶ βεβαίως «εἰ ἐκέλευον... ξυμπλεῖν», ἀλλ' ἐὰν οἱ Ἀθ. ἐξετέλουν τὴν προτροπὴν αὐτῆν τῶν Κερκ. ὀμαλώτερον θὰ ἦτο: εἰ κελευόντων τῶν Κερ. ἐπὶ Κόρινθον ξυνέπλεον, ἐλύοντο ἄν κτλ. — αὐτοῖς = ὑπ' αὐτῶν (δηλ. τῶν Ἀθ.). — ἐπιμαχίαν δ' ἐποιήσαντο, τὸ κανονικὸν θὰ ἦτο: ἐπιμαχίαν δὲ ποιήσασθαι: ἀλλὰ διὰ τὸν παρενεθετικὸν λόγον ἐλγισμολήθη ἢ ἐκ τοῦ μετέγνωσαν ἐξάρτησις καὶ ἐγένετο ὁ λόγος ὀρθός. — τῇ ἀλλήλων βοηθεῖν = ὥστε (= ἐφ' ᾧ) τῇ ἀλλήλων (γῆ) βοηθεῖν. — τούτων, δηλ. τῶν Κερκ. καὶ Ἀθην. — καὶ ὧς = καὶ οὕτως (δηλ. καὶ ἄνευ τῆς ἐπιμαχίας τῶν Κερκ.). — καὶ... ἐβούλοντο, ὁ καὶ = καὶ διὰ τοῦτο. — μὴ προέσθια Κορ = νὰ μὴ ἀφήσωσιν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Κορινθίων. — ναυτικὸν ἔχουσαν (= ἐν ᾧ εἶχε) τοσοῦτον, δηλ. 120 πλοῖα (πρὸλ. κεφ. 25, § 4). — ξυγκρούειν = νὰ παροξύνωσιν εἰς πόλεμον. — ὅτι μάλιστα = ὅσον τὸ δυτατὸν περισσότερον. — αὐτοῖς, δηλ. τοὺς Κορ. καὶ Κερκ. — ἵνα ἀσθενεστεροῖς... καθιστῶνται = ἵνα ἔρχωνται εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Κορ. καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ναυτικὸς ὄντας ἀσθενεστεροῦς (παρ'

ἔσον δηλ. θά ἦσαν μὴ συγκρουόμενοι πρὸς ἀλλήλους). — ἦν τι δέη, δηλ. πολεμεῖν τοὺς Ἄθ. τοῖς Κορινθ. : κατ' ἔννοιαν = ἐν περιπτώσει πολέμου πρὸς τοὺς Κορινθ. — τῆς τε Ἰταλίας... κείσθαι, ἢ φυσικῇ σειρᾷ τῶν λέξεων : ἡ νῆσος ἐφαίνετο (= ἐδόκει) αὐτοῖς κείσθαι καλῶς ἐν παράπλῳ (= παράπλου = ὡς πρὸς τὸν παράπλου) τῆς τε Ἰταλίας καὶ Σικελίας) πρβλ. κεφ. 36, § 2).

Κεφ. 45.

τοιαύτη γνώμη = με τοιαύτην σκέψιν. — τῶν Κορ. ἀπελθόντων, ἢ μετχ. χρον. — οὐ πολὺ ὕστερον (= ὀλίγω ὕστερον = μετ' ὀλίγον), προσδιορίζει τὸ ἀπελθόντων. — Λακεδ. ὁ Κίμωνος, ὁ Κίμων, ὁ ἔνδοξος νικητὴς τῶν Περσῶν, πρόξενος ὧν τῆς Σπάρτης εἶχε δώσει εἰς τὸν πρεσβύτερον υἱὸν του τὸ ὄνομα Λακεδαιμόνιος. — προεῖπον = ἔδωκαν διαταγὰς. — ἦν μὴ... πλέωσι, δηλ. οἱ Κορίνθιοι. — ἀποβαίνειν, δηλ. ἐς Κέρκυραν. — ἢ ἐς τῶν... χωρίων = ἢ ἔς τι τῶν χωρίων ἐκεῖνων (τῶν Κερκ.), δηλ. πλείοντες μέλλωσιν ἀποβαίνειν ὑπονοεῖται δὲ ἢ Ἐπίδαμνος καὶ ἄλλαι μικραὶ περὶ τὴν Κέρκ. νῆσοι. — οὕτω δὲ = ἐὰν δὲ οἱ Κορ. τοῦτο (ποιῶσι;) ποιήσωσι. — κωλύειν, ἐκ τοῦ προεῖπον = ἔδωκαν διαταγὰς (εἰς τοὺς στρατηγοὺς) νὰ ἐμποδίσωσι (τοὺς Κορινθίους). — κατὰ δύναμιν = ἔσον δύνανται.

Κεφ. 46.

ἐπειδή, χρον. — αὐτοῖς, ποιητικὸν αἶτιον· διατὶ κατὰ δοτκ. : — παρεσκευάστω = ἐγγεγένητο ἢ παρασκευή. — Ἡλείων μὲν κτλ., οἱ μὲν Ἡλείοι καὶ οἱ Μεγαρεῖς ἦσαν σύμμαχοι τῶν Κορ., οἱ δ' ἄλλοι ἄποικοι αὐτῶν (πρβλ. καὶ κεφ. 21, § 2). — Ἀνακτορίων, κατοίκων τοῦ Ἀνακτορίου, πόλεως τῆς Ἀκαρνανίας ἐν τῇ Ἀρδορακικῇ κόλπῳ. — ἦσαν μὲν... Κορινθίων δέ, διὰ τῆς ἀντιθέσεως καὶ ἀποσιωπήσεως τῶν ὀνομάτων τῶν στρατηγῶν ἐκάστης πόλεως ἐμφαίνεται ὅτι οἱ Κορ. στρατηγοὶ εἶχον τὴν ἀνωτάτην ἀρχηγίαν ὄλου τοῦ στόλου, ὧν ἐπιφανέστερος ἦτο ὁ Ξενοκλείδης. — κατὰ πόλεις = χωριστὰ κατὰ πόλεις. — πέμπτος αὐτὸς = αὐτὸς κατ' ἐξοχὴν μεταξὺ τεσσάρων ἄλλων. — προσέμειξεν τῇ κατὰ Κ. ἡλείῳ = ἐπληγίασαν εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Κερκ. (κεμμένην) ἤπειρον. — ἀπὸ Λευκιάδος, ἣτις εἶχεν ὄρισθῆ ὡς τόπος συναθροίσεως ὄλου τοῦ στόλου. — Χειμέριον, ἀκρωτήριο (πρβλ. κατωτέρω § 4) καὶ λιμῆν.

Σήμερον τὸ μὲν ἀκρωτήριον καλεῖται Βαροῶς, ὃ δὲ λιμὴν Σπλάν τζα.— ἔστι, δηλ. τὸ Χειμέριον.— ἀπὸ θαλάσσης = μακρὰν τῆς θαλάσσης.— 'Ελαιίτιδι, ὀνομασθείσῃ οὕτως ἐκ τῆς πόλεως «'Ελαιίας». — ἐξίσι, ἀμετβ. = ἐκβάλλει.— παρ' αὐτὴν = παραλλήλως αὐτῆς (δηλ. τῆς 'Εφύρης.) — 'Αχέρων, νῦν «ποτάμι τοῦ Σουλίου» ὡς διερχόμενος διὰ τοῦ ἱστορικοῦ Σουλίου. — ἐσβάλλει, ἀμετβ.— ὄρει δέ, δηλ. ἐνταῦθα. — Θυάμις, νῦν «Καλαμᾶς». — ὀρίζων = χωρίζων. — ὦν ἐντὸς = μεταξύ τῶν ὀπίσθων (δηλ. τοῦ Θυάμιδος καὶ τοῦ 'Αχέροντος). — ἡ ἄκρα... τὸ Χειμέριον = τὸ ἀκρωτήριον τὸ καλούμενον Χειμέριον. — ἀνέχει = ἀνυψοῦται.— τῆς ἡπείρου, ἐκ τοῦ ἐνταῦθα = εἰς τοῦτο τὸ μέρος τῆς ἡπείρου.

Κεφ. 47.

προσπλέοντας = ἐπιπλέοντας πόθεν ἔξαρι. ἢ μετχ.; — Σύβοτα, νησιδες κείμεναι πρὸ τοῦ νοτίου πέρατος τῆς Κερκύρας, ἀπέναντι τῆς ἡπειρωτικῆς ἀκτῆς καὶ σήμερον οὕτω καλοῦνται. — καὶ αἱ 'Αττ. δέκα (νῆες) παρῆσαν = καὶ εὐθὺς ἔφθασαν (ἐκεῖ) καὶ τὰ 10 'Αττικὰ πλοῖα (τὰ ὅποια ἤδη εἶχον ἀποστείλῃ οἱ 'Αθην.· πρβλ. κεφ. 45, § 1). — ἐπὶ τῇ Λευκ., πρβλ. κεφ. 30, § 1. — αὐτοῖς... ὁ πεζὸς = ὁ πεζὸς (στρατὸς) αὐτῶν. — τῷ ἀκρωτηρίῳ, παράθεσις εἰς τὸ ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ. — ἦν, δηλ. βεβοηθηκῶς = ἐβεβοηθήκει = εἶχεν ἔλθει πρὸς βοήθειαν. — Ζακυνθίων, ὧν τὴν συμμαχίαν νωστὶ ἐκτίσαντο οἱ Κερκ. — βεβοηθηκότες, δηλ. ἦσαν = ἐβεβοηθήκεσαν = εἶχον ἔλθει πρὸς βοήθειαν. — ἦσαν δὲ καὶ τοῖς Κορ... παραβεβοηθηκότες = παρεβεβοηθήκεσαν δὲ καὶ τοῖς Κορ. = εἶχον δ' ἔλθει πρὸς βοήθειαν καὶ τῶν Κορ. — ἐν τῇ ἡπείρῳ, γεωγραφικὴ ἀντίθεσις πρὸς τὸ «ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ». 'Η ἔννοια: ὁ πεζὸς στρατὸς τῶν Κερκ. μετὰ τῶν χιλιῶν Ζακυνθίων εὐρίσκετο ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Λευκίμμης, ἐν ᾧ οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων, οἱ ἐλθόντες πρὸς βοήθειαν τῶν Κορ., ἦσαν παρατεταγμένοι ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Θεσπρωτίδος, τῇ κειμένη ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου Λευκίμμης. — ταῦτη = ἐνταῦθα (δηλ. ἐν τοῖς πέριξ τοῦ λιμένος Χειμερίου). — αἶε ποτε = ἀνέκαθεν.

Κεφ. 48.

παρεσκευάστο τοῖς Κορ., πρβλ. κεφ. 46, § 1 «αὐτοῖς παρεσκευάστο». — τριῶν ἡμερῶν σιτία = τροφὰς τριῶν ἡμερῶν. — ἀνήγοντο,

κυρίως τὰ ἀνάγομαι=ἐκπλέω ἐκ τοῦ λιμένος εἰς τὸ πέλαγος· ποῖον τὸ ἀντίθετον;—ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν=ὡς ναυμαχίησόντες. — ἄμα ἔφ=κατὰ τὰ ἐξημερώματα· συναπτόεν τῷ καθορῶσι=διακρίνουσιν καλῶς.—μετεώρους τε (δηλ. οὔσας) καὶ... πλεούσας=ἔτι οὐ μόνον ἦσαν ἐν ἀνοικτῷ πελάγει, ἀλλὰ καὶ ἔπλεον ἐναντίον αὐτῶν. —ἀντιπαρετάσσοντο, δηλ. οἱ Κερκ. καὶ οἱ Κορ. ἢ δὲ ἀντί=ἀπέ-
ναντι (ἀλλήλων).—αἱ Ἄττι. νῆες, δηλ. παρετάσσοντο.—τὸ δὲ ἄλλο =τὸ δὲ λοιπὸν διάστημα (δηλ. οὐ μόνον τὸ κέντρον καὶ τὸ ἀρι-
στερόν, ἀλλὰ καὶ μέρος τοῦ δεξιοῦ). — αὐτοί, δηλ. οἱ Κερκ.—ἐπει-
χον=κατεῖχον.—τέλη=μοίρας, τμήματα.—ὧν ἦρχε... εἰς, ἢ
φυσικῇ σειρᾷ τῶν λέξεων: ἐκάστου ὧν ἦρχεν εἰς τῶν τριῶν στρα-
τηγῶν (τῶν ὀνομασθέντων ἐν κεφ. 47, § 1).—Κορινθίους δὲ=
Κορινθίων δὲ (πρβλ. κεφ. 47, § 2 «αὐτοῖς... ὁ πεζός».)—κατὰ
δὲ τὸ μέσον, δηλ. ἦσαν.—ὡς ἕκαστοι, δηλ. ἔτυχον.—εὐώνυμον
δὲ κέρας=τὸ εὐώνυμον δὲ κέρας.—κατὰ τοὺς Ἄθ. καὶ (κατὰ)
τὸ δεξιὸν=ἀπέναντι τῶν Ἀθην. καὶ τοῦ δεξιοῦ.

Κεφ. 49.

§ 1-3 ξυμμίξαντες... ἐπειδὴ... ἦρθη=ἐπειδὴ... ἦρθη, ξυνέ-
μειξαν καὶ ἐναυμάχουν=ἔτε δὲ τὰ σημεῖα (τῆς μάχης) ὑπὸ ἑκατέρων
ὕψώθησαν, συνεπλάκησαν καὶ ἐναυμάχουν (τίνας;).—τὰ σημεῖα, τὸ
σημεῖον ἦτο εἶδος σημαίας, ἣτις ὑψοῦτο ἐπὶ τοῦ ἴσου τοῦ πλοίου
κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ναυμαχίας.—ἑκατέροις, ποιητ. αἴτιον.—
ἦρθη, τὸ ἀντίθετον κατεσπίσθη (πρβλ. κεφ. 63, § 2).—πολλοὺς
μὲν... πολλοὺς δέ, ἐπαναφορὰ πρὸς ἔμφασιν τῆς ἐννοίας. Ὁ ἀρι-
θμὸς τῶν ἐπιβατῶν ἠλαττοῦτο, ὅση μᾶλλον προήγετο ἢ τέχνη τῆς
ναυμαχίας· ἐν ᾧ ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις ἐκάστη ναὺς εἶχε 30 ἐπι-
βάτας (πρβλ. κεφ. 27, § 2), κατὰ τὸν Πελοπον. πόλεμον ἐπὶ τῶν
Ἀττικῶν τριήρων ὑπῆρχον μόνον 10.—ἀπειρότερον=κάπως ἀπεί-
ρωτος.—ἔτι (=τότε ἀκόμη), ἀποδοτέον τῷ παρεσκευασμένοι.—ἦν τε
=καὶ οὕτως ἦτο. —καρτερά=πεισματώδης.—τῇ μὲν τέχνῃ οὐχ
ὁμοίως (=ἦσαν) πεζομαχίᾳ δὲ τὸ πλ. προσφ. οὔσα=ὄχι τόσον διὰ
τὴν (ναυτικὴν) τέχνην, ὅσον διότι ὁμοίαζε μᾶλλον (=τὸ πλεόν)
πρὸς πεζομαχίαν.—ἐπειδὴ... προσβάλοιεν ἄλ.=δράκεις προσέβα-
λον ἀλλήλους=δράκεις συνεπλέκοντο.—ἀπελύοντο=ἀπεχωρίζοντο.
—ὑπὸ τε πλήθους... καὶ πιστεύοντες, παρατηρητέα ἢ ἐκφορὰ

τῶν δύο αἰτίων κατὰ διάφορον τρόπον· τὸ μὲν α' ἐκφέρεται ἐμπρο-
θέτως, τὸ δὲ β' κατὰ μετχ. = καὶ ἕνεκα τοῦ πλήθους καὶ τοῦ ὠθη-
σμοῦ τῶν πλοίων καὶ διότι· ἐπίστευον. — μᾶλλον τι (=πολὺ περισ-
σότερον) τοῖς . . . ὀπλίταις, ὁ β' ἕρος τῆς συγκρίσεως· ἢ τῆ τῶν ναυ-
τῶν τέχνη. — ἐς τὴν νίκην = ὡς πρὸς τὴν νίκην. — καταστάντες =
λαθόντες στερεὰν θέσιν (ὡς ἐν πεζομαχίᾳ). — ἡσυχάζουσῶν τῶν
νεῶν, ἢ μετχ. αἰτιολογ. = διότι τὰ πλοῖα ἔμενον ἀκίνητα. = διέκ-
πλοι, ὁ διέκπλους ἦτο ναυτικὸν στρατήγημα, καθ' ὃ διασχίζων τις
μεθ' ὀρμῆς διὰ τῆς νεῶς τὴν τάξιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἐπληγτε
τὴν ἐχθρικήν ναῦν εἰς τὰ πλάγια διὰ τοῦ ἐμβόλου καὶ εἶτα ταχέως
ἐπιστρέφων προσέβαλλεν αὐτὴν ὀπισθεν. — θυμῷ = μετὰ θάρρους.
— τὸ πλέον = μᾶλλον. — ἐπιστήμη = τέχνη.

§ 4-6. πανταχῆ = πανταχοῦ. — θόρυβος, δηλ. ἦν (= ἐπεκρά-
τει). — ἐν ἧ = κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας. — παραγιγνόμεναι
τοῖς Κ. = παρευρισκόμεναι πλησίον τῶν Κερκ. — εἶπη πιέζονται =
ὁσάκις που ἐπιέζοντο (οἱ Κερκ.). — οὐκ ἦρχον, δηλ. αἱ νῆες· τὸ δὲ
δεδιότες οἱ στρατηγοὶ = δεδιότων τῶν στρατηγῶν = ἐπειδὴ ἐφο-
βοῦντο οἱ στρατηγοί. — τὴν πρόρρησιν τῶν Ἀθ. = ὅ,τι προεῖπον οἱ
Ἀθ. (πρβλ. κεφ. 45, § 3: «προεῖπον δ' αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορ. . .»)
= τὴν προκηρυχθεῖσαν διαταγὴν τῶν Ἀθ. — μάλιστα δέ, ἀπόδοσις
τοῦ «πανταχῆ μὲν». — ἐπόνει = μέ πολὺν κόπον ἐμάχετο. — τρεψά-
μενοι καὶ καταδιώξαντες, προσδιορίζουσι χρονικῶς τὰς μετχ. πλεύ-
σαντες καὶ ἐκβάντες· δι' αὐτὸ καὶ δὲν συνδέονται. — σποράδας =
ὥστε αὐτοὺς διεσπαρμένους εἶναι. — αὐτῶν, συναπτά ἢ γενκ. τῷ
«τοῦ στρατοπέδου». — ἐπεκβάντες = ἐκβάντες εἰς τὴν ξηρὰν μετὰ
τοὺς φεύγοντας Κορ. — ἐρήμιος, δηλ. οὐσας. — τὰ χρήματα = τὰ
πράγματα. — ταύτη = ἐνταῦθα (δηλ. ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι). — οἱ
Κορ. καὶ οἱ ξυμ., κατ' ἔννοιαν = τῶν Κορ. οἱ ξύμμαχοι. — ἧ δὲ =
ἔπου ὅμως· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ «ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ». — αὐτοὶ = οἱ ἴδιοι.
— τοῖς Κερκ. τῶν . . . οὐ παρουσῶν = ἐπειδὴ εἰς τοὺς Κερκ. δὲν
παρευρίσκοντο ἕνεκα τῆς διώξεως τὰ εἴκοσι πλοῖα, τὰ ὅποια εἶχον
ληφθῆ ἐκ μικροτέρου πλήθους. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πλοίων τῶν Κερκ.,
ἐξ ἀρχῆς ἦτο κατώτερος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πλοίων τῶν Κορ.· διότι
οἱ μὲν Κερκ. εἶχον 110 πλοῖα (πρβλ. κεφ. 47, § 1), οἱ δὲ Κορ.
150 (πρβλ. κεφ. 46, § 1).

§ 7. μᾶλλον ἤδη ἀπροφασίστως ἐπεκούρουν = τώρα πλέον μᾶλ-

λον (ἢ πρότερον) § 4) ἀνενδοιάστως, ἀνευ δισταγμοῦ ἐδοῦθηον.—τὸ μὲν πρῶτον=κατ' ἀρχὰς μὲν.—ἀπεχόμενοι, ὥστε μὴ ἐμβάλλειν τινὶ=ἀπέχοντες (τόσον μόνον), ὥστε νὰ μὴ προσβάλλωσι τινα.—ἡ τροπὴ ἐγένετο λαμπρῶς=ἡ τροπὴ τῶν Κερκ. ἤρχισε νὰ γίνηται φανερό—ἐνέκειντο=ἐστεναχώρουν.—τότε διη=τότε δά.—ἔργου πᾶς εἶχετο ἤδη=ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς (=ἤδη) πᾶς ἐπελαμβά- νετο τοῦ ἔργου (=τοῦ ἀγῶνος).—διεκέκριτο οὐδὲν ἔτι = οὐδεμία διάκρισις εἶχε γίνεαι πλέον.—ξυνέπεσε, δηλ. τὰ πράγματα=τὰ πρά- γματα κατήντησαν.—ἐς τοῦτο ἀνάγκης=εἰς ταύτην τὴν ἀνάγ- κην.—ὥστε ἐπιχειρήσαι ἀλλήλοις=ὥστε νὰ συγκρουσθῶσι πρὸς ἀλλήλους.

Κεφ. 50.

§ 1-2. τῆς τροπῆς γενομένης=ἀφ' οὗ ἐγένετο ἡ εἰς φυγὴν τροπὴ τῶν Κερκ.—τὰ σκάφη . . . τῶν νεῶν, κυρίως=τὰ κοιλώ- ματα τῶν νεῶν εἶτα=εἰς ναῦς.—οὐχ εἶλκον ἀναδούμενοι (δηλ. ἐκ τῶν ἑαυτῶν νεῶν=δένοντες ἐκ τῶν πλοίων των), ὡς συνή- θως ἔπραττον.—ὡς καταδύσειαν=ὅσας καθίστων ἀχρήστους.—φρονεῖν . . . ζῶγεῖν, καθαρῶς τελκ. ἀπαρμφ. ἐξαρτώμενα ἐκ τοῦ ἐτράποντο=ἐτράπησαν, ἵνα φρονεύωσι μᾶλλον ἢ ἵνα συλλαμβάνωσι ζῶντας.—διεκπλέοντες, προσδιορίζει τροπικῶς τὸ φρονεῖν· τὸ δὲ διεκπλέοντες δὲν σημαίνει τοὺς τεχνικούς διεκπλους (διότι τούτων δὲν ἐγένετο χρῆσις ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίᾳ [πρβλ. κεφ. 49, § 3]), ἀλλὰ=διατρέχοντες διὰ μέσου αὐτῶν (τῶν πλοίων).—τοὺς τε αὐτῶν φίλους, συναπτέον τῷ «ἀγνοοῦντες ἔκτεινον». Ἐγνοοῦνται: οἱ Μεγαρεῖς καὶ Ἀμπρακιῶται, οἱ τεταγμένοι ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι τῶν Κορ. (πρβλ. κεφ. 48, § 4).—ἀγνοοῦντες, τροπ. μετχ.=ἐξ ἀγνοίας.—πολλῶν γὰρ νεῶν οὐσῶν ἀμφοτέρων=διότι ἐπειδὴ πολλὰ πλοῖα ἐξετείνοντο εἰς μέγα μέρος τῆς θαλάσσης.—ἐπειδὴ ξυνέμειξαν ἅλ.=εὐθὺς ὡς συνεπλάκησαν πρὸς ἀλλήλους.—τὴν διάγνωσιν ἐποι- οῦντο = διεγίνωσκον = διέκρινον.—ὅποιοι = ὅποιας ἰδιότητος ἀνθρωποὶ (δηλ. φίλοι ἢ ἐχθροί).—Ἕλλησι, ἀντί: Ἑλλήνων (πρβλ. κεφ. 47, § 2 «αὐτοῖς . . . πεζῶς»—κεφ. 48, § 4 «Κορινθίοις . . . τὸ δ. κέρως»).—πρὸς Ἕλληνας, ἐτέθη ὁ προσδιορισμὸς οὗτος, ἵνα μὴ παραβάλλῃ τις τὰς ναυμαχίας τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Πέρσας καὶ ἰδίᾳ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν, ἐνθα οἱ Ἕλλ. εἶχον μείζονα

ἀριθμὸν νεῶν (378 νεῶν).—νεῶν πλήθει, προσδιορισμὸς τοῦ κατὰ τι, ἀποδοτός τῷ μεγίστη=μεγίστη ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν νεῶν.—δή, ἐπιτείνει: τὸ ὑπερβτκ. μεγίστη=ἐντελῶς μεγίστη.

§ 3-5. ἐς τὴν γῆν=μέχρι τῆς ξηρᾶς (δγλ. τῆς Λευκίμυς. πρβλ. κεφ. 47, § 2 καὶ κεφ. 51, § 4).—τὰ ναυάγια=τὰ βεβλαμμένα πλοῖα καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῶν ἀνθρώπους.—τοὺς νεκροὺς τοὺς σφετέρους, οἱ ἀρχαῖοι ἐκ παντὸς τρόπου ἐφρόντιζον νὰ θάπτωσι τοὺς νεκροὺς· διότι ἐπίστευον ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἀτάφων δὲν γίνοντο νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν Ἄδην, ἀλλ' ἐπλανῶντο ταλαιπωρούμεναι.—τῶν πλείστων, διότι τινὰ ὁ ἄνεμος τῇ Κερκύρᾳ προσέριψε.—ἐκράτησαν=ἐγένοντο κύριοι.—τὰ Σύβοτα, λιμὴν τῆς Θεσπρωτίδος γῆς ὁμώνυμος ταῖς πρὸ μικροῦ (ἐν κεφ. 47, § 1) λεχθείσαις νήσοις πρὸ τῆς Κερκύρας.—οἱ = ὅπου.—αὐτοῖς . . . προσεβεβεοθήκει, πρβλ. κεφ. 47, § 3.—τοῦτο ποιήσαντες, δγλ. προσκομίσαντες τὰ ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς.—ἀθροισθέντες, διατὶ ἢ μετχ. αὕτη δὲν συνδέεται μετὰ τῆς προηγουμένης (ποιήσαντες);—ταῖς πλοῖμοις, δγλ. ναυσὶ=μέ τὰς ναῦς τὰς ἰκανὰς (ἀκόμη) πρὸς πλοῦν.—καὶ ὅσαι ἦσαν λοιπαὶ=καὶ ταύταις, ὅσαι ἦσαν λοιπαὶ=καὶ μὲ τὰς, ὅσαι ὑπελείποντο εἰς αὐτοὺς. Ἐνοσῶνται αἱ νῆες ἐκεῖναι, αἵτινες δι' οἰανδήποτε αἰτίαν δὲν μετέσχον τῆς ναυμαχίας· διότι οἱ Κερκ. εἶχον 120 ναῦς (πρβλ. κεφ. 25, § 4), μετέσχον δὲ τῆς ναυμαχίας 110 (πρβλ. κεφ. 47, § 1) ὥστε ὑπελείποντο νῆες μὴ μετασχούσαι τῆς ναυμαχίας 10.—ἀντεπέπλεον = ἐπέπλεον ὡσαύτως (=ἀντ-).—δείσαντες, μετχ. αἰτιλγκ.—πειρῶσιν = πειρῶνται.—ἤδη δὲ ἦν . . . καὶ οἱ Κορ., κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν: ἤδη δὲ ἦν . . . ὅτε οἱ Κορ. πρβλ. κεφ. 28, § 4.—ὀψὲ = ἄργά.—ἐπεπαιάνιστο αὐτοῖς, ὡς ὑποκμ. «ὁ παιᾶν»=εἶχε ψαλῆ ὑπ' αὐτῶν ὁ παιᾶν. Οἱ Ἕλλ. γῆδον δύο παιᾶνας, πρὸ μὲν τοῦ πολέμου τῷ Ἄρει, μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τῷ Ἀπόλλωνι.—ὡς ἐς ἐπίπλουν=ὡς δι' ἐπίπλουν.—ἐξαπίνης = ἐξαίφνης.—προύμναν κρούομαι ἢ ἀνακρούομαι = ἐπισθοχωρῶ χωρὶς νὰ στρέψω τὸ πλοῖον.—τῶν δέκα, ἐκ τοῦ ὕστερον=μετὰ τὰς (πρώτας) δέκα ναῦς.—βοηθούς, κατγρμ.—ἐξέπεμψαν = ἐξεπελόμφεσαν.—ὄπερ ἐγένετο, ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐπόμενον: μὴ νικηθῶσιν... ὧσιν.—ὀλίγαι ἀμύνειν=ὀλίγαι εἰς τὸ νὰ βοηθῶσιν (αὐτοὺς, δγλ. τοὺς Κερκ.).

Κεφ. 51.

ταύτας, δηλ. τὰς 20 ναῦς τῶν Ἀθηγ. — προϊδόντες=ιδόντες μακρόθεν. — ὑποτοπήσαντες=ὑποπτεύσαντες. — οὐχ ὄσας=οὐ τοσαύτας, ὄσας.—ὑπανεχώρουν=ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνεχώρουν.— τοῖς Κερκ. (=ὑπὸ τῶν Κερκ.), ποιητκ. αἴτιον τοῦ οὐχ ἔωρῶντο.— ἐπέπλεον, δηλ. αἱ 20 νῆες τῶν Ἀθηναίων.— μᾶλλον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς (=ἀφανῶς)=περισσότερον ἀφανῶς (δηλ. τοῖς Κερκ. ἢ τοῖς Κορινθίοις)=ὀλιγώτερον ἐφαινόμηντο εἰς τοὺς Κερκ. ἢ εἰς τοὺς Κορ.— καὶ ἐθαύμαζον, δηλ. οἱ Κερκ.— πρύμναν κρουομένους=διότι πρύμναν ἐκρούοντο (πρβλ. κεφ. 50, § 5). — πρῖν... εἶπον=ἕως, μέχρις οὗ εἶπον.—ιδόντες, δηλ. τὰς Ἀττικὰς ναῦς.—νῆες ἐκεῖναι=νῆες ἐκεῖ.—καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ Κορ.— ξυνεσκοτάζε=ἐσκοταίνιαζε. — ἀποτραπόμενοι=στραφέντες πρὸς τὰ ὀπίσω (ἐν ᾧ πρότερον ἀνεχώρουν πρύμναν κρουόμενοι).—τὴν διάλυσιν ἐποιήσαντο=διέλυσαν τὴν τάξιν τῶν πλοίων. Τοῦτο ἔπραξαν ἵνα εἰσέλθωσιν εἰς τὸν λιμένα, ἔπου καὶ εὗρισκονται ἐν κεφ. 52, § 1. — ἡ ἀπαλλαγὴ ἐγένετο ἀλλ.=ἀπηλλάγησαν ἀλλήλων. — ἐτελεύτα ἐς νύκτα=ἔληγε μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῆς νυκτός. — τοῖς δὲ Κερκ., συναπτά ἢ δοτκ. τῷ προσκομισθεῖσαι=προσελθοῦσαι.—στρατοπεδευομένοις, ἢ μετκ. χρονκ. — διὰ τῶν νεκρῶν καὶ ναυαγίων, δηλ. τῶν Κερκυραϊκῶν· διότι οἱ Κορ. τοὺς ἐκυτῶν νεκροὺς καὶ ναυάγια εἶχον συλλέξει (πρβλ. κεφ. 50, § 3). — οὐ πολλῶ ὕστερον ἢ ὄψθ.=ὄχι παλὸ ὕστερον μετὰ τὴν ἐμφάνισίν των.—ἦν γὰρ νύξ, ἐὰν ἦτο ἡμέρα, ἠδύνατο νὰ διακρίνωσιν, ὅτι αἱ νῆες ἦσαν συμμάχιδες. — ἔγνωσαν, δηλ. αὐτὰς (τὰς 20 Ἀττικὰς ναῦς).—ὥρμίσαντο, δηλ. αἱ εἴκοσι νῆες ἀπὸ τῶν Ἀθηνηῶν αὐταί.

Κεφ. 52.

τῶν Κερκ. ὄσαι=τῶν Κερ. τοσαῦται, ὄσαι. — πλόϊμοι, πρβλ. κεφ. 50, § 4. — ἐπὶ τὸν ἐν τοῖς Συβ. λιμένα=ἐπὶ τὰ Σύβοτα, τὸν λιμένα (πρβλ. κεφ. 50, § 3). — ὥρμουν=ἦσαν προσωρμισμένοι. — βουλόμενοι, ἀποδίδεται εἰς τὸ «αἱ Ἀττικαὶ νῆες καὶ τῶν Κερκ. ὄσαι» κατὰ σύνεσιν. — εἰ ναυμαχήσουσι, δηλ. οἱ Κορινθιοί.—τὰς μὲν ναῦς, ἢ ἀντίθεσις: τοῦ δὲ οἴκαδε πλοῦ.—τὰς ναῦς ἄραντες, τὸ αἶρω συνηθέστατα τίθεται ἀπολύτως ἄνευ ἀντικμ. ἢ μετὰ δοτκ.

(πρβλ. κεφ. 29, § 1)· ἄπαξ δ' ἐνταῦθα παρὰ Θουκυδ. μετ' αἰτιατικῆς
 = μὲ τὰ πλοῖα ἀποπλεύσαντες.— παραταξάμενοι, νοητέα ἢ αἰτιατικῆς
 τὰς ναῦς, ἥς κτηγρμ. τὸ: μετεώρους (= ἐν ἀνοικτῷ πελάγει). Συνή-
 θως τὸ παρατάττομαι τίθεται ἄνευ ἀντικμ.— ναυμαχίας οὐδ. ἄρχει
 ἐκ.= οὐ διανοοῦμενοι ἄρχειν ἐκόντες (= ἐκούσιως) ναυμαχίας.—
 ὀρῶντες, μετχ. αἰτλγκ. τοῦ οὐ διανοοῦμενοι.— προσγεγεννημένα
 ναῦς= ἔτι εἶχον προστεθῆ νῆες.— ἀκραιφνεῖς= ἀβλαβεῖς (ὡς μὴ
 μετασχοῦσαι τῆς ναυμαχίας).— καὶ σφίσι πολ. . . . ξυμβεβηκότα
 καὶ τὰ ἄπορα (= αἰ δυσκολία), ἃ ξυνεβεβήκει σφίσι, ὄντα (= ἔτι
 ἦσαν) πολλὰ· τούτου ἐπεξήγησις εἶναι τὰ ἐπόμενα: αἰχμαλώτων
 περὶ φ. . . . καὶ (ὀρῶντες) ἐπισκευὴν οὐκ οὔσαν . . . ἐρήμω= δηλ.
 ὄχι· μόνον ἔνεκα τῆς φυλακῆς τῶν αἰχμαλώτων . . . ἀλλὰ καὶ διότι
 ἔβλεπον ὅτι τὰ μέσα πρὸς ἐπισκευὴν τῶν πλοίων δὲν ὑπῆρχον ἐν
 τόπῳ ἐρήμῳ.— αἰχμαλώτων, 1050 τὸν ἀριθμὸν (πρβλ. κεφ. 54, § 1
 καὶ κεφ. 55, § 1).— τοῦ οἴκαδε πλοῦ . . . διεσκόπουν= περὶ τοῦ
 οἴκαδε πλοῦ διεννοοῦντο.— μᾶλλον, ὁ β' ἕρος τῆς συγκρίσεως:
 ἄρχειν ναυμαχίας.— ὄπη κοιμισθήσονται (δηλ. οἴκαδε), ἐπεξήγησις
 σις τοῦ: οἴκαδε πλοῦ= πῶς δηλ. θὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα
 των.— δεδιότες, μετχ. αἰτλγκ.— τὰς σπονδάς, τὰς τριακοντούτεας
 (πρβλ. κεφ. 35, § 1).— ἐς χεῖρας ἦλθον= συνεπλάκησαν.

Κεφ. 53.

κλήτιον= μικρὸν καὶ ταχύ πλοῖον· ὑποκοριστικὸν τοῦ κέλης.—
 ἐσβιβάσαντας, ἢ αἰτιατικῆς μετὰ τὴν δοτικῆς (αὐτοῖς), ἕπερ σύνθησις
 (πρβλ. κεφ. 31, § 2 «ἔδοξεν αὐτοῖς ἐλθεῖν οὐσι . . . ξυμμάχοις
 γενέσθαι»).— ἄνευ κηρυκίου, τὸ κηρύκειον ἦτο ῥάβδος ἔχουσα
 ἐκατέρωθεν δύο ὄφεις περιπεπλεγμένους καὶ ἀντιπροσώπους πρὸς
 ἀλλήλους κεμένους. Οἱ φέροντες τοῦτο δὲν ἠδικοῦντο καὶ ὑπὸ τῶν
 ἀσπονδοτέρων ἐχθρῶν. Οἱ Κορ. στέλλουσι τοὺς ἀνδρας ἄνευ κηρυ-
 κίου, διότι ἤθελον νὰ δείξωσιν εἰς τοὺς Ἀθηγ., ὅτι θεωροῦσιν αὐτοὺς
 ὡς φίλους καὶ οὐχὶ ὡς πολεμίους (ἔτε ἀναγκαῖον θὰ ἦτο τὸ κηρύ-
 κειον πρὸς προστασίαν αὐτῶν).— πείραν ποιήσασθαι= πειραθῆναι
 (αὐτῶν, δηλ. τῶν Ἀθ.)= νὰ δοκιμάσωσιν αὐτοὺς (δηλ. εἰ ἔωσι σφῆς
 ἀποπλεῖν ἢ μὴ).— ἔλεγον, δηλ. διὰ τῶν πεμφθέντων ἀνδρῶν· ἐπὶ
 μένωσιν= διέτασσον νὰ λέγωσιν.— ἀδικεῖτε, ἀμτέτ.= ἀδικον ποιεῖτε
 — ἀρχοντες . . . λύοντες, μετχ. αἰτιολγκ.· τὸ δὲ ἄρχω πολέμου=

κάνω ἀρχὴν τοῦ πολέμου.—ἡμῖν, συναπτεόν τῷ ὄπλι ἀνταίρο-
μενοι=σγκώνοντες ἔπλα ἐναντίον ἡμῶν.—ἐμποδῶν ἴστασθε=
ἐμπόδιον ἴστασθε=ὡς πρόσκομμα εἴσθε.—εἰ ὑμῖν γνώμη ἐστί,
ἀσυνήθης ἔκφρασις ἀντί; εἰ ὑμεῖς γνώμην ἔχετε.—ἢ ἄλλοσε, τὸ
σπουδαιότερον μέρος τοῦ λόγου των οἱ Κορ λέγουσιν ἀορίστως,
ἔπως μὴ ὑποδηλώσωσι τὸν σκοπὸν αὐτῶν. Ποῖος ὁ σκοπὸς τῶν
Κορ.;—καὶ (εἰ) λύετε, ἀλλαγὴ συντάξεως· μετὰ τὸ κωλύειν ἀνε-
μένετο ἀπαρμφ. (καὶ λύειν)· ἀλλ' ἢ εἰς ὀρθὴν ἔγκλισιν τροπὴ τοῦ
ἀπαρμφ. καθιστᾷ τὴν φράσιν ζωηροτέραν.—ἡμᾶς τούσδε=ἡμᾶς
ἔδῳ.—λαβόντες=συλλαβόντες.—χρήσασθε, δηλ. ἡμῖν. Ἦτο δυνα-
τὸν γὰρ συλλάθωσιν οἱ Ἀθ. τοὺς Κορ καὶ γὰρ μεταχειρισθῶσιν αὐτοὺς
ὡς πολεμίους, διότι οὗτοι εἶχον ἔλθει ἄνευ κηρυκείου.—τῶν δὲ
Κερκ. (γενκ. διαίρητ.), ἐννοεῖ οὐ μόνον τοὺς Κερκ., ἀλλὰ καὶ τοὺς
συμμάχους αὐτῶν, τοὺς Ἀθην.—τὸ στρατόπεδον=τὸ στράτευμα.
—ἐπήκουσεν=ἤκουσεν (ἔ,τι οἱ Κορ. εἶπον).—βοηθοί, κτηρη.—
ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων=ἐς τι τῶν χωρίων ἐκείνων (δηλ. τῶν
Κερκ.· πρβλ. κεφ. 45, § 3).—οὐ περιοψόμεθα κατὰ τὸ δυνατόν=
οὐκ εἰάσομεν κατὰ δύναμιν=θὰ ἐμποδίσωμεν ὅσον δυνάμεθα.

Κεφ. 54.

§ 1. ἀποκριναμένων, ἀπόλυτος χρονκ. μετχ.—τὸν ἐπ' οἴκου=
τὸν οἴκαδε.—παρεσκευάζοντο... ἔστησαν, διατὶ τὸ α' ῥ. κατὰ
παρατκ., τὸ δὲ β' κατ' ἀόριστον;—τροπαῖον, πρβλ. κεφ. 30, § 1.—
ἐν τοῖς ἐν τῇ ἡλείῳ Συβότοις=ἐν τοῖς Συβότοις τοῖς οὖσιν ἐν
τῇ ἡλείῳ. Ἐννοεῖται ὁ λιμὴν τῆς Θεσπρωτίδος, τὰ Σύβοτα (πρβλ.
κεφ. 50, § 3), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ: ἐν τοῖς ἐν τῇ νήσῳ Συβότοις,
δι' οὗ ἐννοοῦνται αἱ νησίδες, τὰ Σύβοτα, αἱ ἔναντι τοῦ λιμένος τού-
του (πρβλ. κεφ. 47, § 1).—τά τε ναυάγια καὶ νεκρούς, εἰς τὸν τε
ἀποδίδεται ὁ καὶ ὁ πρὸ τοῦ: τροπαῖον. Δὲν ἐπαναλαμβάνεται τὸ
ἄρθρον εἰς τὸ νεκρούς (τά τε ναυάγια καὶ τ ο ὗς νεκρούς), διότι ἀμφο-
τέρα ἀποτελοῦσι μίαν ἐννοίαν=τὰ ναυάγια μετὰ τῶν νεκρῶν· διὰ
τοῦτο καὶ ὁ μετοχικός προσδιορισμὸς (ἔξενεχθέντα) ἐτέθη κατ' οὐδέ-
τερον γένος.—ἀνείλοντο, ἢ ἀναίρεσις τῶν νεκρῶν καὶ ναυαγίων
ἀνευ τῆς ἀδείας τῶν ἐχθρῶν ἦτο σημεῖον νίκης· ἐν ᾧ τὸ ἀνελεσθαι
τοὺς νεκρούς ὑποσπόνδους ἦτο σημεῖον ἤττης (πρβλ. καὶ κεφ. 50,
§ 3).—τά κατὰ σφᾶς ἐξενεχθέντα=τὰ ῥιφθέντα εἰς τὸ μέρος των.

— γενόμενος=συμβάς. — διεσκέδασε=διεσκόρπισεν. — αὐτά, δηλ. τὰ ναυάγια καὶ νεκρούς. — ἀντέστησαν=καὶ αὐτοὶ ἔστησαν. — ὡς νενικηζότες=νομιζόντες ἑαυτοὺς νενικηκέναι.

§ 2. γνώμη . . . τοιᾶδε=μέ τὴν ἐξῆς σκέψιν· κατ' ἔννοιαν=διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους. — προσεποιήσαντο=ἠκαιοποιήθησαν. — κρατήσαντες (=ὑπερισχύσαντες)...ἔχοντες...καταδύσαντες, μετχ. αἰτιολγκ. — τῇ ναυμαχίᾳ = ἐν τῇ ναυμαχίᾳ. — μέχοι νυκτός, πρβλ. κεφ. 5^ο, § 5, «ἤδη δὲ ἦν ὄψε». — προσκομίσασθαι = προσκομίσαι πρὸς ἑαυτοὺς. — οὐκ ἐλάσσους (=πλείους) χιλίων, ἀκριβέστερον 1.050 πρβλ. κεφ. 55, § 1). — τριάκοντα . . . μάλιστα, τὸ μάλιστα=περίπου. — διαφθείραντες καὶ . . . ἀνελόμενοι... καὶ ὅτι (=διότι), παρατηρητέα ἢ σύνδεσις αἰτιολγκ. μετοχῶν μετὰ αἰτιολγκ. προτάσεως. — ἐπειδὴ χρονκ. — αὐτοῖς=δηλ. τοῖς Κερκ.· συναπτεᾶ ἢ δοτκ. τῷ ὑπεχώρησαν. — πρῦμναν κρουόμενοι, πρβλ. κεφ. 50, § 5. — ἰδόντες, μετχ. χρονκ.· διατὶ δὲν συνδέεται τῇ μετοχῇ: κρουόμενοι; — καὶ . . . οὐκ ἀντεπέπλεον=καὶ ὅτι (=διότι) οὐκ ἀντεπέπλεον. — διὰ ταῦτα=διὰ ταύτας τὰς αἰτίας. — νικῶν=εἶναι νικηταί.

Κεφ. 55.

ἀποπλέοντες, μετχ. χρονκ. — Ἀνακτόριον, πόλις κειμένη κατὰ τὰ βόρεια τῆς Ἀκαρνανίας περὶ τὴν μίαν ὥραν πρὸς δυσμὰς τῆς σημερινῆς Βονίτσης. Ταύτην ἦκισαν οἱ Κορ. κοινῇ μετὰ τῶν Κερκ. — ἐπὶ τῷ στ. τοῦ Ἄμπρ νόλλου, πρβλ. κεφ. 29, § 3. — ἀπάτη=δι' ἀπάτης. — κοινόν, δηλ. κτήμα. Λοιπὸν οἱ Κορ. κατέλαβον τὸ Ἀνακτόριον ὡς ἀντιστάθμισμα τῆς Ἐπιδάμνου. — οικήτορας, πτηρμ. — δοῦλοι, οὗτοι ἦσαν ὡς ἐρέται τῶν ληφθειῶν Κερκυραϊκῶν νεῶν· οἱ δὲ 250 εἰ ρανεῖς Κερκ., οὓς δῆσαντες οἱ Κορ. ἐφύλασσον, ἦσαν ἐπιβάται. — ἀπέδοντο=ἐπώλησαν. — δ. ἐφύλασσον, δηλ. ἐν Κορίνθῳ. — ἐν θεραπείᾳ εἶχον πολλῇ=πολὺ ἐθεράπευον (=περιεποιούοντο). — ὅπως αὐτοῖς . . . προσποιήσασθαι = ἔπως εἰς αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Κορ.) παραχωρήσωσιν. — ἀναχωρήσαντες (δηλ. οἴκαδε)=ἔταν ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα των. — ἐτύγγανον δὲ . . . πόλεως, ἢ σύνταξις: οὐ πλείους δὲ αὐτῶν ἐτύγγανον ὄντες πρῶτοι τῆς πόλεως (δηλ. τῆς Κερκ.) καὶ δυνάμει (=καὶ κατὰ τὴν δύναμιν, τὴν πολιτικὴν δηλ.). — περιγίγνεται τῷ π. τῶν Κορ.=ὑπερισχύει τῶν Κορ. ἐν τῷ πολέμῳ (καθ' ἕσπον ἢ

Κερκ. κατέχει τὴν Ἐπίδαμον, δι' ἣν ἐγένετο ὁ πόλεμος).—αἰτία δὲ αὕτη πο. ἐγένετο=αὕτη (=τοῦτο) δὲ πρώτη αἰτία ἐγένετο.— τοῦ πολέμου, ὃν μέλλει ὁ Θουκυδ. νὰ περιγράψῃ.—ἐς τοὺς Ἀθ. =κατὰ τῶν Ἀθηναίων.—τοῖς Κορ., συναπτόεν τῷ ἐγένετο.— ὅτι σφίσι κτλ., ἐπεξηγήσεις τοῦ αὕτη (=τοῦτο). - σφίσι (δηλ. τοῖς Κορ.) . . . ἐναντιοῦν (δηλ. οἱ Ἀθην.) = ἐναντιοῦν πρὸς αὐτούς.—ἐν σπονδαῖς—ἐν ᾧ ὑπῆρχον σπονδαί (τίνας ;).

2. Ἡ ἀποστασία ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων τῆς Ποτειδαίας καὶ ἡ ὑποστήριξις αὐτῆς ὑπὸ τῶν Κορινθίων.

Κεφ. (56-66)

Κεφ. 56.

καὶ τάδε ξυν. γενέσθαι . . . διάφορα ἐς τὸ π. = καὶ τὰ ἐπόμενα (γεγονότα) συνέβη νὰ γίνωσι διαφοραί, ἵνα προβῶσιν εἰς πόλεμον.— τῶν γὰρ Κορ. πρᾶσσόντων=ἐν ᾧ δηλ. οἱ Κορ. ἐνήργουν.—ὅπως τιμωρήσονται αὐτούς = πῶς νὰ ἐκδικηθῶσιν αὐτούς (τίνας ;).— ὑποτοπίσαντες=ὑποπτεύσαντες.—αὐτῶν, δηλ. τῶν Κορινθίων.— Ποτειδαίας=κατοίκους τῆς Ποτειδαίας (πόλεως τῆς Μακεδονίας ἐν τῇ Χαλκιδικῇ ἐπὶ τοῦ στενοῦ ἰσθμοῦ τοῦ συνδέοντος τὴν χερσονήσον Παλλήνην μετὰ τῆς Μακεδονικῆς ἡπείρου). — τῆς Παλλήνης, χερσονήσου τῆς Μακεδονίας μετὰ τὸν Θερμαϊκοῦ κόλπου καὶ Τορωναίου. — φόρου ὑποτελεῖς = ὑποκειμένους εἰς πληρωμὴν φόρου. — τὸ ἐς Παλλήνην τεῖχος καθελεῖν = τὸ τεῖχος τὸ βλέπον εἰς τὴν Παλλήνην νὰ κατακρημνίσωσιν (ἵνα ἐν ἀνάγκῃ δύνανται οἱ Ἀθ. νὰ προσβάλωσιν εὐκόλως τὴν πόλιν ἐκ τῆς θαλάσσης). Ἡ Ποτεῖδ. ἐκτὸς τοῦ ἐς Παλλήνην τείχους εἶχε καὶ ἕτερον πρὸς Β., ἐστραμμένον εἰς τὸν ἰσθμὸν (πρὸλ. κεφ. 64, § 1 «τὸ δ' ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος»), ὅπερ προεφύλαττεν αὐτὴν ἀπὸ τῶν προσβολῶν τῶν Θρακῶν. — ὀμήρους δοῦναι, ὡς ἐχέγγυον τῆς πίστεώς των. — τοὺς ἐπιδημοσποροῦς, οἱ ἐπιδημοσποροὶ ἦσαν ἄρχοντες κατ' ἔτος ἀποστελλόμενοι ὑπὸ τῶν Δωρικῶν πολιτειῶν εἰς τὰς ἀποικίας αὐτῶν.—ἐκπέμπειν=νὰ ἀποστέλλωσιν ὀπίσω (δηλ. εἰς τὴν Κόριν-

θον). — τὸ λοιπὸν = εἰς τὸ ἐξῆς. — οὕς = τούτους (δηλ. τοὺς ἐπιδημιουργούς), οὕς. — δείσαντες, μετχ. αἰτιλγκ τοῦ ἐκέλευον (οἱ ἸΑθ.). — ὑπὸ Περδίκου, τοῦ βασιλέως τῶν Μακεδόνων (πρβλ. κεφ. 57. § 1). — ἐπὶ Θράκης (= πλησίον τῆς Θράκης), συνήθης ὀνομασία τῶν παραλίων τῆς Θράκης, ἐφ' ὅσον αὕτη κατείχετο ὑπὸ Ἑλ. ἀποικίων ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἐβρου πρὸς Α. μέχρι τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου πρὸς Δ., ἰδίως δὲ ἡ Χαλκιδική χερσόνησος μέχρι τῆς Ἀμφιπόλεως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν ταῖς φράσεσι: τὸ ἐπὶ Θράκης καὶ οἱ ἐπὶ Θράκης ξύμμαχοι. — ξυναποστήσωσι = διὰ τοῦ ἑαυτῶν παραδείγματος παρακινήσωσιν εἰς ἀποστασίαν.

Κεφ. 57.

§ 1-5. ταῦτα . . . παρεσκευάζοντο = ταῦτα (τὰ μέτρα) ἤδη πρότερον ἐλάμβανον (ἐν ἀντιθέσει πρὸς ὅ,τι νῦν οἱ ἸΑθ. πράττουσι § 6). — εὐθύς μετὰ . . . , ἀκριθέστερος προσδιορισμὸς τῆς προθέσεως προ-τῆς ὑπαρχούσης ἐν τῇ ῥ. π ρ ο παρεσκευάζοντο. — μετὰ τὴν ἐν Κ. ναυμ., δηλ. τὴν παρὰ τὰ Σύβοτα. — διάφοροι (= ἐχθροί), δηλ. τοῖς ἸΑθηναίοις. — ὁ Ἀλεξάνδρου, τοῦ Φιλλέληνος ἐπικαλούμενου. — Μακεδ. βασιλεύς, ὁ Περδίκκας ἐβασίλευε μόνον τῆς παραθαλασίου Μακεδονίας· διότι τῆς ὑπεράνω Μακ. ἦρχεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φίλιππος. — ἐπεπολέμωτο (δηλ. τοῖς ἸΑθην.), ὑπερσυντλ. τοῦ ῥ. πολεμοῦμαι = γίνομαι πολέμιος. — ὦν, μετοχ. ἐνδοτική. — ὅτι = διότι. — Δέρδα, ὁ Δέρδας ἦτο υἱὸς τοῦ ἸΑριδαίου, ἐξ ἀδελφῶν τοῦ Περδίκκου καὶ Φιλίππου. — πρὸς αὐτόν, ἀντὶ τῆς συνηθεστέρας δοσκ. αὐτῷ, ἦν ἀπέφυγεν ὁ Θουκυδ. ἕνεκα τῶν ποσηγουμένων δοτικῶν. — δεδιώς, δηλ. τοὺς ἸΑθηναίους. — ἔπρασεν = ἐνήργει. — ἔς τε . . . πέμπων . . . καὶ . . . προσεποιεῖτο, παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῆς συντάξεως μετὰ τὴν μετχ. πέμπων ἀνεμένετο ἢ μετχ. προσποιούμενος. — αὐτοῖς, δηλ. τοῖς ἸΑθηναίοις. — τοὺς Κ. προσεποιεῖτο = προσεπάθει γὰ κερδήσει μὲ τὸ μέρος του τοὺς Κορ. — τῆς Ποτ. ἕνεκα ἀποστάσεως = ἕνεκα ἀποστάσεως τῆς Ποτ. = ἵνα διεγείρωσιν οὗτοι (οἱ Κορ.) εἰς ἀποστασίαν τὴν Ποτειδαίαν. — προσέφερε λόγους = προέτεινεν. — τῆς ἐπὶ Θράκης Χαλκ., τοῖς ἀποίκιοις τῶν ἐν Εὐδοίᾳ Χαλκιδέων. — Βοττιαίοις, κατοικοῖς τῆς Βοττιαίας ἢ Βοττικῆς (πρβλ. κεφ. 65, § 3), χώρας τῆς Μακεδονίας. — ταῦτα . . . χωρία, δηλ. τοὺς ἐπὶ Θράκης Χαλκιδεῖς καὶ Βοττιαίους.

—οἷον ἂν . . . ποιῆσθαι=ἔτι εὐκολώτερον ἤθελε κάμει.— τὸ ν πόλεμον = τὸν πόλεμον, ὃν διανοεῖτο (δηλ. τὸν κατὰ Φιλίππου καὶ τῶν Ἀθηναίων).—μετ' αὐτῶν, δηλ. τῶν ὁμόρων χωρίων.

§ 6. ὧν (=τούτων) αἰσθόμενοι=ταῦτα μαθόντες.—ἔτυχον γὰρ, ὁ γὰρ ἐνταῦθα=ἐπεὶ=ἐπειδὴ (πρβλ. κεφ. 31, § 2).—ἔτυχον . . . ἀποστέλλοντες = κατὰ τύχην ἦσαν ἔτοιμοι ν' ἀποστείλωσιν.— αὐτοῦ, δηλ. τοῦ Περδίκκου.—ἐπιστέλλουσι τοῖς ἄρχουσι τῶν νεῶν = διατάττουσι τοὺς ἄρχοντας τῶν νεῶν (δηλ. τὸν Ἀρχέστρατον καὶ τοὺς συστρατῆγους αὐτοῦ).—Ποτ. ὁμήρους λαβεῖν, ὥστε οἱ Ἀθ. δὲν περιέμεναν νὰ ἴδωσι τὴν εὐπέθειαν τῶν Ποτ. εἰς ἔτι οὗτοι ἐκέλευσαν αὐτοὺς (πρβλ. κεφ. 46, § 2).—τὸ τεῖχος καθελεῖν, δηλ. τὸ ἐς Παλλήνην (πρβλ. κεφ. 56, § 2).—τῶν . . . πόλεων . . . ὅπως μὴ ἀποστήσονται, κατὰ πρόληψιν ἀντίφυλακὴν τε ἔχειν (=φυλάττειν) ὅπως μὴ αἱ πλησίον πόλεις ἀποστήσονται=καὶ νὰ προσέχωσι πῶς νὰ μὴ ἀποστατήσωσιν αἱ πλησίον πόλεις.

Κεφ. 58.

§ 1. εἴ πως πείσειαν=(ἵνα ἴδωσιν) ἂν ἴσως πείσωσιν (αὐτούς).—μὴ σφῶν πέρι (=περὶ σφῶν) νεωτερίζειν μηδὲν=νὰ μὴ λαμβάνωσι βίαια μέτρα κατ' αὐτῶν (πρβλ. κεφ. 56, § 5).—ὅπως ἐτοιμάσαιντο τιμοσίαν=ἵνα ἐτοιμάσωσι δι' ἑαυτοὺς βοήθειαν.—ἦν δέμ=ἂν παραστῆ ἀνάγκη (βοηθείας).—ἐπειδὴ, χρονκ.—ἔκ τε Ἀθην . . . οὐδὲν ἠύροντο ἐπιτήδειον=καὶ ἐκ μέρους τῶν Ἀθ. οὐδὲν ὠφέλιμον εὔρον. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ τε κατωτέρω : καὶ τὰ τέλη.—ἐκ πολλοῦ (δηλ. χρόνου) πρόσσοντες=ἂν καὶ ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐνήργουν.—αἱ ἐπὶ Μακ, δηλ. πεμφθεῖσαι. Νοοῦνται αἱ ἐν κεφ. 57, § 6 μνημονευθεῖσαι 30 νῆες.—καὶ ἐπὶ σφῶς ὁμοίως, ὡς δηλ. καὶ ἐπὶ Μακεδονίαν.—καὶ τὰ τέλη, ἐξακολουθεῖ ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ἐπειδὴ τὰ τέλη δὲ = οἱ ἄρχοντες (δηλ. οἱ ἔφοροι).—ἐσβαλεῖν, μέλλοντος χρόνου· τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ὑπέσχετο.—τότε δὴ, ἢ ἀπόδοσις τοῦ ἐπειδὴ.—κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον, προσδιορίζει ἀκριβέστερον τὸ τότε δὴ=κατὰ ταύτην τὴν εὐνοϊκὴν περίστασιν.—Χαλκ. καὶ Βοττ., περὶ τούτων βλ. ἀνωτέρω ἐν κεφ. 55, § 5.

§ 2. ἐκλιπόντας καὶ καταβαλλόντας=ἐπὶ (≡ἀφ' οὗ) ἐκλίπωσι καὶ καταβάλωσι (=κρημνίσωσιν).—ἀνοικίσασθαι = νὰ μετοικήσωσιν.—Ὀλυνθον, πόλιν ἐπὶ τῆς Χαλκιδικῆς τῆς Μακεδονίας.—

μίαν πόλιν . . . ἰσχυράν, κτγρμ.—ταύτην, δηλ. τὴν Ὀλυμπον.—
τοῖς ἐκλιποῦσι τούτοις, δηλ. τὰς ἐπὶ θαλάσῃ πόλεις.—τῆς ἑαυ-
τοῦ γῆς, γενκ. διαίρετκ. τῆς ἐννοουμένης αἰτιατκ. «μέρος τι»
(πρβλ. κεφ. 30, § 2 «τῆς γῆς ἔτεμον»).—τῆς Μυγδονίας, χώρας
ἐν τῷ ἀνατολικῷ μέρει τῆς Μακεδονίας.—περὶ τὴν Βόλβην λ.=
πλησίον τῆς Βόλβης λίμνης (κειμένης πρὸς Β. τῆς Χαλκιδικῆς).
—νέμεσθαι, καθαρῶς τελκ. ἀπαρμφ.=ἵνα καρπῶνται.—ἔως ἄν...
ἦ=ἔφ' ὅσον διαρκεῖ.—καθαίρουντες=κρημνίζοντες.

Κεφ. 59.

τὰ ἐπὶ Θράκης, τί ἐννοεῖται διὰ τῆς φράσεως ταύτης βλ. κεφ.
56, § 2, ἐν σελ. 102.—καταλαμβάνουσι τὴν Π. καὶ τὰλλα ἀφεστη-
κότα = εὐρίσκουσιν ὅτι ἡ Ποτειδαία καὶ τὰ ἄλλα μέρη εἶχον ἀπο-
στατήσαι.—νομίσαντες, μετχ. αἰτλγκ.—ἀδύνατα εἶναι=ἀδύνατον
εἶναι.—καὶ (πρὸς) τὰ ξυναφεστώτα χωρία=καὶ κατὰ τῶν μερῶν,
τὰ ὅποια ὁμοῦ (δηλ. μετὰ τῆς Ποτειδαίας· πρβλ. κεφ. 58, § 1) εἶχον
ἀποστατήσαι.—ἔφ' ὅπερ=δι' ὅν ἀκριβῶς σκοπὸν (δηλ. πρὸς πόλεμον
κατὰ τῆς Μακεδονίας).—τὸ πρότερον (=πρότερον) ἐξεπέμποντο,
πρβλ. κεφ. 57, § 6 («ἔτυχον .. ἀποστέλλοντες .. ἐπιστέλλουσι), ἔνθα
καταφαίνεται ὅτι ἡ περὶ Ποτειδαίας ἐντολὴ κατόπιν ἐδόθη.—κατα-
στάντες=φθάσαντες (δηλ. εἰς Μακεδονίαν).—ἐπολέμου, δηλ. πρὸς
Περδίκκην.—μετὰ Φ. καὶ τῶν Δ. ἀδελ.=ἔχοντες συμμάχους τὸν
Φίλ. καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Δέρδου ὥστε οὐ μόνον ὁ Φίλ. καὶ ὁ Δέρ.
ἠγαντιοῦντο τῷ Περδίκκῃ (ὡς ἐλέχθη ἐν κεφ. 57, § 3), ἀλλὰ καὶ οἱ
ἀδελφοὶ τοῦ Δέρδου, ὧν εἰς πιθανῶς εἶναι ὁ ἐν κεφ. 61, § 4 μνημο-
νεύόμενος Πausanίας.—ἄνωθεν στρατιᾷ ἐσβεβληκότων=οἱ ὅποιοι
εἶχον εἰσβάλει (εἰς τὴν Μακεδονίαν) μετὰ στρατοῦ ἄνωθεν (δηλ. ἐκ
τῆς μεσογαίας). Κατὰ ταῦτα οἱ μὲν Ἄθ. ἐπολέμου κατὰ τοῦ Περδ.
διὰ θαλάσσης, ὁ δὲ Φίλ. καὶ οἱ Δέρδου ἀδελφοὶ ἐκ τῆς μεσογαίας.

Κεφ. 60.

ἐν τούτῳ, δηλ. τῷ χρόνῳ.—τῆς Π. ἀφεστηκίας καὶ . . . οὐσῶν,
ἐπεξήγησις τοῦ ἐν τούτῳ=ἔτε δηλ. ἡ Ποτ. εἶχεν ἀποστατήσαι καὶ
αἱ Ἄττικαὶ νῆες εὐρίσκοντο περὶ τὴν Μ.—δεδιότες περὶ τῷ χωρίῳ
=ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο περὶ τοῦ χωρίου (δηλ. τῆς Ποτ.).—καὶ οἰκτεῖον
τὸν κ. ἠγοούμενοι=καὶ ἐπειδὴ ἐγόμιζον τὸν κίνδυνον (αὐτῆς, δηλ.

τῆς Ποτειδ.) ἰδικόν των. ἑαυτῶν, γενν. διαιρετική, ὡς καὶ ἡ ἐπο-
μένη τῶν. . . Πελοπον. —μισθῶ πείσαντες, ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ
ἐθελοντάς· ὥστε=μισθῶ πεπεισμένους=μισθοφόρους.—τοὺς πάν-
τας (= ἐν ὄλῳ), ἀποδοτέον καὶ εἰς τὸ : καὶ ψιλούς τετρακοσίους.—
ὁ Ἄδειμάντου, τοῦ γνωστοῦ στρατηγοῦ τῶν Κοριν. τοῦ ἐρίσαντος
πρὸς τὸν Θεμιστοκλ. ἐν Σαλαμῖνι.—κατὰ φιλίαν τε αὐτοῦ = καὶ
ἕνεκα τῆς πρὸς αὐτὸν φιλίας.—οὐχ ἥκιστα = μάλιστα = πρὸ πάν-
των.—ἐθελονταί=ὡς ἐθελονταί (καὶ οὐχ ὡς μισθοφόροι).—ξυνέσ-
ποντο=συνηκολούθησαν.—ἦν γάρ, ὁ γάρ αἰτιολογεῖ τὸ ἐστρα-
τήγει· τὸ δὲ κατὰ φιλίαν. . . ξυνέσποντο ἐτέθη παρενθετικῶς.—
τοῖς Ποτ. αἰεὶ ποτε ἐπιτήδειος=ἀνέκαθεν φίλος τῶν Ποτειδ.—
ὑστερον... ἢ Ποτ. ἀπέστη=μετὰ τὴν ἀποστασίαν τῆς Ποτειδαίας.
—ἐπὶ Θοράκης=ἐς τὰ ἐπὶ Θοράκης χωρία (πρβλ. κεφ. 56, § 2).

Κεφ. 61.

§ 1-2. ἦλθε. . . καὶ πέμπουσι, κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπό-
ταξιν : ἐλθούσης (=ἐπειδὴ ἦλθε) . . . πέμπουσι.—τῶν πόλεων, ὅτι
ἀφραστῶσι, κατὰ πρόληψιν=ὅτι αἱ πόλεις ἀφραστῶσι (πρβλ. κεφ. 26,
§ 2 : δέει τῶν Κερκ. μὴ κωλύονται ὑπ' αὐτῶν).—καὶ τοὺς
μετ' Ἄρ. ἐπιπαριόντας=ὅτι καὶ οἱ μετὰ τοῦ Ἄριστ. πορεύονται
πρὸς βοήθειαν αὐτῶν (τῶν πόλεων δηλ., αἱ ὅποια εἶχον ἀποστατήρει).
—ἑαυτῶν, δηλ. τῶν Ἀθην. ἢ γενν. διαιρτκ.—πέμπτον αὐτὸν=αὐτὸν
κατ' ἐξοχὴν μετὰ τῶν τεσσάρων ἄλλων (πρβλ. κεφ. 46, § 2)—οἷ=
οὔτοι δέ.—ἀφικόμενοι . . . πρῶτον, πρὶν δηλ. φθάσῃσι πρὸς τὰ
ἀφραστῶτα (§ 1).—καταλαμβάνουσι=εὐρίσκουσι.—τοὺς προτέρους
(=τοὺς πρότερον πεμφθέντας) χίλιους, τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν ἀνε-
φερεν ὁ Θουκ. ἐν κεφ. 57, § 6, τὴν δ' ἀφίξιν αὐτῶν εἰς Μακεδο-
νίαν ἐν κεφ. 59, § 2.—Θέρμην, τὴν νῦν Θεσσαλονίκην.—ἡρηκότας
. . . πολιορκούοντας, κατ' ἑρμ. μετχ.· πόθεν ἐξαρτῶνται ; — Πίδραν
πόλιν ἐν τῇ Μακεδονικῇ Πιερῷ παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον.

§ 3-5. καὶ αὐτοί, ὡς δηλ. καὶ οἱ πρότεροι χίλιοι.—ἐπολιόρκη-
σαν, ὑποκμ. τούτου καὶ τῶν ἐπομένων ῥ. οὐχὶ τὸ καὶ αὐτοί, ἀλλὰ οἱ
συνγνωμένοι στρατοί, οἱ δις χίλιοι δηλ. μετὰ τῶν προτέρων χιλίων.
—ἀναγκαίαν=ἐπιβαλλομένην ὑπὸ τῆς ἀνάγκης.—ὡς αὐτοὺς
κατήπειγεν κτλ., αἰτιολογεῖ τὸ ἀναγκαίαν=διότι ἠνάγκαζεν αὐτοὺς
σφόδρα (γὰρ σπεύσωσιν).—ἡ Ποτ. καὶ ὁ Ἄριστεὺς παρεληλυθῶς=

ἡ κατάστασις τῆς Ποτ. καὶ ἡ ἄφιξις τοῦ Ἀριστέως.—ἀπανίστανται=ἀποχωροῦσιν.—Στρέψαν, πόλιν ἐν τῇ Μυγδονίᾳ πρὸς Β. τῆς Θέρμης.—πειράσαντες τοῦ χωρίου = δοκιμάσαντες νὰ ἐκπορθήσωσι τὸ χωρίον (δηλ. τὴν Στρέψαν).—οὐχ ἐλόντες, δηλ. αὐτὸ (τὸ χωρίον).—ἐαντῶν, γενκ. διαιρτικ.—χωρὶς δὲ=πρὸς τούτοις δέ.—τῶν ξυμμάχων (δηλ. τῶν μεινάντων πιστῶν τῆς Ἀθ.), γενικ. διαιρτικ. τοῦ πολλοῖς (δηλ. ὀπλίταις).—Παυσανίου, ἀδελφοῦ τοῦ Δέρδου (πρβλ. κεφ. 59, § 2).—νῆες . . . ἑβδομήκοντα, δηλ. αἱ 40 τοῦ Καλλίου (§ 1) καὶ αἱ 30 τοῦ Ἀρχεστράτου (κεφ. 57, § 6).—καὶ ὀλίγον=βραδέως. — τριταῖοι = κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν.—Γίγωνον, λιμένα τῆς Χαλκιδικῆς ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου.

Κεφ. 62.

§ 1-3. προσδεχόμενοι = περιμένοντες. — πρὸς Ὀλύνθου = πρὸς τὸ μέρος τῆς Ὀλύνθου.—ἐν τῷ Ἰσθμῷ, ἔνθα ἔκειτο ἡ Ποτειδαία.—ἀγορὰν...ἐπεποιήντο, πρὸς εὐκολίαν τῶν στρατιωτῶν, ἵνα οὗτοι ἔχωσι πρόχειρα τὰ τρόφιμα καὶ μὴ πλανῶνται ἀνά τὴν πόλιν πρὸς προμήθειαν αὐτῶν.—τῆς κόλεως, δηλ. τῆς Ποτειδαίας.—στρατηγὸν μὲν, προετάχθη ὁ μὲν ἀντὶ νὰ τεθῆ μεταξὺ τοῦ : τοῦ καὶ πεζοῦ, ἀπ' οὗ ἡ ἀπόδοσις τούτου κείται ἐν τῷ : τῆς δὲ ἵππου (=τοῦ δὲ ἵππικου).—ἤρηντο, ὑπερσυντλ. τοῦ αἰρουῦμαι=ἐκλέγω.—ἀπέστη=ἀφειστήκει=εἶχεν ἀποστατήσει (πρβλ. κεφ. 61, § 3).—ἄρχοντα, δηλ. τῆς Μακεδονίας.—τό. . . στρατόπεδον=τὸ στρατευμα. — ἔχοντι, ἢ δοτικ. μετὰ προηγουμένην γενκ. (Ἀριστέως), διότι τό : ἦν δὲ ἡ γνώμη τοῦ Ἀρ = ἔδοξε τῷ Ἀριστεῖ. — ἦν ἐπίωσι = ἄν ἐπέλθωσι. — Χαλκιδέας δὲ κτλ., ἐξακολουθεῖ ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ἦν ἡ γνώμη τοῦ Ἀρ.—καὶ τοὺς ἔξω ἰσθμοῦ συμμάχους, ἐννοοῦνται οἱ σύμμαχοι, οἱ μένοντες (οὐχί καὶ οἱ κατοικοῦντες ἔξω τοῦ ἰσθμοῦ) μέρος αὐτῶν ἦσαν οἱ πρὸ αὐτῶν ἀναφερόμενοι Χαλκιδεῖς. Παρατηρητέα ἢ διὰ τοῦ καὶ σύνδεσις τοῦ μέρους μετὰ τοῦ ἔλου' διὰ τοῦτο ὁ καὶ = καὶ ἐν γένει. — τὴν . . . διακοσίαν ἵππων=τοὺς διακοσίους ἵπλους.—ἐπὶ σφῆς, δηλ. ἐπ' αὐτὸν (τὸν Ἀριστεά) καὶ τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ.—κατὰ νότου β. . . τοὺς πολεμίους = ἐρχόμενοι εἰς βοήθειαν (τοῦ Ἀριστέως) ὀπισθεν αὐτῶν (τῶν Ἀθ.) νὰ θέσωσι τοὺς πολεμίους (δηλ. τοὺς Ἀθ.) ἐν μέσῳ αὐτῶν (διότι ὀπισθεν μὲν θὰ ἦτο ὁ Περδίκκας μετὰ τῶν Χαλκιδῶν καὶ

ἄλλων συμμάχων, ἔμπροσθεν δὲ ὁ Ἄριστεὺς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ).

§ 4-6. τοὺς μὲν Μακεδόνας ἱππέας, δηλ. τοὺς 600 τοῦ Φιλίππου καὶ Παυσανίου (πρὸ βλ. κεφ. 61, § 4) τὸ Μακεδόνας κείται ἐπιθετικῶς, ὡς καὶ ἐν κεφ. 63, § 2. — ἐπὶ Ὀλύμπου=ἐς Ὀλυμπον. — εἰργασίαι = κωλύσασθαι.—τοὺς ἐκεῖθεν ἐπιβοηθεῖν, βραχυλογικῶς ἀντί: τοὺς ἐκεῖ ὄντας (δηλ. Χαλκιδαῖες καὶ λοιποὺς) ἐπιβοηθεῖν (=βοηθεῖν) ἐκεῖθεν.—αὐτοὶ δέ, δηλ. ὁ Καλλίας καὶ οἱ ξυνάρχοντες· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τό: τοὺς μὲν Μακ. ἱππέας.—ἀναστήσαντες=σηκώσαντες (ἀπὸ τὴν Γίγωνα δηλ., ἔνθα [κατὰ τὸ κεφ. 61, § 4] εἶχον στρατοπεδεύσει). — ἐπειδὴ πρὸς τῷ ἰσθμῷ ἐγ. = ἄφ' οὗ ἔφθασαν πλησίον τοῦ ἰσθμοῦ.—ἀντικαθίσταντο=παρετάσσοντο ὡσαύτως (=ἀντί).—ξυνέμισγον (=συνεπλέκοντο), δηλ. οἱ Ἄθην. καὶ οἱ ἐναντίοι αὐτῶν. — καὶ ὅσοι κτλ., ἡ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: καὶ οἱ λογάδες (=οἱ ἐκλεκτοὶ) Κορινθίων τε καὶ τῶν ἄλλων, οἱ περὶ ἐκεῖνον ἦσαν.—τὸ καθ' ἑαυτοὺς=τοὺς ἀπέναγχι αὐτῶν.—ἐπεξήλθον=ἐξήλθον τῆς τάξεως αὐτῶν πρὸς ἐπίθεσιν=προεχώρησαν.—ἐπὶ πολὺ = πολὺ μακρὰν. — ἐς τὸ τεῖχος, δηλ. τῆς Ποτειδαίας. — Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ παρὰ τὴν Ποτειδαίαν, τῇ γενομένῃ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 432, ὁ φιλόσοφος Σωκράτης ἔσωσε τὴν ζωὴν τοῦ νεαροῦ Ἀλκιβιάδου κινδυνεύσαντος.

Κεφ. 63.

§ 1. ἐπαναχωρῶν = ἐν ᾧ ἐπέστρεφεν.—ὡς = ὅτε.—τὸ ἄλλο στρατεύμα, δηλ. τὸ ἐκ τῶν Ποτειδ. καὶ Πελοπον. συγκείμενον.—ἠσσημένον, μετχ. κτηγριμτκ. ἐξαρτωμένῃ πόθεν; Περὶ τοῦ πράγματος βλ. κεφ. 62, § 6. — ὀποτέρωσε διακινδ. χωρήσας = ὀποτέρωσε χωρήσας διακινδυνεύσει = εἰς ὅποιον ἐκ τῶν δύο μερῶν προχωρήσας νὰ κάμῃ ἐπικίνδυνον ἐπιχείρησιν. — ἢ ἐπὶ τῆς Ὀλ. (= ἐς Ὀλυμπον) ἢ ἐς τὴν Π., ἐπεξήγησις τοῦ ὀποτέρωσε.—ἔδωξε, δηλ. αὐτῷ (τίνι;). — ξυναγαγόντι=ἄφ' οὗ συμπυκνώσῃ. — ὡς ἐς ἐλάχιστον χωρίον=ἐς ὡς (ἐπιτακτικόν) ἐλάχιστον χ = εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγώτερον τόπον. Ἡ πυκνὴ παράταξις τοῦ στρατοῦ θὰ διηυκόλυε πολὺ τὴν διάσπασιν τῆς ἐχθρικής γραμμῆς.—δρομῶν=δρομαίως.—βιάσασθαι=βία εἰσελθεῖν.—καὶ παρήλθε παρὰ τὴν χηλὴν=καὶ ἐπέρασε πλησίον τῆς χηλῆς· χηλὴ δὲ= οἱ ἔμπροσθεν τοῦ πρὸς θάλασσαν τεύχους προβεβλημένοι λίθοι. Ὁ Ἄριστεὺς

προϋτίμησε νὰ ἔλθῃ εἰς Ποτ. δι' αὐτῆς τῆς ὁδοῦ, διότι τὸ ἀνοιγμα τῶν πυλῶν ἦτο ἐπικίνδυνον, καθ' ὅσον πρὸ αὐτῶν ἦσαν οἱ Ἄθ. καὶ ἠδύνατο καὶ οὗτοι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν, εὐθὺς ὡς ἠγνοίοντο αἱ πύλαι. — βαλλόμενός τε καὶ χαλεπῶς, παρατηρητέα ἢ σύνδεσις μετοχῆς μετὰ ἐπιρρ. = ὄχι μόνον (= τε) προσβαλλόμενος (ὑπὸ τῶν ἐπικλυζόντων τὴν χηλὴν κυμάτων καὶ τῶν τοξευμάτων τοῦ πολιορκουontos τὴν Ποτ. Ἀττικοῦ στόλου), ἀλλὰ καὶ (= καὶ) μετὰ μεγίστης δυσκολίας (δηλ. παρῆλθε).

§ 2-3. οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ὀλ. . . βοηθοί, πρβλ. κεφ. 62, § 4. — ἀπέιχε (= ἀπέχει), δηλ. ἡ Ὀλυνθος τῆς Ποτειδαίας. — μάλιστα = περίπου. — ἔστι καταφανές, δηλ. τὸ μεταξὺ τῆς Ὀλύνθου καὶ Ποτ. διάστημα. — τὰ σημεῖα ἤρθη (= ὑψώθησαν), πρβλ. κεφ. 49, § 1. τὸ ἀντίθετον κατωτέρω : τὰ σημεῖα κατεσπίασθη (= κατεβιάσθησαν). — βραχὺ τι = εἰς μικρὰν ἀπόστασιν. — ὡς βοηθήσαντες, τελικ. μετχ. — ἀντιπαρατάξαντο, δηλ. τοῖς ἀπὸ τῆς Ὀλύνθου τοῖς Π. βοηθοῖς — ὡς κωλύσαντες, κατὰ τὴν ἐντολήν, ἣν εἶχον λάβει παρὰ τοῦ Καλλίου (πρβλ. κεφ. 62, § 4). — διὰ τάχους = ταχέως. — τῶν Ἄθ., γενκ. κατῆρτκ. κτητική. — πάλιν = ὀπίσω. — ἐς τὸ τεῖχος, δηλ. τῆς Ὀλύνθου. — οὐδετέροις = οὔτε εἰς τοὺς μὲν οὔτε εἰς τοὺς δε. — παρεγένοντο, δηλ. ἐν τῇ μάχῃ. — τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους (= μετὰ σπονδῶν) ἀπέδωσαν, οἱ Ποτ. ζητήσαντες σπονδὰς πρὸς ταφήν τῶν νεκρῶν ὡμολόγησαν τὴν ἑαυτῶν ἦτταν. — τροπαῖον ἔστησαν, πρβλ. κεφ. 54, § 1. — Ἄθ. δὲ αὐτῶν, ἐξαίρεσις: δηλ. τῶν συμμάχων, ὧν αἱ ἀπώλειαι δὲν ἐγένοντο γνωσταὶ τῷ Θουκυδ. — Πρὸς τιμὴν τῶν πεσόντων ἐνταῦθα ἀνηγγέρθη ὑπὸ τῶν Ἄθ. ἐν τῇ Κεραμεικῇ μνημεῖον καὶ ἐχαράχθη ἐπιγραφὴ διατηρηθεῖσα μέχρις ἡμῶν καὶ ὑπάρχουσα ἐν τῇ Βρεττανικῇ μουσεῖῳ.

Κεφ. 64.

τὸ ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος = τὸ ἐς τὸν ἰσθμὸν τ. = τὸ ἀποβλέπον πρὸς τὸν ἰσθμὸν τεῖχος. Ἡ Ποτείδ. εἶχε δύο τεῖχη ἐν πρὸς Β. ἀποβλέπον πρὸς τὸν ἰσθμὸν καὶ ἕτερον πρὸς Ν. ἐστραμμένον εἰς τὴν Παλλήνην (πρβλ. κεφ. 56, § 2). — ἀποτείχισαντες = ἀποκλείσαντες διὰ τεῖχους (νέου, ὅπερ ἀνήγειραν οἱ Ἄθ. ὀλίγον μακρὰν τοῦ πρώτου τεῖχους τῆς Ποτείδ. ἕνεκα στενῆς πολιορκίας). — τὸ δ' εἰς τὴν Παλ. = τὸ δ' ἐστραμμένον πρὸς τὴν Παλλήνην. — ἀτείχιστον ἦν =

οὐκ ἀπειτειχίστο (ὑπὸ τῶν Ἀθ.)=δὲν εἶχεν ἀποκλεισθῆ ὑπὸ τῶν Ἀθ. διὰ (νέου) τείχους (ὡς πρὸς τὸν ἰσθμὸν βλέπον)· ἢ ἀποτείχισις τοῦ ἐς Παλλήνην τείχους γίνεται· τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Φορμίωνος (βλ. κατωτέρω § 3).—διαβάντες, δηλ. διὰ τῶν νεῶν, διότι ἐν τῇ μεταξὺ ἔκειτο ἡ Ποτειδαία.—τειχίζειν=ἀποτείχίζειν.—δεδιότες =ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο.—σφίσιν . . . γιγνομένοις δίχα=κατ' αὐτῶν, ἐὰν διηροῦντο εἰς δύο (ἐὰν δηλ. οἱ μὲν εἰργάζοντο πρὸς Β., οἱ δὲ πρὸς Ν. τῆς Ποτειδαίας).—οἱ ἐν τῇ πόλει = οἱ ἐν Ἀθήναις.—τὴν Παλλήνην, βραχυλογικῶς ἀντί : τὸ ἐς τὴν Παλλήνην (§ 1).—χρόνω ὕστερον=μετ' ὀλίγον.—ἐαυτῶν, γενκ. διαιρτκ.—Φορμίωνας, ὅστις ἀνέλαθε τὴν ἀρχιστρατηγίαν ἀντὶ τοῦ πεσόντος Καλλίου.—ἐξ Ἀφύτιος ὀρμώμενος=ἔχων τὴν Ἀφυτιν ὡς ὀρμητήριον. Ἡ Ἀφυτις ἦτο πόλις τῆς Παλλήνης παρὰ τὸν Ἰωνικὸν κόλπον· ἢ κατάληξις τῆς γενκ. -ιος Ἰωνική.—προσῆγαγε τῇ Ποτ.=ἐπλησίασεν εἰς τὴν Ποτειδ.—κατὰ βραχὺ=κατ' ὀλίγον (κεφ. 61, § 4).—κείρων=δρηῶν=λεηλατῶν.—ἐπεξῆει=ἐξήρχετο ἐκ τῆς πόλεως.—τὸ ἐκ τῆς Παλ. τεῖχος=τὸ ἐς τὴν Παλ. τεῖχος.—κατὰ κράτος =μὲ ὄλην τὴν δύναμιν = ἰσχυρῶς.—ἀμφοτέρωθεν = ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ (ὑπὸ τίνων ;) καὶ ἐκ τῆς Παλλήνης (ὑπὸ τίνων ;).—καὶ ἐκ θαλάσσης . . . ἅμα=συγχρόνως καὶ ἐκ θαλάσσης.—ναυσὶν ἐφορμούσαις=μὲ (Ἀττικὰς) ναῦς προσωρμισμένας (ἐν αὐτῇ).

Κεφ. 65.

ἀποτείχισθείσης αὐτῆς (δηλ. τῆς Ποτειδαίας) καὶ . . . ἔχων, αἰ μετχ. αἰτιολογκ. παρατηρητέα ἢ σύνδεσις ἀπολύτου μετοχῆς μετὰ μετοχῆς κατ' ὄνομαστ. πτώσιν.—σωτηρίας, δηλ. τῆς Ποτειδαίας.—ἦν μὴ τι . . . γίγνηται=ἐὰν δὲν συμβαίνει τι (δηλ. βόηθεια) ἐκ μέρους τῆς Πελοπον.—ἢ ἄλλο, δηλ. τι.—παρὰ λόγον=παρὰ προσδοκίαν.—πλὴν πεντακοσίων, συναπτόεν τῷ τοῖς ἄλλοις, ὕπερ ἀντικμ. τοῦ ξυμβούλευε=ξυμβούλευε τοῖς ἄλλοις πλὴν πεντακοσίων.—ἄνεμον (δηλ. οὖρον) τηρήσασι ἐκπλεύσαι=ἀφ' οὗ περιμείνωσιν εὐνοϊκὸν ἄνεμον ν' ἀσπλεύσωσι (δηλ. τῆς Ποτειδαίας).—ὅπως . . . ἀντίσχι=ὅπως διαρκέσῃ.—ἐπὶ πλεόν=πλείονα (=περισσότερον) χρόνον.—ἦθελεν = ἦτο πρόθυμος.—τῶν μενόντων εἶναι=να εἶναι (εἰς) ἐκ τῶν μενόντων=ν' ἀνήκῃ εἰς τοὺς μένοντας (δηλ. εἰς τοὺς πεντακοσίους).—ὡς, χρονη.—οὐκ ἔπειθε, δηλ. τοὺς Ποτει-

δαιάτας.—βουλόμενος, μετχ. αίτιολογ.— τὰ ἐπὶ τούτοις = τὰ ἀπαιτούμενα ἐν ταιαύταις περιστάσεσι.— καὶ ὅπως τὰ ἐξωθεν (=ἐξω) ἔξει ὡς ἄριστα, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ παρασκευάζειν (=ἐπιμελεῖσθαι) = καὶ νὰ φροντίζῃ πῶς τὰ ἐξω (τῆς πόλεως) νὰ ἔχωσιν ὅσον τὸ δυνατόν ἄριστα· ἢ ἔννοια: νὰ φροντίσῃ τίνι τρόπῳ νὰ πορίσθῃ ἔξω τῆς πόλεως βοήθεια.—ἔκπλουν ποιεῖται=ἐκπλεῖ.—λαθῶν. μετχ. τροπκ.—τά τε ἄλλα ξυνεπολέμει, δηλ. τοῖς Χαλκιδεῦσι=καὶ ἄλλας πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις ἔκαμνε μετὰ τῶν Χαλκ.—Σερμυλιῶν, συναπτόεν τῷ πολλοῦς· ἢ γενκ. νοητέα καὶ εἰς τὸ τῆ πόλει Σερμυλιεῖς δὲ = οἱ κάτοικοι τῆς Σερμύλης, πόλεως ἐπὶ τῆς Χερσονήσου Σιθωνίας ἀντικρὺ τῆς Ποτειδαίας ἐπὶ τῆς ἄλλης ἀκτῆς τοῦ Τορωναίου κόλπου· αὕτη ἦτο σύμμαχος τῶν Ἀθην.—λοχήσας πρὸς τῆ πόλει = ἐνεδρεύσας πλῆστον τῆς πόλεως.—καὶ Σερμυλιῶν... διέφθειρεν, ἢ φυσικῇ σειρὰ τῶν λέξεων: καὶ πολλοὺς (τῶν) Σερμυλιῶν διέφθειρε λοχήσας πρὸς τῆ πόλει (τῶν Σερμυλιῶν).—ἔς τε τὴν Πελ. ἔπρασεν, βραχυλογία:ἔς τε τὴν Πελ. ἔπειπε (ἀγγέλους) καὶ ἔπρασε (= ἐνήργει.— ὅπη (=ὅπως) . . . γενήσεται=πῶς νὰ γείνη.—μετὰ δὲ τῆς Ποτ. τὴν ἀποτείχισιν, ὑπερβατὸν σχῆμα=μετὰ δὲ τὴν ἀποτείχισιν τῆς Ποτειδ.—τοὺς ἔς καὶ χιλίους, τοὺς ἀναφερομένους ἐν κεφ. 64, § 2· οἱ δὲ λοιποὶ τρισχίλιοι ἐξηκολούθουν πολιορκοῦντες τὴν Ποτείδ., ἧτις ἐπὶ τέλους συνθηκολογεῖ τὸν χειμῶνα τοῦ 430/429.—Βοιωτικὴν, πρβλ. κεφ. 57, § 5.—ἔστιν αἰ=τινά.—πολίσιματα=μικρὰς πόλεις.

Κεφ. 66.

αἰτία μὲν αὐταί . . . ἔς ἀλλήλους=ὡς αἰτία μὲν τοῦ πολέμου ἐναντίον ἀλλήλων ταῦτα (δηλ. τὰ ἐπόμενα: ὅτι τὴν Ποτειδαίαν κτλ.)· ἢ ἀπέδοσις τοῦ μὲν ἐν τέλει τοῦ κεφ. οὐ μὲν τοι... ξυνεροῳγεί.—προσεγεγένηντο=εἶχον προστεθῆ (δηλ. εἰς τὴν αἰτίαν τὴν ἐκ τῆς Ἐπιδάμνου, περὶ ἧς πρβλ. κεφ. 55, § 2).—τοῖς μὲν Κορ., δηλ. ἔς τοὺς Ἀθηναίους (=ἐναντίον τῶν Ἀθ.).—ἐαυτῶν, δηλ. τῶν Κορινθίων.—οὔσαν... ὄντας, μετχ. ἐνδοτικαί.—καὶ Πελοπόν., διότι οἱ Κορ. εἶχον πέμψει καὶ Πελοπόν. μισθοφόρους· πρβλ. κεφ. 60.—τοῖς δ' Ἀθ. ἔς τοὺς Πελ., δηλ. αἰτία προσεγεγένηντο.—ἔς τοὺς Πελ., ἐπεκτείνει τὰς ἐχθροπραξίας εἰς ὅλους τοὺς Πελοπ., διότι ὁ Ἀριστεὺς ἐν κεφ. 60, § 1 καὶ ἐν κεφ. 62, § 1 εἶχεν οὐ μόνον Κορ.,

ἀλλὰ καὶ Πελοπ. πρὸς ὑποστήριξιν τῆς Ποτειδαίας.—ἐαυτῶν, δηλ. τῶν Ἀθην.—ἀπέστησαν=ἐκίνησαν εἰς ἀποστασίαν.—ἐλθόντες=ἐκστρατεύσαντες.—σφίσιν... ἐμίχοντο=ἐμάχοντο κατ' αὐτῶν (δηλ. τῶν Ἀθην.).—ἀπὸ τοῦ προφανοῦς=φανερά (οὐχὶ πλεόν με μυστικῶς ὑποκινήσεις πρὸς ἀπόστασιν).—οὐ... ποῦ ξυνεροῶγει (ὑπερσυντλ. τοῦ ῥ. ξυροήγνυμαι)=δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐκραγῆ.—ὁ πόλεμος, δηλ. ὁ Πελοποννησιακός.—ἀνοκοχή, πρβλ. κεφ. 40, § 4.—ἰδίᾳ=ἰδιαιτέρως(ἄνευ δηλ. τῆς ἐγκρίσεως τῶν συμμάχων αὐτῶν).

— ❖ —

B. ΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ
ΕΝ Τῇ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΩΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

(Κεφ. 67-87)

1. Αἱ ἐνέργειαι τῶν Κορινθίων πρὸς σύγκλησιν ἐν Σπάρτῃ ἐκκλησίας καὶ δημηγορία αὐτῶν.

(Κεφ. 67-71)

Κεφ. 67.

§ 1-2. πολιορκουμένης τῆς Ποτειδ.=ἐν ᾗ ἐπολιορκεῖτο ἡ Ποτεΐδαια.—οὐχ ἡσύχαζον, οἱ Κορίνθιοι.—ἀνδρῶν σφίσιν ἐνότων καὶ ἅμα περὶ τῷ χ. δεδιότες=διότι ἐνυπῆρχον (ἐν τῇ Ποτειδ.) ἄνδρες αὐτῶν (τῶν Κορ.) καὶ συγχρόνως διότι ἐφοβοῦντο περὶ τοῦ χωρίου (δηλ. τῆς Ποτειδ.). Περὶ τῆς συνδέσεως τῶν μετχ. (ἐνότων καὶ... δεδιότες) πρβλ. κεφ. 65, § 1.—παρεκάλουν τε=διὰ τοῦτο (=τε) προσεκάλουν (οἱ Κορ.).—τοὺ ξυμμάχους, τοὺς ἀνίχοντας εἰς τὴν Πελοπον.συμμαχίαν.—κατεβῶων...τῶν Ἀθ.=βοῶντες κατηγοροῦν τῶν Ἀθ.—τὴν Πελοπόν., καὶ οὐχὶ μόνον τὴν Κόρινθον, ἵνα ἐξεγείρωσιν ἔτι μᾶλλον τὴν ἀγανάκτησιν τῶν συμμάχων.—Αἰγινῆταί τε=πρὸς τούτοις καὶ οἱ Αἰγ. (οὐχὶ ὡς σύμμαχοι, διότι οὗτοι ἀπὸ τοῦ 456 π. Χ. ἦσαν ὑποτελεῖς τῶν Ἀθην.).—πρεσβευόμενοι=πέμποντες πρέσβεις.—δεδιότες, μετχ. αἰτιολογοῦσα τὸ οὐ φανε

οῦς.—κρούφα δέ, δηλ. προσβενόμενοι.—οὐχ ἥμισα=μίλιστα=κατ' ἐξοχήν.—μετ' αὐτῶν, τῶν Κορινθ.—ἐνήγον τὸν πόλεμον=ἠρέθιζον τοὺς συμμάχους εἰς τὸν πόλεμον.—κατὰ τὰς σπονδάς, τὰς τριακοντούταις τὰς συνομολογηθείσας τῷ 445 π. X.

§ 3-5: προσπαροικαλέσαντες=πρὸς τοῦτοις (ἐκτὸς δηλ. τῶν ὑπὸ τῶν Κορινθ. προσκληθέντων) προσκαλέσαντες.—τῶν ξυμμάχων, γενκ. διαίρετα. τοῦ εἶ τις=ἐκ τῶν συμμάχων (πάντα) ὅστις.—τι ἄλλο ἔφη ἡδικῆσθαι=ἔλεγον ὅτι ἔχει ἀδικηθῆ κατὰ τι ἄλλο.—ξύλλογον σφῶν αὐτῶν π. τὸν εἰωθότα=συγκαλέσαντες τὴν συνήθη ἐκκλησίαν αὐτῶν (ἦς μετεῖχον πάντες οἱ ἔχοντες ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν 30 ἐτῶν).—ἐκέλευον, δηλ. τὸν βουλόμενον τῶν παρόντων.—παριόντες=ἀναβαίνοντες εἰς τὸ βῆμα.—ἐγκλήματα ἐποιοῦντο, δηλ. πρὸς τοὺς Ἀθ.=κατηγόρουσαν τοὺς Ἀθ.—ὡς ἕκαστοι=κατὰ σειράν.—καὶ ἕτερα οὐκ ὄλ. διάφορα=καὶ ἄλλας ὄχι ὀλίγας διαφοράς.—μίλιστα δὲ=κατ' ἐξοχήν δέ.—λιμένων τε εἴργεσθαι... καί... ἀγορᾶς, τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ δηλοῦντες=ὅτι ἀπεκλείοντο τῶν λιμένων τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀθ. καὶ τῆς Ἀττικῆς ἀγορᾶς. Εἰς τὸ ψήφισμα τοῦτο προσέβησαν οἱ Ἀθ. πιθανῶς τὸ θέρος τοῦ 432 π. X. ἀμέσως μετὰ τὴν παρὰ τὰ Σύβοτα μάχην, εἰσγγομένου αὐτοῦ τοῦ Περικλέους, ὅστις μετὰ τὴν φανεράν μετὰ τῶν Κορινθίων σύμπραξιν τῶν Μεγαρέων ἐθεώρει προσήκουσαν τὴν τιμωρίαν καὶ ταπείνωσιν αὐτῶν.—παρελθόντες=ἀναβάντες εἰς τὸ βῆμα.—καί...ἐάσαντες, ὁ καὶ συνδέει τὸ τελευταῖοι μετὰ τῆς μετχ. ἐάσαντες=τελευταῖοι καὶ ἀφ' οὗ ἀφήκαν.—τοὺς ἄλλους, δηλ. συμμάχους.—ἐπεῖπον=κατόπιν (μετὰ τοὺς ἄλλους) εἶπον.—τοιαῖδε=τοιαῦτα περίπου

Κεφ. 68.

§ 1-2. τὸ πιστόν, τὸ οὐδέτ. ἀντὶ τοῦ ἀφηρημένου=ἡ πίστις=ἡ εὐλικρίνεια. Οἱ Κορ. ἐπαινοῦντες τοὺς Λακεδ. θηγεύουσι τὴν εὐνοίαν αὐτῶν (captatio benevolentiae).—ὑμᾶς, ὑπερβατόν.—τῆς καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς (=τῆς ὑμετέρας) πολιτείας καὶ ὁμιλίας, ἐκ τοῦ τὸ πιστόν=ἡ εὐλικρίνεια τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἰδιωτικοῦ σας βίου. κατ' ἔννοιαν=ἡ εὐλικρίνεια, ἣν ἔχετε εἰς τὰς πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς σχέσεις σας.—ἀπιότοτέρους=ὀλίγον δυσπίστους· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ πιστόν.—ἐς τοὺς ἄλλους ἦν τι λέγωμεν=ἐὰν λέγωμεν κακόν τι κατὰ τῶν ἄλλων (δηλ. τῶν Ἀθ.). Ἡ ἔννοια τῶν ἡγου-

μένων ἢ ἐξῆς: ἐπειδὴ σεῖς εἰσθε εἰλικρινεῖς εἰς τὰς πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς σχέσεις ὑμῶν, νομίζετε ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι εἶναι τοιοῦτοι (ὡς καὶ ὑμεῖς) καὶ δὲν πιστεύετε εἰς τὰς κατ' αὐτῶν κατηγορίας ἡμῶν. — καὶ ἀπ' αὐτοῦ=καὶ ἔνεκα αὐτοῦ (δηλ. τοῦ πιστοῦ καὶ ἀπίστου). — σωφροσύνην=σύνεσιν (διότι δὲν παραδέχεσθε ἀνεξετάστως καὶ ἀπερισκέπτως τὰς γνώμας τῶν ἄλλων). — ἀμαθία δὲ πλέονι (δηλ. ἢ σωφροσύνη)... χοῆσθε=ἀπειρίαν ὅμως ἔχετε μεγαλύτεραν. — πρὸς τὰ ἔξω πράγματα=πρὸς τὰ ἔξω τῆς Λακωνικῆς συμβαίνοντα=πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν. — προαγορευόντων ἡμῶν=ἐν ᾧ ἡμεῖς προελέγομεν. — περὶ ὧν=περὶ τούτων, ἄ. — τὴν μάθησιν ἐποιεῖσθε=ἐμανθάνετε· ἢ περίφρασις καθιστᾷ τὴν ἔννοιαν ἐντονωτέραν. — τῶν λεγόντων... ὑπενοεῖτε, ὡς, πρόλογψις=ὑπενοεῖτε ὡς οἱ λέγοντες. — ἔνεκα τῶν αὐτοῖς ἰδίᾳ διαφόρων=ἔνεκα τῶν ἰδιωτικῶν αὐτῶν συμφερόντων· τὰ διάφορα, ἐνταῦθα=συμφέροντα (ἐκ τοῦ ἐνεργητ. διαφέρομαι)· ἀλλαχοῦ (πρβλ. κεφ. 56, § 1—κεφ. 67, § 4) =αἱ διαφοραὶ (ἐκ τοῦ μέσου διαφέρεσθαι). — καὶ δι' αὐτό, ἐπειδὴ δηλ. οὕτω ὑπενοεῖτε. — πάσχειν, δηλ. ἡμᾶς. — ἐπειδή, χρονκ. — ἐν τῷ ἔργῳ=ἐν τῷ πάσχειν αὐτῷ. — παρεκαλέσατε=προσεκαλέσατε· περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 67, § 3. — ἐν οἷς, συναπτόεν τῷ οὐκ ἦκιστα (=μάλιστα)=μεταξὺ τῶν ὁποίων κατ' ἐξοχίην. — ὄσω καὶ... ἀμελούμενοι, ἐν αὐτοῖς κεῖται ἡ πρόθεσις τοῦ λόγου. — ὄσω=καθ' ὅσον. — ἐγκλήματα=παράπονα. — ὑπὸ μὲν Ἀθ. ὑβριζόμενοι... ἀμελούμενοι=διότι ὑπὸ μὲν τῶν Ἀθ. ἀδικούμεθα, ὑφ' ὑμῶν δὲ ἀμελούμεθα. Παρατηρητέα ἐν τῷ προομίῳ ἢ ῥητορικῇ τέχνῃ, μεθ' ἧς ὁ Κόρ. ῥήτωρ ἐλέγχει πικρῶς, ἀλλὰ καὶ περιποιεῖται τὸν ἐλεγχόμενον (πιστὸν—ἀπίστους, σωφροσύνην—ἀμαθία, ἀμελούμενοι).

§ 3-4. ἀφανεῖς που=κάπου ἐν κρυπτῷ. — ὄντες, οἱ Ἀθηναῖοι. — ὡς οὐκ εἰδόσι, δηλ. ὑμῖν, ὅπερ ἐκ τοῦ προσέδει=θὰ εἶχετε σεῖς ἀνάγκην καὶ ἄλλῃς (=προσ) διδασκαλίας ὡς ἀγνοοῦντες. — νῦν δέ, διὰ τοῦ δὲ γίνεται ἀντίθεσις τοῦ ἀπραγματοποιήτου πρὸς τὸ πραγματικόν. — τί δεῖ=τίς ἢ ἀνάγκη. — μακρογορεῖν, δηλ. ἡμᾶς τοὺς ξυμμάχους, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται ἡ γενκ. ὧν=γὰ μακρογορῶμεν ἡμεῖς οἱ σύμμαχοι ἐκ τῶν ὁποίων. — τοὺς μὲν δεδουλωμένους ὁρᾶτε =ἄλλους μὲν βλέπετε ὅτι ἔχουσιν ὑποδουλωθῆ. Ἐγνωσῶνται οἱ Αἰγινῆται, εἰς οὓς οἱ Ἀθ. δὲν παρεῖχον τὴν διὰ τῶν σπονδῶν ἐπηγγελημένην αὐτονομίαν (πρβλ. κεφ. 67, § 2). — τοῖς δ' ἐπιβουλευόντας

αυτούς, ἢ μετχ. ἐκ τοῦ ὁρᾶτε=κατ' ἄλλων δὲ (βλέπετε) αὐτούς (τοὺς ἸΑθ.) ἔχοντας ἐχθρικούς σκοπούς. Ἐννοοῦνται οἱ Μεγαρεῖς, οὗς οἱ ἸΑθ. ἐκώλυσαν τῶν λυμένων τῶν ἐν τῇ ἸΑθ. ἀρχῇ καὶ τῆς ἸΑττικῆς ἀγορᾶς (πρβλ. κεφ. 67, § 4).—δεδουλωμένους... ἐπιβουλεύοντας, παρατηρητέα ἢ μετάβασις ἐκ τοῦ παθ. ῥ. εἰς τὸ ἐνεργητικόν. — οὐχ ἦκιστα=μάλιστα. — τοῖς ἡμετ. ξυμ., ἢ δοτκ. ἐκ τοῦ ἐπιβουλεύοντας. Ἐννοοῦνται ἰδίᾳ οἱ Κερκυραῖοι καὶ οἱ Ποτειδαῖται, οἵτινες ὡς ἄποικοι τῶν Κορ. ἦσαν οἱ φυσικοὶ συγγενεῖς καὶ σύμμαχοι αὐτῶν. — καὶ ἐκ πολλοῦ (δηλ. χρόνου) προπαρασκευασμένους=καὶ ὅτι πρὸ πολλοῦ αὐτοὶ (οἱ ἸΑθ.) εἶναι προπαρασκευασμένοι ἢ μετχ. ἂν καὶ συνδέεται ταῖς ἡγουμέναις μετχ. οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν μετὰ τοῦ ὄν.—εἴποτε πολεμήσονται (=πολεμηθήσονται)=ἂν ποτε πολεμηθῶσι· κατ' ἔννοιαν=διὰ τὸν ἐνδεχόμενον πόλεμον (κατὰ τῶν Πελοπ.).—οὐ γὰρ ἂν... εἶχον... καὶ... ἐπολιόρκουν, δηλ. εἰ μὴ προπαρασκευασμένοι ἦσαν=διότι ἄλλως δὲν θὰ κατεῖχον καὶ δὲν θὰ ἐπολιόρκουν.—ὑπολαβόντες = λάθρᾳ (=ὑπο) καταλαβόντες. — βία ἡμῶν=παρὰ τὴν θέλησιν ἡμῶν. — τὸ μὲν, καθ' ἔλξιν πρὸς τὸ ἐπικαιρότατον, ἀντί: ἢ μὲν, δηλ. ἢ Ποτειδαῖα. — ἐπικ. χωρίον, δηλ. ἐστὶ=εἶναι καταλληλοτάτη θέσις. — πρὸς τὸ ἐπιθράκης ἀποχωρῆσθαι, δηλ. αὐτῶ (τῷ χωρίῳ)=ὥστε νὰ ὠφελῆται τις ἐξ αὐτῆς (τῆς θέσεως) ὡς πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις του κατὰ τῶν παραλίων τῆς Θράκης. Ἡ ἔννοια: Ἡ Ποτειδαῖα κεῖται ἐν οὕτω καταλλήλῳ θέσει, ὥστε ἔχων τις αὐτὴν ὡς ὀρμητήριον δύναται νὰ ὠφελῆθῃ εἰς μέλλοντα πόλεμον κατὰ τῶν παραλίων τῆς Θράκης. — ἢ δέ, δηλ. ἢ Κέρκυρα. — ἂν... παρέσχε, δηλ. ἐὰν δὲν ἐβούληθον αὐτὴν οἱ ἸΑθ.—τοῖς Πελοπον., οὐχὶ μόνον τοῖς Κορ. Τοῦτο ἐπιτηδες λέγει ὁ ῥήτωρ, ἵνα διεγείρῃ τὴν εὐνοίαν τῶν Πελοπον.

Κεφ. 69.

§ 1. τῶνδε=τούτων (δηλ. τῶν εἰρημένων κακῶν).—ὕμεις, δηλ. ἐστέ.—τό τε πρῶτον εἰσάντες=διότι καὶ κατ' ἀρχὰς ἀφήκατε.—αὐτούς, δηλ. τοὺς ἸΑθην.—μετὰ τὰ Μηδικὰ=μετὰ τοὺς Περσικούς πολέμους. — κρατῦναι = νὰ ὀχυρώσωσιν. Ἡ ὀχύρωσις τῶν ἸΑθηνῶν ἐγένετο τῷ 479 π. Χ. — στῆσαι=νὰ ἀνεγείρωσιν. Ἡ ἀνεγερσις τῶν μακρῶν τειχῶν ἐγένετο τῷ 459 π. Χ.—ἐς τότε τε αἰεὶ ἀποστεροῦντες=καὶ διότι μέχρι τοῦδε ἀδιαλείπτως ἀποστε-

ρεῖτε. — τοὺς ὑπ' ἐκείνων δεδουλωμένους, εἰρωνικῶς ἀντί: τοὺς ἐκείνων ξυμμάχους. — τοὺς ὑμετέρους... ξυμ..., δηλ. τοὺς Αἰγινήτας, Μεγαρεῖς καὶ Ποτειδαίαιτας. — ἤδη = τῶρα πλέον. — οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος κτλ., ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ διατὶ εἶπεν ὁ ῥήτωρ ἀποστεροῦντες καὶ οὐχὶ ἑῶντες ἀποστερεῖν, ὑπερ ἀνέμενέ τις. — παῦσαι, δηλ. τινὰ τοῦ δουλοῦσθαι. — περιορῶν δέ=ἀδιαφορῶν δέ. — αὐτό, δηλ. τὸ δουλοῦσθαι. — εἶπερ καὶ τὴν ἀξ. τῆς ἀρ. ὡς ἐλ. τὴν Ἑλ. φέρεται=καὶ μάλιστα ἐὰν ἔχη τὸν ἔπαινον τῆς ἀρετῆς ὡς ἐλευθερωτῆς τῆς Ἑλλάδος. Ταῦτα λέγων ὑπονοεῖ τοὺς Λακεδ., οἵτινες συνήθιζον νὰ καυχῶνται ὅτι εἶναι ἐλευθερωταὶ τῆς Ἑλλάδος.

§ 2-3. νῦν γε=τῶρα τέλος πάντων. — ξυνήλθομεν, εἰς ἐκκλησίαν πρὸς σύσκεψιν. — ἐπὶ φανεροῖς=διὰ φανερὸν σκοπόν. — χρῆν γὰρ κτλ., δηλ. εἰ ἐπὶ φανεροῖς ξυνήλθομεν=διότι ἄλλως ἔπρεπε κτλ. — οὐκ εἰ ἄδ. ἔτι σκοπεῖν = νὰ σκεπτόμεθα ὅχι πλέον ἐὰν ἀδικούμεθα. — καθ' ὅτι ἀμυνόμεθα, δηλ. αὐτοὺς (τοὺς Ἀθ.)=τίνι τρόπῳ θὰ ἀποκρούσωμεν αὐτούς. — δρῶντες... οὐ μέλλοντες, βεβουλευμένοι πρὸς οὐ διεγν. ἤδη, ἀντιθέσεις=ἐνεργοῦντες... καὶ οὐχὶ βραδύνοντες, ἀποφασισμένοι: πρὸς μὴ ἀποφασίσαντας ἀκόμη. — οἷα ὀδῶ (=τίνι τρόπῳ) οἱ Ἀθ., δηλ. χωροῦσιν. — κατ' ὀλίγον=ὀλίγον κατ' ὀλίγον. — ἐπὶ τοὺς πέλας=ἐναντίον τῶν ἄλλων. — λανθάνειν μὲν οἰόμενοι = ἐν ὄσφ μὲν νομίζουσιν ὅτι μένουσιν ἀπαρατήρητοι. — διὰ τὸ ἀναίσθητον ὑμῶν = διὰ τὸ μὴ αἰσθάνεσθαι ὑμᾶς = διότι σεῖς δὲν ἐννοεῖτε (τοὺς κρυφίους σκοποὺς αὐτῶν). — ἦσσαν θαρσοῦσι = ὀλιγώτερον θάρρος ἔχουσι (διὰ τὸν φόβον μὴ νοηθῶσιν): ὁ β' ὅρος: εἰ ἔγνωσαν ὑμᾶς εἰδότης περιορᾶν. — γνόντες δὲ (δηλ. ὑμᾶς) εἰδότης περιορᾶν = ὅταν ὅμως νομίσωσιν ὅτι σεῖς ἐν ᾧ γνωρίζετε (τοὺς σκοποὺς αὐτῶν) ἀδιαφορεῖτε. — ἰσχυρῶς ἐγκείσονται=μετὰ δυνάμεως θὰ ἐπιτεθῶσιν.

§ 4-6. οὐ τῇ δυνάμει... ἀλλὰ τῇ μελλήσει=οὐχὶ διὰ τῆς (στρατιωτικῆς) δυνάμεως... ἀλλὰ διὰ τῆς ἀπειλῆς ὅτι ἐν τῇ μέλλοντι θὰ ἐνεργήσῃτε. — ἀμυνόμενοι... καταλύοντες (=πειρώμενοι καταλύειν), μτχ. τροπκ. = ἀποκρούοντες... προσπαθούντες νὰ καταλύητε. — οὐκ ἀρχομένην... διπλασιουμένην (=διπλασιαζομένην) δέ=ὅχι ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῆς, ἀλλ' ὅταν διπλασιάζηται. — τὴν αὔξησιν τῶν ἐχθρῶν, δηλ. τῶν Ἀθ. τοῦτο λέγει, ἵνα μᾶλλον ἐξερεθίσῃ τοὺς Λακ. κατ' αὐτῶν. — διπλασιουμένην, κατὰ ζεῦγμα νοητέον ἐκ τοῦ

αὔξησιν τὸ δύναμιν.—καίτοι = καὶ ὅμως.—ἀσφαλεῖς, ἐνταῦθα =
 προνοητικοί.—ὧν (= ἄλλ' ὑμῶν) ἄρα ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει
 = ἄλλ' ἢ περὶ ὑμῶν φήμη, ὡς ἐφάνη ἐκ τῶν ὑστέρων (= ἄρα), ἦτο
 ἀνωτέρα τῆς πραγματικότητος. Ἡ ἔννοια: ἐφημιζέσθε ὡς προνοη-
 τικοί, ὅσον πράγματι δὲν εἴσθε. Ὁ παρατκ. μετὰ τοῦ ἄρα σημαί-
 νει ὅτι ἡ νῦν ἀναγνωριζομένη ἀλήθεια πρότερον ἠγνοεῖτο. — τὸν
 Μῆδον = τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, δηλ. τὸν Ξέρξην· οὕτω καὶ
 κατωτέρω τὸν βάρβαρον.—ἐπὶ τὴν Πελ. ἐλθόντα = ὅτι ἦλθε μέχρι
 τῶν ὀρίων τῆς Πελ.—πρότερον... ἢ...προαπαντῆσαι = πρὶν προα-
 παντῆσαι (δηλ. αὐτῶ) = προτοῦ ἐξέλθωσιν εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ.
 —τὰ παρ' ὑμῶν, δηλ. ἐλθόντα = τοὺς ἡμετέρους στρατιώτας· ἢ
 αἰτιατκ. ὑποκείμε. τοῦ ἀπρμφ. προαπαντῆσαι. Ἴσως ἔννοεῖ ἐνταῦθα
 τὸν Λεωνίδα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. — ἀξίως, δηλ. ὑμῶν. — οὐχ
 ἐκάς... ἄλλ' ἐγγὺς ὄντας = ἐν ᾧ δὲν εἶναι μακρὰν... ἀλλὰ πλησίον.
 — ὥσπερ ἐκεῖνον, ἢ αἰτιατκ. καθ' ἕλξιν ἀντίζουμοστ.: ὥσπερ ἐκεῖ-
 νός (ἔστι).—περιοράτε = παραβλέπετε.—ἀντὶ τοῦ ἐπελθεῖν αὐτοὶ
 = ἀντὶ τοῦ γὰ ἐπέλθητε σεις αὐτοὶ (κατὰ τῶν Ἀθ.).—ἀμύνεσθαι
 βούλεσθε μᾶλλον ἐπιόντας = προτιμάτε γὰ ἀποκρούητε αὐτοὺς
 ἐπερχομένους.—καὶ ἐς τύχας... καταστῆναι = καὶ γὰ περιέλθητε
 εἰς τὰς ἀδύλους περιπετείας τοῦ πολέμου.—πρὸς πολλῶ δυνατω-
 τέρους, σκοπῆτως ὑπερβάλλει τὴν τῶν Ἀθ. δύναμιν, ἵνα ἐρεθίσῃ
 τοὺς Λακεδ.—ἀγωνιζόμενοι, μτχ. τροπκ.—ἐπιστάμενοι = ἂν καὶ
 γνωρίζητε.—καὶ τὸν βάρβαρον αὐτόν... τὰ πλείω σφαλέντα καὶ...
 ἡμᾶς περιγεγενημένους = ὅτι καὶ ὁ βάρβαρος αὐτὸς περιέπεσεν εἰς
 πλείστα σφάλματα καὶ... ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν δειχθῆ ὑπέρτεροι.—περὶ
 αὐτῶ = ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Τοιοῦτον σφάλμα ἦτο τὸ ναυ-
 μαχῆσαι ἐν τῷ στενῷ τῆς Σαλαμίως.—πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθ. =
 ἀπέναντι αὐτῶν τῶν Ἀθ.—πολλὰ ἤδη = πολλάκις μέχρι τοῦδε. —
 τοῖς ἁμαρτήμασιν αὐτῶν = ἔνεκα τῶν ἁμαρτημάτων αὐτῶν.—ἢ τῆ
 ἀφ' ὑμῶν τιμωρία = παρὰ ἔνεκα τῆς ἐκ μέρους ὑμῶν βοήθειας.—
 αἶ γε ὑμέτεροι (= ὑμῶν) ἐλπίδες = αἶ πρὸς ὑμᾶς ἐλπίδες τοῦλάχισ-
 στον.—που = δήπου = βεβαίως.—τινας, ἔννοεῖ τοὺς Θεσίους καὶ
 Εὐβοεῖς.—καὶ ἀπαρασκεύους διὰ τὸ πιστεῦσαι, δηλ. ὑμῖν = οὔτινας
 ἀκόμη καὶ ἀπαράσκευοι εἰμῖν, διότι ἐπίστευσαν (εἰς ὑμᾶς). Δει-
 νώνει ἐπίτηδες τὰ σφάλματα τῶν Λακ., ἵνα ἐξερεθίσῃ ἔτι μᾶλλον
 αὐτούς.—καὶ μηδεὶς κτλ., ἀναγκαῖα ἢ παρατήρησις αὕτη, ἵνα μὴ

διεγερθῆ ἢ ἀγανάκτησις τῶν Λακ. διὰ τὴν τραχύτητα τῶν φράσεων.
 —ἐπ' ἔχθρα τὸ πλέον (= μᾶλλον) ἢ (ἐπ') αἰτία= ἀπὸ ἔχθραν μᾶλλον παρὰ ἀπὸ φιλικὸν παράπονον.—τάδε= ταῦτα.—αἰτία . . . φίλων . . . ἁμαρτανόντων, κατηγορία . . . ἀδικησάντων (δγλ. ἐστί)= τὸ μὲν φιλικὸν παράπονον ἀπευθύνεται κατὰ ἀνδρῶν φίλων οὐχὶ ὀρθῶς σκεπτομένων, ἢ δὲ κατηγορία κατ' ἀνδρῶν ἐχθρῶν ἀδικησάντων.

Κεφ. 70.

§ 1. καὶ ἅμα (= καὶ συγχρόνως), ἐκτὸς τοῦ ὅτι δγλ. ὡς φίλοι παραπονοῦμεθα καθ' ὑμῶν· εἶναι δευτέρα αἰτιολογία τῆς τραχείας αὐτῶν ἐκφράσεως.—εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι, δγλ. ἄξιοί εἰσιν= ἡμεῖς ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους.—ἄξιοι . . . εἶναι . . . τοῖς π. φόγον ἐπενεγκεῖν = ὅτι δικαιούμεθα νὰ ἐκφράσωμεν μομφὴν κατὰ τῶν ἄλλων (δγλ. τῶν Λακ.).—ἄλλως τε καὶ μεγάλων τῶν διαφεροκαθεστώτων (= ὄντων)= καὶ μάλιστα ἐπειδὴ μεγάλα εἶναι αἱ ὑπάρχουσαι διαφοραὶ (τοῦ χαρακτῆρος ὑμῶν καὶ τῶν ἸΑθ).—ἡμῖν γε δοκεῖτε= εἰς ἡμᾶς τοῦλάχιστον φαίνεσθε· ἐκ τούτου ἐξαρκτ. τὰ ἀπρμφ. οὐκ αἰσθάνεσθαι οὐδ' ἐκλογίσασθαι (= καλῶς σκέψασθαι)= ὅτι δὲν ἔχετε γνῶσιν οὐδὲ ἐσκέφθητε καλῶς.—πώποτε= ποτὲ ἕως τώρα.—πρὸς οἴους . . . καὶ ὅσον . . . καὶ ὡς πᾶν . . . ἔσται= οἴοι εἰσιν οἱ ἸΑθ., πρὸς οὓς ὁ ἀγὼν ὑμῖν ἔσται, καὶ ὅσον διαφέρουσιν ὑμῶν καὶ ὡς πᾶν (διαφέρουσιν ὑμῶν) = ποῖοι εἶναι οἱ ἸΑθ., πρὸς οὓς σεῖς θ' ἀγωνισθῆτε, καὶ πόσον διαφέρουσιν ὑμῶν καὶ ὅτι παντελῶς διαφέρουσιν ὑμῶν παρατηρητέα ἢ σύνδεσις πλαγίων ἐρωτηματ. προτάσεων (οἴοι . . . καὶ . . . ὅσον) μετὰ εἰδικῆς προτάσεως (ὡς πᾶν διαφ)· πρβλ. καὶ κεφ. 69, § 3 «οἷα ὁδῶ καὶ ὅτι . . . χωροῦσιν».

§ 2 ὁ. οἱ μὲν γε κτλ.= οὗτοι μὲν βεβαίως· ἀσύνδετον ὡς ἐπεξήγησις τὰ διαφέροντα (§ 1= αἱ διαφοραὶ) ἀπαριθμοῦνται διὰ τῶν οἱ μὲν γε κτλ. (§ 2), αἰθις δὲ (§ 3), καὶ μὴν (§ 4), ἔτι δὲ (§ 6).—νεωτεροποιοί, δγλ. εἰσὶ = εἶναι νεωτερισταί= ἐπιθυμηταὶ νέων πραγμάτων.—ἐπινοῆσαι ὄξεῖς= ταχεῖς εἰς τὸ νὰ ἐφεύρωσι σχέδια.= καὶ ἐπιτελέσαι ἔργω= καὶ δι' ἔργου νὰ ἐκτελέσωσιν.—ὁ ἂν γνῶσιν= ὅ, τι ἂν ἀποφασίσωσιν.—ὑμεῖς δέ, ἐκ τοῦ ὄξεῖς νοητέον τό οἴοι τ' ἔστέ (= εἰσθε ἱκανοί).—ἐπιγνώναι= ἐπινοῆσαι.—ἐξεκείσθαι= ἐπιτελέσαι. Παρατηρητέα αἱ ἀντιθέσεις: νεωτεροποιοί—τὰ ὑπάρχοντα σφῆζειν, ἐπινοῆσαι ὄξεῖς—ἐπιγνώναι μηδέν, ἐπιτελέσαι ἔργω,

ὁ ἂν γνώσιν — ἔργῳ οὐδὲ τἀναγκαῖα ἐξικέσθαι. — αὐτῆς δέ, ἐνταῦθα
 = πρὸς τούτοις δέ. — παρὰ δύναμιν = παρ' ὅσον δύνανται. — τολ-
 μηταί. . . κινδυνευταί, περὶ τῶν εἰς -της οὐσιαστ. παρὰ Θουκυδ.,
 καθὼς καὶ περὶ τοῦ ὁμοιοτελεύτου, βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 62. — παρὰ
 γνώμην κινδ. = ῥιψοκίνδουνοι παρὰ τὴν ἀρχικὴν τῶν ἀπόφασιν. —
 ἐπὶ τοῖς δεινοῖς = ἐν τοῖς φοβεροῖς = πρὸ τῶν κινδύνων. — τὸ δ' ὑμέ-
 τερον, δηλ. ἐστὶ = συνήθεια δ' ὑμῶν εἶναι· ἐκ τούτου ἐξαργ. τὰ
 ἀπρμφ. προῦξαι, πιστεῦσαι, οἶεσθαι. — τῆς δυνάμεως ἐνδεᾶ προῦξαι
 = νὰ πράξῃται κατώτερα τῆς δυνάμεώς σας· τούτο εἶναι τὸ ἀντίθε-
 τον τοῦ: παρὰ δύναμιν τολμηταί. — τῆς γνώμης μηδὲ τοῖς βεβαίους
 πιστεῦσαι = μηδὲ εἰς τὰ ἀσφαλῆ τῆς ἀποφάσεώς σας νὰ ἐχῆτε
 πεποθήσιν· τούτο ἀντιτίθεται πρὸς τό: παρὰ γνώμην κινδυνευταί.
 — τῶν τε δεινῶν μηδ. οἶεσθαι ἀπολ. = καὶ νὰ νομίζεται ὅτι οὐδέ-
 ποτε θ' ἀπαλλαγῆτε τῶν δεινῶν· τούτο ἀντιτίθεται πρὸς τό: ἐπὶ
 τοῖς δεινοῖς εὐέλπιδες. — καὶ μὴν = πρὸς τούτοις δέ. — ἄκοικοι πρὸς
 ὑμῖς μελλητῆς = προθυμότεροι (παραβαλλόμενοι) πρὸς ὑμᾶς ὄντας
 θραδεῖς. — τῇ ἀπουσίᾳ = διὰ τῆς ἀπομακρύνσεώς των ἐκ τῆς πατρί-
 δος. — ἂν τι κτᾶσθαι = ὅτι δύνανται ν' ἀποκτήσωσιν τι. — τῷ ἐξέλθῃν
 = διὰ τῶν ἀποδημιῶν σας εἰς ἐκστρατείας. — τὰ ἐτοῖμα = τὰ ὑπάρ-
 χοντα. — κρατοῦντές τε τῶν ἐχθρῶν = καὶ ὅταν νικῶσι τοὺς ἐχθρούς.
 — ἐπὶ πλεῖστον, δηλ. χρόνον. — ἐξέρχονται = κάμνουσιν ἐκστρατείαν.
 — ἐπ' ἐλάχιστον, δηλ. χρόνον. — ἀναλίπτουσιν = ἀθυμοῦσιν.

§ 6-9. τοῖς μὲν σώμασιν ἄλλοτριωτάτοις (δηλ. οὔσι τῆς πόλεως)
 χροῦνται = τὰ μὲν σώματα, ἐν ᾧ εἶναι ὅλως ξένα τῆς πόλεως, μετα-
 χειρίζονται ὑπὲρ αὐτῆς. — τῇ γνώμῃ δὲ οἰκειοτάτῃ (δηλ. οὔσῃ ἐαυ-
 τοῖς) χροῦνται ἕς τὸ πρᾶσ. τι ὑπὲρ αὐτῆς = τὴν δὲ διάνοιαν, ἐν ᾧ
 εἶναι ἰδική των, μεταχειρίζονται, ἵνα πράττωσιν τι ὑπὲρ αὐτῆς (δηλ.
 τῆς πόλεως). Ἡ ἔννοια: οἱ Ἄθ. καὶ τὰ σώματα, καὶ τὴν διάνοιαν
 προθύμως διαθέτουσιν ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἂν καὶ δὲν ἔχουσι τοὺς
 νόμους τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες ὄφειλον ν' ἀνήκωσι γνώμῃ (= *ψυχῇ*)
 τε καὶ σώμασιν εἰς τὴν πολιτείαν. — ἃ μὲν ἂν... μὴ ἐξέλθω-
 σιν = εἰάν μὲν τίνα μὴ ἐξέλθωσιν (= ἐκτελέσωσιν). — οἰκεία στέ-
 ρεσθαι = ὅτι ἰδικά των στεροῦνται. — ἃ δ' ἂν... κτήσονται = εἰάν
 δὲ τίνα κτήσονται. — ἐπελθόντες, δηλ. τοῖς πολεμίοις. — ὀλίγα πρὸς
 τὰ μέλλοντα = ὀλίγα ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ μέλλοντα (= πρὸς τὰς
 ἐκ τοῦ μέλλοντος προσδοκίας των). — τιχεῖν προῦξαντες = προῦξαι·

ἐκ τοῦ ἡγοῦνται. — ἦν δ' ἄρα του (=τινός) καὶ πείρα σφαλ = ἐάν δὲ τυχόν καὶ ἀσπειρώμενοί τινος ἀποτύχωσιν (αὐτοῦ). — ἀντελπίσαντες = ἀντι αὐτῶν (τὰ ὅποια δὲν κατώρθωσαν) ἐλπίσαντες. — ἐπλήρωσαν. γνωμικὸς ἀόρ. = ἀναπληροῦσι. — τὴν χρεΐαν = τὴν ἔλλειψιν. — μόνου ἔχουσι . . . καὶ ἐλπίζουσι, προῦστερον. — μόνου ἔχουσι . . . γνῶσι, ἢ ἔγνωσι: ἐλπίς καὶ κτήσις διὰ τοὺς Ἰ.Αθ. ἦσαν ἐν καὶ τὸ αὐτό, διότι καὶ πρόθεσις καὶ ἐκτέλεσις συνέπιπτον εἰς ἓν. — διὰ τὸ . . . ποιεῖσθαι ὧν ἂν γνῶσι = διότι ταχέως ἐπιχειροῦσιν ὅσαδὴποτε ἀποφασίσωσιν. — τοῦ αἰῶνος = τοῦ βίου. — καὶ (διὰ τὸ) μήτε ἑορτήν ἄλλο τι ἡγεῖσθαι = καὶ διότι οὐδὲν ἄλλο θεωροῦσιν ὡς ἑορτήν. Ῥητορικὴ ὑπερβολή. — ξυμφοράν, κατγρμ. = ὡς δυστυχίαν. — οὐχ ἦσσαν = μᾶλλον. — εἰ . . . φαίη = ἐάν ᾤθελεν εἶπει. — ξυνελὼν = τὸ πᾶν ἐν ὀλίγοις συγκεφαλαίωσας = ἐν συντόμῳ. — πεφυκέναι ἐπὶ τῷ κτλ. = ὅτι ἐκ φύσεως ἔχουσι πλασθῆν ἐπὶ τῷ σκοπῷ μήτε αὐτοὶ γὰ ἔχωσιν ἡσυχίαν μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους γ' ἀφίνωσι (δηλ. γὰ ἔχωσιν ἡσυχίαν).

Κεφ. 71.

§ 1-3. ταύτης . . . τοιαύτης ἀντικ. πόλεως = ἂν καὶ αὐτῇ, τοιαύτῃ (δηλ. ἐπικίνδυνος) οὕσα πόλις, εἶναι ἀντίπαλος. — διαμέλλετε = πάντοτε βραδύνετε. — οἴεσθε . . . οὐ = οὐκ οἴεσθε. — τὴν ἡσυχίαν τούτοις τῶν ἀνθ. . . ἀρκεῖν = ἔτι ἡσυχία διαμένει ἐπὶ πλεῖστον χρόνον εἰς τούτους ἐκ τῶν ἀνθρώπων. — οἱ ἂν τῇ μὲν π.δ. προύσσωσι = οἵτινες κατὰ μὲν τὴν παρασκευὴν δίκαια πράττουσι· κατ' ἔγνωσαν: οἵτινες δὲν παρακινεῖνται ὑπὸ τῶν προετοιμασιῶν γὰ ἀδικῶσι. — τῇ δὲ γνώμῃ, ἦν ἀδ., δηλοῖ ὧσι μὴ ἐπιτρέφοντες = κατὰ δὲ τὴν ἀπόφασιν εἶναι φανεροὶ ὅτι, ἂν ἀδικῶνται, δὲν θὰ ἐπιτρέψωσι τούτο (δηλ. τὸ ἀδικεῖσθαι). — ἀλλ' ἐπὶ τῷ μὴ κτλ. = ἀλλὰ θεωρεῖτε ὅτι τὸ δίκαιον ἔγκειται εἰς τούτο, εἰς τὸ γὰ μὴ λυπήτε τοὺς ἄλλους καὶ σεις αὐτοὶ γὰ μὴ βλάβησθε ἀμυνόμενοι. — πόλει ὁμοίᾳ παροικοῦντες = ἐάν κατῆκετε πλησίον πόλεως ὁμόφρονος. — ἂν . . . ἐτυγχάνετε τούτου = ἠθέλετε τυγχάνει τούτου (δηλ. τοῦ μὴ λυπεῖν καὶ βλάπτεσθαι). — ἄρα = πρὸ ὀλίγου (ἐν κεφ. 70, § 2). — ἀρχαιότροπα = ἀρχαϊκά. — τὰ ἐπιτηδεύματα = αἱ συνήθειαι, ἢ πολιτικῇ (πρόβλ. κεφ. 32, § 3). πρὸς αὐτούς, βροχόλγκ. ἀντί: πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν (τῶν Ἰ.Αθ.) ἢ πρὸς = ἐν συγκρίσει. — ἀνάγκη δὲ . . .

κρατεῖν, τὸ πλῆρες: ἀνάγκη δ' (ἐστὶ) (καὶ) τὰ ἐπιγιγνώμενα (τῶν ἐπιτηδευμάτων) αἰεὶ κρατεῖν (τῶν ἀρχαιοτρόπων), ὥσπερ καὶ τὰ ἐπιγιγνώμενα τέχνης αἰεὶ κρατεῖ=εἶναι: δὲ ἀνάγκη καὶ οἱ νεωτερισμοὶ (ἐν τῇ πολιτικῇ) πάντοτε νὰ ἐπικρατῶσι, καθὼς οἱ νεωτερισμοὶ ἐν πάσῃ τέχνῃ ἐπικρατοῦσι. — νόμιμα = ἐπιτηδεύματα = ἔθιμα, πολιτικὰ ἀρχαί. — ἀριστα, δηλ. ἐστίν. — ἀναγκαζομένοις, δηλ. ἀνθρώποις: ἐκ τούτου τό: ἵεναι πρὸς πολλὰ (=πολλοῖς ἐπιχειρεῖν)=εἰς ἀνθρώπους ἀναγκαζομένους νὰ ἐπιχειρῶσι πολλὰ. — πολλῆς, ἀναφορικῶς πρὸς τὸ προηγούμενον πολλὰ μετ' ἐμφάσεως προτάσσεται τοῦ καὶ ἀντὶ νὰ ἐπιταχθῇ τούτου (καὶ πολλῆς). — ἐπιτεχνήσεως = ἐπινοήσεως, καινοτομίας. — δεῖ = εἶναι: ἀνάγκη. — διόπερ=διὰ τοῦτο ἀκριβῶς. — τὰ τῶν Ἀθ. (δηλ. νόμιμα) ... ἐπὶ πλέον ὑμῶν (=μᾶλλον ἢ τὰ ὑμέτερα [δηλ. νόμιμα]) κεκαίνωται=ἡ πολιτικὴ τῶν Ἀθ. μᾶλλον ἢ ἡ ἰδική σας ἔχει νεωτερισμούς. — ἀπὸ τῆς πολυλειριᾶς=ἕνεκα τῆς πολλῆς (αὐτῶν) πείρας.

§ 4-7 μέχρι τοῦδε ... = μέχρι τούτου τοῦ σημείου. — ὠρίσθω ὑμῶν ἢ βο. = ἄς περιορισθῇ, ἄς σταματήσῃ ἡ βραδύτης ὑμῶν. — ὥσπερ ὑπεδέξασθε (=ὑπεσχέθητε), πρβλ. κεφ. 58, § 1. — κατὰ τάχος=ταχέως: συναπτέον τῷ βοηθήσατε. — ἵνα μὴ... τοῖς ἐχθίστοις προῆσθε=ἵνα μὴ καταλίπητε εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐχθίστων. — ξυγγενεῖς=ὀμοφύλους (καθ' ὅσον οἱ Ποτ. ὡς ἀποικοὶ τῶν Κορ. ἦσαν Δωριεῖς). — ἀθυμία = ἕνα δυσαρεσκείας (διὰ τὴν ἀδράνειάν σας). — πρὸς ἑτέραν τινὰ ξυμ., δηλ. τὴν τῶν Ἀργείων, αἵτινες ἦσαν ἐχθροὶ τῶν Λακ. — δοῦμεν δ' ἂν=ἡθέλομεν δὲ πράττει (ἐὰν δηλ. ἡθέλομεν τραπῆ πρὸς ἄλλην τινὰ συμμαχίαν). — πρὸς θεῶν τῶν ... ἀνθρώπων τῶν..., ἡ τοιαύτη θέσις τῶν οὐσιαστ. πρὸ τῶν ἐνάνθρωπων ἐπιθέτων (ἀντί: πρὸς τῶν ὀρκίων θεῶν... πρὸς τῶν αἰσθ. ἀνθρώπων) χάριν ἐμφάσεως τῶν οὐσιαστ. — πρὸς θεῶν τῶν ὀρκίων=κατὰ τὴν κρίσιν τῶν θεῶν τῶν ἐφόρων τῶν ὄρκων. — πρὸς ἀνθ. τῶν αἰσθ.=κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἀνθρώπων τῶν φρονίμων. — δι' ἐρημίαν=δι' ἐγκατάλειψιν (παρὰ τῶν συμμάχων των)=διότι αὐτοὶ δὲν τυγχάνουσι βοηθείας παρὰ τῶν συμμάχων των). — οἷς (=τούτοις, οἷς) ἂν ξυνομώσωσι=τούτους, μετ' ὧν δι' ὄρκου ἔχουσι συνδεθῆ. — βουλομένων δὲ ὑμῶν προθύμων εἶναι=ἐὰν δὲ σεῖς θέλητε νὰ εἰσθε πρόθυμοι (δηλ. εἰς τὸ νὰ βοηθῆτε ἡμᾶς). — μενοῦμεν, δηλ. παρ' ὑμῖν. — μεταβαλλόμενοι=εἰ μεταβαλλοί-

μεθα = ἐάν ἠθέλομεν μεταβάλλει (δηλ. συμμαχίαν). — ξυνηθεστέ-
ρους (= οἰκιστέρους), δηλ. ἢ ὑμᾶς. — πρὸς ταῦτε = ἀναφορικῶς
πρὸς ταῦτα. — μὴ ἐλάσσω ἐξηγγεῖσθαι = νὰ μὴ καταστήσητε διὰ
τῆς ἡγεμονίας σας ἀσθενέστεραν. — παρέδωσαν, δηλ. αὐτήν.

2. Ἀπόφαισι τῶν Ἀθηναίων πρέσβειων καὶ δημηγορία αὐτῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Σπάρτης.

(Κεφ. 72-78)

Κεφ. 72.

τῶν δὲ Ἀθ., ἡ γενκ. ἐκ τοῦ πρεσβεία. — ἔτυχε γὰρ (= ἐπεὶ)...
παροῦσα = ἐπειδὴ κατὰ τύχην παρευρίσκατο. — πρότερον, πρὶν
δηλ. συγκληθῆναι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν τῇ ὁποία ὠμίλησαν οἱ Κορ. — περὶ
ἄλλων, δηλ. ὑποθέσεων (καὶ οὐχὶ περὶ τῶν ὑποθέσεων, περὶ ὧν
ἐπραγματεύοντο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ). — ὡς ἦσθοντο (δηλ. οἱ πρέσβεις)
τῶν λόγων (δηλ. τῶν Κορ.) = ὅτε ἔμαθον τοὺς λόγους τῶν Κορ. Οἱ
Ἀθ. πρέσβεις δὲν παρευρίσκοντο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· τὰ κατ' αὐτῶν
παρὰ τῶν συμμάχων λεχθέντα ἐξωδίκως ἤκουσαν. — παριτητέα...
εἶναι, ὁ πληθ. τῶν εἰς -τέον ῥήμ. ἐπιθ. ἀντὶ τοῦ ἐγκ. συνήθης παρὰ
Θουκυδ. = δεῖν σφᾶς παριέναι = ὅτι ἔπρεπεν αὐτοὶ νὰ προσέλθωσι
πρὸ τῶν Λακ. — τῶν μὲν ἐγκλ. πέρι, ἀναστροφῆ = περὶ μὲν τῶν
ἐγκλημάτων (= αἰτιάσεων). — μηδὲν ἀπολογησομένους (= ἵνα
μηδὲλως ἀπολογηθῶσιν), ἢ μετχ. κατ' αἰτιατικ. καὶ οὐχὶ κατὰ
δοτικ., ὡς ἀνεμένετο μετὰ τὴν προηγουμένην δοτικ. (αὐτοῖς), διότι
συνεφώνησε πρὸς τὴν αἰτιατικ. σφᾶς, τὸ ὑποκμ. τοῦ ἀπαρμψ. τοῦ
ἀναφανισμένου ἐν τῇ ἀναλύσει τοῦ ῥηματικ. ἐπιθ. (παριτητέα... εἶναι
= δεῖν σφᾶς παριέναι). — ὦν... ἐνεκάλουν, καθ' ἕλξιν ἀντί: ἄ...
ἐνεκάλουν (= κατηγόρουν)· περὶ τοῦ πράγματος πρὸβλ. κεφ. 67, § 4.
— δηλώσαι, ἀντί τελχ. μετχ. (δηλώσοντας), ἧτις ἀνεμένετο μετὰ τὴν
προηγουμένην (ἀπολογησομένους), ἐτέθη τελικὸν ἀπρμψ. Τὰ κινή-
σεως σημαντικὰ ῥ. συντάσσονται πρὸς τὴν τελικὴν μετχ. καὶ μετὰ
τελικῶν ἀπρμψ. — περὶ τοῦ παντός = καθ' ὅλου. — οὐ ταχ. αὐτοῖς
βουλ. εἶναι = ὅτι αὐτοὶ (οἱ Λακ.) δὲν πρέπει νὰ σκέπτονται ταχέως.

—ἐν πλείονι, δηλ. χρόνῳ = ἐν μακροτέρῳ χρόνῳ. — σκεπτόν (= βουλευτέον), δηλ. αὐτοῖς εἶη. — τὴν σφ. πόλιν... σημεῖναι, ὅση εἶη, πρόληψις: σημεῖναι, ὅση ἢ σφ. πόλις εἶη = γὰρ δηλώσωσι πόση ἦτο ἢ ἰδική των πόλις. — δύναμιν, αἰτ. τοῦ κατὰ τι = κατὰ τὴν δύναμιν. — ὑπόμνησιν ποιήσασθαι = ὑπομνηῖσαι = γὰρ ὑπεθυμώσωσιν. — τοῖς τε πρεσβυτέροις καὶ τοῖς νεωτέροις, ἢ γραμματικὴν συμμετρίαν ἀπῆται τὸ ὑπόμνησιν γὰρ ἦτο μετὰ τὸ πρεσβυτέροις (= τοῖς τε πρεσβυτέροις ὑπόμνησιν). — ὦν (= τούτων, ἂ) ἤδεσαν = ταῦτα, τὰ ὅποια ἐγνώριζον. Ἐννοεῖ τὰ ἐν τοῖς Μηδικοῖς κατορθώματα τῶν Ἀθην. — ἐξήγγειν, δηλ. ποιήσασθαι (= ἐξηγήσασθαι) = γὰρ ἐξιστορήσωσι. — ὦν ἄπειροι ἦσαν = ὅσα δὲν ἐγνώριζον (ἐνεκα τῆς νεανικῆς των ἡλικίας). — νομίζοντες, μετχ. αἰτιολογ. — ἂν αὐτοῦς... τραπέσθαι = ὅτι αὐτοὶ (οἱ Λακ.) ἤθελον τραπή. — ἐκ τῶν λόγων = ἐκ τῆς ἐπιδράσεως των λόγων των. — νομίζοντες... πολεμεῖν, ἢ ἐννοια: οἱ Ἀθ. πρέσβεις ἐνόμιζον ὅτι οἱ λόγοι των ἠδύναντο γὰρ συντελέσωσιν, ὥστε οἱ Λακ. γὰρ μὴ ἀποφασίσωσι τὸν πόλεμον. — τοῖς Λακεδ., ἐνταῦθα = τοῖς ἄρχουσι των Λακ., δηλ. τοῖς ἐφόροις. — ἐς τὸ πλῆθος = πρὸ τῆς ἐκκλησίας. — εἴ τι μὴ ἀποκωλύει = ἂν δὲν ὑπάρχη κώλυμά τι. — οἱ δέ, δηλ. οἱ ἔφοροι. — ἐπιέναι = γὰρ παρουσιασθῶσιν (ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ). — παρελθόντες = ἀναβάντες εἰς τὸ βῆμα. — οἱ Ἀθ. ἔλεγον, οὗτοι ἦσαν ἄνδρες μεμνημένοι τὰς ἀρχὰς τοῦ πολιτικοῦ προγράμματος τοῦ Περικλέους καὶ θεωρήσαντες τότε καθήκον των γὰρ λαλήσωσιν εὐθαρσῶς καὶ σοβαρῶς.

Κεφ. 73.

§ 1. πρέσβευσις = ἀποστολή. — οὐκ ἐς ἀντιλογίαν τοῖς ὑμ. ξαμμάχοις = ὅχι ἔνα ἀντιπώμεν πρὸς τοὺς ἰδικούς σας συμμάχους. — περὶ ὦν (= περὶ τούτων, περὶ ὦν) ἢ πόλις ἔπεμψε, περὶ τίνων ὑποθέσεων ἀπέστειλαν αἱ Ἀθηναίαι τοὺς πρέσβεις εἰς Λακ. δὲν εἶναι γνωστόν πάντως ὅμως οὐχὶ περὶ των ὑποθέσεων, περὶ ὧν ἐπραγματεύοντο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ (πρβλ. κεφ. 72, § 1 «περὶ ἄλλων»). — αἰσθόμενοι = ἐπειδὴ ἐμάθομεν. — καταβολὴν . . . οὐσαν ἡμῶν = ὅτι πολλὴ κατακραυγὴ ὑπάρχει καθ' ἡμῶν. — παρήλθομεν = παρελήλυθαμεν. Περὶ τοῦ παριέναι πρβλ. κεφ. 72, § 2, «παραελθόντες». — οὐδ' . . . ἀντεροῦντες . . . ἀλλ' ὅπως . . . καὶ ἅμα βουλόμενοι κτλ., ἐν τούτοις ἢ πρόθεσις τοῦ λόγου ἀβτη δηλοῦται ἀρνητικῶς (οὐ . . . ἀντε-

ροῦντες) καὶ θετικῶς: 1) ἀλλ' ὅπως... βουλευθήσθε καὶ 2) καὶ ἅμα βουλόμενοι κτλ. Τὸ 2) περιλαμβάνει: δύο τινά α') ὡς οὔτε... κεκτήμεθα καὶ β') ἢ τε πόλις... ἐστίν. Καὶ τὸ μὲν α') ἀναπτύσσεται ἐν τοῖς κεφ. 75-77 καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ κεφ. 78, τὸ δὲ β') ἐν τοῖς κεφ. 73, § 2-5 καὶ 74. — οὐ τοῖς ἐγκλ. τῶν πόλεων ἀντεροῦντες=ὄχι: ἵνα ἀντίπρωμεν εἰς τὰς (καθ' ἡμῶν) κατηγορίας τῶν πόλεων (δηλ. τῶν συμμαχικῶν [πρόβλ. κεφ. 67]). — οὐ γὰρ... ἂν γίνοντο=διότι δὲν ἠθέλομεν ὁμιλήσει ἐνώπιον ὑμῶν ὡς δικαστῶν ἡμῶν καὶ τούτων (δηλ. τῶν πόλεων). Ἡ ἐννοια: δὲν ἀναγνωρίζομεν ὑμᾶς ὡς ἀρμοδίους νὰ κρίνητε τὰς μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν συμμαχῶν διαφορὰς. Ἐνταῦθα ὁμιλεῖ ὁ ρήτωρ μετὰ τινος ἀλαζονικοῦ φρονήματος, ἕπερ κολάζεται πὺς διὰ τῆς δυνατηκῆς ἐγκλίσεως. — ὅπως μή... βουλευθήσθε (=σκεφθῆτε), παρατηρητέα ἢ μεταβολῇ τῆς συντάξεως· μετὰ τὴν τελικ. μετχ. (ἀντεροῦντες) ἔπεται τελικ. πρότασις (ὅπως μή...): καὶ κατωτέρω πάλιν μετχ.: καὶ ἅμα βουλόμενοι. Τοιαύτας μεταβολὰς συντάξεων ἐπιδιώκει ὁ Θουκυδ.— ὁμιδίως, συναπτέον τῷ πειθόμενοι. — περὶ μεγάλων πραγμάτων, ἐννοεῖ τὸν πόλεμον, εἰς ὃν παρακινουσι τοὺς Λακ. οἱ Κορίνθιοι.— χειρὸν, ἐνταῦθα =κακῶς.— καὶ ἅμα βουλόμενοι=καὶ συγχρόνως διότι θέλομεν.— περὶ τοῦ παντὸς λόγου τοῦ... καθ.=ἀναφορικῶς πρὸς τὴν καθολικὴν κρίσιν, ἣτις πρὸ πολλοῦ ἐπικρατεῖ καθ' ἡμῶν.— ὡς = ὅτι.— οὔτε ἀπεικίτως, λιτότης = πᾶν κατὰ τὸ εἰκὸς=δικαιοσύνη.— ἢ κεκτήμεθα, δηλ. ἡγεμονίαν.

§ 2-3. τὰ... πᾶν παλαιά, δηλ. ἔργα τῶν Ἀθηναίων. Νοσοῦνται: τὰ κατὰ Ἀμαζόνας καὶ Θρακίας καὶ Ἡρακλείδας, ἅτινα συνέβησαν ἐν τοῖς μυθικοῖς χρόνοις.— τί διη λέγειν=τίς ἢ ἀνάγκη νὰ λέγωμεν.— ὦν ἀκοαὶ... μάρτυρες, ἢ σύνταξις: ὦν μάρτυρες μᾶλλον ἀκοαὶ λόγων (δηλ. εἰσὶν) ἢ ὄψις τῶν ἀκουσομένων=τῶν ὁποίων μάρτυρες εἶναι μᾶλλον ἀκουσθέντες λόγοι (=παραδόσεις, φήμαι) ἢ αὐτοψία τῶν ἀκρατῶν. Ἡ ἐννοια: τὰ πολὺ παλαιὰ ἔργα εἶναι γνωστὰ ἐκ φήμης μόνον καὶ οὐχὶ ἐξ αὐτοψίας.— τὰ Μηδικὰ=τοὺς Περσικοὺς πολέμους.— καὶ ὅσα αὐτοῖς ξύνιστε=καὶ (πάντα) ὅσα οἱ ἴδιοι ἐκ πείρας γνωρίζετε. Οἱ Ἀθ. καὶ μετὰ τὰ Μηδικὰ ἔπραξαν γενναῖα ἔργα, τὰ ὅποια καὶ οἱ ἀκραταὶ ὡς σύγχρονοι γνωρίζουσιν.— εἰ καὶ δι' ὄχλον μᾶλλον ἔσται (δηλ. ἡμῶν) αἰεὶ προβαλλομένοις=ἂν καὶ μᾶλλον ὀχληρὸν (παρὰ εὐχάριστον) θὰ εἶναι: εἰς

ἡμᾶς προβάλλοντες πάντοτε ταῦτα (δηλ. τὰ Μηδικὰ καὶ τὰ ἄλλα κατορθώματα ἡμῶν) πρὸς ὑποστήριξιν. Ἡ ἐνόχλησις κείτα: ἐν τῇ ἀνάγκῃ τοῦ νὰ περικυτολογῶσιν οἱ ἸΑθ.—ἀνάγκη, δηλ. ἐστί.—καὶ γὰρ, ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ ἀνάγκη λέγειν.—ὅτε ἐδρωῖμεν=ὅτε ἡμεῖθα ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις=ὅτε ἐπολεμοῦμεν κατὰ τῶν Περσῶν.—ἐπ' ὠφελίᾳ=πρὸς ὠφέλειαν (δηλ. πάσης τῆς Ἑλλάδος).—ἐκινδυνεύετο (ἀπρόσ. παθητ.), δηλ. ὑφ' ἡμῶν = ἐκινδυνεύετο κίνδυνος ὑφ' ἡμῶν = διετρέχομεν κίνδυνον.—ἧς τοῦ μὲν ἔργου μέρος μετέσχετε=τῆς ὁποίας (δηλ. ὠφελείας) μέρος τῶν μὲν καρπῶν μετέσχετε.—(ἧς...) τοῦ δὲ λόγου μὴ παντός... στεροσζώμεθα=(τῆς ὁποίας) τὴν μνείαν ὅμως ἄς μὴ στερώμεθα ὅλως διόλου. Ἡ ἔννοια: ἐν ᾧ ὠφελήθητε ἐκ τῶν κινδύνων ἡμῶν ἐν τοῖς Μηδικοῖς, δὲν πρέπει νὰ ἐμποδίζητε ἡμᾶς νὰ κάμνωμεν λόγον περὶ αὐτῶν. Παρατηρητέα: αἱ ἀντιθέσεις τοῦ μὲν ἔργου—τοῦ δὲ λόγου, μέρος—παντός.—εἴ τι ὠφελεῖ=ἐὰν κατὰ τι ὠφελῇ (δηλ. ὁ περὶ αὐτῶν λόγος).—ὀηθήσεται, δηλ. τὰ Μηδικὰ.—οὐ... μᾶλλον... ἢ = ὅχι: τόσον... ὅσον.—παραιτήσεως ἕνεκα=ἵνα δικαιολογηθῶμεν (πρὸς τὰς καθ' ἡμῶν κατηγορίας τῶν συμμάχων). Παρατηρητέον τὸ φρόνημα καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια, μεθ' οἷς ὀμιλοῦσιν οἱ πρέσβεις τῶν ἸΑθην πρβλ. κεφ. 72, § 2—κεφ. 73, § 1).—μαρτυρίου καὶ δηλώσεως, δηλ. ἕνεκα = ἵνα ἀποδείξωμεν καὶ δηλώσωμεν.—πρὸς οἴαν... πόλιν=οἴα (=ποία) ἐστὶν ἡ πόλις, πρὸς ἣν (πρβλ. κεφ. 70, § 1).—ὑμῖν... ὁ ἀγὼν καταστήσεται (=ἔσται)=ὁμεις θ' ἀγωνισθήτε.—μὴ εὖ βουλευομένοις=ἐὰν δὲν σκέπησθε καλῶς.

§ 4-5. γὰρ, διασαφητικός.—Μαραθῶνί τε = καὶ ἐν Μαραθῶνι ἢ ἀπόδοσις τοῦ τε κατωτέρω καί, ὅτε τὸ ὕστερον...—μόνοι προκινδυνεύσαι τῷ βαρβάρῳ=ὅτι: μόνοι πρὸ τῶν ἄλλων ἀνελάβομεν τὸν κατὰ βαρβάρου (δηλ. τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν) κίνδυνον. Ἐν τῷ Μαραθῶνι ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ἸΑθ. καὶ 1,000 Πλαταιεῖς· δὲν ἀναφέρονται ὅμως οὗτοι διὰ τὸν μικρὸν ἀριθμὸν αὐτῶν καὶ διὰ τὸ μὴ αὐτοτελεῖς.—ὅτε τὸ ὕστερον, μετὰ 10 ἔτη.—ἦλθεν, ὁ βάρβαρος (=ὁ Ξέρξης).—ὄντες, μετχ. αἰτιολογκ.—κατὰ γῆν ἀμύνεσθαι=ν' ἀποκρούωμεν αὐτὸν κατὰ ξηράν.—ἐσβάντες, μετ. χρονκ. μετὰ τούτου συναπτεόν τὸ πανδημεί.—ξυνναυμαχῆσαι, δηλ. τοῖς ἄλλοις Ἑλλησι· τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ φαιμέν = ἔτι: ἐναυμαχῆσαμεν μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.—ὅπερ ἔσχε (=ἐκώ-

λυσε) μὴ . . . πορθεῖν = καὶ τοῦτο ἀκριβῶς (δηλ. τὸ ἐν Σαλ. ναυμαχῆσαι) ἠμπόδισε νὰ λεηλατήσῃ. — αὐτόν, τὸν βάρβαρον. — ἀδυνάτων ἂν ὄντων (δηλ. τῶν Πελοποννησίων) = ὅποτε (ἂν δηλ. ὁ βάρβαρος ἐπέπλεεν) δὲν θὰ ἠδύναντο οἱ Πελ. — πρὸς ναῦς πολλὰς = ἐναντίον πολλῶν πλοίων. — ἀλλήλοις ἐπιβοηθεῖν = νὰ βοηθῶσι ἀλλήλους. — τεκμήριον = ἀπόδειξιν (τούτου, ὅτι δηλ. ἢ ἐν Σαλ. ναυμαχία ἠμπόδισεν αὐτὸν ἐπιπλέοντα εἰς τὰς Πελ. πόλεις νὰ λεηλατήσῃ αὐτάς). — αὐτός, δηλ. ὁ βάρβαρος. — νικηθεῖς, μετχ. χρονκ. — ταῖς ναυσὶ = ἐν τῇ ναυμαχίᾳ. — ὡς οὐκέτι . . . τῆς δυνάμεως = ἐπειδὴ ἐνόμιζεν ὅτι ἡ δυνάμις του δὲν ἦτο πλέον ἀξιόμαχος. — κατὰ τάχος = ταχέως. — τῷ πλέονι τοῦ στρατοῦ = μὲ τὸ περισσότερον μέρος τοῦ στρατοῦ του. Μετὰ τοῦ ἐλγυτέρου μέρους τοῦ στρατοῦ κατελείφθη ὁ Μαρδόνιος ἐν τῇ Ἑλλάδι.

Κεφ. 74.

§ 1-2. τοιοῦτου (κτγρμ.) . . . ξημβάντος τούτου (ὄποκμ.) = ἄφ' οὗ τοῦτο (δηλ. τὸ νὰ ναυμαχήσωμεν ἐν Σαλ.) συνέδη τοιοῦτον· κατ' ἔννοιαν : ἄφ' οὗ τοῦτο τοιαύτας συνεπειὰς ἔσχε. — μέντοι, ἐνταῦθα = λοιπόν. — καὶ σαφῶς δηλωθέντος = καὶ ἄφ' οὗ σαφῶς ἐδηλώθη· ὡς ὄποκμ ἢ ἐπομένη πρότασις : ὅτι κτλ. — ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλ. τὰ πράγματα ἐγένετο = ἡ σωτηρία τῶν Ἑλ. ἐξηγήθη ἐκ τῶν πλοίων. — τρία τὰ ὄφελ. κτλ., πρὸ τούτου νοητέα ἢ πρότασις : μάθετε ὅτι. — ἐς αὐτό, δηλ. πρὸς ἐπίτευξιν τούτου τοῦ ἀποτελέσματος. — ἀριθμὸν τε . . . ἀοκνοσίτην, ἐπεξήγησις τοῦ τρία. — ἄνδρα, δηλ. τὸν Θεμιστοκλέα· πρβλ. κατωτέρω. — ἀοκνοσίτην = ἐνεργητικωτάτην. — ναῦς μὲν . . . οὐ προετιμωρήσατε. — ἐπεξήγησις τοῦ ἀριθμὸν τε . . . ἀοκνοσίτην. — ναῦς, δηλ. παρεσχόμεθα· νοητέον τὸ αὐτὸ ῥ. καὶ εἰς τό : Θεμ. ἄρχοντα. — μὲν γε, ὁ γε = ὡς γνωστόν. — ἐς τὰς τετρακοσίας = ἐκ τῶν τετρακοσίων· αἱ νῆες ἀκριβῶς ἦσαν 378, ἐξ ὧν οἱ Ἄθην. παρέσχον 200· δι' αὐτὸ καὶ ἡ δῆλωσις : ὀλίγω ἐλάσσους τῶν δύο μοιρῶν ἀκριβῆς· καθ' ὅσον αἱ δύο μοῖραι (= $\frac{2}{3}$) τοῦ ἔλου ἀριθμοῦ τῶν πλοίων = 260 περίπου. — ἐν τῷ στενωῷ, δηλ. τῆς Σαλαμῖνος. — ναυμαχῆσαι = τοῦ ναυμαχῆσαι· ἐκ τοῦ αἰτιώτατος. — ὄπερ, δηλ. τὸ ναυμαχῆσαι ἐν τῷ στενωῷ. — τὰ πράγματα, κατ' ἔννοιαν = ἡμᾶς. — καὶ αὐτοί, νοητέον ἐκ τοῦ προηγούμενου ὅς τὸ ὄν = καὶ ὄν αὐτοί = καὶ τὸν ὅποιον ὑμεῖς

αὐτοί. — δὴ = ἀκριβῶς. — ἐτιμῆσατε, οἱ Λακ. μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ἀπέδωκαν πολλὰς τιμὰς τῷ Θεμ. ἔδωκαν αὐτῷ στέφανον ἐλαίας, πολυτελεῖ ἄμαξαν καὶ τριακόσιοι ἵπποι τῆς Σπάρτης ἠκολούθησαν αὐτὸν ἐπισήμως μέχρι τῶν συνόρων τῆς χώρας. Τοιοῦτων τιμῶν οὐδέποτε εἶχε τύχει ξένος ἐν Σπάρτῃ. — ἄνδρα ξένον = καίπερ ἄνδρα ξένον ὄντα = ἄν καὶ ἦτο ξένος (οὐχὶ Σπαρτιάτης). — ὡς ὑμᾶς = πρὸς ὑμᾶς. — ἐλθόντων, δηλ. ξένων. — καὶ πολὺ ἐπιτείνει τὸ ὑπερβτ. τολμηροτάτην. — οἱ γε = διότι ἡμεῖς ὡς γνωστόν. — τῶν ἄλλων ἤδη... δουλευόντων = ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι τότε πλεόν ἦσαν ὑπόδουλοι (τῷ βαρβάρῳ). — μέχρι ἡμῶν, κυρίως = μέχρι τῶν ὀρίων ἡμῶν· εἶτα = πάντες πλὴν ἡμῶν. — ἠξιώσαμεν = ἐθεωρήσαμεν καθήκον ἡμῶν· ἐκ τούτου ἐξαρτ. τὰ ἀπρμφ. προλιπεῖν, γενέσθαι, κινδυνεῦσαι καὶ μὴ ὀργισθῆναι. — τὰ οἰκεία = τὰ ὑπάρχοντα ἡμῶν. — διαφθειράντες = ἀφήσαντες νὰ καταστραφῶσιν (ὑπὸ τῶν βαρβάρων) = θυσιάσαντες. — μηδ' ὡς = μηδὲ οὕτως, δηλ. ὑπὸ τὸσφ δυσχερεῖς περιστάσεις. — τό... κοινὸν = τὴν κοινὴν σωτηρίαν. — τῶν περιλοίπων = τῶν λοιπῶν (τῶν μὴ δεδουλωμένων τῷ βαρβάρῳ). — προλιπεῖν = καταλιπεῖν. — μηδὲ σκεδασθέντες ἀχρ. αὐτ. γενέσθαι = μηδὲ διασπαρέντες νὰ γίνωμεν ἀχρηστοὶ εἰς αὐτοὺς (τοὺς συμμάχους). — μὴ ὀργισθῆναι = μὴ μνησικακῆσαι. — ὅτι ἡμῖν οὐ προετιμωρήσατε = διότι δὲν ἐβοηθήσατε προηγουμένως (πρὸ τοῦ δηλ. εἰσβάλλῃ ὁ βάρβαρος εἰς τὴν Ἀττικὴν) ἡμᾶς.

§ 3-4. οὐχ ἦσσαν = μᾶλλον. — αὐτοὶ ὠφελῆσαι = ἔτι ἡμεῖς αὐτοὶ ὠφελήσαμεν. — ἢ τυχεῖν = ἢ ἔτι ἐτύχομεν. — τούτου, δηλ. τῆς ἐκ μέρους ὑμῶν ὠφελείας. — ἀπὸ οἰκουμένων τῶν πόλεων = (ὀρμώμενοι) ἀπὸ πόλεων, αἵτινες κατοκοῦντο. — ἐπὶ τῷ τὸ λοιπὸν νέμεσθαι (= οἰκεῖν), δηλ. τὰς πόλεις = ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ κατοικῆτε τὰς πόλεις καὶ εἰς τὸ ἐξῆς. — ὑπὲρ ὑμῶν καὶ οὐχ ἡμῶν τὸ πλεόν = μᾶλλον ὑπὲρ ὑμῶν ἢ ἡμῶν. — ὅτε γοῦν (= τοῦλάχιστον) κτλ., ἢ παρεμβητικὴ πρότασις χρησιμεύει ὡς αἰτιολογία τοῦ: οὐχ ἡμῶν τὸ πλεόν = (λέγομεν τοῦτο, διότι) ὅτε κτλ. — σῶσι, ὡς κατέχοντες ἔτι τὴν πόλιν ἡμῶν. — παρεγένεσθε = ἐβοηθήσατε. — ἀπὸ τῆς οὐκ οὔσης ἔτι ὀρμώμενοι = ὀρμώμενοι: ἀπὸ πόλεως μὴ ὑπαρχούσης πλεόν· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: ἀπὸ τε οἰκουμένων τῶν πόλεων. — καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν βρ. ἐλ. οὔσης κινδυνεύοντες = καὶ κινδυνεύοντες ὑπὲρ πόλεως, ἧς ἢ ἀνάγκη εἰς τὴν ἐπιβίωσιν ἐστὶν ἐπιβίωσις ἐπὶ μικρᾷ ἐλπίδι· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό:

ἐπὶ τῷ τὸ λ. νέμεσθαι.—ξυνεσώσαμεν ἡμᾶς τε τὸ μέρος καὶ ἡ. αὐτοὺς =
 συνετελέσαμεν κατὰ τὰς δυνάμεις ἡμῶν εἰς σωτηρίαν ὑμῶν καὶ ἡμῶν
 αὐτῶν.—εἰ δὲ προσεχωρήσαμεν = ἐὰν δὲ ἠθέλομεν προσχωρήσει.
 —δείσαντες . . . περὶ τῆ χώρα = φοβηθέντες διὰ τὴν χώραν μας.—
 ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι, δηλ. προσεχώρησαν.— ἢ μὴ ἐτολμ. = ἢ εἰ
 μὴ ἐτολμ. = ἢ ἐὰν δὲν ἠθέλομεν τολμήσει.— ὕστερον, δηλ. μετὰ
 τὴν εἰς τὴν Ἀττικὴν εἰσβολὴν τοῦ βαρβάρου.— ὡς διεφθαρμένοι
 = θεωροῦντες ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς κατεστραμμένους.— οὐδὲν ἂν ἔτι
 ἔδει (= οὐδεμία πλέον ἀνάγκη θὰ ἦτο) . . . ναυμαχεῖν, εἰρωνικῶς,
 διότι κατὰ θάλασσαν ἢ Σπάρτη ἦτο ἀσθενής.— καθ' ἡσυχίαν =
 ἡσύχως.— ἂν . . . προσχώρησε τὰ πρ. = ἠθέλον προσχωρήσει τὰ
 πράγματα.— αὐτῷ, δηλ. τῷ βαρβάρῳ.— ἢ = ὡς = ὅπως.

Κεφ. 75.

ἄρ' = ἄρ' οὐ = ἄρά γε δέν. — τότε, δηλ. κατὰ τὸν πρὸς τοὺς
 Πέρσας πόλεμον, ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν.— γνώμης
 ξυνέσεως, δηλ. ἕνεκα = ἕνεκα τῆς συνέσεως τῆς ἀποφάσεως = ἕνεκα
 τῆς συνετῆς ἀποφάσεως (δηλ. τοῦ νὰ καταλίπωμεν τὴν πόλιν καὶ
 νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς ναῦς).— ἀρχῆς γε ἧς (= ἦν) ἔχομεν . . . τοῖς
 Ἑ. μὴ οὕτως ἄγαν ἐπ. διακεισθαι = νὰ μὴ φθονώμεθα τόσοσ πολὺ
 ὑπὸ τῶν Ἑλλ. διὰ τὴν ἡγεμονίαν τοῦλάχιστον, ἣν ἔχομεν.— αὐτὴν
 τήνδε, δηλ. τὴν ἡγεμονίαν.— οὐ βιασάμενοι = οὐ βίᾳ.— ὑμῶν μὲν
 οὐκ ἐθελησάντων = ἐπειδὴ ὑμεῖς μὲν δὲν ἠθελήσατε.— παραμεῖναι
 πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ β. = νὰ μείνητε μέχρι τέλους πρὸς κατα-
 πολέμησιν τῶν λειψάνων τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ. Ἐννοοῦνται
 αἱ φρουραί, αἵτινες εἶχον καταλειφθῆ ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐν Θράκῃ
 καὶ Ἑλλησπόντῳ.— ἡμῖν δέ, προτάσσεται ἐμφαντικῶς, ὡς καὶ ἡ
 γενκ. αὐτῶν.— προσελθόντων τῶν ξιμ. καὶ αὐτῶν δεηθέντων
 (δηλ. ἡμῶν) = ἐπειδὴ προσήλθον οἱ σύμμαχοι καὶ αὐτοὶ μόνοι
 τὸν παρεκάλεσαν ἡμᾶς.— ἡγεμόνας, δηλ. αὐτῶν.— ἐξ αὐτοῦ δὲ
 τοῦ ἔργου = ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς φύσεως τοῦ πράγματος.— τὸ πρῶ-
 τον, ἢ ἀντίθεσις κατωτέρω: καὶ οὐκ ἀσφαλὲς ἔτι ἐδόκει κτλ. Ἡ
 ἔννοια: πρῶτον μὲν νὰ προαγάγωμεν τὴν ἡγεμονίαν, ἔπειτα δὲ
 νὰ μὴ καταλίπωμεν αὐτήν.— προαγαγεῖν αὐτήν = ν' ἀναπτύξω-
 μεν αὐτὴν (δηλ. τὴν ἡγεμονίαν).— ἐς τότε = μέχρις αὐτοῦ τοῦ

σημείου (εἰς ὃ εἶναι νῦν).—μάλιστα=κατ' ἐξοχήν.— ὑπὸ δέους = ἔνεκα φόβου (δηλ. πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῶν συμμάχων). Ἐπεξηγεῖται διὰ τῶν ἐπομένων: οὐκ ἀσφαλὲς ἔτι κτλ.— τιμῆς, νοητέα ἢ ὑπὸ = ἔνεκα τιμῆς (ἣς ἀπελούμεν ὡς ἡγεμόνες).—ὠφελίας, καὶ ἐνταῦθα νοητέα: ἢ ὑπὸ = ἔνεκα ὠφελείας (ἣν εἶχομεν ὡς ἀναπτύσσοντες τὴν δύναμιν καὶ τὸν πλοῦτον τῆς πόλεως).— ἔτι, συναπτόεν τῷ οὐκ = οὐκέτι.—τοῖς πολλοῖς ἀπηχθημένους=ἐπειδὴ εἰμεθα μισητοὶ εἰς τοὺς πολλοὺς (τῶν συμμάχων). — καὶ τινῶν καὶ ἤδη ἀπ. κατεστραμμένων=καὶ ἐπειδὴ τινες (σύμμαχοι) ἔνεκα τῆς ἀποστασίας αὐτῶν εἶχον ἤδη ὑποδουλωθῆναι.— ὑμῶν τε . . . φίλων, ἀλλ' ὑπόπτων. . . ὄντων=καὶ ἐπειδὴ ὑμεῖς δὲν εἴσθε πλέον ὁμοίως (ὡς πρότερον) φίλοι ἡμῶν, ἀλλ' ὑποπτεύομεν ὑμᾶς καὶ εἴσθε ἐναντίοι.— ἀνέντας (δηλ. τὴν ἀρχὴν) κινδυνεύειν, ἐκ τοῦ οὐκ ἀσφαλὲς . . . εἶναι (δηλ. ἡμᾶς)=δὲν ἐφαίνετο πλέον ὅτι ἦτο ἀσφαλὲς χαλαρώσαντες (= παραιτήσαντες) τὴν ἡγεμονίαν νὰ κινδυνεύωμεν.—καὶ γὰρ ἂν . . . , δηλ. εἰ ἀνεῖμεν ἐπομένως=διότι ἄλλως αἱ ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς θὰ ἐγίνοντο.—πᾶσι δὲ ἀνεπίφθονον (δηλ. ἔστι)... εὖ τίθεσθαι, γνωμικὸν=εἰς ὅλους δὲ εἶναι ἀμεμπτον νὰ διευθετῶσι καλῶς τὰ συμφέροντά των προκειμένου περὶ τῶν μεγίστων κινδύνων. Ἡ ἔννοια: οὐδεὶς πρέπει νὰ φθονῇ τινα, διότι διευθετεῖ καλῶς τὰ συμφέροντά του, ὅταν διατρέχῃ τὸν μέγιστον κίνδυνον. Μέγιστος δὲ κίνδυνος διὰ τοὺς Ἀθηγ. ἀναγκάζων αὐτοὺς νὰ λαμβάνωσι τὰ κατάλληλα μέτρα ἦτο αἱ ἀποστάσεις τῶν συμμάχων.

Κεφ. 76.

§ 1-2. ὑμεῖς γοῦν (= παραδείγματος χάριν), ταῦτα ἐπιφέρονται πρὸς διασάφησιν τοῦ λεχθέντος ἐν τέλει τοῦ κεφ. 75, § 4 «πᾶσι ἀνεπίφθονον τὰ ξυμφ. εὖ... τίθεσθαι».—ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφελίμων καταστησάμενοι = πρὸς τὸ συμφέρον σας τακτοποιήσαντες (δι' ἰδρύσεως δηλ. ἐν ταῖς πόλεσιν ὀλιγαρχιῶν). — ἐξηγεῖσθε = εἴσθε ἡγεμόνες.— τότε, δηλ. κατὰ τὰ Μηδικά.— ὑπομείναντες διὰ παντός (δηλ. τοῦ χρόνου) = παραμείναντες μέχρι τέλους ἢ ἀντίθεσις ἐν κεφ. 75, § 2: «ὑμῶν οὐκ ἐθελησάντων παραμείναι». — εἰ . . . ἀπήχθησθε = ἂν . . . ἠθέλετε γίνεαι μισητοί.—ἐν τῇ ἡγε-

μονία=κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡγεμονίας ὑμῶν.— ὥσπερ ἡμεῖς, δηλ. ἀπηχθήμεθα νῦν.— εὐ ἴσμεν μὴ (=οὐκ) ἂν... τοῖς ξυμ.= καλῶς γνωρίζομεν ὅτι σεῖς ἔχει ὀλιγώτερον (ἡμῶν) ἠθέλετε γίνεαι ὄχληροι εἰς τοὺς συμμάχους (διὰ τῶν βιαίων μέτρων, ἃ θὰ ἐλαμβάνετε κατ' αὐτῶν).—καὶ ἀναγκασθέντας ἂν=καὶ ὅτι ἠθέλετε ἀναγκασθῆ. — ἢ ἄρχειν ἐγκρατῶς = ἢ γὰ ἀρχητε ἰσχυρῶς (ἔπως συγκρατήσγητε τοὺς συμμάχους ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ὑμῶν).— ἢ αὐτοὺς κινδυνεύειν= ἢ σεῖς αὐτοὶ γὰ κινδυνεύγητε (ἐκ μέρους τῶν συμμάχων).—οὕτως = κατὰ ταῦτα.— ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπέου τρόπου = παρὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.—εἰ... ἐδεξάμεθα καὶ μὴ ἀνεῖμεν = διότι ἐδέχθημεν καὶ δὲν ἀφήσαμεν.— νικηθέντες, μτρκ.=ἀναγκασθέντες· ἢ μετχ. αἰτιολογκ.— τιμῆς καὶ δέους ὄφελ., ἐπανάλγηψις τῶν αἰτίων τῶν δηλωθέντων ἐν κεφ. 75, § 3.— αὐ̄ = ἀφ' ἐτέρου.— τοῦ τοιοῦτου, δηλ. τοῦ ἄρχειν.— ὑπάρξαντες = ἐπειδὴ ἐκάμαμεν ἀρχήν.—ἀλλ'... καθεστῶτος, γενκ. ἀπόλυτος· ὑποκμ. ταύτης τό: τὸν ἦσσω... κατεῖογεσθαι=ἀλλὰ ἐπειδὴ ἀνέκαθεν εἶναι καθιερωμένη συνήθεια ὁ κατώτερος γὰ καταπιέζεται ὑπὸ τοῦ δυνατωτέρου.—ἄξιοι τε ἅμα νομίζοντες εἶναι, διὰ τοῦ τε ἐπιφέρεται νέα αἰτία, δι' ἣν οἱ ἸΑθ. ἀπεδέχθησαν καὶ διετήρησαν τὴν ἀρχήν=καὶ ἐπειδὴ συγχρόνως ἐνομίζομεν ὅτι εἶμεθα ἄξιοι (τοῦ ἄρχειν).— καὶ ὑμῖν δοκοῦντες, δηλ. ἄξιοι εἶναι.— μέχοι οὐ... νῦν =μέχοι τοῦ νῦν, ὅτε.—τὰ ξυμφ. λογιζόμενοι=λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει τὰ συμφέροντα ὑμῶν.—τῷ δικαίῳ λόγῳ... χρῆσθε =προβάλλετε τὸ δίκαιον (ἔτι δηλ. οἱ ἸΕλλ. πρέπει γὰ μὴ ἡγεμονεύονται, ἀλλὰ γὰ εἶναι ἐλεύθεροι).—ὄν=ἀλλὰ τοῦτον, δηλ. τὸν δίκαιον λόγον = ἀλλὰ τοῦτο τὸ δίκαιον.— πω = ἕως τώρα ἀκόμη.— παρατυχὸν (αἰτκ. ἀπόλυτος) ἰσχύι τι κτήσασθαι = ἂν ἔτυχε περίστασις γ' ἀποκτήσῃ τις δι' ἰσχύος.— προθεῖς (=προτιμήσας), δηλ. τῆς ἰσχύος.— τοῦ μὴ πλέον ἔχειν ἀπετροπίετο, ὁ μὴ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν περιττεύει=ἀπετράπη ἀπὸ τοῦ γὰ πλεονεκτῆ.

§ 3-4. ἐπαινεῖσθαι τε ἄξιοι, δηλ. εἰσὶ = καὶ διὰ τοῦτο (=τε) εἶναι ἀξιεῖται ἐκεῖνοι (δηλ. οἱ ἸΑθην.).—χρησάμενοι τῇ ἀνθ. φύσει = ἀκολουθήσαντες τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.— ὥστε ἐτέρων ἄρχειν (=ἐτέρων ἄρχειν), ἐπεξήγησις=δηλ. γὰ ἀρχῶσιν ἄλλων.— δίκαιοτεροι... γεγέννηται=ἔχουσι· δεῖχθη (πρὸς τοὺς ὑπηκόους) δίκαιοτεροι.— ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν= παρ' ἔσον ἀπῆ-

τει ἡ ὑπάρχουσα (εἰς αὐτούς) δύναμις.— ἄλλους γ' ἂν οὖν (= γοῦν ἂν) . . . δεῖξαι ἂν= ἄλλοι τοῦλάχιστον νομιζόμενοι . . . ὅτι ἤθελον δεῖξει. Ὑπαινίσσεται ὁ ῥήτωρ τοὺς Λακ. Περὶ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ δυνατηκοῦ ἂν πρβλ. κεφ. 36, § 3.— τὰ ἡμέτερα λαβόντες = ἐὰν εἶχον τὴν ἡμετέραν ἀρχήν.— μάλιστα = κατ' ἐξοχήν.— εἴ τι μετριάζομεν (= ἂν κατὰ τι εἴμεθα ἐπεικεῖς), λιτότης ἀντι: ὡς μετριάζομεν = πόσον εἴμεθα ἐπεικεῖς.— καὶ ἐκ τοῦ ἐπεικοῦς = καὶ διὰ τὴν ἐπεικείαν ἡμῶν.— ἀδοξία = δυσφήμησις.— τὸ πλεον = μᾶλλον.— οὐκ εἰκότως= ἀδίκως.— περιέστη= ἐπηκολούθησεν.

Κεφ. 77.

§ 1-3. καὶ (=καίπερ) ἐλασσοῦμενοι= ἂν καὶ καταδικαζόμεθα (καθ' ὅσον οὐδὲλως ποιούμεθα χρῆσιν τῆς ἡμετέρας δυνάμεως: πρβλ. κεφ. 76, § 3).— ἐν ταῖς ξυμβολαίαις . . . δίκαις = ἐν ταῖς δίκαις ταῖς προερχομέναις ἐξ ἰδιωτικῶν συμβολαίων (καὶ δικαζομέναις ἐν δικαστηρίοις τῶν συμμαχιδῶν πόλεων).— καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς . . . ποιήσαντες τὰς κρίσεις = καὶ ἂν καὶ διετάξαμεν νὰ γίνωνται αἱ δίκαι παρ' ἡμῖν αὐτοῖς (δγλ. εἰς τὰ παρ' ἡμῖν δικαστήρια).— ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις = κατὰ τοὺς ὁμοίους (ἡμῖν τε καὶ τοῖς συμάχοις) νόμους, χωρὶς δγλ. ἡμεῖς ὡς ἡγεμόνες νὰ ἔχωμεν προνόμια τινα.— φιλοδικεῖν δοκοῦμεν = θεωρούμεθα (παρὰ τῶν συμάχων) ὅτι εἴμεθα φιλόδικοι: (= ὅτι ἀγαπῶμεν τὰς δίκαις).— αὐτῶν, δγλ. τῶν συμάχων.— σκοπεῖ = ἐξετάζει: ἐκ τούτου ἐξαρτ. ἡ πλαγία ἐρωτηματ. πρότασις: διότι τοῦτο οὐκ ὀνειδίζεται = διατὶ τοῦτο τὸ ὄνειδος (δγλ. τὸ φιλοδικεῖν) δὲν ἀποδίδεται. — τοῖς καὶ ἄλλοιθι που ἀρχὴν ἔχουσι= εἰς τοὺς ἔχοντας ἀρχὴν καὶ εἰς ἄλλα μέρη.— καὶ ἦσσαν ἡμ. πρὸς τοὺς ὑπ. μετρο. οὔσι= καὶ εἰς τοὺς ὄντας πρὸς τοὺς ὑπερκρούς των ἐπεικεῖς ὀλιγώτερον ἡμῶν.— βιάζεσθαι γὰρ οἷς ἂν ἐξῆ, δικάζεσθαι οὐδὲν προσδέονται = διότι εἰς ὅσους εἶναι δυνατόν νὰ μεταχειρίζονται βίαν, οὗτοι οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχουσι: νὰ δικάζονται. Ἡ πρότασις αὕτη αἰτιολογεῖ τὴν νοουμένην πρότασιν: εἰκότως τοῦτο οὐκ ὀνειδίζεται αὐτοῖς: διὰ τὸ ὁμοιοτέλεστον δὲ (βιάζεσθαι-δικάζεσθαι) λαμβάνει χαρακτηριστικὰ παροιμιώδη.— οἱ δὲ= οὗτοι ὅμως (δγλ. οἱ σύμμαχοι ἡμῶν).— πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἴσου

ὀμιλεῖν=ν^ο ἀναστρέφονται πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Ἰσσοῦ (ὡς Ἰσοὶ δηλ. πρὸς Ἰσσοὺς, οὐχὶ ὡς ὑπήκοοι πρὸς ἄρχοντας).—ἦν τι... καὶ ὀπωσοῦν ἐλασσωθῶσιν = ἐὰν κατὰ τι... καὶ ἐλάχιστον ζημιωθῶσιν.—παρὰ τὸ μὴ οἶεσθαι χοῖναι=παρὰ τὸ οἶεσθαι μὴ χοῖναι (δηλ. ἐλαττωθῆναι) = παρὰ τὴν δοξασίαν αὐτῶν ὅτι δὲν ἔπρεπε γὰρ ζημιωθῶσιν.—ἡ γνώμη ἢ δυνάμει τῇ διὰ τὴν ἀρχὴν=ἡ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ διὰ βιαίου μέτρου ἀπορρέοντος ἐκ τῆς ἀρχῆς ἡμῶν· οἱ προσδιορισμοὶ οὗτοι ἀποδοτέοι τῇ ἐλασσωθῶσιν.—οὐ... χάριν ἔχουσι = δὲν χρεωστοῦσι χάριν. — τοῦ πλείονος μὴ στερισκόμενοι = διότι δὲν στεροῦνται τοῦ περισσοτέρου (δηλ. τῆς ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐξισώσεως).—τοῦ ἐνδεοῦς χαλεπότερον φέρουσιν = ἀγανακτοῦσι περισσότερον διὰ τὸ ἐλλείπον (δηλ. τὴν μὴ τελείαν ἐξίσωσιν).—ἢ εἰ... φανερώς ἐπλεον. = παρὰ ἐὰν φανερώς ἐπλεονεκτοῦμεν.—ἀπὸ πρώτης (δηλ. ἀρχῆς) ἀποθίμενοι τὸν νόμον = εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἀψήσαντες κατὰ μέρος πᾶσαν νόμιμον διατάξιν.—ἐκείνως δ' (= γὰρ) = κατ' ἐκεῖνον δηλ. τὸν τρόπον (ἐν δηλ. φανερώς ἐπλεονεκτοῦμεν).—οὐδ' ἂν αὐτοὶ ἀντέλεγον=οὐδὲ αὐτοὶ θὰ ἀντέλεγον.—ὡς οὐ χρεῶν, δηλ. ἐστὶ=ὅτι δὲν πρέπει.—τὸν ἴσσο τῷ κρατοῦντι ὑποχωρεῖν = ὁ ἀσθενέστερος γὰρ ὑποχωρῆ εἰς τὸν ἔχοντα δύναμιν.

§ 4-6. ἀδικούμενοί τε (=οἶν). μᾶλλον ἢ βιαζόμενοι = κατὰ ταῦτα ἔταν ἀδικῶνται μᾶλλον παρὰ ἔταν ὑπείκωσιν εἰς τὴν βίαν.—ὡς ἔοικεν = καθὼς φαίνεται. — τὸ μὲν = ἐκεῖνο μὲν, δηλ. τὸ ἀδικεῖσθαι—ἀπὸ τοῦ ἴσου (ἀρσενκ.) δοκεῖν πλεον.=φαίνεται πλεονεξία προσερχομένη ἀπὸ τοῦ ὁμοίου.—τὸ δ' = τοῦτο δέ, δηλ. τὸ βιάζεσθαι.—ἀπὸ τοῦ κρείσσονος (ἀρσενκ.) καταναγκάζει = ἀνάγκη ἐπιβαλλομένη ὑπὸ τοῦ ἰσχυροτέρου. — γοῦν = παραδείγματος χάριν.—τούτων, ἃ δηλ. πάσχουσι σήμερον ὑφ' ἡμῶν.—πίσχοντες = εἰ καὶ ἔπασχον. — ἠείχοντιο = ὑπέμενον (ταῦτα). — χαλεπὴ=ἀφόρητος. — δοκεῖ, δηλ. αὐτοῖς. — εἰκότως=εὐλόγως· ἢ ἐν τέλει θέσις τοῦ ἐπιρρήμ. χάριν ἐμπάσεως. — τὸ παρὸν γὰρ.. τοῖς ὑπηκόοις (δηλ. ἐστί), γνωμικὸν = διότι ἡ παρούσα ἐξουσία πάντοτε εἶναι βαρεῖα εἰς τοὺς ὑπηκόους. Ἐνταῦθα ἀφίνων ὁ ῥήτωρ τὸ φιλοδίκαιον καὶ τὴν ἐπιείκειαν τῶν Ἀθ. δηλοῖ τὴν αἰτίαν τῆς δυσαρσεκείας τῶν ὑπηκόων.—ὁμεῖς γ' ἂν οἶν (=γοῦν ἂν)... τάχα ἂν τὴν εὐνοίαν μεταβάλοιτε=ὁμεῖς παρα-

δειγμ. χάριν ταχέως ἠθέλετε μεταβάλλει τὴν εὐνοίαν (εἰς δυσμένειαν). Περὶ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ ἄν. πρβλ. κεφ. 76, § 4. — εἰ... ἄρξαιτε = εἰ ἠθέλετε ἄρξει. — καθελόντες ἡμῶς = καταβιβάσαντες ἡμᾶς (ἀπὸ τῆς ἀρχῆς). — ἦν διὰ τὸ ἡμέτερον δέος ἠλείφατε = τὴν ὅποιαν (εὐνοίαν) ἔχετε λάβει διὰ τὸν πρὸς ἡμᾶς φόβον (τῶν συμμάχων). — εἶπεο... ὁμοῖα καὶ νῦν γνώσεσθε = εἰ βεβαίως καὶ τώρα θὰ ἔχητε τὰ αὐτὰ φρονήματα. — οἶα καὶ τότε... ὑπεδείξατε = τὰ ὅποια καὶ τότε ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐδείξατε. — πρὸς τὸν Μ. δι' ὀλίγου (δηλ. χρόνου) ἠγησάμενοι = ὅτε ἐλάβετε πρὸς καιρὸν τὴν ἡγεμονίαν κατὰ τοῦ Μήδου (δηλ. ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς τῶν Περσῶν μέχρι τῆς ἐκδιώξεως τοῦ Πausανίου ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου). — ἄμεικτα γὰρ τὰ τε = ἄμεικτά τε γὰρ τὰ κτλ. τὸ δὲ ἄμεικτα = ἀσύμφωνα, ἐπομένως ἀκατάλληλα πρὸς ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν ἄλλων. — τὰ καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς νόμιμα = τὰ ἔθιμα ὑμῶν αὐτῶν. — τοῖς ἄλλοις = τοῖς νομίμοις τῶν ἄλλων = πρὸς τὰ ἔθιμα τῶν ἄλλων. — εἰς ἕκαστος, ὁ ῥήτωρ ὑπαινίσσεται ἰδίᾳ τὸν Πausανίαν. — εἰς ἕκαστος, δηλ. ὑμῶν. — ἐξιῶν, δηλ. πρὸς πόλεμον. — τοῦτοις, δηλ. τοῖς νομίμοις. — οὐθ' οἷς (= τοῦτοις, οἷς). . . νομίζει (= χοῖται) = οὔτε ὅσα ἢ ἄλλῃ Ἑλλάς μεταχειρίζεται. — ἡμεῖς γ' ἄν οὖν . . . Ἑλλάς νομίζει, ἢ ἔννοια : εἰ ἀνελαμβάνετε σεις τὴν ἡγεμονίαν ἀντὶ ἡμῶν, θὰ ἦσθε ὡσαύτως ὀχληροὶ πρὸς τοὺς ὑπηκόους καὶ ἔτι μᾶλλον ἢ ἡμεῖς· διότι τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα ὑμῶν δὲν συμβιβάζονται πρὸς τὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.

Κεφ. 78.

ὡς οὐ περὶ βραχέων = ὡς (βουλευόμενοι) περὶ οὐ βραχέων = διότι σκέπτεσθε περὶ σπουδαιωτάτων πραγμάτων. — βραδέως . . . βραχέων, παρήχησις. — καὶ μὴ . . . προσθῆσθε = καὶ μὴ ἀναλάβητε. — ἀλλοτρίαις γνώμαις καὶ ἐγκλήμασι = εἰς ξένας γνώμας καὶ εἰς (ξένα) παράπονα (δηλ. τῶν Κορινθίων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων). — οἰκειον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἀλλοτρίαις. — πόνον = κακόν. — τοῦ δὲ πολέμου τὸν παρόλογον, ὅσος ἐστὶ, πρόληψις = ὅσος δ' ἐστὶν ὁ παρόλογος (= ὁ παραλογισμὸς) τοῦ πολέμου = πόσον δὲ εἶναι τὸ ἀνυπολόγιστον τοῦ πολέμου. — πρὶν ἐν αὐτῷ (δηλ. τῷ πολέμῳ) γενέσθαι = προτοῦ γὰρ ἔλθῃτε εἰς αὐτόν. —

προδιαίνοντες=σχεφθῆτε προγγουμένως.—ἐς τύχας...περιστασιαθαί
 =νὰ καταντᾶ εἰς περιπετείας.—φιλεῖ (=συνηθίζεις), δηλ. ὁ πόλε-
 μος.—τὰ πολλά=ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ.—ῶν (δηλ. τυχῶν) ἴσον τε
 ἀπέχομεν=ἐκ τῶν ὁποίων περιπετειῶν ἐξ ἴσου εἴμεθα μακρὰν
 (δηλ. ἡμεῖς οἱ Ἀθῆν. καὶ σεῖς οἱ Λακ.).—καὶ ὁποτέρως ἔσται
 (=γενήσεται), δηλ. ὁ πόλεμος=καὶ κατὰ ποῖον ἐκ τῶν δύο τρό-
 πων (εὐτυχῶς ἢ δυστυχῶς) θ' ἀποβῆ· παρατηρητέα ἢ ἐξάρτησις,
 καὶ τοῦ β' τούτου μέλους ἐκ τοῦ ῶν.—ἐν ἀδήλω κινδυνεύεται
 =ἐν ἀδήλω ἔστι καὶ κινδυνεύεται = ἄδηλον εἶναι καὶ ἀμφίβολον
 (τοῦτο, δηλ. τό: ὁποτέρως ἔσται).—ἰόντες . . . ἐς τοὺς πολέμους
 =ἔταν ἀναλαμβάνουσι πολέμους.—τῶν ἔργων . . . ἔχονται=ἀπὸ τὰ
 ἔργα πιάνονται = ἐπιχειροῦσι τὰς ἐχθροπραξίας.—κακοπαθοῦν-
 τες δὲ ἤδη = ἔταν δὲ πλέον περιπέπτωσιν εἰς τὴν δυστυχίαν.—
 τῶν λόγων ἄπτονται=(τότε) πιάνονται ἀπὸ τὴν σκέψιν = ἀρχί-
 ζουσι γὰ σκέπτωνται.—ἐν οὐδεμιᾷ πω . . . ὄντες=ἐπειδὴ εἰς οὐ-
 δὲν τοιοῦτον λάθος περιπέσαμεν μέχρι τοῦδε.—οὐτ' αὐτοὶ =
 οὔτε ἡμεῖς αὐτοί.—οὐθ' ἡμᾶς ὀρῶντες, δηλ. ἐν τοιαύτῃ ἀμαρ-
 τία ὄντες.—λέγομεν, ἐνταῦθα=κελεύομεν· δι' αὐτὸ καὶ ἡ σύντα-
 ξις τοῦ β. μετὰ τελκ. ἀπρμφ. : μὴ λύειν μηδὲ παραβαίνειν... λύε-
 σθαι —ἕως... δηλ. ἔστι=ἐν ὅσῳ εἶναι.—αὐθαίρετος = ἐλευθέρᾳ,
 μὴ ἐπιβαλλομένη ἐκ τῶν περιστάσεων.—ἡ εὐθυβουλία = ἡ ὀρθο-
 φροσύνη.—σπονδίας, δηλ. τὰς τριακοντούτεϊς.—τὰ δὲ διάφορα
 δίκην λύεσθαι=τὰς δὲ πρὸς ἡμᾶς διαφοράς σας νὰ ἐξομαλύνγητε
 διὰ δικαστικῆς ὁδοῦ.—κατὰ τὴν ξυνηθήκην, τὴν τριακονταετῆ,
 ἐν ἣ ἐγγέγραπτο : «δίκας τῶν διαφορῶν ἀλλήλοις διδόναι καὶ δέ-
 χεσθαι» (πρβλ. κεφ. 140, § 2) καὶ «ὄπλα μὴ ἐπιφέρειν, ἢν δίκας
 θέλωσι διδόναι».—εἰ δὲ μὴ=ἄλλως.—τοὺς ὀρκίους, πρβλ. κεφ.
 71, § 5.—ἀμύνεσθαι, δηλ. ἡμᾶς, ἕπερ παρελείφθη ἐπίτηδες διὰ
 νὰ καταστῆ ἡ πρότασις ὅσον τὸ δυνατόν γενική.—πολέμου ἄρ-
 χοντας=κάμνοντας ἀρχὴν τοῦ πολέμου.—ταύτη, ἣ ἂν ὑφηγήσθε=
 οὗτως, ὅπως ἂν ὑποδείξγητε (εἰ ἡμᾶς).

3. Δημηγορίαί του Ἀρχιδάμου καὶ Σθενελαΐδου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Σπάρτης καὶ ἡ ἐν αὐτῇ ἀπόφασις τῶν Λακεδαιμονίων.

(Κεφ. 79-87).

Κεφ. 79.

ἐπειδή, χρον. — τῶν συμμαχῶν . . . τὰ ἐγκλήματα = τὰ παρά-
πονα τῶν συμμαχῶν. — τὰ ἐς τοὺς Ἀθ. = τὰ κατὰ τῶν Ἀθην. —
τῶν Ἀθ. ἃ ἔλεξαν = τὸν λόγον τῶν Ἀθ. — μεταστησάμενοι πάν-
τας = κελεύσαντες πάντας (δηλ. τοὺς συμμαχοὺς καὶ τοὺς Ἀθ.)
ν' ἀπέλθωσι (τῆς ἐκκλησίας). — κατὰ σφῶς αὐτοὺς = καθ' ἑαυτοὺς,
μόνοι. — περὶ τῶν παρόντων, δηλ. πραγμάτων = περὶ τῆς παρού-
σης καταστάσεως. — ἐπὶ τὸ αὐτὸ . . . ἔφερον, κατὰ μεταφορὰν ἐν
τῆς ὁδοῦ = εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα κατέληγον. — ἀδικεῖν τε . . .
καὶ πολεμητέα (= πολεμητέον) εἶναι, ἐπεξήγησις τοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ
= ἔτι δηλ. οἱ Ἀθην. ἀδικοῦσι πλέον καὶ ὅτι πρέπει νὰ πολεμῶσι
κατ' αὐτῶν. — ἐν τάχει = ταχέως. — παρελθὼν = ἀναθὰς εἰς τὸ
βῆμα. — Ἀρχίδαμος, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης ἀπὸ τοῦ 469-427
π. Χ. — δοκῶν = ἕστις ἐθεωρεῖτο.

Κεφ. 80.

§ 1-2. καὶ αὐτὸς = καὶ ἐγὼ αὐτός. — ἤδη = μέχρι τοῦδε. —
ἔμπειρος, ὁ Ἀρχιδ. ἦτο βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ 469. ἐπομένως δὲν ἦτο
πλέον νέος. — τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ, δηλ. ἐν ἡπερ ἐγὼ εἰμι =
τοὺς συνηλικιωτάς μου. — ὁρῶ, δηλ. ὁμοίως ἐμπείρους ὄντας =
βλέπω ὅτι ὁμοίως εἶναι ἐμπειροί. — μήτε ἀπειρία . . . μήτε . . . νομί-
σαντα, παρατηρητέα ἢ ἔκφρασις δύο αἰτίων κατὰ διάφορον τρό-
πον: τοῦ α' κατὰ δοκ. (ἀπειρία), τοῦ β' διὰ μετχ. αἰτιολογ.
(νομίσαντα) = μήτε ἕνεκα ἀπειρίας . . . μήτε διότι ἐνόμισε (πρὸς
κεφ. 63, § 1: βαλλόμενός τε καὶ χαλεπῶς) — τινα, δηλ. τῶν συνη-
λικιωτῶν μου. — τοῦ ἔργου = τοῦ πολέμου. — ὅπερ, δηλ. τὸ ἐπι-
θυμῆσαι τοῦ πολέμου. — ἂν . . . πάθοιεν = ἤθελον πάθει. — οἱ πολ-
λοί, ἐννοοῦνται οἱ νεώτεροι καὶ ἀπειρότεροι. — ἀγαθὸν καὶ ἀσφα-

λῆς (= ἀκίνδυνον), δηλ. εἶναι.—εὔροιτε δ' ἂν κτλ., ἐν τούτῳ περιέχεται ἢ πρόθεσις· διὰ δὲ τοῦ πρὸς μὲν γὰρ κτλ. (§ 3) μεταβαίνει ὁ ῥήτωρ εἰς τὴν πίστιν.—τόνδε (δηλ. τὸν πόλεμον), μετάβασις ἐκ τοῦ γενικοῦ εἰς τὸ μερικόν· ἦτοι ἐκ παντὸς πολέμου εἰς τὸν προκείμενον πρὸς τοὺς Ἰθ. οὐκ ἂν ἔλ. γενόμενον=ὅτι οὐκ ἂν γένοιτο ἐλάχιστος=ἔτι μέγιστος ἤθελε γίνεαι.—εἰ... τις (δηλ. ὑμῶν) ἐκλογίζοιτο=εἰ ἐκλογίζοισθε=ἐὰν ἠθέλετε ἐξετάζει.—σωφρόνως=ἀπαθῶς.

§ 3-4 πρὸς τοῦ Πελοπ. καὶ ἀστυγείτονας=πρὸς τοὺς Πελ. καὶ μάλιστα (ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς μακρὰν οἰκοῦντας Ἰθ.) ὡς γείτονας.—παρόμοιος, δηλ. ἐστί· τὸ δὲ παρόμοιος=ἐν παραβολῇ ὁμοία.—ἢ ἀλική=ἢ πολεμικὴ δύναμις.—διὰ ταχέων = ταχέως (πρὸβλ. κεφ. 63, § 2: διὰ τίχους).—οἶόν τε (δηλ. ἐστί) ἐφ' ἕκαστα (=εἰς πάντα τὰ σημεῖα) ἐλθεῖν=εἶναι δυνατόν νὰ ἔλθωμεν πανταχοῦ (διότι ὁ ἐχθρὸς δὲν ἀπέχει πολὺ).—πρὸς δὲ ἄνδρας, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους.—ἐκὰς = μακρὰν.—τοῖς ἄλλοις ἅπασιν=καθ' ὅλα τὰ ἄλλα.—ἐξήρουνται = ἔχουσι παρασκευασθῆ.—πλούτῳ τε ἰδίῳ... ὄχλω, ἐπεξήγησις τοῦ: τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. Παρατηρητέον τὸ πολυσύνθετον σχῆμα.—ὄπλοις=κατὰ τὰ ὄπλα (παντὸς εἶδους).—ὄχλω=κατὰ τὸ πλῆθος.—οὐκ ἐν ἄλλῳ ἐνί γε χωρίῳ Ἐλ.=ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ τοῦλάχιστον Ἐλλ. χωρίῳ. Ἐκ τούτου συνάγεται ὅτι αἱ Ἀθηναὶ ἦσαν ἢ μεγίστη πόλις τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοῦ Πελοπ. πολέμου.—πῶς χορὴ πρὸς τούτους, ἔντονος ῥήτορικῆ ἐπανάληψις τῆς ἀρχῆς τῆς περιόδου (πρὸς δὲ ἄνδρας) διακοπίσης ὑπὸ τῆς παρεμπεισοῦσης ἀναφρ. προτάσεως: οἷ γῆν... ἔχουσι.—ὁμοδίως, ἐνταῦθα = ἀπερισκέπτως.—πόλεμον ἄρασθαι = ν' ἀναλάβωμεν πόλεμον.—τινὶ πιστεύσαντας (δηλ. ἡμᾶς) ἀπαρ. ἐπειχθῆναι (δηλ. χορὴ)=εἰς τί πιστεύσαντες ἡμεῖς πρέπει νὰ σπεύσωμεν ἀπαρᾶσκειν.—πότερον... ἀλλά... ἀλλά... ἀλλά... ὑποφορά.—ταῖς νανοσί, δηλ. πιστεύσαντας χορὴ ἐπειχθῆναι.—ἡσσους = κατώτεροι (δηλ. ἐκείνων ὡς πρὸς τὰ πλοῖα).—εἰ δὲ μελετήσομεν καὶ ἀντιπαρ.=ἐὰν δὲ ἀσκηθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἐπίσης παρασκευασθῶμεν.—χρόνος ἐνέσται=θὰ μεσολαβῆσῃ χρόνος.—ἀλλὰ τοῖς χοήμασι, δηλ. πιστεύσαντας χορὴ ἐπειχθῆναι.—πολλῶ ἔτι πλέον = ἔτι πολλῶ πλέον = ἀκόμῃ πολὺ περισσότερον.—τούτου = τούτων (δηλ. τῶν χρημάτων).—ἐλλείπομεν = ἔχομεν ἑλλείψιν.—ἐν κοινῶ

(=ἐν τῷ δημοσίῳ ταμίῳ)...ἐκ τῶν ἰδίων, ὡς ἐν § 3 : πλοῦτω τε ἰδίῳ καὶ δημοσίῳ.—ἐχομεν, δηλ. χρήματα· τοῦτο νοητέον καὶ εἰς τὸ φέρομεν (=συνεισφέρομεν).—ἐτοίμως=προθύμως.

Κεφ. 81.

§ 1-3. τάχ' ἂν τις θαρσούη=ἴσως τις ἐκ τούτου ἠθέληεν ἀντλήσει· θάρρος· ὑποφορά.—τοῖς ὅπλοις(=τοῖς ὀπλίταις)...καὶ τῷ πλήθει, ἐν δια·δυσὶν = κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀπλιτῶν.—αὐτῶν (δηλ. τῶν Ἀθ.)...ὑπερφέρομεν=ὑπερέχομεν αὐτῶν.—ἐπιροῦτωντες=διὰ συχνῶν ἐπιδρομῶν (εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀθ.).—τοῖς δὲ=τούτοις δὲ (δηλ. τοῖς Ἀθ.).—ἄλλη γῆ, δηλ. ἡ Ἰωνία καὶ ἡ Θράκη.—ῶν = ταῦτα ῶν.—ἐπὶ θαλάσσης = διὰ θαλάσσης.—ἐπάξονται=θὰ εἰσάγωσιν ἔξωθεν.—εἰ δ' αὖ, διὰ τούτου εἰσάγεται νέον τι.—τοὺς ξυμμάχους, δηλ. τῶν Ἀθ.—δεήσει = θὰ ὑπάρξῃ ἀνάγκη.—τούτοις (δηλ. τοῖς ξυμμάχοις), ἀντιμ. τοῦ βοηθεῖν.—ναυσί, δοτκ. ὄργγκ.—τὸ πλέον οὔσι νησιώταις=διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι νησιῶται.

§ 4-6. τίς (=ποῖος) οὖν ἔσται ἡμῶν ὁ πόλ.; = λοιπὸν πῶς θὰ πολεμήσωμεν ἡμεῖς;—εἰ μὴ γὰρ...κρατήσωμεν ἢ...ἀφαιρήσωμεν (δηλ. αὐτούς)=διότι ἂν δὲν νικήσωμεν αὐτούς ἢ ἐὰν δὲν ἀφαιρέσωμεν ἀπ' αὐτούς.—ναυσί, δοτκ. ὄργγκ.—τὰς προσόδους, τὰς προερχομένας ἀπὸ τῶν συμμάχων τῶν φόρου ὑποτελῶν.—ἀφ' ῶν = διὰ τῶν ὁμοίων.—τρέφουσι = συντηροῦσι.—βλαψόμεθα τὰ πλείω (=πλείονας βλάβας [ἢ οἱ Ἀθηναῖοι]) θὰ ὑποστώμεν περισσοτέρας βλάβας ἢ οἱ Ἀθην.—κἂν (=καὶ ἐν) τούτῳ=καὶ ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει, καὶ ἂν δηλ. περισσότερον βλαθῶμεν.—οὐδὲ καταλύεσθαι=οὐδὲ γὰρ διακαττώμεθα.—ἔτι κελόν, δηλ. ἔστι=εἶναι πλέον ἔντιμον.—ἄλλωστε καί=καὶ μάλιστα.—εἰ δόξομεν=εἰάν φανῶμεν.—ἄρξαι...τῆς διαφορᾶς=ἔτι ἐγεγόμεθα πρωταίτιοι τῶν ἐχθροπραξιῶν.—μᾶλλον, δηλ. τῶν Ἀθηναίων.—μὴ...δὴ...ἐπαιρώμεθα=ἄς μὴ παρακινώμεθα βεβαίως.—ἐκείνη γε τῇ ἐλπίδι=ὅπ' ἐκείνης τουλάχιστον τῆς ἐλπίδος.—ὡς κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ ἐκείνη τῇ ἐλπίδι.—ἦν...τέμνομεν=ἂν λεηλατῶμεν.—δέδοικα δὲ=τὸναντίον φοβοῦμαι.—μὴ...ὑπολίπομεν = μήπως ἀφήσωμεν κληρονομίαν.—αὐτόν, δηλ. τὸν

πόλεμον.—οὕτως εἰκὸς = τόσον πιθανὸν εἶναι.—φρονήματι=διὰ τὴν υπερηφάνειαν.—μῆτε τῆ γῆ δουλευῖσαι=μῆτε νὰ γίνωσι δούλοι (νὰ ἐξαρτηθῶσιν ἐκ) τῆς πατρίου των χώρας· κατ' ἔννοιαν : μῆτε νὰ υποκύψωσιν εἰς ἡμᾶς, ἵνα σώσωσι τὴν πατρίδα των ἀπὸ τῆς δαχλώσεως ἡμῶν.—μῆτε ὡσπερ ἀπ. κατ. τῷ πολέμῳ=μῆτε ὡς ἄπειροι νὰ καταπλαγῶσιν ὑπὸ τοῦ πολέμου.

Κεφ. 82.

§ 1-3. οὐ μὴν οὐδὲ=ἀλλ' ἔμῳς οὐδέ· συναπτόεν τῷ κελεύῳ.—ἀναισθητῶς = ἀπαθῶς· ἀποδοτέον τῷ εἶν καὶ μὴ καταφορᾶν.—αὐτοὺς κελεύει...βλάπτειν, ἢ σύνταξις : κελεύω (ἡμᾶς) εἶν αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Ἄθην.) βλάπτειν τοὺς ξημ. ἡμῶν = συμβουλεύω νὰ ἀφῆνωμεν ἡμεῖς αὐτοὺς νὰ βλάπτωσι τοὺς συμμάχους ἡμῶν.—καὶ ἐπιβουλεύοντας (δηλ. ἡμῖν) μὴ καταφορᾶν=καὶ νὰ μὴ ἐξελέγχωμεν (αὐτοὺς) ὅτι ἐπιβουλεύουσιν ἡμᾶς (=ὅτι ἔχουσιν ἐχθρικοὺς σκοποὺς καθ' ἡμῶν).—ἀλλά, δηλ. κελεύω ἡμᾶς.—ὄπλα μὲν μῆπω κινεῖν = πόλεμον μὲν νὰ μὴ κινῶμεν ἀκόμη.—πέμπειν, δηλ. πρέσβεις πρὸς τοὺς Ἄθ.—καὶ αἰτιᾶσθαι μῆτε πολ. ἄγαν δηλοῦντας = καὶ νὰ παραπονώμεθα (κατὰ τῶν Ἄθ.) μῆτε φανερώς κηρύττοντες πόλεμον.—μῆθ' ὡς ἐπιτρέψομεν=μῆτε δηλοῦντας ὡς ἐπιτρέψομεν (δηλ. τοῖς Ἄθ. βλάπτειν τοὺς ξημιάχους ἡμῶν) = μῆτε δηλοῦντες ὅτι θὰ ἐπιτρέψωμεν εἰς αὐτοὺς (τοὺς Ἄθ.) νὰ βλάπτωσι τοὺς συμμάχους ἡμῶν.—κἂν (=καὶ ἐν) τούτῳ (δηλ. τῷ χρόνῳ)=καὶ ἐν τῷ μεταξὺ (καθ' ὃν δηλ. χρόνον κάμνομεν τὰς διαπραγματεύσεις).—καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐξαορτίεσθαι, τὸ ἀπρηφ. ἐκ τοῦ κελεύω = συμβουλεύω καὶ τὰς ἰδικὰς μας δυνάμεις νὰ παρασκευάζωμεν.—προσαγωγῆ = διὰ τῆς προσελκύσεως.—εἰ . . . προσληψόμεθα = εἰ . . . δυνησόμεθα προσλαβεῖν.—ἀνεπίφθονον (=ἄμεμπτον) δὲ κτλ., διὰ τούτου ζητεῖ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν αἰσχρὰν πράξιν τῆς προσφυγῆς τῶν Λακ. εἰς τοὺς βαρβάρους.—ὅσοι, δηλ. ἐπιβουλεύονται.—προσλαβόντας διασωθῆναι, δηλ. πάντας αὐτοὺς=πάντες αὐτοὶ (ἔσοι κτλ.) νὰ διασωθῶσιν ἀφ' οὗ προσλάβωσι.—καὶ τὰ αὐτῶν (δηλ. τῶν ξημιάχων, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ : τὰ ἡμέτερα αὐτῶν) ἅμα ἐκπορίζωμεθα = καὶ τὰς δυνάμεις τῶν συμμάχων ἄς προσπαθῶμεν νὰ ἐτομαζῶμεν· ἐνταῦθα

ἀνεμένετο ἀντί ὑποτακτικ. (ἐκπορίζομεθα) ἀπαρμφ. ἐκπορίζεσθαι ἐξαρτώμ. ἐκ τοῦ κελεύω (τὰ ἡμέτερα ἐξαρτύεσθαι . . . καὶ τὰ αὐτῶν ἐκπορίζεσθαι) ἀλλὰ ἡ σύνταξις μετεβλήθη ἔνεκα τῆς μακρᾶς ἐν τῇ μεταξὺ παρενθέσεως.— ἔσακούωσί τι πρῆσβ. ἡμῶν=δίδωσιν ἀκράσιν τινα εἰς ἡμᾶς πέμποντας πρέσβεις, δηλ. παραδέχονται τὰ διὰ τῶν πρῆσβειῶν προτεινόμενα εἰς αὐτούς.— ταῦτα ἄριστα, δηλ. ἔστι = τοῦτο εἶναι ἄριστον = ἔχει καλῶς.— ἦν δὲ μή, δηλ. ἔσακούωσί τι, διελθόντων ἐτῶν καὶ δύο καὶ τριῶν=μετὰ πάροδον ἐτῶν καὶ μάλιστα δύο ἢ τριῶν.— ἄμεινον ἤδη (=καλύτερον τότε πλέον), συναπτόεν τῇ πεφραγμένοι, ἔπως κυρίως=ὠχυρωμένοι· εἴτα μεταφρκ.= παρεσκευασμένοι.— ἦν δοκῆ, δηλ. ἡμῖν ἰέναι ἐπ'αὐτούς.— ἴμεν = θὰ ἐπέλθωμεν.— καὶ ἴσως, συναπτόεν τῇ μᾶλλον ἂν εἴκοιεν = καὶ ἴσως εὐκολώτερον (ἢ νῦν) ἤθελον ὑποχωρήσει.— ἡμῶν, προσδιορίζει τὴν παρασκευὴν καὶ τοὺς λόγους· προετάχθη δι' ἔμφασιν.— ἤδη τὴν παρασκευὴν=τὴν παρασκευήν, τὴν ἤδη γεγεννημένην.— καὶ τοὺς λόγους, δηλ. ἀκούοντες, ἔπειθοιεν ἐκ τοῦ ὁρῶντες.— αὐτῇ ὁμοίᾳ ὑποσημαίνοντας = ὅτι ὑποδεικνύουσι σύμφωνα μὲ αὐτὴν (δηλ. τὴν παρασκευήν). Ἡ ἔννοια : ἐὰν οἱ ἸἸθ. βλέπωσι τὰς πολεμικὰς ἡμῶν παρασκευὰς καὶ ἀκούωσιν ἡμᾶς ἀπειλοῦντας πόλεμον (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν προηγουμένην διαγωγὴν ἡμῶν : μήτε πόλεμον ἄγαν δηλοῦντας), ἴσως ἤθελον ὑποχωρήσει.— ἔχοντες καὶ . . . βουλευόμενοι, αἱ μετχ. προσδιορίζουσι τὸ μᾶλλον ἂν εἴκοιεν αἰτιολογικῶς.— ἄτιμητον = ἀεγλάτητον.— περὶ παρόντων ἀγαθῶν καὶ οὐπω ἐφθιασμένων, ἡ αὐτῇ ἔννοια καταφατικῶς καὶ ἀποφατικῶς : ἀντιθετικὸς παραλληλισμὸς πρὸς ἔξαρσιν τῆς ἐννοίας.

§ 4-6. ἄλλο τι . . . ἢ ὄμηρον, κτηγρμ. τοῦ τὴν γῆν = ὡς ἄλλο τι παρὰ ὡς ἐνέχυρον (παρεχόμενον ὑπὲρ εἰρήνης).— καὶ οὐχ ἦσσαν, ὄσφ=καὶ μάλιστα τοσούτῳ μᾶλλον, ὄσφ.— ἄμεινον ἐξεϊγμισται = καλύτερον εἶναι καλλιεργημένη.— ἦς=διὰ τοῦτο αὐτῆς.— ὡς ἐπὶ πλεῖστον, δηλ. χρόνον.— καὶ μὴ ἐσ'ἀπόνοιαν κατ. αὐτούς ἄλ. ἔχειν=καὶ νὰ μὴ ἔχωσιν αὐτούς ἀπροσβλητοτέρους, ἀφ' οὗ καταστήσωμεν εἰς ἀπόγνωσιν. Ἡ ἔννοια : Δὲν πρέπει δηγῶντες τὴν χώραν τῶν ἸἸθ. νὰ φέρωμεν αὐτούς εἰς ἀπόγνωσιν, διότι τότε θὰ ἔχωμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν μᾶλλον ἐπικινδύνους.— τοῖς τῶν ξ. ἐγκλήμασι=ὕπὸ τῶν παραπόνων τῶν συμμάχων.— ἐπειχθέντες= παρακινήθέντες.

—ὄρατε=προσέχετε.—ὅπως μὴ... προάξομεν=πῶς νὰ μὴ φέρω-
μεν τὴν Πελοπ. εἰς θέσιν αἰσχροτέραν καὶ ἀπορωτέραν (τῆς
νῦν). Ἄπορος θὰ εἶναι ἡ θέσις τῆς Πελοπ., διότι οἱ Ἄθ. διὰ τοῦ
στόλου των ἤθελον κολύσει τὰ ἀναγκαῖα τῆς Πελοπ., αἰσχρὰ δέ,
διότι οἱ Πελοπ. ἤθελον αἰτήσαι εἰρήνην.—οἰόν τε, δηλ. ἔστι.—κατα-
λῦσαι=διαλῦσαι.—πόλεμον δὲ ξυμ. ἀραμένους=πόλεμον ἕμους
ἔταν ἔλοι ἑμοῦ ἀναλάθωμεν.—τῶν ἰδίων, δηλ. τῶν συμφερόντων
(τῶν Κορινθ. καὶ Μεγαρέων [κεφ. 97, § 4]).—ὄν οὐχ ὑπάρχει
(=ἔξεστι)... καθ' ὅ τι χωρήσει. πρόληψις=ὅς καθ' ὅ τι χωρήσει
οὐχ ὑπάρχει εἰδέναι=ἔστις πῶς θὰ ἀποβῆ (=τὴν ἔκδοσιν τοῦ
ὁποῖου) δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίζωμεν. — εὐπροεπῶς θέσθαι=
ἀξιοπροεπῶς νὰ καταπαύσωμεν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό : ἐγκλήματα
καταλῦσαι.

Κεφ. 83.

καὶ ἀνανδρία κτλ., διὰ τούτου ὁ Ἄρχ. ἀνασκευάζει τὴν κατη-
γορίαν τῆς ἀνανδρίας, ἣν ἠδύνατό τις νὰ ἐπιρρίψῃ αὐτῇ τῶν ἄνωτέρω
συμβουλευόντων. Ἡ σύνταξις τῆς προτ. : καὶ μηδενὶ δοκεῖτω ἀναν-
δρία εἶναι πολλοὺς μὴ ταχὺ ἐπελθεῖν μιᾷ πόλει = καὶ κανεὶς ἄς
μὴ νομίζῃ ἔτι εἶναι ἀνανδρία τὸ νὰ μὴ ἐπέλθῃσι ταχέως πολλοὶ
(δηλ. ἡμεῖς) ἐναντίον μιᾶς πόλεως (δηλ. τῶν Ἀθηναίων).—καὶ ἐκεί-
νοισι, δηλ. τοῖς Ἀθηναίοις. — οὐκ ἐλάσσους, δηλ. ἡμῶν.—χρήματα
φέροντες=καὶ μάλιστα εἰσφέροντες χρήματα ἐν ἀντιθέσει πρὸς
τοὺς Λακ., οἵτινες δὲν εἶχον συμμαχοὺς φόρου ὑποτελεῖς.—
ὄπλων τὸ πλεόν, ἀλλὰ δαπάνης, αἰ γενν. κατηγορηματικ. κατηγορηματικ.
τοῦ ἔστιν=ὁ πόλεμος εἶναι ἔργον ὄχι τὸσον τῶν ὄπλων, ἔσον δαπά-
νης=ὁ πόλεμος ἐξαρτάται ὄχι τὸσον ἀπὸ ὄπλα (=ὄπλίτας), ἔσον
ἀπὸ δαπάνης (=χρηματικούς πόρους). — δι' ἣν = δι' ἣς.— τὰ
ὄπλα ὠφελεῖ=τὰ ὄπλα καθίστανται ὠφέλιμα.—ἄλλως τε καί, δηλ.
ὄν ὁ πόλεμος=καὶ μάλιστα ἐὰν ὁ πόλεμος εἶναι.—πρὸς θαλασ-
σίους, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους.—πορισώμεθα=ἄς προμηθευθῶμεν.—
αὐτήν, δηλ. τὴν δαπάνην (=τοὺς χρηματικούς πόρους). Ἡ ἐν
τέλει τῆς προτάσεως θέσις τῆς λέξεως χάριν ἐμφάσεως. — καὶ μὴ...
ἐπαιρωμέθα=καὶ ἄς μὴ παρακινώμεθα. — πρότερον, δηλ. πρὶν
ἂν πορισώμεθα δαπάνην.—οὔτερον δέ... οὔτοι καὶ... προῖδωμεν,
ἡ σύνταξις : ἀλλὰ ἡμεῖς, οὔτερον καὶ τὸ πλεόν τῆς αἰτίας τῶν ἀπο-

βαινόντων ἐπ' ἀμφοτέρω ἔξομεν, οὗτοι (= ἡμεῖς· τὸ ἕλον= ὅσπερ ἡμεῖς — οὕτως ἡμεῖς) καὶ καθ' ἡσυχίαν τι αὐτῶν (δηλ. τῶν ἀποβαινόντων) προΐδωμεν = ἀλλὰ καθὼς ἡμεῖς θὰ ἔχωμεν τὴν μεγαλύτεραν εὐθύνην διὰ τὴν ἐκβάσιν, τὴν εὐτυχῆ ἢ τὴν δυστυχῆ, οὕτως ἡμεῖς ἄς σκεφθῶμεν ἡσύχως τι περὶ αὐτῆς τῆς ἐκβάσεως.

Κεφ. 84.

§ 1. τὸ βραδὺ καὶ μέλλον, τὰ οὐδ. τῶν μετχ. καὶ ἐπιθέτων συνήθως παρὰ Θουκυδ. ἀντὶ ἀφηρημένων οὐσιαστ. = τὴν βραδύτητα καὶ μέλλησιν (πρβλ. κεφ. 36, § 1—κεφ. 42, § 3). — μέμφομαι μάλιστα = κατηγοροῦσι κατ' ἐξοχὴν (οἱ σύμμαχοι· πρβλ. περὶ τοῦ πράγματος κεφ. 69, § 4—κεφ. 70, § 2—κεφ. 71, § 4). — ἡμῶν, γενκ. κτητικ. τοῦ ὁ = τὸ ὅποσον (ἐλάττωμα) ἡμῶν. — σπεύδοντες τε γάρ .. καὶ ἅμα..., τὰ δύο αἷτια, δι' ἃ δὲν πρέπει οἱ Λακ. νὰ αἰσχύνωνται διὰ τὴν βραδύτητα καὶ μέλλησιν. — σπεύδοντες = ἐὰν σπεύδητε. — σχολαίτερον ἂν παύσαισθε = βραδύτερον δύνασθε νὰ παύσητε. — διὰ τὸ ἀπαράσκευοι ἐγχειρεῖν = διότι ἀπαράσκευοι ἐπιχειρεῖτε (τὸν πόλεμον). — καὶ ἅμα... νεμόμεθα, ἐλλιπίης ἢ φράσις = καὶ συγχρόνως δὲν πρέπει νὰ αἰσχύνησθε τὴν βραδύτητα καὶ μέλλησιν, διότι (δ' αὐτὴν) κατοικοῦμεν πόλιν ἐλευθέραν καὶ ἐνδοξοτάτην καθ' ἕλον τὸν χρόνον. Ἐν δηλ. οἱ Λακ. δὲν ἦσαν βραβεῖς καὶ μελληταί, δὲν θὰ εἶχον οὗτοι τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν καὶ τὴν δόξαν.

§ 2-3. δύναται... εἶναι, κυρίως = ἔχει τὴν δύναμιν νὰ εἶναι· εἶτα = οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ. — μάλιστα = ἀκριβῶς. — σωφροσύνη ἔμφρων = φρόνησις λελογισμένη (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἄλογον, τὴν οὐχὶ μετὰ λόγου, φρόνησιν). — τοῦτο (δηλ. τὸ βραδὺ καὶ μέλλον), ὑποκμ. τοῦ δύναται. — δι' αὐτό, δηλ. τὸ βραδὺ καὶ μέλλον. — εὐπραγίαις οὐκ ἐξυβρίζομεν = διὰ τὰς εὐτυχίας δὲν υπερηφανευόμεθα. — ξιμφοραῖς ἦσσαν ἐτέρων εἴκομεν = εἰς τὰς δυστυχίας ὀλιγώτερον ἀπὸ ἄλλους ὑποχωροῦμεν. — τῶν ξὺν ἐπαίνῳ ἐξοτρυνόντων ἡμᾶς, γενκ. ὑποκειμνκ. τοῦ ἠδονῆ = ἔνεκα τῆς ἠδονῆς (= τῶν ἠδονικῶν λόγων), ἣν παρέχουσιν οἱ μετ' ἐπαίνου προτρέποντες ἡμᾶς. — ἐπὶ τὰ δεινά, δηλ. τοῦ πολέμου. — παρὰ τὸ δοκοῦν ἡμῖν = παρὰ τὴν δοξασίαν ἡμῶν. — ἦν τις ἄρα ξὺν κατη-

γορία παροξύνη=ἄν τυχόν τις κατηγορῶν ἡμᾶς ἐρεθίζῃ· ὑπαινίσσεται τὰς κατηγορίας τῶν Κορινθ. ἐν κεφ. 67-71. — οὐδὲν μᾶλλον... ἀνεπίσθημεν (ἐμπειρικός ἀόριστος)=οὐδὸς περισσότερον μεταβάλλομεν γνώμην. — ἀχθεσθέντες=δυσαραστηθέντες (διὰ τὰς καθ' ἡμῶν κατηγορίας). — πολεμικοί τε, ὁ τε=καὶ οὗτω. — διὰ τὸ εὐκοσμον=διὰ τὴν σωφροσύνην. — τὸ μὲν=πολεμικοί μὲν (δηλ. γιγνόμεθα)· ἢ ἀπόδοσις: εὐβουλοὶ δέ.— ὅτι αἰδῶς... εὐθυμία=διότι ἢ αἰδῶς πλεῖστον μετέχει τῆς σωφροσύνης, ἢ δ' εὐτολμία τῆς αἰσχύνης (=αἰδοῦς). Ἡ ἔγνοια: ἐκ τῆς σωφροσύνης προέρχεται ἢ αἰδῶς καὶ ἐξ αὐτῆς ἢ εὐτολμία. — εὐβουλοὶ δέ, δηλ. γιγνόμεθα. — ἀμαθέστερον... παιδευόμενοι=ὅτι παιδευόμεθα ἀμαθέστερον τῆς ὑπεροφίας τῶν νόμων (=ἢ ὥστε ὑπεροφῶν τοὺς νόμους)=διότι παιδευόμεθα ἀμαθέστερον ἢ ὥστε νὰ καταφρονῶμεν τοὺς νόμους. Ὁ ῥήτωρ εἰρωνεύεται ἐνταῦθα τὴν φράσιν τῶν Κορινθ. ἐν κεφ. 68, § 1 «ἀμαθία δὲ πλεονίη πρὸς τὰ ἔξω πράγματα χοῦσθε». — καὶ ξὺν χαλεπότητι σωφρονέστερον, δηλ. παιδευόμενοι=καὶ διότι παιδευόμεθα μετ' αὐστηρότητος σωφρονέστερον.— ἢ ὥστε αὐτῶν (δηλ. τῶν νόμων) ἀνηκουσεῖν=ἢ ὥστε νὰ μὴ ὑπακούωμεν εἰς αὐτούς. — καὶ μὴ κτλ., δηλ. παιδευόμενοι, ἐξ οὗ ἐξαρτ. τὰ ἀπρμφ. ἐπεξιέναι καὶ νομίζειν κατ' ἔγνοιαν: καὶ ὅτι (=διότι) οὐχ οὕτως παιδευόμεθα, ὥστε κτλ.— τὰ ἀρεῖα ξυνετοὶ ἄγαν ὄντες=ὡς ὄντες λίαν συνετοὶ εἰς τὰ ἀνωφελῆ πράγματα· διὰ τοῦ τὰ ἀρεῖα ὑπαινίσσεται ὁ ῥήτωρ πρὸ πάντων τὴν ἐν τοῖς λόγοις εὐστροφίαν καὶ δεξιότητα. — λόγῳ καλῶς μεμρόμενοι=μὲ κομψοὺς λόγους μεμρόμενοι. Ἐγνοεὶ τοὺς Κορ., οἵτινες διὰ κομψῶν λόγων κατηγορήσαν τὰς παρασκευὰς τῶν Ἀθ. — ἀνομοίως ἔργῳ ἐπεξιέναι, δηλ. τοῖς πολεμίοις=δι' ἔργου νὰ ἐπεξερχώμεθα κατὰ τῶν πολεμίων ἀνομοίως, δηλ. νὰ πράττωμεν ἔργα ἀνόμοια τοῖς λόγοις. — τὰς τε διανοίας τῶν πέλας παραπλησίους (δηλ. ταῖς ἡμετέροις διανοίαις) εἶναι=ὅτι τὰ διανοήματα τῶν ἄλλων εἶναι ὅμοια (πρὸς τὰ ἡμέτερα). — καὶ τὰς πρόσπ. τύχας οὐ λ. διαιρετάς, δηλ. εἶναι=καὶ ὅτι αἱ συμβαίνουσαι μεταβολαὶ τῆς τύχης δὲν δύνανται νὰ ὀρισθῶσι διὰ λόγου (ἄν δηλ. θὰ εἶναι κακαὶ ἢ καλαί).

§ 4. ὡς πρὸς εὐ βουλ. τοὺς ἐναντίους=πρὸς τοὺς ἐναντίους ὡς πρὸς (ἀνθρώπους) εὐ βουλευομένους=κατὰ τῶν ἐναντίων ὡς

κατ' ἀνθρώπων ὀρθῶς σκεπτομένων. — παρασκευαζώμεθα=ἄς παρασκευαζώμεθα. — οὐκ ἔξ ἐκείνων (δηλ. τῶν ἐναντίων) . . . τὰς ἐλπίδας=δὲν πρέπει νὰ στηρίζωμεν τὰς ἐλπίδας μας εἰς τὰ μέλλοντα σφάλματα ἐκείνων. — ἀλλ' ὡς ἡμῶν αὐτῶν . . . προνοουμένων=ἀλλ' ἔξ ἡμῶν αὐτῶν ὡς ἀσφ. προνοουμένων=ἀλλ' εἰς τὴν ἀσφαλῆ πρόνοιαν ἡμῶν αὐτῶν. — πολὺ τε διαφέρειν κτλ., διὰ τοῦτου ἀποκρούει ὁ ῥήτωρ τὴν διαφορὰν τῶν Λακ. πρὸς τοὺς Ἀθην., ἣν ἐποίησαν οἱ Κορ. ἐν κεφ. 70. — κράτιστον δ' εἶναι=ἀλλὰ (πρέπει νὰ νομίζωμεν) ὅτι ἰσχυρότατος εἶναι ἐκεῖνος. — ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις=εἰς τὰ κατ' ἐξοχὴν ἀναγκαῖα (δηλ. τὰ τοῦ πολέμου, καὶ οὐχὶ εἰς τὰ ἀχρεῖα, εἰς ἃ ἐπικιδεύοντο οἱ Ἀθ.).

Κεφ. 85.

§ 1. ταύτας . . . ἄς . . . μελέτας=ταύτας τὰς μελέτας, ἄς μελέται δὲ = ἀξιώματα, ἀρχαὶ (στηρίζομεθα εἰς τὸ ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις παιδεύεσθαι). — διὰ παντός, δηλ. τοῦ χρόνου=διαρκῶς. — ὠφελούμενοι=πρὸς ὄφελος ἡμῶν. — ἔχομεν=τηροῦμεν. — μὴ παρῶμεν=ἄς μὴ ἀφήσωμεν. — ἐπειχθέντες, τοῦ ῥ. ἐπείγομαι=βιάζομαι. — μορῖφ=χρόνος. — βουλευόμεν=βουλευσώμεθα=ἄς ἀποφασίσωμεν. — καθ' ἡσυχίαν=ἡσύχως. — ἔξεστι, δηλ. καθ' ἡσυχίαν βουλεύεσθαι. — μᾶλλον ἐτέρων=μᾶλλον ἢ ἐτέροις. — διὰ ἰσχύν, δηλ. ἣν ἔχομεν.

§ 2. πέμπετε μὲν (δηλ. πρόσβεις) . . . πέμπετε δέ, ἐπαναφορά. — περὶ ὧν=περὶ τούτων, ἄ. — ἄλλως τε καὶ ἐτοίμων ὄντων αὐτῶν (δηλ. τῶν Ἀθ.)=καὶ μάλιστα ἐπειδὴ αὐτοὶ εἶναι ἔτοιμοι. — δίκας δοῦναι=νὰ υποβληθῶσιν εἰς δίκην. — ἐπὶ τὸν διδόντα (δηλ. δίκας)=ἐπὶ τὸν βουλούμενον δοῦναι δίκας. — οὐ, συναπτέον τῷ νόμιμον (δηλ. ἐστι). — πρότερον, δηλ. πρὶν ἂν αἱ δίκαι δικασθῶσιν. — ὡς ἐπ' ἀδικούντα=καθὼς ἐναντίον ἀνθρώπου ἀδικούντος. — ἵεναι=νὰ ἐπέρχηται τις. — κράτιστα . . . καὶ . . . φοβερώτατα, κτηγρμ. τοῦ ταῦτα=διότι οὕτω (=ἐὰν ταῦτα πράξητε) θὰ λάβητε οὐ μόνον τὰς ἀρίστας (δι' ἡμᾶς αὐτοὺς), ἀλλὰ καὶ τὰς φοβερωτάτας διὰ τοὺς ἐναντίους ἀποφάσεις.

§ 3. ὁ Ἀρχ. τοιαῦτα εἶπε, ὁ συντεὸς λόγος τοῦ Ἀρχ., τοῦ ἐκπροσωποῦντος τὴν συντηρητικὴν ἀρχὴν τῶν βασιλέων, ἐνεποίησε

τὴν προσήκουσαν αἰσθησιν τοῖς ἀχροαταῖς (πρὸς κεφ. 87)· ἀλλὰ μετὰ μεγάλης ὀρμῆς ἀναστὰς ὁ ἔφορος Σθενελάδας, ὁ ἐκπροσωπῶν τοὺς πολεμικοὺς ἐν Σπάρτῃ, διὰ βιαίου λόγου διαμαρτύρεται κατὰ πάσης ἀναβολῆς τοῦ πολέμου.—τελευταῖος, κατὰ γρμ. τοῦ παρελθόντος.—τῶν ἐφόρων, οἱ ἔφοροι ἐν Σπάρτῃ ἦσαν πέντε ἔχοντες μεγίστην δύναμιν.—ἐν τοῖς Λακ., ἡ ἐν=πρό. ὠδε=ὡς ἐξῆς.

Κεφ. 86.

§ 1. τοὺς μὲν λόγους τοὺς πολλοὺς = τὴν μὲν πολυλογίαν ἢ θέσεις τοῦ ἐπιθ. (πολλοὺς) μετὰ τὸ οὐσιαστ. (λόγους) πρὸς ἔμφασιν.—οὐ γινώσκω = δὲν ἐννοῶ. Οἱ Λακ. ἐθήρουν πάντοτε τὴν βραχυλογίαν.—ἐπαινέσαντες πολλὰ (σύστοιχ. ἀντικμ. = μίλια) = ἐν ᾧ πολὺ ἐπήνεσαν.—οὐδαμοῦ ἀντεῖπον ὡς οὐκ ἀδικοῦσι, τοῦτο ἀπέφυγον οἱ Ἀθ., διότι δὲν ἠθελον ν' ἀναγνωρίσωσι τοὺς Λακ. ὡς δικαστὰς (πρὸς κεφ. 73, § 1).—καίτοι = καὶ ὅμως.—ἐγένοντο ἀγαθοί, ὡς συντελέσαντες πολὺ εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος (πρὸς κεφ. 73, § 2-5).—πρὸς ἡμᾶς κακοὶ νῦν (δηλ. γίνονται), ὡς δουλοῦντες τοὺς Ἕλληνας.—διπλασίας ζημίας, ἂν οἱ Ἀθ. ἦσαν φύσει κακοί, ἦσαν ἄξιοι μιᾶς τιμωρίας, νῦν ὅμως εἶναι διπλῆς, διότι ἔγειναν τοιοῦτοι, ἐν ᾧ δὲν ἦσαν φύσει.—ὅτι=διότι.

§ 2-4. καὶ τότε, δηλ. ἡμεν.—καὶ τοὺς ξυμ = καὶ διὰ τοῦτο τοὺς συμμάχους.—οὐ περιοψόμεθα ἀδικ.=δὲν θὰ παραβλέψωμεν ν' ἀδικῶνται.—οὐδὲ μελλήσομεν τιμωρεῖν, δηλ. τοῖς ξυμμαχοῖς = οὐδὲ θὰ βραδύνωμεν νὰ βοηθῶμεν τοὺς συμμάχους. Ἰπαινίσσεται τοὺς λόγους τοῦ Ἀρχ. ἐν κεφ. 82 καὶ 85, § 1 («μηδ' ἐπειθέντες.. βουλευόμεν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν».)—οἱ γ' οὐδέτι μέλλουσι κακῶς πάσχειν = ἐπειδὴ οὗτοι τοῦλάχιστον δὲν μέλλουσι πλέον νὰ βλάπτωνται. Ἡ ἐννοία: Δὲν πρέπει ν' ἀναλάβωμεν τὴν βοήθειαν τῶν συμμάχων, διότι καὶ τὰ παθήματα αὐτῶν γίνονται, δὲν ἔχουσιν ἀναβολήν. Παρατηρητέον τὸ λογοπαίγνιον ἐν τοῖς: μελλήσομεν—μέλλουσι.—ἄλλοις (δηλ. τοῖς Ἀθ.) μὲν γὰρ κτλ., ἀνασκευὴ τῶν λεχθέντων ὑπὸ τοῦ Ἀρχ. ἐν κεφ. 80, § 3-4.—παροδοτέα, ὁ πληθ. ἀντὶ ἐνικοῦ = παραδοτέον ὡς καὶ κατωτέρω διακριτέα, τιμωρητέα (πρὸς κεφ. 72, § 1).—οὐδὲ δίκαις.. διακριτέα, ἄνευ γραμματικῆς συνδέσεως μετὰ τοῦ οὐς = οὐδὲ πρέπει

ἡμεῖς γὰρ λύομεν τὰς πρὸς τοὺς Ἰθ. διαφορὰς διὰ δικῶν καὶ καὶ λόγων. Καὶ ἐνταῦθα θπαινεγμὸς κατὰ τῶν λόγων τοῦ Ἰρχ. ἐν κεφ. 85, § 2. — μὴ λόγῳ καὶ αὐτοὺς βλαπτ. = ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν βλαπτόμεθα διὰ λόγου. Παρατηρητέον τὸ λογοπαίγριον: λόγοις... λόγῳ.—ἀλλὰ τιμωρητέα (βῆμ. ἐπίθ. τοῦ τιμωρεῖσθαι, οὐχὶ τοῦ τιμωρεῖν) = ἀλλὰ πρέπει γὰρ τιμωρῶμεν αὐτοὺς (τοὺς Ἰθ.). — παντὶ σθένει = πάσῃ δυνάμει. — καὶ ὡς ἡμᾶς κτλ., ἢ σύνταξις: καὶ μηδεὶς διδασκέτω ὡς κτλ. Ἰπευθύνεται κατὰ τῶν λεχθέντων ἐκ κεφ. 85, § 1-2.—ἀδικουμένους = ἐν ᾧ ἀδικούμεθα.

§ 5. ἀξίως τῆς Σπ. = καθὼς ἀξίζει εἰς τὴν Σπάρτην. — τὸν πόλεμον = τὸν προκείμενον πόλεμον. — μίτε ἔατε... μίτε καταπροδιδῶμεν, ἀλλὰ... ἐπίομεν, παρατηρητέα ἢ ἐναλλαγὴ τῶν προσώπων. — μίτε... καταπροδιδῶμεν, ἢ κατὰ ἐν τῷ β. πρὸς ἐπίτασιν = καὶ ἄς μὴ προδίδωμεν ἐντελῶς = καὶ ἄς μὴ ἀφίνωμεν ἐντελῶς εἰς τὴν τύχην των. — ἐπίομεν πρὸς τοὺς ἀδ. = ἄς ἐπερχώμεθα κατὰ τῶν ἀδικούντων.

Κεφ. 87.

§ 1-2. ἐπειρήφιζεν = προέτεινε ψηφοφορίαν. — ἔφορος ὢν, ἢ μετχ. αἰτλγκ. τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιρηφίζειν ἐν Σπάρτῃ εἶχον οἱ ἔφοροι, ἐν Ἰθῆναις εἶχον τίνες; — ἐς τὴν ἐκκλ. τῶν Λακ., συναπτόν τῷ ἐπειρήφιζεν. — ὁ δέ, ἂν καὶ τὸ ὑποκμ. εἶναι τὸ αὐτό, ἐτέθη τὸ ὁ δέ, διότι ἐν τῷ ἐπειρήφιζεν... ἐς τὴν ἐκκλ. τῶν Λακ. κεῖται ἢ ἔννοια τοῦ: καὶ ἢ μὲν ἐκκλησία τῶν Λακ. ἐψηφίσατο. — κρίνουσι γὰρ = ἐπειδὴ (οἱ Λακ.) ἐκφράζουσι: τὴν γνώμην των. — βοῆ καὶ οὐ ψήφῳ = διὰ βοῆς καὶ οὐχὶ διὰ ψήφου (οὐδὲ διὰ χειροτονίας, ὡς οἱ Ἰθῆναις). — οὐκ ἔρη διαγιγνώσκειν = ἔρη οὐ διαγιγνώσκειν = εἶπεν ὅτι δὲν διακρίνει. — τὴν βοήν, ὁποτέρᾳ μείζων (ἔστί), πρόληψις = ὁποτέρᾳ βοῆ μείζων ἔστί = ποῖα ἐκ τῶν δύο φωνῶν εἶναι μεγαλυτέρα (ἢ τῶν ἀποδεχομένων ὅτι ἔχουσι: λυθῆ αἰ σπονδαὶ ἢ ἢ τῶν ἀποκρουόντων τοῦτο). — βουλόμενος, μετχ. αἰτλγκ. — αὐτοὺς, ἀντικμ. τοῦ ὀρηῆσαι = γὰρ παρορμήσει αὐτούς. — φανερώς ἀποδεικνυμένους (μετχ. τροπκ.) τὴν γνώμην = φανερώς ἐκφράζοντες τὴν γνώμην των. Ἡ ἔννοια: Οἱ φιλοπόλεμοι Λακ. βλέποντες, πόσον πολλοὶ εἶναι, θὰ ἐλάμβανον θάρρος, ἐν ᾧ οἱ ἀποκρούοντες τὸν πόλεμον θὰ κατεπτοῦντο ἐκ τῆς πλειονότητος

αὐτῆς τῶν ἀντιπάλων.—ὅτω... δοκοῦσι = εἰς ἕν τινα φαίνονται = ἔστις νομίζει. — λελύσθαι αἱ σπονδαὶ καὶ οἱ Ἄθ. ἀδικεῖν, κατὰ τοὺς δισχωρισμοὺς τῶν Κορινθίων (ἐν κεφ. 67, § 1). — ἀναστήτω ἔς, βραχυλογία = ἀναστὰς ἴτω ἔς. — τὸ χωρίον = τὸν τόπον. — δεῖξας, προσδιορίζει χρονικῶς τὸ ῥ. ἔλεξε. — ὅτω δὲ μὴ δοκοῦσι, δηλ. λελύσθαι αἱ σπονδαὶ = ἔστις δὲ νομίζει ὅτι αἱ σπονδαὶ δὲν ἔχουσι λυθῆ. — ἔς τὰ ἐπὶ θάτερα = εἰς τὸν ἄλλον (= τὸν ἀπέναντι τόπον (δηλ. σηκωθεὶς ἄς πορευθῆ)).

§ 3-6. διέστησαν = διεχωρίσθησαν. — οἷς = οὔτοι, οἷς. — προσκαλέσαντάς τε (= οὖν) τοὺς ξυμμάχους, οὓς (καθὼς ἀναφέρεται ἐν κεφ. 79, § 1) οἱ Λακ. εἶχον διατάξει ν' ἀπέλθωσι τῆς ἐκκλησίας, ἵνα μόνοι συσχεφθῶσι. — βούλεσθαι δὲ (= ἀλλ' ἔτι ἤθελον). παρατηρητέα ἢ μετάθασις ἀπὸ τοῦ εἰδικοῦ λόγου (ὅτι σφίσι δοκοῖεν...) εἰς ἀπρμφ. (βούλεσθαι). — καὶ τοὺς πάντας ξυμ. = καὶ ἔλους ὅμοῦ τοὺς συμμάχους (διότι μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν Λακ. καὶ Κορινθίων εἶχον προσκληθῆ εἰς Σπάρτην τινὲς μόνον σύμμαχοι [κεφ. 67]). — παρακαλέσαντες = ἀφ' οὗ προσκαλέσωσι. — ψῆφρον ἐπαγαγεῖν = ἐπιψηφίσαι. — κοινῆ = ἀπὸ κοινοῦ· ἀποδοτέον τῷ βουλευσάμενοι καὶ τῷ τὸν πόλεμον ποιῶνται. — ἦν δοκῆ, δηλ. τὸν πόλεμον ποιῆσθαι. — οἱ μὲν = οὔτοι μὲν (δηλ. οἱ σύμμαχοι). — ἐπ' οἴκου = εἰς τὰς πατρίδας των. — διαπραξάμενοι = ἀφ' οὗ κατώρθωσαν. — καὶ οἱ Ἄθ. πρόεβεις, ὃ καὶ = ὡσαύτως καί. — ὕστερον, δηλ. ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου. — ἐφ' ἄπερ = ταῦτα, ἐφ' ἄπερ. — χρηματίσαντες = ἀφ' οὗ διεπραγματεύθησαν. — διαγνώμη = ἀπόφασις. — τοῦ... λελύσθαι, ἐπεξηγήσεις τοῦ: ἢ διαγν. αὐτῆ = τοῦ ὅτι δηλ. αἱ σπονδαὶ ἔχουσι λυθῆ. — ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει καὶ δεκ., συναπτέον τῷ: τῶν τριακ. σπονδῶν προκεχωρηκυῶν, ἀντὶ τοῦ: ἔς τὸ τέταρτον ἔτος καὶ δέκατον προκεχωρηκυῶν καὶ ἐν τούτῳ (τῷ ἔτει) οὐδῶν = ἔτε αἱ τριακοντούτεις σπονδαὶ εἶχον προχωρήσει εἰς τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος καὶ ἦσαν ἐν αὐτῷ. Κατ' ἔγνωσαν: κατὰ τὸ 14 ἔτος ἀπὸ τῆς συνομολογήσεως τῶν τριακοντούτιδων σπονδῶν (ἦτοι κατὰ τὸ 432 π. X.). — μετὰ τὰ Εὐβοϊκά, ἦτοι ἐν ἔτει 445 π. X.

Γ. ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΔΙΑΣΚΕΥΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ
ΕΝ ΣΠΑΡΤΗ ΚΑΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΚΡΗΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

(Κεφ. 119-128, 139-146)

1. Συνέλευσις τῶν συμμάχων ἐν Σπάρτῃ
καὶ ἀποτελέσματα αὐτῆς.

(Κεφ. 119-128)

Κεφ. 119.

αὐθις, ἀναφορικῶς πρὸς τὰ ἐν κεφ. 67, § 1-3 καὶ κεφ. 87, § 4 λεχθέντα. — παρακαλέσαντες — προσκαλέσαντες. — ψῆφον... ἐπαγαγεῖν (= ἐπιψηφίσει) = νὰ προτείνωσι ψηφοφορίαν. — πολεμεῖν, δηλ. τοῖς Ἀθηναίοις. — ἐλθόντων... γενομένης, μετ. χρον. = ὅτε ἐπαγγήλθον οἱ πρέσβεις... καὶ ἐγένετο συνέλευσις. — ἀπὸ τῆς ξυμμαχίας = ἀπὸ τῶν συμμάχων. — οἱ τε ἄλλοι, ἢ ἀπόδοσις: καὶ οἱ Κορίνθιοι. — οἱ πλείους, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τό: οἱ ἄλλοι. — ἀξιούντες = κελεύοντες. — δεηθέντες μὲν... ἰδίᾳ = παρακαλέσαντες μὲν καὶ πρότερον ἰδιαιτέρως (διὰ πρέσβειων δηλ., οὓς ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς) ἐκάστους χωριστὰ κατὰ πόλεις. — ὥστε ψηφ. τὸν πόλεμον, ἀντὶ ἀπλοῦ ἀπρμφ. = ψηφ. τὸν πόλεμον. — δεδιότες, προσδιορίζει αἰτιολογ. τὸ δεηθέντες. — περὶ τῆ Ποτειδ. = περὶ τῆς Ποτειδαίας. — μὴ προδιαφραθῆ = μήπως (αὕτη) καταστραφῆ πρότερον (πρὸ τοῦ δηλ. ἔλθῃ παρὰ τῶν Πελοπ. βοήθεια). — παρόντες (= ἦκοντες) δὲ καὶ τότε, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δεηθέντες μὲν καὶ πρότερον = ἐλθόντες δὲ (δηλ. εἰς Λακεδαίμονα) καὶ τότε. Ἡ ἔγνοια: οἱ Κορίνθιοι καὶ πρότερον ἤδη εἶχον παρακαλέσει διὰ πρέσβειων ἰδιαιτέρως ἕνα ἕκαστον τῶν συμμάχων νὰ

ψηφίσῃ ὑπὲρ τοῦ πολέμου καὶ τώρα οὗτοι ἦλθον εἰς τὴν Λακεδ., ἵνα πάντας ὁμοῦ τοὺς συμμάχους παρακαλέσωσι· νὰ ψηφίσωσιν ὑπὲρ τοῦ πολέμου. — τελευταῖοι ἐπεληθόντες (= παρεληθόντες), πρβλ. κεφ. 67, § 5.

Κεφ. 120.

§ 1-2. οὐκ ἂν ἔτι αἰτιασαίμεθα = δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ κατηγορήσωμεν (καθὼς δηλ. κατηγορήσαμεν αὐτοὺς ἐν τῷ προτέρῳ λόγῳ ἡμῶν ἐν κεφ. 68 καὶ ἐξ.).—ὡς οὐ καὶ αὐτοί... εἰσὶ= ὅτι καὶ αὐτοὶ δὲν ἔχουσι ἀποφασίσει· τὸν πόλεμον. Οἱ Κορίνθ. ἐγνωρίζον ὅτι οἱ Λακ. εἶχον ἤδη ἀποφανθῆ ὅτι αἱ σπονδαὶ ἔχουσι λυθῆ παρὰ τῶν Ἀθην. (πρβλ. κεφ. 87, § 3).—καὶ ἡμᾶς... ξυνήγαγον, νοητέον καὶ ἐν ταύτῃ τῇ προτάσει· τὸ οὐ = καὶ (ὅτι) δὲν συνεκάλεσαν ἡμᾶς. — ἐς τοῦτο = πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν (δηλ. ἵνα ψηφίσωμεν τὸν πόλεμον).—χορὴ γὰρ... προσκοπεῖν, αἰτιολογεῖ 1) τό: καὶ αὐτοὶ ἐψηφισμένοι τὸν πόλεμον εἰσὶ διὰ τοῦ: τὰ ἴδια ἐξ ἴσου νέμοντας, 2) τό: καὶ ἡμᾶς ἐς τοῦτο νῦν ξυνήγαγον διὰ τοῦ: τὰ κοινὰ προσκοπεῖν = διότι πρέπει οἱ ἡγεμόνες διαχειριζόμενοι ἀμερολήπτως τὰ ἰδιαίτερα συμφέροντα (ἐκάστου μέλους τῆς συμμαχίας) νὰ προνοῶσι περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων (τῆς ὅλης συμμαχίας).—ἐν ἄλλοις=ἐν ἄλλαις περιστάσεσιν (ὡς ἐν ταῖς συνελεύσεσιν, ἐν ταῖς ἐορταῖς, ἐν τῇ διοικήσει τοῦ στρατοῦ κτλ.). — ἐκ πάντων = ὑπὲρ πάντα (τὰ ἄλλα μέλη τῆς συμμαχίας). — ἡμῶν, δηλ. τῶν συμμαχῶν ἢ γενν. προετάχθη τοῦ: ὅσοι κτλ. δι' ἔμφρασιν οὕτω καὶ κατωτέρω τό: τοῖς κάτω τοῦ: ἦν κτλ. — Ἀθην... ἐνηλίγησαν= ἔσχον ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τῶν Ἀθηναίων. — οὐχὶ δέονται = δὲν ἔχουσι ἀνάγκην. — ὥστε φυλ. αὐτοὺς = ὥστε νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπ' αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Ἀθ.).—τοὺς δέ... καταφνημένους (=κατοικοῦντας), ὑποκμ. τοῦ εἰδέναι, ὅπερ ἐξαρτ. ἐκ τοῦ χορῆ=οἱ δὲ κατοικοῦντες τὰ μεσόγεια μᾶλλον καὶ οὐχὶ ἐν παραλίῳ τόποις (= ἐν πόρῳ) πρέπει νὰ γνωρίζωσιν. — τοῖς κάτω ἦν μὴ ἀμύνωσι=ἐὰν δὲν βοηθῶσι τοὺς παραθαλασσίους. — χαλεπωτέραν... δίδωσι=χαλεπωτέρα ἔσται αὐτοῖς ἢ κατακομιδὴ... καὶ (ἢ) πάλιν ἀντίληψις ὧν (=τούτων, ᾧ) ἢ θιάλ... δίδωσι = δυσκολωτέρα εἶναι εἰς αὐτοὺς ἢ καταβίβασις ἐκ τῶν μεσογειῶν εἰς τὰ παράλια (δηλ. πρὸς ἐξαγωγήν) τῶν προϊόντων τῆς χώρας καὶ ἡ

ἀντὶ τῶν προϊόντων πάλιν παραλαβὴ τούτων, τὰ ὅποια τὸ διὰ θαλάσσης ἐμπόριον δίδει εἰς (τοὺς κατοικοῦντας) τὰ μεσόγεια. Ἡ ἔννοια: θὰ εἶναι δυσκόλωτέρα ἢ εἰσαγωγὴ καὶ ἢ ἐξαγωγὴ τῶν προϊόντων τῆς χώρας.—καὶ τῶν νῦν λεγ. μὴ κακ. κριτάς... εἶναι, τὸ ἀπρμφ. εἶναι, καθὼς καὶ τὰ ἐπόμενα προσδέχονται... βουλεύεσθαι, ἐξαπτ. ἐκ τοῦ χρῆ=καὶ πρέπει νὰ μὴ εἶναι κακοὶ κριταὶ τῶν νῦν (ὑφ' ἡμῶν) λεγομένων.—ὡς μὴ προσηκόντων = νομίζοντες ὅτι (τὰ νῦν λεγόμενα) δὲν ἐνδιαφέρουσιν αὐτοῦς. — ποτε... κ' ἂν μέθοι σφῶν τὸ δι. προσελθεῖν, ἐκ τοῦ προσδέχονται=νὰ προσδοκῶσιν ὅτι ὁ κίνδυνος καὶ μέχρις αὐτῶν δύναται νὰ προχωρήσῃ ποτέ. — εἰ τὰ κάτω προοῖντο = ἐὰν ἤθελον ἀδιαφορήσει διὰ τὰ παράλια.—οὐχ ἦσσαν, δηλ. ἢ περὶ τῶν κάτω.

§ 3-5. διόπερ=διὰ τοῦτο δὲ ἀκριβῶς.—μὴ ὀκνεῖν δεῖ αὐτοὺς =πρέπει νὰ μὴ διστάζωσιν αὐτοί.—τὸν πόλεμον ἄντ' εἰρ. μεταλαμβάνειν=νὰ ανταλλάττωσι τὸν πόλεμον μὲ τὴν εἰρήνην.—ἀνδρῶν γάρ... ὅ τε γάρ... , πολλὰ γάρ... , ἐνθυμεῖται γάρ... , ἢ μακρὰ σειρά αὕτη τῶν ἐνθυμημάτων εἰς τὸ στόμα τῶν Κορινθίων, ὅτινες προτίθενται νὰ παροξύνωσι τοὺς συμμάχους εἰς πόλεμον καὶ οὐχὶ νὰ διεγείρωσι σκέψεις περὶ αὐτοῦ προξενεῖ ἐκπληξίν· θὰ ἦρκει μόνον ἢ ὑπ' αὐτῶν ὑπόδειξις τῶν ὄρων, ὑφ' οὓς συνετοὶ καὶ γενναῖοι ἄνδρες ανταλλάττουσι τὴν εἰρήνην μὲ τὸν πόλεμον.—ἀνδρῶν σωφρόνων... ἔστι = ἴδιον ἀνδρῶν φρονίμων εἶναι.—εἰ μὴ ἀδικοῖντο = ἐὰν μὴ ἀδικῶνται.—ἀγαθῶν = ἀνδρείων.—ἀδικουμένους = ἐὰν ἀδικῶνται.—ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν = νὰ μεταπίπτωσιν ἐκ τῆς εἰρήνης εἰς τὸν πόλεμον· κατ' ἔννοιαν: νὰ ανταλλάττωσι τὴν εἰρήνην μὲ τὸν πόλεμον. — εἰ δὲ παρασχόν, αἰτιατικ. ἀπόλυτος = ὅταν δὲ παρουσιασθῇ κατάλληλος περίστασις. — ἐκ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι=ἐκ τοῦ πολέμου νὰ μεταπίπτωσι πάλιν εἰς συμβιβασμόν· κατ' ἔννοιαν = νὰ ανταλλάττωσι πάλιν τὸν πόλεμον μὲ τὴν εἰρήνην.—μήτε... ἐπαίρεσθαι = μήτε νὰ ὑπερηφανεύωνται.—τῇ κατὰ πόλ. εὐτυχίᾳ = διὰ τὴν ἐν τῷ πολέμῳ εὐτυχίαν. — μήτε... ἀδικεῖσθαι = μήτε νὰ ἀνέχηται τις νὰ ἀδικῆται. — τῷ ἡσυχίῳ τῆς εἰρήνης ἠδόμενον = εὐχαριστούμενος διὰ τὴν ἡσυχίαν τῆς εἰρήνης. Παρατηρητέα ἢ μετάβασις ἐκ τοῦ πληθ. ἀγαθῶν δὲ ἀδικουμένους κτλ. εἰς τὸν ἐνικόν ἠδόμενόν (τινα). — ὅ τε... ὀκνῶν... ὅ τε... πλεονάζων, αἰτιολογία τοῦ ἐπαίρεσθαι —

ἀδικεῖσθαι, ἐν χιασῶ σχήματι. — ὁ δὴνῶν=ὁ διστάζων (δηλ. ἐξ εἰρήνης πολεμεῖν). — τάχιστ' ἄν... τὸ τερπνόν=τάχιστα δύναται ν' ἀφαιρεθῆ τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ ἀταράχου βίου. — δι' ὅπερ δὴνεῖ=διὰ τὴν ὁποῖαν εὐχαρίστησιν ἴσα ἴσα διστάζει. — εἰ ἡσυχάζει=ἐὰν διατελεῖ ἡσυχάζων. — ὁ . . . πλεονάζων=ὁ ἐπαιρούμενος. — ἐν πολέμῳ εὐτυχία=διὰ τὴν ἐν πολέμῳ εὐτυχίαν. — οὐκ ἐντεθύμηται=δὲν ἔχει λογαριάσει. — θράσει ἀπίστῳ ἐπαιρούμενος=ὅτι ὑπερηφανεύεται δι' ἀναξιόπιστον πεποιθήσιν (εἰς ἀδέξαιόν τι, οἷον εἶναι ἢ ἐν πολέμῳ εὐτυχία). — πολλά... κατωρθώθη (γνωμκ. ἀόριστος) = πολλά... κατορθοῦται (= ἐπιτυχάνουσι εὐδοκούνται). — κακῶς γνωσθέντα=ἂν καὶ κακῶς ἀπεφασίσθησαν. — ἀβουλοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντων (=ὄντων) =ἐπειδὴ οἱ ἐναντίοι ἴσαν ἀπερικοπετότεροι (δηλ. ἀπὸ τούτων ἄλλους τούτων κακῶς ἀποφασίσαντας). — ἔτι πλείω, δηλ. ἐστίν. — καλῶς δοκ. βουλευθῆναι=ἂν καὶ ἐφάνησαν ὅτι καλῶς ἀπεφασίσθησαν. — ἐξ τούτων τῶν αἰσχροῦ περιέστη (γνωμκ. ἀόριστ.)=καταντῶσι τούτων τῶν εἰς αἰσχρὸν τέλος (=λαμβάνουσι κακὴν ἔκδοσιν). — ἐνθυμεῖται (=σχεδιάζει) γὰρ κτλ., αἰτιολογεῖ μόνον τὴν τελευταίαν πρότασιν: καὶ ἔτι πλείω . . . περιέστη. — ὁμοίᾳ τῇ πίστει (=μετὰ τῆς αὐτῆς πεποιθήσεως), συναπτέον καὶ τῷ: ἐνθυμεῖται καὶ τῷ: ἔργῳ ἐπεξέρχεται (=ἐμπράκτως ἐκτελεῖ). Ἡ ἔννοια: οὐδεὶς ἄνθρωπος συλλαμβάνει τὰ σχέδιά του καὶ τὰ ἐκτελεῖ μετὰ τῆς αὐτῆς πεποιθήσεως: διότι ἢ πεποιθήσεώς του κατὰ τὴν σύλληψιν τῶν σχεδίων εἶναι μεγαλύτερα ἢ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν. — μετ' ἀσφαλείας =μετὰ σταθερᾶς πεποιθήσεως (εἰς τὴν βεβαίαν ἐπιτυχίαν). — δοξάζομεν=ἐνθυμούμεθα=σχεδιάζομεν. — μετὰ δέους δὲ=ἐνεκα δὲ φόβου. — ἐν τῷ ἔργῳ=ἐν τῇ ἐκτελέσει (τῶν σχεδίων). — ἐλλείπομεν=φαινόμεθα ἐλλειπεῖς=ἀποτυγχάνομεν.

Κεφ. 121.

§ 1. ἡμεῖς δὲ κτλ., διὰ τοῦ δὲ (=οὖν) ὁ ῥήτωρ τὰς ἐν κεφ. 120, § 3 κ. ἐξ. ἐκφρασθεῖσας γενικὰς ἀρχὰς ἐφαρμόζει νῦν εἰς τοὺς Πελοπον. (πρβλ. κεφ. 32, § 2). Ἐν τῇ § ταύτῃ περιέχεται ἢ πρόθεσις τοῦ λόγου. — καὶ ἀδικούμενοι, ὁ καὶ ἀνήκει τῷ ἐγγείρομεν ἢ ἀπόδοσις δὲ τούτου κατωτέρω: καί...καταθησόμεθα. — καὶ ἱκανά, ὁ καὶ συνδέει τὴν μετχ. ἔχοντες μετὰ τῆς μετχ. ἀδικούμενοι.

ἀμφότεραι αἰ μετχ. αἰτλγκ. = ἐπειδὴ ἀδικούμεθα καὶ (ἐπειδὴ) ἔχομεν. — ἐγκλήματα = παράπονα. — ὅταν ἀμυνόμεθα (ἀόριστ.) Ἄθ. = ἔταν ἀποκρούσωμεν τοὺς Ἄθ. — καταθησόμεθα = θὰ καταπαύσωμεν. — ἐν καιροῦ = ἐν καταλλήλῳ περιστάσει (= εὖ παρῶσχόν [κεφ. 120, § 3]).

§ 2-4. κατὰ πολλὰ = διὰ πολλὰς αἰτίας· ἐπεξηγείται διὰ τοῦ 1) πρῶτον μὲν, 2) ἔπειτα, 3) τε (ὡς καὶ ἐν κεφ. 33, § 1). — ἡμῶς εἰκὸς (δγλ. ἔστι) ἐπικρατήσασαι = εἶναι πιθανὸν ἡμεῖς νὰ νικήσωμεν. — πλήθει προύχοντας καὶ ἔμ. πολεμ. = διότι ὑπερέχομεν κατὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν πολεμικὴν ἐμπειρίαν (δγλ. τὴν περὶ κινήν). — ὁμοίως πάντας ἔς τὰ παρ. ἴοντας = διότι πάντες ἀνεξαίρετως ἐκτελοῦμεν τὰς διαταχὰς (τῶν ἀνωτέρων). Διὰ τούτων ἐξαιρέται ἡ Σπαρτιατικὴ πέιθαρχία. — ναυτικόν τε... ἐξαορτυσόμεθα (= θὰ ἐξοπλίσωμεν), παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῆς συντάξεως (προύχοντας... ἴοντας... ἐξαορτυσόμεθα). — ᾧ ἰσχύουσι = κατὰ τὸ ὅποιον ὑπερισχύουσι (οἱ Ἄθην.). — ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης τε... οὐσίας, ἄλλην γνώμην ἔχει δ' Ἀρχίδαμος ἐν κεφ. 80, § 4 καὶ ὁ Περικλῆς ἐν κεφ. 141, § 3. — δάνεισμα... ποιησάμενοι = ἄφ' οὗ δανεισθῶμεν (δγλ. τὰ ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπίῃ χρήματα). — ὑπολαβεῖν = νὰ προσελκύσωμεν εἰς τὸ μέρος μας. — οἰοί τ' ἐσμέν = θυνάμεθα. — τοὺς ξένους αὐτῶν (δγλ. τῶν Ἄθην.) ναυβιάτας = τοὺς ἐπὶ μισθῷ ὑπηρετοῦντας ναύτας αὐτῶν. Νοοῦνται οἱ ἐπὶ τῶν Ἀττικῶν πλοίων ἐπὶ μισθῷ ὑπηρετοῦντες ἐκ τῶν συμμαχίδων πόλεων καὶ νήσων ναῦται. — ὄνητή = ἡγορασμένη· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ: οἰκεία (= ἰδική των). Ἡ ἔννοια: ἡ δύναμις τῶν Ἄθην. στηρίζεται ἐπὶ τῶν χρημάτων ὡς ἐκ τούτου διὰ τῶν χρημάτων δύναται αὕτη νὰ ἐκνικηθῇ. — τοῦτο, δγλ. τὸ ὄνητὴ εἶναι. — τοῖς σώμασι τὸ πλεον (= μάλλον)... χορήμισαι, ἢ ἔννοια: ἡ δύναμις τῶν Λακ. στηρίζεται ἐπὶ τῶν στρατιωτῶν καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν χρημάτων τῶν διατιθεμένων πρὸς πρόσκτησιν αὐτῶν κατὰ ταῦτα τὸ: τοῖς σώμασιν ἰσχύουσα ἀντιστοιχεῖ τῷ: οἰκεία, τὸ δέ: τοῖς χορήμισαι ἰσχύουσα τῷ: ὄνητῇ. — μιᾶ τ ε νίκη ναυμαχίας = καὶ οὕτω (= τε) διὰ μιᾶς (μόνης) κατὰ θάλασσαν νίκης (ἡμῶν)· κατ' ἔννοιαν = ἐὰν ἀπαξ ἐν ναυμαχίᾳ νικηθῶσιν (οἱ Ἄθην.). — κατὰ τὸ εἰκὸς = κατὰ πᾶσαν πιθανότητα. — ἀλίσκονται = ἀπολοῦνται = θὰ καταστραφῶσι. — εἰ δ' ἀντίσχοιεν... (= ἂν ὅμως ἤθελον δεῖξει: ἀντοχήν), ἄφ' οὗ ἢ ἀπόδοσις (μελετήσομεν) εἶναι κατὰ μέλλ. χρόνον

τὸ ἡγούμενον ἀνεμένετο καθ' ὑποτακτ. μετὰ τοῦ ἐὰν (ἐὰν δ' ἀντί-
 σχωμεν) ἐτέθη ἕμως κατ' εὐκτικὴν πρὸς δήλωσιν τοῦ προβλημα-
 τώδους. — μελετήσωμεν... τὰ ναυτικά = θ' ἀσκηθῶμεν εἰς τὰ ναυτικά.
 — ὅταν τὴν ἐπιστήμην ἐς τὸ ἴσον καταστήσωμεν = ἔταν ἐξισώσωμεν
 τὴν ἐπιστήμην (δηλ. τὴν τῶν ναυτικῶν ἐμπειρίαν) πρὸς τὴν ἐκεί-
 νων (δηλ. τῶν Ἀθην.). Κατ' ἔννοιαν: ἔταν ἐξισωθῶμεν πρὸς τοὺς
 Ἀθ. κατὰ τὴν ναυτικὴν ἐμπειρίαν. — τῇ γε εὐφυχίᾳ = διὰ τῆς γεν-
 ναιότητος τοῦλάχιστον. — δῆπου = βεβαίως. — περαιοσόμεθα = θὰ
 ὑπερτερήσωμεν (αὐτούς). — ὁ γὰρ κτλ., δηλ. ἡ εὐφυχία. — ὁ δ' ἐκεῖ-
 νοι... πρῶχουσι (δηλ. ἡμῶν, τοῦτο) = τοῦτο δέ, εἰς τὸ ὅποιον
 ἐκείνοι ὑπερέχουσιν ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστήμης των. — καθαιρετέον
 ἡμῖν ἔστι μελέτη = πρέπει ν' ἀποκτήσωμεν διὰ τῆς ἀσκήσεως.

§ 5. ἐς αὐτὰ = πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν (δηλ. διὰ τὴν μακρὰν
 ἐξακολούθησιν τοῦ κατὰ θάλασσαν πολέμου). Ἡ ἔννοια: πρὸς κά-
 λυψιν τῶν δαπανῶν τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὴν μακρὰν ἐξακολού-
 θησιν τοῦ κατὰ θάλασσαν πολέμου θὰ συνεισφέρωμεν ἡμεῖς χρή-
 ματα, ἐν ᾗ ἡ προσέλκυσις πρὸς τὸ μέρος ἡμῶν τῶν ναυτῶν τῶν
 Ἀθ. θὰ γείνη διὰ τοῦ δανείσματος τῶν ἱερῶν χρημάτων (§ 3). — ἢ
 = εἰ δὲ μὴ (πρὸ βλ. κεφ. 140, § 1). — οἴσομεν = θὰ συνεισφέρωμεν. —
 ἐπὶ δουλείᾳ τῇ αὐτῶν = ἵνα αὐτοὶ εἶναι δοῦλοι τῶν Ἀθ. (διότι
 οἱ φόροι αὐτῶν ἐχρησίμευσον πρὸς αὔξησιν τῶν δυνάμεων τῶν
 Ἀθην., δι' ὧν αὐτοὶ ἐδουλοῦντο). — φέροντες οὐκ (ἀντί μὴ μετὰ τὸ
 εἰ) = δὲν θ' ἀποκάμωσι νὰ συνεισφέρωσι (χρήματα). — ἐπὶ τῷ
 τιμῶρ... σώζεσθαι = ἵνα καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ συγχρόνως σωζώμεθα
 τιμωροῦντες τοὺς ἐχθρούς. — οὐκ (καὶ ἐνταῦθα ἀντί μὴ) ἄρα (εἰρω-
 νικῶς) δαπανήσωμεν = ἴσως δὲν θὰ δαπανήσωμεν. — ἐπὶ τῷ...
 μὴ κακῶς πάσχειν = ἵνα μὴ κακοποιώμεθα. — αὐτὰ (δηλ. τὰ χρή-
 ματα) ἀφαιρεθέντες = στερηθέντες αὐτῶν. — αὐτοῖς τούτοις =
 δι' αὐτῶν τούτων (τῶν χρημάτων). Ἡ ἔννοια: ἐὰν ἡμεῖς τὰ ἰδικὰ
 μας χρήματα δὲν χρησιμοποιήσωμεν πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν αὐτῶν,
 οἱ Ἀθην. θ' ἀφαιρέσωσιν ἀφ' ἡμῶν τὰ χρήματα ταῦτα καὶ θὰ μετα-
 χειρισθῶσιν ὡς μέσα πρὸς κακοποίησιν ἡμῶν.

Κεφ. 122.

§ 1. ὁδοὶ πολέμου = τρόποι πολέμου (= πρὸς ἐπιτυχὴ διεξα-
 γωγὴν τοῦ πολέμου). — ξυμμάχων τε ἀπόστιασι, ἐπεξήγησις τοῦ

ὁδοί=δηλαδὴ καὶ παρακίνησις τῶν συμμάχων πρὸς ἀποστασίαν (ἀπὸ τῶν Ἀθην.).—μάλιστα παραίσεις... τῶν προσόδων=ἦτις (ἀποστασία) κατ' ἐξοχὴν εἶναι ἀφαίσεις (=μέσον ἀφαίρεσεως) τῶν εισσοδημάτων. — αἷς=δι' ὧν. — ἰσχύουσι, δηλ. οἱ Ἀθην.— ἐπιτειχισμός τῇ χώρᾳ=ἀνέγερσις ὀχυρωμάτων πρὸς βλάβην τῆς χώρας (αὐτῶν). — οὐκ ἂν τις νῦν προῖδοι=δὲν δύναται τις τώρα νὰ προῖδῃ. — πόλεμος... χωρεῖ (=προθαίνει), προσωποποιία, ἦτις ἐξακολουθεῖ μέχρι τέλους τῆς περιόδου.—ἐπὶ ὀητοῖς=κατὰ ὀρισμένους κανόνας. — τὰ πολλά, ἐπιρρηματικῶς=ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. — τεχνῶται=ἐπινοεῖ σχέδια. — πρὸς τὸ παρατυγχάνον=κατὰ τὴν ἐκάστοτε παρουσιαζομένην περίστασιν. — ἐν ᾧ=ἐν τούτῳ δὲ (δηλ. τῇ πολέμῳ). — ὁ μὲν εὐοργήτως αὐτῷ προσομιλήσας=ὁ μὲν μετριοπαθῶς (=οὐχὶ ἐμπαθῶς) συναναστραφεῖς μετ' αὐτοῦ (δηλ. τοῦ πολέμου). — βεβαιοτέρως (=ἀσφαλέστερας), δηλ. ἔστι.—ὁ δὲ δογισθεὶς περὶ αὐτὸν=ὁ δὲ μετὰ πάθους προσενεχθεὶς πρὸς αὐτὸν (δηλ. τὸν πόλεμον). — οὐκ ἐλίπω (=πλείω [πταιίσματα]) πταίει=περιπίπτει εἰς περισσότερα σφάλματα ὡς β' ὅρος τῆς συγκρίσεως νοητέος: ἢ ὁ εὐοργήτως τῷ πολέμῳ προσομιλήσας.

§ 2-4. ἐνθυμώμεθα=ἄς σκεπτώμεθα. — ἀντιπάλους=ἰσοπά-
λους, ἰσοδυνάμους. — περὶ γῆς ὄρων=περὶ συνόρων γῆς. — οἰστὸν
ἂν ἦν=(τοῦτο) θὰ ἦτο ὑποφερτόν. — νῦν δέ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς
τὸ: εἰ μὲν ἦσαν κτλ. — ξύμπαντας=ἄλους ὁμοῦ. — ἱκανοί, δηλ.
εἰσί.—καὶ κατὰ πόλιν=καὶ πρὸς ἐκάστην χωριστὰ πόλιν. — ἔτι
δυνατώτεροι, δηλ. ἢ πρὸς ξύμπαντας.—εἰ μή... ἀμυνοῦμεθα=
ἐὰν δὲν θὰ ἀποκρούσωμεν. — καὶ κατὰ ἔθνη καὶ ἕκαστον ἄστυ,
ἐπεξήγησις τοῦ ἀθροοῖ=ἄλοι ὁμοῦ, δηλ. καὶ ἐκάστη φυλὴ χωρι-
στὰ καὶ ἐκάστη πόλις.—μῆ γνώμη=ὁμοφώνως.—δίχα γε ὄντας
(δηλ. τῇ γνώμῃ), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ: μῆ γνώμη=διχονοοῦντας
βεβαίως. — ἀπόνως=ἀνευ κόπου. — χειρώσονται = θὰ καταθά-
λωσι. — τὴν ἦσαν... ἴστω (τις) οὐκ ἄλλο τι φ.=ἄς γνωρίζῃ
(τις) ὅτι ἡ ἦστα δὲν φέρει ἄλλο τι.—εἰ καὶ δεινόν (ἔστι) τῷ ἀκοῦ-
σαι=ἂν καὶ δεινὸν εἶναι εἰς τινα ν' ἀκούσῃ (τοῦτο). — ἀντικρὺς
δουλείαν, τὸ ἐπίρρ. μὲ σημασ. ἐπιθέτου=πραγματικὴν δουλείαν.
Ἡ ἔννοια τῆς § 2: ἐὰν ἐπολεμοῦμεν πρὸς ἀντιπάλους ἴσους περὶ
συνόρων γῆς, ὁ πόλεμος θὰ ἦτο ὑποφερτός· διότι οἱ ἀντίπαλοι

ἡμῶν θὰ ἴσαν ἴσοι· καί, ἐάν ἐνικώμεθα, θὰ ἐχάνομεν ὀλίγον ἔδαφος ἐκ τῶν ἔρων τῆς γῆς· ἀλλὰ τώρα θὰ πολεμήσωμεν πρὸς τοὺς Ἀθην., οἵτινες εἶναι πολὺ ὑπέρτεροι ἡμῶν, καί, ἐάν νικηθῶμεν, δὲν θὰ ἀπολέσωμεν ὀλίγον ἔδαφος, ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν.— ὁ = τοῦτο δὲ (δηλ. τὸ δουλεύειν).— καὶ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι = καὶ μὲ λέξεις (μόνον) νὰ θεωρηθῆ ὡς δυνατόν (καὶ νὰ μὴ συμβῆ πράγματι).— αἰσχρὸν (δηλ. ἐστὶ) τῇ Πελ. = εἶναι ἐπονείδιστον διὰ τὴν Πελ.— καὶ πόλεις . . . κακοπαθεῖν, ὁ καὶ συνδέει τό : ὁ καὶ τό : πόλεις . . . κακοπαθεῖν' ἀμφοτέρα ὑποκμ. εἰς τὸ ἐνδοιασθῆναι = τοῦτο δὲ (δηλ. τὸ δουλεύειν) καὶ τό νὰ κακοπαθῶσι τόσαι πόλεις (αἱ ἐν Πελ.) ὑπὸ μᾶς (δηλ. τῶν Ἀθηγῶν).— ἐν ᾧ = καὶ ἐν τούτῳ = καὶ ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει· κατ' ἔγνωσαν = καὶ ἐάν τοῦτο συμβῆ.— ἢ δικ. δοκοῦμεν ἂν πάσχειν = ἠθέλομεν φανῆ ἢ ὅτι δικαίως πάσχομεν.— ἢ διὰ δειλίαν ἀνέχεσθαι = ἢ ὅτι διὰ δειλίαν ἀνεχόμεθα (δηλ. τὴν δούλωσιν καὶ τὴν κακοπάθειαν).— καὶ . . . φαίνεσθαι (=δείκνυσθαι), ἐκ τοῦ δοκοῦμεν ἂν = καὶ ὅτι δεικνύομεθα κατώτεροι τῶν πατέρων.— ἠλευθέρωσαν, δηλ. ἀπὸ τῶν Περσῶν.— ἡμεῖς δὲ κτλ., ἐν ζωηρᾷ ἀντιθέσει πρὸς τό : πατέρων... οἱ τὴν Ἑλ. ἠλευθέρωσαν.— οὐδ' ἡμῖν αὐτοῖς βεβαιουῦμεν = οὐδὲ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς (οὐχί πλέον εἰς τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν) ἐξασφαλίζομεν.— αὐτό, δηλ. τὴν ἐλευθερίαν.— τύραννον δὲ ἔωμεν ἐγκαθεστᾶναι πόλιν = ἀλλ' ἀφίνομεν νὰ ἐγκατασταθῆ (ἐν τῇ Ἑλλάδι) πόλις (δηλ. αἱ Ἀθῆναι) τύραννος.— τοὺς δ' ἐν μιᾷ (δηλ. πόλει) μονάρχου ἀξιουῦμεν καταλύειν, κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν : εἰ καὶ τοὺς ἐν . . . ἀξιουῦμεν κατ = ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀξίωσιν νὰ καταλύωμεν τοὺς ἐν μιᾷ πόλει τυράννους.— οὐκ ἴσμεν, δηλ. ἡμεῖς (οἱ ἀγορεύοντες Κορίνθ.).— ὅπως τᾶδε . . . ἀπήλλακται = πῶς ἢ τοιαύτη διαγωγή ἡμῶν (τὸ ν' ἀφίνομεν δηλ. πόλιν τύραννον ἐν τῇ Ἑλλάδι) εἶναι ἀπηλλαγμένη.— τριῶν τῶν μ. ξυμφορῶν = ἐνός τῶν τριῶν μεγίστων ἐλαττωμάτων ἢ ἐπεξίγησις ἀκολουθεῖ : ἀξυνεσίας ἢ μαλακίας (=δειλίας) ἢ ἀμελείας.— οὐ γὰρ δὴ πεφρυγότες ταῦτα . . . κεχωρήκατε = διότι βεβαίως δὲν ἔχετε προβῆ, ἀφ' οὗ ἀπεφύγετε ταῦτα (δηλ. τὰ εἰρημένα ἐλαττώματα).— ἐπὶ τήν... καταφρόνησιν, δηλ. τῶν Ἀθην.— ἐκ τοῦ πολλοὺς σφάλλιν = ἐπειδὴ ῥίπτει πολλοὺς εἰς σφάλματα.— τὸ ἐναντίον ὄνομα . . . μετωνόμασται = ἔχει μετονομασθῆ (δηλ. ὑπὸ τῶν ὀρθῶς κρινόντων)

μέ τὸ ἐναντίον ὄνομα. Ἡ ἔννοια τῆς § 4 : τὸ ν^ο ἀφίνωμεν πόλιν τύραννον ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἐλέγχει ἢ ἀσυνεσίαν ἢ δειλίαν ἢ ἀμέλειαν· διότι ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἔχετε ἀποφύγει· τὰ εἰρημμένα ἐλαττώματα καὶ ὅτι ἀφίνετε τὰς Ἀθήνας τύραννον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀπὸ καταφρόνησιν πρὸς τοὺς Ἀθ.· διότι αὐτὸ τὸ ἐλάττωμα—ἢ καταφρόνησις—εἶναι χειρότερον τῶν τριῶν προειρημένων καθ' ὅσον καταφρόνησις=ἀφροσύνη.

Κεφ. 123.

τὰ... προγεγ... τί δεῖ μακρότερον... αἰτιῶσθαι; = τίς ἢ ἀνάγκη νὰ κατηγορῶμεν διὰ περισσοτέρων (λόγων) τὰ προγενέστερα; κατ' ἔννοιαν = τίς ἢ ἀνάγκη νὰ ἐνδιατρίβωμεν περισσότερον περὶ τὰ προγενέστερα κατηγοροῦντες αὐτά; — ἢ ἐξ ὅσον... ξυμφέρει = παρ' ὅσον συμφέρει. — τοῖς νῦν (= εἰς τὰ παρόντα), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό : τὰ προγεγενημένα καὶ πρὸς τό : περὶ τῶν μελλόντων. Ἡ ἔννοια : κατηγορεῖται διὰ τὰ πρότερον γεγόμενα ἐπιτρέπονται μόνον, ἐφ' ὅσον αὐταὶ συντελοῦσι πρὸς βελτίωσιν τῶν παρόντων. — περὶ (= ὑπὲρ τῶν ἔπειτα μελλόντων, πλεονασμός· ἤρκει μόνον τό : περὶ τῶν ἔπειτα ἢ τό : περὶ τῶν μελλόντων· ἐτέθησαν ὅμως ἀμφότερα πρὸς ἰσχυροτέραν ἔξαρσιν τῆς ἐννοίας. — τοῖς παρ' βοηθοῦντας χροῖ ἐπιταλαιπωρεῖν = διαφυλλάτοντες τὰ παρόντα πρέπει πρὸς τὰς ὑπαρχούσας ταλαιπωρίας νὰ ὑφιστάμεθα καὶ ἄλλας νέας. — πάτριον (= πατροπαράδοτον), δηλ. ἐστί. — ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτῶσθαι = ν^ο ἀποκτᾶτε διὰ τῶν κόπων τοὺς ἐπαίνους. — τὸ ἔθος, δηλ. τοῦ ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτῶσθαι. — εἰ ἄρα... νῦν... ὀλίγον προφέρετε = ἐὰν τυχὸν τώρα ὀλίγον ὑπερέχετε (δηλ. τῶν πατέρων). — πλοῦτω καὶ ἔξουσίᾳ. ἐν διὰ δυοῖν = ἔξουσίᾳ πλοῦτου = κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐκ τοῦ πλοῦτου προερχομένην. — δίκαιον, δηλ. ἐστί. — ἄ... ἐκτίθη... ἀπολέσθαι = ὅσα ἀπεκτίθησαν ἐν τῇ ἐνδείᾳ (= ὅτε ἦσθε ἐνδείεις) νὰ χαθῶσι (τώρα). — ἀλλὰ θαρσοῦντας... εἶναι... ἐξ τὸν π., τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ δεῖ = ἀλλὰ (πρέπει) μετὰ θάρρους νὰ πορευώμεθα εἰς τὸν πόλεμον. — κατὰ πολλὰ = διὰ πολλὰς αἰτίας (ὡς καὶ ἐν κεφ. 121, § 2)· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ : 1) τοῦ τε... χορήσαντος καὶ... ξυλληψέσθαι, 2) καὶ τῆς... ξυναγωνιουμένης, 3) σπονδάς τε κτλ. — τοῦ θεοῦ... χορήσαντος = διότι ὁ θεὸς ἐχρησμοδότησε. Οἱ Λακ. προτοῦ ἐπιχειρήσῃσι τὸν παρόντα πόλεμον

εἶχον ἐρωτήσαι διὰ πρέσβειων τὸν ἐν Δελφοῖς θεόν, ἂν ὁ πόλεμος ἤθελεν ἀποθῆ ὑπὲρ αὐτῶν· ὁ δὲ θεὸς εἶχεν ἀποκριθῆ αὐτοῖς ὅτι θὰ νικήσωσι· καὶ ὅτι αὐτὸς θὰ βοηθήσῃ αὐτούς· καὶ προσκαλούμενος καὶ ἀπρόσκλητος.— καὶ αὐτοῦ ὑποσχομένου ξυλλήψασθαι (=βοηθήσειν)=καὶ διότι ὑπεσχέθη ὅτι αὐτὸς θὰ βοηθήσῃ (αὐτούς).— καὶ τῆς ἄλλ. Ἑλ. πάσης ξυναγωνιομένης (δηλ. ὑμῖν)=καὶ διότι πᾶσα ἢ ἄλλη Ἑλλάς (καὶ ἢ δούλη τοῖς Ἀθηγ. καὶ ἢ ἐλευθέρα) θὰ συναγωνισθῆ μεθ' ὑμῶν.— τὰ μὲν φόβου = ἐν μέρει μὲν ἕνεκα φόβου (μὴ δηλ. ὑποδουλωθῆ ὑπὸ τῶν Ἀθηγ.). Τοῦτο λέγεται ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα.— τὸ δὲ ὠφελία (=ἐπ'ὠφελία) = ἐν μέρει δὲ ἕνεκα ὠφελείας (ἴνα δηλ. ἐλευθερωθῆ). Τοῦτο λέγεται ἀναφορικῶς πρὸς τὴν δούλην Ἑλλάδα.— ἅς γε καὶ ὁ θεὸς... νομίζει παραβεβῆσθαι = τὰς ἐποίας βεβαίως καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς νομίζει ὅτι ἔχουσι παραβῆσθαι.— κελεύων, μετχ. τροπικ.— ἡδίκημέναις (δηλ. ταῖς σπονδαῖς)... βοηθήσετε = θὰ διαφυλάξῃτε τὰς σπονδὰς, αἵτινες ἀδίκως ἔχουσι παραβῆσθαι.— μᾶλλον, ὁ β' ὄρος: ἢ λύσετε.— λύουσι (δηλ. σπονδὰς) γὰρ κτλ., αἰτιολογεῖ τὴν πρότασιν: σπονδὰς τε οὐ λύσετε πρότεροι.

Κεφ. 124.

πανταχόθεν καλῶς ὑπάρχον (αἰτιχ. ἀπόλυτος) ὑμῖν = ἐπειδὴ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν παρέχεται εἰς ὑμᾶς εὐκαιρία εὐνοϊκή.— καὶ ἡμῶν τάδε (=ταῦτα) .. παραινούντων = καὶ ἐπειδὴ ἡμεῖς συμβουλεύομεν τοῦτο (δηλ. τὸ πολεμεῖν).— κοινῇ = πρὸς τὸ συμφέρον πάντων τῶν συμμάχων.— εἴτερον βεβαιότατον (δηλ. ἐστὶ) κτλ. = ἐὰν βεβαίως ἢ ταυτότης τῶν συμφερόντων εἶναι ἀσφαλέστατος δεσμὸς καὶ διὰ τὰς πόλεις καὶ διὰ τοὺς ἰδιώτας.— μὴ μέλλετε = μὴ βραδύνετε.— Ποτ. ποιεῖσθαι τιμωρίαν (=βοηθεῖν) = νὰ βοηθήτε τοὺς Ποτειδαίτας.— οὐσι Δωριεῦσι, οἱ Ποτειδ. ἦσαν ἀποικοὶ τῶν Κορινθίων καὶ ἐπομένως ὁμόφυλοι τοῖς πλείστοις τῶν Πελοπ.— οὐ (δηλ. τοῦ Δωριέας ὑπὸ Ἴωνων πολιορκεῖσθαι) πρότερον ἢν τοῖναντίον, ἢ ἔννοια: πρότερον μόνον Ἴωνες ἐπολιορκούντο ὑπὸ Δωριέων. Ῥητορικὴ ὑπερβολή.— τῶν ἄλλων, μετ' ἐμφάσεως προτάσσεται του: τὴν ἐλευθερίαν.— μετελθεῖν = νὰ ἐπιδιώξῃτε.— ὡς οὐκέτι ἐνδέχεται = διότι δὲν εἶναι πλέον δίκαιον.— περιμένοντα (δηλ. ἡμᾶς) τοὺς μὲν... βλιάπτεσθαι, τοὺς δὲ... μὴ

πολύ ὕστερον τὸ αὐτὸ πάσχειν = ἐν ᾧ ἡμεῖς ἀναθάλλομεν (καὶ δὲν κηρύττομεν τὸν πόλεμον), ἄλλοι μὲν ἐξ ἡμῶν (δηλ. οἱ Ποσειδαιῆται) γὰ βλάπτωνται ἤδη, ἄλλοι δὲ μετ' ὀλίγον γὰ πάσχωσι τὸ αὐτὸ (δηλ. γὰ βλάπτωνται). — εἰ γνωσθησόμεθα = εἰάν γνωσθῶμεν (δηλ. ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων). — ξυνελθόντες μὲν, ἂμ. δὲ οὐ τολμῶντες = ὅτι συνήλθομεν μὲν (εἰς σύνοδον ἐν Σπάρτῃ), δὲν τολμῶμεν δὲ γὰ ὑπερασπισθῶμεν (τοὺς βλαπτομένους). — ἀλλὰ κτλ., ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ μὴ μέλλετε κτλ. — ἀφῆχθαι, δηλ. ὑμεῖς = ὅτι ἔχετε ψθάσει. — τάδε ἄριστα λέγεσθαι = τάδε (= ταῦτα), ἃ λέγεται (δηλ. ὑφ' ἡμῶν), ἄριστα (= συμπερφώτατα) εἶναι. — τὸ αὐτίκα δ. = τὸν στιγμαῖον κίνδυνον. — τῆς δ' ἀπ' αὐτοῦ (δηλ. τοῦ πολέμου) διὰ πλείονος εἰρήνης ἐπιθ. = ἀλλ' ἐπιθυμίσαντες τὴν ἐξ αὐτοῦ (δηλ. τοῦ πολέμου) διὰ μακρότερον χρόνον προερχομένην εἰρήνην. — ἐκ πολέμου = διὰ τοῦ πολέμου. — μᾶλλον βεβαιοῦται = ἀσφαλεστέρα γίνεται. — ἀφ' ἡσυχίας δὲ μὴ πολεμῆσαι = τὸ δὲ γὰ μὴ ἀναλάβητε τὸν πόλεμον ἐξ ἀγάπης πρὸς τὴν ἡσυχίαν (τῆς εἰρήνης· πρβλ. κεφ. 120, § 3). — οὐχ' ὁμοίως, ὡς τὸ ἐκ πολέμου τὴν εἰρήνην βεβαιοῦσθαι. — καὶ τὴν καθ...καθεστάναι = καὶ νομίσαντες ὅτι ἡ πόλις (δηλ. αἱ Ἀθῆναι), ἣτις ἔχει κατασταθῆ ἐν τῇ Ἑλλάδι τύραννος, ἔχει κατασταθῆ τοιαύτη ἐναντίον πάντων ὁμοίως. — τῶν μὲν . . . τῶν δὲ = ἄλλων μὲν . . . ἄλλων δέ. — διανοεῖσθαι, δηλ. ἄρχειν. — παρασησώμεθα = ἄς ὑποτάξωμεν. — καὶ αὐτοῖ τε = καὶ οὕτω (=καὶ) καὶ ἡμεῖς αὐτοί. — τὸ λοιπὸν = εἰς τὸ ἐξῆς.

Κεφ. 125.

ἐπειδὴ, χρονκ. — ἀφ' ἀπάντων, συναπτόεν τῶ : γνώμην = τὴν ἀφ' ἀπάντων (= ἐκ μέρους ὄλων [= ὑπὲρ ὄλων] ἐκφρασθεῖσαν) γνώμην· ἀντὶ ἀπλῆς γενκ. = τὴν γνώμην ἀπάντων. — ψῆφον ἐπιγαγον = ἐπειρήφισαν (πρβλ. κεφ. 87, § 4). — ἐξῆς = κατὰ σειράν. — καὶ μείζονι . . . πόλει, ἐπεξήγησις τοῦ : ἅπασιν ἐξῆς. — τὸ πλῆθος = ἡ πλειοψηφία. — ἐψηφίσαντο, κατὰ πλῆθυντ., διότι τὸ ὑποκμ. (τὸ πλῆθος) περιληπτικόν (= οἱ πολλοί). Σχῆμα κατὰ σύνεσιν. — δεδομένον αὐτοῖς, αἰτιατκ. ἀπόλυτος = ἂν καὶ αὐτοῖ εἶχον ἀποφασίσει (δηλ. τὸν πόλεμον). — ἀδύνατα = ἀδύνατον. — ἐπιχειρεῖν, δηλ. τῷ πολέμῳ. — ἀπαρασκευοῖς οὖσιν = διότι ἦσαν ἀπροετοίμα-

στοι.—ἐκπορίζεσθαι... ἐκάστους=νά παρασκευάζωσιν ἕκαστοι.—
 ἐδόκει, δηλ. ἄπασι=ἐφαίνετο καλὸν εἰς ἔλους.—πρόσφορα, δηλ.
 τῷ πολέμῳ=χρήσιμα διὰ τὸν πόλεμον.—καὶ μὴ εἶναι μέλλησιν—
 καὶ νὰ μὴ βραδύνωσιν.—ὁμως δὲ=ἀλλ' ὅμως (παρὰ τὴν ἀπόφασιν
 δηλ. νὰ μὴ βραδύνωσι).—καθισταμένοις, ὧν ἔδει=παρασκευαζομέ-
 νοις τὰ δέοντα=ἐν ᾧ αὐτοὶ παρεσκευάζον τὰ ἀναγκαῖα.—ἐνιαυ-
 τὸς μὲν οὐ διετριβή, ἔλασσον δὲ=ὀλιγώτερον μὲν ἔτος δὲν κατη-
 γαλώθη, ἀλλ' ὀλιγώτερον (τοῦ ἔτους, ἦτοί 7-8 μῆνες).—πρὶν
 ἐσβαλεῖν (δηλ. αὐτοὺς) ἐς τὴν Ἄττ. καὶ τὸν πόλ. ἄρρασθαι φανε-
 ρῶς = πρὸ τῆς (πρώτης) εἰσβολῆς (αὐτῶν) εἰς τὴν Ἄττικὴν καὶ
 τῆς ἐπισήμου ἐνάρξεως τοῦ πολέμου.

Κεφ. 126.

§ 1-2. ἐν τούτῳ... τῷ χρόνῳ = κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον
 (καθ' ὃν δηλ. ἐγίνοντο αἱ πολεμικαὶ παρασκευαί).—ἐπροσβέοντο
 (=ἐπεμπον πρέσβεις), δηλ. οἱ Λακ. καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν.—
 ἐγκλ. ποιούμενοι = παραπονούμενοι (κατὰ τῶν Ἀθην.).—ὅπως
 σφίσις ὅτι μ. πρόφ. εἴη τοῦ π. = ἵνα ἔχωσιν ὅσον τὸ δυνατόν
 (=ὅτι) μεγίστην πρόφασιν τοῦ πολέμου.—ἦν μὴ τι ἐσακούωσι =
 ἐὰν (οἱ Ἀθ.) δὲν δίδωσιν ἀκρόασίν τινα (εἰς τὰ παράπονά των).—
 πρῶτον μὲν, ἢ ἀπόδοσις κατωτέρω ἐν κεφ. 139, § 1.—ἐκέλευον
 τοὺς Ἀθ.—ἀπήλθον παρὰ τῶν Ἀθ.—τὸ ἄγος... τῆς θεοῦ, βραχυ-
 λογία ἀντί: τοὺς ἐκγόνοὺς τῶν δρασάντων τὸ ἄγος τῆς θεοῦ (δηλ.
 τῆς Ἀθηνᾶς)=τοὺς ἀπογόνους ἐκείνων, οἵτινες ἔπραξαν τὸ μίσημα
 πρὸς τὴν θεάν.—ἐλαύνειν (=ἐξελαύνειν)= νὰ ἐκδιώκωσιν.—τὸ
 ἄγος=τὸ μίσημα, ἢ μιὰρὰ πράξις.—τοιόνδε=τοιούτῳ τι.

§ 3-6 Ὀλυμπιονίκης, νικήσας τῷ 640 π. X.—τῶν πάλαι,
 συναπτέον τῷ ἀνήρ.—ἐγεγαμῆκει = εἶχε νυμφευθῆ.—κατ' ἐκεῖ-
 νον τὸν χρόνον, δηλ. περὶ τὸ 620 π. X.—ἐτυράνει=ἦτο τύραν-
 νος.—χρωμένῳ τῷ Κύλωνι=εἰς τὸν Κύλωνα, ὅτε ἠρώτα τὸ μαν-
 τεῖον.—ἀνεῖλεν=ἐχρησιμοδότησεν.—ἐν τῇ τοῦ Διὸς τῇ μ. ἑορτῇ=
 κατὰ τὴν μεγίστην ἑορτὴν τοῦ Διός.—δύναμις, δηλ. στρατιωτικῆν.
 —ἀναπέσας=πέσας δι' ἐπικνελημμένων παρακλήσεων.—ἐπειδή,
 χρονα.—ἐπῆλθον = ἦλθον κατόπιν (μετὰ τὸν χρησμὸν δηλ.).
 Παρατηρητέον ὅτι ἐνταῦθα τὸ ῥ. ἐτέθη κατὰ πληθυντ. ἀριθμὸν,
 ἂν καὶ τὸ ὑποκμ. (Ὀλύμπια) εἶναι οὐδέτερον πληθ. ἀριθμοῦ. Πῶς

ἔπρεπε γὰρ τεθῆναι τὸ ῥ.: = τὰ ἐν Πελοπον. (δῆλ. τελούμενα), ὁ προσωποποιεῖς οὗτος προσετέθη, ἐπειδὴ καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἐν Ἀθήναις ἐτελοῦντο Ὀλύμπια. — κατέλαβε τὴν ἀκρ., ἐν ἔτει 612 π. Χ. — ὡς ἐπὶ τυραννίδι = ἐπὶ τῷ σκοπῷ γὰρ γίνῃ τυραννος. — νομίσας, μετχ. τροπκ. — ἑορτὴν τε τοῦ Διὸς μεγίστην εἶναι, ὡς ὑποκμ. νοητέον τό: τὰ Ὀλύμπια = ὅτι τὰ Ὀλύμπια ἦτο καὶ μεγίστη ἑορτὴ τοῦ Διὸς. — καὶ ἑαυτῶν τι προσήκειν Ὀλ. νενικηκότι = καὶ (ὅτι ἢ ἑορτὴ αὕτη τῶν Ὀλυμπίων) εἶχε σχέσιν τινὰ πρὸς αὐτόν, διότι εἶχε νικήσει εἰς τὰ Ὀλύμπια. — εἰ δὲ... εἴρητο = εἰ δὲ ἡ μεγίστη (αὕτη) ἑορτὴ εἴρητο (δῆλ. ὑπὸ τοῦ Θεοῦ) ἐν τῇ Ἀττ. ἢ ἄλλοθί που = ἐὰν δὲ ἡ μεγίστη αὕτη ἑορτὴ ὑπενόητο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἢ ἀλλαχοῦ κἄπου. — ἔτι = περαιτέρω. — τε... οὐκ = οὔτε. — Διάσια, μεγάλη ἑορτὴ ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἀθήναις, πρὸς τιμὴν τοῦ Μειλιχίου Διὸς, τελούμενη κατὰ τὸν Ἀνθεστηριώνα μῆνα παρὰ τὸν Πλεισθὸν δι' ἀναμιάκτων θυσιῶν. — ἄ... μεγίστη = ἄ (Διάσια) καλεῖται μεγίστη ἑορτὴ Διὸς Μειλιχίου. — ἔξω τῆς πόλεως (δῆλ. τελούμενα), συναπτέον τῷ: ἔστι... Ἀθηναίοις. — ἐν ἣ, δῆλ. ἑορτῇ. — πανδημεῖ = ἀπαξάπαντες (οἱ Ἀθ.). — θύουσι = προσφέρουσι θυσίαν. — ἱερεῖα = σφάγια. — θύματα = πλακούντια ἢ ζυμαρικὰ (ἀπεικονίζοντα ζῆα). — ἐπιχώρια = συνήθη εἰς τὸν τόπον. — δοκῶν δὲ ὀρθῶς γινώσκειν = νομίζων δὲ ὅτι ὀρθῶς κατενόει (τὸν χρησμόν). — ἐπιχείρησε τῷ ἔργῳ, κατ' ἔννοιαν = κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν.

§ 7-8. αἰσθηόμενοι = ἀφ' οὗ ἔμαθον (τοῦτο, ὅτι δῆλ. ὁ Κύλων κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν). — ἐβοήθησαν... ἐπ' αὐτοὺς = ἔτρεξαν ἐναντίον αὐτῶν (δῆλ. τοῦ Κύλωνος καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ). — προσκαθεζόμενοι, μετὰ σγμασίας ἀορίστου = ἀφ' οὗ ἐστρατοπέδευσαν πλησίον τῆς ἀκροπόλεως. — χρόνου ἐπιγιγνομένου = ἐπειδὴ παρήρχετο χρόνος (ἐν τῇ πολιορκίᾳ). — τρουχόμενοι τῇ προσ. = ταλαιπωρούμενοι ἐκ τῆς πολιορκίας. — οἱ πολλοί, παράθεσις εἰς τό: οἱ Ἀθηναῖοι ἀντί: τῶν Ἀθηναίων... οἱ πολλοί. — τοῖς ἐννέα ἄρχουσι, ὧν πρόστατο ὁ Μεγακλῆς. — τὴν φυλακὴν, δῆλ. τοῦ Κύλωνος καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ. — καὶ τὸ πᾶν αὐτοκράτορσι διαθεῖναι = καὶ μετ' ἀπεριόριστου ἐξουσίας (χωρὶς γὰρ συμβουλευθῶσι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ λαοῦ) γὰρ κανονίσωσι τὰ πάντα. — ἢ ἂν ἄριστα διαγιγν. = ὅπως ἠθέλον κρίνει ταῦτα ἄριστα. — τότε δὲ κτλ., ἐν

ἀντιθέσει πρὸς τὸν ὕστερον χρόνον, καθ' ὃν ἡ ἐξουσία τῶν ἐννέα ἀρχόντων περιωρίσθη ὑπὸ τοῦ Σόλωνος. — τὰ πολλὰ τῶν πολιτικῶν . . . ἔπρασσον = τὰς πλείστας τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων διενήργουν.

§ 9-12. φλαύρως (=κακῶς) εἶχον = εὐρίσκοντο ἐν κακῇ καταστάσει. — σίτου τε καὶ ὕδ. ἀπορία = δι' ἔλλειψιν τροφῆς καὶ ὕδατος. — ἐκδιδράσκουσι = δραπετεύουσιν. — ὡς = ἐπειδὴ. — καθίζουσι = κάθηνται. — ἐπὶ τὸν βωμόν, δηλ. τῆς Ἀθηνᾶς. — ἀναστήσαντες αὐτοὺς = παρκαινήσαντες αὐτοὺς νὰ καταλίπωσι τὸν βωμόν (ἵνα μὴ οὗτος μολυνθῇ ἐκ τοῦ θανάτου αὐτῶν). — οἱ τῶν Ἀθην. ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακὴν = ἐκείνοι ἐκ τῶν Ἀθην., εἰς οὓς εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ φύλαξις (τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει). — ὡς = ὅτε. — ἀποθνήσκοντας = ὅτε ἐμελλον ν' ἀποθάνωσιν. — ἐφ' ᾧ μηδὲν κ. ποιήσουσι, συναπτέον τῷ: ἀναστήσαντες αὐτοὺς = ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι δὲν θὰ κακοποιήσωσιν αὐτοὺς (= ὅτι δὲν θὰ φρονέωσιν αὐτούς). — καθεζομένους δὲ τινὰς καὶ ἐπὶ τῶν σ. θεῶν ἐν τῇ π. διεχοίσαντο = ἀλλὰ καὶ (ἄλλους) τινὰς, οἵτινες ἐκάθισαν ἐκέται, ἐν ᾧ παρήρχοντο (= ἐν τῇ παρόδῳ), ἐπὶ τῶν βωμῶν τῶν σεμνῶν θεῶν, ἐφρόνευσαν. Σεμναὶ θεαὶ ἐννοοῦνται αἱ Εὐμενίδες, ὧν τὸ ἱερὸν ἔκειτο μεταξὺ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου. — ἀπὸ τούτου = ἕνεκα τούτου. — ἐναγεῖς καὶ ἀλιτήριοι τῆς θεοῦ = μισροὶ καὶ ἀσεβεῖς πρὸς τὴν θεάν. — τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνων = οἱ ἀπόγονοι ἐκείνων, ἰδίᾳ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι, ὧν ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Μεγακλῆς. — ἤλασαν μὲν . . . ἤλασε δέ, ἀναφορά· τὸ ἐλαύνειν = ἐξελαύνειν. — Κλεομένης . . . ὕστερον (ἐν ἔτει 508), ἀφ' οὗ τῷ 510 οἱ φυγάδες Ἀλκμαιωνίδαι βοηθούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Κλεομένου ἐξεδιώξαν τοὺς Πεισιστρατίδας καὶ οὕτως ἐπανήλθον εἰς Ἀθήνας, ἐξεδιώχθησαν ἐκ νέου οὗτοι (τῷ 508) ὑπὸ τοῦ ἀριστοκρατικοῦ Ἰσαγόρου, τοῦ πολιτικοῦ ἀντιπάλου τοῦ Κλεισθέλους, τῇ βοηθείᾳ πάλιν τοῦ Λακεδ. Κλεομένου. — μετὰ Ἀθην. στασιαζόντων = τῇ συμπράξει τῶν στασιαζόντων (μόνον) Ἀθηναίων (δηλ. τῆς πολιτικῆς πατρίας τοῦ Ἰσαγόρου). — ἀνελόντες = ἀνορούξαντες. — ἐξέβαλον = ἐξώρισαν. — κατήλθον = ἐπανήλθον εἰς τὴν πατρίδα. — ὕστερον, δηλ. κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (508), ὅτε ἀνεκλήθη καὶ ὁ Κλεισθένης. — ἔτι = ἔτι καὶ νῦν (δηλ. κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Θουκυδίδου).

Κεφ. 127.

δῆ=λοιπόν.—ἐκέλευον, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους.— δῆθεν, συναπτόν τῷ : τοῖς θεοῖς πρῶτον τιμωροῦντες=κατὰ τὸ φαινόμενον πρὸ παντὸς ἐπιθυμοῦντες νὰ ἰκανοποιήσωσι τοὺς θεοὺς (ὧν τὰ ἱερά ἐμίανθησαν· πρὸβλ. κεφ. 126, § 11).—εἰδότες δέ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δῆθεν = πράγματι ὅμως ἐπειδὴ ἐγνώριζον.— Περικλ. τὸν Ξ. προσεχόμενον αὐτῷ (δηλ. τῷ ἄγει) = ὅτι ὁ Περικλ., ὁ υἱὸς τοῦ Ξανθίππου, ἦτο ἔνοχος εἰς αὐτὸ (τὸ ἄγος).—κατὰ τὴν μητέρα = πρὸς μητρός· ἢ μήτηρ τοῦ Περικλέους Ἀγαρίστη ἦτο ἑγγονος τοῦ Κλεισθένης, ἐγγόνου τοῦ Μεγακλέους τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀκλέωνος.—νομίζοντες, μετχ. αἰτλγκ.—ἐκπεσόντος αὐτοῦ = ἐὰν αὐτὸς (ὁ Περικλ.) ἐξορισθῆ. — ὄσον ἂν σφ. προχωρεῖν = ὅτι εὐκολώτερον ἤθελον προχωρεῖ εἰς αὐτούς = ὅτι εὐκολώτερον ἤθελον ἐπιτύχει αὐτοί.—τὰ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων = ὅσα ἀπήτουν παρὰ τῶν Ἀθηναίων.—παθεῖν ἂν αὐτὸν τοῦτο = ὅτι αὐτὸς ἤθελε πάθει τοῦτο (δηλ. τὸ ἐκπεσεῖν=τὴν ἐξορίαν).—ὄσον, δηλ. ἤλπιζον.—διαβολὴν οἴσειν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν, ὡς ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ. νοητέον τὸ : τοῦτο τὸ πρᾶγμα, δηλ. ἡ ἀξίωσις τῶν Λακ.—ἐλαύνειν τὸ ἄγος=ὅτι τοῦτο θὰ διαβάλλῃ αὐτὸν πρὸς τοὺς πολίτας.—ὡς=διότι.—διὰ τὴν ἐκείνου ξυμφορὰν=ἐνεκα τῆς ἀτυχίας ἐκείνου (τοῦ Περικλ.). Οἱ Λακ. τὴν μετὰ τῶν Ἀλκμαϊωνιδῶν συγγένειαν τοῦ Περικλ. θεωροῦσι δυστυχίαν τοῦ Περικλ.—τὸ μέρος=ἐν μέρει.—ἔσται=θὰ συμβῆ.—τῶν καθ' ἑαυτὸν=τῶν συγχρόνων του.—ἄγων=διευθύνων.—πάντα=κατὰ πάντα.—οὐκ εἶα, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους.—ὑπέικειν=νὰ ὑποχωρήσωσιν.—ῶρα=παρώξυνε.

Κεφ. 128.

ἀντεκέλευον... τοὺς Λακ.=ἀνταπήτουν παρὰ τῶν Λακεδ.—τὸ ἀπὸ Ταινάρου ἄγος=τὸ ἐν Ταινάρῳ ἀκρωτηρίῳ τῆς Λακωνικῆς—διαπραχθὲν μίσμα.—ἀναστήσαντες ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Π. ἀπὸ Ταιν. τῶν Εἰλώτων ἰκέτας=παραινέσαντες τοὺς Εἰλωτας ἰκέτας νὰ καταλίπωσι τὸ ἐν Ταινάρῳ ἱερόν τοῦ Ποσειδῶνος (ἐπὶ τῷ ὄρει δηλ. ὅτι δὲν θὰ φονεύσωσιν αὐτούς).—διέφθειραν=ἐφόνευσαν.—δι' ὃ δῆ=καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς (διότι δηλ. ἐφόνευσαν τοὺς Εἰλωτας ἰκέτας).—τὸ ν μέγαν σεισμὸν γενέσθαι = ὅτι συνέβη ὁ γνωστὸς μέγας σει-

σμός (ἐν ἔτει 466). Τοῦτον ἀπέδιδον εἰς τὸν Ποσειδῶνα ὀργισθέντα διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀσέθειαν τῶν Λακεδ.—τὸ τῆς Χαλκιοῦκου ἄγος = τὸ πρὸς τὴν Χαλκιοῦκον (ᾠθηνᾶν) μίσημα (τὸ συνδεόμενον δηλ. πρὸς τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Πausανίου). Ἡ ᾠθηνᾶ ἐκαλεῖτο οὕτω (Χαλκιοῦκος), διότι ὁ ἐν Σπάρτῃ ναὸς αὐτῆς ἦτο χαλκοῦς (εἶχε δηλ. χαλκοῦς κίονας καὶ πύλας).—ἐλαύνειν αὐτοὺς = γὰ ἐκδιώκωσιν αὐτοὶ (δηλ. οἱ Λακεδ.).

2. Νεαὶ ἀξιώσεις τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἀπόφαισι περὶ αὐτῶν ἐν ᾠθηναις.

Κεφ. (139-146)

Κεφ. 139.

§ 1-2. ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης πρεσβ.—κατὰ μὲν τὴν πρώτην πρεσβεῖαν (τὴν μνημονευθεῖσαν ἐν κεφ. 126, § 2).—τοιαῦτα ἐπέταξαν καὶ ἀντεκελεύσθησαν—τοιαῦτα διέταξαν καὶ διεδάχθησαν καὶ αὐτοὶ (παρὰ τῶν ᾠθην.)· πρβλ. κεφ. 126, § 2 καὶ κεφ. 128, 1.—περὶ τῶν ἐναγῶν τῆς ἐλάσεως = περὶ τῆς ἐλάσεως (= ἐκδιώξεως τῶν ἐναγῶν.—ὑστερον, ἐν ἔτει 432 π. X.—φοιτῶντες = συχνὰ ἐρχόμενοι.—Ποτειδαίας ἀπανίστασθαι = ν᾽ ἀπέρχωνται ἀπὸ τῆς Ποτειδ. (ἦν ἐπολιόρχουν οἱ ᾠθην. κατὰ τὰ ἐν κεφ. 64, § 3 ἐξιστορηθέντα).—Ἀἴγιαν αὐτόνομον ἀφιέναι = ν᾽ ἀφίνωσι τὴν Αἴγιαν αὐτόνομον (πρβλ. κεφ. 67, § 2).—ἐνδηλότατα = σαφέστατα.—προὔλεγον, δηλ. τοῖς ᾠθηναιοῖς = δημοσίᾳ (=προ) ἔλεγον εἰς τοὺς ᾠθην.—τὸ περὶ Μεγαρ. ψήφισμα, περὶ τούτου βλ. ἐν κεφ. 67, § 4.—καθελουσί (δηλ. τοῖς ᾠθην.) μὴ (=οὐκ) ἂν γενέσθαι πόλεμον = ὅτι ἐὰν ἤθελον καταργήσει τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα δὲν ἤθελε γίνεαι πόλεμος.—ἐν ᾧ, δηλ. ψήφισματι.—εἴρητο αὐτοῖς μὴ χρῆσθαι . . . ἀγορᾷ = ἦτο ἀπηγορευμένον γὰ κάμωσιν αὐτοὶ (οἱ Μεγαρεῖς) χρῆσιν τῶν λιμένων τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ᾠθην. καὶ τῆς ᾠτικῆς ἀγορᾶς.—τᾶλλα ὑπήκουον = εἰς τὰ ἄλλα (δηλ. εἰς τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας τῆς Ποτειδαίας

καὶ εἰς τὴν ἀπόδοσιν αὐτονομίας εἰς τοὺς Αἰγυπτίους) ὑπάρχουσιν (πρβλ. κεφ. 29, § 1).— τὸ ψήφισμα, δηλ. τὸ περὶ Μεγαρέων.— καθήρουν = κατήργουν.— ἐπικαλοῦντες ἐπεργασίαν Μεγαρ.— κατηγοροῦντες τοὺς Μεγαρεῖς διὰ καλλιέργειαν.— τῆς γῆς τῆς ἱερᾶς καὶ τῆς ἀορίστου=τῆς γῆς τῆς ἀφιερωμένης εἰς τὰς Ἐλευσινίας θεᾶς Δῆμητραν καὶ Περσεφόνην καὶ τῆς μὴ ἐχούσης ὄρια (ὡς ἀμφισβητουμένης εἰσέτι μεταξὺ Ἀθην. καὶ Μεγαρέων).— καὶ ἀνδρ. ὑποδοχὴν τῶν ἀφισταμένων (=ἀποδιδρασκόντων)=καὶ διὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν δραπετευόντων δούλων = καὶ ὅτι ὑπεδέχοντο (οἱ Μεγαρεῖς) τοὺς δραπετεύοντας δούλους (τῶν Ἀθηναίων).

§ 3 4. ἀφικομένων τῶν τελ. πρ... Ῥαμφίου τε καὶ Μ. καὶ Ἀγ. =ὅτε ἐφθασαν οἱ τελευταῖοι πρέσβεις, ὁ Ῥαμφίας καὶ ὁ Μελλήσιππος καὶ ὁ Ἀγύσανδρος. — καὶ λεγόντων = καὶ ὅτε ἔλεγον.— οὐδὲν ὦν (=τούτων ᾧ) πρ. εἰώθεσαν (δηλ. λέγειν)=οὐδὲν ἐκ τούτων, τὰ ὅποια πρότερον συνήθιζον νὰ λέγωσι.— αὐτὰ δὲ τάδε=ἀλλὰ μόνον τὰ ἐπόμενα.— ὅτι, τοῦτο ἐνταῦθα ἐλέχθη πλεοναστικῶς πρὸ τοῦ αὐτολεξεῖ ἀναφερομένου λόγου.— εἴη δ' ἄν, δηλ. ἡ εἰρήνη=ἤθελε δὲ διαμένει ἢ εἰρήνη.— εἰ... ἀφεῖτε = ἐὰν ἠθέλετε ἀφήσει. — ποιήσαντες ἐκ. οἱ Ἀθ., τὸ ποιεῖν ἐκκλησίαν ὡς καὶ τὸ προτιθέσθαι γνώμας ἦτο καθήκον κυρίως τῶν ἐν τέλει ἢ τῶν πρυτάνεων.— γνώμας σφίσιν αὐτοῖς προυτίθεσαν ἐπέτρεπον εἰς ἑαυτοὺς νὰ ἐκφράσωσι τὴν γνώμην των.— ἐδόκει, δηλ. αὐτοῖς = ἐφαίνετο καλὸν εἰς αὐτούς.— ἀπαξ = ἀπαξ διὰ παντός.— περὶ πάντων βουλ = ἀφ' οὗ σκεφθῶσι περὶ ὅλων.— παριόντες = ἀναβαίνοντες εἰς τὸ βῆμα (πρβλ. κεφ. 67, § 4).— ἐπ' ἀμφοτέρω γιγνόμενοι ταῖς γνώμας = διχαζόμενοι κατὰ τὰς γνώμας ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ : καὶ ὡς χρὴ π. κτλ.— καὶ ὡς μ. κτλ., ἢ σύνταξις : καὶ ὡς χρὴ τὸ ψήφισμα μὴ εἶναι ἐμπόδιον εἰρήνης, ἀλλὰ ὡς χρὴ καθελεῖν αὐτό.— καὶ παρελθόν, ὁ καὶ ἀποδίδεται εἰς τὸν τε τὸν ἐν τῷ : ἄλλοι τε πολλοί.— λέγειν τε καὶ πράσσειν δυνατώτατος, ἐπεξηγήσις τοῦ : πρῶτος Ἀθην. = δηλ. ἰκνώτατος καὶ εἰς τὸ λέγειν καὶ εἰς τὸ πράττειν.— τοιαῦδε=τοιαῦτα περίπου (πρβλ. κεφ. 31, § 3).

Κεφ. 140.

§ 1. τῆς μὲν γνώμης... αἰεὶ τῆς αὐτῆς ἔχομαι = εἰς τὴν αὐτὴν μὲν γνώμην πάντοτε ἐμμένω ἢ ἀπόδοσις τοῦ μὲν κεῖται ἐν τῷ ὀρθῷ

δέ. — μὴ εἶκιν Πελοπ., ἐπεξήγησις τοῦ: τῆς γνώμης τῆς αὐτῆς = δηλ. νὰ μὴ ὑποχωρῶμεν εἰς τοὺς Πελοπ. ἐν τούτῳ κείται ἡ πρόθεσις τοῦ λόγου. — καίπερ εἰδῶς = ἂν καὶ γνωρίζω. — τοὺς ἀνθ. οὐ τῇ αὐτῇ ὀργῇ ἀναπειθ. . . . πράσσοντας = ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὐχὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου καὶ πείθονται νὰ πολεμῶσι καὶ ἐν τῇ πράξει (δηλ. ἐν τῇ πολεμείῳ) ἐνεργοῦσιν. Ἡ ἔννοια: ὁ ζήλος, ὃν δεικνύουσιν οἱ ἄνθρωποι, ὅταν ἀποφασίζωσι τὸν πόλεμον, εἶναι μεγαλύτερος ἐκείνου, ὃν δεικνύουσι κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου (πρβλ. τὸ αὐτὸ νόημα καὶ ἐν κεφ. 120, § 5 «ἐνθυμεῖται γάρ . . .»). — πρὸς δὲ τὰς ξυμφ. καὶ τὰς γνώμας τροπομένους = ἀλλ' ὅτι συμφώνως πρὸς τὰς ἐκθάσεις μεταβάλλονται καὶ κατὰ τὰς γνώμας. — καὶ νῦν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐν ἀρχῇ τοῦ κεφ. αἰί. — ὁμοῖα καὶ παραπλήσια, τὰ συνώνυμα ἐτέθησαν πρὸς ἐντονωτέραν ἔμφασιν τῆς ἐννοίας = ἐντελῶς παρόμοια. — ξυμβουλευτέα μοι ὄντα = ὅτι δεῖ με ξυμβουλεύειν = ὅτι πρέπει νὰ συμβουλεύω. — καὶ τοὺς ἀναπειθ ὑμῶν (δηλ. πολεμείῳ) δικαίῳ τοῖς κοινῇ δόξασιν (δηλ. ἡμῶν) . . . βοηθεῖν = καὶ κρίνω δίκαιον ὅσοι ἐξ ὑμῶν πείθονται (δηλ. νὰ πολεμῶσι) νὰ ὑποστηρίξωσι: τὰ κοινῶς ἀποφασισθέντα (= τὰς κοινὰς ἡμῶν ἀποφάσεις). — ἦν ἄρα τι καὶ σφαλλώμεθα = ἂν τυχὸν κατὰ τι καὶ ἀποτυγχάνωμεν. — ἦ = εἰ δὲ μή. — μηδὲ κατορθοῦντας (= κατορθούτων ἡμῶν) τῆς ξυν. μεταποιεῖσθαι = μηδέ, ἂν ἡμεῖς ἐπιτυγχάνωμεν, νὰ αἰκισιοῦνται τὴν σύνεσιν (ἤτις δηλ. ἐπέφερε τὴν εὐτυχῆ ἐκθασιν). — ἐνδέχεται γάρ κτλ., αἰτιολογεῖ τὸ: ἦν σφαλλώμεθα. — ἐνδέχεται γάρ τὰς ξυμφορὰς . . . τοῦ ἀνθρώπου = διότι εἶναι δυνατόν αἱ ἐκθάσεις τῶν ἐπιχειρήσεων ν' ἀποθῶσιν ὅχι ὀλιγώτερον ἀπροσδοκῆτως (= ἀμαθῶς) παρ' ὅσον (= ἐπίσης ἀπροσδοκῆτως, καθῶς) αἱ σκέψεις (= τὰ σχέδια) τοῦ ἀνθρώπου. — διόπερ = καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς. — ὅσα (= ἐν πᾶσι, ὅσα) ἂν παρὰ λόγον ξυμβῆῃ = εἰς ὅλα, ὅσα ἂν συμβῶσιν ἀπροσδοκῆτως. — εἰδῶθαμεν αἰτιᾶσθαι = συνειθίζομεν νὰ κατηγορῶμεν.

§ 2-3. Λακ. δέ, μετάβασις εἰς τὴν πίστιν διὰ τοῦ συμπερασματικοῦ δέ (= οὖν πρβλ. κεφ. 32, § 2), διὰ τοῦ ὁποίου εἰσάγεται μερικὴ περίπτωσις ὑπαγομένη εἰς τὴν γενικήν. — πρότερον, ὅτε δηλ. ἐκώλυον τὴν τείχισιν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων. — ἐπιβουλεύοντες ἡμῶν = ὅτι εἶχον ἐχθρικούς σκοπούς καθ' ἡμῶν. — οὐχ ἦκιστα, λιτότης = μάλιστα = πρὸ πάντων. — εἰρημένον, αἰτιατκ. ἀπόλυτος = εἰ καὶ εἴρηται, δηλ. ἐν ταῖς τριακοντούτιστα σπονδαῖς = ἂν

καὶ εἶναι γεγραμμένον ἐν ταῖς τριακοντ. σπονδαῖς (ταῖς γενομέναις τῷ 445). Περὶ τοῦ πράγματος πρβλ. κεφ. 78, § 4.—δίκαις μὲν τῶν διαφορῶν ἀλλήλοις διδ. καὶ δέχεσθαι (δηλ. παρ' ἀλλήλων)=να ὑποβάλλωμεν τὰς πρὸς ἀλλήλους διαφορὰς εἰς δικαστικὴν κρίσιν (πρβλ. κεφ. 28, § 2).—ἔχειν δὲ κτλ., ἐκ τοῦ εἰρημένον=να ἔχωμεν δ' ἑκάτεροι.—πω=ἀκόμη μέχρι τοῦδε.—ἡμῶν διδόντων=ἐν ᾧ ἡμεῖς προτείνωμεν (δηλ. δίκαις)=ἐν ᾧ ἡμεῖς προσφερόμεθα νὰ δικασθῶμεν (ὡς τοῦτο ἀναφέρεται ἐν κεφ. 78, § 4).—πολέμῳ μᾶλλον ἢ λόγῳ τὰ ἐγκλ. διαλύεσθαι=διὰ πολέμου μᾶλλον ἢ διὰ λόγων τὰ (πρὸς ἡμᾶς) παράπονά των νὰ διαλύσῃ.—καὶ ἐπιτάσσοντες ἤδη, ὡς ἄρχοντες.—οὐκέτι αἰτιώμενοι, ὡς ἴσοι καὶ ὅμοιοι.—πίρρῃσι=παρευρίσκονται.—Ποτειδαίας τε κτλ., περὶ τῶν ἀξιώσεων τούτων τῶν Λακ. πρβλ. κεφ. 139, § 1.—τὸ Μεγαρ. ψήφισμα=τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα.—οἱ δὲ τελευταῖοι (κτγρμ.) οἶδε ἦκοντες=οὔτοι δὲ οἱ τελευταῖον ἐλθόντες.—καὶ τοὺς Ἑλλ. προαγορεύουσι (=φανερὰ λέγουσι) κτλ., περὶ τοῦ πράγματος πρβλ. κεφ. 139, § 3.

§ 4-5. ὑμῶν δὲ μηδεὶς νομίση . . . μηδ' ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κτλ., ὑποφορά.—περὶ βραχέος ἂν πολεμεῖν=ἔτι ἠθέλομεν πολεμεῖν δι' ἀσήμαντον αἰτίαν.—εἰ . . . μὴ καθέλομεν=ἐὰν δὲν ἠθέλομεν καταργήσει.—ὄπερ μάλιστα . . . εἰ καθαιρεθεῖη, τὸ ὄπερ κατὰ πρόληψιν ἐτέθη ὡς ἀντικμ. τοῦ πρὸνχονται, ἐν ᾧ κυρίως τοῦτο εἶναι ὑποκμ. τοῦ καθαιρεθεῖη=ὄπερ (ψήφισμα) εἰ καθαιρεθεῖη, μάλιστα πρὸνχονται=τὸ ὅποιον ἀκριβῶς ἐὰν καταργηθῇ, κατ' ἐξοχὴν προσφασίζονται.—μὴ (=οὐκ) ἂν γίνῃ. τὸν πόλεμον=ἔτι δὲν ἠθελε γίνεαι ὁ πόλεμος.—μηδ' . . . ὑπολίπησθε ὡς κτλ.=μηδὲ ἀφήσῃτε εἰς τὴν συνείδησίν σας κατηγορίαν, ἔτι δι' ἀσήμαντον αἰτίαν ἀνελάβετε τὸν πόλεμον. Ἐπανάλγηψις τῆς αὐτῆς ἐννοίας (διὰ μακρὸν=περὶ βραχέος) ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ ἀπευθύνεται πρὸς τὴν συνείδησιν τῶν ἀκρατῶν, ὡς πρότερον (μηδεὶς νομίση κτλ.) εἰς τὸν λογισμὸν αὐτῶν.—τὸ γὰρ βραχὺ τι τοῦτο=διότι τοῦτο τὸ ὡς ἀσήμαντόν τι θεωρούμενον.—πᾶσαι ὑμῶν . . . τὴν γνώμην, πρωτόστερον=ἔχει τὴν πείραν καὶ πᾶσαν τὴν βεβαίωσιν τῆς γνώμης ὑμῶν=ἐνέχει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξέλεγχιν καὶ τὴν πλήρη ἐπιβεβαίωσιν τῆς γνώμης (=τῶν φρονημάτων) ὑμῶν. Ἡ ἐννοια: δι' αὐτοῦ τοῦ ἀσημάντου δύναται τις νὰ δοκιμάσῃ τὰ φρονήματα

ὑμῶν (πρὸς τοὺς Λακεδ., ἂν δηλ. φοβῆσθε αὐτοὺς ἢ ὄχι) καὶ βεβαιωθῆ περὶ αὐτῶν (τῶν φρονημάτων).—οἷς (=αὐτοῖς [τοῖς Λακεδ.] γὰρ) εἰ ξυγχωρήσετε = διότι, ἂν εἰς αὐτοὺς (τοὺς Λακ.) ὑποχωρήσητε. — μεῖζον, δηλ. τῆς καθαίρεσεως τοῦ περὶ Μεγ. ψηφίσματος. — ἐπιταχθήσεσθε, δηλ. ὑπὸ τῶν Λακεδ. = θὰ διαταχθῆτε ὑπὸ τῶν Λακ.—ὡς φόβῳ καὶ τοῦτο ὑπακούσαντες=ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ἐκ φόβου (πρὸς τοὺς Λακ.) καὶ εἰς τοῦτο (δηλ. εἰς τὴν καθαίρεσιν τοῦ περὶ Μεγ. ψηφίσματος) ὑπεχωρήσατε. — ἀπισχυρισάμενοι δὲ=ἂν δὲ ἐντόνως ἀποκρούσητε (τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν). — σαφὲς ἂν καταστήσαιτε αὐτοῖς=ἠθέλετε καταστήσει εἰς αὐτοὺς κατάδηλον. — ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν μᾶλλον προσφέρεσθαι = νὰ προσφέρονται πρὸς ὑμᾶς ἴσοι πρὸς ἴσους μᾶλλον (ἢ ὡς ἄρχοντες).

Κεφ. 141.

§ 1. αὐτόθεν δὴ (=λοιπὸν εὐθύς) κτλ., εἶναι τὸ συμπέρασμα τῶν § § 2-5 τοῦ προηγουμένου κεφ.—διανοήθητε=ἀποφασίσατε. — ἢ ὑπακούειν=ἢ νὰ ὑποχωρήτε.—πρὶν τι βλ.=προτοῦ πάθῃτε βλάβην τινά.—καὶ (=μήτε) ἐπὶ μεγάλῃ καὶ (=μήτε) ἐπὶ βραχ. (πρβλ. κεφ. 140, § 4) προφάσει = μήτε διὰ μεγάλην μήτε διὰ μικράν πρόφασιν.—μὴ εὔξοντες(δηλ. τοῖς Πελοπον. πρβλ. κεφ. 140, § 1) μηδὲ ξὺν φόβῳ ἔξοντες (πρβλ. κεφ. 140, § 5), αἰ μετχ. ἐκ τοῦ διανοήθητε ἐτέθησαν ἀντὶ ἀπρμφ.=μὴ εἶκειν... μηδὲ ἔχειν =νὰ μὴ ὑποχωρῶμεν μηδὲ νὰ ἔχωμεν μετὰ φόβου. — ἢ κεκτήμεθα = τὰς κτήσεις ἡμῶν. — δύναται = σημαίνει. — δούλωσιν = δουλείαν. — ἢ τε μεγ. καὶ ἐλαχίστη δικαίωσις = πᾶσα ἀπαιτήσις εἴτε μεγίστη εἴτε ἐλαχίστη. — ἀπὸ τῶν ὁμοίων (ἄρσενκ.)... τοῖς πηλας ἐπιτασσομένη = ὑπὸ τῶν ὁμοίων ἐπιβαλλομένη εἰς τοὺς ἄλλους (δηλ. εἰς τοὺς ὁμοίους). — πρὸ δίκης = προτοῦ νὰ γίνῃ δίκη· ἐπιμένως = ἄνευ δίκης. Ἡ ἔννοια τῆς τελευταίας περιόδου: ἔταν ὁ ἴσος ἐπιβάλλῃ ἐπιτακτικῶς τὰς ἀξιώσεις του εἰς τὸν ἴσον καὶ δὲν θέλῃ νὰ διαλύῃ τὰς πρὸς αὐτὸν διαφορὰς διὰ δικαστικῆς ὁδοῦ, τότε ὁ δεχόμενος τὰς ἀξιώσεις ἐκείνου — εἴτε μικρὰς εἴτε μεγάλας — θεωρεῖται ὡς δούλος καὶ οὐχὶ ὡς ἴσος πρὸς ἴσον.

§ 2-5. τὰ δὲ τοῦ πολέμου... ἀκούοντες, ἢ πρόθεσις τοῦ δευτέρου κυρίου μέρους τῆς πίστεως.—τὰ δὲ τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἐκα-

τέροις ὑπαρχόντων, ἢ γενκ. : τῶν ὑπαρχόντων κατ' ἀφομοίωσιν πρὸς τὴν γενκ. τοῦ πολέμου ἀντί: τὰ δὲ τοῦ πολέμου καὶ τὰ ἐκατέρωις ὑπάρχοντα· ἐξαρτ. ἐκ τοῦ καθ' ἕναστον ἀκούοντες=τὰ δὲ μέσα πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου καὶ τοὺς πόρους τοὺς ὑπάρχοντας εἰς ἐκατέρωις ἀκούοντες καθ' ἕν χωριστά.—ὡς οὐκ . . . ἀντικμ. τοῦ γνῶτε=γνῶτε ὡς ταῦτα, ἃ ἡμεῖς ἔχομεν, οὐκ ἀσθενέστερα ἔσται=μάθετε ὅτι ταῦτα, τὰ ὅποια ἡμεῖς ἔχομεν, δὲν θὰ εἶναι ἀσθενέστερα (ἀπὸ τὰ τῶν Πελοπ.).—αὐτουργοὶ = καλλιέργουντες διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν τοὺς ἀγρούς, γεωργοὶ (πρβλ. κεφ. 142, § 7): οἱ μὲν Σπαρτιᾶται ἐκαλλιέργουσι τοὺς ἀγρούς τῶν διὰ τῶν δούλων, ἀλλ' οἱ περίοικοι καὶ οἱ ἄλλοι Πελοπ. διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν.—τε . . . καὶ (=οὔτε) . . . ἔπειτα κτλ., τριμελὴς προκατασκευὴ μετὰ τὴν πρόθεσιν.—ἰδία=ἰδικαίτερος.—ἐν κοινῷ (=ἐν δημοσίῳ ταμίῳ), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἰδία (πρβλ. κεφ. 80, § 4).—χρονίων (=μακροχρονίων), ἀντιτίθεται πρὸς τὸ βραχέως (=ἐπ' ὀλίγον χρόνον), ὡς τὸ διαποντίων (=ὑπερθαλασσίων) πρὸς τὸ ἐπ' ἀλλήλους.—διὰ τὸ . . . ἐπιφέρειν, δηλ. πολέμους = διότι ἐπιφέρουσι πολέμους.—ὑπὸ πενίας, ἢ ὑπὸ=ἐνεκα.—καὶ οἱ τοιοῦτοι κτλ., ἢ ἀνάπτυξις τῆς προκατασκευῆς ἔπεται: χιαστικῶς, διότι: 1) καὶ οἱ τοιοῦτοι . . . εἰργόμενοι ἀναφέρεται εἰς τὸ: ἄπειροι . . . ἐπιφέρειν, 2) αἱ δὲ περιουσίαι . . . ἀνέχουσι εἰς τὸ: καὶ οὔτε ἰδία οὔτε . . . αὐτοῖς καὶ 3) σώμασί τε κτλ. εἰς τὸ: αὐτουργοί.—ἀπὸ τῶν ἰδίων . . . ἀπόντες . . . δαπανῶντες . . . εἰργόμενοι, αἱ μετχ. αἰτιολογ. =διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει (ἐάν δηλ. στρατεύσῃ κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν) καὶ ἀπὸ τῶν ἀγρῶν τῶν συγχρόνως ἀπουσιάζουσι (=καὶ τοὺς ἀγρούς τῶν δὲν δύνανται γὰ καλλιέργουσι) καὶ ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων δαπανῶσι (ὡς μὴ λαμβάνοντες μισθὸν ἐν τῇ στρατείᾳ) καὶ προσέτι καὶ τῆς θαλάσσης ἀποκλείονται (ἀπὸ τῶν θαλασσοκρατόρων Ἀθηναίων).—αἱ δὲ περιουσίαι, δηλ. τῶν χρημάτων=τὰ δὲ ἄφθονα χρηματικά μέσα: ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ: αἱ βίαιοι εἰσφοραὶ=οἱ ἔκτακτοι φόροι (πρβλ. κεφ. 121, § 5).—ἀνέχουσι = βαστάζουσι.—σώμασι . . . χορήμασι, δοκ. ὀργανικά.—ἐτοιμότεροι (δηλ. εἰσι) = εἶναι προθυμότεροι.—οἱ αὐτουργοὶ τῶν ἀνθρώπων = οἱ διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν ἐργαζόμενοι ἄνθρωποι.—τὸ μὲν (=τὰ μὲν σώματα) πιστὸν ἔχοντες . . . καὶ ἄν (=καὶ ἄν) περιγενέσθαι (=σωθῆναι) = ὡς πρὸς μὲν τὰ ὡ-

ματα, διότι πιστεύουσιν ὅτι δύνανται καὶ νὰ σωθῶσιν (αὐτὰ) ἐκ τῶν κινδύνων.—τὸ δὲ (= τὰ δὲ χρήματα) οὐ βέβαιον (ἔχοντες=οὐ πιστὸν ἔχοντες) μὴ οὐ προαναλώσειν=ὡς πρὸς δὲ τὰ χρήματα (διότι) δὲν πιστεύουσιν ὅτι δὲν θὰ δαπανήσωσιν αὐτὰ πρότερον (πρὸ τοῦ τέλους δηλ. τοῦ πολέμου)· ἢ ἄρνησις μὴ οὐ ἐν τῷ ἀπρμψ' (ἀντί: μὴ) διὰ τὴν προηγουμένην ἄρνησιν οὐ (βέβαιον).—ἄλλως τε καὶ (=καὶ ἂν)... μηκύνηται=καὶ μάλιστα ἂν... παρατείνηται.—παρὰ δόξαν = παρὰ τὴν προσδοκίαν των.—εἰκόσ, δηλ. ἔστι.

§ 6-7. μάχη... μιᾶ = ἂν μιᾶ μάχῃ.—πρὸς ἅπαντας Ἑλλ., = ἐναντίον ὅλων ἑμοῦ τῶν Ἑλλήνων.—δυνατοί, δηλ. εἰσι.—ἀντισχεῖν = νὰ ἐναντιωθῶσι.—μὴ πρὸς ὁμοίαν ἀντιπ. = πρὸς ἀνομοίαν ἀντιπαρασκευῆν (οἷα ἦτο ἢ τῶν Ἀθην.). — ὅταν, ἐνταῦθα (ὡς καὶ ἐν κεφ. 142, § 1) αἰτιλγχ.=καθ' ἕσπον.—μήτε, ἀνήκει καὶ εἰς τό: χρώμενοι καὶ εἰς τό: ἐπιτελῶσι=ἐπειδὴ δὲν ἔχουσιν ἐν βουλευτήριον (ὡς οἱ Ἀθην.) οὔτε εὐθὺς ἐκτελοῦσὶ τι ταχέως. Ἡ ἔννοια: Ἡ συμμαχία τῶν Λακεδ. δὲν διηυθύνετο ὑπὸ μιᾶς πολιτείας.—τῆς Σπάρτης — ὡς ἢ τῶν Ἀθην. ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἦτο δυνατόν οἱ Λακεδ. ταχέως νὰ ἐκτελέσωσὶ τι, ἀλλ' ἔπρεπε κατὰ πρῶτον νὰ καλέσωσι πάντα τὰ μέλη τῆς συμμαχίας πρὸς σύσκεψιν.—πάντες τε ἰσόηφοι ὄντες καὶ οὐχ ὁμόφυλοι = καὶ ἐπειδὴ πάντες ἔχουσιν ἴσον δικαίωμα ψήφου (ἔπερ δὲν συνέβαινε ἐν Ἀθήναις) καὶ δὲν εἶναι τῆς αὐτῆς φυλῆς (ὡς οἱ Θηβαῖοι, οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί, οἵτινες δὲν ἦσαν Δωριεῖς). — τὸ ἐφ' ἑαυτὸν ἕκαστος σπεύδῃ = ἕκαστος ἐπιδιώκῃ (μόνον) τὸ ἰδικόν του συμφέρον — ἐξ ὧν=περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας.—φιλεῖ, ἀπρόσωπον· ὡς ὑποκμ. τό: μὴδὲν ἐπιτελεῖς γίνεσθαι=συνήθως οὐδὲν ἐκτελεῖται.—καὶ γὰρ=γάρ.—οἱ μὲν... οἱ δὲ=ἄλλοι μὲν... ἄλλοι δέ.—ὡς μάλιστα, συναπτεόν τῷ τιμωρηθῆσθαι τινα = νὰ ἐδικτυθῶσὶ τινα ἕσπον τὸ δυνατόν περισσότερον (ὡς οἱ Κορίνθιοι τοὺς Κεοκ. καὶ Ἀθην.).—ὡς ἥμιστα, συναπτεόν τῷ φθειροῖ, ἔπερ ἐκ τοῦ βούλονται = θέλουσιν ἕσπον τὸ δυνατόν ἐλάχιστα νὰ καταστρέψωσι τὰ ὑπάρχοντά των. Ἐὰ ὑπάρχοντα τῶν συμμάχων θὰ κατεστρέφοντο, ἰὰν οὗτοι ἀπεμακρύνοντο τῆς πατρίδος των ἕνεκα πολέμου.—χρόνιοι = μετὰ πάροδον μακροῦ χρόνου.—ξυνιόντες = συνερχόμενοι ἐς συνέδριον.—ἐν βραχεῖ μορίῳ, δηλ. τοῦ χρόνου=ὀλίγον χρόνον· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: (ἐν) τῷ πλεονί (χρόνῳ)=τὸν περισσότερον

χρόνον.—σκοποῦσί τι τῶν κοινῶν=σκέπτονται τι περί τῶν κοινῶν (συμφερόντων)· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: τὰ οἰκεία.—τὰ οἰκεία πράξα.=φροντίζουσι περί τῶν οἰκείων (συμφερόντων).—οὐ . . . οἰεται βλάβειν = δὲν νομίζει: ὅτι θὰ προξενήσῃ βλάβην.—παρὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν = ἔνεκα τῆς ἀμελείας του.—μέλειν δέ τι καὶ ἄλλω = ἄλλ' ὅτι καὶ ἄλλος τις φροντίζει.—ὑπὲρ ἑαυτοῦ=ἀντιἑαυτοῦ.—ὥστε...λανθάνειν τὸ κοινὸν ἀθρόον φθ.=ὥστε ἀνεπισήτως τὸ κοινὸν συμφέρον ἐντελῶς (=ἀθρόον) καταστρέφεται.—τῷ αὐτῷ ὑπὸ ἀπάντων ἰδίᾳ δοξάζεται=διὰ τὴν αὐτὴν γνώμην, ἣν πάντες ἔχουσι, ἀλλ' ἕκαστος ἰδίᾳ (ὅτι δηλ. δὲν θὰ προξενήσῃ βλάβην ἢ ἀδιαφορία του, ἀλλ' ὅτι τὰς ἐλλείψεις του θὰ ἀναπληρώσῃ ἄλλος τις, ὅστις ὅμως ὁμοίως σκέπτεται ὡς καὶ αὐτός).

Κεφ. 142.

§ 1. μέγιστον δέ, προεξαγγελτικὴ παράθεσις = ὕπερ δὲ μέγιστον (=σημαντικώτατον) ἔστι· διὰ τούτου δὲν εἰσάγεται νέον τι, διότι ἀνωτέρω (ἐν κεφ. 141, § 3) ἐγένετο λόγος ὅτι οἱ Πελοπονησίου χρημάτων, ἀλλ' ἐμφατικῶς ἐξαιρεται: ἔτι ἅπασι τὸ σπουδαιότατον—ἢ ἔλλειψις χρημάτων—ἐξ ὧν τῶν μνημονευθέντων ἐν κεφ. 142, § 2-7 μειονεκτημάτων τῶν Πελοπον.—τῇ . . . σπάνει = διὰ τὴν ἔλλειψιν.—τῶν χρημάτων = τῶν ἀπαιτουμένων χρημάτων.—κωλύσονται, ἐν παθητκ. σημασίᾳ=κωλυθήσονται=θὰ ἐμποδισθῶσιν (δηλ. εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις των).—ὅταν . . . διαμείλωσι = καθ' ὅσον ἐπιβραδύνουσι (δηλ. εἰς τὸ ἐκτελεῖν τὰ δέοντα). Τὸ ὅταν ἐν αἰτλγ. σημασίᾳ ὡς καὶ ἐν κεφ. 141, § 6.—σχολῆ αὐτὰ ποριζόμενοι = ὡς ποριζόμενοι αὐτὰ (τὰ χρήματα) δυσκόλως.—οἱ καιροὶ = αἱ εὐνοϊκαὶ περιστάσεις.—οὐ μενετοὶ (δηλ. εἶσι) = δὲν περιμένουσιν (ἕως ὅτου δηλ. ἐτοιμασθῇ τις γὰ ἐπωφεληθῇ τὰς εὐνοϊκὰς αὐτὰς περιστάσεις).

§ 2-5. καὶ μὴν (=πρὸς τούτοις) οὐδὲ κτλ., ἐντεῦθεν ἄρχεται ὁ Περικλ. ἀνασκευάζων τὰ ὑπὸ τῶν Κορινθίων ἐν κεφ. 121, § 2—κεφ. 122, § 1 λεχθέντα, ὅτι δηλ. οὗτοι θὰ καταβάλωσι τοὺς Ἄθησι ἐπιτείχισον ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ διὰ τῆς ἀσκήσεως αὐτῶν εἰς τὸ ναυτικόν.—οὐδ' ἢ ἐπιτείχισις (δηλ. ἀξία ἐστὶ φοβηθῆναι) οὐδὲ τὸ ναυτικὸν ἀξιον (δηλ. ἐστὶ φ.=οὐδὲ ἢ ἐπιτείχισις (=ἢ ἀνέγερσις ὀχυρωμάτων) οὐδὲ τὸ ναυτικὸν εἶναι ἀξία ὥστε γὰ φοβηθῶμεν αὐτὸ

(=εἶναι ἀξιόφθονα).— τὴν μὲν (δηλ. ἐπιτείχισιν), ἀντικμ. τοῦ παρασκευάσασθαι — ἔπερ ἐξαρτ. ἐκ τοῦ χαλεπόν (ἔστι)—, τὸ δὲ πόλιν ἀντίπαλον κτηρμ.=διότι ταύτην μὲν (τὴν ἐπιτείχισιν) εἶναι δύσκολον νὰ παρασκευάσωσιν (οἱ Πελοπ.) καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης ὡς μίαν πόλιν ἰσόπαλον (= ὥστε νὰ καταστήσωσιν αὐτήν — τὴν ἐπιτείχισιν—πόλιν ἰσόπαλον, δηλ. πρὸς τὴν ἡμετέραν). Ἡ ἀπόδοσις τοῦ: τὴν μὲν κατωτέρω: τὸ δὲ τῆς θαλάσσης κτλ. (§ 6).— ἤπου διή=πολλῷ μᾶλλον βέβαια (δηλ. χαλεπόν ἔστι παρασκευάσασθαι).—ἐν πολεμίᾳ (δηλ. γῆ) τε, εἰς τοῦτο ἀντιστοιχεῖ ἡ γενν. ἀπόλυτος: καὶ οὐχ ἦσσαν . . . ἡμῶν ἀντεπιτειχισμένων=καὶ ἐν ᾧ καὶ ἡμεῖς ἐπίσης (= οὐχ ἦσσαν) ἔχομεν ἀνεγείρει ὀχυρώματα κατ' ἐκείνων (ὡς τὴν Οἰνόγην—φρούριον ἐν ταῖς μεθορίαις Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας—καὶ αὐτὰς τὰς Ἀθήνας, αἵτινες ἤδη ὑπάρχουσιν, ὡς ἀντεπιτείχισις κατὰ πόλεως ἀντιπάλου τῶν Πελοπ.).—φρούριον, β' εἶδος ἐπιτειχίσεως, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ πόλιν ἀντίπαλον (§ 3), ἔπερ τὸ α' εἶδος ἐπιτειχίσεως.—εἰ ποιήσονται, τοιοῦτον φρούριον πράγματι ἐποίησαν οἱ Πελ. καὶ οἱ σύμμαχοι ἐν Δεκελείᾳ τῷ 413.—τῆς μὲν γῆς, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ τι μέρος —βλῆπτοιεν ἄν=δύνανται νὰ βλέπωσι.—καταδρομαῖς = δι' ἐπιδρομῶν.—αὐτομολίαις, δηλ. τῶν δούλων τῶν Ἀθην., οἵτινες θὰ ἐπωφελοῦντο ταύτην τὴν εὐκαιρίαν, ἵνα τύχωσι τῆς ἐλευθερίας των.—ἱκανόν γε ἔσται, δηλ. τὸ φρούριον.—ἐπιτειχίζειν τε... ἐκείνων=κολυβεῖν ἡμᾶς πλείυσαντας (=ἀφ' οὗ πλεύσωμεν) ἔς τὴν ἐκείνων ἐπιτειχίζειν τε. Ἡ ἔγνοια: ἡ ἀνέγερσις ἐχθρικοῦ φρουρίου ἐν Ἀττικῇ δὲν δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς Ἀθην. νὰ πλεύσωσιν εἰς τὴν ἐχθρικήν χώραν καὶ ἐκεῖ νὰ ἀνεγείρωσι καὶ αὐτοὶ φρούρια.—καὶ . . . ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι=καὶ διὰ τῶν νεῶν νὰ λαμβάνωμεν ἐκδίκησιν.—ἤπερ (=αἴσπερ [ναυσὶ]) ἰσχύομεν=ἐν αἷς κυρίως ἔγκειται ἡ ἰσχύς ἡμῶν.—πλέον γὰρ . . . ἐμπειρίας=ἡμεῖς γὰρ ἔχομεν πλέον ἐμπειρίας τοῦ κατὰ γῆν (δηλ. πολέμου) ἐκ τοῦ ναυτικοῦ=διότι ἡμεῖς ἔχομεν περισσοτέραν ἐμπειρίαν τοῦ κατὰ ξηρὰν πολέμου ὡς ἐκ τῆς περὶ τὰ ναυτικά ἐμπειρίας ἡμῶν (καὶ διὰ τοῦτο θὰ δυνάμεθα ἀποβιβαζόμενοι εἰς τὴν ἐχθρικήν χώραν νὰ ἀνεγείρωμεν ἐν αὐτῇ ὀχυρώματα καὶ νὰ βλέπωμεν αὐτήν).—ἢ ἐκεῖνοι ἐκ τοῦ και' ἡπειρον (δηλ. πολέμου) ἔς τὰ ναυτικά=παρ' ὅσῃν (ἐμπειρίαν ἔχουσιν) ἐκεῖνοι εἰς τὰ ναυτικά ὡς ἐκ τῆς ἐμπειρίας αὐτῶν εἰς τὸν κατὰ ξηρὰν πόλεμον.

§ 6-9. τὸ δὲ τῆς θαλ. . . γενέσθαι, ἀπόδοσις τοῦ ἐν § 3 «τὴν μὲν» = τὸ δὲ νὰ γίνωσιν ἔμπειροι τῆς θαλάσσης. — οὐ ὄφδιως, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐν κεφ. 121, § 4 δυσχυρισμοὺς τῶν Κορινθίων. — αὐτοῖς προσγενήσεται = θὰ προστεθῆ εἰς αὐτοὺς = θ' ἀποκτήσωσιν αὐτοί. — οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς . . . ἐξείργασθέ πο = διότι οὐδὲ ὑμεῖς ἀκόμη ἔχετε τελειοποιηθῆ (εἰς τὸ ναυτικόν). — μελετῶντες αὐτὸ (δηλ. τὸ ναυτικόν) = ἂν καὶ ἀσκήσθε εἰς αὐτό. — εὐθύς ἀπὸ τῶν Μηδ. = εὐθύς ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν Μηδικῶν. Τὸ πρῶτον μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην οἱ Ἀθηγ. τῆ συμβουλῆ τοῦ Θεμιστοκλέους ἐγένοντο ναυτικοί. — θαλάσσιοι = ναυτικοί. — οὐδὲ μελετῆσαι ἐασόμενοι (μετὰ παθηκ. σημασίας) = οἷτινες οὐδὲ θ' ἀφεθῶσι νὰ ἐξασκηθῶσιν (εἰς τὸ ναυτικόν). — διὰ τὸ . . . αἰεὶ ἐφορμεισθαι = διότι διαρκῶς πολιορκουῦνται. — ἄξιον, δηλ. λόγου. — ἂν τι δοῦεν = δύνανται νὰ πράττωσιν τι. — πρὸς μὲν ὀλίγας ἐφορμούσας = ἐναντίον μὲν ὀλίγων πλοίων (Ἀθηναϊκῶν) ἀποκλιόντων τοὺς λιμένας αὐτῶν. — κἂν (= καὶ ἂν) διακινδυνεύσειαν = δύνανται καὶ νὰ διακινδυνεύσωσι (χρίσιμον μάχην). — πλήθει τὴν ἀμαθίαν θρασύνοντες = διὰ τοῦ πλήθους ἐνθαρρύνοντες τὴν (εἰς τὰ ναυτικά) ἀπειρίαν των· κατ' ἔννοιαν = λαμβάνοντες θάρρος εἰς τὴν ἀγνοίαν των περὶ τὰ ναυτικά ἐκ τοῦ πλήθους αὐτῶν. — πολλαῖς δὲ εἰργόμενοι = ὅταν ἔμως ἀποκλήωνται ὑπὸ πολλῶν πλοίων. — ἡσυχάσουσι = θὰ μὲνῶσιν ἤσυχοι. — ἐν τῷ μὴ μελετῶντι, τὸ οὐδέτ. τῆς μετχ. ἀντὶ ἀφηρημένου οὐσιαστ. (πρβλ. κεφ. 36, § 1 «τὸ δεδιός») = ἐν τῇ μὴ ἀσκήσει = διὰ τὴν ἔλλειψιν ἀσκήσεως. — ἄξυνετώτεροι = ἀπειρότεροι. — δι' αὐτὸ = ἀκριβῶς δι' αὐτό. — ὀκνηρότεροι = ἀτολμότεροι. — τέχνης ἐστὶ = εἶναι ἔργον τέχνης (= ἐμπειρίας) = ἀπαιτεῖ ἐμπειρίαν. — ὥσπερ καὶ ἄλλο τι (δηλ. τέχνης ἐστίν), κατ' ἔννοιαν = εἴπερ τι καὶ ἄλλο = ὑπὲρ πᾶν ἄλλο. — οὐκ ἐνδέχεται = δὲν εἶναι δυνατόν. — ὅταν τύχη (δηλ. μελετώμενον) = ὅταν δοθῆ εὐκαιρία. — ἐκ παρόργου μελετᾶσθαι = νὰ μελετᾶται ὡς πάρεργον (οὐχὶ ὡς κύριον ἔργον). — ἀλλὰ μᾶλλον, κατὰ ζεῦγμα ἐκ τοῦ ἐνδέχεται νοητέον τὸ δεῖ, ἐξ οὗ ἐξαρτ. τό : μηδὲν . . . γίνεσθαι = ἀλλὰ τοὐναντίον πρέπει κανὲν ἄλλο ἔργον νὰ μὴ γίνηται πάρεργον πλησίον ἐκείνου (τοῦ ναυτικοῦ). Ἡ ἔννοια : ὁ θέλων ν' ἀποκτήσῃ τὴν εἰς τὰ ναυτικά ἐμπειρίαν δὲν πρέπει ν' ἀσκήται εἰς ἄλλο τι ἔργον παρὰ μόνον εἰς τὰ ναυτικά

Κεφ. 143.

§ 1 2. εἶτε καὶ κτλ., ταῦτα λέγει ὁ Περικλῆς ἀναφορικῶς πρὸς τὰ ἐν κεφ. 121, § 3 ὑπὸ τῶν Κορινθίων λεχθέντα. — εἶ τε... πειρῶντο = προσέτι (=τε) ἐὰν ἤθελον προσπαθῆσαι. — κινήσαντες τῶν Ὀλυμπίαισιν ἢ Δελφοῖς (=ἐν Δελφοῖς) χρημάτων=μετακινήσαντες μέρος τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἢ ἐν Δελφοῖς χρημάτων. — μισθῶ μείζονι, δηλ. τοῦ ὑφ' ἡμῶν διδομένου. Ὁ μισθὸς καὶ τὸ σιτηρέσιον τοῦ πληρώματος δὲν ἦσαν πάντοτε τὰ αὐτά· ὑπολογίζεται ὅτι ὁ μέσος ὄρος τοῦ ἡμερησίου μισθοῦ καὶ σιτηρεσίου ἦτο ἀπὸ τριῶν ὀβολῶν μέχρι μίᾳ δραχμῆς κατ' ἄνδρα.—ἡμῶν, συναπτεῖα ἢ γενκ. τῶν : τῶν ναυτιῶν. — ὑπολαβεῖν=νά προσελκύσωσιν εἰς τὸ μέρος των.—τοὺς ξένους, περὶ τούτων βλ. ἐν κεφ. 121, § 3.—μὴ ὄντων μὲν ἡμῶν ἐσθιάτων... μετοίκων=εἰ ἐσθιάτες (δηλ. ἐς τὰς ναῦς) ἡμεῖς αὐτοὶ τε καὶ οἱ μέτοικοι μὴ ἦμεν ἀντίπαλοι=ἐὰν εἰσθάντες εἰς τὰ πλοῖα μόνοι ἡμεῖς μετὰ τῶν μετοίκων (ἀνευ δηλ. τῶν ξένων) δὲν ἦμεθα ἰσόπαλοι πρὸς τοὺς Πελ. (=ἰκανοὶ νὰ ἀντεπεξέλθωμεν κατὰ τῶν Πελοπ.). Μέτοικοι δ' ἐκαλοῦντο οἱ ξένοι, οἱ ἀντὶ φόρου, μετοικίου καλουμένου (12 δραχμ. κατ' ἔτος), ἔχοντες τὸ δικαίωμα νὰ κατοικῶσιν ἐν Ἀθήναις· οὗτοι ὄφειλον νὰ συστρατεύονται μετὰ τῶν πολιτῶν, οἱ μὲν εὐποροὶ τῶν μετοίκων ὡς ὀπλίται, οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἐρέται ἐν τῷ ναυτικῷ.—δεινὸν ἂν ἦν=θὰ ἦτο δεινόν.—νῦν δὲ = τῶρα ἕμως. — τόδε (= τοῦτο) ὑπάρχει, δηλ. εἴμεθα ἰσόπαλοι πρὸς τοὺς Πελοπ. ἡμεῖς μόνοι μετὰ τῶν μετοίκων. — τε... καὶ... ἔχομεν=οὐ μόνον... ἀλλὰ καὶ ἔχομεν.—ὅπερ κράτιστον, δηλ. ἐστίν. — κυβερνήτας, κτγρμ. εἰς τό : πολίτας = πολίτας ὡς κυβερνήτας. — τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν, τὸ ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου = τοὺς ἄλλους ὑπηρετάς· ὑπηρεταὶ δ' ἐνταῦθα = οἱ τῆς ναυτικῆς τέχνης ἔμπειροι, ἦτοι οἱ κυβερνήται, οἱ κελευσταί, οἱ πεντηκόνταρχοι, οἱ προφράται καὶ οἱ ναυπηγοί· οὗτοι ἀπετέλουν τὴν τρίτην τῶν τάξεων, εἰς ἃς διηγεῖτο τὸ πλήρωμα ἐκάστης νεῆς. Τὴν πρώτην ἀπετέλουν οἱ ἐπιβάται, οἵτινες ἦσαν 10 ὀπλίται περίπου ἐν ἐκάστῃ τριήρει, τεταγμένοι πρὸς τὸν πόλεμον, πρὸς τε τὰς ἐπιθέσεις καὶ τὴν ἄμυναν· τὴν δὲ δευτέραν τάξιν οἱ ἐρέται, ναῦται ἢ ναυδάται καλούμενοι, οἵτινες ἐκωπηλάτουν ἐν τρισὶν ἐπαλλήλοις σειραῖς καθήμενοι. — πλείους καὶ ἀμείνους, κτγρμ. εἰς τό : τὴν ἄλλην

ὕπηρεσίαν.—καὶ ἐπί... ὁ καὶ συναπτός τῷ : οὐδεὶς... τῶν ξένων κατ' ἔννοιαν=ὄχι μόνον ἡμεῖς οἱ πολῖται μόνου μετὰ τῶν μετοίκων εἴμεθα ἱκανοὶ ν' ἀντεπεξέλθωμεν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς ἐκ τῶν ξένων ναυτῶν ἤθελε δεχθῆ κτλ. — ἐπὶ τῷ κινδύνῳ = πρὸ τοῦ κινδύνου (δηλ. νὰ ἐξορισθῆ ἐκ τῆς πατρίδος του καὶ νὰ συναγωνισθῆ μετὰ τῶν Πελοπ. ἔχων ὀλιγωτέρας ἐλπίδας νίκης). — ἂν δέξαιτο, ἐκ τούτου ἐξαρτ. τὰ ἀπρμφ. φεύγειν καὶ ξυναγωνίζεσθαι. — τὴν αὐτοῦ (δηλ. πατρίδα) φεύγειν = νὰ εἶναι ἐξόριστος ἐκ τῆς πατρίδος του. Οἱ ἐπὶ τῶν Ἀττικῶν πλοίων ὑπηρετοῦντες ἐπὶ μισθῷ ναῦται ἦσαν ἐκ τῶν συμμαχίδων τοῖς Ἀθην. πόλεων· λοιπὸν ἐὰν οὗτοι ἡτομόλου πρὸς τοὺς Πελοπ., θὰ ἐξωρίζοντο ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν των, οἵτινες θὰ ἠγαγκάζοντο πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῶν συμμάχων αὐτῶν Ἀθηναίων.—μετὰ τῆς ἡσσοнос ἐλπίδος (δηλ. τῆς νίκης)= ἔχων τὴν ὀλιγωτέραν ἐλπίδα τῆς νίκης. — ὀλίγων... δόσεως, ἢ φυσικῆ σειρὰ τῶν λέξεων : ἔνεκα δόσεως μεγάλου μισθοῦ ὀλίγων ἡμερῶν (= δι' ὀλίγας ἡμέρας). — ἐκείνοις ξυναγ. = νὰ συναγωνίζηται μετ' ἐκείνων (τῶν Πελοπ.).

§ 3-4. καὶ τὰ μὲν Πελ. κτλ., διὰ τούτων συγκεφαλαιοὶ ὁ ῥήτωρ τὰ περὶ τῶν μειονεκτημάτων τῶν Πελ. λεχθέντα ἐν κεφ. 141, § 3 — κεφ. 143, § 2· διὰ δὲ τῶν : τὰ δὲ ἡμέτερα κτλ. μεταβαίνει εἰς τὴν δῆλωσιν τῶν πλεονεκτημάτων τῶν Ἀθην. — τούτων . . . ἀπηλλάχθαι = ὅτι εἶναι ἀπηλλαγμένα (= ἐλεύθερα) τούτων (δηλ. τῶν ἐλλείψεων). — ὥνπερ (γενκ. τῆς αἰτίας) ἐκ. ἐμεμφάμην = διὰ τὰς ὁποίας (ἐλλείψεις) κατηγορήσα ἐκείνους.— καὶ ἄλλα . . . ἔχειν = καὶ ὅτι ἔχουσιν ἄλλα. — οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου, ἐπιτείνει τὸ μεγάλην=πολλῷ μείζονα = πολὺ μεγαλύτερα (δηλ. πλεονεκτήματα). — ἦν γ' ἐπὶ κτλ., ὁ γε ἐνταῦθα = γὰρ = δηλαδῆ.—ἴωσι, δηλ. οἱ Πελοπ. — οὐκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου ἔσται = δὲν θὰ εἶναι πλέον τὸ αὐτό. — Πελ. . . τηθηῆναι . . . ἅπασαν = τὸ νὰ λεηλατηθῆ μέρος τι τῆς Πελοπ. καὶ ὄλη ἀνεξαίρετως ἢ Ἀττικῆ. Ἡ ἔννοια : Ἡ δῆλωσις καὶ μέρους μόνου τῆς Πελοπ. θὰ ἔχη διὰ τοὺς Πελοπ. συνεπέας φοδερωτέρας ἢ ἢ δῆλωσις δλοκλήρου τῆς Ἀττικῆς διὰ τοὺς Ἀθηναίους. — οἱ μὲν, δηλ. οἱ Πελοπ. — ἔξουσιν, τὸ ἔχειν μετ' ἀπρμφ.=δύνασθαι.—ἄλλην ἀντιλαβεῖν=ἄλλην (χώραν) εἰς ἀντικατάστασιν (δηλ. τῆς λεηλατηθείσης χώρας αὐτῶν) νὰ λάβωσιν.—ἀμαχεῖ = ἀνευ μάχης. — κατ' ἤπειρον = ἐν (τισι) παρα-

λίους τῆς ξηρᾶς νοοῦνται ἰδίᾳ τὰ Θρακικὰ παράλια.—μέγα, δηλ. ἐστὶ.—τὸ τῆς θ. κράτος=ἡ κυριαρχία τῆς θαλάσσης.

§ 5. σκέψασθε δέ, διὰ τῆς φράσεως ταύτης ὁ ῥήτωρ θέλει νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκρατῶν προκειμένου νὰ δηλώσῃ οὗτος τὰ πολεμικὰ μέτρα, ἅτινα ὀφείλουσι νὰ λάβωσιν οἱ Ἕλληνες. —οἱ μὲν γὰρ, ὁ γὰρ διασαφητικὸς.—ἀν . . . ἦσαν = θὰ ἦσαν. —ἀληπτότεροι=μᾶλλον ἀπρόσβλητοι (ἡμῶν).—ὅτι ἐγγύτατα τούτου (δηλ. τοῦ νησιώτικου εἶναι)=ἔσον τὸ δυνατόν πλησιέστατα τούτου, δηλ. ὡς νησιώτικα.—διανοηθέντας (δηλ. ἡμᾶς)=ἄφ' οὗ σκεφθῶμεν.—τὴν γῆν=τοὺς ἀγρούς. —οἰκίας, νοητέον τὸ ἄρθρον: τὰς ἐκ τοῦ: τὴν (γῆν) οἰκίας ἐννοεῖ ἐνταῦθα, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ πόλεως . . . ἔχειν, τὰς ἀγροτικάς οὐχὶ τὰς ἐν ἄστει.—πόλεως, τῆς ἄνω καὶ κάτω, δηλ. τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Πειραιῶς. —φυλακὴν ἔχειν = φυλάττειν.—καὶ Πελοπόννησον μὴ διαμάχεσθαι = καὶ μὴ διαμάχεσθαι Πελοπόννησον. πολλῶν πλείοσι (οὔσι) ὀργισθέντας ὑπὲρ αὐτῶν = καὶ νὰ μὴ πολεμῶμεν πρὸς τοὺς Πελοπόννησους. ὄντας πολὺ περισσοτέρους ὀργισθέντες δι' αὐτὰ δηλ. διὰ τὴν κατάλειψιν τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν οἰκιῶν). —κρατήσαντες = ἐὰν νικήσωμεν.—οὐκ ἐλάσσοσι μαχοῦμεθα = θὰ πολεμῶμεν πρὸς αὐτοὺς (ὄντας) ὅχι ὀλιγωτέρους (ἡμῶν).—ἢν σφαλιῶμεν = ἐὰν ἡττηθῶμεν.—τὰ τῶν ξυμμαχῶν = οἱ ξύμμαχοι. —ὄθεν = οἷς = δι' ὧν.—προσαπόλλυται = πρὸς τῇ ἡττῇ ἡμῶν (προσ-) χάνονται: ὁ ἐνεστώς ἐνταῦθα ἐτέθη ἀντὶ τοῦ μέλλοντος, ἵνα δηλώσῃ τὴν μέλλουσαν πράξιν ὡς μᾶλλον βεβαίαν. —οὐ γὰρ ἠσυχάσουσι (δηλ. οἱ ξύμμαχοι), κατ' ἐννοίαν = ἀποστήσονται γὰρ ἄφ' ἡμῶν.—μὴ ἴκ. ἡμῶν ὄντων = ἐὰν ἡμεῖς δὲν εἴμεθα ἱκανοί.—τὴν τε κτλ., διὰ τοῦ τε εἰσάγεται τὸ γ' μέλος μετὰ τὰ: τὴν μὲν γῆν . . . τῆς δὲ πόλεως . . . —τὴν ὀλοφύρουσιν μὴ οἰκιῶν καὶ γῆς ποιῆσθαι (=μὴ . . . ὀλοφύρεσθαι), τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ χρη=καὶ νὰ μὴ ὀλοφυρώμεθα διὰ τὰς οἰκίας καὶ τοὺς ἀγρούς—ἀλλὰ τῶν σωμάτων (=τῶν ἀνδρῶν) = ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀνδρας.—τάδε . . . ταῦτα, δηλ. αἱ οἰκίαι καὶ ἡ γῆ. —κτῶνται, ἀρμόζει μόνον εἰς τὴν β' πρότασιν (ἀλλ' οἱ ἄνδρες ταῦτα) εἰς τὴν α' (οὐ γὰρ τάδε τοὺς ἀνδρας) νοητέον κατὰ ζευγμα τὸ ρ. τίκει. —αὐτοὺς . . . ἐξεληθόντας . . . δηῶσαι = ἄφ' οὗ ἐξέληθητε σεις οἱ ἴδιοι (=αὐθρομήτως) νὰ καταστρέφητε.—ἀν . . . ἐκέλευον = θὰ προέτρεπον (ὑμᾶς).—αὐτά, δηλ. τὰς οἰκίας καὶ τὴν

γῆν.—τούτων ἕνεκα, δηλ. τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς γῆς.—οὐχ ὑπακούσεσθε=δὲν θὰ ὑποχωρήσητε (πρβλ. τὴν αὐτὴν σημασίαν τοῦ β. καὶ ἐν κεφ. 140, § 5 καὶ κεφ. 141, § 1).

Κεφ. 144.

§ 1. πολλά δὲ καὶ ἄλλα κτλ., ἐξακολούθησις τῶν πλεονεκτιμάτων τῶν Ἀθην., ὧν ἡ ἀρχὴ ἐγένετο ἐκ κεφ. 143, § 4 διὰ τοῦ «ἦν γ'...» καὶ ἦτις διεκόπη ἐν τῇ μεταξὺ διὰ τῆς ὑποδείξεως (ἐν § 5) τῶν πολεμικῶν μέτρων, ἅτινα ὀφείλουσι νὰ λάβωσιν οἱ Ἀθην.—ἔχω, δηλ. εἰπεῖν.—ἐς ἐλπίδα = πρὸς διέγερσιν ἐλπίδος = ἵνα ἐμβάλω εἰς ὑμᾶς ἐλπίδα.—τοῦ περιέσεσθαι = τοῦ ὅτι θὰ νικήσωμεν (τοὺς Πελοπ.).—ἦν ἐθέλητε=ἄρκει νὰ θέλητε.—ἀρχὴν μὴ ἐπικταῖσθαι = νὰ μὴ ἐπεκτείνητε τὸ κράτος ὑμῶν. Ὑπανίττεται ἐνταῦθα τὴν εἰς Σικελίαν ἐκστρατείαν τῶν Ἀθηναίων.—ἅμα πολεμοῦντες ἐν ᾧ συγχρόνως εὐρίσκεσθε ἐν πολέμῳ.—καὶ κινδ. αὐθαίρετους μὴ προστ.=καὶ νὰ μὴ ἀναλαμβάνητε κινδύνους ἐκουσίους.—πεφόβημαι = φοβοῦμαι.—τὰς οἰκείας ἡμῶν ἁμαρτίας=τὰ ἴδια ἡμῶν σφάλματα.—τὰς...δυναίνας=τὰ σχέδια.—ἐκεῖνα, δηλ. τὰ πολλά καὶ ἄλλα πλεονεκτήματα, ἅτινα διεγείρουσιν ἐλπίδας νίκης.—ἅμα τοῖς ἔργοις=ἅμα τῇ ἐνάρξει τοῦ πολέμου.

§ 2. νῦν δέ, μετάδοσις εἰς τὸν ἐπίλογον.—τούτοις, δηλ. τοῖς τῶν Λακεδ. πρέσβεσιν (πρβλ. κεφ. 139, § 3).—ἀποκρινάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς μετχ., ἦτις περιέχει τὴν κυρίαν ἔννοιαν τῆς προτάσεως, ἔξαρτ. αἰ ἐπόμεναι εἰδικαὶ προτάσεις: Μεγαρ. ὅτι εἶσομεν..., τὰς τε πόλεις ὅτι... ἀφήσομεν..., δίκας δὲ ὅτι ἐθέλομεν...—ἀποπέμφωμεν, δηλ. τούτους, ὑπερ νοητέον ἐκ τοῦ προηγουμένου τούτοις.—Μεγαρέας μὲν, προτάσεται τοῦ ὅτι χάριν ἐμφάσεως οὔτω καὶ κατωτέρω προτάσσονται τοῦ ὅτι αἰ αἰτιατκ. τὰς τε πόλεις... δίκας δέ.—ἦν καὶ Λακ. ξενηλ. μὴ ποιῶσι=ἐὰν καὶ οἱ Λακ. δὲν διατάττωσι διὰ νόμου ξενηλασίαν (ἐκ τῆς Σπάρτης). Ἡ ξενηλασία (=ἡ ἐκδίωξις τῶν ξένων) ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τοὺς ἐφόρους οὔτοι ἤλαυνον τοὺς ξένους ἐκ τῆς Σπάρτης φοβούμενοι τὴν ἐπιβλαβὴ ῥοπήν πρὸς τὰ ἦθη τῶν Σπαρτιατῶν ξενικῶν ἐπιτηδεύματων καὶ τρόπων.—ἐκεῖνο, δηλ. ἡ ξενηλασία.—κωλύει, σχεδόν=κωλύεται.—ἐν ταῖς σπονδαῖς, δηλ. ταῖς τριακοντούτισι.—τόδε, δηλ. τὸ κατὰ τῶν Μεγαρ. φήψισμα.—τὰς τε πόλεις, μετὰ τὸν μὲν (Μεγαρ

μὲν) ἀνεμένετο ὁ δὲ (τὰς δὲ πόλεις)· ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ ἐτέθη ὁ τε.—
 εἰ καὶ αὐτ. ἔχοντες ἐσπεισάμεθα=ἐὰν καὶ ἐκάμαμεν τὰς (τριακον-
 τούτιδας) σπονδὰς ἔχοντες αὐτὰς (τὰς πόλεις) αὐτονόμους. Ἡ
 ἔννοια: ἐὰν αἱ πόλεις ἦσαν αὐτόνομοι καὶ τότε, ὅτε ἐκάμαμεν
 τὰς σπονδὰς.—καὶ ὅταν... ὡς βούλονται, ἢ σύνταξις: καὶ ὅταν
 κἀκεῖνοι ἀποδῶσι ταῖς αὐτῶν πόλεσι αὐτονομεῖσθαι, ὡς βούλον-
 ται, μὴ ἐπιτηδείως σφίσι, τοῖς Λακεδ., ἀλλὰ (ἐπιτηδείως) αὐτοῖς
 ἐκάστοις (κατὰ σύνεσιν πρὸς τό: πόλεσι) = καὶ ἔταν καὶ ἐκεῖνοι
 (δηλ. οἱ Λακ.) ἐπιτρέψωσιν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις νὰ αὐτονο-
 μῶνται, ἔπως θέλωσι, δηλ. οὐχὶ ἔπως συμφέρει εἰς αὐτούς, τοὺς
 Λακεδ., ἀλλὰ ἔπως συμφέρει εἰς αὐτούς ἐκάστους (δηλ. τοὺς κα-
 τοίχους τῶν πόλεων). — δίκας δοῦναι, πρβλ. κεφ. 140, § 2.—
 πολέμου δ' οὐκ ἄρξομεν=πολέμου δὲ ἀρχὴν δὲν θὰ κάμωμεν. —
 ἀρχομένους δὲ=ἐὰν ἕμους (οὗτοι) κάμωσιν ἀρχήν. — ἀμινούμεθα
 =θ' ἀποκρούσωμεν (αὐτούς).—ταῦτα... ἀποκρίνασθαι = ταῦτα ν'
 ἀποκριθῆ. — δίκαια καὶ πρόποντα ἄμα (δηλ. ἐστι) = δίκαιον καὶ
 πρόπον ἄμα. — τῆδε τῆ πόλει (= τῆ ἡμετέρῃ πόλει), συναπτέα ἢ
 δοτκ. τῷ πρόποντα ἄμα.

§ 3-4. εἰδένα, δηλ. ἡμᾶς.—ἀνάγκη, δηλ. ἐστι. — πολεμεῖν, ὡς
 ὑποκμ. νοητέα ἢ αἰτιατκ. ἡμᾶς.—ἐκούσιοι=ἐκουσίως. — μᾶλλον,
 δηλ. ἢ ἠναγκασιμένοι.—δεχόμεθα, δηλ. πολεμεῖν. — ἦσσαν ἐγκεισο-
 μένους (δηλ. ἡμῶν) ... ἔξομεν=θὰ ἔχωμεν τοὺς ἐναντίους ὀλιγώτερον
 ἐπιθετικούς καθ' ἡμῶν. Ἡ ἔννοια: οἱ ἐχθροὶ μετ' ὀλιγώτερας προ-
 θυμίας καὶ θάρρους θὰ προσβάλωσιν ἡμᾶς. — ἔκ τε τῶν μεγ. κιν-
 δύνων, προτάσσεται τοῦ ὅτι χάριν ἐμφάσεως· ἐξαρτάται δ' ἡ πρότασις
 αὐτῇ ἐκ τοῦ εἰδένα χροί. — περιγίνονται=προκύπτουσιν. — οἱ γοῦν
 (= τοῖς ἀλλοῖς) κτλ., ἐφαρμογὴ τῆς γενικῆς παρατηρήσεως διὰ
 παραδείγματος. — ὑποστάντες Μήδ.= οἵτινες ὑπέμειναν τοὺς Μήδους
 (=τὴν προσβολὴν τῶν Μήδων).—καὶ (=καίπερ) οὐκ ἀπὸ τοσῶν δε
 (ἀναφορικῶς πρὸς τὰ ἀπανταχοῦ ὄρατὰ σημεῖα τῆς ἀκμῆς καὶ ἰσχύος
 τῶν Ἀθηναίων)... ὁμοῖοι = ἂν καὶ δὲν εἶχον τόσα μέσα (ἔσα
 ἡμεῖς νῦν).—τὰ ὑπάρχοντα, δηλ. ἑαυτοῖς· κατ' ἔννοιαν=ταῦτα, ἃ
 εἶχον (δηλ. τὴν ἑαυτῶν πόλιν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ).—ἐκλιπόντες, ἐνδοτκ.
 μετχ., ὡς καὶ ἦ: ὁμοῖοι, μεθ' ἧς συνδέεται.—γνώμη τε πλείονι
 ἢ τύχη = διὰ συνέσεως μᾶλλον ἢ διὰ τύχης. — τόλμη μείζονι ἢ
 δυνάμει = διὰ τόλμης μᾶλλον ἢ διὰ (πολεμικῆς) δυνάμεως.—ἀπεώ-

σαντο—ἀπέχρυσαν.—ἐς τάδε προίγαγον αὐτὰ=εἰς τὴν παροῦσαν ἀκμὴν ἀνύψωσαν τὴν ἀρχὴν τῆς πόλεως (=αὐτὰ)· πρβλ. κεφ. 75, § 3.—ὄν=τούτων δὲ (δηλ. τῶν κατέρων).—οὐ χροὴ λείπεσθαι (δηλ. ἡμᾶς)=δὲν πρέπει νὰ εἴμεθα κατώτεροι.—ἀλλά, δηλ. χροὴ.—ἀμύνεσθαι = ν' ἀποκρούωμεν.—καὶ τοῖς... παραδοῦναι =καὶ πειροῦσθαι παραδοῦναι τοῖς ἐπιγιγνομένοις αὐτὰ μὴ ἐλάσσω = καὶ νὰ προσπαθῶμεν νὰ παραδώσωμεν εἰς τοὺς ἀπογόνους (ἡμῶν) ταύτην τὴν ἀρχὴν (=αὐτὰ) ὄχι μικροτέραν.

Κεφ. 145.

νομίσαντες=πεισθέντες.—ἄριστα, σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ παραινεῖν=ἔτι ἀρίστην συμβουλὴν ἔδιδεν.—ἐκέλευε, δηλ. ψηφίσασθαι.—τῇ ἐκείνου γνώμῃ=κατὰ τὴν γνώμην ἐκείνου.—καθ' ἕκαστα=ὡς πρὸς τὰ καθ' ἕκαστα=ὡς πρὸς τὰς λεπτομερείας.—ὡς ἔφρασε (=καθὼς εἶπεν [ὁ Περικλῆς]), ἀνήκει μόνον εἰς τὸ καθ' ἕκαστα.= καὶ τὸ ξύμπαν, ἀντιτίθεται πρὸς τὸ καθ' ἕκαστα=καὶ ἐν γένει· τοῦτο ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ : οὐδὲν κ... ποιήσιν κτλ. = ἔτι δηλ. οὐδὲν θὰ κάμωσι διαταττόμενοι (ὑπὸ τῶν Λακεδ.) κτλ. Ἡ ἔννοια : ἢ ἀπόκρισις τῶν Ἀθην., γενομένη κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Περικλ., ὡς πρὸς μὲν τὰς λεπτομερείας ἦτο σύμφωνος πρὸς ἅσα εἶπεν ὁ Περικλ. ἐν τῇ δημηγορίᾳ αὐτοῦ, γενικῶς δὲ περιελάμβανε τοῦτο, ἔτι δηλ. οὐδὲν θὰ πράξωσιν οὗτοι διαταττόμενοι ὑπὸ τῶν Λακ., ἀλλὰ κτλ.—δίκη=διὰ δικαστικῆς ὁδοῦ.—κατὰ τὰς ξυνῆθις=συμφωνῶς πρὸς τὰς ὑπαρχούσας συνθήκας (τίνας ;).—ἐτοῖμοι εἶναι = ἔτι εἶναι πρόθυμοι.—διαλύεσθαι, ἐνταῦθα τὸ ῥ. συνετάχθη, ἐμπροθέτως (περὶ τῶν ἐγκλημάτων)· συνθήκως συντάσσεται μετ' αἰτιατικ. (πρβλ. κεφ. 140, § 2) = νὰ διαλύωσι τὰ παράπονά των.—ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ (δηλ. μοίρᾳ) = με ἴσα καὶ ὅμοια δικαιώματα (πρβλ. κεφ. 27, § 1).—οἱ μὲν, δηλ. πρέσβεις τῶν Λακεδ.—ἐπ' οἴκου=οἴκαδε.=οὐκέτι ὕστερον ἐπροσβέβουοντο, δηλ. οἱ Λακεδ.

Κεφ. 146.

αἰτία... καὶ διαφοραί, κατγρμ. τοῦ αὐται (=ταῦτα, δηλ. τὰ ἐκτεθέντα), ἕπερ ὑποκμ. τοῦ : ἐγένοντο.—ἀμφοτέροις, δηλ. τοῖς Πελοπ. καὶ Ἀθην.—ἀρξάμεναι=αἰτίνας ἤρχισαν.—ἀπὸ τῶν ἐν Ἐπιδάμν. καὶ (ἐν) Κερκ., δηλ. συμβάντων—ἐπεμύγνυντο=εἶχον ἐπικοινωνίας (=σχέσεις).—ἐν αὐταῖς = κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῶν (δηλ. τῶν διαφορῶν).—ἀκηρύκτως = ἄνευ κήρυκος (ὅστις θὰ ἦτο ἀναγκαῖος ἐν ταῖς ἐπικοινωνίαις, ἐὰν ὁ πόλεμος ἐπισήμως εἶχε κηρυχθῆ).—ἀνυπόπτως δὲ οὐ=ὄχι ὅμως ἄνευ ὑπονοητῶν.—ξύγχυσις=παράδοσις.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

Θ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Δ. Φ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΧΡ. ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΧΡΗΣΤΟΥ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

38 — Ὀδὸς Σταδίου — 38

1921

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

Πάν γνήσιον αντίτυπον φέρει την σφραγίδα του έκδοτου.

<p>ΧΡ. ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ</p> <p>~~~~~</p> <p>ΑΘΗΝΑΙ</p>	
---	--

Ρουβέ
οι. αταρταί (αγα) του
Τσαζέβου

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΧΡ. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

σαντες δι' εισηλθον πολλοὶ περισσότεροι (διότι δὲν ἔβλεπον ἐν τῇ ρικί), ἐνέδωκαν εἰς τὴν οὐμβασιν καὶ δεχθέντες τοὺς λόγους ἠούχαζον, τοσοῦτω μᾶλλον εὐκόλως ὅσω οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἠνωχλήθη παρὰ τῶν Θηβαίων. Ἄλλ' ἐνῶ ἦσαν εἰς τὰς διαπραγματεύσεις ταύτας παρετήρησαν ὅτι οἱ Θηβαῖοι δὲν ἦσαν πολλοὶ καὶ ἐσκέφθησαν δι' ἐπιτιθέμενοι καὶ αὐτῶν εὐκόλως ἤθελον τοὺς ρικῆσαι διότι τὸ πλῆθος τῶν Πλαταιέων δὲν ἤθελε νὰ ἀποσπασθῇ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους. Ἀπεφάσισαν λοιπὸν νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν ἐπίθεσιν καὶ οὐνηδροῖζοντο πρὸς ἀλλήλους διατροπῶντες τοὺς κοινούς τοίχους ἵνα μὴ γίνωσι φανεροὶ διατρέχοντες τὰς ὁδοὺς, ὅπου ἔθεσαν ἀμάξας ἄνευ τῶν ὑποζυγίων ὅπως χρησιμοποιέωσιν ἀντὶ τείχους καὶ τὰ ἄλλα διέθειον ὅπως ἕκαστος ἐνόμιζε συμφερώτερον πρὸς τὰς παρούσας περιστάσεις. Ἄμμι δὲ τὰ πάντα ἠτοιμάσθησαν κατὰ τὸ δυνατὸν, ἐπωφεληθέντες ἐκ τοῦ ὑπολοίπου τῆς ρικῆς καὶ χωρὶς νὰ περιομένωσι νὰ φανῇ ἡ ἀγῆ, ἐξῆλθον ἐκ τῶν οἰκιῶν καὶ ἐβάδιον κατὰ τῶν Θηβαίων. Ἐὰν ἀνέτελλεν ὁ ἥλιος, πιθανὸν οἱ Θηβαῖοι ἐνθαρονόμενοι ὑπὸ τοῦ φωτὸς νὰ καθίστων τὴν ρικὴν ἀμφίβολον, ἐνῶ κατὰ τὴν νύκτα, καταλαμβάνομενοι ὑπὸ τοῦ σκότους καὶ μὴ γνωρίζοντες τὰ μέρη τῆς πόλεως, ἤθελον φανῇ ἤτιονες τῶν Πλαταιέων. Τοὺς προσέβαλον λοιπὸν ἀμέσως καὶ ἦλθον εἰς χεῖρας ἄνευ ἀναβολῆς.

4. Οἱ Θηβαῖοι ἅμα ἐγνωρίσαν τὴν ἀπάτην, ἐπέκνωσαν τοὺς ζυγούς καὶ ἀπώθον τὰς προσβολὰς τῶν ἐπιτιθεμένων. Καὶ δις μὲν ἢ τρις τοὺς ἀπέκρουσαν, ἔπειτα ὅμως διὰν οἱ Πλαταιεῖς ὄρωσαν καὶ αὐτῶν μετὰ θορύβου πολλοῦ, διὰν ἐκ τῶν οἰκιῶν αἱ γυναῖκες καὶ οἱ δπηρέται μετὰ κραυγῶν καὶ ὀλοληγμῶν ἔρωσαν καὶ αὐτῶν λίθους καὶ κεράμους, διὰν βροχὴ τραγαία πεσοῦσα ἐπηύξησε τὴν σκοτίαν (καθότι ταῦτα συνέβαινον φθινοῦσης τῆς σελήνης) ἐφοβήθησαν καὶ τραπέτες ἔφηνον διὰ τῆς πόλεως, οἱ πλείστοι χωρὶς νὰ γνωρίζωσι, μετὰ τὸ σκότους καὶ τοῦ πηλοῦ, τὰς διόδους διὰ τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ σπυθῶσι, καὶ καταδιωκόμενοι ὑπὸ ἐχθρῶν οἴτινες διὰ νὰ τοῖς ἐμπεδίωσιν τὴν διαφυγὴν ἐγνωρίζον ὅλας τὰς διαιρέσεις. Ὡστε ἐχάθησαν πολλοί. Πλαταιεὺς τις τὴν θύραν δι' ἧς εἰσηλθον καὶ ἤτις μόνη ἦτο ἠνεωγμένη ἔκλεισε διὰ σιδηροῦ ἀκοντίου τὸ ὄποιον εἰσήγαγεν εἰς τὸν μοχλὸν ἀντὶ βάλανον, ὥστε καὶ ἐκ τούτου τοῦ μέρους ἐκλείσθη ἡ ἐξόδος. Καὶ διωκόμενοι κατὰ τὴν πόλιν, τινὲς μὲν ἐξ αὐτῶν ἀναβαίνοντες ἐπὶ τοῦ τείχους ἔρωσαν ἐαυτοὺς ἔξω καὶ ἐφρονεύθησαν οἱ περισσότεροι, οἱ δὲ φθάσαντες ἀπαραιτήρητοι εἰς θύραν ἵνὰ ἐγκαταλειμμένην, ἔθρασαν τὸν μοχλὸν διὰ πελέκεος τὸν ὄποιον τοῖς ἔδωκε γενῆ τις καὶ ἐξῆλθον ὄχι πολλοί, διότι μετ' ὀλίγον τοὺς ἐνόησαν, ἄλλοι δὲ ἐχάθησαν ὀποράδην εἰς τὴν πόλιν. Οἱ δὲ πλείστοι καὶ ὅσοι

μάλιστα ἦσαν οὐσοωματωμένοι εἰσιπίπουν εἰς οἰκημα μέγα, ὅπερ ἦτο πλησίον τοῦ τείχους καὶ τοῦ ὁποίου ἡ θύρα ἔτιχε νὰ εἶναι ἀνοικτή, νομίσαντες ὅτι ἡ θύρα τοῦ οἰκήματος ἐκείνου ἦτο ἡ πύλη τῆς πόλεως καὶ ὅτι ἐνώπιόν των ὑπῆρχε διόδος πρὸς τὰ ἔξω. Ἰδόντες δὲ αὐτοὺς οἱ Πλαταιεῖς οὕτως ἐγκλεισθέντας, οὐνεοκέρφθησαν ἂν ἔσπερε νὰ κατακαύσωσιν αὐτοὺς ὅπως ἦσαν, προπολοῦντες τὸ οἶκημα, ἢ νὰ μεταχειρισθῶσιν ἄλλο μέσον. Τέλος δὲ καὶ αὐτοὶ καὶ ὅσοι ἄλλοι Θηβαῖοι ἦσαν διεσπαρμένοι ἀνά τὴν πόλιν παρέδωσαν ἑαυτοὺς ἄνευ ὄρων καὶ κατέθεσαν τὰ ὅπλα. Καὶ ἡ μὲν τέχνη τῶν εἰς τὴν Πλαταιαν εἰσελθόντων Θηβαίων τοιαύτη ὑπῆρξε.

5. Οἱ δὲ ἄλλοι Θηβαῖοι οὔτινες ὄφειλον ἐνόσω ἀκόμη ἦτο νὺξ νὰ ἔλθωσι πανοικτιᾶ, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν οἱ εἰσελθόντες προηγουμένως εἰς τὴν πόλιν δὲν ἐπετύγγανον, μαθόντες καθ' ὁδὸν τὰ γινόμενα ἔσπευσαν τὸ βῆμα. Ἀπέχει δὲ ἡ Πλαταια ἀπὸ τὰς Θήβας σταδίους ἑβδομήκοντα, καὶ ἡ ἐπιουμβᾶσα βροχὴ ἐβράδυνε τὴν πορείαν των· διότι ὁ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐπλημύρῃσε καὶ δὲν ἦτο εὐδιάβατος. Καὶ πορευόμενοι διὰ τῆς βροχῆς καὶ τὸν ποταμὸν δυσκόλως διαβάντες ἔφθασαν βραδύτατα, ὄντων ἤδη τῶν συντρόφων των ἠχμαλωτευμένων ἢ φονευμένων. Ἄμα δὲ ἔμαθον οἱ Θηβαῖοι τὰ γινόμενα, ἐσκέφθησαν νὰ στήσωσιν ἐνέδραν κατὰ τῶν ἔξω τῆς πόλεως Πλαταιέων, διότι ὑπῆρχον εἰς τοὺς ἀγροὺς πολλοὶ ἄνθρωποι μετὰ σκευῶν, μὴ περιβλέποντες ὅτι ἤθελέ ποτε συμβῆ τὸ ἀπροσδόκητον ἐκεῖνο κακὸν ἐν ὥρᾳ εἰρήνης. Οἱ Θηβαῖοι ἤθελον ἵνα οἱ ζωορηθόμενοι ἐγγυηθῶσι διὰ τὴν ζωὴν ἐκείνων οὔτινες εἶχον συλληφθῆ ζῶντες ἐπὶ τῆς πόλεως. Καὶ οἱ μὲν Θηβαῖοι ταῦτα διεννοοῦντο. Οἱ δὲ Πλαταιεῖς ἐπιδοκίμοι ἀντὶ τῶν ἀποδωσέντων τοὺς σκοποὺς των καὶ φοβηθέντες περὶ τῶν ἔξω, ἔπεμψαν κήρυκα πρὸς τοὺς Θηβαίους, λέγοντες ὅτι δὲν ἦτα ὅσιον ὑπαρχούσης εἰρήνης νὰ πειραθῶσι νὰ καταλάβωσι τὴν πόλιν, καὶ νὰ φυλαχθῶσι νὰ μὴ βλάβωσι κανένα ἐκ τῶν ἔξω, διότι ἄλλως θὰ φονεύσωσι ὅσους εἶχον αἰχμαλώτους· ὑπόσχονται δὲ νὰ τοὺς τοῖς ἀποδώσωσιν ἅμα ἤθελον ἀναχωρήσει ἐκ τῆς ἐναντῶν χώρας. Αὐτὰ διηγοῦνται οἱ Θηβαῖοι καὶ προσθέτουσιν ὅτι ἡ συμφωνία αὕτη ἐπεβεβαιώθη καὶ δι' ὄρκον· ἀλλ' οἱ Πλαταιεῖς διατείνονται ὅτι δὲν ὑπεσχέθησαν ν' ἀποδώσωσιν ἀμέσως τοὺς ἄνδρας, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς ἦσαν εἰς διαπραγματεύσεις μήπως ἤθελον δυνηθῆ νὰ ἔλθωσιν εἰς συμπερασμὰ τι καὶ βεβαιούσιν ὅτι οὐδόλως ὠρκόσθησαν. Καὶ οἱ μὲν Θηβαῖοι ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς χώρας των χωρὶς νὰ βλάβωσι κανένα, οἱ δὲ Πλαταιεῖς εἰδοκίμοιαντες ταχέως πάντα τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς, εὐθύς ἀπέπειναν τοὺς αἰχμαλώτους. Ἦσαν δὲ οὗτοι ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, καὶ μετὰ αὐτῶν ὁ Εὐρύμαχος, μεθ' οὗ εἶχον συνεννοηθῆ οἱ προ-

δοῖται.

6. Τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἔπεμψαν εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπεσταλμένους ἀπέδοσαν τοὺς νεκροὺς εἰς τοὺς Θηβαίους διὰ συνθήκης καὶ ἔκαμον εἰς τὴν πόλιν τὰς παροσκενὰς ὅσας ἐνόμιζον ἀναγκαίας πρὸς τὴν παρουσίας περιστάσεις. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἅμα ἔμαθον τὰ παρὰ τῶν Πλαταιέων γενόμενα συνέλαβον παραχρῆμα τοὺς Βοιωτοὺς ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ἔπεμψαν κήρυκα εἰς τὴν Πλάταιαν κελεύοντες αὐτοὺς νὰ τοῖς ἀναγγεῖλῃ νὰ μὴ προσβῶσιν εἰς οὐδὲν μέτρον κατὰ τῶν Θηβαίων τοὺς ὁποίους ἐκράτιον αἰχμαλώτους πρὶν ἢ αὐτοὶ σκεφθῶσι καὶ ἀποφασίσωσι τι περὶ αὐτῶν· διότι δὲν εἶχεν ἀναγγελεθῆ εἰς τοὺς Ἀθηναίους διὲ εἶχον φρευνθῆ. Ὁ πρῶτος ἀπεσταλμένος εἶχεν ἀναγγελεθῆ ἐκ Πλαταιῶν κατ' ἣν σιγμῇν εἰσήρχοντο οἱ Θηβαῖοι, ὁ δὲ δεύτερος διὰν μόλις πρὸ ὀλίγον εἶχον νικηθῆ καὶ συλληφθῆ· ἐκ τῶν μετέπειτα συμβάντων οὐδὲν ἔμαθον. Οὕτω λοιπὸν οἱ Ἀθηναῖοι μὴ γινώσκοντες ἀπέστειλον κήρυκα, ὅστις ἀφικόμενος εὗρε τοὺς ἄνδρας φρευνθέντας. Καὶ μετὰ ταῦτα στρατεύσαντες εἰς Πλάταιαν καὶ οἴκους ἐκλήγαγον καὶ φρουροὺς ἐγκατέλιπον καὶ ἐκ τῶν ἀνδρῶν ὅσοι ἦσαν ἄχρηστοι οὖν γυναῖξί καὶ τέκνοις ἐξήγαγον.

7. Γενομένου δὲ τοῦ ἐν Πλαταιαῖς ἔργου καὶ καταφανῶς διαίτηθεισῶν τῶν συνθηκῶν, οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο πρὸς πόλεμον παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν· Ἀμφότερα δὲ τὰ μέρη διετίθεντο νὰ πέμψωσι προσβείας καὶ πρὸς τὴν βασιλέα τῶν Περσῶν καὶ πρὸς ἄλλους βαρβάρους, παρ' ὧν ἤλπιζον νὰ ἐπιτύχωσι συνδρομῇν τινα, καὶ προσέτι τὰ πάντα ἐμψχανεύοντο ὅπως προσελκύσωσιν εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν τὰς πόλεις ὅσοι δὲν ἦσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν. Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι πρὸς ταῖς πόλεις αὐτοῖς ὑπαρχούσαις διέταξαν τὰς πόλεις τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Σικελίας, αἵτινες εἶχον ἐνωθῆ μὲ τὸ μέρος τῶν, νὰ κατασκευάσωσι πλοῖα τε καὶ ἀριθμὸς ὄλων ἐκείνων τῶν πλοίων ἐμελλε νὰ ἀναβῆ μέχρι πεντακοσίων· διέταξαν ἐπίσης τοὺς συμμάχους νὰ ἐτοιμάσωσιν ὅσα σμένην ποσότητα χρημάτων καὶ νὰ μὴ δέχωνται παρ' αὐτοῖς πλοῖα ἢ ἄλλα τοῦ ἐνὸς Ἀθηναϊκοῦ πλοίου μέχρις οὗ τὰ πάντα παρεσκευασθῶσι. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς ὑπάρχοντας συμμάχους ἐπεθεώρουν πρὸς τὰς πόλεις ἐπεμψαντο ἰδίως πρὸς τὰς περὶ τὴν Πελοπόννησον πόλεις, τὴν Κέρκυραν, τὴν Κεφαλληνίαν, τὴν Ἀχαρναντιανὴν καὶ τὴν Ζάκυνθον· ἀποβλέποντες διὲ ἂν ἐξησφαλίζοντο περὶ τῆς φιλίας αὐτῶν, ἢ ἂν ἐπιβλεπόμενοι ἀποτελεσματικῶς ἐπὶ ὄλων τῶν ἀκίων τῆς Πελοποννήσου.

8. Καὶ τὸ ἐν καὶ τὸ ἄλλο μέρος δὲν ἐμελέτων μικρὰ σχέδια ἀποβλέποντες ἐρωσμένως πρὸς πόλεμον. Καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀποβλέπωσιν

διὰ τοῦτο, διότι πάντοτε κατὰ τὴν ἐναρξιν ἔργον τινὸς οἱ ἄνθρωποι ἀναπαύσονται πλείότερον ζῆλον. Τότε δὲ ἡ νεολαία πολλὴ μὲν ἦτο εἰς τὴν Ἡελοπόννησον, πολλὴ δὲ καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας, ἥτις ἔνεκα ἀπειρίας ἐξήτει εὐχαρίστως νὰ περιπλακῆ εἰς πόλεμον. Καὶ ὅλη ἡ ἄλλη Ἑλλάς ἦτο μετέωρος περιμένουσα τὴν σιγμὴν καθ' ἣν αἱ πρῶται πόλεις ἤθελον ἔλθει εἰς χεῖρας. Καὶ πολλὰ μὲν προορήσεις ἐλέγοντο, πολλοὶ δὲ χρηρομολογοὶ ἐπαλλον καὶ εἰς τὰς μελλούσας νὰ πολεμήσωσι πόλεις καὶ εἰς τὰς ἄλλας. Ἐτι δὲ καὶ ἡ Δῆλος ὀλίγον πρὸ τούτων ἠσανάνθη σεισμόν, ἥτις ἀφόσον οἱ Ἑλληνας ἐνθυμοῦντο οὐδέποτε πρότερον ἐσεῖσθη. Ἐλέγειο δὲ καὶ ἐπιστεῖετο δι τοῦτο ἐοήμαινε τὰ μέλλοντα συμβῆναι καὶ ἀνεξήτουν πανταχοῦ μήπως ἔινχε νὰ συμβῆ καὶ ἄλλο τι παραπλήσιον. Ἡ εὐνοια τῶν ἀνθρώπων ἔκλινε παραπολὺ πρὸς τοὺς Λακεδαιμόνιους, πρὸ πάντων διότι εἶχον προειπεῖ ὅτι ἐοκέπενον νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν Ἑλλάδα. Πανταχοῦ ἀντιγωνίζοντο πόλεις καὶ ἰδιῶται τίς πρῶτος νὰ τοὺς βοηθήσῃ ἀναλόγως τῆς ἐαυτῶν δυνάμεως, εἴτε διὰ λόγων εἴτε δι' ἔργων καὶ ὁ καθείς ἐνόμιζεν δι ἔργον αὐτὸς δὲν ἤθελεν εἶσθαι παρῶν, ἢ πρόδοδος τῶν πραγμάτων ἤθελε παρακωλύεσθαι. Τοιαύτην ὀργὴν εἶχον οἱ πλείστοι κατὰ τῶν Ἀθηναίων, οἱ μὲν θέλοντες νὰ ἀποσείωσι τὸν ζυγὸν τῶν, οἱ δὲ φοβούμενοι μήπως ὑποκίψωσιν εἰς αὐτόν.

9. Μὲ τοιαύτας λοιπὸν προπαρασκευὰς καὶ μὲ τοιαῦτα αἰσθήματα ἤρξατο ὁ πόλεμος. Αἱ σύμμαχοι δὲ πόλεις τὰς ὁποίας εἶχον ἑκάτεροι ἦσαν αἱ ἑξῆς. Οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι εἶχον ὄλους τοὺς ἐντὸς τοῦ ἰσθμοῦ Πελοποννησίους πληρ τῶν Ἀργείων καὶ τῶν Ἀχαιῶν (οἵτινες ἦσαν φίλοι ἀμφοτέρων ἐκ τῶν Ἀχαιῶν δὲ μόνοι οἱ Πελληνεῖς συνεπιλέμονν κατ' ἀρχὰς μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων, κατόπιν ὅμως τοὺς ἐμμιμήθησαν ὄλοι), ἔξω δὲ τῆς Πελοποννήσου εἶχον τοὺς Μεγαρεῖς, τὴς Φωκεῖς, τοὺς Λοκροὺς, τοὺς Βοιωτοὺς, τοὺς Ἀμπρακιώτας, τοὺς Λευκαδίους καὶ τοὺς Ἀνακτορίους. Ἐκ τούτων ναυτικὸν παρέσχον οἱ Κορίνθιοι, οἱ Μεγαρεῖς, οἱ Σικυῶνιοι, οἱ Πελληνεῖς, οἱ Ἡλεῖοι, οἱ Ἀμπρακιῶται καὶ οἱ Λευκαδιοὶ, ἱππικὸν δὲ οἱ Βοιωτοὶ, οἱ Φωκεῖς καὶ οἱ Λοκροί· αἱ δὲ ἄλλαι πόλεις παρέσχον πεζικόν. Αὕτη ἦτο ἡ συμμαχία τῶν Λακεδαιμονίων· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εἶχον τοὺς Χίους, τοὺς Λεσβίους, τοὺς Πλαταιεῖς, τοὺς ἐν Ναυπάκτῳ Μεσσηνίους, τοὺς πλείστους Ἀχαρνᾶνας, τοὺς Κεοκυραῖους καὶ ἄλλας πόλεις ὑποτελεῖς μεταξὺ τοσούτων ἐθνῶν, ἧτοι τὴν ναυτικὴν Καρίαν, τοὺς γείτονας τῶν Καρῶν Δωριεῖς, τὴν Ἰωνίαν, τὸν Ἑλλήσποντον, τὰς πόλεις τῆς Θράκης, ὅλας τὰς νήσους τὰς κειμένας πρὸς ἀνατολὰς μεταξὺ Πελοποννήσου καὶ τῆς Κρήτης, καὶ ὅλας τὰς ἄλλας Κυκλάδας πληρ τῆς Μήλου καὶ τῆς Θήρας. Ἐκ τούτων ναυτικὸν παρέσχον οἱ Χῖοι,

οὐ Δεσπιοὶ καὶ οὐ Κερκυραῖοι, οἱ δὲ ἄλλοι πεζοὺς καὶ χροῖματα. Οὗτοι ἦσαν οἱ σύμμαχοι καὶ τὰ πολεμικὰ μέσα τῶν δύο μερῶν.

10. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι εὐθὺς μετὰ τὰ ἐν Πλαταιαῖς συμβάντα παρήγγειλον εἰς τὰς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Πελοποννήσου συμμάχους πόλεις νὰ παρασκευάσωσι τοὺς στρατοὺς καὶ πάντα τὰ ἀναγκασιότατα διὰ μακροτὴν ἐκστρατείαν, ὅπερ ἐσήμαιναν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν Ἀττικὴν. Ἄμα δὲ τὰ πάντα εὐρέθησαν ἔτοιμα κατὰ τὸν ὀρισθέντα χρόνον, μετέβησαν εἰς τὸν ἰσθμὸν οἱ ἕξ ἐκάστης πόλεως τῆς ἑνδον καὶ τῆς ἔξω Πελοποννήσου ἀποσταλέντες. Καὶ ἀφοῦ συνηθροίσθη ὅλον τὸ στρατεύμα, ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἀρχίδαμος, ὅστις ἠγείτο τῆς ἐκστρατείας ταύτης, συγκαλέσας τοὺς στρατηγὺς ὅλων τῶν πόλεων καὶ τοὺς πρώτους τῶν ἐν τέλει καὶ σημαντικωτάτους, ἀπήντησεν αὐτοῖς τὴν ἑξῆς προσλαλίαν.

11. «ὦ ἄνδρες Πελοποννήσιοι καὶ ὑμεῖς οἱ σύμμαχοι, μοιλονότι οἱ πατέρες ἡμῶν πολλὰς ἐποίησαντο στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἐκτὸς, οἱ δὲ πρὸς οὐτέρου μετὰ τῶν ἡμῶν δὲν εἶνε ἀπειροὶ πολέμων, ἐν τοῦτοις οὐδέποτε ἐξεστρατεύσαμεν μετὰ τοιαύτης παρασκευῆς. Καὶ εὐλόγως· διότι προκειμένον νὰ πολεμήσωμεν σήμερον ἐναντίον πόλεως δυνατωτάτης, πρέπει νὰ ἡμεῖς πλεῖστοι καὶ ἀριστοὶ. Δίκαιον λοιπὸν μῆτε κατώτεροι νὰ φανῶμεν τῶν πατέρων ἡμῶν, μῆτε ὑποδεέστεροί τῆς ἡμετέρας δόξης. Ἡ Ἑλλάς ὅλη εἶνε μετέωρος καὶ περιμένει ἐπιθυμοῦσα ἕνεκα τοῦ κατὰ τῶν Ἀθηναίων μίσους νὰ κατορθώσωμεν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα διανοοῦμεθα. Καίτοι ὅμως φαινόμεθα ὅτι ὑπερέχομεν κατὰ τὸ πλῆθος καὶ οὐ ἔχομεν πολλὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ ἔχθρὸς δὲν θὰ τοιμήσῃ νὰ ἔλθῃ ἐναντίον ἡμῶν, δὲν πρέπει διὰ τοῦτο νὰ χωρήσωμεν πρὶν συμπληρώσωμεν τὰς προετοιμασίας ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ἐκάστης πόλεως πρέπει νὰ ἔχωσιν ἐπ' ὄψιν οὐ θὰ περιπέσωμεν εἰς κίνδυνόν τινα. Διότι ἡ τύχη τοῦ πολέμου εἶναι ἀδηλος καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ προσβολαὶ γίνονται αἰφνίδιαι καὶ ἀπίστοι καὶ πολλάκις τὸ ὀλιγώτερον πλῆθος μετὰ προφυλάξεως βαῖνον, ἐθριάμβευσε καὶ ἀντιπάλων πολυαριθμοτάτων ἐπειδὴ οὗτοι καταφρονοῦντες τοὺς ἐναντίους ἀπαράσκευτοι ἐγένοντο. Πρέπει δὲ πάντα ἐν τῇ ἐχθρικῇ γῆ νὰ προχωρῇ τις τὴν μὲν καρδίαν ἔχων πλήρη θάρρους, πράγματι δὲ μετὰ δειλῆς περισκέψεως. Ὅταν δὲ καὶ εἰς τὸ νὰ προσβάλλωσι τοὺς ἐναντίους θέλουσιν εἶσθαι ἔμμενχότατοι, καὶ ἀσφαλέστατοι πρὸς τὰς προσβολὰς τῶν ἐναντίων· ἡμεῖς δὲ βαίνομεν οὐχὶ κατὰ ἀδυνατίου πόλεως, ἀλλὰ κατὰ πάντα ἀριστίως παρεσκευασμένης. Ἐὰν μέχρι τοῦδε δὲν ἐκινήθησαν καθ' ἡμῶν οἱ Ἀθηναῖοι, τοῦτο προσέρχεται διότι εἴμεθα ἀκόμη μακρὰν ἀλλὰ ἅμα μᾶς ἴδωσι δημοῦντας τὴν χώραν αὐτῶν καὶ καταστρέφοντας τὰ

επάρχοντά των, τότε πρέπει να περιμένωμεν ὅτι θὰ ἐξέλθωσιν εἰς μάχην. Διότι πάντας καταλαμβάνει ἡ ὁργή, διὰν πάσχωσι τι αὐτοῖς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των καὶ ὅσον τὸ δυνατόν πλησίον των καὶ ὅσοι ἢκιστα μεταχειρίζονται τὸν ὁρθὸν λόγον, οὗτοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βαίνοσιν εἰς τὰς πράξεις των μετὰ σφοδρότητος. Τοῦτο πιθανῶς θέλοσι πράξει πλειότερον παντὸς ἄλλου οἱ Ἀθηναῖοι οἵτινες ἀξιοῦσι νὰ ἄρχωσιν ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ διὰ τῶν ἐπιδρομῶν των νὰ δηῶσι μᾶλλον τὰς ξένας χώρας ἢ νὰ βλέπωσι δημομένην τὴν ἑαυτῶν. Ἐπειδὴ λοιπὸν στρατεύομεν κατὰ ἴσον ἰσχυρᾶς πόλεως, καὶ ἐπειδὴ ἡ δόξα ἡμῶν καὶ τῶν προγόνων θέλει ἐξαρισθῆναι ἐκ τῆς εὐκλείας ἢ τῆς δυσκλείας, ἀκολουθήσατε ὅπου σὰς ὀδηγήσωσι τηροῦντες πρὸ παντὸς ἄλλου τὴν στρατιωτικὴν τάξιν, ὄντες ἀγρυπνοὶ καὶ ἐπιτελοῦντες ζαηρῶς τὰ παραγγέλματα. Οὐδὲν κάλλιστον καὶ ἀσφαλέστατον ἢ στρατὸς πολυάριθμος ἀκολουθῶν μίαν τάξιν.»

12. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἀρχίδαμος καὶ διπλῶσας τὴν συνέλευσιν ἀποπέμψαι κατ' ἀρχὰς εἰς τὰς Ἀθήνας Μελήοιππον τὸν Διακρίτου, ἀνδρα Σπαρτιάτην, ἵνα μάθῃ ἐὰν οἱ Ἀθηναῖοι βλέποντες τοὺς ἐχθροὺς ἐν ὁδῷ ἤδη ὄντας, ἀπεφάσιζον νὰ φανῶσι κάπως συμβιβαστικότεροι. Οὗτοι ὅμως δὲν ἐδέχθησαν αὐτὸν οὔτε εἰς τὴν πόλιν οὔτε εἰς τὴν συνέλευσιν· διότι προηγουμένως εἶχεν ὑπερισχύσει ἡ γνώμη τοῦ Περικλέους εἰπόντος νὰ μὴ δεχθῶσιν οὔτε κήρυκα οὔτε πρεσβείαν ἐκ μέρους τῶν Λακεδαιμονίων ἐκστρατευόντων· ἀποπέμποντο λοιπὸν αὐτὸν πρὶν τὸν ἀπούσωσι καὶ τὸν προστάζουσι νὰ ἐξέλθῃ τῶν ὁρίων ἀθημερόν, προστιθέντες ὅτι ἐὰν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἤθελον νὰ ἔλθωσι μετ' αὐτῶν εἰς διαπραγματεύσεις, ἔπρεπε πρῶτον νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ ἴδια. Δίδουσι δὲ εἰς τὸν Μελήοιππον καὶ συνοδοὺς ὅπως μὴ συγκοινωνήσῃ μετ' οὐδενός. Ὁ δὲ ἅμα ἔφθασεν εἰς τὰ σύνορα καὶ ἔμελλε νὰ ὑπερβῇ ταῦτα, ἀπεμακρύνθη εἰπὼν ταῦτα μόνον «Ἄντι ἡ ἡμέρα ἔοικαι διὰ τοὺς Ἕλληνας μεγάλων κακῶν ἀρχή.» Μετὰ τὴν ἀφίξιν αὐτοῦ εἰς τὸ στρατόπεδον πεισθεὶς ὁ Ἀρχίδαμος ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἰς οὐδὲν ἤθελον ἐνδώσει, ἤγειρε τὸν στρατὸν καὶ ἐπροχώρησε κατὰ τῆς Ἀιτικῆς. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ εἰς μὲν τοὺς Πελοποννησίους, διὰ τὴν κοινὴν ἐκστρατείαν, παρέσχον τὸ ἀναλογοῦν αὐτοῖς μέρος καὶ τοὺς ἵππους, μετὰ τοῦ ὑπολειπομένου δὲ στρατοῦ των ἐλθόντες εἰς τὴν Πλάταιαν ἐδήσαν αὐτήν.

13. Ἐνῶ εἰσέτι οἱ Πελοποννήσιοι συνηθοροῖζοντο εἰς τὸν ἰσθμὸν καὶ ἐν ὁδῷ ἦσαν, πρὶν εἰσβάλωσιν εἰς τὴν Ἀιτικὴν, Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, εἰς τῶν δέκα στρατηγῶν τῶν Ἀθηναίων, προβλέπων τὴν ἐπιχειρήσασαν εἰσβολήν, καὶ ὑποπέψας ὅτι χάσιν ὀφειλομένης ξενίας θὰ ἐφείδετο ὁ Ἀρχίδαμος τῶν κτημάτων του εἴτε οἰκοδεν θέλων νὰ χα-

ριοθῆ πρός αὐτὸν εἴτε κατὰ διαταγὴν τῶν Λακεδαιμονίων διὰ τὰ κα-
 ταστήσασιν αὐτὸν ὑποπιον (καθότι δι' αὐτὸν κυρίως εἶχον ζητήσασιν
 προηγουμένως παρὰ τῶν Ἀθηναίων τὴν ἀπέλασιν τῶν ἐναγῶν) ἀνήγ-
 γαιε προηγουμένως εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηναίων διὸ ὁ Ἀρχι-
 δαμος ἦτο μὲν ξένος του, ἀλλὰ τοῦτο δὲν θὰ ἀπέβαινε πρὸς κακὸν
 τῆς πόλεως· τοὺς δὲ ἀγροὺς αὐτοῦ καὶ τὰς οἰκίας, εἴαν δὲν τὰ κατέ-
 στρεφον οἱ πολέμιοι καθὼς καὶ τὰ τῶν ἄλλων, δωρεῖ αὐτὰ εἰς τὸ δη-
 μοσίον, ἵνα μηδεμίᾳ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένον τοῦτον μείνη κατ' αὐτοῦ δρα-
 μενῆς προκατάληψις. Ἀνερέωσε καὶ διὰ τὰς παρούσας περιστάσεις
 ὡς συμβουλὰς εἶχε δώσει πρότερον, τὰ παρασκευάζωνται πρὸς πό-
 λεμον καὶ τὰ μεταφέρωσιν εἰς τὴν πόλιν ὅσα εἶχον εἰς τοὺς ἀγροὺς,
 τὰ μὴ ἐξέλθωσιν εἰς μάχην, ἀλλ' εἰσελθόντες τὰ φυλάττωσι τὴν πό-
 λιν, τὰ στρέφωσιν ὅλην τὴν προσοχὴν των εἰς τὸ ναυτικὸν ὄλεον ἦτο
 ἢ ἰσχύς των, καὶ τὰ κρατῶσιν ὑποχειρίους τοὺς συμμάχους, λέγων
 δι' ἣ ἰσχύς τοῦ κράτους προήρχετο ἀπὸ τὰ χρήματα τὰ ὅποια παρεί-
 χον οὗτοι καὶ δι' ἣ ψυχὴ τοῦ πολέμου εἶνε ἢ φρόνησις καὶ τὰ χρήματα.
 Τοὺς παρώτρυνε δὲ τὰ ἔχουσι θάρος, ἀφοῦ ἢ πόλις εἰσέπρατιε σνή-
 θως ἑξακόσια τάλαντα κατ' ἐνιαυτὸν ἐκ τῶν φόρων τῶν συμμάχων
 ἀνευ τῆς ἄλλης προσόδου καὶ ἀφοῦ ὑπῆρχον ἀκόμη ἰστίε εἰς τὴν ἀκρό-
 πολιν ἑξακόσια τάλαντα εἰς ἀργυρᾶ νομίσματα (ὑπῆρχον ἄλλοιτε ἐνθάδε
 χιλιάδες καὶ ἐπικόσια, ἀλλὰ καταγαλῶθησαν εἰς τὰ προύλαια τῆς
 Ἀκροπόλεως, εἰς τὰ ἄλλα οἰκοδομήματα καὶ εἰς τὴν πολιουρίαν τῆς
 Πενταπόλεως), χωρὶς τὰ συμπεριλαμβανόμενα εἰς τὴν ποσότητα ταύτην
 ὁ ἄκοπος χρυσὸς καὶ ἄργυρος, ὁ προερχόμενος ἐκ τῶν δημοσίων καὶ
 ἰδιωτικῶν ἀναθημάτων, τὰ τῶν πομπῶν καὶ τῶν ἀγῶνων ἱερὰ σκεύη,
 τὰ μηδικὰ λάφυρα καὶ ἄλλα παρόμοια ἀνερχόμενα εἰς ποσότητα οὐχὶ
 μικροτέραν τῶν πεντακοσίων τάλαντων. Ἀπληροίθησε προσέτι καὶ
 τοὺς οὐχὶ ὀλίγους θησαυροὺς τῶν ἄλλων ναῶν τοὺς ὁποίους ἠδύνατο
 τὰ διαθέσσει, καὶ τέλος, ἐν ἐσχάτῃ ἀπορίᾳ, ἠδύνατο τὰ ποιήσασιν
 χρῆσιν καὶ αὐτῶν τῶν χρυσοῦν κοσμημάτων τῆς θεᾶς· ἐβεβαίον δὲ
 δι' τὸ ἄγαλμα εἶχεν εἰς καθαρὸν χρυσοῦν βάρους ἑσσαράκοντα τάλαν-
 των δυνάμενον τὰ ἀποσπασθῆ ὀλόκληρον, ἀφοῦ δὲ τὸ μεταχειρισθῶσι
 πρὸς σωτηρίαν τῆς πόλεως τὰ τὸ ἀντικαταστήσασιν δι' ἴσον βάρους.
 Τοιοῦτοιοτρόπως τοὺς ἐνεθάρρυνεν ὡς πρὸς τὰ οἰκονομικά· ὅσον δ' ἄ-
 φορεῖ τοὺς ὀπλίτας εἶπεν δι' εἶχον δεκατρεῖς χιλιάδας ἀνευ τῶν ἐν τοῖς
 φρουρίοις καὶ ἐν ταῖς ἐπάλξεσι δεκαῆς χιλιάδων. Τοσοῦτοι ἦσαν ἑξ ἀρ-
 χῆς, εἰς πᾶσαν εἰσοβολὴν τοῦ ἐχθροῦ, οἱ φυλάσσοντες· οὗτοι δὲ συνίστα-
 το ἐκ τῶν προεσβητάτων, ἐκ τῶν νεωτάτων καὶ ἐκ τῶν μετοίκων ὅσοι ἤ-
 σασιν ὀπλίται. Τὸ Φαληρικὸν εἶχος ἦτο τριαικονταπέντε σταδίων μέχρη
 τοῦ περιδῶλου τῆς πόλεως καὶ τὸ φυλασσόμενον μέρος αὐτοῦ τοῦ περιδῶ-

λου ἦτο τεσσαράκοντα τριῶν σταδίων ὑπῆρχε δὲ καὶ μέρος ὅπερ ἦτο ἐφίλακτον, τὸ μεταξὺ τοῦ μακροῦ τείχους καὶ τοῦ Φαληρικοῦ· τὰ δὲ μακρὰ τείχη μέχρι Πειραιῶς εἶχον ἑκτασιν τεσσαράκοντα σταδίων, ὧν τὸ ἕξωθεν μόνον μέρος ἐφρουρεῖτο. Ὀλόκληρος ὁ περιόβολος τοῦ Πειραιῶς καὶ τῆς Μουνυχίας ἦτο ἑξήκοντα σταδίων, καὶ τὸ ἡμῖν μόνον αὐτοῦ ἐφρουρεῖτο. Ὁ Περικλῆς προσέθηκεν ἀκόμη ὅτι εἶχον χιλίους διακοσίους ἰπτεῖς καὶ ἰπποτοξότας, χιλίους ἑξακοσίους τοξότας καὶ τριακοσίας τριήρεις ἐν καλῇ καταστάσει. Αὗται ἦσαν, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐλαπίσεως, αἱ δυνάμεις τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πρώτης εἰσβολῆς τῶν Πελοποννησίων καὶ τὴν ἔναρξιν τοῦ παρθένου πολέμου. Προσέθηκε δὲ καὶ ἄλλα ὁ Περικλῆς, ὡς συνήθιζε, πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ νίκη ἤθελεν εἶσθαι ὑπὲρ αὐτῶν.

14. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἐλείσθησαν καὶ μετεκόμισαν ἐκ τῶν ἀγρῶν τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας καὶ ὅλα τὰ οἰκιακὰ σκεύη, ἀφαιρούμενοι καὶ αὐτὴν τὴν ξυλείαν τῶν οἰκιῶν· τὰ δὲ πρόβατα καὶ τὰ βοσκόγια μετέφερον εἰς τὴν Εὐβοίαν καὶ τὰς παρακειμένας νήσους. Ἡ μετατόπισις ὁμοῦς ἐκείνη τοῖς ἐφάνη ὀχληρὰ, ἐπειδὴ ἦσαν συνειθισμένοι γὰρ ἐνδιαπιῶνται οἱ πολλοὶ εἰς τοὺς ἀγρούς.

15. Ἡ συνήθεια αὕτη πρὸ ἀνημνησθέντων χρόνων ἐπεκράτησε παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις μᾶλλον ἢ παρ' ἄλλοις. Ἐπὶ Κέκροπος καὶ τῶν πρώτων βασιλέων μέχρι Θησεῦς ἡ Ἀττικὴ πάντοτε ὤκειτο κατὰ κόμας, ὧν ἑκάστη εἶχε τὸ προτανεῖόν της καὶ τοὺς ἄρχοντάς της. Καὶ ὅσων ταν δὲν εἶχον τί γὰρ φοβηθῶσι δὲν σινηθροῖζοντο περὶ τὸν βασιλέα ὅπως διασκεφθῶσιν, ἀλλ' ἐπολιτεύοντο καὶ διεσκέπτοντο κερχωρισμένως. Τινὲς μάλιστα καὶ ἐπολέμησαν τὸν βασιλέα, ὡς οἱ μετὰ τοῦ Εὐμόλου Ἐλευσίνιοι κατὰ τοῦ Ἐρεχθίδεως. Ἀλλ' ἅμα ἐβασίλευσεν ὁ Θησεὺς ὅστις ἤγωνε τὴν μεγαλοφύαν μὲ τὴν δύναμιν, καὶ κατὰ τὰ ἄλλα διενθῆθησε τὴν χώραν, καὶ τῶν ἄλλων κωμῶν καταργήσας τὰ βουλευτήρια καὶ τὰς ἀρχάς, συνήθροισεν ὅλους τοὺς πολίτας εἰς τὴν ὀμηγερινὴν πόλιν, ὅπου ἐγκαθίδουσεν ἐν μόνον βουλευτήριον καὶ ἐν ὑπόμνητον προτανεῖον. Τοὺς ἠνάγκασε δὲ γὰρ κατοικήσωσιν εἰς μίαν μόνην πόλιν, νεμόμενοι ὁμοῦς τὰ ὑπάρχοντά των ὡς καὶ πρότερον. Χάρις εἰς τὴν συγκέντρωσιν ταύτην ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων ἔλαβε ταχείαν ἀνάπτυξιν, καὶ ἦτο ἤδη μεγάλη ὅταν ὁ Θησεὺς τὴν παρῆδωκεν εἰς τοὺς διαδόχους του· ἔτι δὲ καὶ σήμερον οἱ Ἀθηναῖοι ποιοῦσι πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς δημοτελεῖ ἑορτὴν τὴν ὁποίαν καλοῦσι σινοῖκια. Πρότερον ἡ πόλις σινοῖκιστο μόνον ἐκ τῆς ἀκροπόλεως καὶ τοῦ κατωτέρου μέρους τοῦ μᾶλλον ἐστραμμένον πρὸς νότον. Ἀπόδειξις δὲ τούτου εἶνε οἱ καὶ πολλῶν θεῶν εὐρισκόμενοι ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ ἀκροπόλει, καὶ πρὸ πάντων πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς πόλεως εἰσὶν ἐκτισμένοι οἱ πλείους

τῶν ἔξω ναῶν, παραδείγματος χάριν ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός, τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, τῆς Γῆς καὶ τοῦ Αἰγυπτίου Βάκχου πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου τελοῦνται τὰ ἀρχαιότερα Διονύσια τὴν δωδεκάτην τοῦ μηνὸς Ἀνθεσθηριῶνος, συνήθεια ἣτις ἔτι καὶ σήμερον ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς ἐξ Ἀθηναίων καταγομμένοις Ἴωσι. Καὶ ἄλλα δὲ ἀρχαῖα ἱερὰ εἰσὶν ἰδρυμένα ἐπὶ τοῦ μέρους ἐκείνου. Ἐκεῖ προσέτι ἦτο ἡ κρήνη ἢ σήμερον καλουμένη ἐννεάκρονος, ἔνεκα τοῦ σχήματος ὅπερ ἔδωκεν εἰς αὐτὴν οἱ τύραννοι, ἀλλ' ἦτις ἄλλοτε, ὅτε αἱ πηγαὶ ἦσαν φανεραὶ, ἐκαλεῖτο καλλιρόη. Ἡ κρήνη ἐκείνη ἐγγὺς οὖσα τῆς πόλεως ἐχρησίμευεν εἰς πλείστας ἀξίας λόγου ἐργασίας, καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων παρέμεινε μέχρι σήμερον ἢ συνήθεια νὰ μεταχειρίζονται τὸ ἕδωρ αὐτῆς εἰς τὰς τελείας τοῦ γάμου καὶ ἄλλας ἱεροπραξίας. Αὐτὰ τὴν παλαιὰν δὲ ταύτην κατοικίην ἢ Ἀκρόπολις καλεῖται μέχρι τοῦδε εἰσέτι ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πόλις.

16. Οὕτω λοιπὸν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ πολὺ κατώκησαν αὐτονόμως τὸ ἔδαφος τῆς Ἀττικῆς· ἀκόμη δὲ καὶ μετὰ τὸν συνοικισμὸν τῶν, αἱ πλείσται τῶν ἀρχαίων καὶ νέων οἰκογενειῶν μεταβάσαι κατὰ συνήθειαν εἰς τοὺς ἀγροὺς ἔζων ἐκεῖ μέχρι τοῦ παρόντος πολέμου. Μετὰ ζωηρᾶς λοιπὸν δυσασεκειᾶς μετηγάστεινον, ἰσοούτω μᾶλλον ὄσῳ πρὸ μικροῦ μόλις εἶχον ἐπιδιωρθώσει τὰς ζημίας τὰς ἐπελθούσας ἔνεκα τῶν Μηδικῶν ἐδαρύνοντο δὲ καὶ ἐχαλέπαινον ἐγκαταλείποντες τὰς οἰκίας καὶ τὰ ἱερὰ, ἅτινα ἔνεκα αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ ἀρχαίου τρόπου τῆς ζωῆς τῶν ἔθεώρουσαν ὡς κληρονομικὰ εἰς τὸ ἐξῆς ἐμελλον νὰ μεταβάλωσι διάταν, οὐδὲν ἄλλο ἀφίνων ἕκαστος ἢ τὴν γενέθλιον αὐτοῦ πόλιν.

17. Ἀφικόμενοι εἰς Ἀθήνας ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν εὖρον κατοικίας ἢ καταλύματα παρὰ τοῖσι φίλοις καὶ οἰκείοις, οἱ περισσότεροι δὲ κατώκησαν εἰς τὰ ἔρημα μέρη τῆς πόλεως καὶ εἰς τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ἡρώα ὅλα ἐκτὸς τῆς ἀκροπόλεως, τοῦ Ἐλεονοίου καὶ ἄλλων κτιρίων στερεῶς κεκλεισμένων. Καὶ αὐτὸ τὸ Πελασγικόν, ὅπερ ἔκειτο κάτωθεν τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἦτο κατηραμένον νὰ μένη ἀκατοίκητον ἔνεκα τῆς ἀπαγορευσεως ἑνὸς ἀκροτελευταίου στίχου τοῦ Πυθικοῦ μαντείου λέγοντος «Προτιμότερον νὰ μένη ἔρημον τὸ Πελασγικόν,» κατωκλήθη τότε ἔνεκα τῆς οὐγκιαιᾶς ἀνάγκης. Μοι φαίνεται δὲ ὅτι ὁ χρόνος ἐξεπληρώθη ἀντιστρόφως παρ' ὅ,τι περιέμενον· διότι αἱ συμφοραὶ τῆς πόλεως προῆλθον οὐχὶ ἔνεκα τῆς παρανόμου κατοικήσεως αὐτοῦ, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ πολέμου ἐπῆλθεν ἡ ἀνάγκη τῆς οἰκήσεως· τὸ δὲ μαντεῖον μὴ ὑποδεικνὺν τὸν πόλεμον διὰ τοῦ ὀνόματός του, προσέβλεπεν ὅτι τὸ Πελασγικὸν ἐμελλε νὰ κατοικηθῆ ἔν ἡμέραις σὺχὶ ἀγαθαῖς. Πολλοὶ κατωκλήρωσαν εἰς τοὺς πύργους τῶν τειχῶν καὶ ὅπου ἀλλαχοῦ ἠδύνατο ἕκαστος· διότι συνελθόντας δὲν ἐχώρησεν αὐτοὺς ἡ πόλις, ἀλλ' ὕστε-

ρον διανεύσαντες μεταξύ των τὸ μεσάζον διάστημα τῶν μακρῶν τει-
χῶν καὶ πλείστον μέρος τῶν τοῦ Πειραιῶς κατώκησαν ἐνταῦθα. Συγ-
χρόνως ὁμως ἐνησχολοῦντο εἰς τὰς προετοιμασίας τοῦ πολέμου καὶ
τὰς συμμάχους συναθροίζοντες καὶ ἐξοπλίζοντες ἑκατὸν πλοῖα διὰ τὰ
τὰ ἐπλέμψωσι κατὰ τῆς Πελοποννήσου. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι εἰς τοῦ-
το τὸ σημεῖον τῆς προπαρασκευῆς εὐρίσκηοντο.

18. Ὁ δὲ στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προχωρῶν ἀφίκετο πρῶτον
εἰς τὴν Οἰνὴν τῆς Ἀιτικῆς, ἀπὸ τῆς ὁποίας προεβίβοντο τὰ εἰσβά-
λῳσι. Ἀφοῦ δὲ ἔστησαν τὸ στρατόπεδόν των, παρεσκευάζοντο τὰ
προσβάλῳσι τὸ τεῖχος διὰ μηχανῶν καὶ δι' ἄλλων τρόπων· διότι ἡ
Οἰνὴ κειμένη εἰς τὰ μεθόρια τῆς Ἀιτικῆς καὶ τῆς Βοιωτίας ἦτο
περικυττειχιομένη καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μετεχειρίζοντο αὐτὴν ὡς φρούριον
ἐν ὥρᾳ πολέμου. Οἱ Πελοποννησῖοι λοιπὸν ἐπολιόρχησαν τὴν πόλιν
ταύτην καὶ ἀπόλεσαν εἰς μάτην πολλὸν χρόνον, καὶ ὁ Ἀρχίδαμος βα-
ρῆως ἔνεκα τούτου ἐνοχοποιήθη, διότι ἐνομίζετο ὅτι καὶ δραστηριό-
τητα ἐλίγην ἀνέπληξεν εἰς τὴν συνάθροισιν τῶν στρατευμάτων καὶ
εὐνοῦς ἐφαίνεται πρὸς τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἐξοστύνων τὸν στρατὸν τοῦ
πρὸς πόλεμον. Ἀπὸ τῆς συναθροίσεως τῶν στρατευμάτων, ἢ ἐν τῷ
ἰσθμῷ παρατεταμένη διαμονή του, ἢ βραδύτης περὶ τὴν λοιπὴν πορεί-
αν, καὶ πρὸ πάντων ἡ χρονοτριβὴ του ἐνώπιον τῆς Οἰνῆς, τὸν κα-
τέστησαν ὑποτιμῶν. Διότι οἱ Ἀθηναῖοι μετεκομίσθησαν κατὰ τὸ διά-
στημα τοῦτο ἐντὸς τῆς πόλεως, ἐνῶ ἄνευ τῆς βραδύτητος τοῦ ἀρχη-
γοῦ καὶ ἐὰν ἐπήρχοντο μετὰ τάχους οἱ Πελοποννησῖοι ἠδύναντο τὰ
καταλάβωσι τὰ πάντα ἔξω τῶν τειχῶν. Οὕτω ὁ στρατὸς ὠργίζεται διὰ
τὴν παρατεταμένην διαμονὴν του. Ὁ δὲ Ἀρχίδαμος ὑπέμενε ἐπι-
ζῶν (ὡς λέγεται) ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι, οὐσης εἰσέτι ἀκεραίας τῆς γῆς
αὐτῶν, ἤθελον φανῆ μᾶλλον πειθήμιοι, καὶ δὲν τὰ ἀνείχοντο τὰ ἴδωσι
φυγρῶς τὴν δῆωσιν αὐτῆς.

19. Ἐν τούτοις ἀφοῦ προσέβαλον τὴν Οἰνὴν καὶ ἐπειράθησαν εἰς
μάτην ὅλα τὰ μέσα πρὸς κυρίευσιν αὐτῆς, μὴ βλέποντες τὰ ἔρχεται
ἐξ Ἀθηνῶν οὐδεὶς κῆρυξ, ἔλυσαν τὴν πολιορκίαν καὶ εἰσέβαλον εἰς
τὴν Ἀιτικὴν, ὀγδοήκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν εἴσοδον τῶν Θηβαίων εἰς
τὰς Πλαταιάς, ἀκμάζοντος τοῦ θέρους καὶ τοῦ σίτου ἠγγεῖτο δὲ αὐτῶν
ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου. Καὶ
στρατοπεδευσάμενοι κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Ἐλενσίνα καὶ τὸ Θριάσιον
πεδῖον ἐδήλωσαν αὐτὰ καὶ ἐπροξένησαν τροπὴν τινα εἰς τοὺς Ἀθη-
ναίους ἱππεῖς περὶ τοὺς καλομένους Ρεῖτους. Ἐπειτα ἐπροχώρησαν
διὰ τῆς Κρωαίας ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ Αἰγάλεων ὄρος ἕως οὗ ἐφθά-
σαν εἰς τὰς Ἀχαρνάς, ἕνα ἐκ τῶν μεγίστων δήμων τῆς Ἀιτικῆς.
Καὶ παυμαθήσαντες ἐκεῖ ἔστησαν τὸ στρατόπεδόν των καὶ ἔμειναν πο-

λὴν χρόνον δημοῦντες τὰ περίεξ.

20. Ἴδου δέ, ὡς λέγομαι, ποῖον σκοπὸν εἶχεν ὁ Ἀρχίδαμος ὅτις παραταχθεὶς ὡς εἰς μάχην ἔμενε περὶ τὰς Ἀχαρνὰς καὶ δὲν κατέβη εἰς τὴν πεδιάδα κατὰ τὴν εἰσοβολὴν ἐκείνην. Ἠλιζεν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντες πολυάριθμον καὶ ἀκμάζουσαν νεολαίαν καὶ ὄντες παρεσκευασμένοι πρὸς πόλεμον ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε, ἤθελον ἴσως ἐπεξελθεῖν καὶ δὲν θὰ ὑπέφερον νὰ ἴδωσι δημομένην τὴν ἑαυτῶν χώραν. Μὴ συναπιήσας δὲ αὐτοὺς μήτε εἰς τὴν Ἐλευσίνα μήτε εἰς τὸ Θριάσιον πεδίον, ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ ἐὰν στρατοπεδευόμενος πλησίον τῶν Ἀχαρνῶν θὰ τοὺς ἠνάγκαζε νὰ ἐξέλθωσι διότι καὶ ὁ χώρος ἐκεῖνος ἐφαίνετο εἰς αὐτὸν πρόσφορος εἰς στρατοπέδευσιν καὶ διότι ἐοκέπειτο ὅτι οἱ Ἀχαρνεῖς ἀποτελοῦντες μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως (ἐπειδὴ) παρεῖχον τρισχιλίους ὀπλίτας) δὲν θὰ ἄρινον νὰ καταστραφῶσι τὰ ὑπόχοντά τῶν ἀλλ' ἤθελον ὀρμηθεῖ πάντες εἰς μάχην. Ἐὰν ὅμως δὲν ἐπεξήρχοντο οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τῆς εἰσοβολῆς ἐκείνης, τότε οὐδὲν θὰ ἐμπόδιζε τοὺς Πελοποννησίους νὰ δηλώσωσι κατόπιν τὴν πεδιάδα καὶ νὰ προχωρήσωσι μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς πόλεως. Ὑποθέτων λοιπὸν ὁ Ἀρχίδαμος ὅτι οἱ Ἀχαρνεῖς καταστρεφομένων τῶν κτημάτων τῶν δὲν θὰ ἔσπευδον νὰ κινδυνεύσωσι χάριν τῶν ἄλλων, καὶ κατεχόμενος ὑπ' αὐτῆς τῆς σκέψεως ἔμενε χρονοτριβῶν περὶ τὰς Ἀχαρνὰς.

21. Οἱ Ἀθηναῖοι μέχρις οὗ μὲν ὁ στρατὸς ἦτο περὶ τὴν Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον, εἶχον ἐλπίδα τινὰ ὅτι δὲν θὰ προεχώρει ἐγγύτερον ἐνθυμούμενοι ὅτι καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Πλειστονάξ ὁ Πανσαῖνον, ὅταν εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἀιτικὴν μετὰ στρατοῦ Πελοποννησιακοῦ, δεκατέσσαρα ἔτη πρὸ τοῦ παρόντος πολέμου, εἶχεν ἔλθει μέχρι τῆς Ἐλευσίνος καὶ τοῦ Θριασίου πεδίου, ἀλλ' ἀνεχώρησε πάλιν μὴ προχωρήσας περισσότερο (διὸ καὶ ἐξωρίσθη ἐκ τῆς Σπάρτης ἐπὶ τῇ ὑπονοίᾳ ὅτι ἐπέισθη διὰ χρημάτων νὰ ἀναχωρήσῃ)· διὰ ὅμως εἶδον τὸν στρατὸν περὶ τὰς Ἀχαρνὰς ἐξήκοντα σταδίους τῆς πόλεως ἀπέχοντα, δὲν ἠδυνήθησαν πλέον νὰ κρατηθῶσιν. Ἡ ὑπ' αὐτεῖς τοὺς ὀφθαλμούς τῶν δῆσις τῶν ἀγρῶν ἦτο ἰκρόντι φορικῶδες θέαμα ὕπερ οὐ μόνον οἱ νεώτεροι ἀλλ' οὐδ' αὐτοὶ οἱ προεσύτεροι δὲν ἐνθυμοῦντο νὰ ἔγινεν ἄλλοτε ἐκατὸς ἐπὶ τῶν Μηδικῶν. Ὅλοι καὶ πρὸ πάντων οἱ νέοι ἤθελον νὰ ἐξέλθωσι καὶ νὰ ἐκδικηθῶσι τὴν ὕβριν ἐκείνην. Συναδροῦζόμενοι λοιπὸν ἐφιλονεῖκον ζῶηρῶς, οἱ μὲν θέλοντες νὰ ἐξέλθωσιν οἱ δὲ μὴ θέλοντες. Οἱ μάντιες ἐφαλλον παντὸς εἶδους χρησιμὸς τοὺς ὁποίους ἕκαστος ἠκροῶτο ἀναλόγως τῆς ψυχικῆς του διαθέσεως. Καὶ οἱ Ἀχαρνεῖς οἵτινες ἐθεωροῦντο ὡς ἀπαρτίζοντες μέρος τῶν Ἀθηναίων οὐχὶ ἀσήμερον, βλέποντες καταστρεφομέ-

νην τὴν χώραν τῶν, ἐξήτουν μετὰ κραυγῶν τὴν ἔξοδον. Ἡ πόλις περιεβλήθη εἰς μέγιστον ἐρεθισμὸν καὶ ὅλοι ὠργίζοντο κατὰ τοῦ Περικλέους. Ὅλοι αἱ προγενέστεραι συμβουλαὶ τοῦ εἶχον λησμονηθῆ, καὶ τὸν ἐχαρικήριζον ὡς αἴτιον ὄλων τῶν κακῶν τὰ ὅποια ἐπασχον.

22. Ὁ Περικλῆς βλέπων μὲν αὐτοὺς δυσφοροῦντας διὰ τὰ παρόντα καὶ ἔχοντας γνώμην πεπλανημένην, πεπεισμένος δὲ ὅτι εἶχε δίκαιον ἀντισησάμενος εἰς τὴν ἔξοδον τῶν, οὔτε εἰς ἐκκλησίαν αὐτοὺς συνεκάλεσεν οὐδ' ἐπέτρυνε κανένα σύλλογον, φοβηθεὶς μήπως ὁ λαὸς πράξει σφάλμα τι ὑπὸ ὀργῆς μᾶλλον ἢ ὑπὸ φρονησεως συναθροισόμενος. Περιωρίζεται δὲ εἰς τὸ νὰ φυλάτῃ τὴν πόλιν καὶ νὰ διατηρῇ τὴν ἡσυχίαν ὅσον ἠδύνατο. Δὲν ἔπαυεν ἐν τούτοις νὰ ἐκπέμπῃ ἰππεῖς ὅπως ἐμποδίσῃ τὴν ἐχθρικήν ἐμπροσθοφυλακὴν ἀπὸ τοῦ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τοὺς ἐγγῶς τῆς πόλεως ἀγρούς καὶ καταστρέφῃ αὐτούς· ἐγένετο μάλιστα καὶ μικρὰ τις συμπλοκὴ ἐν Φρυγίσις μετὰ τὸ βοιωτικὸν ἰππικὸν καὶ ἐνὸς ἀθηναϊκοῦ λόχου ὑποστηριζομένου ὑπὸ Θεσσαλῶν κατὰ τὴν ἡσυχίαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Θεσσαλοὶ δὲν ἐφάνησαν κατώτεροι μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ὁ ἐχθρὸς, ἐνισχυθεὶς ὑπὸ Βοιωτῶν ὀπλιτῶν, ἔτρεψεν αὐτοὺς εἰς φυγὴν καὶ ἐφόρνευσεν ὄχι πολλούς· καὶ ἐν τούτοις οἱ Ἀθηναῖοι ἠδυνήθησαν νὰ συναθροίσωσι τοὺς νεκρούς τῶν ἀθηναίων καὶ ἄνευ συνθήκης. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἔστησαν τὴν ἐπομένην ἡμέραν τρόπαιον. Ἡ βοήθεια αὕτη τῶν Θεσσαλῶν ἐστίαλε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους δυνάμει ἀρχαίας συμμαχίας. Ἡλθον λοιπὸν πρὸς αὐτοὺς Λαρισαῖοι, Φαρσάλιοι, Παράσιοι, Κρανῶνιοι, Πυρραῖοι, Γυνταῖοι, Φερραῖοι. Ἐπὶ κεφαλῆς τούτων ἦσαν ὁ Πολυμύδης καὶ ὁ Ἀριστάνους, ἀμφοτέρω ἐκ Λαρίσης ἀλλ' ἀντιθέτων κομμμάτων, καὶ ὁ Μένων ἐκ Φαρσάλου· ἐκάστη δὲ τῶν ἄλλων πόλεων εἶχε τὸν ἐναντὶς ἀρχηγόν.

23. Οἱ Πελοποννήσιοι, μὴ βλέποντες τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐξέλθωσιν εἰς μάχην, ἀνεχώρησαν ἐξ Ἀχαρῶν καὶ ἐδήλωσαν ἄλλους τινὰς ἄξιους κειμένους μετὰ τὸ Πάρονηθος καὶ τοῦ Βοιληροσοῦ ὄρους. Ὄντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ, οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν περὶ τὴν Πελοπόννησον τὰ ἑκατὸν πλοῖα τὰ ὅποια εἶχον ἐξοπλίσει, ἐπιβιβάσαντες ἐπ' αὐτῶν χιλίους ὀπλίτας καὶ τετρακοσίους τοξότας· ἐστρατήγησε δὲ Καρκίνος ὁ Ξενοτίμου, Πρωτεύας ὁ Ἐπικλέους καὶ Σωκράτης ὁ Ἀντιγένους. Καὶ οἱ μὲν ἀναχθέντες μετὰ τῆς τοιαύτης παρασκευῆς περιέπλεον, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μείναντες εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐφ' ὅσον χρόνον εἶχον τρόφυμα, ἀνεχώρησαν διὰ τῆς Εὐβοίας καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ὁδοῦ δι' ἧς εἰσῆλθον· διερχόμενοι δὲ ἐμπροσθεν τοῦ Ὠραποῦ, ἐδήλωσαν τὴν χώραν ἣτις καλεῖται Πειραϊκὴ, καὶ τὴν ὁποίαν νέμονται οἱ Ὠραῖοι ὑπάρχουσι τῶν Ἀθηναίων. Ἐπιστρέφαντες εἰς τὴν Πελοπόν-

νησον ἀπεχωρίσθησαν καὶ μετέβη ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

24. Ἀναχωροσάντων δὲ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι κατέσκησαν φύλακας διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης ὡς εἶν ἔμελλον νὰ φυλάττωσι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου· ἐπήφισαν δὲ ὡς ἐξαίρειον μέτρον νὰ ἕσωσι κατὰ μέρος χίλια τάλαντα ἐκ τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει εὐρισκομένων χρημάτων καὶ νὰ μὴ τὰ ἐξοδεύσωσιν, ἀλλὰ τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου νὰ γίνωσι μὲ τὰ ἄλλα· εἶν δὲ τις κάμη ἢ θέσῃ εἰς ψηφοφορίαν τὴν πρότασιν νὰ ἐγγίωσι τὰ χρήματα ἐκεῖνα δι' ἄλλο τι, νὰ καταλογίζεται κατ' αὐτοῦ θάνατος, ἐκτὸς εἰάν οἱ ἐχθροὶ ἐπέλθωσι κατὰ τῆς πόλεως μετὰ ναυτικοῦ στρατοῦ καὶ ληφθῇ ἀνάγκη νὰ ὑπερασπιθῶσιν ἑαυτοὺς. Ἐπήφισαν ὁμοίως νὰ φυλάξωσι κατὰ μέρος ἑκατὸν τριήρεις, ἐκλεγόμενας κατ' ἔτος μεταξὺ τῶν ἀρίστων, καὶ τοὺς τριηράρχους αὐτῶν ν' ἀμὴ μεταχειρισθῶσι δὲ αὐτὰς καθὼς καὶ τὰ χρήματα τοῦ δημοσίου εἰμὴ μόνον κατὰ τὴν περίστασιν καθ' ἣν ὁ αὐτὸς κίνδυνος ἦθελεν ἀπαιτῆσαι τοῦτο.

25. Οἱ Ἀθηναῖοι οἵτινες ἦσαν ἐπὶ τῶν ἑκατὸν πλοίων τῶν πεμφθέντων περὶ τὴν Πελοπόννησον, καθὼς καὶ οἱ Κερκυραῖοι οἱ ἐλθόντες μετὰ πενήκοντα πλοίων πρὸς βοήθειάν των, καὶ τινες ἄλλοι σύμμαχοι τῶν παραλίων ἐκεῖνων, κατέστρεψαν κατὰ τὸν περίπλου των πολλὰ μέρη καὶ ἀποδάντες εἰς τὴν Μεθώνην τῆς Λακωνίας προσέβαλον τὸ τεῖχος αὐτῆς ὅπερ ἦτο ἀσθενὲς καὶ ἐστερεῖτο ἀνθρώπων. Ἐτιμῆεν ὅμως εἰς τὰ περίχωρα ὁ Βρασιδάς, υἱὸς τοῦ Τέλλιδος, ἀνὴρ Σπαρτιάτης, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ἐν σῶμα στρατιωτικόν. Εἰδοποιηθεῖς περὶ τοῦ κινδύνου, ἔδραμε πρὸς βοήθειαν τοῦ φρουρίου μετὰ ὀπλιτῶν ἑκατὸν. Διασχίσας δὲ τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀθηναίων, διεσκεδασμένον εἰς τὴν χώραν καὶ ἐνησχολημένον περὶ τὰς ἐργασίας τῆς πολιορκίας, ῥίπτεται εἰς τὴν Μεθώνην, καὶ ὀλίγους μόνον ἀνδρας ἀπολέσας κατὰ τὴν εἰσοδομὴν ἐκείνην, καὶ τὴν πόλιν ἔσωσε καὶ ἔνεκα τοῦ τοιμήματος τοῦτου ἐπηνέβη ἐν τῇ Σπάρτῃ ὡς πρῶτος τῶν ἀνδρείων. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἄραυτες τὰς ἀγκύρας παρέπλεον τὰς ἀκὰς καὶ ἀποδάντες εἰς τὴν Ἠλείαν, οὐ μακρὰν τῆς Φειᾶς, ἐδήκον τὴν χώραν ἐπὶ δύο ἡμέρας καὶ πολεμήσαντες ἐναντίον τετρακοσίων λογάδων ἐλθόντων ἐκ τῆς κοίλης Ἠλίδος καὶ τινων ἄλλων περιοίκων τῶν Ἠλείων ἐνίκησαν αὐτούς. Καταληφθέντες ὑπὸ τριημῆας σφοδρᾶς, οἱ πλείστοι εἰσηλθόντες πάλιν εἰς τὰ πλοῖα καὶ κάμπαντες τὸ ἀκρωτήριον τὸ καλούμενον Ἰχθῦν ἔφθασαν εἰς τὸν ἐν τῇ Φειᾷ λιμένα· ἐν τούτῳ δὲ τῷ μεταξὺ οἱ Μεσσηνιοὶ καὶ τινες ἄλλοι οἵτινες δὲν εἶχον δυνηθῆναι νὰ ἐπιβῶσιν εἰς τὰ πλοῖα, ἐπροχώρησαν διὰ ξηρᾶς μέχρι τῆς Φειᾶς καὶ ἐγένοντο κύριοι αὐτῆς· ἔπειτα πλησιάσας ὁ στόλος τοὺς παρέλαβε καὶ ἀνήχθησαν εἰς τὸ πέλαγος ἐγκαταλείποντες τὴν Φειάν, εἰς βοή-

θειαν τῆς ὁποίας εἶχε προσδράμει ἤδη ὁ πολὺς στρατὸς τῶν Ἡλείων. Περιπλέοντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐδήρουν καὶ ἄλλα μέρη.

26. Περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέπεμψαν τριάκοντα πλοῖα περὶ τὴν Λοκρίδα καὶ διὰ τὰ φυλάξωσι συγχρόνως τὴν Εὐβοίαν ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Κλεόπολιπος ὁ Κλεινίου. Ἐνεργήσας οὗτος ἀποβάσεις καὶ τῆς παραθαλασσίας μέρη τινὰ ἐδήλωσε καὶ τὸ Θρόνιον ἐκρίευσσε καὶ ὁμήρους ἔλαβε καὶ ἐνίκησεν εἰς τὴν Ἀλόην τοὺς δραμόντας τὰ βοηθήσωσι Λοκρούς.

27. Κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος οἱ Ἀθηναῖοι ἐδίωξαν τοὺς Αἰγινήτας ἐκ τῆς Αἰγίνης, ἄνδρας, γυναῖκας καὶ παῖδας κατηγοροῦντες αὐτοὺς δι ἦσαν οἱ κύριοι αἴτιοι τοῦ πολέμου ἄλλως τε δὲ ἐνόμισαν φρόνιμον τὰ κατέχωσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὴν Αἰγίαν ὡς γειτονεύουσαν μὲ τὴν Πελοπόννησον. Ἐπέμψαν λοιπὸν μετὰ τινα χρόνον εἰς αὐτὴν οἰκητόρας Ἀθηναίους. Εἰς τοὺς διωχθέντας δὲ Αἰγινήτας οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδωσαν τὰ κατοικήσωσι τὴν Θυρέαν καὶ τὰ νέμωνται τοὺς ἀγρούς αὐτῆς, ἐκ μίσους πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ εὐγνωμονοῦντες διὰ τὴν ἐνεργεσίαν ἣν ἄλλοιτε οἱ Αἰγινήται εἶχον προσφέρει κατὰ τὸν σεισμόν καὶ τὴν ἐπανάστασιν τῶν Εἰλώτων. Ἡ δὲ Θυρεαῖς γῆ κεῖται ἐπὶ τῶν μισθορίων τῆς Ἀργολίδος καὶ τῆς Λακωνικῆς καὶ ἐκτείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης. Καὶ ἐνιοὶ μὲν αὐτῶν τῶν Αἰγινήτων ὤκησαν ἐνταῦθα, οἱ δὲ λοιποὶ διεσπάσθησαν εἰς τὴν ἄλλην Ἑλλάδα.

28. Κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς νέας σελήνης, μὴν σιγμῆν καθ' ἣν δύναται τὰ συμβῆ τὸ φαινόμενον τοῦτο, ὁ ἥλιος ἐξέλιπε μετὰ μεσημβρίαν καὶ πάλιν ἀνεπληρώθη ὁ δίσκος του, ἀφ' οὗ ἔλαβε σχῆμα μηροειδὲς καὶ ἐφάνθησαν ἀστέρες τινές.

29. Καὶ πάλιν κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος οἱ Ἀθηναῖοι θέλοντες τὰ κάμωσι σύμμαχόν των τὸν Σιτάλκην ὠνόμασαν πρόξενον καὶ προσεκάλεσαν τὸν Ἀβδηρίτην Νυμφόδωρον τὸν υἱὸν τοῦ Πυθέως τὸν ὁποῖον μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐθεώρουν ὡς ἐχθρὸν των καὶ οὖτοις ἴσχυεν ἐπι τοῦ ἐπ' ἀδελφῆ γαμβροῦ τοῦ Σιτάλκου τοῦ Τήρου βασιλέως τῶν Θρακῶν. Οὗτος ὁ Τήρης ὁ πατὴρ τοῦ Σιτάλκου, ὑπῆρξεν ἰδρυτῆς τῆς μεγάλης βασιλείας τῶν Ὀδρωσῶν, τῆς ὁποίας ἐξέτεινε τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τοῦ πλείστου μέρους τῆς Θρακῆς· διότι ἀρκετὸν μέρος τῶν Θρακῶν εἶνε εἰσέτι αὐτόνομον. Ὁ Τήρης οὗτος οὐδὲν κοινὸν ἔχει μὲ τὸν Τηρέα, τὸν οὐζυγον τῆς Πρόκνης, θυγατρὸς τοῦ Ἀθηναίου Πανδίονος, οὐδὲ ἦσαν ἐκ τῆς αὐτῆς Θρακῆς. Ἄλλ' ὁ μὲν Τηρέας κατοικεῖ ἐν Δαυλία τῆς σήμερον καλουμένης Φωκίδος, τότε δὲ ἐπὶ Θρακῶν κατοικουμένης, καὶ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ αἱ γυναῖκες τοῦ Τηρέως ἔσφαζαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἴων τούτου ἕνεκα πολλοὶ ποιηταί, ὁμιλοῦντες περὶ τῆς ἀηδόνος, καλοῦσιν αὐτὴν Δαυλιάδα ὄρνιν. Εἶνε δὲ πιθανὸν διὰ τὸ Παν-

δίωι δι' ἀμοιβαίαν ὠφέλειαν ἀποκατέστησε τὴν θυγατέρα του εἰς γέ-
 τωνα μᾶλλον τόπον ἢ εἰς τὰς Ὀδρούσας αἰτινες ἔκειντο πολλὰς ἡμέρας
 μακρὰν. Ὁ δὲ Τήρης, τοῦ ὁποῖου καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα εἶνε διάφορον
 τοῦ Τηρέως, ἐπῆρξε πρῶτος ἰσχυρὸς βασιλεὺς τῶν Ὀδρουῶν. Μετὰ
 τοῦ Σιτάλκου λοιπὸν, υἱοῦ τοῦ βασιλέως ἐκείνου, οἱ Ἀθηναῖοι συνέ-
 δεσαν συμμαχίαν, θέλοντες νὰ σύρωσι πρὸς τὸ μέρος των καὶ τὰς πό-
 λεις τῆς Θράκης καὶ αὐτὸν τὸν Περδίκκην. Ἐλθὼν δὲ ὁ Νυμφόδο-
 ρος εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ τὴν συμμαχίαν τοῦ Σιτάλκου κατώρθωσε,
 καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σαδόκον κατέστησε πολίτην Ἀθηναίων, καὶ ἐπέ-
 σχέθη νὰ καταπαύσῃ τὸν πόλεμον τῆς Θράκης ὑποχρεῶν τὸν Σιτάλ-
 κην νὰ πέμψῃ εἰς τοὺς Ἀθηναίους θρακικὸν στρατὸν ἐξ ἰππέων πελ-
 ταστιῶν. Συνεφιλίωσεν ἐπίσης τὸν Περδίκκην μετὰ τῶν Ἀθηναίων
 καὶ ἔπεισεν αὐτοὺς νὰ τῷ ἀποδώσωσι τὴν Θέρμην ὃ δὲ Περδίκκος
 συνεξοστράτευσεν ἀμέσως μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Φορμίωνος
 κατὰ τῶν Χαλκιδικῶν. Οὕτω λοιπὸν Σιτάλκης ὁ Τήρον βασιλεὺς τῶν
 Θρακῶν, καὶ Περδίκκας ὁ Ἀλεξάνδρου βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων,
 ἐγένοντο σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων.

30. Οἱ Ἀθηναῖοι οἴτινες μετὰ τῶν ἑκατὸν πλοίων περιέπλεον ἀπὸ
 μὴ τὴν Πελοπόννησον, κυριεύουσι τὸ Σόλλιον, πόλιν τῶν Κορινθίων,
 καὶ παραδίδουσιν αὐτὸ καὶ τὴν χώραν εἰς τοὺς Παλαιρεῖς, αὐτοὺς
 μόνους ἐκ τῶν Ἀκαρνανῶν ἐκυρίευσαν ἐπίσης ἐξ ἐφόδου τὸν Ἀσπι-
 κὸν ἐκδιώξαντες τὸν τύραννον αὐτοῦ Ἐυαρχον καὶ προσορισάσαντες
 τὴν πόλιν αὐτὴν εἰς τὴν συμμαχίαν των, Ἐπιεῦθεν πλεύσαντες κατὰ
 τῆς Κεφαλληνίας ἐπέταξαν αὐτὴν ἄνευ μάχης· κεῖται δὲ ἡ Κεφαλλη-
 νία ἀπέναντι τῆς Ἀκαρνανίας καὶ τῆς Λευκάδος καὶ ἔχει τέσσαρα
 πόλεις, τὴν τῶν Παλέων, τὴν τῶν Κρανίων, τὴν τῶν Σαμαίων καὶ
 τὴν τῶν Προναίων. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ὕστερον ἐπέστρεψαν τὰ πλοῖα
 εἰς τὰς Ἀθήνας.

31. Περὶ τὸ φθινόπωρον τοῦ θέρους τούτου οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ
 μέτοικοι εἰσηλθόντες πανδημεῖ εἰς τὴν Μεγαρίδα, στρατηγούσης Περ-
 κλέους τοῦ Ξανθίππου. Οἱ δὲ περιελάοντες τὴν Πελοπόννησον μετὰ
 τῶν ἑκατὸν πλοίων Ἀθηναῖοι (ἐπισιζέφροντες εἰς τὰ ἴδια καὶ εὐφρο-
 σκόμοιοι ἤδη εἰς Αἴγιναν) ἅμα ἔμαθον ὅτι οἱ ἐξ Ἀθηνῶν ἐλθόντες
 ἦσαν πανοικουαῖα εἰς τὴν Μεγαρίδα, ἔπλευσαν πρὸς αὐτοὺς καὶ συνέ-
 νόησαν. Τοιοῦτο στρατόπεδον μέγιστον οὐδέποτε ἐσχηματίωσαν οἱ Ἀ-
 θηναῖοι, διότι ἡ πόλις των ἤκμαζεν εἰσέτι καὶ δὲν εἶχεν ἐξασθενήσῃ
 ὅλας τοῦ λοιμοῦ μόνον οἱ Ἀθηναῖοι ἠρόδημον δεκαμισχιλίους ὀπλίτας
 ἄνευ τῶν τῆν Ποσιδαίαν πολιορκούτων τρισχιλίων· εἰς τὴν ἐκστρα-
 τίαν δὲ αὐτὴν εἶχεν λάβει μέρος καὶ τρισχιλίοι ὀπλίται μέτοικοι, ἐπὶ
 οὓς πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ τὸν ἄλλον ὄχι μικρὸν ὄμιλον τῶν ἐλ-
 ῶν.

φρῶν. Ἀηώσαντες δὲ τὸ πλεῖστον τῆς χώρας ἀνεχώρησαν. Ὑστερον δέ, διαρκούντος τοῦ πολέμου, οἱ Ἀθηναῖοι ἔκαμον καὶ ἔτος καὶ ἄλλας εἰσβολὰς εἰς τὴν Μεγαρίδα διὲ μὲν μετὰ τῶν ἱππέων, οἷ δὲ πανοτρατιᾷ, μέχρις οὗ ἐκυρίευσαν τὴν Νίσαιαν.

32. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ θέρους τοῦτου οἱ Ἀθηναῖοι ἔκτισαν φρούρον εἰς τὴν Ἀιτάλητην, νῆσον γειτονεύουσαν μὲ τοὺς Λοκροὺς τοὺς Ὀπουντίους καὶ οὖσαν πρότερον ἔρημον, ὅπως ἐμποδίσωσι τοὺς πειρατὰς τὰ ἐξέροχονται τῆς Ὀποῦντιος καὶ τῆς ἄλλης Λοκρίδος καὶ λυμοίνονται τὴν Εὐβοίαν. Καὶ ταῦτα μὲν ἐγένοντο κατὰ τὸ θῆρος τοῦτο μετὰ τὴν ἐκ τῆς Ἀιτικῆς ἀναχώρησιν τῶν Πελοποννησίων.

33. Τὸν ἀκόλουθον δὲ χειμῶνα Εὐαρχος ὁ Ἀκαρνάν, θέλων τὰ κατέλθῃ εἰς τὸν Ἀσιακόν, πείθει τοὺς Κορινθίους τὰ τὸν φέρωσιν ἐκεῖ διὰ θαλάσσης μετὰ τεσσαράκοντα πλοίων καὶ χιλίων πεντακοσίων δολιχῶν εἰς οὓς προσέθετο καὶ τινας ἐπικούρους τοὺς ὁποίους ἐμίθωσεν ὁ ἴδιος. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ ἐκείνου ἦσαν Εὐφραμίδας ὁ Ἀριστουρήμων, Τιμόξενος ὁ Τιμοκράτους καὶ Εὐμαχος ὁ Χρούιδος. Καὶ πλεοῦσαντες ἀποκαίεσθαι αὐτὸν θελήσαντες δὲ τὰ ὑποτάξωσι καὶ τὰ παράλια μέρη τῆς Ἀκαρνανίας καὶ μὴ ἐπιτυχόντες εἰς τὴν ἀπόπειραν ταύτην, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Κόρινθον. Κατὰ τὸν παράπλουν τῶν προσωρμίσθησαν εἰς τὴν Κεφαλληνίαν καὶ ἀπέβησαν εἰς τοὺς Κρανίους· ἀλλ' ἀπατηθέντες παρ' αὐτῶν ἐκ τινος συνθήκης καὶ προσβληθέντες ἐξ ἀπροόπιου παρὰ τῶν Κρανίων, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας τινὰς ἐκ τοῦ στρατοῦ τῶν, καὶ ἐπιβίβασθέντες ταχέως εἰς τὰ πλοῖα ἐκομίσθησαν εἰς τὰ ἴδια.

34. Κατὰ τὸν αὐτὸν χειμῶνα οἱ Ἀθηναῖοι συμφώνως πρὸς τὰ πάτριον ἔθιμα ἔκαμον τὴν ἐπίσημον κηδεῖαν τῶν ἐν τῷ πολέμῳ τοῦτου πρώτων ἀποθανόντων. Ἴδου δὲ κατὰ ποῖον τρόπον τελοῦνται αἱ ταφαὶ αὗται. Τὰ μὲν ὅσα τῶν ἀποθανόντων ἐκίθηται ὑπὸ σπηρὴν ἐστιμημένην πρὸ τριῶν ἡμερῶν, φέρει δὲ ἕκαστος ὅ,τι βούλεται πρὸς ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ἀπώλεσεν. ἅμα ἔλθῃ ἡ σιγμὴ τῆς ἐκφορᾶς, ἅμα ξαῖ ἄγροισι κηραρισίνας λάρανακας, μία δὲ ἕκαστη φυλὴν ὑπάρχουσι δὲ ἐπιτὸς τὰ ὅσα τῆς φυλῆς εἰς ἣν ἕκαστος ἀνήκε. Μία κλίνη ἐστρωμένη ἀλλὰ κενὴ φέρεται πρὸς τιμὴν τῶν ἀφανῶν, δηλαδὴ ἐκείνων τῶν ὁποίων τὰ σώματα δὲν εὐρέθησαν. Συνοδεύει δὲ τὴν κηδεῖαν ὅσους βούλεται, εἴτε ἀστὸς εἴτε ξένος, καὶ προσεῖι αἱ συγγένισοι ἴστανται πλησίον τοῦ τάφου ὀλοφροῦμενοι. Θέτουσι λοιπὸν τὰ φέρετρα ταῦτα εἰς τὸ δημόσιον μνημεῖον, ὅπερ εὐρίσκειται εἰς τὸ κάλλιστον προσόσειον τῆς πόλεως καὶ ὅπου πάντοτε θάπτουσι τοὺς εἰς τὰς μάχας πεσόντας, ὅχι θυῶς καὶ τοὺς ἐν Μαραθῶνι διότι κίρναντες ἔκτακτον τὴν ἀνδρείαν τῶν, ἐποίησαν τὸν τάφον τῶν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ πεδίου τῆς

μάχης. Περαιουμένης τῆς ἐνταφιάσεως, ἡ πόλις ἐκλέγει ἄνδρα διακρινόμενον ἐπὶ συνέσει καὶ ἀξιώματι, ὅστις ἀπαγγέλλει τὸν προσήκοντα ἔπαινον· μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρχονται. Οὕτω γίνεται ἡ κηδεΐα καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει, ἐχρῶντο τῷ ἐθίμῳ τούτῳ. Ἐπὶ τῶν πρώτων λοιπὸν τούτων περὶ τῶν ἐξελέγη νὰ ὁμιλήσῃ ὁ υἱὸς τοῦ Ξανθίππου Περεκλῆς. Ὅτιαν δὲ ἐπῆλθεν ἡ οὐγυγὴ, προχωρήσας ἀπὸ τοῦ μνημείου εἰς βῆμα ὑψηλόν, διὰ νὰ ἀκούεται ἀπὸ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ὄμιλου, εἶπε ταῦτα.

35. «Πολλοὶ ἐξ ἐκείνων οἵτινες ὁμίλησαν ἤδη ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ἐπῆρσαν τὸν νομοθέτην ὅστις προσέθηκε τὸ ἔθιμον τοῦτο, ὅτι καλὸν εἶναι νὰ ὁμιλῇ τις ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἀποθνήσκόντων καὶ θάπτιομένων. Τὸ καθ' ἐμέ, εἰάν μοι ἐδίδετο νὰ κρίνω, θὰ προσετίμων ἴνα ἡ ἀνδρεία ἢ δι' ἔργων ἐκδηλωθεῖσα, τιμᾶται δι' ἔργων μόλις, ὡς εἶναι αἱ γινόμεναι δημοσίᾳ δαπάνῃ πομπαὶ τῆς κηδεΐας ταύτης, καὶ νὰ μὴ διατρέχουσι κίνδυνον αἱ ἀρεταὶ πολλῶν εἰς τὰς χεῖρας ἑνός, εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς ὁμιλήσῃ. Διότι εἶναι δύσκολον νὰ τηρήσῃ τις τὸ ἀκριβὲς μέτρον ὅπερ μόλις ἀρκεῖ διὰ νὰ μονιμοποιήσῃ τὴν ἀλήθειαν εἰς τὴν διάνοιαν τῶν ἀκροατῶν. Ὁ μὲν καλῶς πληροφωρημένος καὶ εὐνοϊκῶς διατεθειμένος ἀκροατὴς εὐρίσκει τὸν λόγον ἴσως ἤκιστα σύμφωνον πρὸς ὅσα θέλει νὰ λεχθῶσι καὶ ὅσα ἤξευρε, ὁ δὲ ἀγνοῶν τὰ ἔργα νομίζει ὑπὸ φθόνου ὅτι ὄχι μόνον δὲν λέγεται ὀλιγώτερα ἀλλὰ μάλιστα περισσότερα, εἰάν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀκούει ὑπερβαίνουσι τὰς δυνάμεις του. Οἱ ἔπαινοι οἱ διδόμενοι εἰς ἄλλους ἐπὶ τοσοῦτον μόνον εἶναι ἀνεκτοὶ ἐφ' ὅσον ἕκαστος νομίζει ἑαυτὸν ἰκανὸν νὰ πράξῃ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀκούει· ὑπερηθνηθέντος τοῦ ὄριον τούτου, ὁ φθόνος προκαλεῖ τὴν ἀπιστίαν. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐκρίθη καλὸν παρὰ τῶν πατέρων μας, πρέπει καὶ ἐγὼ, ἐπόμενος τῷ ἐθίμῳ τούτῳ, νὰ προσπαθῆσω νὰ ἀνταποκριθῶ ὅσον τὸ δυνατόν εἰς τὰς εὐχὰς καὶ τὰς προσδοκίας ἑκάστου ὑμῶν.

36. «Θέλω δὲ ἀρχίσαι ἀπὸ τῶν προγόνων· διότι εἶναι καθήκον ἡμῶν ἅμα δὲ καὶ πρέπει εἰς τοιαύτην περίστασιν νὰ δίδεται εἰς αὐτοὺς ἡ προτίμησις αὕτη τῆς μνήμης. Τὴν χώραν ταύτην τὴν ὁποῖαν πάντοτε κατώκησαν τῆς αὐτῆς φυλῆς ἄνθρωποι, παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς ἀνδρείας τῶν ἐλευθέρων μέχρι τοῦδε. Καὶ ἐκεῖνοι λοιπὸν εἶναι ἄξιοι ἔπαινων, περισσότερον ὅμως οἱ πατέρες ἡμῶν, διότι πρὸς τῇ ἡδὴ ἐκ τῶν Περοῶν ἐλευθερωθεῖσῃ Ἀττικῇ προσέθηκαν οὐχὶ ἀπόνως τὴν νῦν ὑλάρχουσαν ἡμῖν ἀρχήν· καὶ ἡμεῖς, ἐν τῇ ὠρίμῳ περίπῳ ἡλικίᾳ, ἐληρξήσαμεν παρασκευάσαντες τὴν πόλιν ἡμῶν οὕτως ὥστε νὰ εἶναι ἀνταρκεστάτη κατὰ πάντα, καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήρῃ. Καὶ ἐκεῖνα μὲν τὰ πολεμικὰ ἔργα δι' ὧν ταῦτα ἐκτησάμεθα καὶ δι' ὧν ἡμεῖς ἡ

οἱ πατέρες ἡμῶν ἀπωθήσασιν προθύμως τὰς προσβολὰς τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων θέλω παρασιωπήσει, μὴ θέλων νὰ μακρηγορήσω πρὸς εἰδότας· ἀλλὰ διὰ ποίου πολιτεύματος ἦλθεν ἡ παρούσα κατάστασις τῶν πραγμάτων καὶ διὰ ποίων θεσμῶν καὶ ἡθῶν κατέστημεν τοσοῦτον ἰσχυροί, τοῦτο πρῶτον δηλώσας θέλω ἔλθει κατόπιν καὶ ἐπὶ τὸν ἔπαινον τῶν προκειμένων πολεμιστῶν, πεπεισμένος ὅτι ἡ τοιαύτη ἐξέτασις οὐ μόνον δὲν εἶναι ἀνάσμοστος εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν, ἀλλὰ καὶ ὅτι εἶναι ὠφέλιμον νὰ ἀκούσωσιν αὐτὴν μετὰ προσοχῆς ὅλοι οἱ παριστάμενοι ἄστοι καὶ ξένοι.

37. «Ἐχομεν πολίτευμα ὅπερ παρ' οὐδενὸς δανείζεται νόμος, καὶ ἀντὶ νὰ μιμώμεθα ἄλλους, ἡμεῖς μᾶλλον χρησιμεύομεν ὡς παράδειγμα. Τὸ πολίτευμα τοῦτο, διότι εἶναι συντεταγμένον ὄχι πρὸς τὸ σήμερον τῶν ὀλίγων ἀλλὰ πρὸς τὸ σήμερον τῶν πολλῶν, ἐκλήθη δημοκρατία. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς νόμους πάντες μετέχουσι τοῦ ἴσου, ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν κατάλληλον ἐκλογὴν προσώπων, εἰς τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν πραγμάτων προτιμῶνται ὄχι οἱ προνομιοῦχοι ἀλλ' οἱ ἱκανοὶ καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες διακρίνονται εἰς τινα κλάδον, οὐδεὶς δὲ πένης, διὰ τὴν ἀσημότητα τοῦ κοινωνικοῦ βαθμοῦ του, κολύεται νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν πατρίδα του. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ κοινὰ πράγματα ζῶμεν μετ' ἐλευθερίας καὶ δὲν ἐρεινώμεν μετὰ φιλοπόπτου περιεργείας τὴν ἰδιωτικὴν διοικήσιν τῶν ἄλλων, μήτε μιμώμεθα αὐτοὺς ἐὰν πράττωσιν τι κατὰ τὴν ἕρεξίν των· καὶ δὲν προσθέτομεν εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς ἀζημίους μὲν, βλάβη δὲ κατὰ τὴν ὄψιν δυσαρμοκείας. Ἀνεροχλήτως δὲ κοινωνοῦντες πρὸς ἀλλήλους ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ, σεβόμεθα τὰ δημόσια, ὑπακούοιτες εἰς τὰς καθεστηκυίας ἀρχὰς καὶ τοὺς νόμους, ἐκ τούτων δὲ πρὸ πάντων εἰς ἐκείνους οἵτινες εἶναι γεγραμμένοι πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀδικουμένων καὶ ἐκείνους οἵτινες καὶ τοὶ ἄγραφοι ἐγκολάπνουσιν εἰς τοὺς παραβάτας αὐτῶν αἰσχύνην ὁμολογουμένην.

38. «Οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἀλλὰ καὶ πλεῖστα μέσα ἀναπαύσεως πνευματικῆς ἐπορίσθημεν, εἴτε ἀγῶνας καὶ ἐροίας συνεχεῖς καθ' ὅλον τὸ ἔτος τελοῦντες, εἴτε κατασκευάζοντες καὶ εὐπρεπίζοντες οἰκίας τῶν ἑσπείων ἢ καθημερινῇ τέρψις ἀποδιώκει τὴν σκεθραπώτητα. Συρρέουσι δὲ εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν, ἕνεκα τοῦ μεγέθους αὐτῆς, ὅλα τὰ προσιόντα ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς γῆς, εἰς τῷ ῥῶπον ὥστε ἀπολαμβάνομεν μὲν τὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας καὶ τὰ ἡμέτερα ἀγαθὰ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

39. «Ἴδου δὲ κατὰ τί διαφέρομεν κατὰ τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους μας. Ἡ ἡμετέρα πόλις εἶναι ἀνοικτὴ εἰς πάντα καὶ δὲν ὑπάρχει παρ' ἡμῖν νόμος ξενηλασίας ὅστις νὰ ἐμποδίῃ τοὺς ξένους μαθήσεώς τινος ἢ θεάματος, ἐπὶ τῷ φόβῳ ὅτι, μηδενὸς ὄντος

κρίτου, ὁ ἐχθρὸς ἤθελεν ὠφελῆθῃ ἐξ ἐκείνου τὸ ὅποιον ἔβλεπε. Πράττομεν δὲ τοῦτο διότι κατὰ τὴν μάχην δὲν ἐμπιστευόμεθα ἴσως εἰς τὰ πρὸς ἄμυναν μέσα καὶ τοὺς δόλους, ὅσον εἰς τὴν ἐκ τοῦ σιγήθους ἡμῶν ἐκπηγάζουσαν εὐτολμίαν. Ἄλλοι ἐκπαιδεύονται δι' ἐπιπόνου ἀσκήσεως καὶ εὐθὺς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἔργον ἔχουσι τὸ ἐπιδιώκειν τὴν ἀνδρίαν, ἡμεῖς δὲ ἐξ ἐναντίας χωρὶς τὰ ὑποκείμεθα εἰς ἐπιπόλους ἀσκήσεις χωροῦμεν πρὸς τοὺς κινδύνους ἐπίσης ἀτρόμητοι. Ἀπόδειξις τοῦτου εἶναι ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐδέποτε μόνοι ἀλλὰ μετ' ἄλλων τῶν συμμάχων τῶν ἐσστρατεύουσι καθ' ἡμῶν ἐνῶ ἡμεῖς, ὁσάκις ἐπέλθωμεν κατὰ τῆς χώρας τῶν ἄλλων εὐκόλως ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον νικῶμεν μαχόμενοι ἐπὶ ἐδάφους ξένου καὶ ἐναντίον ἀνθρώπων ὑπερασπιζομένων τὴν οἰκίαν ἐναντῶν χώραν. Ἄλλως τε οὐδεὶς ἐκ τῶν πολεμίων συνήνησεν ἀνδράν τὴν δύναμίν μας, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὰ ναυτικὰ περισπώμεθα καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς ἡπείρου λέμπομεν ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀνδρῶν ἐὰν δέ που συμπλακῶμεν μετὰ τινος μικροῦ μέρους τῶν δυνάμεών μας, νικῆσαντες μὲν κωχῶνται ὅτι μᾶς ἀπώθησαν ὄλους, νικηθέντες δὲ λέγουσιν ὅτι ἠττήθησαν παρὰ πάντων ἡμῶν. Καὶ ἐὰν ὅμως μᾶς ἀρέσκη τὰ κινδυνεύωμεν ἀνέτως μᾶλλον ἢ δι' ἐπιπόνου ἀσκήσεως, καὶ ὄχι ἴσως μετ' ἀνδρίας προερχομένης ἐκ τῆς βίας τῶν νόμων, ὅσον μετ' ἀνδρίας προερχομένης ἐκ τῆς ἐμψυχίας ἡμῶν, πάλιν ἔχομεν τὸ πλεονέκτημα τὰ μὴ κωραζόμεθα προηγουμένως μετὰ τὴν προπαρασκευὴν καὶ μελέτην τῶν ἐπιχειρῶν δεινῶν κατὰ τὴν σιγμὴν δὲ τῆς δοκιμασίας δὲν φαινόμεθα ὀλιγώτερον τολμηροὶ ἐκείνων τῶν ὁποίων ὁ βίος εἶνε ἀένναος ἐργασία. Ἡ δὲ πόλις ἡμῶν οὐ μόνον διὰ ταῦτα εἶναι ἀξία θάνασμοῦ, ἀλλ' ἀπόρη καὶ δι' ἄλλα.

40. Ἐπιμέθε φίλόκαλοι μετὰ λιπίτητος καὶ ἀσχολούμεθα εἰς τὰ γράμματα χωρὶς τὰ ἐκδηλονόμεθα τὰ πλοῦτη ἡμῶν μεταχειριζόμεθα ἐν καιρῷ ἀνάγκης μᾶλλον ἢ πρὸς ἐπίδειξιν. Νὰ ὁμολογῇ τις τὴν πενίαν τοῦ δὲν εἶναι αἰσχρὸν, εἶναι ὅμως αἰσχιστον τὰ μὴ ἀποφεύγειν αὐτὴν διὰ τῆς ἐργασίας. Ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν ἀνθρώποι οἵτινες καὶ τὰ οἰκεῖα συμφέροντα ἐπιμελοῦνται καὶ τὰ τῆς πολιτείας, καὶ ἄλλοι εἰς τὰ ἐπιτηδεύματά τῶν ἐνασχολούμενοι οἵτινες ἐννοοῦσι καλῶς καὶ τὰ τῆς πολιτικῆς ἡμεῖς μόνον τῶντι θεωροῦμεν τὸν πολίτην τὸν μὴ ἀναμνησόμενον εἰς τὴν πολιτικὴν, οὐχὶ ὡς φιλήσοχον, ἀλλ' ὡς ἀχρηστικόν. Ἡ κρίνομεν οἰκοθεν τὰ πράγματα ἢ προσπαθοῦμεν τὰ λάβωμεν ὄρθην κρίσιν αὐτῶν, οὐχὶ νομίζοντες ὅτι οἱ λόγοι βλάπτουσι τὰ ἔργα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιζήμιον νομίζοντες τὸ τὰ μὴ προδιδαχθῶμεν διὰ τοῦ λόγου ὅσα πρέπει τὰ πράξωμεν πρὶν ἢ ἔλθωμεν εἰς τὰ ἔργα. Διαφέρομεν ἐπίσης καὶ κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐνῶ ἡμεῖς τολμῶμεν πολὺ καὶ σκε-

πρόμεθα ὠρίμως περὶ ἐκείνων τὰ ὁποῖα θέλομεν ἐπιχειρήσει, τούναντιον παρὰ τοῖς ἄλλοις ἢ μὲν ἄγροια ἐμπνέει τόλμην ἄλογον, ἢ δὲ σκέψις δειλίαν. Εἶναι λοιπὸν δίκαιον νὰ δίδῃ τις τὸν στέφανον τῆς εὐτυχίας εἰς ἐκείνους οἵτινες γινώσκονσι κάλλιον παντὸς ἄλλου τὰς ἠδύτητας τῆς εἰρήνης, οὐδόλως ἐν τοῖτοις ὀπισθοχωροῦσιν ἐνώπιον τῶν δεινῶν τοῦ πολέμου. Καὶ κατὰ τὰς εὐεργεσίας ἀκόμη διαφέρομεν ἀπὸ τῶν ἄλλων, ἐπειδὴ οὐχὶ δεχόμενοι ἀλλὰ πρότιοντες τοιαύτας κτώμεθα φίλους. Ὁ εὐεργέτης εἶναι πιστότερος, ἐπειδὴ ἐνδιαφέρεται νὰ μὴ ἀπολεσθῇ ἢ πρὸς αὐτὸν ὀφειλομένη εὐγνωμοσύνη, ἐνῶ ὁ εὐεργετηθεὶς εἶναι ψυχρότερος ἐπειδὴ ἠξενύρει διὰ τὴν ἀποδόσῃ τὴν εὐεργεσίαν ὄχι πρὸς χάριν, ἀλλὰ πρὸς ἀπίστωιν χρέους. Μόνοι δὲ ἡμεῖς ὄχι ἴσως διὰ τὴν σκέψιν τοῦ συμφέροντος ὅσον διὰ τὸ εἰλικρινὲς αἰσθημα ὅπερ ἐμπνέει ἢ ἐλευθερία ὀφελοῦμεν χωρὶς νὰ φοβώμεθα ἀγνωμοσύνην.

41. «Τὸ πᾶν ἐν ὀλίγαις λέξεσι συμπεριλαμβάνων λέγω διὸ ἐν γένει μὴν ἢ ἡμετέρα πόλις εἶναι σχολεῖον τῆς Ἑλλάδος, ἰδίᾳ δὲ νομίζω διὸ ἕκαστος ἡμῶν δύναται ὁ ἴδιος νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς πλείοσι εἶδη βίου καὶ ἐργασίας μετὰ κομψότητος μάλιστα καὶ ἐπιδεξιότητος ἐπιτελῶν αὐτά. Ἀποδείξεις δὲ διὸ ὅσα λέγω δὲν εἶναι κομποροημοσύνη ἀλλὰ πραγματικὴ ἀλήθεια, εἶναι αὐτὴ ἡ δύναμις τῆς πόλεως ἢ ἐκτισθῆμεθα ὁρμώμενοι ἀπὸ τούτων τῶν ἰδιοτήτων. Διότι μόνη αὐτὴ δοκιμαζομένη ἀποδεικνύεται κρείσσων πασῶν τῶν ὑπαρχουσῶν πόλεων, καὶ μόνη αὐτὴ οὔτε κινεῖ εἰς ἀνανάκτησιν τὸν ἐπερχόμενον ἔχθρὸν διὸ νικᾷται ὑπὸ τοιούτων, οὔτε εἰς τοὺς ἐπὶ κέρους δίδει ἀφορμὴν νὰ παραπονεθῶσιν διὸ κυβερνῶνται ὑπὸ ἀναξίων. Διὰ τῶν δὲ ἀποδείξεων καὶ βεβαίως οὐχὶ ἄνευ μαρτύρων τοιλάχιστον βεβαιώσαντες τὴν ἰσχὴν ταύτην θέλομεν θανατῶσθαι καὶ παρὰ τῆς παρουσίας γενεᾶς καὶ παρὰ τῆς μελλούσης, χωρὶς μάλιστα νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην οὔτε Ὀμήρου ἐπαινέτου, οὔτε ἄλλον τινὸς ὅστις διὰ οἴχων θέλει τέρπει μὲν πρὸς τὸ παρόν, ἢ πραγματικὴ ὅμως ἀλήθεια θέλει ἐλαττώσει τὴν περὶ τῶν πραγμάτων ἰδέαν. Ἀναγκάσαντες πᾶσαν θάλασσαν καὶ γῆν νὰ γίνωσι προσιπταὶ εἰς τὴν ἡμετέραν τόλμην, ἀφήκαμεν πανταχοῦ μνημεῖα αἰτίδια εὐεργεσιῶν ἢ τιμωριῶν. Ὑπὲρ αὐτῆς λοιπὸν τῆς πόλεως μαχόμενοι οἱ προκείμενοι ἐτελεύτησαν, ἐπειδὴ ἐνόμιζον καθήκον νὰ μὴ τὴν σιερῶσιν ὑπὲρ αὐτῆς δ' ἐπίσης ἀρμόζει εἰς ἕκαστος τῶν ἐπιζώντων νὰ κοιτᾷ.

42. «Ἐμήκυνα τὸν λόγον μου πλείοτερον εἰς τὰ τὴν πόλιν ἀφορῶντα πρῶτον μὲν διὰ νὰ διδάξω ὑμᾶς διὸ ὁ ἀγὼν δὲν εἶνε ἴσος μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν Λακεδαιμονίων ἕνεκα τῶν εἰρημένων πλεονεκτημάτων, ἔπειτα δὲ διὰ νὰ καταστήσω διὰ σημείων φανερὸν τὸν ἔλαιον τῶν

πολεμιστῶν περὶ ὧν ὁμιλῶ σήμερον. Εἶπα ἤδη περὶ αὐτῶν τὰ περι-
 σότερα· διότι πάντα ὅσα ἐξῆμνησα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δημοκρατίᾳ ὀφεί-
 λονται εἰς τὰς ἀρετὰς τούτων, καὶ ὁ λόγος οὗτος δι' ὀλίγους Ἑλλη-
 νας καθὼς διὰ τοὺς προκειμένους ἤθελε φανῆ ἀνάλογος τῶν πράξε-
 ῶν των. Νομίζω δὲ οὐκ ἢ σήμερον τῶν προκειμένων τελευτή, εἴτε
 εἶναι ἢ πρώτη ἀπόδειξις τῆς ἀνδρείας, εἴτε εἶναι ἢ τελευταία ἐπι-
 θεβαίωσις, δεικνύει τὴν ἀνδραγαθίαν. Διότι καὶ οἱ κατὰ τὰ ἄλλα ὀ-
 λιγώτερον ἐπαινετοὶ εἶναι δίκαιον γὰρ προβάλλωσι τὴν ἐν τοῖς πολέ-
 μοις ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐξαλεί-
 φουσι τὸ κακὸν διὰ τοῦ καλοῦ καὶ ἐξαγοράζουσι τὰ ἄδικα τῆς ἰδιω-
 τικῆς διαγωγῆς των διὰ τῶν προσερχθεισῶν δημοσίων ἐνεργειῶν.
 Ἄλλὰ μεταξὺ τῶν πολεμιστῶν τούτων οὐδεὶς ἐδείχθη ἐν τῷ πολέμῳ
 δειλὸς ἕνεκα τῆς ἐπὶ μακρότερον ἀπολαύσεως τοῦ πλοῦτου, οὔτε ἀνέ-
 ββαλε τὸν κίνδυνον ἐπὶ τῇ ἐλπίδι οὐ διαφεύγων τὴν πενίαν ἠθελε
 πλεονεκτήσει· ἀλλ' ὑπολαβόντες ποθεινότεραν τὴν τιμωρίαν τῶν ἔχου-
 σι σπερδαίοισιν κινδυνεύοντες τοὺς μὲν ἐναντίους γὰρ τιμωρήσωσι, τὰ δὲ
 συμμέροτά των γὰρ παραμελήσωσι, τὴν μὲν ἀβεβαιοότητα τῆς νίκης ἀ-
 φήσαντες εἰς τὴν ἐλπίδα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ νομίσαντες οὐ πρέπει γὰρ
 ἔχουσι πεποιθήσιν εἰς ἑαυτοὺς περὶ τοῦ ἤδη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν προ-
 κειμένου κινδύνου καὶ κατὰ τὴν ὥραν τῆς μάχης προτιμήσαντες γὰρ
 ἐκδικηθῶσι καὶ γὰρ ἀποθάνωσι παρὰ γὰρ σωθῶσιν ἐνδίδοντες, τὸ μὲν
 οὐκ εἶδος τῆς δειλίας ἀπέφυγον, τὴν δὲ μάχην ὑπέστησαν πεσόντες, καὶ
 ἐν βραχυτάτῃ κοροίμῳ σιγμῇ ἀπηλλάγησαν τοῦ βίου ὅτι ἤλιπον δό-
 ξαν μᾶλλον ἢ κατείχοντο ὑπὸ φόβου μὴ νικηθῶσι.

43. «Καὶ οὗτοι ἐδείχθησαν ἐπαξίως τῆς πόλεως· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπι-
 ζῶντες πρέπει γὰρ εὐχεσθε ἀσφαλέστερον μὲν βίον, γὰρ μὴ θεωρῆτε δὲ
 ἄξιον ἡμῶν αὐτῶν γὰρ ἔχετε ἀτολμοτέραν τὴν πρὸς τοὺς πολεμίους
 ψυχικὴν διάθεσιν· μὴ περιορίζεσθε μόνον εἰς τὸ γὰρ ἐξυμνήτε διὰ λό-
 γων τὰ ἀγαθὰ τὰ συνοδεύοντα τὴν ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος καὶ τὴν
 τιμωρίαν τῶν κατ' αὐτῆς ἐπερχομένων (ἀγαθὰ ἅτινα ὡς γνωστὰ εἰς
 ὑμᾶς παραλείπω γὰρ ἀπαριθμῆσω ἐνταῦθα), ἀλλὰ ἐμπράκτως θεωροῦν-
 τε καθ' ἑκάστην τὴν δύναμιν τῆς πόλεως χαίρετε ἐπ' αὐτῇ· καὶ βλέ-
 ποντες τὴν μεγάλην δόξαν αὐτῆς, ἐνθυμηθῆτε οὐ ἄνδρες τολμηροί,
 συνετοὶ καὶ ἐν ταῖς μάχαις ἔχοντες αἰσθημα τμητῆς ὑψωσαν αὐτὴν το-
 σοῦτον ἄνδρες οἷτινες μολοντοὶ ἀπειτύγχανον ἐνίοτε εἰς τοὺς ἀγῶνάς
 των, δὲν ἔκρινον ὅμως ἄξιον ἑαυτῶν γὰρ στερηθῶσι τὴν πόλιν τῆς ἰδί-
 ας αὐτῶν ἀρετῆς, ἀλλὰ προσέφερον ὑπὲρ αὐτῆς τὴν καλλίστην συνει-
 σφοράν. Διότι κοινῶς θνοιάζοντες τὰ σώματά των, ἐλάμβανον ἰδίᾳ ἐ-
 κασιος ἀθάνατον ἔπαινον καὶ ἐπισημώτατον τάφρον, τάφρον δὲ δὲν ἐν-
 νοῶ τὸσον τὸν τόπον ὅπου κεῖνται, ὅσον τὴν παραμένουσαν δόξαν ἥτις

τοὺς παρακολοῦνθε εἰς πᾶσαν παρατυχοῦσαν περίστασιν καὶ λόγου καὶ ἔργου. Διὰ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν πᾶσα ἡ γῆ ἰάφρος, καὶ οὐ μόνον δεικνύει αὐτοὺς ἢ ἐπιγραφὴ τῶν σιγῶν ἐν τῇ οἰκείᾳ πατρίδι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἔξῃ ἢ ἀνάμνησις τῆς διαθέσεως μᾶλλον τῶν περὶ τῶν κατορθωμάτων τῶν, μένει ζῶσα ἄνευ ἐπιγραφῆς. Τοῦτους λοιπὸν καὶ ἡμεῖς μιμούμενοι καὶ πεπεισμένοι διὲν ἢ εὐδαιμονία ἐργάζεται ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ, καὶ ἡ ἐλευθερία ἐν τῇ εὐψυχίᾳ, μὴ ἀποδειλιᾶτε πρὸς τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους. Διότι δὲν εἶναι δίκαιον οἱ δυνατοὶ οἱ μὴ ἔχοντες νὰ ἐπιζῶσι τι ἀγαθὸν νὰ ἀψηφῶσι τὴν ζωὴν τῶν περιοσώτερον ἐκείνων οἵτινες διατρέχουσι κίνδυνον μεταβολῆς ἐπὶ τὰ χειρᾶ: ἐν τῷ μέλλοντι βίῳ καὶ οἵτινες μεγάλην θὰ ὑποσιῶσιν ἀπώλειαν εἰάν ἀποτύχωσιν. Εἰς ἄνδρα βέβαια ἔχοντα συναίσθησιν ἑαυτοῦ καὶ ὑπερηφάνειαν εἶναι ἀλγρευιότερα ἢ διὰ δειλίαν ταπεινώσις ἢ ὁ ἀνώδυνος θάνατος ὁ πλήτιων τὸν πολεμιστὴν ἐν τῇ ῥώμῃ του καὶ ἐμφροῦμένον ὑπὸ τῆς κοινῆς ἐλπίδος.

44. «Διὰ τοῦτο ἀντὶ νὰ κλαύσω τοὺς γονεῖς τῶν προκειμένων ὅσοι εἶναι παρόντες, ἐξ ἑναντίας θέλω παραμυθῆσαι αὐτούς. Ἀνατραφέντες καὶ περιπεσόντες εἰς ποικίλας βιωτικὰς συμφοράς, γνωρίζουσι οὖν εὐδαιμόνες εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες, ὡς σήμερον οἱ υἱοὶ τῶν ἔτιχον ἐνδοξοτάτου τέλους, ἢ, ὡς ὑμεῖς, ἐνδοξοτάτης λύπης· εὐδαιμόνες δ' ἐπίσης εἶναι ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ὁποίους προωρίσθη ὁ βίος ἐπίσης εὐδαιμόνων ὡς καὶ ὁ θάνατος. Γινώσκω ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ σᾶς πείσω διότι πολλάκις ἡ εὐτυχία τῶν ἄλλων θὰ σᾶς παρέξη ἀφορμὰς πρὸς ἐνθῆμον τῶν ἀγαθῶν τὰ ὅποια ἀπηλαύετε καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ ἄλλοτε· καὶ λυπεῖται τις οὐχὶ διὰ τὴν στέρησιν ἀγαθῶν τὰ ὅποια δὲν ἔδρακίμασεν, ἀλλὰ διὰ τὴν στέρησιν ἀγαθῶν τὰ ὅποια δὲν ἐσυνείδησεν. Οἱ ἐν ἡλικίᾳ εἰσέτι ὄντες νὰ ἀπολαύσωσι καὶ ἄλλα τέκνα πρέπει νὰ φανῶσι καρτερικοί· διότι οἱ ἐπιγινόμενοι παῖδες εἰς τὴν οἰκογένειαν θὰ ἀντικαταστήσωσι τοὺς μὴ ὑπάρχοντας πλέον, ἢ δὲ πόλις διπλῶς θέλει ἀφελῆθῃ, μὴ ἐρημονομένη καὶ διατελοῦσα ἐν ἀσφαλείᾳ· δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ σκεπτόνται περὶ τῶν κοινῶν ἐπίσης ὁρθῶς καὶ δικαίως οἱ παιῆρες οἱ μὴ ἔχοντες, ὡς οὗτοι, παῖδας νὰ ἐκπεθῶσιν εἰς τοὺς κινδύνους ὅπως σὺννευφέρωσι καὶ ἄλλα πράγματα. Ὅσοι δὲ ὑπερέβητε τῆς τεκνοποιήσεως τὴν ἡλικίαν, θεωρήσατε ὡς κέρδος ὅτι δώλθετε τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ βίου ἐν εὐτυχίᾳ, καὶ σκεπτόμενοι ὅτι τὸ ὑπόλοιπον ἔσται βραχὺ ἀνακουφίζετε τὴν θλίψιν σας διὰ τῆς δόξης τῶν προκειμένων νιῶν. Τὸ ἀγαπᾶν τὰς τιμὰς εἶνε τὸ μόνον πάθος ὅπερ οὐδέποτε γηράσκει, καὶ ἐν τῷ γήρατι ἢ μόνῃ ἡδονῇ δὲν εἶναι, ὡς λέγουσι τινες, τὸ συναθροίσειν πλοῦτη, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι.

45. «Αἰ' ὑμᾶς τοὺς ἐδῶ παρόντας παῖδας ἢ ἀδελφοὺς τῶν προκειμένων βλέπω» ὅτι ὁ ἀγὼν ἔσται δυσχερής· διότι ἕκαστος σὺννευθίζει νὰ

ἐπαινῇ τὸν μὴ ὑπάρχοντα πλέον, ὑμεῖς δέ, καὶ ὑπερβολικὴν ἀρετὴν ἂν εἰδεικνύετε, ἠθέλετε κρηθῆ ὄχι ὅμοιοι, ἀλλὰ μόλις ὀλίγον κατώτεροι. Οἱ ζῶντες φθονοῦσιν ἀλλήλους, τὸ δὲ μηδενὶ ἐναντίον τιμᾶται μετ' ἀδιαφοροεικῆτων εὐνοίας. Ἐὰν ἀρμόζη ἐπίσης νὰ ὑπομῆσω ποῖα πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀρετὴ τῶν γυναικῶν αἴτινες εἰς τὸ ἐξῆς θὰ ζήσουσιν ἐν χηρείᾳ, διὰ βραχείας παραιρέσεως θὰ εἶπω τὰ πάντα. Μεγάλῃ δὲ ἦναι δι' αὐτὰς ἡ ὑπόληψις ἐὰν δὲν φανῶσι κατώτεροι τῆς ἰδίας ἐαυτῶν φύσεως, καὶ μάλιστα δι' ἐκείνην τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα δὲν θὰ ἀναφέρεται παρὰ τῶν ἀνδρῶν μήτε πρὸς ἔπαινον μήτε πρὸς κατηγορίαν.

46. «Εἶπα λοιπὸν καὶ ἐγὼ κατὰ τὸ ἔθιμον ὅσα ἐνόμιζα ὠφέλιμα. Καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν οἱ προκείμενοι νεκροὶ ἐκοσμήθησάν διὰ τῶν νενομισμένων τιμῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοὺς παῖδας τῶν ἢ πόλις θέλει ἀναθρέφει ἀπὸ τοῦδε δημοσίᾳ δαπάνῃ μέχρι τῆς ἐφηβότητος αὐτῶν, προσφέρουσα οὕτω διὰ τοιαύτους ἀγῶνας στέφανον ὠφέλιμον εἰς τοὺς πεσόντας καὶ τοὺς ἐπιζήσαντας· διότι ἐν ταῖς πόλεσιν ὅπου ὑπάρχουσι βραβεῖα ἀρετῆς μέγιστα, ἐκεῖ ζῶσι πολῖται καὶ ἀριστοὶ ἄνδρες. Τώρα δὲ ἀφοῦ ἐθρήνησεν ἕκαστος ἐκείνον τὸν ὁποῖον ἠθελε, παύσατε τοὺς ὀλοφρομῶς καὶ ἀποχωρήσατε.»

47. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἐπικήδειος πομπὴ ἧμις ἐγένετο κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκείνον μετὰ τοῦ ὁποῖου ἐτελείωσε καὶ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ πολέμου. Ἄμα δὲ τῇ ἀρχῇ τοῦ θέρους, οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ σύμμαχοι συναθροισθέντες ἐκ τῶν δύο μερῶν, ὡς τὸ πρῶτον, εἰσέβαλλον εἰς τὴν Ἀττικὴν ἠγγεῖτο δὲ αὐτῶν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἀρχίδαμος ὁ Ζενξιδάμου. Καὶ στρατοπεδεύομενοι ἐδῆον τὴν γῆν. Ἐύρισκομένων δὲ αὐτῶν οὐχὶ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἤρχισεν ἡ νόσος πρῶτον μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων. Ἡ νόσος αὕτη ἐλέγεται μὲν δι καὶ πρότερον εἶχεν ἐνοκῆφει πολλαχοῦ καὶ περὶ τὴν Ἀἴμων καὶ εἰς πολλὰς πόλεις, οὐδέποτε ὅμως καὶ οὐδαμοῦ ἐνθυμοῦνται τοσαύτην ἀπώλειαν ἀνθρώπων. Διότι οὔτε οἱ ἰατροὶ ἐξήρχον πρὸς θεραπείαν καθὼ ἀγνοοῦντες τὴν ἀρχὴν τοῦ κακοῦ καὶ ἀποθνήσκοντες μάλιστα καὶ ἐξ αὐτῶν ὅσοι ἤρχοντο εἰς περισσοτέραν συνάφειαν μετὰ τῶν ἀσθενῶν, οὔτε οὐδεμία ἄλλη ἀνθρωπίνῃ τέχνῃ· εἰς μάτην προσήχοντο εἰς τοὺς ναοὺς ἢ ἡρώτων τὰ μαρτεῖα ἢ κατέφενγον εἰς ἄλλα παρόμοια μέσα, τὰ πάντα ἦσαν ἀνωφελῆ, καὶ ἐπὶ τέλους παρητήθησαν αὐτῶν καταβληθέντες ὑπὸ τοῦ κακοῦ.

48. Ἡ νόσος αὕτη ἤρχισεν, ὡς λέγεται, ἐκ τῆς Αἰθιοπίας, ἀνωθεν τῆς Αἰγύπτου, ἐκεῖθεν δὲ κατέβη εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ Λιβύην καὶ εἰς τὰ πλεῖστα μέρη τῆς κυριαρχίας τοῦ βασιλέως. Ἐνέπεσε δὲ εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων καὶ πρῶτον προσέβαλε τοὺς κατοικοῦς τοῦ

Πειραιῶς τόσον ἀπροόπιως, ὥστε οὔτοι εἶπον ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι ἔρριψαν δηλητήρια εἰς τὰ φρέατα, διότι κοῆραι δὲν ἐπῆρχον εἰσέτι εἰς Πειραιᾶ. Ὑστερον δὲ καὶ εἰς τὴν ἄνω πόλιν ἔφθασε καὶ ἀπέθνησκον πολὺν περισσότεροι. Ἀφίνῳ ἕκαστον, ἰατρὸν ἢ ἰδιώτην, γὰ εἶπε ὅτι γινώσκει περὶ τῆς πιθανῆς καταγωγῆς τοῦ κακοῦ τοῦτου, καὶ γὰ ἀναζητήσῃ τὰς αἰτίας αἰτινες ἐπέφερον τὸν τοιοῦτον ὄλεθρον. ἐγὼ δὲ θέλω περιγράψει τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰ συμπτώματα αὐτοῦ, ἵνα ἕαν ποτε καὶ αὐτῆς ἐπιπέσῃ, γὰ δύναται ὁ καθείς γὰ τὸ ἀναγνωρῆσαι καὶ γὰ προσφύλασσαι. Θέλω δὲ ὁμιλήσει ὡς ἄνθρωπος οὐ μόνον νοσήσας, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἰδὼν πάσχοντας.

49. Τὸ μὲν ἔτις ἐκεῖνο, ὡς οἱ πάντες συνωμολόγουν, ἦτο μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀπηλλαγμένον τῶν σνήθων ἀσθενειῶν· ἔαν δὲ τις προσεβάλλετο ὑπὸ κακοδιαθεσίας τινός, αὕτη κατέληγεν εἰς τὴν νόσον ταύτην. Ἐν γένει, ἄνευ οὐδεμιᾶς αἰτίας, ἀλλ' ἐξ ἀπροόπιου καὶ ἐν πλήρει ὑγείᾳ, ἠσθάνοντο οἱ ἄνθρωποι πρῶτον μὲν ἰσχυρὰν θερμὴν εἰς τὴν κεφαλὴν, ἐρυθρήματα καὶ φλογώσεις εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ἐπιτὸς δέ, ἢ φάρυγξ καὶ ἢ γλῶσσα, καθίσταντο εὐθὺς αἱματόχροοι, ἢ ἀναπνοὴ ἦτο ἀσπικτιος καὶ ὁ ἀπὸ σίματος ἐκπεμπόμενος ἀῆρ δυσώδης· ἔπειτα ἐπῆρχετο πιαρὸς καὶ βράγχος, καὶ μετ' οὐ πολὺ ὁ πόνος κατέβαινεν εἰς τὰ στήθη μετὰ βηχὸς ἰσχυροῦ· ὅταν δὲ ἔφθωνεν εἰς τὸν στήμαχον ἀνέστρεφεν αὐτὸν καὶ ἐπῆρχοντο ἄλγαι αἰ ἀποκαθάρσεις τῆς χολῆς, αἰ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν κατονομασθεῖσαι· αὗται δὲ ἐπῆρχοντο μετὰ πόνων ὀξέων. Εἰς τοὺς περισσότερους δὲ ἐπῆρχετο λῆγξ ἄνευ ἐμέτου, σφοδρὸν προξενούσα σπασμὸν, ὅστις εἰς τοὺς μὲν ἔπανε μετ' ὀλίγον, εἰς τοὺς δὲ ὕμῳς ἔπανε πολὺν βραδέως. Καὶ τὸ μὲν σῶμα ἔξωθεν ἐγγιζόμενον οὔτε πλὴν θερμὸν ἦτο οὔτε ὠχρὸν, ἀλλ' ὑπέρουθρον, πελιδνόν, κεκαλυμμένον ὑπὸ μικρῶν φλυκταινῶν καὶ ἐλκῶν· ἔσωθεν δὲ οὔτως ἐκαίετο ὥστε δὲν ἠνείγετο οὔτε τὰ λεπτότερα ἰμάτια, οὔτε τὰς σινδόνας, οὔτε ἄλλο τι. Οἱ ἀσθενεῖς ἠθέλον γὰ μένωσι θυμοὶ καὶ εὐχαριστοῦσι ἔρριπτον ἑαυτοὺς εἰς ὕδωρ ψυχρὸν. Καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν παρημελημένων ἀνθρώπων, βασανιζόμενοι ὑπὸ ἀπαύσιον δόξης, ἔπιπτον εἰς τὰ φρέατα· ἢ εἴρα δὲ ἐκεῖνη, εἴτε ἔπιπτον ὀλίγον εἴτε ἔπιπτον πολὺ, ἔμενεν ἢ αὐτῆ. Ἡ ἀένταος ταραχὴ καὶ ἀγορπνία ἐδάρανον αὐτούς. Καὶ τὸ σῶμα, ἐφ' ὅσον χρόνον ἢ νόσος ἀκμάζει, δὲν μαρταίνεται, ἀλλ' ἀντιεχε παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν εἰς τὴν ταλαιπωρίαν, οὔτως ὥστε οἱ πλείστοι τῶν ἀσθενῶν διετήρουν ἀκόμη δύναμιν τινα ὅταν ἀπέθνησκον κατὰ τὴν ἐνστάτην ἢ ἐβδόμην ἡμέραν καταναλισκόμενοι ὑπὸ τοῦ ἐπιτὸς καύματος· ἢ, ἔαν διέφευγον τὸν θάνατον κατὰ τὸ τέρας τοῦτο, τὸ νόσημα κατέβαιεν εἰς τὴν κοιλίαν καὶ ἐπροξένει ἰσχυρὰν ἔλκωσιν τὴν ὁποῖαν παρηκολούθει ἐπίμονος διάρροια καὶ ἀτονία ἐκ τῆς ὁποίας οἱ πολλοὶ κα-

τόπιον ἀπέθνησκον. Οὕτω λοιπὸν τὸ νόσημα ἄνωθεν ἀρξάμενον καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ κατὰ προῶτον ἰδρυθὲν, διέτρεχε βαθμηδὸν ὅλον τὸ σῶμα ἄνωθεν ἕως κάτω, καὶ ἕάν τις διέφευγε τὰ σπονδαιότερα συμπτώματα, τὸ κακὸν προσέβαλλε τὰ ἄκρα ἀψίτων ἴχνη τῆς διαβάσεώς του· διότι ἐνέσκηπτιεν εἰς τὰ αἰδοῖα καὶ εἰς τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, καὶ πολλοὶ διέφευγον τὸν θάνατον διὰ τῆς ἀπωλείας τῶν μελῶν τούτων, ἄλλοι δὲ διὰ τῆς τῶν ὀφθαλμῶν, ἄλλοι τέλος ἔχονον ἐντελῶς τὴν μνήμην καὶ ἐγχειρόμενοι δὲν ἀνεγνώριζον μήτε ἑαυτοὺς μήτε τοὺς οἰκείους.

50. Ἡ νόσος αὕτη, τὸ εἶδος τῆς ὁποίας εἶναι ὑδύνατον νὰ περιγραφῆ, ἐνέσκηπτιεν εἰς ἕκαστον μετὰ βιαιότητος ὑπερβαίνουσας τὰς ἀνθρωπίνους δυνάμεις. Ἀπόδειξις δὲ οὗτι διέφερε πασῶν τῶν γνωσίων ἀσθενειῶν εἶναι ἡ ἐξῆς· τὰ σαρκοβόρα ὄργανα καὶ τὰ τετραπόδα ὄσα τρέφονται δι' ἀνθρωπίνων πτωμάτων, μολονότι ἔμενον πολλὰ τοιαῦτα δὲν ἐπληοιάζον ἢ ἕάν ἐγεύοντο ἐνεκροῦντο. Τεκμήριον τοῦτου σαφὲς ἐγένετο ἢ οὔτε περὶ τὰ πτώματα οὔτε ἀλλαγῆ παρούσια τῶν ὀργάνων τούτων· καὶ οἱ κύνες δὲ οἱ συνδιαιτώμενοί μετὰ τῶν ἀνθρώπων καθίστων τὸ φαινόμενον τοῦτο μᾶλλον ἐπαισθητόν.

51. Τὸ νόσημα λοιπὸν τοῦτο (πολλὰ καὶ διάφορα παραλείπων συμπτώματα διατρανούμενα διαφόρως ἐπὶ ἕκαστον ἀνθρώπον) τοιοῦτον ἦτο ἐν γένει. Ἐφ' ὅσον χρόνον δὲ διήρκεσεν, οὐδεμία τῶν συνήθων ἀσθενειῶν ἐμάστιξε τὴν κοινωνίαν, ἢ ἕάν συνέβαινε καμμία μετειρέπειο εἰς τοῦτο. Ἀπέθνησκον δὲ οἱ μὲν ἄνευ θεραπείας, οἱ δὲ μετὰ πολλῶν περιποιήσεων. Δὲν εὐρέθη δὲ οὔτως εἰπεῖν οὔτε ἐν ἴαμα ὅπερ προσφερόμενον νὰ ἠδύνατο νὰ ὠφελήσῃ· διότι ἐκεῖνο ὅπερ ὀφέλει τὸν ἕνα ἐβλάπτε τὸν ἄλλον. Οὐδεμία κρᾶσις, ἰσχυρὰ ἢ ἀσθενῆς, ἠδυνήθη νὰ προσφραχθῆ ἀπὸ τὸ κακὸν τοῦτο, ἀλλὰ τὰ πάντα ἀνηράζοντο, καὶ αὐτοὶ οἱ μετὰ πάσης μερίμνης θεραπευόμενοι. Τὸ δεινότατον τοῦ κακοῦ ἦτο ἡ ἀνυμία ὑφ' ἧς κατελαμβάνοντο οἱ πάσχοντες (οἵτινες εὐθὺς ἀπελπιζόμενοι πολὺ περισσότερον ἐνέδιδον καὶ δὲν ἀντεῖχον), πασχοντες δὲ ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον τὰς θεραπείας τῶν ἀπέθνησκον ὡς τὰ πρόβατα· καὶ τοῦτο ἐπροξένει τὴν πλείστην φθοράν. Ὅσοι ὑπὸ φόβου δὲν ἤθελον νὰ συγκοινωνήσωσι πρὸς ἀλλήλους, ἀπέθνησκον ἀδοήθητοι, καὶ πολλαὶ οἰκίαι ἐρημώθησαν οὕτω ἐλλείψει συνδρομῆς· ὅσοι δὲ ἐπληοιάζον τοὺς ἀσθενεῖς προσεβάλλοντο ἀμέσως, καὶ πρὸ πάντων οἱ κενώμενοι οὗτοι δὲν ἐφοβοῦντο· διότι ὑπ' αἰσχύνης ἐδεικνύοντο ἀφειδεῖς πρὸς ἑαυτοὺς καὶ εἰσῆρχοντο πρὸς τοὺς φίλους, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ οἱ οἰκείοι, νικώμενοι ὑπὸ τοῦ πολλοῦ κακοῦ, ἐβαρύνοντο ἐπὶ τέλος τοὺς ὀλοφνημοὺς τῶν ἀποθνησκόντων. Ἐκεῖνοι ἐν τούτοις οἵτινες διέφυγον τὸν κίνδυνον, ἠσθάνοντο πλείοτερον συμπάθειαν καὶ

πρὸς τοὺς θνήσκοντας καὶ πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς, διότι προέβλεπον τὸν κίνδυνον καὶ διετέλουν ἐν πλήρει ἀσφαλείᾳ, τοῦ κακοῦ μὴ προσβάλλοντος θανασίμως τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον δὲς. Οἱ τοιοῦτοι δὲ καὶ ἐμακαρίζονται ὑπὸ τῶν ἄλλων καὶ χαίροντες διὰ τὴν παρούσαν στιγμήν εἶχον ἀβεβαίαν τινὰ ἐλπίδα ὅτι εἰς τὸ μέλλον δὲν ἤθελον ἀρπαγῇ ὑπ' ἄλλου νόσηματος.

52. Πρὸς τῇ ὑπαρχούσῃ συμφορᾷ, ἐπίσεν ἔτι μᾶλλον τοὺς Ἀθηναίους ἢ μετακόμισις τῶν ἀγροτῶν εἰς τὸ ἄστυ, οἵτινες πρὸ πάντων ἔπαθον. Διότι μὴ ὑπαρχουσῶν οἰκιῶν ἠναγκάσθησαν νὰ καταλύσωσιν ἐν ὄρα θέρους εἰς καλύβας πνιγηρὰς καὶ τοῦτου ἕνεκα ἀπέθνησκον πολλοὶ μετὰ μεγίστης ἀταξίας. Τὰ σώματα τῶν ἀποθνησκόντων ἔκειντο νεκρὰ τὰ μὲν ἐπὶ τῶν δέ, καὶ πολλοὶ ἡμιθανεῖς ἐκκλίοντο εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ περὶ τὰς κρήνας ἀπάσας κατεχόμενοι ὑπὸ φλογερᾶς δίψης· καὶ τὰ ἱερὰ δὲ ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐοκόνουν ἦσαν πλήρη νεκρῶν, ἐκεῖ ἐντὺς ἀποθνησκόντων τῶν ἀνθρώπων· διότι ἕνεκα τοῦ ὑπερβάλλοντος κακοῦ, μὴ ἠξέχροντες τί θὰ γίνωσιν, ἀπώλεσαν τὸν σεβασμὸν πρὸς τὰ ἱερὰ καὶ τὰ θεῖα. "Οἶαι αἱ συνήθειαι αἱ ἐπικρατοῦσαι πρότερον διὰ τὰς ταφὰς παρεβιάσθησαν, καὶ ἔθαπτον τοὺς νεκροὺς ὅπως ἠδύνατο. Καὶ πολλοὶ στεροῦμενοι τῶν πρὸς ταφὴν ἀναγκαίων κατέφευγον εἰς ἐκπεσίδιστα μέσα ἕνεκα τῶν συγχῶν ἀποβιώσεων ἐν ταῖς οἰκογενεαῖς των· οἱ μὲν ἀπέθνησκον τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς εἰς πυρὰς αἵτινες δὲν τοῖς ἀνῆκον καὶ προλαμβάνοντες τοὺς στήσαντας αὐτὰς ἔθαιον πῦρ· οἱ δὲ ἄλλου καιομένου, ρίπτοντες· ἄνωθεν ἐκείνον τὸν ὁποῖον ἔφερον ἔφευγον.

53. Τὸ νόσημα τοῦτο ὑπῆρξεν ἀφορμὴ τῶν πρώτων ἀταξιῶν τῆς πώλεως, διότι ἕκαστος ἐνκλωπτερον ἐτόλμα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα κρυφίως μόνον ἐξετέλει, βλέπων ὅτι δι' αἰφνιδίας μεταβολῆς οἱ μὲν πλοῦσοι ἀπέθνησκον ἐξ ἀπρόοπτον, οἱ δὲ πρότερον οὐδὲν κεκτημένοι κατελάμβανον εὐθύς τὰ ὑπάρχοντά των. Θεωροῦντες τὰ σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως ἐφήμερα, δὲν ἐσκέπτοντο ἄλλο εἰμὴ πῶς νὰ ἀπολαύσωσι καὶ νὰ εὐχαριστήσωσι τὰς ὀρέξεις των. Οὐδεὶς ἦτο πρόθυμος νὰ ἐπιδοθῇ εἰς κοπιαστικὴν ἐργασίαν, διότι οὐδεὶς ἐγίνωσκεν ἐὰν ἤθελε ζῆσει ἵνα κατορθώσῃ ταύτην. "Ο,τι ἦτο γνωστὸν ὡς εὐχάριστον καὶ ὡς παρέχον πολλὰ κέρδη, τοῦτο κατέστη καλὸν καὶ χρήσιμον. Οὔτε ὁ φόβος τῶν θεῶν οὔτε ὁ φόβος τῶν νόμων ἐμπόδιζε τοὺς ἀνθρώπους τὸ πρῶτον, διότι βλέποντες τοὺς πολίτας ὅλους ἀποθνησκοντας ἀδικητικῶς, ἔκρινον ὅτι οὐδεμία ὑπῆρχε διαφορὰ μεταξὺ εὐσεβείας καὶ ἀσεβείας· τὸ δεύτερον, διότι οὐδεὶς ἠλπίζεν ὅτι ἤθελε ζῆσει μέχρις ἐν δικασθῇ καὶ τιμωρηθῇ, πολλὸν δὲ περισσότερον ἐφοβοῦντο τὴν ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς των ἐπικρεμαμένην ἀπόφασιν καὶ ἔκρινον εὐλογον, πρὶν περσοβληθῶσιν ὑπ' αὐτῆς, νὰ ἀπολαύσωσιν ὀλίγην τινὰ ἡδονὴν βίου.

54. Οἱ Ἀθηναῖοι περιπεσόντες εἰς τοιοῦτο πάθος ἐπιέζοντο, ἐν-
τός μὲν ἕνεκα τῶν θνητῶν ἀνθρώπων, ἐκτός δὲ ἕνεκα τῆς δηώ-
σεως τῶν ἀγρῶν τῶν. Ἐν τῇ δυστυχίᾳ δὲ ταύτῃ ἐνθυμήθησαν φροσι-
κῶς τὸν ἀκόλουθον στίχον, τὸν ὁποῖον οἱ πρεσβύτεροι ἔλεγον ὅτι εἶχον
ἀκοίσει ἄλλοτε παλλόμενον, «Θέλει ἔλθει δωρικός πόλεμος καὶ λοι-
μὸς μετ' αὐτοῦ». Ἐρῖς λοιπὸν ἠγέρθη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, λεγόν-
των τινῶν ὅτι ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἔλεγον λοιμὸν ἀλλὰ
λοιμὸν ὑπερίσχουεν ὅμως ἐπὶ τοῦ παρόντος ἢ γνώμη τῶν λεγόντων
λοιμὸν, διότι οἱ ἄνθρωποι συνταυτίζουσι τὰς ἀγαπήσεις τῶν μὲ τὰ
δυνατὰ τὰ ὁποῖα πάσχουσι. Ἐὰν ὅμως ἐγερθῇ ποτε ἄλλος δωρικός πό-
λεμος μετὰ τὸν παρόντα καὶ συμπέσῃ τὰ συμβῆ ἡμιμὸς, νομίζω ὅτι θὰ
ὑπερίσχου ἢ ἀντίθετος γνώμη. Ἐνθυμοῦντο δὲ καὶ τὸν πρὸς τοὺς
Λακεδαιμονίους χρησμὸν ὅσοι ἔλαβον γνώσιν αὐτοῦ, ὅτιαν ἐρωτηθεῖς
ὁ θεὸς παρ' αὐτῶν ἐὰν ἔπρεπε τὰ πολεμήσωσιν, ἀπεκρίθη ὅτι θὰ ἐνί-
κων ἐὰν ἐπολέμων κατὰ κράτος, προσθεῖς ὅτι καὶ αὐτὸς θέλει ἔλθει
εἰς ἀντίληψιν. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐζήτουν τὰ συνδυάσωσι τὸν χρη-
σμὸν μὲ τὰ γινόμενα, καθότι ἡ νόσος ἤρξαιτο ἀμέσως μετὰ τὴν εἰσοβ-
λὴν τῶν Πελοποννησίων. Καὶ εἰς μὲν τὴν Πελοπόννησον δὲν εἰσῆλθεν
αὕτη: ὑπερ' ἄξιον πρόσοχης, ἐδεκάτισεν ὅμως πρὸ πάντων τὰς Ἀθή-
νας, ἔπειτα δὲ τὰ πολυανθρωπώτατα ἐκ τῶν ἄλλων χωρίων. Καὶ ταῦ-
τα μὲν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιουμβᾶσαν νόσον.

55. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἀφοῦ ἐδήλωσαν τὴν πεδιάδα, ἐπροχώρη-
σαν πρὸς τὴν χώραν τὴν καλουμένην Πάραλον μέχρι τοῦ Λαυρίου ὅ-
που ὑπάρχουσι τὰ τῶν Ἀθηναίων μεταλλεῖα τοῦ ἀργύρου. Καὶ πρῶ-
τον μὲν ἐδήλωσαν τὸ μέρος τὸ ὁποῖον βλέπει πρὸς τὴν Πελοπόννησον,
ἔπειτα δὲ τὸ πρὸς τὴν Εὐβοίαν καὶ τὴν Ἄνδρον ἐστραμμένον. Ὁ δὲ
Περικλῆς, στρατηγὸς ὢν καὶ τότε, περὶ μὲν τοῦ ὅτι δὲν ἔπρεπε τὰ ἐ-
πεξέλθωσιν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχεν ὡς κατὰ τὴν προ-
τέραν εἰσοβολήν.

56. Ἐνόσῳ δὲ οἱ Πελοποννήσιοι ἦσαν ἀκόμη εἰς τὴν πεδιάδα καὶ
δὲν εἶχον φθάσει εἰς τὴν παραλίαν, ὁ Περικλῆς παρεσκεύασεν ἑκατὸν
πλοῖα διὰ τὰ πλεύσῃ κατὰ τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἅμα ἠγομάσθησαν
ἀνοίγῃ εἰς τὸ πέλαγος. Εἰσεβίβασε δὲ εἰς αὐτὰ τετρακοσίους ὀ-
πλίτας Ἀθηναίους καὶ τριακοσίους ἱππεῖς ἐπὶ πλοίων ἑπιπαγωγῶν
τότε κατὰ πρῶτον κατασκευασθέντων ἐκ τῶν παλαιῶν πλοίων. Ὅτε
δὲ ἀνοίγῃ ὁ σιόλος οὗτος τῶν Ἀθηναίων, κατέλιπε τοὺς Πελοπον-
νησίους ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Ἀττικῆς. Ἐλθόντες οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὴν
Ἐπίδαυρον τῆς Πελοποννήσου ἐδήλωσαν τὰ πλεῖστα μέρη τῆς χώρας
καὶ προσβαλόντες τὴν πόλιν ἤλπισαν ὅτι ἤθελον τὴν κυριεύσει, ἀλλ' ἀ-
πέτυχον. Ἀφήσαντες λοιπὸν τὴν Ἐπίδαυρον ἐδήλωσαν τὴν Τροισιγήν-

δα γῆν καὶ τὴν Ἀλιάδα καὶ τὴν Ἐομοιίδα βλάμ δὲ ταῦτα εἶναι ἐπι-
 θολόσια μέρη τῆς Πελοποννήσου. Ἀποπλεύσαντες δὲ καὶ ἐκεῖθεν ἔ-
 φθασαν εἰς Πρασιάς, παράλιον πόλιν τῆς Λακωνικῆς, καὶ οὐ μόνον
 τὴν χώραν ἐδήλωσαν ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν ἐκυρίευσαν καὶ διήρπασαν.
 Ταῦτα ποιήσαντες ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια. Τοὺς Πελοποννησίους ὁ-
 μως δὲν τοὺς εὖρον πλέον εἰς τὴν Ἀιτικὴν διότι εἶχον ἀναχωρήσει.

57. Ἐφ' ὅσον δὲ χρόνον οἱ Πελοποννήσιοι ἦσαν εἰς τὴν Ἀιτικὴν
 καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐξεστράτευσον διὰ τῶν πλοίων, ἡ νόσος κατέστρεφε
 τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐν τῷ στρατῷ καὶ ἐν τῇ πόλει, οὕτως ὥστε ἐλέ-
 χθη ζυ οἱ Πελοποννήσιοι φοβηθέντες τὸ νόσημα, ἅμα ἔμαθον παρὰ
 τῶν αὐτομόλων ὅτι ὑπῆρχεν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἶδον ἰδίους ὄμμασι
 τοὺς θνήσκοντας, ἔσπευσαν γὰρ ἐξέλθωσι τῆς χώρας. Κατὰ τὴν δευτέ-
 ραν δὲ ταύτην εἰσοδὴν παρέμειναν πλειότερον χρόνον καὶ ἐδήλωσαν
 ὄλους τοὺς ἀγροὺς, διότι ἔμειναν τεσσαράκοντα ὀλοκλήρους ἡμέρας
 εἰς Ἀιτικὴν.

58. Κατὰ τὸ αὐτὸ θῆρος Ἄγρων ὁ Νικίου καὶ Κλεόπομπτος ὁ Κλει-
 νίου, οὐστράτηγοι ὄντες τοῦ Περικλέους, λαβόντες τὸν στρατὸν τὸν ὀ-
 ποῖον μετεχειρίσθη ἐκεῖνος ἐστράτευσαν ἀμέσως κατὰ τῶν Χαλκιδέ-
 ων τῆς Θράκης καὶ κατὰ τῆς Ποιδαίας, πολιορκουμένης εἰσέτι. Φθά-
 σαντες δέ, καὶ μηχανὰς ἔστησαν κατὰ τῆς Ποιδαίας καὶ προσεπάθον
 παντοιοτρόπως γὰρ τὴν κυριεύσωσιν. Ἀλλὰ δὲν κατώρθωσαν μήτε τοῦ-
 το γὰρ πράξωσι μήτε ἄλλο τι ἄξιον τῶν δυνάμεών των διότι ἐπελθού-
 σα ἡ νόσος καὶ ἐπιαῦθα πολλὰ ἐπέσει τοὺς Ἀθηναίους, καταστρέφουσα
 τὸν στρατὸν, τοσοῦτον ὥστε καὶ οἱ πρότερον στρατιῶται οἵτινες προση-
 ῦθησαν ἀπὸ τῆς ἀσθενείας ἐμολύνθησαν ὑπὸ τῶν μετὰ τοῦ Ἄγρωνος ἐλ-
 θόντων ἐξ Ἀθηνῶν. Ὁ Φορμίων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ χίλιοι ἐξακόσιοι
 δὲν ἦσαν πλέον εἰς τοὺς Χαλκιδεῖς. Ὁ μὲν λοιπὸν Ἄγρων ἀνεχώρη-
 σε πάλιν μετὰ τῶν πλοίων εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀπολέσας ἐπὶς τεσσαρά-
 κοντα ἡμερῶν ἐκ τῆς νόσου χιλίους πενήκοντα ὀλίγιας ἐκ τῶν τετρα-
 κχιλίων οἱ δὲ προηγουμένοι στρατιῶται μείναντες εἰς τὴν χώραν
 ἐπλιόρον τὴν Ποιδαίαν.

59. Μετὰ τὴν δευτέραν εἰσοδὴν τῶν Πελοποννησίων οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, ἐπειδὴ καὶ ἡ χώρα αὐτῶν εἶχε δηωθῆ ἐκ δευτέρου, ἡ δὲ νόσος
 καὶ ὁ πόλεμος ἐπέβη αὐτοὺς συγχρόνως, μετέβαλον φρονήματα, καὶ
 τὸν μὲν Περικλέα κατηγοροῦν ὡς πείσαντα αὐτοὺς γὰρ πολεμήσωσι,
 πρὸς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐφαίνοντο διατεθειμένοι γὰρ ἐνδῶσσωσι.
 Καὶ τῷ οὖν ἐπεμψαν πρὸς αὐτοὺς πρέσβεις τινάς, ἀλλ' οἱ πρέσβεις ἐ-
 πέστρεψαν ἄπρακτοι. Περιελθόντες εἰς ἄκραν ἀμηχανίαν ἐπετίθειτο
 κατὰ τοῦ Περικλέους. Οὗτος δὲ βλέπων αὐτοὺς δυσφοροῦντας πρὸς
 τὰ παρόντα δεινὰ, καὶ πρᾶντος ὄλα ὅσα προεῖδε, συνεκάλεσεν ἐκ-

κλησίαν (διότι ἦτο ἀκόμη στρατηγός) θέλων νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ καὶ νὰ μετατρέψῃ τὴν ὀργὴν τῶν ἐπὶ τὸ ἠπιώτερον καὶ μᾶλλον εὐελπί. Ἀναβάς δὲ εἰς τὸ βῆμα εἶπε ταῦτα·

60. «Οὐδὲν μὲ ἐκπλήττουσι τὰ κατ' ἐμοῦ σημεῖα τῆς ὀργῆς ὑμῶν (διότι καλῶς γινώσκω τὰς αἰτίας) διὰ τοῦτο συνεκάλεσα ἐκκλησίαν ἵνα σᾶς μεμφθῶ καὶ σᾶς ὑπομνήσκω δι' ἀδίκως καταφέρεσθε κατ' ἐμοῦ καὶ ἐνδίδετε εἰς τὰς δυστυχίας. Ἐγὼ νομίζω, διὸ πλειότερον τὰ ἄτομα εἶναι εὐτυχῆ ὅταν ἡ πόλις ὅλη εὐπραγῇ παρὰ ἂν ἄτομα εὐτυχοῦσιν ἢ δὲ πόλις ἀθρόα μαραινέται. Ὁ εὐτυχῶν εἰς τὰς ἰδιωτικὰς του ὑποθέσεις συμπεριλαμβάνεται εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδος ὅπως καὶ ὁ ἀποιγγάνων ἐν ᾧ ὁ ἀποιγγάνων πλειότερας ἐλπίδας νὰ σωθῇ ἔχει ἐν εὐτυχούσῃ πόλει ἢ ἐν δυστυχούσῃ. Ἀφοῦ λοιπὸν ἡ μὲν πόλις δύναται νὰ ὑποστῇ τὰς μερικὰς τῶν ἀνθρώπων δυστυχίας, εἰς δὲ ἕκαστος ἀδυνατεῖ νὰ ὑφίσταται τὰς ἐκείνης πάντως πρέπει νὰ ἐναθῶμεν πρὸς ὑπεράσπισίν της καὶ οὐχὶ νὰ πράττωμεν ὅτι πράττετε σήμερον παραφερόντες διὰ τὰς οἰκιακὰς δυστυχίας ἀμελεῖτε τὴν κοινὴν σωτηρίαν καὶ συναπεφασίσατε σὺ μόνον ἐμὲ νὰ κατηγορῆτε διότι σᾶς συνεβούλευσα νὰ πολεμῆτε, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς διότι συνεμερίσθητε τὴν γνώμην μου. Καὶ ὅμως ὀργίζεσθε ἐναντίον πολίτου ὡς ἐγὼ, πολίτου ὅστις ὡς νομίζω οὐδενὸς εἶναι κατώτερος εἰς τὰ ἐργοῦν τὰ συμφέροντα καὶ νὰ παριστᾷ ταῦτα σαφῶς διὰ τοῦ λόγον, ὅστις ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα καὶ εἶναι ἀφιλοκερδής. Ὁ γινώσκων τὰ ὠφέλιμα καὶ μὴ διδάσκων αὐτὰ σαφῶς, οὐδὲν διαφέρει τοῦ μὴ γινώσκοντος· ὁ δὲ ἔχων ἀμφότερα ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα, διακείμενος ὅμως δυσμενῶς πρὸς τὴν πόλιν, δὲν θὰ ἐξέθετε τὰ συμφέροντα τῇ πόλει ὡς θὰ ἐπραττεν ἂν ἦτο φιλόπολις· ὁ ἔχων τέλος καὶ τὸ προσὸν τοῦτο, νικώμενος ὅμως ὑπὸ τῶν χρημάτων, θὰ ἐπώλει ὅλα ταῦτα ἀντὶ χρημάτων. Ὡστε ἀφοῦ πιστεύσατες ὅτι εἶχα μᾶλλον παντὸς ἄλλου τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα ἔστω καὶ μειρίως, ἐπέισθητε νὰ πολεμῆσθε, παραλόγως μὲ κατηγορεῖτε σήμερον ὅτι σᾶς ἀδικῶ.

61. «Τρόνι ὅσοι ἔχουσιν ἐλευθερίαν ἐκλογῆς καὶ εἶναι εὐτυχεῖς, μεγάλως θὰ ἦσαν παράφρονες ἂν ἐξέλεγον τὸν πόλεμον· ἀλλ' ἂν ἦτο ἀνάγκη ἢ νὰ ὑποκύνωσι καὶ νὰ ὑποσιῶσιν ἀμέσως τὸν ζυγὸν ἢ νὰ κινδυνεύωσι καὶ σωθῶσι, μᾶλλον ἄξιός μορφής θὰ ἦτο ὁ φρονὸν τὸν κίνδυνον ἢ ὁ ὑποσιῶς αὐτόν. Καὶ ἐγὼ μὲν εἶμαι ὁ αὐτὸς καὶ δὲν μεταβάλλομαι· ὑμεῖς δὲ μεταβάλεσθε, ἐπειδὴ συνέβη νὰ πεισθῆτε μὲν δι' ἐμοῦ ἀδολογίαι, νὰ μεταμεληθῆτε δὲ σήμερον δι' ἐμοῦ πάσχετε. Ἐν τῇ ἀσθενείᾳ τοῦ φρονήματος ὑμῶν νομίζετε τὰς συμβουλὰς μου ὡς μὴ ὀρθὰς, διότι ἕκαστος αισθάνεται ἀμέσως τὴν ἰδίαν βλάβην, πάντες δὲ δευ καθορῶσι τὴν ἐν τῷ μέλλοντι κοινὴν ὠφέλειαν. Εἰς τοιαύτην με-

γάλην μεταβολήν ἥτις ἐπῆλθεν αἰφνιδίως, τὸ φρόνημα ὑμῶν ἔργειν πολὺ ταπεινὸν καὶ δὲν δύνασθε νὰ ἐγκαριεργήσετε εἰς τὰ ἀποφασισθέντα. Διότι καταβάλλοιτο τὸ φρόνημα τὰ αἰφνίδια καὶ ἀπροσδόκητα καὶ τὰ παρὰ πάντα ὑπολογισμὸν συμβαίνοντα τοῦτο συνέβη καὶ εἰς ὑμᾶς ἔνεκα τῆς νόσου ἣτις ἐπῆλθε πρὸς τοῖς ἄλλοις δεινοῖς. Οἰκοῦντες ὅμως πόλιν μεγάλην καὶ ἀνατεθραμμένοι μὲ ἤδη ἀνάλογα τοῦ μεγέθους αὐτῆς, πρέπει καὶ εἰς τὰς μεγίστας συμφορὰς νὰ ἀνθίστασθε καὶ τὸ ἀξίωμα αὐτῆς νὰ μὴ ἀφανίζετε (διότι οἱ ἄνθρωποι συνειθίζουσι νὰ μέμφονται ἐπίσης τὸν διὰ δειλίαν φαινόμενον κατώτερον τῆς δόξης ἢν ἔχει, καθὼς καὶ νὰ μισῶσι τὸν διὰ θρασύτητα ἐπιδιώκοντα δόξαν ἣτις δὲν τῷ ἀνήκει). Δημονησάτε λοιπὸν τὰς ἰδίας συμφορὰς καὶ ἀσχοληθῆτε περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας.

62. «Ἐάν φοβῆσθε μήπως οἱ κόποι τοῦ παρόντος πολέμου παραταῦσιν ἐπὶ πολὺ καὶ μήπως ἐπὶ τέλος δὲν ὑπερισχύσετε, ἀρκεσθῆτε εἰς ὅσα οἶσον ἤδη πολλάκις διὰ νὰ σᾶς ἀποδείξω ὅτι ὁ φόβος οὗτος εἶναι ἀβάσιμος. Θέλω προσθέσει δὲ καὶ τὸ ἐξῆς πλεονέκτημα, τὸ ὅποῖον ἀναφερόμενον εἰς τὸ μέγεθος τῆς ἡγεμονίας ἡμῶν, νομίζω ὅτι οὔτε ὑμεῖς αὐτοὶ ἐσυλλογισθητέ ποτε ὅτι ἔχετε, οὔτε ἐγὼ ἐμνημόνευσα εἰς τοὺς προγενεσιτέρους λόγους μου καὶ οὔτε σήμερον θὰ σᾶς ἀνέφερον τοῦτο ἐπειδὴ ἔχει ὄψιν κάπως ἀλαζονικῆν, ἐάν δὲν σᾶς ἔβλεπον καταπεληγμένους παραλόγως. Νομίζετε ὅτι μόνον ἐπὶ τῶν συμμέχων ἄρχετε, ἐγὼ δὲ διατείνομαι ὅτι ἐκ τῶν δύο μερῶν τὰ ὁποῖα φανερὰ εἶναι προσωρισμένα εἰς χρῆσιν τῶν ἀνθρώπων, τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, ὑμεῖς εἶσθε οἱ ἀπόλυτοι κύριοι τοῦ ἐνός οὐ μόνον καθ' ἑλὴν τὴν ἔκτασιν ἢν κατέχετε σήμερον, ἀλλὰ καὶ πλείοτερον ἀκόμη ἐάν θελήσετε· καὶ οὐδεὶς οὔτε βασιλεὺς οὔτε ἄλλος κανεὶς λαὸς ἐκ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι ἱκανὸς νὰ παρακωλύσῃ ὑμᾶς πλείοντα διὰ τοῦ ἐπάρχοντος σκόλου. Ὄποτε αὕτη ἡ δύναμις φαίνεται πολλῶ μείζον τῆς τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν ἀγρῶν, ὧν στερηθέντες νομίζετε ὅτι ἐστερήθητε μεγάλων πραγμάτων οὐδὲ εἶναι πρόπον νὰ θλίβεσθε διὰ τὴν στέρησιν πραγμάτων τὰ ὅποια παραβαλλόμενα μὲ τὴν δυνάμιν σας δὲν πρέπει νὰ ἔχωσιν ἄλλην ἀξίαν εἰμῆ κηραρίων καὶ ἐπιδειγμάτων πλοῦτου. Σκεφθῆτε ὅτι διὰ μὲν τῆς ἐλευθερίας, ἐάν διὰ τῶν ἀγῶνων μας διατηρήσωμεν αὐτήν, ἐνκόλως θέλομεν ἀνακτῆσαι ταῦτα, διὰ δὲ τῆς ὑποταγῆς μας εἰς ἄλλους καὶ τὰ προσκεκτημένα θέλουσιν ἐλατῶθῃ. Ὑπὸ τὴν διπλὴν ταύτην ἔποψιν δὲν πρέπει νὰ φανώμεν κατώτεροι τῶν πατέρων ἡμῶν οἷτινες οὐχὶ κληρονομήσαντες ἀλλὰ μετὰ κόπων κτησάμενοι καὶ προσέει διασώσαντες παρέδωσαν εἰς ἡμᾶς τὴν δυνάμιν ταύτην (εἶναι δὲ αἰσχροτέρον νὰ ἀπολέσῃ τις ὅτι ἐκέκτητο παρὰ νὰ ἀποτύχῃ ὅπως κτήσῃται αὐτό.) Βαδίσατε λοιπὸν κατὰ τῶν ἐξ-

θραύων γενναίως οὐχὶ μόνον μετὰ τυφλοῦ ἀλλὰ καὶ μετ' ἐλλόγον θάρρους. Διότι ἡ ἀμάθεια, διὰν συνοδεύεται μὲ εὐτυχίαν, δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ ὑπερηφάνειαν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν δειλόν, ἐνῶ τὸ ἔλλογον θάρρος δὲν ἀνήκει εἰμὴ εἰς ἐκεῖνον ὅστις ἐν συνειδήσει πιστεύει ὅτι εἶναι ὑπέρτερος τοῦ ἐχθροῦ. Τοῦτο δὲ τὸ αἰσθημα ὑπάρχει εἰς ἡμᾶς. Ἐν ὁμοίᾳ τύχῃ ἢ πεποίθησις τῆς ὑπεροχῆς καθιστᾷ τὴν τόλμην ἀσφαλεσιέραν, καὶ δὲν στηρίζεται τόσον εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς ὁποίας ἢ δύνάμεις φαίνεται ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ, ὅσον εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἰδίων μέσων ἢ τις καθιστᾷ τὸ μέλλον ἀσφαλεσιέρον.

63. «Τὴν τιμὴν ταύτην ἣτις προσέρχεται ὡς ἐκ τῆς δυνάμεως τῆς πύλεως ἡμῶν καὶ διὰ τὴν ὁποίαν ὅλοι ὑπερηφανεύεσθε, καθῆκον ὑμῶν εἶναι νὰ διατηρῆσθε διὰ πάσης θυσίας καὶ νὰ μὴ φύγετε τοὺς κόπους, ἐκτὸς ἐὰν παύσετε νὰ ἐπιδιώκετε τιμὰς· μὴ νομίσετε διὸ πρόκειται ἀγὼν περὶ ἐνὸς μόνου, νὰ μὴ γίνετε δοῦλοι ἀπὸ ἐλευθέρων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς στερησίσεως τῆς ἀρχῆς καὶ περὶ τοῦ κινδύνου ὅστις δύναται νὰ προκύβῃ ἐκ τοῦ μίσους τὸ ὅποιον ἐπεσύρατε διαρκούσης τῆς κυριαρχίας σας. Ταύτην νὰ καταθέσθε δὲν εἶναι πλέον δυνατόν, καὶ ἂν ἀκόμη ὑπὸ φόβου ἢ ἀδραναίσεως οἷς παρεκίνηει τις πρὸς τὴν ἠρωτικὴν ταύτην πράξιν· διότι ἐξασκεῖτε ταύτην ὡς τυραννίαν, τὴν ἔσπασίαν φαίνεται μὲν ἀδικον νὰ καταλάβῃ τις, εἶναι δὲ ἐπικίνδυνον νὰ ἀπολέσῃ. Ὅσοι ἤθελον συμβουλεύσει τοῦτο, ἐὰν ἐπειθον τοὺς ἀκούσιους, τάχιστα ἤθελον ἀφανίσει τὴν πόλιν καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ἀκόμη οἱ ἤθελον δυναθῆναι νὰ διατηρήσωσι τὴν αὐτονομίαν τῶν· διότι ἡ ἡσυχία δὲν ἐξασφαλίζεται ἐὰν δὲν συνοδεύεται ἀπὸ τὴν δραστηριότητα, αὐτὸ ἀρμόζει εἰς κυρίαρχον πόλιν, ἀλλ' εἰς ὑπόδουλον, νὰ ὑπακούῃ εἰς ἄλλην χάριν τῆς ἰδίας ἐναντιῆς ἀσφαλείας.

64. «Ὑμεῖς δὲ μὴ παρασύρεσθε ὑπὸ τοιοῦτων φίλων τῆς εἰρήνης· ἀφοῦ συνεμερίσθητε τὴν γνώμην μου νὰ πολεμήσωμεν, δὲν πρέπει νὰ ὀργίζεσθε κατ' ἐμοῦ ἐὰν οἱ ἐχθροὶ ἐπελθόντες ἔπραξαν ὅσα ἦτο ἐσπόμενον νὰ πράξωσι μετὰ τὴν ἄρρησιν σας εἰς τὸ νὰ ἐνδώσετε εἰς αὐτοὺς, καὶ ἐὰν παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἐνέσκηψεν ἡ νόσος αὕτη, πρᾶγμα ὑπερ οὐδόλως ἐπιστείομεν νὰ συμβῆ. Ἐξεύρω ὅτι ἐν μέρει ἢ νόσος αὕτη μᾶλλον ἢ ἡ δῆσις τῆς χώρας εἶναι αἰτία νὰ μισοῦμαι παρ' ὑμῶν. Τοῦτο εἶναι ἀδικον, ἐκτὸς ἐὰν, καὶ διὰν ἀπροσδοκῆτως συμβῆ εὐτυχία τις ὑμῖν, ἀποδώσετε αὐτὴν εἰς ἐμέ. Ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ὑποφῆρητε καὶ τὰ ἀπὸ τῶν θεῶν προσερχόμενα δεινὰ καὶ τὰ ἀπὸ τῶν πολεμίων. Τοιοῦτον ἄλλοτε ἦτο τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ταύτης, δὲν πρέπει δὲ νὰ παύσῃ σήμερον. Μάθετε καλῶς ὅτι μὴ ὑποκῦπτουσα εἰς τὰς συμφορὰς, ἀλλὰ θυσιαίεσσα πλεῖστα σώματα καὶ κόπους εἰς τοὺς πολέμους ἐπέτυχε μεγίστην φήμην μετὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐκτίσα-

το μέχρι τοῦδε μεγίστην δύναμιν ἤτις θὰ ἀπομείνῃ διὰ παντός εἰς τὴν μνήμην τῶν μεταγενεσιτέρων, καὶ εἴαν ποτε μειωθῶμεν κάπως σήμερον (διότι τὰ πάντα ἐν τῇ φύσει αὐξάνουσι καὶ ἐλαττοῦνται.) Μάθετε καλῶς ὅτι Ἕλληνες ὄντες ἤρξαμεν ἐπὶ πλείστον Ἑλλήνων καὶ ἐν τοῖς μεγίστοις πολέμοις ἀπέσοχομεν καὶ ἐναντίον ὅλων καὶ ἐναντίον μεμονωμένων· τέλος ὅτι ὠκῆσαμεν πόλιν πολυανθρωποτάτην καὶ εὐπωρωτάτην κατὰ πάντα. Καὶ ὅμως ὁ μὲν φίλος τῆς εἰρήνης θέλει μετῴσῃ πάντα ταῦτα, ὁ δὲ δραστήριος θέλει ζηλοτυπήσει, ὁ δὲ μηδὲν κεκτημένος θέλει φθορήσει· ὡς γνωστὸν τὸ γὰρ μισοῦται τις καὶ γὰρ ἔχει δυσάρεστος ὑπῆρξεν ὁ κληρὸς ἐκείνων οἵτινες ἤξιωσαν γὰρ ἄρξασιν ἐπὶ τῶν ἄλλων· ὁ ἕνεκα μεγίστων κερδῶν φθονοῦμενος σκέπεται ὀρθῶς. Διότι τὸ μῖσος δὲν διαρκεῖ ἐπὶ πολὺ, ἡ δὲ παρούσα λαμπρότης καὶ ἡ μετέπειτα δόξα καταλείπεται ἀείμνητος. Ὑμεῖς δὲ προβλέποντες ἐν μὲν τῷ μέλλοντι δόξαν, ἐν δὲ τῷ παρόντι ὄχι αἰσχύνην ἐξασφαλίσαι ταῦτα διὰ τῆς σημερινῆς προθυμίας, μήτε κήρυκας πέμποντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μήτε διὰ σαφῶν σημείων δεικνύοντες ὅτι κατεπονήθητε ὑπὸ τῶν παρόντων δεινῶν. Ἐν ταῖς συμφοραῖς, οἱ ὀλιγώτερον λυποῦμενοι καὶ ἐνεργητικώτερον ἀντιστάμενοι, λαοὶ ἢ ἰδιῶται, οὗτοι εἰσὶ κράτιστοι μεταξὺ πάντων».

65. Τοιαῦτα λέγων ὁ Περικλῆς προσεπάθει καὶ τὴν καὶ αὐτοῦ ὄργην γὰρ παραλύσῃ καὶ γὰρ στρέψῃ τὴν σκέψιν τῶν ἀπὸ τῶν παρόντων φθειῶν. Οἱ δὲ δημοσίως μὲν ἐπεῖσθησαν εἰς τοὺς λόγους του καὶ δὲν ἐπεμψαν πλέον πρόσοβεις εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἀλλ' ἔκλινον μᾶλλον πρὸς τὸν πόλεμον, ἰδιαίτερος ὅμως ἐλυποῦντο ἐπὶ τοῖς παθήμασιν· ὁ μὲν δῆμος διότι ἀπώλεσε καὶ αὐτὰ τὰ ὀλίγα τὰ ὅποια εἶχεν, οἱ δὲ πλούσιοι διότι ἀπώλεσαν τοὺς ὠραίους ἀγρούς των, τὰς καλὰς οἰκοδομὰς των καὶ τὰ πολυτελῆ ἐπιπλά των, ὅλοι δὲ διότι εἶχον πόλεμον ἀπὸ εἰρήνης. Δὲν ἔπαυσε δὲ ἡ ὄργη των εἰμὴ ἀφοῦ τὸν κατεδίκασαν εἰς χρηματικὴν ἀποζημίωσιν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ὕστερον, ὅπερ σύνθηδες εἰς πέν λαόν, ἐξέλεξαν πάλιν αὐτὸν στρατηγὸν καὶ τῷ ἀνέθεσαν τὴν ἀνωτάτην διεύθυνσιν τῶν πραγμάτων. Τοῦτο δὲ διότι αἱ ἀτομικαὶ συμφοραὶ ἤρχισαν ἤδη γὰρ ἀμβλύνονται, καὶ διότι ὁ Περικλῆς τοῖς ἐφαίνετο ὅτι ἦτο ὁ μόνος ἄνθρωπος τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀνάγκην ἢ πόλις. Διότι ἐφ' ὅσον χρόνον πρόεστη τῆς πόλεως ἐν καιρῷ εἰρήνης, ἐκυβέρνησε μετριοπαθῶς καὶ ἀσφαλῆ διεφύλαξεν αὐτὴν καὶ εἰς μέγιστον βαθμὸν δυνάμεως προήγαγεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, καὶ ὅταν ὁ πόλεμος ἐξεργάγῃ, αὐτὸς πάλιν εἶχε προῖδει τὴν σπουδαιότητά του. Ἐπέζησε δὲ δύο ἔτη καὶ μῆνας ἕξ, καὶ ἀφοῦ ἀπέθανεν ἐγγώρισαν σαφέστερον τὴν ἀκριβείαν τῶν ὑπολογισμῶν του. Διότι ὁ μὲν Περικλῆς εἶπεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι ἤθελον ὑπεριεργῆσει εἴαν ἔμενον ἡσυχάζοντες, ἀρ-

κούμενοι εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ναυτικοῦ, μὴ ἐπεκτείνοντες τὴν ἀρχὴν των καὶ μὴ διακινδυνεύοντες τὴν πόλιν των· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι οὐ μόνον ἐπραξαν τὰ ἐναντία ὄλων τούτων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἰκανοποιήσασαι τὰς ἰδιαιτέρας των φιλοτιμίας καὶ τὰ ἀτομικά των συμφέροντα ἐπεχείρησαν πράγματα ξένα πρὸς τὸν πόλεμον καὶ ἀποδάντια ὀλεθρία καὶ εἰς ἐαυτοὺς καὶ εἰς τοὺς συμμάχους των· διότι ἐὰν μὲν ἐπετύγχανον, ἡ τιμὴ καὶ ἡ ὠφέλεια ἦσαν μᾶλλον ἰδιωτικάι, ἐὰν δὲ ἀπειτύγχανον, ἐβλάπιον τὴν πόλιν καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν πόλεμον. Αἰτία δὲ τοῦτο ἦτο ὅτι ὁ Περικλῆς ἰσχυρὸς ὢν ἕνεκα τοῦ ἀξιώματός του καὶ τῆς συνέσεώς του καὶ τοῦ ἀδωροδοκίτου χαρακτῆρός του, ἐξήσκει ἐπὶ τοῦ πλήθους ἀδιαμφισβήτητον ἐπιρροὴν καὶ αὐτὸς ἤγεν αὐτὸ ἢ ἤγειο ἐπ' αὐτοῦ, καθότι ἐκτίησας τὴν ἐπιρροὴν ἐκείνην οὐχὶ διὰ μέσων ἀδελφῶν, καὶ μήτε ἐκολάκευεν αὐτὸ διὰ τῶν λόγων του, ἀλλ' ἀπέλεγε μάλιστα ἐνίοτε μὲ ἦθος κυριαρχικὸν καὶ δογίλον. "Οἷαν ἐβλεπεν αὐτοὺς παραφερομένους ἀκαίρως εἰς ὕβρεις, τοὺς κατέπλητε καὶ τοὺς ἐφύθειρε διὰ τῶν λόγων του, φοβουμένους δὲ πάλιν ἄνευ λόγου, διήγειρεν ἐπιτόμως τὸ θάρρος των. Καὶ λόγῳ μὲν ἡ τοιαύτη διοίκησις ἐκαλεῖται δημοκρατία, ἔργῳ δὲ ἦτο ἀρχὴ ἐνεργουμένη ἐπὶ τοῦ πρώτου ἀνδρός. Οἱ δὲ διάδοχοι αὐτοῦ, ἴσοι μᾶλλον ὄντες πρὸς ἀλλήλους καὶ ποδοῦντες ἕκαστος τὰ λάβῃ τὸν πρῶτον βαθμὸν, ἤρχισαν τὰ κολακεύουσι τὸν δῆμον καὶ τὰ χαλαροῦσι τὴν διοίκησιν τῶν δημοσίων πραγμάτων. Ἐκ τούτου προέκυψαν, ὡς συμβαίνει εἰς μεγάλην πόλιν καὶ κυρίαρχον, πολλὰ ἄλλα σφάλματα, ἰδίως δὲ ὁ εἰς τὴν Σικελίαν πλοῦς, ὅστις ἀπέτυχεν ὄχι τόσον διότι δὲν ἐξετίμησαν δεόντως τὰς ἐχθρῆκας δυνάμεις, ὅσον διότι οἱ ψηφίσαντες αὐτὸν δὲν παρέσχον εἰς τοὺς ἀναχωρήσαντες τὰ μέσα ὢν εἰχον ἀνάγκην, ἀλλὰ καταγινόμενοι εἰς τὰς ἰδιαιτέρας των ἐριδας ὅπως καταλάβουσι τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν, καὶ ἐνεργεῖαν ὀλιγοπέραν κατέβαλλον περὶ τὴν κατάρτισιν τοῦ στρατοῦ ἐκείνου καὶ ἐν Ἀθήναις διήγειρον διχονοίας ἀγνώστους μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Καὶ τοι δὲ κατεστράφησαν ἐν Σικελίᾳ καὶ ἀπωλέσθη τὸ μείζον μέρος τοῦ στόλου, οἱ Ἀθηναῖοι, μὲ ὄλην τὴν μεταξὺ των διάστασιν, ὅμως τρία ἔτη ἀνέστησαν ἐναντίον τῶν πρότερον ὑπαρχόντων πολεμίων καὶ τῶν μετ' αὐτῶν ἐνωθέντων Σικελιωτῶν καὶ τῶν πλείστων ἀποστατησάντων συμμάχων των τέλος δὲ καὶ κατὰ τοῦ Κύρου τοῦ νιόυ τοῦ βασιλέως, ὅστις ἠνώθη μετ' αὐτῶν καὶ παρεῖχε χρήματα εἰς τοὺς Πελοποννησίους διὰ τὸ ναυτικόν· καὶ δὲν ἐνέδοσαν εἰμὴ ἀφοῦ πρῶτον ἐξηνιλήθησαν ὑπὸ τῶν ἐμφυλίων ἐριδῶν εἰς ἃς εἶχον περιπέσει. Τοσοῦτον ὁ Περικλῆς εἶχε προσέδει διὰ τίνων μέσων ἐν τῷ παρόντι πολέμῳ οἱ Ἀθηναῖοι εὐκόλως ἤθελον οὔσει τὴν πόλιν ἀπὸ τοὺς Πελοποννησίους.

66. Κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐστρά-

τεισαν μετὰ πλοίων ἑκατὸν κατὰ τῆς νήσου Ζακύνθου ἥτις κείται ἀνωτέρω τῆς Ἡλίδος· ἦσαν δὲ οἱ Ζακύνθιοι ἄποικοι τῶν τῆς Πελοποννήσου Ἀχαιῶν καὶ σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων. Ὑπῆρχον δὲ ἐπὶ τῶν πλοίων χίλιοι ὀπλίται Λακεδαιμόνιοι καὶ ναύαρχος ἦτο ὁ Σπαρτιάτης Κνήμος. Καὶ ἀποβάντες εἰς τὴν ξηρὰν ἐδήωσαν τὰ πλείωτερα μέρος τῆς νήσου, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὴν ὑποιάξωσιν, ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

67. Περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ θέρους ὁ Κορίνθιος Ἀριστεὺς καὶ οἱ πρόσθεις τῶν Λακεδαιμονίων Ἀνήροιστος, Νικόλαος, Στρατόδαμος, ὁ Τεγεάτης Τιμαγόρας καὶ ὁ Ἀργεῖος Πόλλις ἀτόκλητος, μεταβαίνοντες εἰς τὴν Ἀσίαν παρὰ τῷ βασιλεῖ ὅπως πείσωσιν αὐτὸν νὰ παρέξῃ χρήματα καὶ συμπολεμήσῃ, ἀφικνοῦνται πρῶτον εἰς Θράκην πρὸς τὸν Σιτάλκην τὸν Τήρον θέλοντες νὰ πείσωσιν αὐτὸν, ἐὰν ἠδύνατο, νὰ διολύσῃ τὴν μετὰ τῶν Ἀθηναίων συμμαχίαν καὶ νὰ βοηθήσῃ τὴν Ποιδιαίαν πολιτορχουμένην ὑπ' αὐτῶν καὶ ζητοῦντες τὴν συνδρομὴν τοῦ νὰ διαπεράσωσιν τὸν Ἑλλησποντιον καὶ νὰ φθάσωσι παρὰ τῷ Φαρνάκῃ τῷ Φαρναβάζου, ὅστις ἐμελλε νὰ τοὺς πέμψῃ πρὸς τὸν βασιλέα. Εὐγενεῖς δὲ κατὰ τύχην παρὰ τῷ Σιτάλκῃ οἱ πρόσθεις τῶν Ἀθηναίων Δεάρχος ὁ Καλλιμάχου καὶ Ἀμεινιάδης ὁ Φιλήμονος, πείθονται τὸν Σάδοκον τὸν πολιτογραφηθέντα Ἀθηναῖον, τὸν υἱὸν τοῦ Σιτάλκου, νὰ τοὺς παραδώσῃ τοὺς πρόσθεις ἐκεῖνους, ἵνα μὴ διαβάτες πρὸς τὸν βασιλέα βλάβωσι τὸ κατ' ἑαυτοὺς τὴν θετὴν αὐτοῦ πατρίδα. Ὁ δὲ πεισθεὶς, ἐνῶ ἐπορευότο διὰ τῆς Θράκης πρὸς τὸ πλοῖον διὰ τοῦ ὁποίου ἐμελλον νὰ διαπεράσωσι τὸν Ἑλλησποντιον, οὐλαμβάνει αὐτοὺς ἄρῃν ἐπιβιβάσασθαι, συμπέμψας καὶ ἄλλους ἄνδρας μετὰ τοῦ Δεάρχου καὶ τοῦ Ἀμεινιάδου καὶ διατάξας νὰ τοὺς παραδώσωσιν εἰς ἐκεῖνους· οἱ δὲ λαβόντες ἐκόμισαν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀφικνομένων δὲ αὐτῶν, οἱ Ἀθηναῖοι φοβηθέντες μήπως ὁ Ἀριστεὺς διαφρυγὼν ἤθελε βλάβει περισσότερο ἢ πρότερον, καθύσων εἰς αὐτὸν ἀπέδιδον ὄλα τὰ ἐν τῇ Ποιδιαίᾳ καὶ τῇ Θράκῃ οὐμβαίνοντα, χωρὶς νὰ τοὺς δικάσωσι καὶ νὰ τοὺς ἀφήσωσι νὰ εἴπωσιν ὀλίγα τινα, ἀπέκτειναν πάντας αὐθημερὸν καὶ ἔρριψαν εἰς φάραγγας, δικαιολογούμενοι ὅτι ἀπέδιδον τὰ ἴσα εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους οἵτινες οὐλλαβόντες τοὺς Ἀθηναίους ἐμπόρους περὶ τὴν Πελοπόννησον πλείοντας ἐπὶ ὀλκάδων, ἀπέκτειναν αὐτοὺς καὶ εἰς φάραγγας ἔρριψαν. Διότι οἱ Λακεδαιμόνιοι πάντας ὄσους συνελάμβανον ἐν θαλάσῃ ὡς πολεμίους ἐθανάτωνον, καὶ τοὺς μετὰ τῶν Ἀθηναίων συμπολεμοῦντας καὶ τοὺς οὐδετέρους.

68. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, τοῦ θέρους τελευτῶντος, οἱ Ἀμφικτιῶται μετὰ πολλῶν βαρβάρων τοὺς ὁποίους εἶχον διεγείρει, ἐκστράτευσαν κατὰ τοῦ Ἀμφιλοχικοῦ Ἄργους καὶ τῆς ἄλλης Ἀμφιλοχίας.

Ἴδου δὲ ἡ ἀρχὴ τῆς ἔχθρας τῶν Ἀμπρακιωτῶν κατὰ τῶν Ἀργείων. Μετὰ τὸν τραϊκὸν πόλεμον, Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιαράου ἐπιστρέψας εἰς τὰ ἴδια καὶ μὴ ἀρεσκόμενος εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ Ἄργου ἀνεχώρησε καὶ ἔκτισε τὸ Ἀμφιλοχικὸν Ἄργος καὶ τὴν ἄλλην Ἀμφιλοχίαν ἐν τῷ ἀμπρακικῷ κόλπῳ, ὀνομάσας αὐτὸ Ἄργος ἀπὸ τῆς ἐαυτοῦ πατρίδος. Ἐγένετο δὲ ἡ πόλις αὕτη ἡ μεγίστη τῆς Ἀμφιλοχίας καὶ εἶχεν οἰκίτορας πλουσιωπάτους. Ἀλλὰ μετὰ πολλὰς γενεὰς οἱ Ἀργεῖοι πιεζόμενοι ὑπὸ πολλῶν συμφορῶν προσεκάλεσαν συνοίκους τοὺς Ἀμπρακιώτας τοὺς ὁμόρους τῇ Ἀμφιλοχικῇ, καὶ τότε πρῶτον ἔμαθον οὗτοι τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἣν μεταχειρίζονται μέχρι σήμερον οἱ δὲ ἄλλοι Ἀμφίλοχοι εἰσὶ βάρβαροι. Τοῦ χρόνου προϊόντος οἱ Ἀμπρακιῶται ἐκβάλλουσι τοὺς Ἀργεῖους καὶ καταλαμβάνουσι αὐτοὶ τὴν πόλιν. Τοῦτου δὲ γενομένου οἱ Ἀμφίλοχοι παραδίδουσι ἑαυτοὺς εἰς τοὺς Ἀκαρῶνας, καὶ ἐπεκατέστησαν ἀμφότεροι τὴν συνδρομὴν τῶν Ἀθηναίων οἵτινες ἐπεμφαν πρὸς αὐτοὺς τὸν στρατηγὸν Φορμίωνα μετὰ τριάκοντα πλοίων. Ἀφικόμενον δὲ τοῦ Φορμίωνος κυριεύουσι διὰ τῆς βίας τὸ Ἄργος, ἐξανδραποδίζουσι τοὺς Ἀμπρακιώτας καὶ οἰκοῦσιν αὐτὸ ἀπὸ κοινοῦ Ἀμφίλοχοι καὶ Ἀκαρῶνες. Συνεπεῖα τοῦτου λοιπὸν οἱ Ἀκαρῶνες εἰσηλθόντες εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ οἱ Ἀμπρακιῶται συνέλαβον μῖσος ἀδιάλλακτον κατὰ τῶν Ἀργείων ἔνεκα τοῦ ἀνδραποδισμοῦ εἰς ὃν εἶχε ὑποβληθῆ. Ὑστερον δὲ διαρκούντος τοῦ παρόντος πολέμου οἱ Ἀμπρακιῶται, ἐνωθέντες μετὰ τῶν Χαθῶν καὶ ἄλλων βαρβάρων ἐκ τῶν πλησιοχώρων ἐπεχείρησαν τὴν ἐκστρατείαν τὴν ὅποιαν ἀνεφέραμεν καὶ ἐλθόντες πλησίον τοῦ Ἄργου τῆς μὲν χώρας ἐγένοντο κύριοι, τὴν δὲ πόλιν προσβαλόντες καὶ μὴ δυνηθέντες νὰ κυριεύσωσιν, ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια καὶ διελύθησαν κατὰ ἔθνη. Τοιαῦτα ὑπῆρξαν τὰ γεγονότα τοῦ θέρους τοῦτου.

69. Κατὰ τὸν ἐπόμενον δὲ χειμῶνα οἱ Ἀθηναῖοι εἵκοσι μὲν πλοῖα ἔστειλαν περὶ τὴν Πελοπόννησον ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Φορμίωνα, ὅστις σταθεύσας εἰς Ναύπακτον προσεῖχε μῆτε νὰ ἐκπλήη τις ἐκ τῆς Κορίνθου καὶ τοῦ Κρισαίου κόλπου μῆτε νὰ εἰσπλήη, ἕτερα δὲ ἕξ κατὰ τῆς Καρίας καὶ Λυκίας ἐπὶ τὸν στρατηγὸν Μελῆσανδρον, ὅπως ταῦτα ἀγγυρολογῶσι καὶ μὴ ἀφίνωσι τοὺς Πελοποννησίους πειραιὰς νὰ ὁρμῶνται ἐκεῖθεν καὶ βλάβωσι τὸν πλοῦν τῶν ἀπὸ Φασήλιδος καὶ Φοινίκης καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἡπειροῦ ὀλλάδων. Προχωρήσας ὁ Μελῆσανδρος πρὸς τὴν Λυκίαν μετὰ σώματος ἐκ συμμαχῶν καὶ Ἀθηναίων τοῖς ὁποίοις ἔλαβεν ἀπὸ τὰ πλοῖα, ἀπονήσκει νικηθεὶς καὶ καταστρέφεται μέρος τι τοῦ στρατοῦ του.

70. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χειμῶνα οἱ Πουιδαιῖται ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ ἀνθέξωσι πολιορκούμενοι, καθότι καὶ αἱ εἰς τὴν Ἀτ-

αὐτὴν εἰσβολαὶ τῶν Πελοποννησίων δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀναγκάσωσι τοὺς Ἀθηναίους νὰ λύσωσι τὴν πολιορκίαν τῆς πόλεως τῶν, καὶ ὁ οὕτως τοσοῦτον ἔλειπεν ὥστε κατήτησαν οἱ ἄνθρωποι νὰ τρώγονται μεταξὺ τῶν, προέτεινον λόγους περὶ συμβάσεως πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων, Ξενοφῶντα τὸν Εὐρυπίδου καὶ Ἐστιάδωρον τὸν Ἀριστοκλείδου καὶ Φαρόμαχον τὸν Καλλιμάχου, τοὺς τειραγμένους ἐπὶ κερφαῆς τοῦ πολιορκουμένου στρατοῦ. Οὗτοι δὲ ἐδέχθησαν τὰς προτάσεις, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι ἔβλεπον τὴν ταλαιπωρίαν τοῦ στρατοῦ ἐν χώρᾳ ὅπου τὸ ψῆχος ἦτο δριμύ, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι αἱ Ἀθηναίαι ἐδαπάνησαν ἤδη εἰς τὴν πολιορκίαν ἐκείνην δισχίλια τάλαντα. Οἱ ὅροι τῆς συμβάσεως ἐκείνης ἦσαν νὰ ἐξέλθωσιν οἱ πολιορκούμενοι σὺν γυναίξει καὶ τέκνοις καὶ τοῖς ἐπικούροις στρατιώταις, οἱ μὲν ἄνδρες μεθ' ἑνὸς ἡμετέρου, αἱ δὲ γυναῖκες μετὰ δύο, καὶ ἐφωδιασμένοι μεθ' ὠρισμένης χρηματικῆς ποσότητος. Καὶ οἱ μὲν, δυνάμει τῆς συμβάσεως ταύτης, ἐξῆλθον ἐπὶ τὴν Χαλκιδικὴν καὶ κατέφυγον ὅπου ἠδυνήθη ἕκαστος· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἐμέμφθησαν ὅτι εὐνοηκολόγησαν ἄνευ τῆς συγκαταθέσεώς τῶν (διότι ἐνόμιζον ὅτι ἡ Ποτίδαια ἦεν ἐλε παραδοθῆ ἄνευ ὅρων) καὶ ὕστερον ἐπεμφαν εἰς τὴν Ποτίδαιαν ἀποικίαν ἐκ τῶν ἰδίων συμπολιτῶν οἵτινες ἀποκατεστάθησαν εἰς αὐτήν. Ταῦτα ἦσαν τὰ γεγονότα τοῦ χειμῶνος τούτου μετὰ τοῦ ὁποίου τελευτᾷ τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ πολέμου τούτου ὃν συνέγραψεν ὁ Θουκυδίδης.

¶ 1. Τὸ ἀκόλουθον δὲ θέρος οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ σύμμαχοί τῶν εἰς μὲν τὴν Ἀπικὴν δὲν εἰσέβαλον, εἰσράτευσαν δὲ ἐπὶ τὴν Πλαταιάν· ἠγεῖτο δὲ αὐτῶν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἀρχίδαμος ὁ Ξεξιδάμου καὶ σήσας τὸ στρατόπεδόν του ἐμελλε νὰ δηώσῃ τὴν χώραν· οἱ δὲ Πλαταιεῖς εὐθύς πέμψαντες πρὸς αὐτὸν πρεσβεις ἔλεγον ταῦτα· «Ἀρχίδαμε καὶ Λακεδαιμόνιοι, δὲν πρᾶττετε δίκαια καὶ ἄσια ὑμῶν καὶ τῶν πατέρων ὑμῶν ἐκστρατεύοντες κατὰ τῆς γῆς τῶν Πλαταιῶν. Διότι ὁ Λακεδαιμόνιος Πανσανίας ὁ Κλεομβρότου, ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς Μήδους μετὰ τῶν Ἑλλήνων οἵτινες ἠθέλησαν νὰ συμμερισθῶσι τοὺς κινδύνους τῆς μάχης ἥτις ἐγένετο ἐπὶ τὰ τείχη ἡμῶν, προσέφερε θυσίας εἰς τὸν ἐλευθερίου Δία ἐν τῇ ἐγγυρᾷ τῶν Πλαταιῶν καὶ συγκαλέσας πάντας τοὺς συμμάχους ἀπέδωκεν εἰς τοὺς Πλαταιεῖς τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἵνα ζῶσιν ἐν αὐτῇ αὐτόνομοι καὶ οὐδεὶς οὐδέποτε νὰ ἐκστρατεύῃ κατ' αὐτῶν ἀδίκως διὰ νὰ τοὺς ὑποδουλώσῃ ἄλλως, οἱ παρόντες σύμμαχοι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ τοὺς βοηθήσωσιν, ἕκαστος κατὰ δύναμιν. Καὶ ταῦτα μὲν μᾶς παρεχώρησαν οἱ πατέρες σας πρὸς ἀμοιβὴν τοῦ θάνατος καὶ τοῦ ζήλου τὸν ὁποῖον ἐδείξαμεν κατ' ἐκείνους τοὺς κινδύνους, ὑμεῖς

δὲ πράττειτε ὅλως τὰ ἐναντία· διότι ἤλθετε ἐνταῦθα μετὰ τῶν Θηβαίων τῶν ἐχθίστων εἰς ἡμᾶς ἵνα μᾶς ὑποδουλώσῃτε. Ἐπικαλούμενοι δὲ μάρτυρας τοὺς ὄρκιους θεοὺς καὶ τοὺς ὑμετέροισι πατέρας καὶ τοὺς ἡμετέροισι ἐγγχωρίους, λέγομεν εἰς ὑμᾶς νὰ σεβασθῆτε τὴν χώραν τῶν Πλαταιῶν, νὰ μὴ παραβῆτε τοὺς ὄρκους καὶ νὰ μᾶς ἀφήσετε νὰ ζώμεν αὐτόνομοι, συμφώνως μὲ τὴν δικαίαν ἀπόφασιν τοῦ Πανσανίου.

72. Ταῦτα εἰπόντων τῶν Πλαταιῶν, ὁ Ἀρχίδαμος ἰπολαβὼν εἶπε· «Δίκαια λέγετε, ὦ ἄνδρες Πλαταιεῖς, ἐὰν τὰ ἔργα ἦναι σύμφωνα μὲ τοὺς λόγους. Τηρεῖτε τὴν αὐτονομίαν ἣν ἐξησφάλισεν ὑμῖν ὁ Πανσανίας, ἀλλ' ἐνωθῆτε μεθ' ἡμῶν ἵνα ἐλευθερώσωμεν τοὺς ἄλλους οἴτινες μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων ἠρώθησαν μὲ σᾶς διὰ τῶν αὐτῶν ὄρκων καὶ σήμερον διατελοῦσιν ὑπὸ τὸν δεσποτισμὸν τῶν Ἀθηναίων. Ἡ παρούσα μεγάλη παρασκευὴ καὶ ὁ πόλεμος οὗτος οὐδένα ἄλλον σκοπὸν ἔχουσιν ἢ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῶν. Προτιμότερον δὲ ἤθελεν εἶσθαι νὰ συνεργήσετε καὶ ὑμεῖς εἰς τοῦτο μένοντες πιστοὶ εἰς τοὺς ὄρκους σᾶς· εἰδεμῆ, πράξατε ὅτι σᾶς ἐπροτεῖναμεν ἤδη, ἡσυχάζετε νεμόμενοι τὰ ἀγαθὰ σᾶς καὶ μένοντες οὐδέτεροι δέχεσθε ἀμφότεροι ὡς φίλους, χωρὶς νὰ βοηθῆτε μήτε τὸν ἕνα μήτε τὸν ἄλλον διὰ τῶν ὅπλων. Εὐχαριστοῦμεθα εἰς τοῦτο». Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀρχίδαμος· οἱ δὲ πρόσβεις τῶν Πλαταιῶν ἀκούσαντες τοὺς λόγους τοῦτους εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀνακοινώσαντες τὰ ρηθέντα εἰς τὸ πλῆθος ἀπεκρίθησαν εἰς αὐτὸν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ δεχθῶσι τὰς προτάσεις ταύτας ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν Ἀθηναίων, καθότι αἱ γυναῖκες καὶ τὰ τέκνα τῶν ἦσαν εἰς τὰς Ἀθήνας· ὅτι ἐφοβοῦντο καὶ διὰ τὴν πόλιν τῶν μήπως ἀποχωρησάντων τῶν Πελοποννησίων ἔλθωσιν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ δὲν τοῖς ἐπιτρέψωσι πλεον νὰ μείνωσιν εἰς αὐτὴν· καθὼς ἐπίσης μήπως οἱ Θηβαῖοι, δυνάμει τῆς συνθήκης ἐκείνης τοῦ νὰ δέχωνται ἀμφοτέρωθεν τὰ ἐμπόλεμα μέρη, πειραθῶσι νὰ καταλάβωσιν αὐτὴν τὴν πόλιν τῶν. Ὁ δὲ Ἀρχίδαμος ἐνθαρρύνων αὐτοὺς εἶπε· «Παραδώσατε εἰς ἡμᾶς τοὺς Λακεδαιμονίους τὴν πόλιν καὶ τὰς οἰκίας σᾶς καὶ ἀποδείξατε τὰ ὄρια τῆς ὑμετέρας χώρας καὶ ἀριθμήσατε τὰ δένδρα καὶ ὅτι ἄλλο ὑπάγεται εἰς ἀπαριθμῆσιν· ὑμεῖς δὲ ἀποχωρήσατε ὅπου θέλετε ἐν ὅσῳ διαρκεῖ ὁ πόλεμος. Ἀμα δὲ οὗτος παρ' ἐλθῆ, θέλομεν σᾶς ἀποδώσει ὅσα παρελάβομεν. Μέχρι τότε θέλομεν κρατεῖν αὐτὰ ὡς παρακαταθήκην, καλλιεργοῦντες τὰς γαίας σᾶς καὶ οἰδόντες εἰς ὑμᾶς εἰσοδήματα ἀρχοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας σᾶς».

73. Οἱ πρόσβεις ἀκούσαντες εἰσῆλθον πάλιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ συσχεφθέντες μετὰ τοῦ πλῆθους ἀπεκρίθησαν ὅτι ἐπεθύμουν νὰ ἀνακοινώσωσι πρῶτον εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὰς προτάσεις ταύτας καὶ νὰ ἐκτελέσωσιν αὐτὰς ἐὰν ἐκεῖνοι πεισθῶσι· μέχρι τότε ὅμως ἐξήτουν νὰ

γῆν ἀνακωχὴ καὶ μὴ δηωθῆ ἡ χώρα των. Ὁ δὲ Ἀρχίδαμος ἐπέτρε-
ψεν ἀνακωχὴν τοσοῦτων ἡμερῶν ὅσαι ἦσαν διὰ τὰ ὑπάγων εἰς
τὰς Ἀθήνας καὶ τὰ ἐπιστρέφωσι, καὶ δὲν ἐδήλωσε τὴν χώραν των. Ἐλ-
θόντες δὲ οἱ Πλαταιεῖς πρέσβεις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ συσκο-
φθέντες μετ' αὐτῶν ἐπέστρεψαν εἰς τοὺς συμπολίτας των ἀναγγέλλον-
τες αὐτοῖς τὰ ἐξῆς· «Ὡ ἄνδρες Πλαταιεῖς, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσιν
ὅτι οὔτε πρότερον ἀφότου ἐγενόμεθα σύμμαχοι ἐπέστρεψαν εἰς κανένα
τὰ μᾶς ἀδικήσῃ, οὔτε σήμερον θέλουσιν ἐπιτρέψει τοῦτο, ἀλλὰ θὰ
μᾶς βοηθήσωσι κατὰ δύναμιν. Σᾶς ἐξορκίζουσι λοιπὸν εἰς τοὺς ὄρ-
κους τοὺς ὁποίους ὤμοσαν οἱ πατέρες ἡμῶν τὰ μὴ μεταβάλετε κατ'
οὐδὲν τὴν ὑπάρχουσαν συμμαχίαν».

74. Ταῦτα ἀναγγειλάριον τῶν πρέσβεων οἱ Πλαταιεῖς ἀπεράσι-
σαν τὰ μὴ προδώσωσι τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ τὰ ἀνεχθῶσιν ἐν ἀνάγκ-
ῃ καὶ τὴν δῆωσιν τῆς χώρας των ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς των καὶ πᾶν
ὅ,τι ἄλλο ἠδύνατο τὰ συμβῆ. Ἀπεράσιον ἐπίσης τὰ μὴ ἀφήσωσι πλέ-
ον κανένα τὰ ἐξέλιθῃ τῆς πόλεως ἀλλὰ τὰ ἀποκριθῶσιν ἀπὸ τοῦ τεί-
χους ὅτι εἶναι ἀδύνατον εἰς αὐτοὺς τὰ πράξωσιν ὅσα προτείνουσιν οἱ
Λακεδαιμόνιοι. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἀπόκρισις των. Ἐκ τούτου δὲ ἡ-
ραγαδόνη ὁ βασιλεὺς Ἀρχίδαμος τὰ λάβῃ πρῶτον τὴν ἐπιμαρτυρίαν
τῶν θεῶν καὶ τῶν ἐγχωρίων ἡρώων λέγων τὰ ἐξῆς· «Θεοὶ προστά-
ται τῆς Πλαταιίδος χώρας καὶ ἡρώες, ἐστὲ μάρτυρες ὅτι οὐχὶ ἀδίκως,
ἀλλὰ ἀφ' οὐ ἐπιώρησαν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ἠλθομεν κατὰ τῆς χώρας
των, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπικαλεσθέντες τὴν βοήθειάν
σας ἐτίκησαν τοὺς Μήδους· καὶ τὴν ὁποίαν κατεστήσατε ἐπιτηδείαν
διὰ τὰς μάχας τῶν Ἑλλήνων. Καὶ σήμερον, οἰαυδήποτε καὶ ἂν ὦσιν
αἱ πράξεις μας, δὲν θέλουσιν ἐκληφθῆ ὡς ἄδικοι· διότι προτείναντες
αὐτὰ πολλὰ καὶ δίκαια δὲν εἰσηκούσθημεν. Συγκωρήσατε λοιπὸν τὰ τιμω-
ρηθῶσιν οἱ ὑβριστὰι καὶ βοηθήσατε τοὺς φέροντας δίκαιαν τιμω-
ρίαν».

75. Μετὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ἐτίκηναι, διέθεσε τὸν στρατὸν
πρὸς ἔφοδον. Καὶ πρῶτον μὲν διὰ τῶν δένδρων τὰ ὁποῖα εἶχον κόψει
περιεχαράκωσαν αὐτοὺς ἵνα καταστήσωσιν ἀδύνατον πᾶσαν ἔξοδον,
ἔπειτα ὑψωσαν πρόχωμα κατὰ τοῦ τείχους, ἐλπίζοντες ὅτι διὰ τῆς
ἐργασίας τοσοῦτον στρατεύματος ἤθελε γίνεαι ταχεία ἡ παράδοσις. Τέ-
λειοντες λοιπὸν ξύλα ἐκ τοῦ Κιθαιρώνος παροικιδόμενον ἐκατέρωθεν
τοῦ προχώματος, ψιαιηδὸν αὐτὰ τοποθετοῦντες ἀπὸ τοῖχων, ὅπως μὴ
φάταρξῃ τὸ χῶμα πολὺ. Ἐρριπιον δὲ εἰς τὸ διάκενον ξύλα, λίθους,
χῶμα καὶ πᾶν ἄλλο συντελοῦν πρὸς πλήρωσιν αὐτοῦ. Εἰσγάσθησαν δὲ
εἰς τοῦτο συνεχῶς ἑβδομήκοντα ἡμέρας καὶ νύκτας, διηρημένοι κατ'
ἀναπαύλας ὅπως ὥστε οἱ μὲν τὰ φέρωσι τὰ ὑλικά, οἱ δὲ τὰ κοιμῶν-

ται ἢ νὰ ἐοθίωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἱ διοικοῦντες τὰ στρατεύματα ἐκείτης πόλεως, ἐπειήρουν τοὺς ἐργαζομένους καὶ ἐπέσπευδον τὸ ἔργον. Οἱ δὲ Πλαταιεῖς βλέποντες τὸ πρόχωμα ὑψούμενον, κατεσκεύασαν ξύλινον τεῖχος καὶ στήσαντες αὐτὸ ἐπὶ τοῦ τεύχους τῶν πρὸς τὸ ἐπαπειλούμενον μέρος, ἐφωδίασαν αὐτὸ μὲ πλίνθους καθαιρεθείσας ἐκ τῶν ἐγγύς οἰκιῶν. Συνέδεσαν δὲ τὰ ξύλα ἵνα μὴ τὸ οἰκοδόμημα ἀποβῆ ἄσθενές ἕνεκα τοῦ ὕψους αὐτοῦ· εἶχε δὲ ὡς προκαλύμματα κατασκευασμένα καὶ ἀκατέργαστα δέρματα ὥστε καὶ οἱ ἐργαζόμενοι καὶ τὰ ξύλα νὰ μὴ προσβάλλωνται ὑπὸ πρηφόρων βελῶν καὶ νὰ διατελώσιν ἐν ἀσφαλείᾳ. Τὸ τεῖχος ἤρθη εἰς ὕψος μέγα, ἀλλὰ καὶ τὸ πρόχωμα δὲν ὑψοῦτο μετ' ὀλιγωτέρας ταχύτητος. Τότε οἱ Πλαταιεῖς ἐπένοησαν στρατήγημά τι διαπρατήσαντες τὸ τεῖχος τῶν πρὸς τὸ μέρος ὅπου ὑψοῦτο τὸ πρόχωμα, ἀφήρουν κάτωθεν τὸ χῶμα.

76. Οἱ Πελοποννήσιοι ἐνόησαντες τὰ γινόμενα ἐπλήρωσαν πηλοῦ καλάθια ἐκ καλάμων καὶ ἔθηκεσαν αὐτὰ εἰς τὰς ὁπὰς, διὰ νὰ μὴ διαφρῖωσιν ὡς τὸ χῶμα. Οἱ Πλαταιεῖς ἰδόντες τὸ σχέδιόν τῶν παραλυόμενων, τὴν ἐργασίαν μὲν διέκοψαν, ὀρύξαντες δὲ ὑπόνομον ἐκ τῆς πόλεως μέχρις ὑποκάτωθεν τοῦ προχώματος κατ' εἰκασίαν ἤρχιον πάλιν νὰ σύρωσι πρὸς ἑαυτοὺς τὸ χῶμα. Ἡ ἐργασία αὕτη ἔμεινεν ἐπὶ πᾶσι ἀπαρατήρητος ἀπὸ τοὺς πολιορκουμένης οἷτινες ὅσον περιοσότερον ἔρριπον χῶμα τόσον ὀλιγότερον ὑψοῦτο τὸ πρόχωμα, διότι καθ' ὅσον ἀφῆρεῖτο τὸ χῶμα ὑποκάτωθεν, τὸ πρόχωμα ἐχαμηλοῦτο ἀκαταπαύστως. Φοβηθέντες δὲ οἱ Πλαταιεῖς μήπως οὐδὲ διὰ τοῦ τρόπου τούτου δυνηθῶσι νὰ ἀνθέξωσιν ὀλίγοι ἐναντίον πολλῶν, προσεπεξέυρον καὶ τὸ ἀκόλουθον μέσον· τὴν μὲν ἐργασίαν τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος ὑπερ ὑψοῦτο ἀπέναντι τοῦ προχώματος ἔπανσαν, ἐνθεν δὲ καὶ ἐνθεν αὐτοῦ, ἀρχίζοντες ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν μέρος τοῦ μικροῦ τεύχους μέχρι τῆς πόλεως, ἐκτισαν δεύτερον τεῖχος μηνοειδές, ὅπως ἐν περιπλώσει καθ' ἣν ἤθελεν ἀλωθῆ τὸ μέγα τεῖχος, νὰ ἀνθέξῃ τὸ δεύτερον τεῖχος, καὶ οἱ ἐχθροὶ νὰ ἀναγκασθῶσι νὰ ἐγείρωσι δεύτερον πρόχωμα ἐναντίον τοῦ νέου τούτου οἰκοδομήματος, προσφροῦντες δὲ ἐπιτὸς καὶ διπλασίους κόπους νὰ ὑποσιῶσι καὶ νὰ περιέλθωσιν εἰς πλειοτέραν ἀμηχανίαν. Ἐν τοῖτοις οἱ Πελοποννήσιοι συγχρόνως μὲ τὴν προχώμασιν ἔφερον πλησίον τῆς πόλεως καὶ μηχανὰς, μίαν μὲν ἦτις προσαχθεῖσα εἰς τὸ πρόχωμα κατέσεισε μέγα μέρος τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος καὶ κατεφρόβησε τοὺς Πλαταιεῖς, ἄλλας δὲ ἐφήρμοσαν εἰς διάφρακα μέρη τοῦ τεύχους. Ἀλλ' οἱ Πλαταιεῖς περιβάλλοντες αὐτὰς διὰ βρόχων τὰς ἔσωρον πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ κρεμάσαντες μεγάλας δοκοὺς διὰ μακρῶν σιδηρῶν ἀλύσεων ἀπὸ τῶν δύο ἄκρων δύο κεραιῶν ἐπιπεκλιμένων καὶ ἐξεχονοσῶν ὑπὲρ τὸ τεῖχος, ἐκράτιον αὐτὰς αἰωρημέ-

νας ἐγκαρσίως ἅμα δὲ ἐπρόκειτο νὰ προσπέσῃ πον ἡ μηχανή, ἐγαλά-
ρων τὰς ἀλύσεις τῆς δοκοῦ καὶ θέν ἐκράτουν αὐτὰς διὰ τῶν χειρῶν
ἡ δὲ δοκός, ὀρμητικῶς αἰπτοῦσα, ἀπέκοπτε τὴν προεκβολὴν τῆς μη-
χανῆς.

77. Μετὰ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ καὶ αἱ μηχαναὶ οὐδόλως
ἐφέλουν καὶ ἀντιτείχισμα ὑποῦτο ἐναντίον τοῦ προχώματός των, κρι-
ναντες ὅτι ἐνεκα τῶν ἀνυχμημάτων τὰ ὁποῖα ὑφίστατο ἦτο ἀδύνατον
να κυριεύουσι τὴν πόλιν, ἠτοιμάσθησαν νὰ περιτειχίσωσιν αὐτήν.
Ἄλλὰ προηγουμένως ἐνόμισαν καλὸν νὰ πειραθῶσιν ἐὰν ἠδύνατο,
δι' εὐνοϊκοῦ ἀνέμου, νὰ πυρπολήσωσι τὴν πόλιν ἥτις δὲν ἦτο μεγάλη
διότι πᾶσαν ἰδέαν ἐπενόουν πῶς νὰ κυριεύσωσιν αὐτὴν ἄνευ δαπάνης
καὶ τακτικῆς πολιτορκίας. Κομίζοντες λοιπὸν φακέλους ξύλων τοὺς
ἐρριπιον ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ προχώματος πρῶτον μὲν εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ
τείχους καὶ τοῦ προχώματος διάστημα, πληρωθέντος δὲ τοῦτου ταχέ-
ως ἐνεκα τῆς πολυχειρίας, ἐπεσώρεσαν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν, ὅ-
σον μακρὰν ἠδύνατο νὰ φθάσωσιν ἐκ τοῦ ὕψους ὅπου ἴσταντο. Ἐμβα-
λόντες δὲ πῦρ μετὰ θείου καὶ πίσσης ἀνῆψαν τὰ ξύλα. Τοσαύτη δὲ
φλόξ ἐγένετο ὅσην οὐδεὶς οὐδέποτε μέχρι τῶν χρόνων ἐκείνων εἶδεν
ἀναφθεῖσιν ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων· διότι συμβαίνει ἐπίστε εἰς τὰ
ἔρη, τὰ δένδρα τῶν δασῶν τοιθόμενα πρὸς ἄλληλα ὑπὸ τῶν ἀνέμων
νὰ ἀνάπτωσιν αὐτομάτως καὶ νὰ ἀναδίδωσι φλόγα. Ἡ πυρκαϊὰ δὲ
αἴτη ἦτο μεγίστη, καὶ ὀλίγον ἔλειψεν οἱ Πλαταιεῖς νὰ διαφθαρῶσιν
ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἄφοῦ διέφυγον τοὺς ἄλλους κινδύνους· διότι ἐπὶ τῆς
πέλευσος ἦτο ἀδύνατον νὰ πλησιάσῃ τις εἰς πόλεως, ὅπου καὶ ἠλιζον
πνεύσει ὁ ἀνεμὸς πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς πόλεως, ὅπου καὶ ἠλιζον
οἱ ἐναντίοι, οἱ Πλαταιεῖς δὲν θᾶ ἐσώζοντο. Ἄλλὰ λέγουσιν ὅτι καὶ
ἐκείνην τὴν στιγμήν συνέβη καὶ τοῦτο, ὕδωρ πολὺ πεσὼν ἐξ οὐρανοῦ
μετὰ βροντῶν ἐσβεσε τὴν φλόγα καὶ οὕτω κατέπασεν ὁ κίνδυνος.

78. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ καὶ εἰς τοῦτο ἀπέτυχον ἀποπέ-
ψαντες μέρος τοῦ στρατοῦ μετεχειρίσθησαν τὸ ὑπόλοιπον διὰ νὰ περι-
τειχίσωσι τὴν πόλιν κύκλῳ, ὀρίσαντες τοὺς στρατιώτας ἐκάστης πό-
λεως νὰ ἐργασθῶσιν ἐπὶ ὀρισμένης ἐκιάσεως. Ἐσῶθεν δὲ καὶ ἔξω-
θεν ὑπῆρχε ἰάφρος τὸ χῶμα τῆς ὁποίας ἐχρησίμευε πρὸς κατασκευὴν
πλίνθων. Καὶ διὰν ἐτελείωσε τὸ ἔργον περὶ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ Ἀρ-
κιστοῦ, καταλιπόντες φύλακας τοῦ ἡμίσεος τείχους (τὸ δὲ ἄλλο ἡ-
μισιοῦ τὸ ἐφύλαττον Βοιωτοὶ) ἀνεχώρησαν μετὰ τοῦ στρατοῦ καὶ διε-
λίθησαν κατὰ πόλεις. Οἱ δὲ Πλαταιεῖς, ἔχοντες ἤδη μετακομίσει
προηγουμένως εἰς τὰς Ἀθήνας τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας καὶ
τοὺς γέροντας καὶ τὸ ἄχρηστον πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, ἔμειναν ἐν-
τός τῆς πολιτοκοιμένης πόλεως τετρακόσιοι μετὰ ὀγδοήκοντα Ἀθη-
ναίων καὶ ἑκατὸν δέκα γυναικῶν ἀριστοποιῶν. Τόσοι ἦσαν ἐν ὅλῳ οἱ

πολιορκούμενοι, και οὐδεις ἄλλος ὑπῆρχεν εἰς τὰ τείχη εἴτε δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος. Καὶ τοιαῦτα μὲν ἦσαν τὰ μέσα δι' ὧν ἐγένετο ἡ πολιορκία τῶν Πλαταιῶν.

79. Κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ θέρος καὶ διαρκούσης τῆς πολιορκίας τῶν Πλαταιῶν, οἱ Ἀθηναῖοι εἰσράτευσαν μετὰ διοχιλίῳν ὀπλιτῶν καὶ διακοσίων ἰππέων κατὰ τῶν εἰς τὴν Θράκην Χαλκιδέων καὶ τῶν Βοιωτῶν. Ὁ οἶτος ἦτο ὠριμος τότε. Ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Ξενοφῶν ὁ Εὐριπίδου μετὰ δύο ἄλλων στρατηγῶν. Ἐλθόντες δὲ εἰς τὴν πόλιν τῆς Βοιωτικῆς Σπάρτιωλον διήρσαζον τοὺς σιάχεις. Ἐνόμιζον μάλιστα ὅτι ἠδελε προσχωρήσει ἡ πόλις ἕνεκα τῶν συνεννοήσεων τὰς ὁποίας εἶχον μετὰ τινῶν κατοίκων ἄλλ' οἱ ἐναντιούμενοι εἰς ταῦτα ἐξήτησαν βοήθειαν ἐκ τῆς Ὀλύμπου, καὶ ἦλθον ὀπλιται καὶ ἄλλοι στρατιῶσι πρὸς φύλαξιν οἱ φύλακες δὲ οὗτοι ἐξεληθόντες ἐκ τῆς Σπαρτιῶλον συνῆσαν μάχην πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ὑπ' αὐτὰ τὰ τείχη τῆς πόλεως. Καὶ οἱ μὲν ὀπλιται τῶν Χαλκιδέων καὶ ἐπικούροί τινες μετ' αὐτῶν νικῶνται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀναχωροῦσιν εἰς τὴν Σπάρτιωλον, οἱ δὲ ἰππεῖς καὶ ψιλοὶ τῶν Χαλκιδέων νικῶσι τοὺς ἰππεῖς καὶ τοὺς ψιλοὺς τῶν Ἀθηναίων. Οἱ Χαλκιδεῖς εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ὀλίγους τινὰς πελταστὰς ἐκ τῆς χώρας τῆς καλουμένης Κρονοίδος. Περωιδείσης δὲ πρὸ ὀλίγου τῆς μάχης, ἦλθον πρὸς βοήθειαν καὶ ἄλλοι πελταστοὶ ἐκ τῆς Ὀλύμπου. Ἀμα δὲ εἶδον αὐτοὺς οἱ ἐκ τῆς Σπαρτιῶλον ψιλοὶ, ὑπερήφρανοι διότι δὲν εἶχον ἠτιηθῆ καὶ ἐνθαρρυνθέντες ἔτι μᾶλλον ἐκ τῆς παρουσίας των, ἐπιτίθενται αὐθις μετὰ τῶν Χαλκιδέων ἰππέων καὶ τῶν νεωσὶ ἀρχθέντων κατὰ τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἀπεσφύρησαν πρὸς τὰς δύο τάξεις τὰς ὁποίας εἶχον ἀφήσει πρὸς φύλαξιν τῶν σκευῶν. Καὶ ὅποτε μὲν ὠριμῶν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ ἐχθροὶ ὀπισθοχώρουν ὅποτε δὲ ὑπεχώρουν οἱ Χαλκιδεῖς ἐπετίθεντο κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς ἠκόντιζον. Καὶ οἱ ἰππεῖς δὲ τῶν Χαλκιδέων προστρέχοντες παντοῦ ἔβαν ἦτο ἀνάγκη, ἐπετίθεντο καὶ φοβήσαντες οὐκ ὀλίγον τοὺς Ἀθηναίους ἔτριψαν αὐτοὺς εἰς φυγὴν καὶ τοὺς κατεδίωξαν ἐπὶ πολὺ. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι καταφεύγουσιν εἰς τὴν Ποτιδαίαν, καὶ ὕστερον παραλαβόντες τοὺς νεκροὺς διὰ συνθήκης ἀναχωροῦσιν εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ τοῦ ὑπολειπομένου στρατοῦ ἀπέθανον δὲ ἐξ αὐτῶν τετρακόσιοι τριάκοντα καὶ πάντες οἱ στρατηγοί. Οἱ δὲ Χαλκιδεῖς καὶ οἱ Βοιωταῖοι ἔστησαν τρόπαιον καὶ συναθροίσαντες τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς ἀνεχώρησαν εἰς τὰς πόλεις των.

80. Κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ θέρος, οὐ πολὺ μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα, οἱ Ἀμπρακιῶται καὶ οἱ Χάονες θέλοντες νὰ ὑποσιάσωσιν ἅλην τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ νὰ τὴν ἀποσιάσωσιν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, πείθονται τοὺς Λακεδαιμονίους νὰ παρασκευάσωσι ναυτικὸν συμμαχικὸν καὶ νὰ

πέμφωσιν εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν χιλίους ὀπλίτας, λέγοντες ὅτι ἐὰν ἡ-
 ροῦντο μετ' αὐτῶν καὶ προσέβαλλον τὴν χώραν διὰ ξηραῖς ἅμα καὶ θα-
 λάσσης ἤθελον ἐμποδίσει τοὺς παραθαλασσίους Ἀκαρνανὰς νὰ βοηθή-
 σωσι τοὺς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, καὶ ὅτι γινόμενοι κύριοι τῆς Ἀκαρνανί-
 ας εὐκόλως ἤθελον καταλάβει καὶ τὴν Ζάκυνθον καὶ τὴν Κεφαλλην-
 νίαν, ὁ δὲ περὶ τὴν Πελοπόννησον περίπλους δὲν ἤθελεν εἶσθαι εἰς τὸ
 ἔξῃς τοσοῦτον εὐκόλος εἰς τοὺς Ἀθηναίους· ἤλπιζον δὲ προσέει νὰ
 καταλάβωσι καὶ τὴν Ναύπακτον. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πεισθέντες πέμ-
 ποῦν ἐνθὺς τὸν Κνήμιον, ὅστις ἦτο καὶ τότε ναύαρχος, μετὰ τῶν ὀ-
 πλιτῶν καὶ ὀλίγων πλοίων, παρήγγειλαν δὲ νὰ παρασκευασθῇ τάχι-
 στα τὸ ναυτικὸν καὶ νὰ μεταβῇ εἰς Λευκάδα. Οἱ Κορίνθιοι πρὸ πάν-
 των ἐδείκνυνον μέγαν ζῆλον ὑπὲρ τῶν Ἀμυρακιωτῶν οἵτινες ἦσαν ἄ-
 ποικοῖ των. Καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν τῆς Κορίνθου καὶ τῆς Σικυῶνος
 καὶ τῶν γειτονικῶν πόλεων παρεσκευάζετο, τὸ δὲ τῆς Λευκάδος καὶ
 τῆς Ἀμυρακίας, φθάσαν πρὸ τῶν ἄλλων εἰς τὴν Λευκάδα περιέμενεν
 ἐκεῖ. Ὁ δὲ Κνήμιος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ χίλιοι ὀπλίται ἀγοῦ ἐπεραιώθη-
 σαν λαθόντες τὸν Φορμίωνα, ὅστις ἤρχε τῶν εἴκοσιν ἀθηναϊκῶν πλοί-
 ων ἵτινα ἐφρούρουν περὶ τὴν Ναύπακτον, ἐνθὺς παρεσκευάζον τὴν
 κατὰ ξηρὰν ἐκστρατείαν. Οἱ μετὰ τοῦ Κνήμιου εὐροσκοῦμενοι Ἕλλη-
 νες ἦσαν Ἀμυρακιῶται καὶ Λευκάδιοι καὶ Ἀνακτιόριοι καὶ οἱ χίλιοι
 Πελοποννήσιοι τοὺς ὁποίους εἶχε φέρει μετ' ἑαυτοῦ, βάρβαροι δὲ ἦ-
 σαν χίλιοι Χάονες ἀβασίλευτοι, διοικουμένοι ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἀρχη-
 γῶν τῶν Φωτίου καὶ Νικάνορος τῆς ἀρχούσης οἰκογενείας. Μετὰ τῶν
 Χαόνων δὲν συνεξεστράτευσαν καὶ οἱ ἐπίσης ἀβασίλευτοι Θεοσπρωτοί.
 Τοὺς Μολοσσοὺς καὶ τοὺς Ἀιτωῖκους ὠδήγει ὁ Σαβύλινθος, ἐπίτρο-
 πος ὄν τοῦ βασιλέως Θαρόπου, παιδὸς ἐπι ὄντος, τοὺς Παρναίους δὲ
 ὁ βασιλεὺς Ὅροιδος. Χίλιοι δὲ Ὅροεσται, τῇ συγκαταθέσει τοῦ βασι-
 λέως τῶν Ἀρτιόχου, συνώδευσαν τοὺς Παρναίους καὶ εἰτέθησαν ὑπὸ
 τὰς διαταγὰς τοῦ Ὅροιδου. Καὶ ὁ Περόδικκος ἐπεμφε κρυφίως ἀπὸ
 τοὺς Ἀθηναίους χιλίους Μακεδόνας, οἵτινες ἦλθον κατόπιν. Μὲ τοῦ-
 τον τὸν στρατὸν ἐπορεύετο ὁ Κνήμιος, μὴ περιμείνας τὸ ἐκ τῆς Κορίν-
 θου ναυτικὸν καὶ διεληθόντες διὰ τῆς χώρας τῶν Ἀργείων, ἐπόρθη-
 σαν τὴν Αἰμυραίαν ἀτείχιστον οὖσαν, καὶ ἐφθάσαν εἰς τὴν μεγάλην
 πόλιν τῆς Ἀκαρνανίας Σιστόπον, νομίζοντες ὅτι ἐὰν ταύτην πρώτην
 κυριεύσωσιν, εὐκόλως ἤθελον ὑποτάξει τὰς λοιπὰς.

81. Οἱ δὲ Ἀκαρνανὲς μαθόντες ὅτι στρατὸς πολυάριθμος εἰσῆλ-
 θεν εἰς τὴν χώραν τῶν διὰ ξηραῖς καὶ ὅτι συγχρόνως οἱ πολέμιοι ἔ-
 μελλον νὰ ἔλθωσι μετὰ τὰ πλοία τῶν διὰ θαλάσσης, δὲν ἠνώθησαν πρὸς
 κοινήν ὑπεράσπισιν ἀλλ' ἕκαστος ἐφύλαττε τὰ ἴδια, καὶ ἐπεμπον εἰς
 τὸν Φορμίωνα ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ βοήθειαν· ἀλλ' οὗτος ἀπεκοίθη

ὄτι περιμενομένοι ἀπὸ σιγμῆς εἰς σιγμὴν τοῦ ἐκ Κορίνθου ναυτικοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Ναύπαιον ἄνυπερῶσιπτόν. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ σύμμαχοι εἰς τρία διαιρεθέντες ἐπροχώρουν πρὸς τὴν τῶν Σιρατίων πόλιν διὰ νὰ στρατοπεδευθῶσι πλησίον καὶ νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν προσβολὴν τοῦ τείχους ἔὰν δὲν ἐγίνοντο κύριοι διὰ τῆς πειθούς. Εἰς τὸ κέντρον τοῦ στρατοῦ ἐβάδιζον οἱ Χάονες καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι, εἰς τὰ δεξιὰ αὐτῶν οἱ Λευκάδιοι καὶ οἱ Ἀνακτόριοι καὶ οἱ μετὰ τούτων, εἰς τὰ ἀριστερὰ δὲ ὁ Κνήμος καὶ οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ Ἀραρακιῶται ἀπέτχον δὲ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἐνότιε οὔτε ἐβλέποντο. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες ἐπροχώρουν ἐν τάξει καὶ προσέχοντες μέχρις οὗ ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν χώρῳ ἐπιτηδεῖω. Οἱ δὲ Χάονες θαρροῦντες εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἀξιοῦντες ὅτι ἦσαν μαχιμώτεροι πάντων τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ ἐκεῖνῃ κατοικοῦντων δὲν ἔσχον τὴν ὑπομονὴν νὰ στήσωσι στρατόπεδον, ἀλλὰ προχωρήσαντες ὀρμητικῶς μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ἐνόμισαν ὅτι ἤθελον κυριεύσει τὴν πόλιν αὐτοῦ καὶ ὅτι τὸ κατόρθωμα τοῦτο ἤθελον ἀποδοθῆ εἰς αὐτοὺς. Ἐρροήσαντες δὲ αὐτοὺς οἱ Σιρατίοι ὅτι ἐλλησίαζον καὶ σκεφθέντες ὅτι ἔὰν τοὺς ἐνίκων μεμονωμένους, οἱ Ἕλληνες θὰ ἐθράδυνον τὴν προσβολὴν τῶν, ἔστησαν ἐνέδρας περὶ τὴν πόλιν, καὶ ἅμα ἐφθάσαν οἱ βάρβαροι πλησίον, ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν συγχρόνως καὶ ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐκ τῶν ἐνεδρῶν ἐξεληθόντες. Οἱ Χάονες καταληφθέντες ὑπὸ τρόμον ἐφορεῖσθαι πολλοὶ, οἱ δὲ ἄλλοι βάρβαροι ἅμα εἶδον αὐτοὺς ἐνδόντας δὲν ἀντίστησαν ἀλλ' ἐτιράπησαν εἰς φεγγήν. Οἱ Ἕλληνες τῶν δύο στρατοπέδων δὲν ἐνόησαν τὴν μάχην ἐκεῖνην, καθότι οἱ βάρβαροι εἶχον προχωρήσει πολὺ, καὶ ἐνόμισαν ὅτι ἔσπευον τὴν πορείαν τῶν ὅπως στήσωσι τὸ στρατόπεδόν των. Ὅταν δὲ οἱ βάρβαροι φεύγοντες ἔπεσαν εἰς τὸ μέσον των, τοὺς ἐόναξαν, ἐσχημάτισαν ἐν μόνον στρατόπεδον καὶ ἠσέχαζον αὐτοῦ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἡμέρας. Οἱ Σιρατίοι δὲν συνεπιάκησαν μετ' αὐτῶν διότι δὲν εἶχον ἐνισχυθῆ ἀκόμη παρὰ τῶν ἄλλων Ἀκαρῶνων, ἀλλ' ἐσφενδόνιζον μακρόθεν καὶ τοὺς ἔφερον εἰς μεγάλην ἀμνηχανίαν διότι δὲν ἠδύνατο οὔτε βῆμα ν' ἀπροχωρήσωσιν ἄνευ ἀσπίδος, οἱ δὲ Ἀκαρῶνες φημίζονται ὅτι εἶναι κράτιστοι σφενδρισταί.

82. Ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς ἀναχωρήσας ὁ Κνήμος ταχέως μετὰ τοῦ στρατοῦ πρὸς τὸν ποταμὸν Ἀναπον, ὅστις ἀπέχει ὀγδοήκοντα σταδίους ἀπὸ τῆς πόλεως Σιρατίου, καὶ τοὺς νεκροὺς συνήθροισε τὴν ἐπιπῶσαν διὰ συνθήκης καὶ προσελθόντων τῶν Οἰνιαδῶν ὡς φίλων ἀναχωρεῖ εἰς τὴν χώραν των πρὶν ἔλθῃ ἐνίσχυσις τῶν ἄλλων Ἀκαρῶνων. Ἐκεῖθεν δὲ ἀνεχώρησαν εἰς τὰ ἴδια. Οἱ δὲ Σιρατίοι ἔστησαν τρέπαιον διὰ τὴν ἤτιαν τῶν βαρβάρων.

83. Τὸ δὲ ναυτικὸν τῶν Κορινθίων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὅπερ ἐκ τοῦ Κροισίου κόλπου ἐξερχόμενον ὄφειλε νὰ ἐνωθῆ μετὸν Κνήμην ὅπως ἐμποδίσωσι τοὺς παραδαλασθεῖους Ἀκαρνανὰς νὰ δώσωσι βοήθειαν εἰς τοὺς μεσογείους, δὲν προσῆλθεν, ἀλλ' ἠναγκάσθη, περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τῆς ἐν Στρατῷ μάχης νὰ ναυμαχήσῃ πρὸς τὸν Φορμίωνα καὶ τὰ δέκα πλοῖα τῶν Ἀθηναίων τὰ ὅποια ἐφρούρουν εἰς Ναύπακτον. Διότι ὁ Φορμίων ἐπετήρει αὐτοὺς παραπλέοντας ἔξω τοῦ κόλπου σκοπεύων νὰ ἐπιτεθῆ κατ' αὐτῶν ἐν μέρει εὐρυχώρῳ. Οἱ Κορινθιοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι ἔπλεον πρὸς τὴν Ἀκαρνανίαν οὐχὶ ὥσπερ ἐπρόκειτο περὶ ναυμαχίας, ἀλλ' ὡς ἂν προεῖδεντο μᾶλλον ἐπιστρατεῖαν διὰ ξηρᾶς, διότι δὲν ἐπίστευον ποτὲ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τῶν εἰκοσι πλοίων των ἤθελον ταλιῆσαι νὰ συνάψωσι ναυμαχίαν ἐναντίον αὐτῶν ἐχόντων τεσσαράκοντα ἐπὶ πλοῖα ἐν τοῖσις ἐνῶ ἐπροχώρουν παραπλέοντες τὴν ξηρὰν, ἔβλεπον τοὺς Ἀθηναίους ἀντιπαραπλέοντας εἰς τὴν ἀντιπέραν παραλίαν, καὶ ἐνῶ ἐκ τῶν Πατρῶν τῆς Ἀχαΐας διευθύνοντο πρὸς τὴν ἀπικρὴν ἡπειρον διὰ νὰ φθάσωσι εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν εἶδον εὐδιακροίτως τοὺς Ἀθηναίους προχωροῦντας κατ' αὐτῶν ἐκ τῆς Χαλκίδος καὶ τοῦ ποταμοῦ Εὐήρου. Μὴ δυναθέντες λοιπὸν, νὰ ἀγκυροβολήσωσιν ἀπαρατήρητοι ἠναγκάσθησαν νὰ ναυμαχήσωσι κατὰ μέσον τὸν πορθμῶν. Ἐκάστη πόλις εἶχε τοὺς στρατηγοὺς τῆς οἴτινες καὶ διέθεσαν τὰ τῆς ναυμαχίας. Στρατηγοὶ δὲ τῆς Κορίνθου ἦσαν ὁ Μαχάων, ὁ Ἰσοκράτης καὶ ὁ Ἀγαθαρχίδας. Καὶ οἱ μὲν Πελοποννήσιοι παρέταξαν τὰ πλοῖα των κνκλοτερῶς ὅσον ἠδυνήθησαν ἀνετώτερον, χωρὶς ἐν τοῖσις νὰ ἀφίνωσι δίοδον εἰς τὸν ἐχθρὸν, ἐχοντες τὰς πρῶτας ἔξω καὶ τὰς πρόμακας ἔσω, καὶ θέσαντες εἰς τὸ μέσον τὰ μικρὰ πλοῖα ὅσα συνεξέπλεονσαν μετ' αὐτῶν καὶ πέντε ἐκ τῶν μᾶλλον ταχυελοῶν πλοίων διὰ νὰ προσιτρέχωσι πανταχοῦ ὅπου προσέπιπον οἱ ἐναντίοι.

84. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τεταγμένοι κατὰ μίαν ναῦν ἐστρέφοντο περὶ ἄν κόλπον καὶ ἠνάγκαζον αὐτὸν νὰ νοσιτέλλεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἀκροθιγῶς πάντοτε παραπλέοντες καὶ φαινόμενοι ὅτι ἦσαν εἰς τὴν ἀκμὴν νὰ ἐπιτεθῶσι τοῖς εἶχε δὲ ἀπαγορεύσει ὁ Φορμίων νὰ συμπλακῶσι πρὶν αὐτὸς δώσῃ τὸ σημεῖον. Διότι ἠλπίζεν ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος δὲν ἤθελε διατηρήσει τὴν τάξιν ὡς στρατὸς ξηρᾶς, ἀλλ' ὅτι τὰ μεγάλα πλοῖα ἤθελον συμπέσει πρὸς ἀλλήλα καὶ ὅτι τὰ μικρὰ ἤθελον προξερῆσαι ταραχὴν· τέλος ἠλπίζεν ὅτι ἐὰν ἠγείρειτο ὁ ἄνεμος, ὅστις οὐκ ἐπνεεν ἐκ τοῦ κόλπου περὶ τὴν ἀγῆν, δὲν ἤθελεν ἀφήσει εἰς αὐτοὺς οὐδὲ σιγμῆς ἠσυχίαν. Καὶ προσδοκῶν τοῦτο περιέπλεεν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πλοῖα του ἦσαν ἐλαφρότερα, ἐνόμιζεν ὅτι ἀπὸ αὐτῶν ἐξαγραιῖτο ἢ σιγμῆ τῆς ἐπιθέσεως ἥτις οὐδεμίαν εἶχεν ἀμφιβολίαν ὅτι ἦ-

ὕβλεν ἀποβῆ ὑπὲρ αὐτοῦ. "Όταν λοιπὸν ἤρχισε νὰ πνέῃ ὁ ἄνεμος, τὰ δὲ πλοῖα, ἐν στενῷ χώρῳ εὐρισκόμενα, ἐταράσσοντο οὐγχρόνως καὶ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ ὑπὸ τῶν μικρῶν πλοίων· ὅταν τὸ ἐν προσέπιπεν ἐπὶ τοῦ ἄλλου, τὰ δὲ πληρώματα μετὰ κρυσθῶν καὶ λοιδοριῶν καὶ χειρισμῶν διωθοῦντο διὰ τῶν κονιῶν· ὅταν μὴ ἀκούοντες καθαρῶς μήτε διαταγὰς μήτε τοὺς κελουσιὰς, οἱ ἄπειροι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι, ἀδυνατοῦντες νὰ μεταχειρισθῶσι τὰς κώπας ἐν κλυδωνιζομένῃ θαλάσῃ καθίστων τὰ πλοῖα ἀπειθῆ πρὸς τοὺς κυβερνήτας· τότε ὁ Φορμίων δίδει τὸ σημεῖον, καὶ ἐπιτιθέντες οἱ Ἀθηναῖοι πρῶτον μὲν καταδυθίζουσι μίαν ναυαρχίδα, ἔπειτα δὲ καταστρέφουσι καὶ ἄλλα ὅσα προσέβαλον, οὕτως ὥστε ὁ ἐχθρὸς μὴ δυνηθεὶς νὰ ἀντισταθῆ ἐιράλη εἰς ἄτακτον φυγὴν καὶ κατέφυγεν εἰς τὰς Πλάτας καὶ τὴν Δύμνην τῆς Ἀχαΐας. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, καταδιώξαντες καὶ οὐλλαβόντες δώδεκα πλοῖα, καὶ ἀποκτείναντες τοὺς πλείστον ἀνδρῶν αὐτῶν, ἀπέπλευσαν εἰς Μολύκρειον, καὶ στήσαντες τρόπαιον ἐπὶ τοῦ Ρίου καὶ ἀναθέντες ναῶν εἰς τὸν Ποσειδῶνα ἀνεχώρησαν εἰς Ναύπακτον. Ἀμέσως δὲ ἀνεχώρησαν καὶ οἱ Πελοποννήσιοι μὲ τὰ μείναντα πλοῖα ἐκ Δύμνης καὶ Πλατῶν διὰ τὴν Κυλλήνην λιμένα τῶν Ἡλείων καὶ ἀπὸ τῆς Λευκάδος ὁ Κνήμιος καὶ τὰ ἐκ τῆς νήσου ἐκείνης πλοῖα τὰ ὁποῖα ὄφειλον νὰ ἐνωθῶσι μὲ τὰ τῆς Πελοποννήσου, φθάνουσι εἰς τὴν Κυλλήνην μετὰ τὴν ἐν Σιράτι μάχην.

85. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπεμφαν εἰς τὸν Κνήμιον ὡς συμβούλους ἐπὶ τῶν πλοίων τὸν Τιμοκράτην, τὸν Βρασιῖδαν καὶ τὸν Λυκόφρονα μὲ διαταγὴν νὰ προετοιμασθῶσι καλλίτερον πρὸς νέαν ναυμαχίαν καὶ νὰ μὴ ἀφίνωσι νὰ ἀποκλείεται ἡ θάλασσα ὑπὸ ὀλίγων πλοίων. Διότι καίτοι ἡ ναυμαχία ἐκείνη ἦτο πρώτη ἀπόπειρα, ἐξεπλήτιστο ὁμως διὰ τοσαύτην καταστροφὴν, καὶ δὲν ἐπίστευον ὅτι τὸ ναυτικὸν τῶν ἦτο ὑποδεέστερον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπέδιδον τὴν ἦτιαν εἰς ἀνανδρίαν, μὴ ἀντισταδύζοντες τὴν ἀρχαίαν τῶν Ἀθηναίων ἐμπειρίαν μὲ τὴν πρόσφατον ἰδικὴν τῶν μαθητείας· μετ' ὀργῆς λοιπὸν ἀπέστειλαν τοὺς συμβούλους. Οὗτοι δὲ ἀφικόμενοι διέταξαν μετὰ τοῦ Κνήμιου τὰς διαφόρους πόλεις νὰ πέμψωσι πλοῖα, καὶ τὰ ὑπάρχοντα παρεσκεύαζον καταλλήλως πρὸς ναυμαχίαν. Πέμπει δὲ καὶ ὁ Φορμίων εἰς τὰς Ἀθήνας ἀναγγέλλων τὰς προετοιμασίας τῶν Λακεδαιμονίων καὶ διηγούμενος τὰ τῆς ναυμαχίας ἦν ἐνίκησεν· ἐξῆτει δὲ νὰ τῷ στείλωσι ταχέως ὅσα περισσότερα πλοῖα, καθότι ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν περιεμένετο ἑα ναυμαχία. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐπεμφάν πρὸς αὐτὸν εἴκοσι πλοῖα, καὶ παρήγγειλον εἰς τὸν κομίζοντα αὐτὰ νὰ διέλθῃ πρῶτον ἐκ Κρήτης, διότι Κρής τις Γορτύσιος, ὁ Νικίας, πρόξενος ὢν, ἔπεισεν αὐτοὺς νὰ ἔλθωσι εἰς Κυδωνίαν, πόλιν πολεμίαν τῶν Ἀθησῶν, ὑποσχεθεὶς

νά τὴν παραδῶσιν εἰς αὐτούς· ἐνήργει δὲ ταῦτα χαριζόμενος εἰς τοὺς ἐμῶρους τῶν Κυδωνιατῶν Πολιχνίτας. Καὶ ὁ μὲν κοιμιστὴς λαβὼν τὰ πλεία ἀνεχώρησε διὰ τὴν Κρήτην καὶ ἐνωθεὶς μετὰ τῶν Πολιχνιτῶν ἐεῦθε τὴν χώραν τῶν Κυδωνιατῶν, ἀλλ' ἐμποδισθεὶς ἐπὶ τῶν ἀνέμων καὶ τῆς τρικυμίας ἐνδιέτριψεν ἐκεῖ οὐκ ὀλίγον χρόνον.

86. Οἱ ἐν δὲ τῇ Κυλλήρῃ Πελοποννήσιοι, καθ' ὃν χρόνον οἱ Ἀθηναῖοι ἐκρατοῦντο εἰς τὴν Κρήτην, παρασκευασθέντες πρὸς ναυμαχίαν παρέπλευσαν μέχρι τοῦ Πανόρμου τοῦ Ἀχαϊκοῦ ὄπου εἶχεν ἔλθει ὁ κατὰ ξηρὰν στρατὸς τῶν Πελοποννησίων πρὸς βοήθειάν των. Ἐπλευσε δὲ ὁ Φορμίων πρὸς τὸ Ρίον τὸ Μολκρικὸν καὶ ἠγκυροβόλησεν ἔξωθεν αὐτοῦ μὲ τὰ εἴκοσι πλοῖα ἅτινα εἶχον ἤδη ναυμαχῆσαι. Τοῦτο δὲ τὸ Ρίον ἀνῆκεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἐνῶ τὸ ἄλλο τὸ ἀπέναντι ἀνῆκεν εἰς τοὺς Πελοποννησίους· τὸ διάστημα τῆς θαλάσσης ὅπερ χωρίζει τὸ ἐν ἀπὸ τοῦ ἄλλου, εἶναι ἐπὶ ὀλοκλήρων σταδίων καὶ σχηματίζει τὸ ἐν ἀπὸ τοῦ ἄλλου, εἶναι ἐπὶ ὀλοκλήρων σταδίων καὶ σχηματίζει τὸ σιόμιον τοῦ Κρισσαίου κόλπου. Οἱ Πελοποννήσιοι λοιπὸν εἰς τοῦτο τὸ Ρίον τῆς Ἀχαΐας, ἀπέχον οὐ πολὺ τοῦ Πανόρμου, ὄπου ὁπῆρχεν ὁ πεζὸς στρατὸς, ἠγκυροβόλησαν καὶ αὐτοὶ μὲ ἐβδομήκοντα ἐπιὰ πλοῖα, ἅμα εἶδον τοὺς Ἀθηναίους. Καὶ ἐπὶ ἐξ-ἢ ἐπιὰ ἡμέρας οἱ δύο στόλοι ἔμενον ἀντιμέτωποι καὶ ἐτοιμαζόμενοι πρὸς ναυμαχίαν, καθόσον οἱ μὲν Πελοποννήσιοι δὲν ἤθελον νὰ ἐξέλθωσι τῶν Ρίων εἰς τὸ πέλαγος, φοβούμενοι τὸ προηγούμενον πάθημα, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐφοβοῦντο νὰ εἰσπλεύσωσιν εἰς τὰ στενά, νομίζοντες ὅτι ἢ ἐν τῷ στενῇ ναυμαχία ἤθελεν ἀποθῆ ὅπερ τῶν Πελοποννησίων. Τέλος ὁ Κνήμιος, ὁ Βρασιδᾶς καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ τῶν Πελοποννησίων, θέλοντες νὰ σπεύσωσι τὴν ναυμαχίαν πρὸν ἔλθῃ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ἄλλη ἐρίσιν, συνεκάλεσαν πρῶτον τοὺς στρατιώτας, καὶ βλέποντες πολλοὺς ἐξ αὐτῶν φοβουμένους διὰ τὴν προτέραν ἦταν καὶ μὴ ὄντας προθύμους, ἀπέτειναν πρὸς αὐτοὺς τὴν ἐξῆς παρακείμενον.

87. «Ἡ μὲν γενομένη ναυμαχία, ὃ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, ἐάν τις ἐξ ὑμῶν φοβῆται ἕνεκα αὐτῆς τὴν μέλλουσαν, παρέχει οὐχὶ δίκαιον συμπέρασμα πρὸς ἐκρόβησιν ἡμῶν. Διότι ὡς ἤξεύρετε καὶ κατὰ τὴν παρασκευὴν ἐγένετο ἀτελής, καὶ ἡμεῖς ἐπλέομεν μᾶλλον ὡς ἐπὶ ἐκστρατείαν παρὰ ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν· συνεβόησαν δὲ καὶ οὐκ ὀλίγα τυχαῖα ἐναντία, καὶ ἴσως κατὰ τὴν καὶ ἢ ἀπειρία ἡμῶν μᾶς ἔκαμε νὰ ἀποτύχωμεν εἰς τὴν πρώτην ναυμαχίαν. Ὡστε ἠτιμώθημεν οὐχὶ διὰ τὴν ἡμετέραν δειλίαν, καὶ δὲν εἶναι δίκαιον τὸ μὴ καθ' ὀλοκλήριαν νικηθῆναι φρόνημα ἡμῶν, ἔχον δὲ ἐν ἑαυτῷ αἰτιολογίαν τινὰ τὴν ἦταν, νὰ εἰσασθενῆται ἐκ τῆς τυχαίας συμφορᾶς. Σκεφθῆτε ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι ὑπόκεινται εἰς τυχαίας σφάλματα, ἀλλὰ τὸ θάρρος των πρέπει πάντοτε νὰ μένῃ ἀκλόνητον· δὲν ἀρμόζει, ἐνῶ ἔχουσιν ἀνδρείαν, προ-

φραζόμενοι ἀπειρίαν νὰ γίνωνται δειλοί· τούτων δὲ ἡ ἐμπειρία, ἢ ἰσοῦτον φοβεῖσθε, εἰν ἡνῶτιο μετὰ τῆς ἀνδρείας, θὰ ἐνθυμεῖτο καὶ θὰ ἐξετέλει κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ κινδύνου ὅσα ἔμαθεν· ἀλλ' ἄνευ τῆς εὐτολμίας οὐδεμία ἐπισιτήμη ἰσχύει ἐναντίον τῶν κινδύνων, διότι ὁ φόβος ταράττει τὴν μνήμην, ἢ δὲ ἐπισιτήμη ἄνευ τῆς εὐφυχίας οὐδόλωσ ἀφελεί. Ἀντιτάξατε λοιπὸν πρὸς μὲν τὴν μείζονα ἐμπειρίαν μείζονα τόλμην, πρὸς δὲ τὸν φόβον τὸν προερχόμενον ἐκ τῆς πρώτης ἤτις, τὴν σκέψιν ὅτι εὐύχαιτε ἀπροετοίμαστοι. Ἔχετε τὸ πλεονέκτημα ὅτι ἔπεριτρεῖτε κατὰ τὰ πλοῖα καὶ ὅτι ναυμαχεῖτε πλησίον τῶν παραλίωσ σας καὶ ἐπὶ παρουσία τῶν ὀπλιτῶν σας· ὡς ἐπὶ τὸ σολὸν δὲ ἡ νίκη εἶναι ὑπὲρ τῶν πλείονων καὶ τῶν καλλίτερον παρεσκευασμένων. Ἐξετάζοντες λοιπὸν δὲν εὐρίσκομεν οὐδεμίαν εὐλογον αἰτίαν φόβου καὶ ὅσα ἐπάδομεν πρότερον δύναται σήμερον νὰ γίνωσι μαθήματα. Μετὰ θάρρους λοιπὸν καὶ κυβερνηταὶ καὶ ναῦται ἄς πράξωσι τὸ καθήκόν των καὶ μὴ καταλείπωσι φεύγοντες τὴν τάξιν εἰς ἣν ἐτάχθησαν. Τὸ σχέδιον τῆς ἐπιθέσεώς μας δὲν θὰ εἶναι χειρότερον ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἐφημεροσαν οἱ πρότερον καταναυμαχηθέντες στρατηγοὶ καὶ δὲν θὰ δώ-
 ς μεν εἰς κανένα τὴν πρόφασιν νὰ φανῇ ἄναδρος. Ἐὰν δὲ τις φανῇ τοιοῦτος θέλει καλασθῆ διὰ τῆς προεπούσης τιμωρίας, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι τιμηθήσονται διὰ τῶν προσηκουσῶν εἰς τὴν ἀνδρείαν ἀμοιβῶν.

88. Τοιαῦται ἦσαν αἱ παρακλυσεῖς τῶν Πελοποννησίων ἀρχηγῶν. Ὁ δὲ Φορμίων φοβούμενος καὶ αὐτὸς τὴν ἀποθάξουσιν τῶν στρατιωτῶν του καὶ μαθὼν ὅτι ὠμίλων μετὰξὺ των μετὰ τρέ-
 μαν περὶ τοῦ πλήθους τῶν ἐχθρικῶν πλοίων, ἀπεράσισε νὰ τοὺς συν-
 αθροίσῃ διὰ νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ καὶ τοὺς συμβουλεύσῃ εἰς τὴν παρού-
 σαι· περιόσιασιν. Προηγουμένως εἶχε προπαρασκευάσει τὰ πνεύματα λέγων πάντοτε εἰς αὐτοὺς ὅτι οἰσοθήποτε καὶ ἂν ἦτο ὁ στόλος ὅστις ἔμελλε νὰ ἐπέλθῃ, οὐδέποτε θὰ ἦτο ἰσοῦτος ὥστε νὰ μὴ δυνηθῶσι νὰ ἀντισταθῶσι κατ' αὐτοῦ· καὶ οἱ στρατιῶται πρὸ πολλοῦ εἶχον σχη-
 ματίσει τὴν ἀπόφασιν ὅτι ὄντες Ἀθηναῖοι δὲν ἔπρεπε νὰ ὑποχωρή-
 σωσιν ἐνώπιον τῶν πελοποννησιακῶν πλοίων, ὅση καὶ ἂν ἦτο ἡ πλη-
 θὺς αὐτῶν. Τότε δὲ βλέπων αὐτοὺς ἀθυμοῦντας εἰς τὴν θέαν τοῦ ἐχ-
 θροῦ, ἠθέλησε νὰ ἀνακαλέσῃ τὸ θάρρος των, καὶ συγκαλέσας τοὺς Ἀ-
 θηναίους εἶπε ταῦτα.

89. «Στρατιῶται, βλέπων ὑμᾶς πλήρεις φόβου διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντιῶν σᾶς συνεκάλεσα διότι δὲν ἤλπιζα νὰ φοβῆσθε τὰ μὴ ἐπίφο-
 βα. Καὶ πρώτον οὗτοι ἔνεκα τῆς προηγουμένης ἤτις των αἰσθάνον-
 ται ὅτι δὲν εἶναι ἰσοδύναμοι μὲ ὑμᾶς καὶ διὰ τοῦτο ὄχι ἴσα ἀλλὰ περιο-
 σότερα πλοῖα παρεσκεύασαν· ἔπειτα δὲ εἰν προσέρχονται πεπονηότες
 ὅτι εἶναι φυσικὰ ἀνδρεῖοι, ἢ ἀνδρεία αὐτῆ δὲν σιγηρίζεται εἰς ἄλλο τι

ἢ εἰς τὴν ἐμπειρίαν τῶν κατὰ ξηρὰν πολέμων· ἐπειδὴ συνήθως ἀνα-
 σείκωνται εἰς αὐτοὺς νικηταί, νομίζουσιν ὅτι καὶ ἐν τῷ ναυτικῷ θά
 κάμωσι τὸ αὐτό. Ἐν τοῦτοις εἶναι δίκαιον νὰ ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν
 ἐν τῇ θαλάσῃ ὑπεροχὴν ὅπως αὐτοὶ ἔχουσι τὴν ἐν τῇ ξηρᾷ. Κατὰ τὴν
 εὐφυγίαν βεβαίως δὲν εἴμεθα κατώτεροι τούτων· ἔνεκα δὲ τῆς πλειο-
 τέρας ἐμπειρίας ἢ ἔχομεν ἐκότεροι, εἴμεθα ἐκότεροι τολμηρότεροι.
 Οἱ Λακεδαιμόνιοι διοικοῦντες τοὺς συμμάχους τῶν χάριν τῆς ἰδίας,
 τῶν δόξης, ἀναγκάζουσιν ἀκοντας τοὺς πλείστους ἐξ αὐτῶν νὰ προσ-
 ἔλθωσιν εἰς τὰς μάχας· εἰ δὲν ὑπῆρχεν ὁ ἐξαναγκασμὸς οὗτος, οἱ
 πολλοὶ τῶν συμμάχων οὐδέποτε ἤθελον ἐπιχειρήσει δευτέραν ναυμα-
 χίαν μετὰ τὴν πρώτην ἐπιτελῆ καταστροφὴν. Μὴ φοβηθῆτε λοιπὸν τὴν
 τόλμην αὐτῶν. Πολὺ δὲ περισσότερον καὶ ἀληθέστερον φόβον προσε-
 νεῖτε ὑμεῖς εἰς ἐκείνους, εἴτε διότι τοὺς ἐνίκησατε ἤδη, εἴτε διότι νο-
 μίζουσιν ὅτι δὲν ἠθέλετε ἀνισιαθῆναι εἰ δὲν ἐμέλλετε νὰ πράξετέ τι
 ἀνιάξιον τῆς προτέρας ἐξόχου νίκης. Διότι οἱ πλείστοι πολέμιοι, ὡς
 οὔτιοι, συνήθως ἐπέρχονται εἰς τὴν δυνάμιν τῶν μᾶλλον πεποιδότες ἢ
 εἰς τὴν ἀξίαν τῶν· οἱ δὲ ἀριθμητικῶς πολὺ ὑποδέεστεροι καὶ συγχρό-
 νως μὴ καταναγκαζόμενοι, ἀνθίστανται μεγάλην ἔχοντες τὴν σταθερό-
 τητα τοῦ φρονήματος. Ταῦτα ἀναλογιζόμενοι καὶ οὔτιοι, μᾶλλον φο-
 βούνται διὰ τοὺς εὐτελεῖς πόρους τοὺς ὀποίους ἔχομεν παρὰ εἰδὼν εἴ-
 χουμεν ἴσην μὲν αὐτοὺς δυνάμιν. Ὡς γνωστὸν πολλοὶ μεγάλοι στρατοὶ
 ἠτήθησαν ὑπὸ μικροτέρων διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν, ἔτιοι δὲ καὶ διὰ τὴν
 ἀτολμίαν τῶν σήμερον ἡμεῖς μὴτε ἀπειρίαν ἔχομεν μῆτε ἀτολμίαν.
 Τὸν ἀγῶνα, ὅσον ἐξαριῶται ἀπὸ ἐμέ, δὲν θέλω τὸν διεξαγάγει ἐν τῷ
 κόλπῳ οὔτε θὰ εἰσπλεύσω εἰς αὐτόν. Διότι βλέπω ὅτι ἐναντίον ἀδε-
 ξίων ἀλλὰ πολλῶν πλοίων δὲν συμφέρει εἰς τὰ ἔμπειρα καὶ εὐκίνητα
 πλοῖα ἢ στεροχωρία. Ἐὰν δὲν βλέπη τις τοὺς ἐχθροὺς μακρόθεν δὲν
 δύναιται οὐδὲ νὰ ὀρμήσῃ προσηκόντως διὰ τοῦ ἐμβόλου οὔτε ἐν ἀνάγκῃ
 νὰ ὑποχωρήσῃ πιεζόμενος· ἐλεύθεροι δίοδοι καὶ ἀνακάμψεις δὲν εἶναι
 δυναταί, καθότι ταῦτα εἶναι ἔργα πλοίων δυναμένων νὰ κινῶνται ἐ-
 λευθέρως. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἢ ναυμαχίᾳ μεταβάλλεται εἰς πεζο-
 μαχίαν, εἰς δὲ τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς μάχης τὰ πλείοτα πλοῖα γίνον-
 ται χρησιμώτερα. Καὶ περὶ μὲν ὅλων τούτων ἐγὼ θὰ λάβω πάσαν
 δυνατὴν πρόνοιαν· ὑμεῖς δὲ μένοντες εὐτακτοὶ εἰς τὰς θέσεις σας, ἐκ-
 τελεῖτε ταχέως τὰ παραγγέλματα, τοσούτω μᾶλλον ὅσο ὁ σταθμὸς
 τῶν ἐχθρῶν εἶναι εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, καὶ ἐν τῇ μάχῃ τηρεῖτε εὐ-
 πειθειαν καὶ σιωπὴν, αἵτινες εἶναι ὠφέλιμοι εἰς ὅλα τὰ πολεμικὰ ἔρ-
 γα, πρὸ πάντων ὅμως εἰς τὰς ναυμαχίας. Φανῆτε ἀξιοὶ τῶν πρώτων
 κατορθωμάτων σας. Ὁ ἀγὼν εἶναι κρείσιμος δι' ὑμᾶς πρόκειται ἢ
 νὰ ἀφαιρέσετε ἀπὸ τοὺς Πελοποννησίους τὴν εἰς τὸ ναυτικὸν ἐλπίδα,

ἢ τὰ καταστήσειε εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἐγγύτερον τὸν φόβον διὰ θέ-
λουσιν ἀπολέσει τὴν θαλασσοκρασίαν. Ἀναμνήσκω δὲ πάλιν εἰς
ἡμᾶς διὰ ἔχετε ἤδη νικήσει τοὺς περισσοτέρους ἐξ αὐτῶν. Οἱ δὲ ἡ-
τημέριοι ἄνθρωποι δὲν δεικνύουσι συνήθως εἰς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους
τὸ αὐτὸ θάρρος τὸ ὁποῖον ἐδειξαν πρὶν νικηθῶσι.»

90. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Φορμίων ἐνεθάρρυνε τοὺς στρατιώτας του.
Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι δὲν εἰσέρχοιτο εἰς τὸν
κόλπον καὶ εἰς τὰ στενά, θέλοντες τὰ ἐκλύσωσιν αὐτοὺς ἄνοιτας, ἀνε-
πέτασαν τὰ ἰσθία ἅμα τῇ πρῶτῃ, καὶ τάξαντες τὰ πλοῖα ἀνὰ τέσσαρα
κατὰ μῆκος τῶν παραλίων τῶν ἐντὸς τοῦ κόλπου, προπορευομένου τοῦ
δεξιῦ κέρατος καὶ τηροῦντες τὴν τάξιν ἣν εἶχον ὅτε ἠγκυροβόλησαν,
εἰς τοῦτο τὸ κέρας ἔταξαν τὰ εἴκοσι πλοῖα τὰ ἄριστα πλέοντα, ὅπως,
ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὁ Φορμίων ἤθελε νομίσει διὰ ἔπλεον κατὰ τῆς
Ναυπάκτου καὶ ἤθελε σπεύσει πρὸς βοήθειαν αὐτῆς ἀπειλουμένης,
μὴ δυνηθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι τὰ ἀποφύγῃσι τὴν ἐπίθειν τῶν εἴκοσι
πλοίων ἅτινα ἔπλεον ἐκτὸς τοῦ δεξιῦ κέρατος, ἀλλὰ τὰ περικινλωθῶ-
σιν ὑπ' αὐτῶν. Ὁ δέ, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐκείνοι περιέμενον, φοβηθεὶς περὶ
τῆς Ναυπάκτου, ἀφυλάκτου οὐσης, ἅμα εἶδεν αὐτοὺς ἀναγομένους,
ἔκων καὶ ἐσπενομένους ἐμβιβάσας τοὺς στρατιώτας ἔπλεε παρὰ τὴν
ξηρὰν ὅπου τὸ πεζικὸν τῶν Μεσσηνίων παρεπορεύετο ὡς ἐπικουρικόν.
Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι διὰ οἱ ἐχθροὶ παρέπλεον τειταγμένοι ἀνὰ
ἐν πλοῖον καὶ διὰ ἤδη εὐρύσκοιτο ἐντὸς τοῦ κόλπου καὶ πλησίον τῆς
ξηρᾶς, ὅπως ἤθελον, ἔκαμον αἴφνης καὶ δι' ἐνὸς σημείου στροφὴν ἐπ'
ἀριστερᾷ καὶ μετὰ πάσης ταχύτητος ἔπλεον κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἐλ-
πίστοιτες διὰ ἤθελον περικινλώσει ὅλον τὸν ἐχθρικὸν στόλον. Ἀλλὰ τὰ
μὲν ἔνδεκα πλοῖα ἅτινα προηγούντο διαφεύγουσι τὸ κέρας τῶν Πε-
λοποννησίων καὶ ἐξέρχονται εἰς μέρος ἀνοικτόν· φθάσαντες δὲ τὰ ἄλ-
λα οἱ Πελοποννήσιοι, τὰ ὄθησαν εἰς τὴν ξηρὰν φεύγοντα, τὰ κατέ-
στρεψαν καὶ ἀπέκτειναν ὅλους τοὺς Ἀθηναίους ὅσοι δὲν ἠδυνήθησαν
τὰ σωθῶσι κολυμβῶντες, δέσαντες δὲ τινὰ πλοῖα κενὰ τὰ ἐρρομυλ-
κων, ἐν δὲ μεταξὺ αὐτῶν τὸ εἶχον λάβει ἤδη μεθ' ὅλου τοῦ πληρώ-
ματος. Ἀλλ' οἱ Μεσσηνιοὶ, οἵτινες παραπορευόμενοι τὴν παραθαλασ-
σίαν εἶχον σπεύσει εἰς βοήθειαν, εἰσῆλθον ἐνοπλοὶ εἰς τὴν θάλασσαν,
καὶ ἀναβάτες εἰς τὰ ρομυλκούμενα ἐκεῖνα πλοῖα ἐπολέμησαν κατὰ
τῶν καταστρωμάτων καὶ τὰ ἀπέσπασαν ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν ἐνῶ τὰ ἔουρεν
ἤδη.

91. Εἰς τοῦτο λοιπὸν τὸ μέρος οἱ Πελοποννήσιοι ἐνίκησαν καὶ κα-
τέστρεψαν τὰ Ἀτικὰ πλοῖα· ἀλλὰ τὰ εἴκοσι πλοῖα τῶν τοῦ δεξιῦ κέ-
ρατος κατεδίωκον τὰ ἔνδεκα πλοῖα τῶν Ἀθηναίων ἅτινα εἶχον δια-
φύγει τὴν περικινλώσιν καὶ ἐξῆλθον εἰς μέρος εὐρύχωρον. Ταῦτα,

ἐκτός ἐνός, κατορθοῦσι νὰ καταφύγωσιν εἰς Νάυπακτον, καὶ ἀγκυροβολήσαντα πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, στρέφονται τὰς πρόρας τῶν πρὸς τὰ ἐκτός καὶ εἰσιμάζονται νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτὰ ἔαν οἱ Πελοποννήσιοι ἐπήρχοντο νὰ τὰ καταδιώξωσι μέχρι τῆς παραλίας. Οἱ δὲ ἔφθασαν βραδύτερον καὶ ἔπλεον ψάλλοντες τὸν παιᾶνα ὡς ἂν εἶχον ἤδη νικήσει, καὶ τὴν μίαν ναῦν τῶν Ἀθηναίων τὴν μείνασαν ὀλίσω κατεδίωκε μία ναῦς Λευκαδία πολὺ τῶν ἄλλων προηγουμένη. Ὀλίγον μακρὰν ἀπὸ τῆς παραλίας εὗρίσκετο ὀγκᾶς ἠγκυροβολημένη πλησιάζουσα τὸ ἀθηναϊκὸν πλοῖον ἐστράφη περὶ αὐτὴν καὶ κτυπήσαν τὴν Λευκαδίαν ναῦν εἰς τὸ μέσον καταβυθίζει αὐτήν. Καὶ οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἰδόντες τὸ ἀπροσδόκητον καὶ παράδοξον ἐκεῖνον γεγονός κατελήφθησαν ὑπὸ τρόμου καὶ ἀμέσως τινὲς ἐξ αὐτῶν, ἀτάκτως διέσπειρες διὰ τὴν πεποιθήσιν ἣν εἶχον περὶ τῆς νίκης, ταπεινώσαντες τὰς κόπας τῶν ἐσταμάτησαν τὸν πλοῦν θέλοντες νὰ περιμείνωσι τοὺς ἄλλους, πρᾶξις ἣμῖς εἶναι ἐπικίνδυνος ἀπέναντι ἐχθροῦ τοσοῦτον πλησίον εὗρισκομένου· ἄλλα δὲ πλοῖα ἐξώκειλαν εἰς ὑφάλους ὑπὸ ἀγνοίας.

92. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἰδόντες τὰ γενόμενα ταῦτα ἀνέκησαν τὸ θάρος τῶν καὶ δι' ἐνὸς κελεύματος ὤρμησαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν μετὰ μεγάλων κραυγῶν. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἕνεκα τῶν σφαλμάτων εἰς ἃ εἶχον ὑπόπτει καὶ τῆς ἀταξίας εἰς ἣν εὗρισκοντο, βραχεῖαν ἀνέταξαν ἀντίστασιν, καὶ ἔπειτα ἐιράτησαν πρὸς τὸ Πάνορμον ἀπὸ τοῦ ὁποίου εἶχον ἀναχωρήσει. Καταδιώκοντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἐξ πλοῖα τὰ ἐγγύτερον αὐτῶν εὗρισκόμενα ἐκυρίευσαν καὶ ἐπανεκήσαν ἐκείνα τὰ ὁποῖα τοῖς ἀνήκον καὶ τὰ ὁποῖα οἱ Πελοποννήσιοι κατὰ τὴν ἐπαρξίν τῆς μάχης συντόρναντες πλησίον τῆς ξηρᾶς ἔουρον κατόπι των ἐκ τῶν ἀνδρῶν δὲ τοὺς περὶ ἐβυθίσθη πλησίον τῆς ὀγκᾶδος, πλέων ὁ Τιμοκράτης ὁ Λακεδαιμόνιος, ἅμα κατεστράφη τὸ πλοῖον ἔοφασεν ἑαυτόν, καὶ τὸ πτώμα του ἐρρίφθη ὑπὸ τῶν κυμάτων εἰς τὸν λιμένα τῶν Ναυπακτίων. Ἀναχωρήσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἔστησαν τρόπαιον εἰς τὸ μέρος ἐκ τοῦ ὁποίου ὄρμησαντες ἐνίκησαν, καὶ τοὺς νεκροὺς καὶ τὰ ναύαρια ὅσα ἦσαν πρὸς τὸ μέρος τῶν ἐούρασαν καὶ ἀπέδωκαν τὰ τῶν ἐχθρῶν διὰ συνθήκης. Ἔστησαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τρόπαιον ὡς τρέφαντες εἰς φυγὴν τὰ πλοῖα τὰ ὁποῖα συνέτριψαν πλησίον τῆς ξηρᾶς καὶ τὸ πλεῖον τὸ ὁποῖον εἶχον κυρίευσεν τὸ ἀνέθεσαν ἐπὶ τοῦ Πίου τοῦ Ἀχαϊκοῦ παρὰ τὸ τρόπαιον. Μετὰ ταῦτα, φοβούμενοι τὴν ἐξ Ἀθηνῶν βοήθειαν, εἰσέπλευσαν διὰ νυκτὸς εἰς τὸν Κρισσαῖον κόλπον καὶ τὴν Κόρινθον πάντες πληρὴ τῶν Λευκαδίων. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, οὔτινες ἤρχοντο ἐκ Κορίνθου μετὰ τῶν εἰκοσι πλοίων καὶ οὔτινες ὄφειλον νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ Φορμίωνος πρὸ τῆς ναυμαχίας,

ἐξήσαν εἰς Ναύπακτον ὀλίγον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν ἐχθρῶν πλοίων. Καὶ τὸ θέρος ἐτελείωσε.

93. Πρῶτον δὲ διαλύσονται τὸ εἰς τὴν Κόρινθον καὶ τὸν Κορινθίων κόλπον ἀναχωρήσαν ναυτικόν, ὁ Κηῆμος καὶ ὁ Βρασιίδας καὶ οἱ ἄλλοι ἀρχόντες τῶν Πελοποννησίων ἠθέλησαν ἀρχόμενον τοῦ χειμῶνος καὶ τῇ προτροπῇ τῶν Μεγαρέων νὰ κάμωσιν ἀπόπειράν τινα κατὰ τὸν Πειραιῶς, τοῦ λιμένος τῶν Ἀθηναίων ἦτο δὲ ἀφύλακτος καὶ ἄκλειστος, καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἄξιον ἀπορίας ἕνεκα τῆς μεγάλης ὑπεροχῆς τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ἀπεφασίσθη λοιπὸν νὰ λάβῃ ἕκαστος στρατιώτης τὴν κόπην καὶ τὸ ὑπὲρ εἰσεῖν καὶ τὸν τροπωτήρα, νὰ μεταβῇ διὰ ξηρᾶς ἐκ τῆς Κορίνθου εἰς τὴν πρὸς τὰς Ἀθήνας θάλασσαν, καὶ ἀφοῦ φθάσωσι ταχέως εἰς Μέγαρον νὰ καθελκύσωσιν ἐκ τῆς Νισαίας, γεωρίων τῶν Μεγαρέων, ἱεσσαράκοντα πλοῖα τὰ ὅποια ἐτιζον ὑπάρχοντα ἐκεῖ, καὶ νὰ πλεύσωσιν εὐθὺς κατὰ τοῦ Πειραιῶς· διότι οὔτε ναυτικὸν ὑπῆρχεν εἰς τὸν λιμένα τοῦτον προφυλάσσειν οὐδὲ πιδανότης καμμία ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἠθέλον ἐπέλθει ποτὲ τοσοῦτον ἀπροσδοκῆτως· οἱ Ἀθηναῖοι ποτὲ δὲν ὑπέδειον ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ τοιαύτη προφανὴς καὶ προεμελετημένη ἐπίθεσις, καὶ ἔὰν τὸ ὑπέδειον, δὲν ἐπίστεον ὅμως ὅτι δὲν ἠθέλον τὸ προσδεῖ. Ἀποφασισθέντος τοῦ σχεδίου τούτου, οἱ Πελοποννησιοὶ ἤρχισαν ἀμέσως τὴν πορείαν φθίνοντες δὲ διὰ νυκτὸς καὶ καθελκύσαντες ἐκ τῆς Νισαίας τὰ πλοῖα ἐπλεύσαν οὐχὶ πλέον κατὰ τοῦ Πειραιῶς, καθὼς διενουήθη, εἴτε διότι ἐφωβήθησαν, εἴτε διότι ὡς λέγεται ἐμπόδιον αὐτοῦς ὁ ἄνεμος, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀσφατέριον τῆς Σαλαμίνας τὸ βλέπον πρὸς τὰ Μέγαρον ἐκεῖ ἐπῆρχε φρούριον καὶ φυλακὴ ἐκ τριῶν πλοίων ὅπως μῆτε εἰσερχοίενται εἰς Μέγαρον μῆτε ἐξερχοίενται. Προσέβαλον τὸ φρούριον, ἔλαβον τὰς τριήρεις κενάς, καὶ ἐπιπερόντες ἀπροσδοκῆτως ἐπὶ τῆς λοιπῆς Σαλαμίνας ἐδήκον αὐτήν.

94. Ἐν τούτοις πρὸς ὑφώθησαν ἀναγγέλλοντα εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν ἔλευσιν τῶν πολεμίων. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ παρόντος πολέμου δὲν ἐσθάνθησαν μεγαλειέραν κατάπληξιν. Οἱ μὲν ἐν τῷ ἄσπει εὐροσκέμενοι ἐνόμιζον ὅτι εἰσεπλεύσαν ἤδη οἱ πολέμιοι εἰς τὸν Πειραιᾶ, οἱ δὲ ἐν τῷ Πειραιεῖ ἐνόμιζον ὅτι οὗτοι ἐκρούεσαν ἤδη τὴν Σαλαμίνα καὶ ὅτι ἀπὸ σιγμῆς εἰς σιγμὴν ἠθέλον παρουσιασθῆ εἰς τὸν λιμένα τοῦτο δὲ εὐκολώτατα θὰ ἐγίνετο ἔὰν οἱ ἐχθροὶ δὲν κατελαβάνοντο ὑπὸ φρόνῳ καὶ δὲν ἐμπόδιζεν αὐτοῦς ὁ ἄνεμος. Ἄμα τῇ ἡμέρᾳ καταβάνας οἱ Ἀθηναῖοι πανδημεῖ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἔουσαν εἰς τὴν θάλασσαν πλοῖά τινα καὶ εἰσελθόντες μετὰ σπουδῆς καὶ πολλοῦ θορόθεν εἰς αὐτὰ ἔπλεον πρὸς τὴν Σαλαμίνα ἀφῆσαντες τὸ περὶ τὸν νὰ φυλάττῃ τὸν Πειραιᾶ. Οἱ δὲ Πελοποννησιοὶ εἰδοποιηθέντες περὶ τῆς ἐλεύσεώς

των, κατέστρεψαν τὰ πλείοστα μέρη τῆς Σαλαμίνας καὶ ἀπέπλευσαν ταχέως πρὸς τὴν Νίσαιαν λαβόντες αἰχμαλώτους καὶ λάφυρα καὶ τὰς τριῖς ναῦς ἐκ τοῦ Βουδόρου τοῦ φρουρίου· πρόπει δὲ νὰ εἴπωμεν ὅτι τὰ πλοῖα ἐκεῖνα ἐνέβαλον αὐτοὺς εἰς ἀνησυχίαν, καθότι μείναντα ἐπὶ πολὺν καιρὸν εἰς τὴν ξηρὰν εἶχον ξηρανθῆ καὶ ἀνοίξει εἰς πολλὰ μέρη. Ψθάσαντες δὲ εἰς τὰ Μέγαρα ἀνεχώρησαν πάλιν περὶ εἰς τὴν Κύριοντον· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μὴ προφθάσαντες αὐτοὺς εἰς τὴν Σαλαμίνα ἀπέπλευσαν καὶ αὐτοὶ ἔκτιστε ὅμως ἐφύλαττον προσεκτικώτερον τὸν Πειραιῶν, κλειόντες τοὺς λιμένας καὶ λαμβάνοντες ὕλας τὰς ἀναγκαίας προφυλάξεις.

95. Περὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ χειμῶνος ἐκείνου, ὁ βασιλεὺς τῶν Θρακῶν, ὁ Ὀδρόσης Σιτάλκης ὁ Τήρον, εἰσβάτειν κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Περδίκκου τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ κατὰ τῶν ἐν τῇ Θράκῃ Χαλκιδῶν. Ἐπρόκειτο περὶ δύο ὑποσχέσεων, ἐξ ἧν τὴν μὲν ἤθελε νὰ τὴν ἐπιβάλλῃ τὴν δὲ νὰ ἐκτελέσῃ ὁ ἴδιος. Ὁ Περδίκκας, ἐπιθυμῶν νὰ τὸν συνδιαλλάξῃ ὁ βασιλεὺς ὅστις μὲ τοὺς Ἀθηναίους οἵτινες κατ' ἀρχὰς τὸν ἐπέβλεπον διὰ τοῦ πολέμου, καὶ νὰ μὴ ἐπαραφέρῃ εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας τὸν ἀδελφόν του Φιλίππου ὅστις ἦτο ἐχθρὸς του, ἔδωκε πρὸς αὐτὸν ὑποσχέσεις τὰς ὁποίας δὲν ἐξετέλεσεν ὁ δὲ Σιτάλκης ἀφ' ἑτέρου εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι συνεμάχησε μετ' αὐτῶν νὰ καταλάβῃ τὸν ἐπὶ τῆς Θράκης Χαλκιδικὸν πόλεμον. Δι' αὐτὰς λοιπὸν τὰς δύο αἰτίας ἐπεχειρεῖ τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνην μετ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Φιλίππου Ἀνύτιαν διὰ νὰ τὸν καταστήσῃ βασιλέα τῆς Μακεδονίας καὶ τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων οἵτινες ἔτιχον παρόντες διὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, καὶ τὸν Ἄγνωνα ὡς στρατηγόν· διότι οἱ Ἀθηναῖοι ὄφρκειλον νὰ ἔλθωσι κατὰ τῶν Χαλκιδῶν μετὰ πλοίων καὶ πολλοῦ στρατοῦ.

96. Ἀναχωρήσας ἐκ τῶν Ὀδρουσῶν ὁ Σιτάλκης ἐκάλεσε πρῶτον εἰς τὰ ὄπλα τοὺς ἐντὸς τοῦ ὄρους Αἴμου καὶ τῆς Ροδόπης Θρακίας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐθασίλευε μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τοῦ Ἐλλησπόντου· ἔπειτα τοὺς πέραν τοῦ Αἴμου Γέτας καὶ τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὰ ἄλλα μέρη ἐντὸς τοῦ Ἰστροῦ ποταμοῦ ὡς μᾶλλον προσεγγίζοντας πρὸς τὴν θάλασσαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου· εἶναι δὲ οἱ Γέται καὶ οἱ ἄλλοι λαοὶ τῶν χωρῶν τούτων ὕμμοροι πρὸς τοὺς Σκύθας, ἅπαντες ἵπποτοξοὶ καὶ ἔχοντες τὸν αὐτὸν ὄπλισμόν. Ὁ Σιτάλκης προσεκάλεσεν ἐπίσης καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν αὐτονόμων καὶ μαχαροφόρων ὄρειων Θρακῶν, οἵτινες καλοῦνται Διοὶ καὶ κατοικοῦσιν οἱ περισσότεροι εἰς τὸ ὄρος τῆς Ροδόπης· καὶ οἱ μὲν ἐπέισθησαν ἐπὶ μισθῷ, οἱ δὲ παρηκολούθησαν ὡς ἐθελονταί. Διήγειρεν

ὁσαύτως καὶ τοὺς Ἀργιᾶνας καὶ τοὺς Λαϊαίους καὶ ὅσα ἄλλα ἔθνη Πηλιορικᾶ ἐκυβέρνα· καὶ αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἔσχατοι λαοὶ τῆς κυριαρχίας τοῦ ἤτις ἐξετείνεται μέχρι τῶν Γρααίων καὶ τῶν Λαϊαίων τῆς Παιονίας καὶ μέχρι τοῦ Σιρρυμῆος ποταμοῦ. Οὗτος δὲ ὁ ποταμὸς ἐκ τοῦ Σκόμβρου ὄρους ῥέει διὰ τῶν Γρααίων καὶ τῶν Λαϊαίων καὶ σχηματίζει τὰ ὄρια τοῦ πρὸς τὸ μέρος τῆς Παιονίας βασιλείου τῶν Ὀδροσῶν· πέραν δὲ τούτων οἱ Παιόνες εἶναι αὐτόνομοι. Πρὸς τὸ μέρος τῶν Τριβαλλῶν, αὐτονόμων καὶ τούτων, οἱ τελευταῖοι ὑπήκοοι τῶν Ὀδροσῶν ἦσαν οἱ Τρηῆρες καὶ οἱ Τιλαιαῖοι· κατοικοῦσι δὲ οὗτοι πρὸς βορρᾶν τοῦ Σκόμβρου ὄρους καὶ ἐκτείνονται πρὸς ὄνομας μέχρι τοῦ Ὅσκιον ποταμοῦ, ὅστις ῥέει ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὄρους ἐκ τοῦ ὁποίου ῥέονται καὶ ὁ Νέστος καὶ ὁ Ἐβρος. Τὸ δὲ ὄρος τοῦτο εἶναι ἔρημον καὶ μέγα καὶ συνέχεται μὲ τὴν Ροδόπην.

ἡ7. Τὸ βασιλεῖον τῶν Ὀδροσῶν ἐξετείνεται πρὸς τὸ μέρος μὲν τῆς θαλάσσης ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἀβδήρων μέχρι τοῦ σιομίου τοῦ Ἴσιτρον ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ· τὴν παραλίαν ταύτην πλοῖον στρογγύλον, λαμβάνον τὴν συντομοτέραν διεύθυνσιν, δύναται νὰ διανύσῃ ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν καὶ ἴσων νυκτιῶν, ἐὰν ὁ ἄνεμος πνέῃ πάντοτε κατὰ πρῶμναν, τὴν δὲ συντομοτέραν μεταξὺ Ἀβδήρων καὶ Ἴσιτρον κατὰ ξηρὰν ὁδόν, ἀνὴρ εὐζωνος δύναται νὰ διατρέξῃ εἰς ἔνδεκα ἡμέρας. Ἡ ἔκτασις τοῦ βασιλείου τοιαύτη ἦτο πρὸς τὴν θάλασσαν· πρὸς τὴν ἴππειον δέ, ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου μέχρι τῶν Λαϊαίων καὶ τοῦ Σιρρυμῆος ποταμοῦ (διότι πρὸς τὴν διεύθυνσιν ταύτην εἶναι ἡ πλατιτέρα ἔκτασις τοῦ βασιλείου ἀπὸ τῆς θαλάσσης μέχρι τῶν ἔνδον) δύναται νὰ διανύσῃ τὸ διάστημα ἀνὴρ εὐζωνος εἰς δεκατριεὶς ἡμέρας. Ὁ φόρος ὅστις ἐτάχθη διὰ τὰς βαρβαρικὰς πόλεις καὶ τὰς Ἑλληνίδας ἐπὶ Σέβθου (ὅστις διαδεχθεὶς τὸν Σιτάλκην εἶχεν ἀυξήσει αὐτόν) ἀνήρχετο μέχρι τετρακοσίων ταλάντων εἰς ἄργυρον καὶ χρυσὸν νομισματικόν· καὶ δῶρα ὅμως ὄχι μικρότερα τῆς ποσότητος ταύτης προσεφέροντο χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, χωρὶς νὰ μνημονεύσωμεν τὰ ὑφαντὰ καὶ τὰ λεία καὶ τὰ ἄλλα παντοῖα εἶδη τὰ ὁποῖα προσέφερον οὐ μόνον εἰς τὸν βασιλέα ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς δυνατοὺς καὶ εὐγενεῖς μεταξὺ τῶν Ὀδροσῶν. Παρὰ τοῖς Ὀδροσῶσι, ὡς καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς Θραξίν, επικρατεῖ συνήθεια ὅλως ἀντίθετος τῆς τῶν Περσῶν βασιλέων· μᾶλλον νὰ λαμβάνωσι παρὰ νὰ δίδωσι· νομίζουσιν αἰσχροτέρον νὰ μὴ λαμβάνωσιν ὁσάκις ζητοῦσι τι, παρὰ νὰ ζητῶσιν ὁσάκις δὲν λαμβάνουσιν· ἀλλ' ἐνεκα τῆς μεγάλης δυνάμεώς των οἱ Ὀδροῦσαι ἔκαμον κατάχρησιν τοῦ ἐθίμου τούτου, διότι ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχῃ τις τίποτε ἐὰν δὲν ἔδιδε δῶρα. Τούτου δὲ ἔνεκα τὸ βασιλεῖον ἐκεῖνο ἐκίχητο μεγάλην ἰσχίον. Ἐξ ὧν τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ βασιλείων ὅσα ὑπάρχουσι μεταξὺ τοῦ Ἴο-

νήου κόλπου και τοῦ Εὐξείνου πόντου τὸ βασιλεῖον ἐκεῖνο ὑπῆρξεν ἀξιολογώτατον διὰ τὰς χρηματικὰς προσόδους και τὰ ἄλλα εὐτυχήματα. Κατὰ τὴν στρατιωτικὴν ἄνωγαν δύναμιν και τὸν ἀριθμὸν τῶν μαχητῶν οἱ Ὀδρύσαι εἶναι πολὺ κατώτεροι τῶν Σκυθῶν, με τοὺς ὁποίους οὐδὲν ἔθνος δύναται νὰ παραβληθῆ, ὄχι μόνον ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἀλλὰ και ἐν αὐτῇ τῇ Ἀσίᾳ ὅπου δὲν εὐρίσκειται οὔτε ἐν δυνάμενον νὰ ἀντισταθῆ ἐναντίον ὄλων τῶν Σκυθῶν ἠρωμένων. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἀλλὰ και κατὰ τὴν κρίσιν και τὴν περὶ τὰς ὑποθέσεις ἐμπειρίαν οὐδεὶς λαὸς ἐξισοῦται πρὸς αὐτούς.

98. Ὁ Σιτάκης λοιπὸν βασιλεύων ἐπὶ ἰσοσάντης χώρας παρεσκευάζειτο πρὸς πόλεμον. Καὶ ἀφοῦ ἠτοιμάσθησαν τὰ πάντα ἀναχωρήσας ἐπορεύετο κατὰ τῆς Μακεδονίας πρῶτον μὲν διὰ τῶν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν του πόλεων, ἔπειτα διὰ τοῦ ἐρήμου ὄρους Κερκίνης τὸ ὁποῖον εἶναι μεθόριον μεταξὺ Σιγτῶν και Παίωνων. Διῆλθε δὲ αὐτὸ διὰ τῆς οδοῦ ἦν αὐτὸς προηγουμένοις εἶχεν ἀνοίξει κόφας τὰ δάση, ὅταν ἐξεσιγράτευσεν κατὰ τῶν Παίωνων. Ἐξελθόντες τῶν Ὀδρυσῶν και διερχόμενοι τὸ ὄρος, ἐν δεξιᾷ μὲν εἶχον τοὺς Παίονας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τοὺς Σιγίτους και τοὺς Μαίδους. Διελθόντες δὲ αὐτὸ ἐφθάσαν εἰς Λόβηρον τὴν Παιονικήν. Ἐνῶ ἐπορεύετο, ὁ στρατὸς του οὐδόλως ἡλατιώθη ἐκτὸς ἕνεκα νόσων τινῶν σποραδικῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ἠξήθη. Διότι πολλοὶ τῶν αὐτονόμων Θρακῶν ἠκολούθουν ἀπρόσκλητοι ἐπὶ τῇ ἐλπίδι διασπαγῆς, ὥστε τὸ ὄλον τοῦ στρατοῦ ἐγένετο ὡς λέγεται ὄχι κατώτερον τῶν ἑκατὸν πενήκοντα χιλιάδων ἀνδρῶν· ἐκ τούτων οἱ μὲν περισσώτεροι ἦσαν πεζοί, μόλις δὲ τὸ τρίτημόριον ἵππεις. Τούτου δὲ τοῦ ἱππικοῦ τὸ πλεῖστον μέρος ἦσαν Ὀδρύσαι και μετ' αὐτούς Γέται. Μεταξὺ τῶν πεζῶν μαχιμώτατοι ἦσαν οἱ ἐκ τῆς Ροδόλης καταβάτες αὐτόνομοι μαχαιροφόροι ἠκολούθει δὲ ὁ ἄλλος σύμμικτος ὄμιλος, φοβερώτατος διὰ τὸ πλῆθος του.

99. Συνηθροίζοντο λοιπὸν ἐν Δοθήρῳ και παρεσκευάζοντο ὅπως ἐκ τοῦ ὕψους ἐκεῖνου εἰσβάλωσιν εἰς τὴν κάτω Μακεδονίαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐβασίλευεν ὁ Περδίκκας. Οἱ Ἀγκηστὰι και οἱ Ἐλιμιῶται και τὰ ἄλλα ἐνδότερα ἔθνη εἶναι μὲν σύμμαχα τῶν Μακεδόνων και ὑποτελῆ, ἕκαστον ὄμως αὐτῶν ἔχει ἰδιαιτερον βασιλεῖα. Τὴν δὲ σημερινὴν κατὰ τὴν θάλασσαν Μακεδονίαν κατέκτησαν πρῶτος ὁ Ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ τοῦ Περδίκκου και οἱ πρόγονοι αὐτοῦ Τημενίδαι ἐξ Ἀργείων καταγόμενοι, οἵτινες ἐβασίλευσαν ἐπ' αὐτῆς ἀφοῦ ἐνίκησαν και ἐδίωξαν ἐκ μὲν τῆς Πιερίας τοὺς Πίερας, οἵτινες ὕστερον κατώκησαν τὸν Φάγγητα και τὰ ἄλλα χωρία ὑπὸ τὸ Πάγγαιον ὄρος πέραν τοῦ Σιτρομόνου ποταμοῦ (μέχρι δὲ τῆς σήμερον καλεῖται Πιερικὸς κόλπος ἢ ὑπὸ τὸ Πάγγαιον παραλία), ἐκ δὲ τῆς καλουμένης Βοτίας τοὺς

Βασιλείους, οἵτινες σήμερον συνορεύουσι μὲ τοὺς Χαλκιδαεῖς· τῆς δὲ Παιονίας κατέκτησαν σιερὸν τι μέρος πλησίον τοῦ Ἀξίου ποταμοῦ ἐκτεινόμενον ἐκ τῶν ἔνδον τῆς χώρας μέχρι τῆς Πέλλης καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ πέραν τοῦ Ἀξίου μέχρι τοῦ Σιτυμόνος διώξαντες τοὺς Ἡδῶνας κατέλαβον τὴν καλουμένην Μυγδονίαν. Ἐδίωξαν δὲ καὶ τοὺς Ἐορδοὺς ἐκ τῆς σήμερον καλουμένης Ἐορδίας, ἐξ ὧν οἱ μὲν πολλοὶ κατοικήσαν, ὀλίγοι δὲ κατώκησαν περὶ τὴν Φύσκαν, καὶ ἐκ τῆς Ἀλμωπίας τοὺς Ἀλμωκτας. Καθυπέταξαν δὲ οἱ Μακεδόνες οὗτοι καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη τὰ ὅποια ἔχουσι μέχρι τῆς σήμερον, ἦτοι τὸν Ἀνθεμοῦντα, τὴν Γορησιονίαν, τὴν Βισαλιάν καὶ μέγα μέρος τῆς κυρίως Μακεδονίας καλουμένης. Ὅλα δὲ ταῦτα καλοῦνται Μακεδονία καὶ Πεορδίκκας ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦτο βασιλεὺς αὐτῶν ὅτε εἰσέβαλεν ὁ Σιτάλκης.

160. Οἱ Μακεδόνες οὗτοι μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντισταθῶσιν ἐναντίον τοσούτου στρατοῦ ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ δυσπρόσιτα μέρη καὶ εἰς τὰ ὠχυρωμένα. Ἦσαν δὲ ταῦτα ὄχι πολλά, ἀλλ' ὕστερον ὁ Ἀρχέλαος ὁ υἱὸς τοῦ Πεορδίκκου γενόμενος βασιλεὺς καὶ τὰ σήμερον εὐρισκόμενα ὠχυρώματα καὶ ὁδοὺς εὐθείας διεχάραξε καὶ κατὰ τὰ ἄλλα διεκόμηνε τὴν πόλιν καὶ ἐκατόνισε τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν οὐναυτοῦσιας ἵππων, δαλῶ καὶ παντὸς εἶδους ἐφόδια περισσούτερα παρ' ὅσα εἶχον καὶ οἱ ὀκτὼ βασιλεῖς ὁμοῦ οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεύσαντες. Ὁ δὲ στρατὸς τῶν Θρακῶν ἐκ τῆς Δοθήρου εἰσέβαλε πρῶτον μὲν εἰς τὸ ἀρχαῖον βασιλεῖον τοῦ Φιλίππου καὶ ἐκυρίευσε διὰ τῆς βίας τὴν Εἰδομένην καὶ διὰ σινηθήκης τὴν Γορησιονίαν καὶ τὴν Ἀταλάντην καὶ τὰς ἄλλας πόλεις αὐτῆς ὑπετάγησαν ἕνεκα φιλίας πρὸς τὸν Ἀμύνταν τὸν υἱὸν τοῦ Φιλίππου ὅτοις εὐρίσκειτο παρῶν ἐπολιόρκησαν ἐπίσης τὴν Εὐρωπὴν ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὴν κυριεύσωσιν. Ἐπειτα δὲ ἐπροχώρησαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην Μακεδονίαν τὴν πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῆς Πέλλης καὶ τῆς Κύρρου, δὲν ἐφθασαν ὅμως μέχρι τῆς Βοητιαίας καὶ τῆς Πιερίας, ἀλλ' ἐδήλωσαν τὴν Μυγδονίαν, τὴν Γορησιονίαν καὶ τὸν Ἀνθεμοῦντα. Οἱ δὲ Μακεδόνες διὰ μὲν τοῦ πεζικοῦ οὐδ' ἐσκέφθησαν νὰ ἀντισταθῶσιν, ἀλλ' ἐζήτησαν ἱππικὸν ἀπὸ τοὺς ἐνδοτέρους συμμαχούς, καὶ μολοντί ἦσαν ὀλίγοι ἐναντίον πολλῶν, προσέβαλλον ἐν τούτοις τὸν στρατὸν τῶν Θρακῶν ὅπου ἐνόμιζον ἀναγκαῖον. Καὶ ὅπου μὲν ἐπετίθεντο οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ὑπομείνη ἱππεῖς δεινούς καὶ τεθωρακισμένους, περικυκλούμενοι ὅμως ὑπὸ πλήθους πολὺ ἀνωτέρου διέτρεχον ἐνίστε τὸν ἔσχατον κίνδυνον ὥστε ἐπὶ τέλος ἠσύχασαν, μὴ νομίζοντες ὅτι εἶναι ἱκανοὶ νὰ πολεμῶσιν ἐναντίον δυνάμεων λίαν δυνατάων.

161. Ἐν τούτοις ὁ Σιτάλκης ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν Πεορδίκκην τοὺς λόγους τῆς ἐσκοιρατείας του, καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἤλθον μετὰ

τῶν πλοίων των μὴ ποιεῖντες εἰς τὴν ἄριξίν του, ἀλλὰ περτωρίστησαν γὰ τῶ πέμπτοι δῶρα καὶ προεδοίς, ἐπεμψε μέρος τοῦ στρατοῦ τὰ κατὰ τῶν Χαλκιδικέων καὶ τῶν Βοιτιαίων καὶ ἀναγκάσας αὐτοὺς γὰ κλεισθῶσιν εἰς τὰ τεῖχη των ἐδίου τὴν χώραν. Στρατοπεδουμένον δὲ αὐτοῦ εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, οἱ πρὸς νότον οἰκοῦντες Θεσσαλοὶ καὶ οἱ Μάγνητες καὶ οἱ ἄλλοι ἐπήκοοι τῶν Θεσσαλῶν καὶ οἱ μέγροι τῶν Θερμιπυλῶν Ἑλληνας ἐφοβήθησαν μὴ καὶ κατ' αὐτῶν χωρῆσῃ ὁ στρατὸς καὶ ἤρχισαν γὰ παρασκευάζονται. Ἐφοβήθησαν δὲ καὶ οἱ πέραν τοῦ Στρυμόνος πρὸς βορρᾶν Θερᾶκες ὅσοι εἶχον πεδιάδας, δηλαδὴ οἱ Παταῖοι, οἱ Ὀδομαῖοι, οἱ Δρωοὶ καὶ οἱ Δερσαῖοι· ὅλοι δὲ οὗτοι εἶναι αὐτόνομοι. Διέτριξε δὲ φήμη καὶ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἐχθρῶς διακειμένων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι ὁ στρατὸς ἐκεῖνος ἤθελε προχωρῆσαι καὶ κατ' αὐτῶν δυνάμει τῆς συμμαχίας ἣν εἶχον συνάγει μὲτὰ τῶν Ἀθηναίων. Ὁ Σιτάλης ἀνασιτείας τὴν πορείαν του κατέστρεψε τὴν Χαλκιδικήν, τὴν Βοιωτικὴν καὶ τὴν Μακεδονίαν. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν κατώρθου οὐδὲν ἐξ ὧων εἶχε κατὰ τοῦν ὅταν εἰσέβαλεν, ὁ δὲ στρατὸς αὐτοῦ ἐστερεῖτο τροφίμων καὶ ἐταλαίπωρεῖτο ἔνεκα τοῦ χειμῶνος, καταπίθεται ὑπὸ τοῦ ἀνεπιού του Σεύθου τοῦ Σπαρδάκου, ὅστις μετ' αὐτὸν ἦτο ἰσχυρότατος, γὰ ἀναχωρῆσῃ ταχέως. Τὸν δὲ Σεύθην ἠγόρασε κρυφίως ὁ Περδικκας ὑποσχεθεὶς γὰ τῶ δώσῃ τὴν ἀδελφὴν του εἰς γάμον καὶ πολλὰ χρήματα. Καὶ ὁ μὲν Σιτάλης ἐλείσθη, καὶ μετὰ τριάκοντα ἡμερῶν ἐκοιτατεῖαν, ἐξ ὧν τὰς ὀπίω διήλθεν εἰς τὰς Χαλκιδεῖς, ἀνεχώρησε ταχέως μετὰ τοῦ στρατοῦ εἰς τὰ ἴδια ὑστερον δὲ ὁ Περδικκας ἔδωκεν εἰς τὸν Σεύθην τὴν ἐαντιῦ ἀδελφὴν, ὡς ἐπσχέθη. Τοιαύτη ἦ ἐκοιτατεῖα τοῦ Σιτάλκου.

102. Οἱ δὲ ἐν Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν αὐτὸν χειμῶνα, ἀφοῦ εἰσέλθη τὸ ναυτικὸν τῶν Πελοποννησίων, ἐξεστράτευσαν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Φορμίωνος. Παραπλεύσαντες δὲ μέγροι τοῦ Ἀσιακοῦ καὶ ἀποδιθάσαντες εἰς τὸ μέρος τοῦτο εἰσεχώρησαν εἰς τὰ μεσόγεια τῆς Ἀσιατικῆς μετὰ τετρακοσίων ὀπλιτῶν Ἀθηναίων ἐξαχθέντων ἀπὸ τὰ πλοῖα καὶ τετρακοσίων Μεσσηνίων· ἐδίωξαν ἐκ τοῦ Στρατοῦ καὶ τῶν Κορόντων καὶ τῶν ἄλλων πόλεων ὅσους ἐνόμιζον ὅτι δὲν ἦσαν πιστοὶ· ἀποκατέστησαν εἰς τὸν Κόρορτα τὸν Κύνητα τὸν υἱὸν τοῦ Θεολίτου καὶ ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς τὰ πλοῖα, διότι δὲν ἐνόμιζον ὅτι ἦτο δυνατὸν γὰ προσβάλλωσιν ἐν ὥρᾳ χειμῶνος τοὺς Οἰνιάδας οἵτινες μὲν καὶ μετὰ τῶν Ἀχαρνᾶνων ἦσαν αἰώνιοι ἐχθροὶ τῶν Ἀθηναίων. Ὁ Ἀχελῷος ποταμὸς ῥέων ἐκ τοῦ ὄρους Πίνδου διὰ τῆς Δολοπίας καὶ τῶν Ἀγραίων καὶ τῶν Ἀμφιλόχων καὶ διὰ τοῦ Ἀχαρνανικοῦ πεδίου, βρέχει τὰ τεῖχη τῆς πόλεως Στρατοῦ, εἰσβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν πλησίον τῶν Οἰνιαδῶν, καὶ σχηματίζων λίμνην περὶ τὴν πόλιν των

καδιστῆ αὐτὴν ἀπόβοιτον ἕνεκα τοῦ πολλοῦ ὕδατος εἰς τὸν ἐπερχόμε-
 τον σιραιὸν ἐν ὥρᾳ χειμῶνος. Καὶ αἱ πλείσται δὲ τῶν Ἐχινάδων νή-
 σων κείνται καιατικῶν τῶν Οἰνιαδῶν, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχε-
 λῶον, ὥστε μέγας ὢν ὁ ποταμὸς ἐπιπροσθῆτει πάντοτε χῶματα καὶ
 μισθῆαλε τινὰς ἐκ τῶν νήσων τούτων εἰς ἠπείρους, καὶ δύναται τις τὸ
 προεικάσῃ ὅτι μετ' οὐ πολλὸν χρόνον ὄλαι θέλουσι πάθει τὸ αὐτό. Τὸ
 ρεῖμα τοῦ ποταμοῦ εἶναι μέγα καὶ πολλὸν καὶ ὄλοερόν, αἱ δὲ πετυκνω-
 μέναι οὐσαι χρησιμεύουσι πρὸς ἀλλήλας ὡς σύνδεσμοι διὰ τὰ σταμα-
 τῶσι τὰ χῶματα διασταυρούμεναι καὶ μὴ κείμεναι κατὰ σιτοῖχον δὲν
 ἀγίνουσι τὰ ὕδατα τὰ ρέουσι κατ' εὐθειαν πρὸς τὸ πέλαγος. Εἶναι δὲ
 μικραὶ καὶ ἔρημοι. Λέγουσι δὲ ὅτι ὁ Ἀλκμαίων ὁ υἱὸς τοῦ Ἀμφιαράου
 πλανήμενος μετὰ τὸν τῆς μητρὸς θάνατον, ἔλαβε χρησὸν παρὰ τοῦ
 Ἀπόλλωνος τὰ κατοικήσῃ εἰς τὴν γῆν ἐκείνην, εἰπόντιος τοῦ θεοῦ ὅτι
 δὲν θὰ ἐλυτροῦτο ἀπὸ τοῦς φόβου τοῦ ἐὰν δὲν εὗρισκε πρὸς κατοικίαν
 μέρος τι τὸ ὄλοτον, διε ἐφόνευσε τὴν μητέρα, μήτε ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐδλέ-
 πετο μήτε ἀπετέλει μέρος τῆς γῆς τῆς ὁποίας ὄλον τὸ ἄλλο μέρος εἶχε
 μίαιε διὰ τοῦ ἐγκλήματός του. Ὁ Ἀλκμαίων ἀπορῶν, ὡς λέγουσιν,
 ἐνόησε τέλος ὅτι πρόκειται περὶ τῶν προσχώσεων τοῦ Ἀχελῶον, καὶ
 ἐσκέφθη ὅτι, ἀφότου ἐφόνευσε τὴν μητέρα του καὶ ἐπλανήθη τοσοῦτον
 χρόνον, ἢ γῆ ἐκείνη ἐγένετο ἱκανῶς στερεὰ ὅπως χρησιμεύσῃ αὐτῷ
 πρὸς κατοικίαν. Ἀποκατασταθεὶς λοιπὸν εἰς τοὺς περὶ τὰς Οἰνιαδας
 τόπους ἐβασίλευσεν ἐκεῖ καὶ ἔδωκεν εἰς τὴν χώραν τὸ ὄνομα τοῦ νιῦ
 του Ἀκαρῶνος. Τοιαύτη ἢ παράδοσις ἦν παρελάβομεν περὶ τοῦ Ἀλ-
 κμαίωνος.

133. Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Φορμίων ἀναχωρήσαντες ἐκ τῆς Ἀκαρνα-
 νίας καὶ φθάσαντες εἰς Ναύπακτον, ἐπέστρεψαν εἰς τὰς Ἀθήνας ἅμα
 τετ' ἔαρος ἀρχομένου, ἀγοντες μεθ' ἑαυτῶν ὄλους τοὺς ἐλευθέρους μα-
 χητὰς ὅσοι ἠχμαλωτεύθησαν εἰς τὰς ναυμαχίας καὶ οἵτινες ἀπηλλά-
 γησαν ἀπὸ τῆς πρὸς ἄνδρα, καὶ τὰ πλοῖα τὰ ὅποια εἶχον κυριεύσει. Τοι-
 σωσιτρόπως δὲ ἐτελείωσε καὶ ὁ χειμῶν οὗτος καὶ τὸ τρίτον εἶος τοῦ
 πολέμου τούτου τὸν ὄλοτον συνέγραψεν ὁ Θουκυδίδης.

μια
φραση φημι
αγαπητος
δουλος
μαριου

